

Szent az év

*Elmélkedések az egyházi
év minden vasárnapjára
és ünnepére*

Irta

DR. GÁLOS LÁSZLÓ

theol. tanár

BUDAPEST

A Szent István-Társulat kiadása

Szent az év

*Elmélkedések az egyházi
év minden vasárnapjára
és ünnepére*

Irta

DR. GÁLOS LÁSZLÓ

theol. tanár

BUDAPEST

A Szent István-Társulat kiadása

Nihil obstat.

Dr. Nicolaus Tóttössy
censor dioecesanus.

Nr. 630.

Imprimatur.

Strigonii, die 7. Martii, 1933.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

XI. PIUS PÁPA «QUOD NUPER» BULLÁJA,

AMELYBEN AZ EMBERI NEM MEGVÁLTÁSÁNAK TIZENKILENC-SZÁZADOS ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDKIVÜLI SZENT-ÉVET ÉS ÁLTALÁNOS NAGY JUBILEUMI BÚCSÚT HIRDET.

PIUS PÜSPÖK, ISTEN SZOLGÁJÁNAK SZOLGÁJA, AZ ÖSSZES KERESZTÉNY HIVŐKNEK, AKIK JELEN LEVELÜNKET OLVASSÁK, ÜDVÖT ÉS APOSTOLI ÁLDÁST.

SIETVE teljesítjük azt az ígéletünket, amelyet a közel-múltban, karácsony ünnepének előestéjén nemcsak a bíborosok testületének és a jókivánságaik tolmácsolása végett körénk gyülekezett fiainknak, hanem az egész katolikus világnak tettünk: rendkívüli szentévet és általános nagy jubileumi búcsút hirdetünk az emberi nem megváltásának tizenkilencszázados évfordulója alkalmából. Ha teljes történeti hitelességgel nem is tudjuk az esemény évét megjelölni, maga a megváltás ténye, illetve a csodálatos tények egész sorozata, olyannyira fontos és nagyjelentőségű, hogy hallgatással nem mehetünk el mellette. Illik, hogy az emberek a századforduló ünnepi hatása alatt legalább valamennyire fölemeljék gondolataikat az őket mostanában oly kegyetlenül gyötrő földi és mulandó dolgokról az égiek és az örök valóságok felé, lelküket a mostani idők félelmetes és szomorú viszonyaitól annak a boldogságnak reményéhez elvezessék, amelyre az Úr Jézus Krisztus drága vérének hullásával és mindenműs végtelen jóságával minket meghívott. Tehát bontakozzanak ki az emberek a mindennapi élet lármájából és leginkább ennek a jubileumi évnek folyamán fontolják meg szívökben, mennyire szeretett minket a Megváltó és milyen lángoló hévvel szabadított meg a bűnnek rabságából. Így melegebb szeretetre gyúlnak és a minket szerető Üdvözítő viszontszeretetére természetszerűen vonzódnak.

IV

A megváltás tényének és gyümölcseinek megfontolása.

Mindnyájunk lelki hasznára röviden emlékezetbe idézzük a megváltás isteni jótéteményeinek hosszú sorozatát. Beletartozik a valódi emberi műveltség is, amelynek élvezetében vagyunk és amellyel dicsekszünk. Azután az Úrvacsorán szerzett legméltóságosabb Oltáriszentség s annak átnyújtása az egyes apostoloknak, akik papokká szentelődtek e szavak erejével: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre». (Luk. 22, 19; I. Kor. 11, 24.) A szenvedő, a keresztfeszített és az emberek üdvösségeért meghalt Jézus Krisztus. A szent Fiának keresztje alatt álló és az egész emberiség édesanyjává lett Boldogságos Szűz Mária. Az Úr Jézus csodálatos föltámadása a mi föltámadásunk előföltétele és biztos záloga. Az apostoloknak adott bűnbocsátó hatalom, a Péterre és utódaira ruházott igazi, azaz joghatósággal járó elsőbbség s annak ünnepies megerősítése. Végül az Úrnak mennybemenetele, a vigasztaló Szentlélek eljövetele, az apostolok első, csodálatos és dicsőséges jelekkel kísért evangéliumhirdetése. Kedves Fiaink, van-e szentebb, évszázados ünneppel méltóbban megülhető eseménysorozat? Hiszen az Úr Jézus földi életének záró eseményeiből és az azokat kísérő isteni adományokból fakad számunkra az élet, az egyetlen igazi élet és az emberiség új korszaka.

Minderről elmélkedjünk feszült figyelemmel a jubileumi esztendőben és mindezt öleljük föl égő szeretettel és szent tisztelettel. Buzduljunk bensőséges imádságra, bűneink felett őszinte bánatra, imádságunkkal és vezeklésünkkel necsak saját örök üdvösségünket szolgáljuk, hanem az egész emberiségét is, amely tévedések útvesztőin jár, pártoskodásban és harcokban emésztődik, nyomorúságban sínylődik és veszedelmek közt szorong. Ó, bár adná a végtelen irgalmasságú Úristen, hogy a nemsokára kezdődő szentév a lelkeknek békét, az Egyháznak mindenütt kötelees szabadságot, az összes népeknek egyetértést és igaz jólétet hozzon.

Az Úr szenvedésének tisztelete.

Mivel a szentév a húsvéti ünnepek előtt kezdődik és majd húsvéti időben is záródik, helyénvalónak tartjuk a püspököket figyelmeztetni, buzdítsák híveiket, hogy tisztuljanak meg a bűnbánat szentségében és táplálkozzanak az angyalok kenyerével nemcsak a húsvéti időben az Egyház parancsának eleget téve, hanem azonkívül is minél gyakrabban és minél buzgóbban, különösen a szentév tartama alatt. Nagypénteken az Úr szenvedéséről mélyebb átéléssel elmélkedjenek. Ez legyen a szentév megünneplésének különleges és nem csekély jelentőségű gyümölcse.

A teljes búcsú, amelyet most engedélyezni fogunk, a szentév folyamán egyedül Róma városában nyerhető el. Azért leghőbb óhajunk, kedves fiaink, hogy minél számosabban zarándokoljatok az örök városba, abba a városba, amely a katolikus hit központja és Jézus Krisztus földi helytartójának otthona és székhelye. Itt tisztelhetitek az Úr szenvedésének dicső ereklyéit, amelyekre keresztény ember úgy föl nem tekinthet, hogy szívében az istenszeretet föl ne gyulladjon és a tökéletes élet elhatározása meg ne szülessen. Mint tudjátok, itt őrzik azt az asztalt, amelyen a mult tanúsága szerint az Úr Jézus az angyalok kenyerét megszentelte és ámuló tanítványainak a kenyér és bor színe alatt önmagát nyújtotta. S itt van a ti közös Atyátok, aki szeretettel vár titeket, hogy áldását adja rátok, mindenre, ami a tetek és minden szándékotokra.

Nagyon is kívánatos, hogy a szentév folyamán Palesztina szenthelyeire is minél több zarándoklat menjen s a hívők ott a százados évfordulóval ünnepelt szent események színhelyeit jámbor épüléssel látogassák és tiszteljék.

Akarjuk, hogy mindazokon a helyeken, ahol az Úr szenvedésének szent ereklyéit őrzik, különös buzgósággal tiszteljék azokat a jubileumi év folyamán.

VI

A jubileumi búcsú engedélyezése.

Már most örvend a lelkünk a gazdag gyümölcsök reményében, amelyeket lélekben előre átérezünk és imádságunkban a végtelen irgalmasságú Atyaistennek följánlunk. Azért tisztelendő testvéreinknek, a római szentegyház bíborosainak helyeslésével, jelen levelünkkel rendkívüli általános jubileumot hirdetünk ebben a szent városban, a folyó évi április hó második napjától kezdve, egészen 1934 április hó második napjáig bezárólag — mégpedig a 923. kánon értelmében — a mindenható Úristen nevében, Szent Péter és Pál apostolok tekintélyével és saját hatalmunknál fogva, az Úristen nagyobb dicsőségére, a lelkek üdvére, a katolikus egyház javára. S a szent jubileumot ezennel meghirdetettnek és köztudomásra hozottnak nyilvánítjuk.

Eme szentévnék folyamán mindkét nemű keresztény hívőknek, akik érvényesen meggyónnak és megáldoznak, azonkívül Szent János lateráni, Szent Péter vatikáni, Szent Pál osztiai úti és a Nagyboldogasszony eszkilini bazilikáját vagy egy napon, vagy több napon s bármily sorrendben, jámbor lélekkel háromszor meglátogatják és a Mi szándékunkra imádkoznak, az egész büntetést, amelyet bűneikért levezekelni tartoznának, az Úrban irgalmasan teljes mértékben elengedjük, ha előbb bűneik bocsánatát elnyerték. Megjegyezzük, hogy a hívők az egyes bazilikából az egyik látogatás után kijöve, rögtön visszafordulhatnak ugyanabba a bazilikába a második és a harmadik látogatás elvégzésére. Így határozunk a látogatások megkönnyítése céljából.

Hogy általában mi a római pápák szándéka, azt ti — kedves fiaink — igen jól tudjátok; s hogy különlegesen a jelen alkalommal mi a Mi szándékunk, azt fentebb úgysis bőségesen kifejtettük.

Akaratunk szerint a hívők ezt a jubileumi búcsút akár önmaguk, akár az elhunytak számára annyiszor nyerhetik el, ahányszor az előirt jámbor cselekedeteket rendesen elvégzik.

Hogy a templomlátogatásnál elmondandó imádságok a hívők lelkében az isteni megváltás és különösen Krisztus szenvedésének emlékét hathatósabban fölidézzék, a következőket határozzuk és rendeljük. Azokon az imádságokon kívül, amelyeket az egyesek saját buzgóságukból az Úristenhez intéznek, a szentségoltár előtt ötször kell a Miatyánkot, Üdvözlégyet és Dicsőséget elmondani és külön még egyszer a Miatyánkot, Üdvözlégyet és Dicsőséget a pápa szándékára. Azután a megfeszített Krisztus képe előtt mindnyájan mondják el háromszor a hitvallást vagyis a Hiszekegyet s egyszer azt a rövid imádságot: «Imádunk téged — Krisztus — és áldunk téged, mert a te szent kereszted által megváltottad a világot», vagy esetleg más efféle imádságot. Majd az Isten anyja, a Boldogságos Szűz képe elé menjenek s itt a Szűzanya fájdalmaina gondolva, hétszer mondják el az Üdvözlégyet s egyszer ezt a rövid fohászt: «Szűzanyám, kérlek esengve, hathatósan véd szivembe szent Fiadnak sebeit», vagy valami hasonló röpmát. Végül valamennyien gyülekezzenek a főoltárnál a Confessio előtt s még egyszer mondják el a katolikus hitvallást vagyis a Hiszekegyet.

Amiket itt a jubileumi búcsú elnyerésének föltételeiként előírtunk, azokat ama hívők számára, akik akár a zarándokúton, akár itt a városban betegség, halál vagy más elegendő ok miatt akadályozva a megkívánt számú templomlátogatásokat be nem fejezhették vagy meg sem kezdhették, úgy mérsékeljük, hogy ezek az akadályozott hívők az érvényes gyónás és áldozás után úgy részesüljenek a jubileumi teljes búcsúban, mintha a négy bazilikát az előírt módon meglátogatták volna.

Végül különös hangsúllyal intünk titeket — kedves fiaink —, akár római lakosok, akár zarándokok legyetek, hogy használjátok föl a kedvező alkalmat s benső jámborsággal látogassátok a szent ereklyék híres kápolniját a Szent Kereszt-bazilikában és járjátok a szent lépcsőket a szokásos imádságok és elmélkedések végzésével.

VIII

Hogy jelen levelünk minél könnyebben eljusson az összes hívók ismeretére, akarjuk, hogy másolati példányai, még a nyomtatottak is — természetesen valamelyik hites jegyzőnek aláírásával ellátva és egyik egyházi méltóság pecsétjével megerősítve — ugyanazzal a hitelességgel bírjanak, mint maga az eredeti példány.

Senki se merészelje ezt a meghirdetést, engedélyezést és elhatározást tartalmazó okmányunkat megtámadni vagy vele vakmerően szembeszállni. Ha bárki ilyesmit mégis megkísérelni merészelne, tudja meg, hogy a mindenható Istennek, Szent Péter és Pál apostoloknak haragját vonja magára. Kelt Rómában, Szent Péternél, 1933 január hó 6. napján, Vízkereszt ünnepén, pápaságunk tizenegyedik évében.

Pacelli Jenő

bíbornok,
államtitkár.

Frühwirth András

bíbornok,
a római szentegyház
kancellárja.

Gasparri Péter

bíbornok,
a római szentegyház
kamarása.

Wilpert József,

az apostoli főjegyzők testületének dékánja.

Jorio Domonkos,

apostoli főjegyző.

Az ólompecsét helye. Iktatva az apostoli kancelláriánál.
47. kötet, 1. szám. *Riggi M.*

Az Úr 1933. évében, január hó 15. napján, Vízkereszt után második vasárnapon, az Isten kegyelméből XI. Pius pápa uralkodásának tizenegyedik évében ezt az apostoli levelet a vatikáni szent bazilika előcsarnokában a jelenvolt nép előtt fölolvastam és ünnepiesen kihirdettem, én, *Wilpert József*, a szolgálattevő apostoli főjegyzők dékánja.

Nihil obstat. Dr. Johannes Drahos m. p. censor dioecesanus. — Nr. 230/1933. Imprimatur. Szigonii, 23. Januarii 1933. Dr. Julius Machovich m. p. vicarius generalis.

ELŐSZÓ.

DICSŐSÉGESEN uralkodó XI. Pius pápa a jelen esztendőre az Úr Jézus Krisztus halálának, az emberi nem megváltásának tizenkilenc évszázados fordulója alkalmából szentévet hirdetett. Az Anyaszentegyház centennáriumos égboltozatán ez az esemény a legragyogóbb csillag, fénye nem egyetlen emlékünnepet ragyog be, hanem égi világossággal deríti be az egész évet. Megnyílnak az Anyaszentegyház oldó hatalmának intésére a bocsánat, az engesztelés tisztítóforrásai, földobog a keresztény lelkiület szíve, szárnyra kel imádsága, sokan zarándokútra kelnek a kereszténység fejének székhelyére és az egész világot betölti az ezerkilencszáz esztendő távolából reánk világító szent keresztnek fénye és a Megfeszítettnek áldása. Így lesz a gondok, a terhek fekete évéből szentév.

Bizonyosan sokan lesznek, akik a keresztény katolikus hívek közül Szentséges Atyánk szándéka szerint az örök városba : Rómába zarándokolnak. Hogyisne vonzana minden Egyházával érző hívő lelket a kereszténység szívének látása, a vértanuk emlékezete, a katakombák áhitata, a művészetek anyja : Róma ! Bizonyos, hogy az apostolok sírjainak látogatása, a szent ereklyék megtisztelése, a kereszténység fejének hódolatos udvarlása, egymás áhítatának látása az egész emberi élet egyik legnagyobb és legmaradandóbb élménye lesz.

De minden bizonnal többen leszünk, akik mostoha körülményeink miatt római zarándoklatra nem gondolhatunk, nem vállalkozhatunk. Az itthonmaradottnak szentéve lelki átélés és kegyeletos emlékezés lesz. Mivel pedig ennek a jelenlegi szentévnek középpontja az Üdvözítő Krisztus és az ő

X

keresztáldozata, ránk nézve úgy lesz ez az év szentév, ha együtt élünk Krisztussal, ha a Szentatya és az Anyaszentegyház elgondolása szerint összeforrunk az Üdvözítővel és az év napjait, hangulatait eleven összefüggésbe, vonatkozásba hozzuk az Úr földi életének eseményeivel, csodáival, tanításaival.

Az Anyaszentegyház minden egyházi évben újra és újra végigkíséri az Üdvözítő Krisztus életét kegyeletes emlékezésben, áhítatos átélésben. Most a szentévben azonban különösen sok kegyelemnek, üdvös hangulatnak lesz forrása az egyházi év a maga pompás, évszakokra emlékeztető változatosságával adventtől ádventig!

Ez a könyv az év megszentelésének vademecuma szeretne lenni. Az Üdvözítővel való együttélésben szeretné segíteni a hívő lelket az Anyaszentegyház és Szentséges Atyánk szándéka szerint. Célja: elmélkedési anyagot nyújtani az egyházi év vasárnapjaira, ünnepnapjaira.

Az elmélkedésnél az olvasóé a főfeladat, a könyv célja az olvasót csupán gondolkodásra készíteni, kedélyét felmelegíteni, lelkében üdvös gondolatsorozatot indítani meg és reflexiókat kelteni. Ezért ebben a könyvben nincsenek végig kimerítően, pontosan kidolgozva az egyes témák, az egyes hangulatok. Ez a formai egységnek kárára van ugyan, de viszont így érvényesül az a cél, hogy lehetőleg minden bekezdés új gondolatot adjon. Ha az egyes bekezdések végén megállva az olvasottakra visszagondolunk, azokból saját lelkiéletünkre következtetéseket vonni igyekezünk, egy szóval, ha elmélkedni próbálunk, talán több évre is elegendő anyagot találunk e könyvben.

E könyvet éppen ezért nem egyszerre kell végigolvasni, hanem állandó lelkitáplálékkul kell használni csendes ünnepi és vasárnapi órákon, mikor magunkra találva magunknak és az Istennek élünk.

A könyv nem kikerekített előadások vagy beszédek gyűjteménye, anyagot kíván azonban nyújtani ilyenek kidolgozá-

sához is. Egyrészt tárgyi bősége által, másrészt az olvasó lelkét megtermékenyítve, azt más alkalmas gondolatok felkutatására buzdítva, tájékoztatva.

Lelkiéletet élő műveltebb lelkek : világiak, egyháziak, férfiak, nők, papnövendékek, szerzetesnők egyaránt használhatják ezt a könyvet. Hosszú hittanári pályám magyarázza, hogy elsősorban mégis az ifjúság nevelői : szülők, tanítók, tanítónők, hittanárok voltak lelki szemeim előtt, mikor e könyvet összeállítottam. Ezért követem az egyházi éven belül a tanévet és a vakáció hónapjairól csak a főbb ünnepek, cserkész tábor, kirándulások kapcsán emlékezem meg.

Az idő megszentelése tulajdonképpen az élet megszentelése. A vásár- és ünnepnapokból kiáradó kegyelmi erő megszenteli majd a szürke hétköznapiakat is. Így egybeforrva Krisztussal, így együttélve az Anyaszentegyházzal, valóban szent lesz az év és ezzel szent lesz az élet.

A Szentlélek Úristen — mindnyájunk lelki vezére — vezette tollamat e munka megírásánál. Vegye most szárnyaira az olvasó lelkét is és segítse szent hitünk igazvoltának, boldogító erejének minél mélyebb átérzésére !

Mindent Isten nagyobb dicsőségére !

Pécs, 1933 január 30.

Szerző.

TARTALOM.

XI. Pius pápa bullája az 1933. évi szentévről	Oldal III
Előszó	IX

I.

Január	1
Jézusneve	1
Vízkereszt. (Jan. 6.)	4
Krisztus gyermeksége	11
Szent család	16
Krisztus megkeresztelkedés	21
Első tanítványok... ..	24

II.

Február	28
Gyertyaszentelő Boldogasszony. (Febr. 2.)	28
Farsang. Kánai menyegző... ..	33
Böjtelő	38
Szentségimádás. Triduum	39
Hamvazó szerda	52
Invocabit. Kísértések hegye	56

III.

Március	68
Reminiscere. Színeváltozás hegye... ..	69
Oculi. Olajfák hegye	75
Laetare	80
Szent József (Márc. 19.)	81
Gyümölcsoltó Boldogasszony. (Márc. 25.)	84
Judica. Keresztfa... ..	87
Hétfájdalmú Szűz	93

IV.

Április	96
Virágvasárnap	97
Nagypéntek. Kálvária hegye... ..	108
Húsvét	113
Quasimodo, Fehérvasárnap. Szent Tamás apostol	123
Misericordia. Jó pásztor... ..	127

XIV

V.

	Oldal
Május	132
Jubilate. Szűz Mária	133
Cantate. Kicsoda nekünk Krisztus?	144
Rogate. Búcsúzó Krisztus	148
Áldozócsüdtörök. Mennybemenő Krisztus	151
Exaudi. Szentlélek Isten ádventje	156
Pünkösöd... ..	160

VI.

Június	173
Szentháromság vasárnapja	173
Ürnapja	195
Jézus szentséges Szíve	202
Szent Péter és Pál. Papszentelések. (Jún. 29.)	207
Ballagó diákok... ..	212

VII.

Július	215
Vakáció	215
Sarlós Boldogasszony. (Júl. 2.)... ..	217
Magyarok a celli Szűznél	219
Mánfai tábor... ..	222
Természet szeretete... ..	223
Mária Magdolna. (Júl. 22.)	225

VIII.

Augusztus	227
Nagyboldogasszony. (Aug. 15.)	228
Szent István király. (Aug. 20.)	233

IX.

Szeptember	237
Veni Sancte	238
A gyermek természetfölöttisége	240
A tanító természetfölöttisége	244
A Foederatio Emericana eszméi	247
Kisboldogasszony. (Szept. 8.)	250
XV. vasárnap pünkösöd után. Naimi ifjú	252
Szent kereszt felmagasztalása. (Szept. 14.)	254
XVI. vasárnap pünkösöd után. Természet és természetfölöttiség	256
Szent Ferenc sebhelyei. (Szept. 17.)	261
XVII. vasárnap pünkösöd után. Melyik a főparancsolat?	263
XVIII. vasárnap pünkösöd után. Szent Máté meghívása.	265
Krisztus a mi orvosunk	267

X.

Október	270
Olvasós Boldogasszony	271
Lisieuxi kis Szent Teréz. (Okt. 3.)	275
Magyarok Nagyasszonya	277

XV

	Oldal
XIX. vasárnap pünkösöd után. A papról	278
Boldog Mór és Szent Imre találkozása. (Okt. 25.)	280
Krisztus királyságának ünnepe... ..	283

XI.

November	286
Mindenszentek. (Nov. 1.)	287
Halottak napja. (Nov. 2.)... ..	291
XXII. vasárnap pünkösöd után. Kié a kép és felírás?	296
Szent Imre herceg. (Nov. 5.)	298
Mennysország — Pokol	302
Szent Erzsébet. (Nov. 19.)	306

XII.

December	310
Ádvent első vasárnapja. Ad te levavi	312
Ádvent második vasárnapja. Populus Sion	323
Szeplőtelen fogantatás. (Dec. 8.)... ..	330
Ádvent harmadik vasárnapja. Gaudete	341
Ádvent negyedik vasárnapja. Rorate coeli	348
Karácsony. (Dec. 25.)... ..	358
Szilveszter estén. Idő és örökkévalóság	369

FÜGGELÉK.

Hét Anyó hét fia. (Munka és Evangélium.)... ..	379
A teremtés napjai és a szentségek	390
A szent mise hallgatásának módja. (Meyenberg után.)	396

JANUÁR.

TE CSILINGELŐ, vidám szánkó, melyen prémekbe húzódnak a piros, egészséges arcok, mikor farsangba suhansz vendégeiddel. Síma útjaidon repül a szán, fehér bundáid alatt selymek, fátyolok tavaszi könnyűsége, külső fagyos lehelletedre forralt bor, meleg kandalló a válasz. Jégvirágaidat elolvasztja a megyei bálon táncoló ifjúság lehelletének melege. Vad, pogány nevedet megkereszteli a kis Jézus áldott szent neve; fehér éjszakáid, jajgató szeleid belülről csodáljuk, belülről nevetjük.

Ebbe a tiszta, hideg téli hónapba belevilágít a háromkirályok csillaga, belemelegít a kis Jézus pólyája, a hó tapintatosan befödi a kis csacsi áruló nyomát, hogy megvédje a menekülő szent családot, a názáreti ház pedig drága, békés otthon, ahol a fűrészpör, mint puha szőnyeg nyeli el a lépések zaját és ahol az isteni Gyermekek verejtékcseppjei szebben ragyognak, mint a januári éjszakában a csillagok.

Jézus szentséges neve.

Szép kelet, szép nap
Nincs benned homály!
Mert az örök nap
Benned a király.
Új esztendőben új szívekkel
Dicsérjük Jézust énekekkel.

Az új év olyan, mint egy zuzmarás, jégcsapos alagút-bejárat: a jégcsapok nyelvüket kiöltik ránk, belül sötét van, talán szembe jön és megszorít a sors vonatja, ki tudja, ki jutunk-e belőle, vagy bent rekedünk? De a kapu homlokán ott ég egy drága név: IHS, csillagcimerben és körirattal: adiutorium nostrum in nomine Domini! A mi segítségünk az Úr nevében van!

Első ünnep a polgári évben Jézus szent nevének ünnepe, hogy Jézus nevében kezdjük az évet. A kis diák a könyv elejére írja: Isten nevében kezdem el; mi az év elejére írjuk

ugyanezt. E név az ószövetség reménye, a bűn országa zárának kulcsa, hatalmas jelszó, csodás varázsige, isteni talizmán. Vele kezdődik az újszövetség.

Jézus annyit jelent, mint Megváltó, Üdvözítő.

a) Arab mesék tudnak varázsigékről, amelyek kiejtésére megnyílnak földi kulcsokkal nem nyitható kapuk és kitérülnek kincstárak rejtett drágaságai. Jézus szentséges neve ilyen varázsige, — Istenem, ha a sátán ki tudná áhítattal mondani, talán ő is megszabadulna és országának börtöne feltárná! Nevére felnyílnak kincstárak, börtönök.

Jézus nevére nyíltak ki az égnek, a paradicsomnak, a legcsodálatosabb mennyei kincstárnak a szigorúság lakatjával elzárt kapui. Pedig ezt nem tudta kinyitni az egész emberiség-kórus sírása, könyörgése. De mikor Jézus szent neve felharsant az üdvözültek ajkán, kitérültek a szent kapuk és azóta is állva, tárva maradtak.

Jézus szentséges nevére nyíltak ki a legnagyobb börtönök: a pokol tornácának vasajtai, melyek mögött, a kárhozat előszobájában ott nyögött, vágyódott, sóhajtozott az a kis emberi jószág, ami az ő eljövetele előtt volt itt a földön. Az ő szent nevére felnyíltak e szörnyű régi, roszdás ajtók, sőt az egész börtön összedőlt, megsemmisült, mert lakói Jézussal a mennybe szálltak.

De Jézus nevére nyílik meg ma is Isten jószágának kegyelemtára; az ő szent neve drága kulcs lett a mi kezünkben: «Bármit kérték az Atyától az én nevemben, megadja nektek».¹ Isten irgalom-, kegyelemajándék szekrényének: Isten jószágos szívének a nyitogató varázsigéje tehát Jézus szentséges neve. Per Dominum nostrum Jesum Christum: a mi Urunk, Jézus Krisztus által kell kérnem mindent Istentől. Ami annyit jelent: Jézussal egybeforrva, azonosulva. A követ azért jön a király, a pápa nevében, mert az ő személyének a helyettese, képviselője. Krisztus nevében kérni annyit jelent: úgy kérni, mint ahogyan az ember Krisztus kért a hegyen, éjjel, tartós imában, egyedül: fölékerülve minden földinek.

Istenem, kérem tőled — most újév elején, térdenállva — Jézus szent nevében: add mindnyájunknak kegyelmedet, hogy az egész évet a te nagyobb dicsőséged munkálásában tölthessük.

¹ Ján. 16, 23.

b) Jézus szentséges neve talizmán. Kiejtésére pokol fenekére szédül a sátán, eloszlanak a kísértések felhői, kitisztul a lélek ege. Az ő neve drága pajzs: nincs más név, melyben üdvözlününk lehetne, csak Jézus szentséges neve. Az Úr Ananiásnak mondja Damaszkuszban a megvakult Saulról, a későbbi Szent Pálról: «Választott edényem ő, hogy hordozza nevemet a pogányok, fejedelmek és Izrael fiai előtt; én pedig megmutatom neki, mennyit kell neki az én nevemért szenvednie».¹ Ez a papi hivatás: viselni Jézus szent nevét és szenvedést elviselni Jézus szent nevéért!

Valóban: olyan rajtunk Jézus szentséges neve, mint a pénzen az értéket jelző szám, mint az aranyon, az ezüstön a fémjelzés, mely annak az ékszernek arany- vagy ezüstvoltát biztosítja, garantálja. Ezért nevezték Krisztus nevéről a híveket Antiochiában először keresztényeknek, Christiani-nak.

Jézusom szentséges neve, légy talizmánom, tedd szent nevedet, mint jelvényt szívem fölé, add, hogy sohase szégyeljem viselni nevedet, ruhádat, keresztedet az emberek között!

c) Jézus szentséges neve a mi ajkainkon égi, tiszta jelszó. Mikor a fiatal Dávid szembeszáll az óriás Góliáttal, annak hengegésére így válaszol: «Te karddal és dárdával és pajzs-szal jössz ellenem, én pedig a seregek Urának, Istennek nevében».² A pogány elleni számtalan csatában volt Allah nevével szemben keresztény csapatok — főként magyarok — jelszava az áldott név: Jézus. Ezzel a jelszóval indulnak csodatevő útjukra az apostolok. Szent Péter és Szent János a porta speciosa előtt a sántán született embert Jézus nevének erejével gyógyítják meg. Ez a név lábbaállít sebesülteket, összetör mankókat, száműz démonokat, pajzsunk és kardunk a kísértővel vívott harcban. Valóban áldott név Jézus szent neve; sienai Szent Bernardin — akinek Veronában, a San Bernardinóban az olasz fráter sok kedves emlékét mutatja — helyesen cselekedett, amikor Jézus szent nevét az Üdvözlégy közepé szúrta és litániáját terjesztette. Áldott — Szűzanyám — a te méhednek gyümölcse: Jézus.

Minden kultúra Jézus nevével indul. Mikor nevét kiejti Gábiel arkangyal, felvirul azonnal az újszövetség tavasza. És haldoklók utolsó sóhaja, minden imádságok örök refrainje: Jézus szentséges neve.

¹ Ap. Csel. 9, 15 sk.

² I. Kir. 17, 45.

Szenteltessék meg a te neved ! Sehol tiszteletlenül ki ne ejtessék, soha senkitől ne káromoltassék, hanem tisztelet, hála, engesztelés legyen Jézus szent nevének !

Dicsértessék a Jézus Krisztus !

Vízkereszt.

— Jan. 6. —

Szép jel és szép csillag,
Szép napunk támadt !

A háromkirályok ünnepe azt hirdeti, hogy mindenki hivatalos Betlehembe. Az ószövetségben csak a választott néphez szólt Isten a Sinai ormáról, — most az újszövetségben mindenkit megszólít az isteni Kisdéd a jászol széleéről. A kisdéd Krisztus látogatóinak sorrendje ez : angyalok, pásztorok, bölcsek, királyok. Az angyalok az eget Urát üdvözlík benne ; a pásztorok mint lelki szegények az ő országának házanépe a jó Pásztort, az Isten Bárányát köszöntik benne ; a bölcsek viszont az örök Mestert, a királyok az ég és föld Urát keresik benne. Vízkereszt ünnepe ezt mondja : a kisdéd Jézus mindenkié, az angyaloké, az embereké, a szegényeké, az egyszerűeké, a bölcseké és a királyoké. Mindenkinek van hivatása Betlehembe menni. Az Isten országa mindenkié. És ide a jászol közelébe mindenkit a maga módján hív meg Isten : az együgyű pásztornak angyali szózat beszél, a napkeleti bölcsek királyoknak elég a csillag integetése.

Ma is van Jézuskának többféle meghívója.

a) A napkeleti bölcsek a pogányok képviselői Betlehemben. Szereplésük Betlehemben annyit jelent, hogy a pogányok is hivatalosak az Anyaszentegyházba. Az Üdvözítő Ur Jézus Krisztus a királyi vendégségről szóló példabeszédben az izraelitákat hivatalosaknak mondja, — a pogányokat pedig mint útszéli sántákat, bénákat, vakokat, mint sövény melletti koldusokat aposztrofálja. Hogy lehet, hogy jászolánál mégis a zsidók mint szegény pásztorok, a pogányok pedig, mint bölcsek és királyok jelennek meg? Hiszen Isten kegyelmének csak foszlányaival takaródzó koldusok voltak, kinyilatkoztatás híján vakoskodtak, saját értelmük gyenge mankójára támaszkodtak és Isten útjainak csak szélén inségeskedtek ! De talán a betlehemi jelenet a végső eredményt jelzi, mely szerint : «Sokan (pogányok) jönnek napkeletről, nap-

nyugatról és letelepednek Ábrahámval, Izsákkal, Jákóbbal a mennyek országában, az ország fiai pedig (a zsidók) kivettetnek a külső sötétségre.»¹

Istenem! Én is mint pap, mint szülő, mint tanító a te jóságodnak dúsan terített asztalánál ülök, a szegény bűnös hívők, gyermekek pedig — kiknek nem adatott meg ismerni Isten országának titkait — letérdelnek eléem és boldogok, ha a dús asztalról egy-két igazságmorzsát juttatok nekik. Istenem, mi lesz, ha ők megelőznek a túlvilágon, én pedig mint «az ország fiai» — kivettetem a külső sötétségre ?!

Tehát a pogányok is hivatalosak Jézus jászolához, nekik is szól az Evangélium, számukra is épül az Anyaszentegyház. Isten csillagot támasztott előttük, mely vezette őket előre a világ világosságához, Krisztushoz. De ezt csak a meghívás jelzésére tette, azóta nekünk kell magasra emelni a hit fákláját és nem várni, míg ők idejönnek, hanem nekünk kell elébük menni. A hagyomány szerint a bölcsek nem tudtak egymásról, a pogány világnak különböző helyeiről indultak és véletlenül találkoztak össze útközben ugyanazt a csillagot követve. A népek békéje, találkozása is elő lesz mozdítva a nagy eszme: Krisztus keresése által.

Támogatni kell a missziókat. Nehéz csillagnak lenni az éjszakában. Nehéz vezetni úttalanságban. Nehéz Heródes körmei közül suttogással másfelé irányítani. Nehéz főként királyokat koldus Kisdéd-Istenünk elé térdepeltetni és eddigi értékeiket neki fenntartani, neki adatni. Ha a kínaiak, buddhisták arra büszkék, hogy régebbiek, mint a kereszténység, — legyen ez az ő királyi pompájuk — de nekik is ott a helyük a jászol előtt. Szent királyok, segítsetek imádkozni és imádkoztatni a missziókért!

b) Napkeletről királyok, bölcsek jöttek csodás csillagtól vezettetve Betlehembe.

Jövetelük alkalmával királyi bíbor suhogott az istállócskában, arany csillant, tömjén illatozott — felváltva a szalma sárgaságát és az állatok lehelletét. Hódolatuk bölcs, választékos és udvarias, továbbá gazdagító, — nem oly egyszerű, dudás látogatás, mint a pásztoroké volt. Ottlétükkor nappal is csillag ragyog az istálló fölött. Visszafelé angyali szó vezérli őket.

¹ Máté 8, 11.

Az ő megjelenésük talán azt is hirdeti, hogy Jézussal sehol sincs az ember végleg eltemetve, elszegényedve, hogy aki Jézus követője, az azért nem *csak* nélkülözésnek, keserűségnek, szenvedésnek néz eléje, hanem látogatják királyi lelkek, bölcs elmék is néha, leborulnak előtte feloldozásért világi hatalmasságok, a jó hírnév csillaga ragyogva áll lakása fölött — és a szeretet aranya, az áhitat tömjéne, az enyészhetetlenség mirhája gazdagítják esetleg egyszerű lelkét, egyszerű tanyáját. A keresztény hit nemcsak a szegényekkel, de a kultúrvilággal is kapcsolatot teremt és aki Krisztus papja, aki Krisztus híve, az sohasem élettagadó, egyoldalú diogenesi lélek, hanem jászola elé várja a pásztori egyszerűséget és a királyi gazdagságot, bölcsességet egyaránt. Nem véletlen az, hogy a kolostorok könyv- és kincstárak lettek, hogy a művészeti stílusok állomásai, előbbrevívói lettek annak ellenére, hogy lakói elhagyták a világot, fogadalmakat tettek és ciliciumot hordtak. A kereszténység lemond a bűnről és a tökéletlenségről, de ezzel meghódítja az örök élet mellett a földi élet jobbik, értékesebbik felét is.

Nincs «alsó» papság és nincs «utolsó» állás, nincs «kis» káplán. A mi szent hitünkben minden külső szerénység mellett sok-sok lelki előkelőség van. Sokat kell adnom erre.

c) «Láttuk csillagát napkeleten és eljöttünk imádni Őt.»¹

Igen, eljöttek a bölcsék tanulni a szótlan Kisdedtől; a királyok hódolni az istálló jászoltrónusánál; a napkelet lakói az igazi Oriens-t: a világ világosságát látni. És beszédjük mily nyílt, mily őszinte, mily egyszerű! Az igazság útja nyílt és ez ejti zavarba a gonoszt, aki akkor is tekervényes utakon jár, mikor nem kellene. A napkeleti bölcsék tudják, hogy Heródes gonosz udvarában Krisztus nem lehet. «Hol van a zsidók királya, aki nemrégén született?»² — kérdezik. Vagyis érezzük, hogy itt nem lehet. Ők kisdedi egyszerűséget keresnek és itt megaggott gonoszságot találnak. Ők a csillag fényét keresik, nem a királyi udvar fényét. Csodálatos, hogy az Úr Jézusnak fogantatásában, harminc évében rejtett személyét most az ő igaz lelkük mintegy kezére játssza a legnagyobb ellenségnek és mindebből a Kisdednek nem lesz baja. A csillag nemcsak vezetést, hanem órködést is jelent Jézus fölött.

¹ Máté 2, 2.

² U. o.

Nem szabad igazságom érzetében sohasem félnem és az igazság nyílt útjáról letérnem.

d) «Es leborulva imádták őt.»¹ Az első teendőjük a leborulás, az imádság. Csak azután nyitják meg kincseiket és adnak ajándékokat, mint az imádatos hódolat világos, maradandó kifejezőit. Hitük nem tapogatódzó, nem kérdezősködő, elég nekik, hogy a csillag megállt; célnál vagyunk.

Az én hivatásom csillaga is régóta, már harmadik, ötödik, huszadik éve áll egyhelyben: az én iskolám, műhelyem, konyhám, irodám fölött és nem mozdul onnét. Tehát ott van a Gyermeke is, Anyja is, a jászol is. Ott kell szolgálnom őt, ott kell kinyitnom lelkem kincstárát és ott kell kibontanom tudásom aranyát, áhítatom tömjénjét és szeretetemnek a halállal dacoló mirháját. Az iskolám, műhelyem, konyhám, irodám istállóvolta kedvesebb kell, hogy legyen, mint álmaim királyi palotája; a térdenállás itt többet ér, mint a trónolás; a csillag: hivatásom csillaga fontosabb, mint vágyaim napkelte és szívem kincstárának kiürítése Jézus kedvencei számára értékesebb, mint itthon ismeretek adójának szedése könyveimből a magam számára. Istenem add, hogy a háromkirályokat követve ne csodálkozzam, ne kétségeskedjem, csak örüljek azon, hogy megtaláltam a Gyermekeket és Anyját. Köszönöm, hogy oly messziről magadhoz hívtál és hogy most is magadnál tartasz. Add, hogy megnyerjem a pásztorfiúkat, hogy megmentsem az aprószenteket!

e) Krisztust keresni csak az önmegtagadás tudja, megtalálni pedig csak az áldozat. Az angyalok odahagyták a fényes mennyországot egy sötét, süket, hideg éjszakáért; — a pásztorok odahagyták kincsüket: a nyáját egy üres istállóért; a királyok odahagyták trónusukat egy letérdelésért, alattvalóik hódolatát egy hódolatnyilvánításért. De éppen ezen áldozat árán lettek méltók az angyalok az Istent emberi testben látni, a pásztorok a jószágos Pásztort üdvözölni, a királyok pedig a királyok Királyát megtalálni. Az arany túlcsillogta a szalma egyszerűségét, a tömjén illatossá tette az istállót, az állatok börtönét, a mirha pedig enyészethetlenségről beszélt a mulandóság helyén.

Elöttem is halad egy csillag: a hitnek csillaga. Naponta elmondok két Ávét azért, hogy ragyogjon. Mégis úgy érzem,

¹ Máté 2, 11.

hogy valahányszor városba érek, elveszítem — a hiúság, a kísértések városában ; és valahányszor a szenvedés parttalan, kietlen homokján zárandokolok, — mindig újból feltűnik és biztosan vezet előre.

A napkeleti bölcsek útja arra is tanít, hogy a csillag fényét nem tudja helyettesíteni királyi tanács, tudós utbagazítás, uralkodói hatalmi tény. Az élet helyes irányát, igazi útját nem tudja földi erő apellálhatatlanul megszabni : sem a bölcsesség, sem az erő. Az élet sivatag, a sivatagban nincsenek utak, a kitaposott lábnyomokat elnyeli a homok. Csak az ég tud utat mutatni a földnek, csak a természet-fölöttiség teszi érthetővé a természetest, csak a hit fénye lehet az élet útjának vezére. Az ószövetség népét felhőoszlop vezette, az újszövetség lelkeit égi csillag. Isten a titkok felhőjével és a kinyilatkoztatások csillagával vezet bennünket az élet pusztaságában az örök Betlehem felé. Bízunk a titkok felhőoszlopában, mint biztos vezérben ; a fájdalom éjszakájában tűzoszloppá változik az és biztosan vezet előre. Hagyatkozunk csak a hit csillagára, mely a bűnök lármás városában elhomályosodik, eltűnik, — mint a bölcsek elől eltűnt, mikor Jeruzsálembe értek — de az elhagyatottság, a szenvedés sivatagjában újra feltűnik és csodálatos fényt vet a földi útra, melyen emberi ész lámpása mellett biztosan eltévednénk.

f) Heródes, a hatalmas király megrémült, mikor a Kisded születéséről hallott, aki pályájában, jászoltrónusán nem trónörökös, hanem kezdettől fogva már király. Ezért elküldte a bölcseket Betlehembe, maga azonban visszamaradt Jeruzsálemben, fegyvereit köszörülni, gonosz terveit főzni. Istennem, ma is sokan vagyunk, akik tudjuk az utat a Kisded felé, — másokat rá is igazítunk erre az útra — de magunk nem járunk azon ! Tartsunk a háromkirályokkal, kik odahagyták a trónolást egy letérdelésért, napkelet országát a világ igaz világosságáért, az új Oriensért : Krisztusért. Őt önmegetagadás, áldozat keresni, de édes, egész lelkünket betöltő öröm megtalálni.

g) A pásztorok visszaoszlottak az éjszakába, a bölcsek is hazatértek és többé nem hallunk felőlük. Elég volt egyszerű látniok az Üdvözítőt, a világ Megváltóját, lelküknek szabadítóját. Nem olvassuk, hogy később visszatértek volna és őt, mint felnőttet megkeresték volna, hogy nála kérdezősködjenek, tőle csodát lássanak. Nekik elég volt a szótlan,

tehetetlen, pólyába szorított, jászolba zárt, ácsfiúnak tartott kiseded. Az angyali kórus is eloszlott és a csillag is eltűnt. Mégis egész életükre elég volt ez az egyszeri találkozás.

Istenem, az Oltáriszentség sem több, sem kevesebb, mint a pólyás Kiseded ott Betlehemben. Oly hit, oly mélyreható meggyőződés kell a szentáldozáshoz, mint a napkeleti királyokban és a pásztorokban volt Jézuska látásakor, látogatásakor. És ha nekik életük egész tartamára elég volt Krisztus Urunkkal külsőleg találkozni, úgy nekem elégnek kell lenni egy napra legalább Krisztus szent testének és vérének vétele. Ez legyen vigaszom nyájam teregetésében, ez legyen feledtetője utam nehézségeinek, fáradalmainak, amelyen hivatásom csillagát követem. Az év homlokára is ráírom szent neveteiket Gáspár, Menyhért és Boldizsár!

h) «Más úton tértek vissza hazájukba.»¹ Más az az út, melyen odatalálunk Jézushoz és más az, amelyeken tőle eltávozzunk. A bűnbánat útja vezet hozzá és erre nem lépünk többé, hanem per aliam viam: az erény útján haladunk előre. Ez az út, amely elkerüli a bűn Heródesét és rátalál Istenre, önmagára, mert otthonába magával viszi Istent. Ezért nincs szükség többé a bűnbánat sötét éjében világító remény csillagára.

Más úton kell járnom az új évben. Nem tévelyegve Heródes és a Kiseded, Jeruzsálem és Betlehem, a bűn és az erény között, hanem világosan és tudatosan törve előre.

i) A háromkirályok három ajándéka: arany, tömjén és mirha olyan találóan illik a lélek három ajándékára: hit, remény, szeretetre. De amint a három ajándékot királyok hozták, úgy a hit, remény, szeretet ajándékát is csak királyi lélek tudja Jézushoz vinni. Lássuk a hármat egyenként:

1. Az arany olyan mint a hit. Az alázatosság rejtett mélységeiben bányászható csak, nemes fénye, csillogása, ritkása tesz ki még értékesebbé. Az arany puha, nyújtható, a hit is, mint világnézet puha, meleg otthont jelent egyéb racionalista világnézetek köpárnái helyett. Az arany a test nemesebb részeit ékesíti, mint ékszer; a hit a lélek legszebb képességeit díszíti, emeli. Aranyból vannak a királyi koronák, a jeggyűrűk; a hit az, amely a lelket megkoronázza és eljegyzí Krisztussal.

¹ Máté 2, 12.

Milyen nálam a hitnek az aránya? Pállott, salakos, fénytelen. Gyenge. Sokszor nyomorúságom úgy érzi, hogy nem ékszer rajtam, hanem teher. Mi fogja ezt kifényesíteni? Az imádság. A rózsafüzért buzgón, imádságos és nem gépies lélekkel akarom végezni.

2. A tömjén olyan, mint a remény. Füstje a remény sejtelmes, várakozó jellegét, illata pedig boldogító, gondokat felejtető hatását jelenítik meg. De a tömjén csak úgy ad illatot, ha parázsra hintjük. Épígy a remény is csak olyan lélekben él és illatozik, amelyben ott parázslik az áldozat izzó parazsa. Az arany Jézus királyi voltára célzott, a tömjén istenségére. A remény is csak Istentől vár mindent; csak ott biztos: ki benne bízik nem csalatkozik.

Hogy áll nálam a remény tömjéne? A túlságos önbizalom, mely mindent magától vár és Istentől sem kérni, sem köszönni nem akar, — mintegy nedvessé tették ezt a tömjént: nincs illata, hanem csak vastag, fekete füstje. Több remény = több alázat; kevesebb önbizalom = több Istenben való bizalom. Ma igazán sokat akarok Jézustól várni: tanítási eredményt stb. De ezt imádsággal kell kérni. Óra előtt fontos az áhitatos imádság!

3. A szeretet olyan, mint a mirha; a mirha konserálja a testet a romlástól; a szeretet pedig a lelket. Az a lélek, amelyik nem tud szeretni, nagyon közel áll a romláshoz, akárcsak az a holttest, amelyik nincsen mirhával bebalzsamozva. A boldogtalanság a romlás első tünete, az ok mindig az, hogy nem szerettük eléggé akár Istent, akár a felebarátot. Nekünk a szeretet a legfőbb törvényünk.

Édes Istenem, taníts meg szeretni engem, de ne válogatva, ne arc szerint, hanem szeretni téged, — te láthatatlan; és szeretni az utolsó gyermekben a te képmásodat és szolgának érezni magamat legkisebb tanítványommal szemben is. Ez a nagy tőled tanult és tőled kapott szeretet lelkesítsen erős munkára engem, amely pontos, kitartó és alapos. Ma minden munkámat szeretetből akarom alaposan végezni.

Most utoljára gyujtottuk meg a karácsonyfa gyertyáskáit; add, Uram, hogy jövő karácsonyig elvilágítson pisla fényük, vonzzon, védjen, emlékeztessen gyermekségemre, a kis Jézusra!

Krisztus gyermeksege.

«A Gyermekek pedig növekedék bölcseségben, időben és kedvességben Istennél és az emberek-nél.» (Luk. 2, 52.)

Mikor az Üdvözítő egyszer a népnek prédikált, beszédje után odajárult hallgatói közül az egyik eléje és így szólt: «Mester, követelek téged, — akárhova megy!»¹ Most, a karácsonyi ünnepek utáni időben, amikor Jézus gyermekkorát mintegy újraéljük, — ismételjük meg mi a gyermek Jézus előtt e szavakat és valóban kövessük őt oda, ahová megy, gyermekségének otthonába: Názáretbe. A megtestesült Isten-ember tehát gyermek volt, átélte az ifjúságot, a fejlődés idejét, ő is volt kilenc, tíz, tizenöt, tizennyolc, húszéves, — mint most te vagy. Jézus megszentelte az ifjúkort, átélte azt az időt és példát adott arra az időre, amit minden ember átél édesanyjának ölében. Krisztus Urunk nem ért magas kort itt a földön, az öregkort nem szentelte meg, mert a hanyatlást semmiféle formában nem ismeri. De az ifjúkort igenis átélte és megszentelte, mert ez a fejlődésnek, a tökéletesülésnek az ideje.

A názáreti gyermek Jézus kettős szépség: szép mint Isten, mint öröktől fogva kész Ige, mint a teljes szépségű Szentháromság második személye; és szép egyben, mint gyermek, mint fejlődő ember, akiből miután a rossz hiányzott, csak a jó fejlődhet, gyarapodhat. Valóban nem csoda, hogy a festők és művészek olyan sokszor ábrázolják ezt a kettős szépséget: a gyermek Jézust édesanyjának, Máriának karján. Jézus mint Isten mindentudó volt, látjuk, hogy tizenkétéves korában isteni tudása bámulatba ejti és megszügyenyíti a bölcséket. De emberi természetét tekintve ő is emberi módon szerezte ismereteit, amelyeknek köre idővel mindig tárgult. Mária nevelő tevékenysége tehát csak Jézus emberi természetére vonatkozott, ezt segítette ő fejlődni, növekedni; ő, akinek szívében csodálatosan egyesült a tekintély és az alázat, az édesanyjai gondoskodás és a Teremtő iránti hódolat.

Az Üdvözítő Jézus Krisztus gyermekkoráról nagyon

¹ Máté 8, 19.

keveset beszél a székszavú Evangélium. A Kisded nevet kapott, bemutatták a templomban, ahol az agg Simeon fölismerte benne a Megváltót és a világ világosságának nevezte. Aludt a jászolban, ült a Szűz Mária karján, menekült a kis csacsi hátán Egyiptomba, ott élt a bálványok országában. Lassan serdült, ajkai emberi szóra, imára nyíltak, szemei mosolyogtak, etette a galambokat, megsimogatta a kis csacsit. Azután hazajött Egyiptomból, mikor a kis Názáretben fészket rakott a szent család, iskolába járt, tizenkétéves korában elment Jeruzsálembe, megnézte a Kálváriát, megvillogtatta isteni értelmét az öreg zsidók előtt. Azután megint hazatért, segített a műhelyben és a kertben, ott állt Szent József halálos ágyánál és ápolta sírdombján a liliomokat a názáreti kertben.

Ez minden, amit Jézus Urunk ifjúságáról, harminc esztendejéről tudnunk lehet.

Közben felharsan a pusztában kiáltónak szava, völgyek kitöltetnek, hegyek lehordatnak, viperák fészkelődnek, a Jordán vize új célt szolgál: életet visz a holt lelkekbe. Új próféta támadt, — pedig már régen elszoktak az ilyesmitől, aki egyengeti a nagy Eljövendőnek útját, aki előtte volt és mégis utána jövőendő; aki Istennek Báránya, ki elveszi a világ bűneit.

I.

Jézus isteni kisded, isteni gyermek.

Micsoda fönséges megalázódása ez az istenségnek! Növekedni bölcsességben — a mindentudónak! Növekedni kedvességben emberek előtt az Istennek, a Teremtőnek! Bár az Evangélium ezeket mind Krisztus Urunk emberségéről mondja, mégis csodálatos, hogy az Úr Jézus vállalta az eldugottságot, a félreismerést, ács fiának engedte magát tartani, földi iskolákba járt, tőlünk tanult, nekünk földi dolginkban segített. Ez egyik legnagyobb bizonyossága Istenségének. A pogány hitregék istenei rendkívüli körülmények közt születnek: Zeus fejéből fegyveresen, Brahma hónaljából, a korán az égből — Krisztus ismeretlenségből, kisdedségből, elhagyatottságból lép elő, érvényesüléséhez környezete nem ad hozzá egy vonalnyt, kortársai közül nő ki és isteni erejével kényszeríti őket arra, hogy lassan nagy prófétának, királynak, Isten Fiának vallják őt.

Csodálatos érték nekünk a gyermek és az ifjú Jézus. Ez a legszemléltetőbb oktatás az alázatosságra. Iskolába jár és nevelés alatt áll az örök bölcsesség és a legnagyobb szentség! Lehet-e valamit hozzáadni a mindentudáshoz? Semmit. És ő mégis iskolába jár. Lehet-e irányítgatni azt, aki már célnál van? Valóban nem lehet. És ő mégis nevelés alatt áll: «nevelő» atyja van: egy egyszerű ács. Ó, drágalátos isteni jóság, kimondhatatlan mélységű alázat! Nincs tanítóbb célzatú tanulás, mint a tiéd a názáreti iskolában; és nincs nevelőbb nevelődés, mint a tiéd a názáreti házban. Hogy lázadozom, mikor engem felnőttet oktatnak, utasítgatnak! Felnőtt voltomból, papi méltóságomból érvelek ezek fölöslegessége, bántó volta mellett, pedig az Isten Fia is tanult az emberektől, engedelmes volt nekik és az utolsó ítélet bírāja vádlottként állt az emberi bíró törvényszéke előtt. Valóban tanulnunk kell tőle, aki szelíd és alázatos szívű! Tehát nemcsak a környezet: az egyszerű ház, a rosszhírű Názáret, a műhely, a «putabatur filius Joseph» — beszélnek alázatosságról, hanem az élettartalom is igazi non ministrari, sed ministrare! Az első tanítás, az első intés tehát, — amit a Megváltó ad — az ifjúságnak szól, nem beszéddel, hanem példával, isteni pedagógiával: coepit facere et docere: kezdett tenni és tanítani.

II.

Az egyetlen epizód, amit a szűkszavú Evangélium Krisztus rejtett életéről megemlít, a tizenkétéves Jézus jeruzsálemi útja, a Szűzanya és Szent József kíséretében. Örvendező lélekkel mondjuk erre emlékezve az örvendetes olvasóban Máriának: áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus, akit te Szent Szűz a templomban megtaláltál.

A második embercsoport, akivel az Úr Jézus szóba áll: a tanítók, nevelők, tanárok. Tizenkétéves korában közéjük vegyült, hallgatta és kérdezgette őket, azok pedig csodálkoztak az ő okosságán. Még a Szűzanyát, az aggódó Szent Józsefet is magára hagyja, csak hogy megszólíthassa a tanítókat. Isteni magatartással igazolja a gyermek jogát a tanárral szemben: hallgatni és kérdezgetni. Hallgatta őket, lábaik elé ült, figyelt rájuk, befogadta az általuk közölt ismereteket; de kérdezgette is őket — nem pusztán receptív működést fejtett ki, hanem aktíve is dolgozott, igényekkel lépett

fel, magyarázatot kért, kérdéseivel mutatva meg bölcsességét, okosságát. A tanító kötelessége tehát passzív és aktív működést indítani meg a gyermekben, felelni neki, magyarázni, a gyermeket tisztelni, kiszolgálni, csodálni. Szabad tehát kérdezniök, katedrára ülniök, engem vizsgáztatniök.

Jézus itt nyíltan mondja a szent Szűzanyának, hogy az iskola az ő Atyjáé. Tehát neki ott jelen kell lennie. Jöjj el hozzánk az iskolába, édes Üdvözítőnk! Hallgass meg, javíts ki, kérdezz ki, magyarázz! Add, hogy ne másutt keresselek: az országúton, a vágyak hazavivő útján, rokonok között, földi, testi kapcsolatokból te úgyis hiányzol, ne az előkelő, látszat-élet utcáin, hanem ott, ahová utoljára, únottan nyitok be: az első, a harmadik, a negyedik osztályban, ott foglak téged egyedül megtalálni. Sőt nem szabad efelől bizonytalanságban sem élnem: miért kerestetek? nem tudtátok-e?... Ime tudom, hogy hol van az Üdvözítő, nem szabad őt másutt keresnem, időt vesztegetnem, erőt pazarolnom. Már évek óta kereslek... vagy talán nem is kereslek, mert ahol vagy, oda készakarva nem megyek. Kerülöm a munkát, a kápolnát, imádságot, a gyónást. Istenem, Jézusom! örök Gyermekek és örök Tanító, könyörülj rajtam! Ó, legnagyobb Krisztuskereső: Szűzanyám, könyörögj értem és fiaimért!

Krisztus édesanyján akarta bemutatni későbbi szavainak igazát: kerestetek és találni fogtok. Tudniillik engemet. Mária három napig keresi Krisztust Szent Józseffel, míg végre ráakad a templomban. Mária nem törődik a bölcsekkel, a környezet ünnepélyességével: odaszalad, magához öleli a kis fiúcskát és ezt mondja: «Mért cselekedtél így velünk? Atyád és én bánkódva kerestünk téged.»¹ Mária előreteszi József nevét, a magáét pedig csak utána: atyád és én. Az udvariasság nem egyéb, mint alázatosság.

Jézus távolmaradását így okolja meg: «Azokban kell lennem, amik az én Atyáméi.»² Ezért időzik a templomban, mert az az Atyáé; Mária ölében, mert az is az Atyáé. Időzik-e az én lelkemben? Ha nem, biztosan azért nem, mert az én szívem, lelkem nem az Atyáé.

Mária nem törődik a környezettel, neki a fő gyermeke: Jézus. Ugyanígy viselkedik később Magdolna is, nem törődik a farizeusokkal, hanem leborul Jézus lábai elé. Az

¹ Luk. 2, 48.

² Luk. 2, 49.

igaz lelkek és a bűnbánó lelkek egyenlőképpen keresik és találják meg az Üdvözítőt. Bánkodva kerestünk, — mondják — örömmel találtunk rád.

Mióta Oltáriszentség van, azóta lehetetlen végkép elveszteni Jézust. A mennybemenő Krisztus búcsúszava ez : «Egy kis idő és nem láttok engem, de ismét egy kis idő és megláttok engem.»¹ Tehát Krisztus csak a tanítványok szemétől vesz búcsút, de nem a szívetől. Ha elveszítjük Jézust, keressük Máriánál : ő az Atyáé : őnála kell lennie. Keressük őt az Oltáriszentségben, ott van ő. Sőt szemünktől sem tűnik el végképpen Jézus, hisz boldogok a tisztaszívűek : ők meglátják az Istent. Meglátják saját életükben, a nagy természetben, az Anyaszentegyházban.

Mária csak még egyszer keresi gyermekét : a kereszton. De azután már Jézus keresi édesanyját, mégpedig ugyancsak kétszer : a feltámadás után és a mennybemenetel után az égben. Valóban a mennyben van helye Máriának és minden igaz léleknek : ha Krisztus ott található, amik Atyáéi, akkor Mária azokban található, amelyek Gyermekéi, az ég pedig az ő országa.

Máriám, segíts megkeresni, megtalálni és megőrizni Krisztust !

III.

Az Úr Jézus Krisztus három első templomba jövelete ez : negyvennapos korában mint kisdéd, tizenkétéves korában, mint ifjú és harmincéves korában, mint felnőtt. Mint kisdédet karjára vette az agg Simeon, világ világosságának nevezte és életének mintegy estéli imáját neki énekelte. Mint tizenkétéves ifjút körülvették kíváncsi, gyanakodó, csodálkozó szemek, irigy arcok, sápadt tekintetek. Mint felnőttet aranyak csörgése, állatok lármája, kereskedők lihegése fogadta. Kisdédkorában áldást osztott, tizenkétéves korában tanított, harmincéves korában ostort font.

A mi életünk is ilyen templom : a Szentlélek temploma és sokszor meglátogat bennünket Jézus. Jön mint kisdéd, meleget lehelve, szeretetet sugározva és mi nem vesszük karjainkra őt. Jön tanítva, komolyan figyelmeztetve és nem hallgatunk reá. Majd jönni fog ostorral kezében, mire kincseink szétgurulnak, mi meg baljára kerülünk, mint átkozottak.

¹ Ján. 16, 16.

IV.

Kik vehették karjaikra Krisztust?

Csak négyen vannak : a Boldogságos Szűzanya, az agg Simeon, Szent József és a szent keresztfá.

Mi tette őket méltóvá erre?

Szűz Mária tiszta, érintetlen lélek volt, az öreg Simeon egész élete vágyódó szeretet volt az eljövendő Úr Jézus iránt, Szent József munkás lélek volt, a szent keresztf pedig a szenvedés szimbóluma.

Ma is Krisztus megközelítésének ez a négy útja van : tisztaságé, szereteté, a munkáé és a szenvedése. A tisztaság útját járta Szűz Mária, a szeretet útját róttá roskadó lép-tekkel az agg Simeon, a munka útján közelítette meg őt Szent József és a szenvedés útját hirdeti a szent keresztfá.

Én melyik utat járóm?

Szent család.

Az emberiség nagy egészének három alkatrésze van és ezek : az egyén, a család és a társadalom. Az Úr Jézus Krisztus megváltói működése kiterjed mind a háromra : az egyént Isten fiává teszi, a családot, a házasságot szentséggé avatja, a társadalmat pedig Anyaszentegyházba gyűjti. A három közül talán a legfontosabb a középső : a család, mert egyrészt a családok nevelik fel az egyéneket, másrészt a családok alkotják a társadalmat. A családnak ezt a nagy jelentőségét akarta Üdvözítőnk hangsúlyozni, mikor ő maga, ha nem is családból, mégis családban született és mikor első csodáját épp egy család örömének érdekében egy menyegzőn művelte.

Az összes keresztény családok eszményképe : a szent család.

A szent családnak három tagja van : Szent József, Szűz Mária és a kis Jézus.

Szent József az igazlelkűség példája, ő a szent család feje. Értékes, erényes lelkületét misem mutatja inkább, mint az a körülmény, hogy Isten mindazt, ami neki a legdrágább volt : a gyermek Jézust és tisztaságos Anyját az ő kezére bízta.

1. Amint a logikai világ alapja és talaja az igazság, úgy a szent családnak feje, igazítója Szent József, az igaz férfiú.

A szűkszavú Evangélium keveset szól róla, de annyit megemlít, sőt kiemel, hogy igaz férfiú volt. A szeretetnek (Jézusnak) és a tisztaságnak (Máriának) nem is lehetett külön oltalmazója, mint az igazság (József). Igazlelkűsége oly nyugodtan parirozza ki Heródes ármánykodó szívének terveit ; ő ment minden hazug, hamis, tüntető pátoztól, az ácsműhelyből senki sem vehet tudomást arról, hogy ő nem közönséges ács, hanem a Megváltó nevelőatyja. Igazlelkűsége szerint tudta, hogy az ő szerepe nem egyéb, mint karónak lenni a titkos értelmű Rózsa mellett és becsületessége nem is várt, nem is törekedett többre. Az ő életének legnehezebb pontja, mikor Máriát, az érintetlennek ismert szemérmes tiszta Szűzet anyává válni látja. Igazságszeretete kész volt legyőzni hitvesi szeretetét ; mert ellentétet látott a szent Szűz külső állapota és belső lelkülete között, ezért kész volt róla lemondani és őt elbocsátani. Máriának a szemérmes alázat tiltotta meg, hogy szóljon a dolgról ; Józsefnek az igazságérzete tiltotta meg, hogy ilyes dolog fölött szemet húnjon. Szent József mélyen igazságos egyszerűsége és becsületessége volt sok tekintetben oka annak, hogy Jézust annyian az ács fiának tartották. Ézrt volt boldog a halála is ; mert ha életében viam veritatis elegit : az igazság útját választotta, méltó volt rá, hogy halálában pedig őt válassza a választottak közé Isten, ki örök igazság.

Nálunk sok önámítás rontja az igazlelkűséget. Sokat pózolunk beszédeinkben és érzületünkben is, sokat túlozunk és nagyítunk, ha sikerekről, kilátásokról van szó és viszont sokat ferdítünk, levonunk, ha hibáinkat emlegetik. Képzletvilágunkhoz akarjuk szabni a valóságot és nem fordítva : a valósággal mérsékelni, irányítani képzeletünket. Tetszelgünk önmagunk előtt a hős, a félreértett zseni tragikus szerepében, adósságokat csinálunk, hogy gazdagabbaknak tartsanak, mint amilyenek vagyunk. Más önmagunkról való ítéletünk és más az, amit az emberekben magunkról kialakítani törekszünk. Pedig Krisztus, az Istennek Fia, mikor a mennyország tagjairól, az üdvözültekről szól, csak így nevezi őket egyszerűen : igazak. Ezzel kifejezi az üdvözültek egész lelkületét : ők azok, akik egyeneslelkűek, bátrak, akik az igazság útját nemcsak választották, hanem végig is járták.

És ezek közt az igazak között már életében valóban »igaz férfiú» Jézus nevelőatyja : Szent József. A hazugság és szégyennel teljes kísérete : stréberség, pózolás, képmutatás,

nagyzolás, gyáva kertelés, elvfeiadás, ravaszság, számító kufárlelkület, — ez nála mind hiányzik, ő igaz férfiú. Az igazságszeretet valódi férfierény és ez nála tündöklő szépségben ragyog Mária tisztasága és a gyermek Jézus között.

Boldogságos Szent József! A te közbenjárásod ajánljon engem a kis Jézus kegyeibe, hogy ő fogadjon igaz környezetébe engem és engedje meg, hogy ajkaim hazug szóra ne nyíljanak, de becsületes vallomásra, vagy okos hallgatásra készen legyenek, — hogy magamviselete, lakásom, ruhám, beszédem ne mutasson többet, mint amennyim tényleg van, hogy tanulmányaim, beszédeim ne a külvilág rólam való ítéletének megmásítását célozzák, hanem minden cselekvésem egyedül Istennek nagyobb dicsőségére történjék. Ne tűrjek magamon valótlan, alaptalan dicséreteket, mint júdái csókokat, legyen elég nekem a hétköznapi munka ácsmühelye, a názáreti ház eldugott kertjének sarka, mert onnét nem hiányzik majd Jézus.

2. A szent család második tagja Szűz Mária. Ha az élet alapja az igazság, akkor az élet disze, éke a tisztaság. A szent család feje Szent József: az igaz férfiú; berendezője, bútora Szűz Mária: a tisztaság edénye.

Mi a tisztaság?

A testies élet egyetlen éke, a mennyország parfümje, a lélek himpora, maga az örök ifjúság tele bájjal, tavasszal. A lélek fehérneműje, amelyre a kegyelem mennyegzős ruháját húzni kell; ez az élet istentiszteletének albája, amire a malaszt arany miseruhája rákerül. A tisztaság lehet csak a hit lelkülete, ezért nevezi igen szépen Origenes a hitet: az értelem szűzességének, vagyis tévedésektől való érintetlenségének. Összefügg az örömmel, a gyengéd, ártatlan, kisdiedlelkülettel: a szűzek ismertető jele, hogy a Bárány kíséretében dalolnak. Ez az az erény, amely Isten látására képesít: boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.

A tisztaság erénye, a mennynek illata, olyan a többi erény között, mint a királynő az udvarhölgyek között. E drága, ragyogó királynőt három testőre őrzi, követi, kíséri mindenütt és ezek talpig derék, vas legények. Úgy hívják őket: alázat, önmegtagadás, munka. Sodoma romlását Ezekiel próféta szerint a gög, az érzékiség és a tétlenség okozták.¹

¹ Ezekiel 16, 49.

Ezeknek ellentétei: az alázat, önmegtágadás és munka teszik tehát a tisztaságot férfias erénnyé és hirdetik, hogy a tisztaság nem gyengeség, ami csak kalitkában él, hanem bátor erény, ami az életben is megáll minden viharban. Innen csodás vonzóereje. Tannhäusert Erzsébet sokkal inkább varázsába ejti, mint Vénusz és Beatrice Dantét átvezeti a poklon, át a tisztítóhelyen az örök szépségek országába.

Ennek a drága, csodás, túlvilági erénynek anyja, képviselője, edénye a Boldogságos Szűz Mária: Istennek szent anyja. Mária az Istennek anyja, az alázat gyermeke istenanyai méltósága mellett. Mikor énekel, akkor is «esurientes»-t, éhezőket, — «humiles»-t, alázatossakat emleget és nem igényel nagyobb címet, mint: «az Úrnak szolgáló leánya». Isten pedig hogy kimutassa, hogy tényleg: «amennyire fölötte jár a nap a földnek, annyira mások az ő gondolatai és útjai mint a mieink»,¹ a szüzességet választja az anyaság társának és Mária drága szent személye köti, házasítja össze e két nagy, egymásnak ellentmondó kiváló vonást. Őt valóban kíséri a három testőr: az alázat. ő az Úrnak szolgáló leánya; az önmegtágadás, hiszen élete annyira csendes, visszavonult, a szenvedéseket oly készségesen vállaló; és a munka, hisz ő Krisztus varratlan köntösén dolgozik, sző, fon; elmegy és rokonának, Szent Erzsébetnek segít. Ő valóban tiszta, hisz szeplőtelenül fogantatott, valóban szemérmes, hisz hivatkozik rá: férfit nem ismerek, és háromszorosan szűz: Krisztus születése előtt, születésekor és születése után. Ő az igazán tisztaszívú és ezért meglátta az Istent, a jászolban, a műhelyben, a kereszten. Ő a gyengédségnek, a nőies bájnak, a szűzes erőnek, az édesanyjai mély tartalomnak csodálatos egyesítője és mind eme drága tulajdonságait egybefogja és megkoronázza az a tulajdona, amiből csak egy van a világon: Istenanyasága. A lelkek, a szívek, a hangok történelme tudna csak tanuskodni arról: kicsoda Mária a világnak, mekkora szépség, mekkora erő, mennyi báj és mennyi tartalom rejlik áldott személyében, tiszta tekintetében, nyílt arcában, drága szent nevében. Ő az újszövetség legkedvesebb ideáljainak egyike, a gyermek Jézus dédelgetője, a názareti kert ápolója, a Magnificat dalolója, a jászol, a sir puhára bélelője, a kánai nász nép zavarának figyelmes meglátója. Ő az, aki

¹ Izaiás 55, 9.

liliomok közt legeltet, aki az égnek liliomos országútján rózsafűzérral kezében vezet egy tiszta menetet és ami szépet, magasztosat a művészet megfesteni tudott, az mind csak megközelíti őt, de ki nem meríti; részeket mutat, de ezek össze téve sohasem adnák ki az egészet : Őt.

3. A szent család harmadik tagja : a gyermek Jézus, aki az előbbi két erényt : az igazlelkűséget és a tisztaságot : Szent Józsefet és Máriát egybeköti. A Tábor hegyén végbemenő színváltáskor olvassuk Krisztusról : arca sugárzott, mint a nap : ez az igazság jele és ruhája fehér volt, mint a hó : ez pedig a tisztaság jele.

Mi töltötte el a gyermek Jézusnak a názáreti házban dobogó szívét?

Mindenekelőtt szánakozó szeretet irántunk. Mélységesen gyöngéd részvétellel látta, hogy mekkora átok az embereken a bűn és hogy mennyire szükséges a megváltás. Ennek a rajtunk szánakozó szívnek volt a szava később a nyilvános élet idején, mikor a népet éhezni látta : szánom a sereget. Ez a nyomorúságunkat résztvevően átérző szív mondja később a vérizzadás helyén : szomorú az én lelkem mindhalálig. Ez az irántunk való szeretet együtt nőtt a fejlődő Krisztussal és idővel erősebb lett, mint édesanyja iránti gyermeki szeretete, mert értünk odahagyta a magányban édesanyját, később pedig a keresztfán egyenesen nekünk adta.

A másik dolog, ami a gyermek Jézus szívét eltöltötte, volt a vágy az ő jövőendő szerepköre felé. Egyes képeken látjuk a gyermek Jézust a műhelyben keresztet ácsolgatni. Ha ez nem is volt így, mindenesetre ő sokszor gondolt nagy vágyakozással jövőendő nagy feladatára, szerepére : a megváltásra.

A harmadik dolog, ami a gyermek Jézus szívét Názáretben diszitette, az a munka, a szülői szeretet és az engedelmesség volt. Ma annyit beszélnek a munkáskérdésről, minduntalan olvasunk bérharcokról, sztrájkokról, — Krisztus minderről előre tudott, ezért töltött harminchárom évből harmincat műhelyben, munka mellett. Ő megszentelte a munkát és életének legszebb idejét : ifjúságát töltötte munkában. A gyermek Jézus harminc évét a munka műhelyében tölti ; azt akarja, hogy előbb verejtékcseppjei szenteljék meg azt, amit később majd vércseppjei lemosni, megváltani fognak. Az Üdvözítő ácsmunkát végez, ami mélyértelmű célzás a bűnösökre : az ácsműhelyben szálkás, bütykös, ormóttan fadarabokat gya-

lulnak, csiszolnak simára és már Szent Ágoston mondja, hogy amint nincs oly kemény, oly szabálytalan erezetű fa, amit az ácsok simára ki ne tudnának gyalulni, úgy nincs az a megrögzött bűnös, akit Krisztus Urunk : az ácsnak gyermeke használható, síma, tetszetős bútordarabbá ki ne tudna javítani az örök hajlék számára.

A názáreti ház továbbá az engedelmesség temploma. József a család feje, pedig ő van hármuk között a legkisebb méltóságban, mégis őhozzá jön az isteni parancs : fuss Egyiptomba, menj Názaretbe és úgy Mária, aki pedig Istennek anyja, mint Krisztus Urunk követik az ő rendelkezéseit. A szűkszavú Evangélium nagyon keveset mond az Úr Jézusnak erről a harminc esztendejéről, de azt kiemeli mégis, hogy engedelmes volt szüleinek. Ha az értelemre nézve legfontosabb erény az alázatosság, az akaratra nézve az engedelmesség.

Ebben az időben : karácsony és nagyböjt között legyünk mindannyian a gyermek Jézusnak názáreti játszótársai. Szegődjünk be a názáreti házba kis cselédnek és ajánljuk fel magunkat Jézusnak játszótárs, vagy egyenesen játéktárgy gyanánt. A most nemrég szenttéavatott Lisieuxi Szent Teréz kérte a gyermek Jézust sokszor, hogy fogadja el őt játéktárgynak, de nem olyan finom játéktárgynak, amit csak ritkán szabad kézbevennie, hanem tekintse őt közönséges kis labdájának, amelyet földhöz, falhoz üthet, elguríthat, vagy éppen szívére szoríthat. Álljunk be pontosan a gyermek Jézus mellé a názáreti műhelybe és alaposan dolgozzunk az ő példájára és ő vele.

Krisztus megkeresztelkedése.

Lavacra puri gurgitis
Caelestis Agnus attigit...

Keresztelő Szent János, a bátor, aszkéta pap, a nagy előfutár már dolgozik, munkálkodik, midőn megjelenik előtte Jézus. Jellemvonásai : humilitas cum improbo labore : alázatosság és törhetetlen munka. Vonakodik megkeresztelni Jézust. «Illik teljesítenünk az egész törvényt»¹ — mondja az Üdvözítő. Valóban ez a pap kötelessége : teljesíteni az egész

¹ Máté 3, 15.

törvényt. Egyetlen paragrafusról sem gondolni, hogy az nem ránk vonatkozik. Gyermeki érzékenység, lelkiismeretesség, hogy sohasem tettünk eleget, édes alázatos bizonytalanság, hogy még mindig hátralékos adósok vagyunk, hogy mi többre vagyunk kötelezve, mint más világiak. Hogy igenis a Megváltó saruszijaihoz kell közelítenünk és az ő engedelmével mégis szent feje fölé szabad emelni kezünket.

Mi a pap életsorsa? Az, ami Keresztelő Szent Jánosé. Már a kispapi évek méhében repesni, örvendezni az Úr közelségén. Egyszerűen élni, az ő számára utat készíteni a lelkekhez, lehordva hegyeket, kitöltve völgyeket, kereszteleve, tisztítva vipérák fajzatait, csitítgatni az élet zsoldjával elégedetlenkedőket. Bemutatni Jézust a népnek, mint Istennek Bárányát, őt magasztalni, magunkat kisebbiteni, *Illum crescere*, *me autem minui*; tanítványainkat hozzá küldeni és őket az ő tanítványaivá tenni. *Testimonium perhibere de Lumine*: Tanúságot tenni a világ világosságáról. Parázna hatalmasokat is meginteni, fogságot viselni, széltől hányatott nád helyett sziklának lenni, lágy ruhákba öltözött, királyok udvarában levő ember helyett királyok börtönében ülő prófétánál többnek kell lennem.

Az ószövetség elején megjelenik a circumcisio, mint Istennek a fajra vonatkozó jegye.

Az újszövetségben az egyén a fontos, nem a faj. Ezért ennek jele: a keresztség a fejre kerül és mint a tisztulás, újjászületés szimbóluma, mindenkinek egyéni sajátja, jele. Krisztus Urunk fölvette mind a két jelet, bár kötelezve egyikre sem volt. Fölvette a circumcisiót, hogy világos legyen Ábrahám törzséből való származása, hogy beteljesüljön a pátriárkák, próféták jóvendőlése. És fölvette a keresztséget, hogy erőt adva a víznek, azt természetfölötti tisztulás alkalmas eszközévé tegye, hogy maga vegye kezébe az Anyaszentegyház kulcsát és hogy példát adjon nekünk. Az egész emberiség Holt-tenger volt, az Úr beleállt, éltetőerőt adott a Jordánba, hogy meginduljon benne az élet. Odaáll nagy alázatosságában a bűnösök közé — akár a szent Szűz a tisztulásra kötelezett asszonyok közé — és az előhírnöknek kezéből fejére engedi önteni a tisztulás jelét, ő, aki legtisztább! Áldozatának igazolása Keresztelő Szent János bemutatása: Ime az Isten Báránya... és az ég megnyílása: Ez az én szerelmem Fiam...

Minden megalázódás, önmegtágadás édes jutalma az a belső drága szózat, amely különbbé avat bennünket minden másnál. Mikor titokban valami jót teszek, mikor Isten szempontjait, amit nem látok, elébe teszem a föld szempontjainak, melyek előttem vannak ; mikor a túlvilág kedvéért, mely a jövőé, feláldozok valamit e világból, amely itt él velem a jelenben, — olyankor mindig érzem, hogy odalépett hozzám az Isten Báránya, hogy megnyílt fölöttem az ég, hogy leszállt rám Isten galambja, hogy igazolt, megdicsért, szerelmes fiának vallott az Atya. Istenem, ezt a belső, csak Isten jutalmazó szavára számító lelkiületet akarom bírni, ezzel akarom a látszat, a bűn országát megtörni !

Keresztelő Szent János így mutatja be Jézust : «Ime az Isten Báránya, ki elveszi a világ bűneit».

Krisztus Jézus tehát Agnus Dei : Istennek Báránya. Gondolnom kell Ábel áldozatára, aki legszebb bárányát tette az oltárra ; Ábrahám bárányára, amit a bokrban fennakadva látott, amely helyettesítette : megváltotta fiát : Izsákot. Az Úr Jézus Istennek Báránya, aki a kereszt oltárán fog feláldoztatni, megváltva, helyettesítve minket és megengesztelve az Atyát, eltörölve a világ bűneit. Jézus engedelmes Báránya Izaiásnak, aki nyírója előtt nem nyitja meg száját, aki vállalja az áldozatot, az engesztelést és bár egyetlen vércseppje megtisztítaná az egész világot, mégis a szívéből kicsorduló vér és vizig mindenét odaadta és eltörölte a legrettenetesebb adósságot : peccata mundi, a világ bűneit.

Az Úr Jézus élethivatása, az ő bemutatkozásakor említett legfeltűnőbb jele tehát : hogy Isten Báránya, ki elveszi a világ bűneit.

A megváltással járó szenvedést, áldozatot először az agg Simeon említette, mikor Máriának a hét tórról beszélt ; most másodszer Keresztelő Szent János utal rá. Mindig határozottabb kontúrokkban tűnik elő a szent kereszt. Az Úr lelkében pedig mindig jobban tűnik fel az áldozat : elvenni a világ bűneit. Tévedéseit tanítással javítani, gyengeségét hittel, csodákkal a szenvedésre alkalmassá tenni, ürességét szeretettel tölteni meg, Istennel való viszonyát rendezni, a bűnök adósságlevelét kiváltani és keresztre szegezni. Ez volna : elvenni a világ bűneit.

Istenem, én az Úr munkájának folytatója vagyok. Válasszam-e az áldozatokat, a fáradoalmakat, a szenvedéseket,

melyek e világ bűneinek kevesbbitésével járnak? Betöltöm-e hivatásomat? Az vagyok-e valóban, akinek tartanak?

A boldogtalanság, békétlenség mindig azt mondja, hogy nem vagyok helyes arányban, helyes viszonyban élethivatással, reverendámmal, magammal.

Istenem, segíts meg, hogy munkádban segítőtársad lehessek! Szűzanyám! Hét fájdalom asszonya, segíts az aprószentekre vigyáznom! Keresztelő Szent János, segíts őket odacsalni, odateregni a tisztulás Jordánvizéhez: a gyógynához!

Az első tanítványok.

Amidőn az Úr Jézus Krisztus a názáreti otthonban búcsút vesz édesanyjától és az ő nyilvános működésének terére lép, első cselekedete, első ténye tanítványainak kiválasztása. Az Üdvözítő örök bölcsessége tudta, hogy minden eszmény, minden tanítás — még a legszebb is — elvész, elkallódik az idők folyamán, ha nincs személy, aki azt képviselje. Mivel pedig az ő nyilvános működése közöttünk csak három évre szólt, gondoskodnia kellett utódokról, tanítványokról, apostolokról, akik az ő tanítását tovább hirdessék, akik az ő munkakörének örökösei, Anyaszentegyházának megépítői legyenek. A festők — akik szívesen merítenek tárgyakat az örök szépségnek: Krisztusnak életéből — tanítványait sokszor ügyetlenül állítják oda; mert rendszerint úgy festik meg őket, mint aggastyánokat. Már pedig, ha az Üdvözítő terve az volt, hogy tanítványai túléljék őt és tanítását az utókorra hagyományozzák át, akkor valószínűleg a fiatalságból, az ifjúságból válogatta őket össze.

Az ifjúság itt van és Jézus is itt van.

Ő ma is Mester az Oltáriszentségben, szüksége van ma is tanítványokra; ő ma is Pásztor és az ő nagy nyájához szüksége van segéderőkre, nemcsak lelki pásztorokra, de kis bojtárookra is. Mikor Jézus Úrfelmutatáskor körülnéz, mind-egyikünk kínálkozzék szerény alázattal: Uram, válassz tanítványodnak engem!

Ma nagyon sokan vannak, akik félnek nyíltan, becsületesen az egész világ előtt Krisztus Urunk tanítványai lenni. Mert félünk arra az útra lépni, amelyeken Krisztus Urunk jár: félünk, hogy a szenvedések keresztútjára és a kálváriára jutunk. Pedig egy pillantás Jézus tanítványaira meggyőző

minket az ellenkezőről. Krisztus Urunk annyira gyöngéd tanítványaihoz : mindenüvé elviszi őket, ahol öröm vár rájuk, de szorgosan, önélete árán megkíméli őket az olyan szenvedéstől, amit elviselni gyengék volnának. A kánai mennyegzői lakomához elviszi őket ; a kenyérszaporítás csodájánál megosztja velük a dicsőséget és a hálát ; a tengert lecsendesíti az ő kérelmükre, a jeruzsálemi ünnepi bevonulásra elviszi őket ; felviszi őket a Tábor hegyére és megmutatja nekik mennyei dicsőségét, de amikor a szenvedésre megy, akkor a katonák elé áll és testével elfedve tanítványait, így szól : «Ha engem kerestek, hagyjátok őket elmenni !»¹ Tehát senki se féljen Jézus tanítványa lenni, neki kedvesek az övéi és gondoskodik róla, hogy környezetében számtalan öröme találjanak, de megóvjá őket minden olyan szenvedéstől, aminek elviselésére gyengéknek találja őket.

Mikor az Údvözítő kiválogatja tanítványait, különböző helyekről szólítja el őket, különböző foglalkozásokat hagyat abba velük. Tehát az első lépés Jézus lábnyomai után tényleg áldozat. Szent Pétert, Jánost és Andrást a halászkunyhó mellett találta és innét szólította el. Szent Máté evangélistát a vámos asztal mellől, Bertalant a fügefafa alól, Fülöpöt, Tamást és a többieket pedig a családi körből. És a halászokat az emberek halászaivá teszi, a földi vámpénzek kezelőjét égi kincsek, szentségek osztogatójává avatja, azoknak pedig, akik a családot hagyják érte, nagyon-nagyon sok lelket ad családuknak.

Krisztus engem is hív tanítványai közé, de vajjon honnan? Nekem mit kellene odahagynom, hogy tanítványa lehessen? Melyik megszokott bűnt, melyik rossz társaságot, élvezetet, vagy talán a tunya, lusta nyugalmat? Nekem is áldozattal kell megkezdeni Krisztus követését : el kell hagyni a bűnt, hogy bírhassem az erényt ; le kell mondanom a testről, hogy enyém lehessen a lélek ; itt kell hagynom a mulandóságot és választanom kell az örökkévalóságot. Ez az áldozat érdemesít egyedül arra, hogy az áldozatos Jézus környezetébe mi is bejussunk. Jusson eszünkbe, amit mond : aki jobban szereti anyját vagy atyját, vagy vagyonát, mint engem, az nem méltó hozzám. Pedig a bűnt nem is említi Krisztus. Aki azt jobban szereti, mint őt, az igazán nem méltó hozzá.

¹ Ján. 18, 8.

Másik mondása pedig : aki elhagyja atyját vagy anyját, vagy vagyonát Énértem, százszorosát fogja visszakapni. Júdás csak látszólag hagyta el régi életmódját, régi bűneit, ezért sohasem lett Krisztus igazi apostola, igazi tanítványa, hanem árulója.

A másik, ami a tanítványoknál feltűnik : különböző jellemük, egyéniségük. Mindegyik megtartja a maga külön egyéniségét : egészen más a tüzes, heves, mindenre vállalkozó Péter és a csendes, szemlélődő szeretet-tanítvány : János. Mily más Tamás földies, anyagias becsületessége, kicsinyeskedő lelkülete és Pál apostol hatalmas, misszionárius lelke és lám : mégis mindannyian megférnek Krisztus közelében ! Nem igaz az, hogy a lelki élet uniformizálja : egy kaptafára húzza a jellemeket : mindenki megmarad külön egyéniségnek, de egyben : Krisztus követésében megegyezik a másikkal. Jézus megadja nekik a tanítványok ismertető jelét, mikor azt mondja : «Arról ismernek benneteket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást».¹ Magánál Krisztus Urunknál feltűnő, hogy különbséget tesz köztük : Pétert, a szeretet tanítványát, Jánost, a tisztalelkű tanítványt és Jakabot, a törvény nagy tisztelőjét jobban szereti, nekik többet mutat dicsőségéből, őket elviszi a Tábor hegyére, az Olajfák hegyére, Pétert magához vonja a tenger színére, Jánost a Kálváriára is fölsegíti és édesanyját reája bizza. Mi is szerethetünk egyeseket : a jobbakat a többieknél jobban. Törekedjünk arra, hogy ne közönséges, de kiváltságos tanítványai legyünk Jézusunknak, aki nekünk bizalmasabb Mesterünk, aki valóban elmondhatja : mindent, amit Atyámtól hallottam, kinyilatkoztattam nektek és nem mondalak már benneteket többé szolgálóknak, hanem barátainknak.

Jézus nagyon szereti és gondját viseli tanítványainak. Megteszi őket a föld sójának, mikor a kalászosz szedegetése miatt a farizeusok rájuk támadnak, védelmébe veszi őket, leülteti utolsó vacsorájának asztalához őket, nekik nyújtja szent testét és vérét legelőször, mikor hitetlenek, megmutatja nekik sebeit, mikor szomorúak, pax vobis-szal köszönt rájuk, mikor elhagyatottak, melljük szegődik és Emmauszba vezeti őket, sőt az égből is rájuk gondol : elküldi nekik a Szentlelket. Irántuk való szeretetének legfőbb jelét adja, amikor azono-

¹ Ján. 13, 35.

sítja, egynek veszi önmagát velük. Azt mondja : én vagyok a világ világossága és utána : ti vagytok a világ világossága. Azután : aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet, engem vet meg. De azután példabeszédei értelmét is előttük fejti ki teljesen és nyíltan megmondja : nektek megadatott, hogy ismerjétek Isten országának titkait. Ezzel együtt azonban azt is elvárja, hogy Istenről, az ő szent Fiáról, országáról tisztultabb fogalmuk legyen, mint a többi híveknek. Egyszer a Tibériás tengerének partján kérdezi Jézus tőlük : «Kinek tartanak engem az emberek?» Erre felelnek a tanítványok : egyesek Illésnek, mások Keresztelő Szent Jánosnak, Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül. Azután újra kérdezi Jézus : «Ti pedig kinek tartotok engem?»¹ Vagyis nektek, akik engem közelről láttok és ismertek, külön Istenfogalommal kell bírnotok, mint a többi embereknek. Ekkor előáll Szent Péter és mondja mindnyájuk nevében : «Te vagy Krisztus, az élő Istennek Fia».² Vajjon én mint Krisztus tanítványa, még mindig örömeim ellenségét, még mindig csak a bírót látom és vallom-e Krisztusban, vagy nekem is már tisztultabb fogalmaim, ismereteim vannak felőle? Valljuk Krisztus Urunkat mesterünknek és Istenünknek és követésében mi is istenivé, természetfölöttivé fogunk válni.

Legyünk az Úr Jézus Krisztusnak tanítványai, gyűljünk köréje és életünk útjának lépései mindig arra vigyenek, amerre az áldott Mester lábnyomai már megszentelték az utat. Boruljunk le előtte és mondjuk a tanítványok nyelvén : Uram, taníts meg minket imádkozni ! Mondjuk neki háromszorosan : Uram, én szeretlek téged, mint Szent Péter ; sóhajtsunk fel előtte Úrfelmutatáskor : én Uram, én Istenem ! mint Tamás ; üljünk legközelebb és simuljunk hozzá mint Szent János tette, segítsünk neki üdvözítő munkájában, mint András és Fülöp segítettek a népet letelepíteni a kenyérszaporítás-kor és még a morzsákat, a hulladékokat is szedjük össze, amik áldott kezéből leestek. Ha pedig akármilyen más tanító, vagy a kísértő el akar csábítani, hívni bennünket az ő közeléből, mondjuk világosan ki, mint Szent Péter : «Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi tenálad vannak».³

¹ Máté 16, 13 skk.

² 1. o.

³ Ján. 6, 69.

FEBRUÁR.

TE LÁBADOZÓ, sápadt nagybeteg vagy, ki a halál árnyékából menekülsz és néha kibaktatsz botodra támaszkodva a déli napra. Olykor ledobod hideg hóborogatásodat csontos, barna testedről, de azután újra fölveszed megint, a téli hideg szél, mint erős hideglelés, újra végigborzongatja sovány tagjaidat. De reménységed napról-napra erősödik, keserves éjszakáid rövidülnek, lassan kezd színesedni arcod : az eddig fakó égbolt. A hideglelős lázat lassan-lassan legyőzi benned valami egyenletes lágy, egészséges meleg ; a ködök lenn a völgyekben már a te elszórt, fertőzött ruháid foszlányai ; egyszerre csak a betegség határán túl megjelenik ajkaidon az első mosoly, mint a hórétég határán túl a hóvirágok.

Neked, élet-halál közt lebegő betegnek : Február, már kezvedbe adták a halotti gyertyát, már ajkadra tették az útravaló kenyeret és homlokodra szórták a hamvazószerdai halálhamut. Te azt hitted, ezek a halál jelei. Pedig a gyertyát a Gyertyaszentelő Boldogasszony adta kezvedbe és ez az élet fénye ; a farsangvégi szentségimádásban ajkadra tett kenyér az Isten teste, a hamu pedig csak annyit mond, hogy meghal benned a régi ember és aki a jövő számára feltámad, valami tökéletesen új ember.

Gyertyaszentelő Boldogasszony.

— Febr. 2. —

Ki negyven nap előtt üdvösségünkre
Lejöttél az égből bűnös földünkre,
Szállj be lelkünk hajlékába
Ó, világ világossága !

I.

Mikor a 70 éves szomorú fogság után a zsidók Babilonból Jeruzsálembe visszatértek, első dolguk volt a szétdúlt salamoni templom helyén új szentély fölépítése. Mikor a

munka haladtával az épület arányai lassanként kibontakoztak, az öregek — kik gyermekkorukban még látták Salamon templomának csodás méreteit, nagyszerű pompáját — zokogni kezdtek, látva az új templom alacsonyságát, szegénységét, a régítől elütő nagy különbségét. Ekkor emelte fel vigasztaló szavát Aggeus próféta, hirdetve: «Nagyobb lesz e templom dicsősége, mint az első volt, mert eljő falai közé Az, akire a nemzetek várakoznak és betölti e házat dicsőségével az Úr».¹

E jövendőlés az első Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén teljesült, amikor a kised Jézust a Boldogságos Szűz Mária bemutatta a templomban. Az agg Simeon fölismerte a kisedben az emberiség Megváltóját, karjaira vette és a világ világosságának nevezte. Ezért tart az Anyaszentegyház e napon gyertyaszentelést.

A Boldogságos Szűz Mária elvitte kised Jézusát a templomba és bemutatta, felajánlotta Istennek. Azt hozta, ami neki a legdrágább volt; tudta, hogy az isteni gyermeknek azokban kell lennie, amik az ő Atyjáiéi. Ő tudta, hogy a gyermek nemcsak az övé, hanem elsősorban az Istennek Báránya, aki elveszi a világ bűneit. De ő odaadta Krisztusát a megváltás nagy munkájára, ha ez az édesanya szívének hét tört jelent is. Tisztaságos szívében sohasem támadt ellentét ama két szeretet között, mellyel Jézusát szerette: mint teremtmény az ő Teremtőjét és mint édesanya az ő gyermekét.

Mindegyikünknek van valami különös kincse, ami nekünk a legnagyobb földi érték. Tegyük vele úgy, mint a Boldogasszony tett Jézussal: ajánljuk fel Istennek, tegyük az Isten oltárára. Akkor lesz az leginkább a mienk, ha Istené lesz. A hét napjai közül is vasárnap inkább a mienk, mint a többi, mert ez Istené.

Hogy kicsoda a világnak Krisztus, az agg Simeon így fejezi ki: világosság a pogányoknak és dicsőség a zsidóknak. Az ószövetségi emberiség két nagy csoportja: a pogányság és a zsidóság egyformán átokban nyögött; a pogányság a tudatlanság sötétségében, a zsidóság pedig a megvetés gyalázatában. A pogányok bölcsesség után kutattak, de Mester hiján sötétben vakoskodtak, útmutató fény, csillag nélkül vaktában botorkáltak, tapogatództak. A zsidók pedig ura-

¹ Agg. 2, 8 skk.

lomra, Salamon dicsőségére vágytak és mi jutott nekik? Deportáció, fogság, idumeai, római iga, megvettetés. Krisztus a pogányoknak világosság: az értelem kutatásainak fényt gyújt, a pogányság képviselőjében a háromkirályok az égi csillag fényétől vezetve jutottak eléje, szent feje körül ott ragyog a mennyei fény, amely belevilágít az élet legnagyobb titkainak: a kezdetnek és a végnek sötétségébe. A zsidóság-nak pedig Krisztus dicsőség: ő a választott nép reménységének nagy igazolása, a próféták jövődölésének beteljesedése, Mózes törvényeinek, a tíz parancsnak nem felbontója, hanem tökéletesítője. Isten országának kiszélesítője, a babiloninál is nagyobb fogságnak: a bűnnek megváltója.

Simeon szerint tehát Krisztus világosság és dicsőség. Szent Pál apostol pedig igehirdető körútjaiban akad pogányokra, akiknek Krisztus keresztje ostobaság és zsidókra, akiknek az ő evangéliuma botránykő.

Kicsoda nekem, kicsoda környezetemnek Krisztus?

Jézus istenségét talán misem bizonyítja inkább, mint ennyire contradiktórius állításoknak a lehetősége az ő személye körül. Ebből is látszik: küzdeni kell azért, hogy ne a világ szelleme, hanem a Szentlélek szelleme vezesse becsléseinket, értékeléseinket.

A másik bántó ellentét itt az, hogy micsoda óriási űr tátong az elgondolás és megvalósítás, az elmélet és a gyakorlat között! Simeon a hitnek, az elgondolásnak, az elméletnek embere, akinek Krisztus tényleg lumen és glória, fény és dicsőség; Szent Pál a kivitel, a gyakorlat mestere és íme, mennyire panaszkodik, hogy a fény sokak szemében ostobaság, a dicsőség pedig szégyen, botrány! Krisztus az egyedüli, akinél e kínos szétválás nem észlelhető: ő valóban: igazság és élet, hit és erkölcs, az ő kezében együtt élnek az igazságok és az intézmények, szívében egyesülnek az ordo reális és ordo ideális és egész hitrendszerünk is ily kettős forrásból él: Szentírás- és szenthagyományból. Édes Jézus, add nekem Simeon mély hitét, magasztos elgondolását felőled Szent Pál apostol nagy gyakorlati érzékével beleplántálni önvilágomba és mások világába!

Az agg Simeon karjaiba öleli Jézust és énekli: «Most bocsásd el Uram a te szolgádat békességben».¹ Annyira érté-

¹ Luk. 2, 29.

kelte a Krisztussal való találkozást, hogy egész további életét fölöslegesnek tartotta, egész életének célját elérve látta. Mikor szentáldozáskor nem karjaimra, hanem szívemre veszem a kenyér színének pólyájába takart Jézust, el kell, hogy áradjon rajtam az agg Simeon boldogságának reszkető érzése, legyen Jézus teljesülése vágyaimnak, dala ajkaimnak, ifjúsága öreg-ségemnek, célja életemnek.

Simeon Máriának megjövendöli a hét fájdalmat. A Szűzanya nyugodtan fogadja ezt, hiszen az angyal már megjövendölte neki a nyolc boldogságot. Nála a boldogságok nemcsak, hogy felülmulják a fájdalmakat, de néha egyenesen egybe-esnek. Pl. menekülnie kell nemsokára Egyiptomba. Ez egy tőr a hét közül Mária szívének, mert látnia kell, hogy Jézusnak már mint kisednek vannak ellenségei, akiknek gyűlölete kiterjed a Kiseded anyjára is. De ez egyúttal egyik boldogság is a nyolc közül, mert üldözést szenved az igaz-ságért : Krisztusért, miért is övé a mennyek országa.

II.

«Adorna thalamum tuum Sion et suscipe Regem Christum... amplectere Mariam, quae est coelistis Porta...»

Ez a kedves antiphona február hóvirágos, tavaszt sejtető hónapjának homlokára két felszólítást ír : suscipe Christum : fogadd Krisztust, az egyik ; és amplectere Mariam : öleld magadhoz Máriát, ez a másik.

1. E felszólítás tulajdonképpen a jeruzsálemi templomnak, Sion thalamusának, a lélek szimbolumának szól. Szép lehetett a templom, volt porta speciozája, volt tornáca a népnek és a papságnak, füstölt az áldozati oltár, égett a hétágú mécs, díszes ruhájú papság járt-kelt ívei, bolthajtásai alatt. De a bejárat körül áldozati állatok lármája, piszka, pénzváltók aranyainak csörgése zavarta az ünnepi rendet, belül pózoló farizeusok aranyai csörrentek a perselyekbe, a vámosok hátul lapultak, az írástudók elől dicsérték magukat, hiányzott a frigszekrény, a két kőtábla, a manna, a rézkígyó, Áron kivirágzott vesszője. A szentek szentje üres volt : a lényeg hiányzott. A drága kárpitok mögött üresség... És most bejött a templomba egy kiseded, akiről az antiphona mondja : suscipe Regem Christum ! Ő fogja kikergetni a pénzváltókat, szélnek ereszteti a galambokat, ő fogja meg-

szégyeníteni itt a tudósokat, ennek tetejéről kergeti el a sátánt, megtiltja az oltárra az esküt, felmagasztalja az özvegy két fillérét és a hátul álló vámos bűnbánatát. Az ő vérének díját szórja itt Júdás a mozaikpadlóra, az ő halálára hasad ketté a szentély függőnye és ő mondja «Atyám házá»-nak e helyet, melyet latrok barlangjává tett a gonoszság. Tehát új célt ad a templomnak, új értelmet, új rendeltetést, amelyet ha be nem fogad, ha visszautasít, nem marad benne kő kövön.

Ami a jeruzsálemi templom, az az én lelkem. Kívül fényes, imponáló — micsoda kövek, micsoda épületek ! — de ajtajában kisebb-nagyobb bűnök állatjai, tetején az el nem kergetett kísértő, belül farizeizmus, hatásvadászat és — üresség ! A szívem oltárán sokszor nincs áldozati tűz, sokszor csak füst, szemem perselyébe csak a kísértő keze dob izzó aranyak látszó kísértést ; katolikus voltom, papi karakterem ragyogó szép függönyök, kárpitok, drapériák, de mögöttük bizony sokszor nincs más, mint üresség. Hiányzik a szövetség szekrénye, az áhitat illatoltára, a tíz parancs keménysége, az Eucharisztia mannája, a megfeszített Krisztus, aki a kígyót segítene keresztrefeszíteni. Talentumaim kopottan elásva rozsdásodnak a tétlenség gödrében, erőnyeim vesszeje nem bont rügycet, nem hajt virágot.

Suscipe Regem Christum ! Be kell fogadnom, életem templomának urává, középpontjává kell tennem a Kisedetet, a tizenkétéves tanítót, a bűnök állatjainak kiseprűzőjét, az újszövetség nagy alkotóját. Jöjj eucharisztikus pólyádban, világ világossága, a legszebb aranyécsnek, gyertyatartónak : a Boldogságos Szűz Máriának karjain, én megismerem látogatásod idejét és befogadlak, elismerlek, udvarollak.

Adorna thalamum : szentáldozási előkészületek, áhitatos imádási órák, tisztuló gyónások előzzék meg az Úr jöttét ! Türelmes simeoni áhitatos várás, előkészület, éneklő lelkületű fogadtatás, szeretet !

2. Amplectere Mariam, quae est coelestis porta.

A jeruzsálemi templomnak porta speciozája volt, ahol Jézus nevére meggyógyult a béna. Most íme feltárul az új szeplőtelen kapu, amely előtt bénult, belépni nem tudó emberiség sir és rajta keresztül belép birodalmába Krisztus és nyomában mi. Tollite portas principes et introibit Rex Glorae !

Valóban, ha Krisztust akarom, előbb keresnem kell az

ő anyját : Máriát. Ha Krisztus a templom, ő az égi kapu ; ha Krisztus a világ világossága, ő a gyertyatartó, a drága mécs, a szűzi fáklya ; ha Krisztus dicsőség, ő e dicsőség drágakövének foglalatja. A Szent Szűz karján lép a világba Jézus, hiába kisdéd az ő gyermeke, fölismerjük benne az Eljövendőt, hiába térdel a bűnös asszonyok közé ő maga, felismerjük benne a Szeplőtelen.

Csak úgy lehetek eucharisztikus lélek, ha tisztellem lelkem egészével Krisztusom első gondozóját : a Szűzanyát. Segíts meg, gyujts világosságot februári sötétségünkbe, ő, Gyertyaszentelő Boldogasszony !

Isten veled, szép virág, Szűz !

Farsang.

Kánai menyegző.

Az Anyaszentegyház végtelenül bölcs, amikor a farsangi vidámság idején az Úr Krisztust is a kánai menyegző lakodalmas asztalánál mutatja be, amint első csodáját éppen a násznép örömének érdekében műveli.

A lakodalmas vidámságnak is van vonatkozása Krisztushoz.

Amint az Atya a házasságot már a paradicsomban alapítja, úgy a Fiú is első csodájával, első megjelenésével a családot tünteti ki. Később három halottat támasztott fel mindössze : a naimi ifjút a koporsóból anyja kérésére, Jairus leányát a ravatalról atyja könyörgésére és Lázárt a sírból testvéreinek, Máriának és Mártának örömére. Az atyai, anyai és testvéri szeretet tehát, mint a családnak három nagy komponense Krisztusnál is úgy szerepelnek, mint amik a halálnál is erősebbek. És valóban az emberi életnek négy sarkköve van és ezek : a bölcső, az oltár, a tűzhely és a koporsó. Az első és az utolsót minden ember életvonala útba ejti, de a két középsőt sok életösvény elkerüli. Pedig e négy sarkkő csodálatos mély vonatkozásban áll egymással : a tűzhely előre mutat és megoldja a bölcső titkait, az oltár viszont hátrafelé és megfejt a koporsó talányait. Éppen ezért, akinek élete e négy állomás közül csak az első és az utolsót futja meg, de a két középsőt elkerüli, annak életében mindig hiányzik az

a meleg, amit a tűzhely : a család sugároz és hiányzik a halhatatlanság kenyere és a nemes életvidámság bora, amit az oltár osztogat.

Mikor elhangzott a nagy szó : holtomiglan, holtáiglan, mindenkit elfog a megilletődés, mikor magunkat egy életre akarjuk lekötni, nem csodálom, ha reszkette beszélünk. Ez az elfogódás, megilletődés a természet szava, amely azt sugja : gyenge ember, hogy mersz jótállni magadról? Az Anyaszentegyház azonban nem hiába anyánk, mert ahogyan a jó anya házaseletbe vonuló gyermekét ellátja kelengyével, éppenúgy készíti össze második anyánk : az Anyaszentegyház is lelkünk fölszerelését, amikor megnyitja a házasság szentségének kincstárát, szívünk ládáját tölti meg kegyelemmel, mint útravalóval. A házasság nem egyszerű emberi társulás, hanem Istennek gondolata, Krisztusnak szentsége. A család — Schiller szavaival — az Isten harangja. A harang hangja akkor lesz jó, ha helyes arányban párosul össze a puha ön és a kemény réz. Éppen így az Isten harangjának : a családnak hangja : a gyermek akkor lesz tökéletes, ha helyes arányban olvad össze a puha ön : az édesanyai szeretet melege, a női lélek gyengédsége és a nemes érc : az édesapai szív szigorúsága a férfi lélek edzett keménysége.

A mi szent hitünk megáldja a kereszt, a szenvedés jelével az életet, a szerelmet és a halált. Nekünk a kereszt : a szenvedés jele áldás, üdvösség eszköze, mióta Krisztus teste rajta függött, ezért szenteli meg vele az Anyaszentegyház az életet, mikor keresztel, a szerelmet, mikor esküvőt tart és a halált, amikor eltemet. Ennek mélységes értelme van : az élet terheit, a család gondjait, a halál szenvedéseit csak azok tudják majd elviselni, akik össze tudják illeszteni a kereszt két összeütközni látszó vonalát : az áldozatot és a szeretetet. Ezért találkozik az új férj és új feleség első csókja a kereszten, a Megfeszített testén.

A családi életben is megvan az áldozatoknak két sora : az áldozatok egymás iránt : ezek a házastársi kötelességek és az áldozatok az Istentől ránk bízott gyermekek iránt : ezek a szülői kötelességek.

A házastársi kötelességek : a szeretet és a hűség. Ó, drága kötelesség ; ó, könnyű kötelesség ! — gondolják sokan az esküvő pillanatában. Hiszen a szeretet megvan, esküt tettünk rá ; a hűség pedig meglesz, hisz az igazi szeretet nem ismer

határidőket, mert nem felmondásra van! De az emberek olyanok, mint a fák. Eleinte tele vannak virággal esküvőjük napján; azután a virágok fehér nászruháját felváltja lassan a kötelességek, gondok zöld lombruhája; az élet őszén pedig ott vannak a gyümölcsök: a gyermekek, akik lehúzzák a fák büszke ágait. Ekkor elő fog tűnni a szeretet kötelesség jellege. De ekkor párosuljon a szeretettel a tisztelet. Mert nem baj, ha az igazi édesanyák nem szépek, ez azt jelenti, hogy betöltötték becsületesen hivatásukat. Ha termete már nem lesz oly sudár, mint esküvője napján, az onnét van, hogy sokszor hajolt gyermekei fölé, amikor betegek voltak, vagy amikor megcsókolta őket. Ha szeme nem lesz olyan égő, az azért van, mert a könnyek fakították meg, amelyeket szereteteiért elsírt. Ha arca nem oly üde: a gyermekekért átvirrasztott éjszakák okozták; ha ruhája nem oly ékes, az azért van, mert családjára költötte a pénzét; ha kora nem lesz már fiatal, a gyermekek fiatalságában keresd meg az ő ifjúságát. Ha ekkor lankadna a szeretet, erősítse azt meg a tisztelet. A hűséget pedig el ne homályosítsák, meg ne ingassák sem férfibűnök, sem asszonyi szeszélyek. Legyen a hűség olyan, mint amilyen jelvénye a gyűrű: legyen tiszta aranyból és ne legyen sohasem vége.

A házastársi kötelességeken kívül itt vannak még a szülői kötelességek az Istentől ránk bízott gyermekek iránt. A gyermek iránti szülői kötelességek boldogító szent kötelességek! A család földje szent, mióta Jézus gyermek volt, mióta a szülők kötelességévé tette emberek fiaiból istenfiakat nevelni! Mily szép dolog a gyermekeket Krisztus ölébe tenni, lelkükbe Veronika kendőjeként belerajzolni az Üdvözítő arcvonásait, őket korán Mária példájára a templomba vinni, hisz azokban kell lenniök, amik Atyáikéi. Az édesanya és az édesapa teendői közé tartozik megtanítani ajkait Jézus nevére, kis keresztet tenni ágya fölébe, Mária-érmet kapcsolni nyakára, ha fél a sötétben, figyelmeztetni őt órangyalára. Öreg decemberi estén újra átélni a Mikulás jöttének édes izgalma, karácsony estén áhitattal lesni Jézuska jöttére; lélekben és testben fehérbe öltöztetni az első áldozásra; a tiszta kisedlelkületet megőrizni bennük akár az első szentmisének, akár az esküvőnek tiszta oltáráig. Csak egy nevelés lehetséges: a vallásos nevelés, amely mindig a nagyobb tekintélyből magyarázza ki a kisebbiket: csak a mennyei Atyát tisztelő gyermek fogja

becsülni az édesapát ; csak az Istenanyát szerető gyermek fogja szeretni az édesanyát.

Mikor a násznép az oltártól eltávozik, olyan érzés fog el, mint mikor a csónakot eloldják a parttól és átveszik a tenger néha csevegő, néha bőgő hullámai és viszik lassan egy ismeretlen tulsó part felé. Ketten ülnek benne : a férfi a vitorlát igazítja, az evezőt forgatja, a kormányt irányítja. A nő berendezi bensejét, puha kis fészekké teszi, sőt, amivel csak teheti, fölékesíti. Csak menjenek, az út szabad, nem látom a templom közepén útban állni a sötét koporsót. De ne induljanak el egyedül ! Tegyenek úgy, mint az apostolok : szólítsák be Krisztust a hajóba. És ha megjön a vihar, ne várják meg, míg a bűn hullámai lesodorják a szeretet rakományát, szelei összetépi a hit vitorláját, hanem első dolguk legyen Krisztust fölkelteni, minden baj megoldását egyedül tőle várni. Ő segít majd a mélyre evezni, a hálót jobbfelé kivetni, segíti a hullámokat csendben elsímulni. És ha így segítettük Jézust beszállni hozzánk innenső parton, ő segít majd minket átevezni, főként kikötni és az élet tulsó kikötőjében partraszállni.

II.

«Kérlek azért titeket, testvérek, az Isten irgalmára, hogy testeteket adjátok élő, szent és Istennek kedves áldozatul és így a ti szolgálatotok okos legyen. Ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok át a ti értelmetek megújulása által, hogy megválasszatok : mi legyen az Isten akarata szerint jó és kedves és tökéletes.»¹

Szent Pál apostol jól jelöli meg a mi farsangi programunkat : áldozatul kell hoznunk testünket : megfeszíteni a bűnökkel és kívánságokkal együtt.

A szentmiseáldozat Krisztus áldozata az Atyához, az én áldozatom pedig saját testem, az önmegtágadás szent oltárán. Ez az áldozat hostia vivens élő áldozat : állandó, az áldozás által nem megsemmisülő, hanem tökéletesedő, finomodó, Istennek jobban tetsző. Ez az áldozat hostia sancta, szent áldozat : nem természeti indítóokból származik, hanem kizárólag : Isten akaratának követése. Ez az áldozat Istennek tetsző : beneplacens, mert fölemeli a lelket a test fölé, mindent

¹ Rom. 12, 1 sk.

Isten eredeti tervei szerint igazít és alakít át. Ez az áldozat *rationabile obsequium* : okos szolgálat : egyedül észszerű, mert házi ellenségünk leigázásáról van szó, ami nemcsak Isten parancsa, hanem a normális ész követelménye is.

Miben álljon ez az áldozat?

Az áldozati tárgy adva van : ez a test. Mi mármost az áldozati tény? A *mortificatio* : az önmegtagadás. A legmohóbb életigények korlátozása, az ösztönösség észszerűsítése, a földhöz húzódó gravitáció ellensúlyozása. Mindez éppen nem a test megrontása, hanem megmentése érdekében.

Az önmegtagadás tehát állandó, észszerű, szent és Istennek tetsző áldozat. Benne valóságos erőként szerepel a hit, amely lemond a jelenvalókról az örökkévalók kedvéért, otthagyja a látható testet a láthatatlan lélekért, az érzéki élvezeteket a lelkiismeret nyugalmaért. Ezért áldozat : leegyszerűsítése az áldozati tárgynak, az áldozatos lelket kifejezése, az Istenszeretet legbeszédesebb tolmácsa.

Miben álljon ez az önmegtagadás?

Megmondja Szent Pál apostol : «*Nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri* : Ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változtatok át értelmetek megújulása által».

Mindinkább világos lesz előttem, hogy az őskereszténység mintájára el kell magamat különböztönnöm a pogány világtól és ennek farsangi vásárától. A keresztény lélek ma is *Καὶνότης*, amint a pogány athéni filozófustól keresztény apologétává lett Aristides nevezte : új nemzedék, amely a Szentlélek szellemét lehelli, amely előtt idegen a világ tónusa, veszélye, szórakozása, amely előtt közömbös a világ ítélete, amelyet a világból csak annak lelki és testi nyomora érdekel, hogy segítsen rajta. Pedig ez a világ szelleme behatol az Egyházba, bejut a kolostorok kapuján, utat tör a gyermekszobákba, még sajnós a templomokba is.

Nem fogok tehát környezetemhez alakulni. Ezért elzártan élek. Többet leszek magányban, egyedül.

Mi az eszköz ahhoz, hogy bekövetkezzék ez az új szellem, amely nem alkalmazkodik a világhoz, amely nem kölcsönöz semmit a világból? — Megmondja Szent Pál apostol : «*Reformamini in novitate sensus vestri*». Az érzékeknél kell megindulni, a bűnalkalmaknál kell kezdeni. Áhítatos tiszta lélek leszek, akiben nincs semmi aljas vágy, határozatlan indulat,

rosszakarát, elégedetlenség, bosszúvágy. Ezek mind megölői annak a lelki békének, amelyet a gyónás áldott szentsége rejt és osztogat.

Keresztény életemnek feladatát így szabja meg Szent Pál apostol: «Probare, quae sit voluntas Dei bona, beneplacens et perfecta». Életemmel kell tehát hirdetnem, bizonnyítanom, hogy Isten életét élni jó, kedves és tökéletes dolog. Bona: jó nekem, beneplacens: kedves környezetemnek és perfecta: tökéletes az égiek szemében. De ez csak úgy lesz, ha akaratom összefolyik Istennek akaratával, ha szívem együtt dobog Jézus legszentebb Szívével. Így majd boldogít a magány és a böjtelő áldott előkészület, szent noviciátus lesz a csodás, mély, drámai szent időkhöz: a nagyböjthöz.

Böjtelő.

Laus tibi Domine Rex aeternae Gloriae!

Amíg a világ most javában farsangi mókáit üzi, addig előttünk, keresztények előtt mindjobban eltűnik a karácsonyi ünnepkör fókusza: a jászol és mindig élesebb körvonalakban tűnik fel a kálvária hatalmas keresztje. A világ farsangi ruhákat öltött, az Anyaszentegyház már lila miseruhát vett elő; a báltermekben most szól a muzsika, a templomokban viszont elhallgat a Glória és a zsoltosmából húsvétig elmarad a lelki öröm drága jelszava: az Alleluja. És eljön az idő, amikor homlokunkon hamu, a szent kereszten lepel, a harang, orgona, csengők helyett kerepelők, az oltárkép helyén egyetlen nagy kereszt, mikor egyetlen énekünk: a passiók, lamentációk, sötét zsoltosmák, mikor fénytelen, kifosztott oltárok állnak körülöttünk.

Ezt a komoly, fenséges, a feltámadás ragyogó ünnepével megkoronázott gondolatkört vezeti be az új köszöntő: Laus tibi Domine, Rex aeternae gloriae!

A szent kereszténység ilyenkor lassan elfordul a földtől és az örök élet felé néz, amelynek királya: Krisztus eljött hozzánk és amelynek kulcsait itt hagyta, amelynek titkait ismernünk engedte, amit királyi lakomához, drágagyöngyhöz, elrejtett kincshez hasonlított, amin részt lehet venni, amit meg lehet venni, amit meg lehet nekünk is találni.

Istenem! mi is volna a földi élet, ha a végén egy sirgödör, egy koporsó, egy csomó halálraitélt virág, sok dübörgő

göröngy és egy foszladozó holttest mindaz, ami marad belőle? Volna-e nagyobb értelmetlenség, mint az élet, amelyet nagy vívmányai után egy vékonyka töröl meg: az óra mutatója?

Nem! Krisztus itt járt, megmondta mi a halál, említette, hogy az Isten az élőknek és nem a halottaknak Istene, ő maga is meghalt — ez a fő — és visszatért a túlvilágról mint az örök dicsőség királya: *Laus tibi Domine, Rex aeternae gloriae!*

A karácsony az élet eredetét: a születést szenteli meg, ezért tele van bájjal; a húsvét az élet végének titkát magyarázza, ezért tele van drága fönséggel, mélységgel. A jászolban puhán pihen az élet, a kereszten magasan rombol a halál. Mindkét természeti misztérium Krisztusnál kegyelmi misztérium lesz. De misztérium marad. Viszont nagy öröm ránk nézve, hogy az emberi testbe öltözött Isten átlépte mind a két kaput, hogy nem felnőttként jelent meg, mint Ádám és nem halál nélkül ment az égbe, mint Illés próféta, hanem «habitu inventus est ut homo» — született, mint gyermek és meghalt, mint a fájdalmak férfia. De ő létezett születése előtt és visszatért a halál után és jelezte, hogy a két határkö között eltelt élet nem önmagáért van, hanem célja az, ami a köré: oda eljutni, ahonnan kiindult: Istenhez.

Ez a megfeszített Jézusról áradó fény, az ő sebeinek drága mécse vessen világot vergődő koldus bitemre és adjon erőt, mikor a farsangi vidámság között is néha bizony kopor-sóra nézek.

Farsangvégi szentségimádás.

Első nap.

Ó, mely áldott vagy

Oltáriszentség!

Angyali drága vendégség!

Boldogemlékü XIII. Kelemen pápa 1765-ben adta ki azt a rendeletét, amely a farsang három utolsó napjára szentségimádást rendel el. A keresztnység fejének szándéka ezzel a szentségimádással az volt, hogy most, mikor a farsangban tetőpontra ér a világiass szellem szabadossága, lépjen ki Jézus a szentségház magánosságából és az oltár trónusán fogadja a hozzá hű lelkek hódolatát és imáadását. Mintha most az isteni Magvető állna szántóföldje szélénél szemlélve: vajjon kikelnek-e az elvetett magok; — mintha most a jó Pásztor

lépett volna fel egy magaslatra, egy dombra, hogy legtávolabb legelő bárányait is lássa ; mintha most az evangéliumbeli királyi ember ült volna trónusára, hogy számot vessen az ő szolgáltaival.

A mi szent hitünkben három nagy titok van : a Fiúisten az Atya ölében : ez a Szentháromság ; a Fiúisten az Anya ölében : ez a megtestesülés ; és a Fiúisten az Anyaszentegyház ölében : vagyis az Oltáriszentség.¹ Az Üdvözítő Jézus Krisztus tehát háromféle létezési móddal bírt idők során. Megtestesülése előtt, mint a Szentháromság második személye létezett az Atya ölében ; megtestesülése után emberi testben élt közöttünk, az utolsó vacsora óta pedig a kenyér színe alatt tartózkodik templomainkban. Épúgy mint gondolataink, amelyek szintén háromféle létezési móddal bírhatnak : mielőtt kimondanám, el van rejtve szívemben, ez a szív szava ; ha papírra vetem, akkor írott szó, testet, alakot öltött szó ; ha pedig hangok útján, ajkaimmal adom mások tudtára, akkor kimondott szó. A szívemben elrejtett szó jelenti, jelképezi Krisztust megtestesülése előtt, mikor a mennyei Atya ölében volt elrejtve, mint annak örök Igéje ; az írott szó jelképe a testet öltött Krisztusnak, ahogyan kétezer év előtt itt a földön járt ; mert ahogyan a leírt gondolat betűkhöz és papírhoz van kötve, ugyanúgy volt a megtestesült Krisztus is az ember természetéhez kötve. A hangok által kimondott szó pedig jelképezi Jézus Krisztust az ő oltáriszentségi állapotában. Amint ugyanis a kimondott szó bizonyos tekintetben egyszerre van több helyen, pl. az én szavaim az összes hallgatók fülében, éppenúgy az oltáriszentségi Jézus is jelen létezési módjában egyszerre van egészen és osztatlanul több helyen : az összes áldozók lelkében.

Az Oltáriszentség tehát nem más, mint a megtestesülés folytatása, kiszélesítése, betetőzése. Krisztus Urunk a megtestesülésben az egész emberi nemé lett általában ; az Oltáriszentségben pedig egyes embereké lesz. Szent Pál apostol mondja : Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Tehát az oltáriszentségi Jézus ugyanaz, mint aki kétezer év előtt emberi testben élt közöttünk. Ennek az azonosságnak alapján meg kell találnunk az oltáriszentségi Jézusban a kised Jézust, az ifjú Jézust, a mester Jézust, a kinszenvedő Jézust

¹ Schütz : Dogmatika II. 304.

és a megdicsőült Jézust; a szentségházban pedig rá kell ismernünk Betlehemre, Názáretre, Bethániára, a Kálváriára és az emmauszi csendes fogadóra.

a) Ami a kisded Jézust a betlehemi jászolban jellemzi, az a végtelen alázat, az egyszerűség, a tehetetlenség, az édesanyjára való ráutaltság és mindenben — a bűnt kivéve — hozzánk, emberekhez való hasonlatosság. Isteni dicsőségéből nem árul el többet, mint amennyit az angyalok éneke és a jászol fölötti csillag ragyogása róla mondanak.

A szentségház örök Betlehem; az oltáriszentségi Jézus örökké kisded Jézus. A szentély csendje oly mély, mint a betlehemi éjszakáé, az örökmécs fénye olyan, mint a csillag az istálló fölött, mely utat mutat az őt keresőknek. Az Oltáriszentségre is áll az angyali szózat: találtok egy kisdedet pólyába takarva, jászolba fektetve. A kenyér fehér színe a pólya, az aranykehely a jászol, amelybe fektetve van. Ott körülvették őt a pásztorok, itt a szentségházban a lelkipásztorok; akkor rászorult édesanyjára, aki a jászolból kivette és Simeon karjára tette; itt rászorul az Anyaszentegyházra, aki őt a szentségházból kiveszi és az őt váró hiveknek ajkára teszi.

Kérjük tehát az oltáriszentségi Jézust, hogy tanítson meg bennünket örökké kisdednek maradni és így a bölcsektől elrejtett, de a kisdedeknek kinyilatkoztatott titkokat ismerni és a mennyek országát is bírni.

b) A názáreti ifjú Jézus fővonásai voltak a fejlődés, a növekedés bölcsesség és kedvesség dolgában, a munka és az engedelmesség. Názáretet a magány, az eldugott, e világ dicséretére nem áhítózó csend teszik vonzóvá, az itt növekvő ifjú Jézus vonásai teszik széppé, az itt dolgozó Jézus verejtékcseppjei teszik értékké. Az ifjú Jézus itt éli át az élet tavaszát, azért oly hívogató, oly kíváncsú a szent család otthona: Názáret.

A szentségház örök Názáret, az eucharisztikus Jézus örökké ifjú Jézus, fejlődő Jézus. Akik őt a szentély názáreti csendjében gyakorta fölkeresik, azok előtt ő növekedni fog bölcsességben és kedvességben, mert mindig többet fognak látni bölcsességéből, mindig többet fognak érezni kedvességéből. Jézus innen is dolgozik: a tabernákulum ácsműhelyében készülnek a lelkek épületének gerendái, az örök élet lakásai. És Jézus itt is engedelmes jegyesének, az Egyháznak, amint

Názáretben engedelmes volt édesanyjának : Máriának. Amint Mária szavaira : «legyen nekem a te igéd szerint» — leszállt a földre, úgy az Egyház szavára : «ez az én testem, ez az én vérem» — leszáll az oltárra.

c) A mester Jézust isteni tanítások, csodálatos gyógyítások, nagy irgalom- és szeretetnyilvánulások teszik utólrhetetlenné a történelemben. Körüljárt, jót cselekedvén. Önszemélyében megmaradt szegénynek, szeretete osztogatásában pedig dúsgazdagnak. Az emberiség száraz fáját szent verejtékcseppjei tették zöldelővé, könnycseppjei virágzóvá, vércseppjei gyümölcsözővé. Tanítása elméleti és gyakorlati, szóból és példából álló volt egyszerre. A boldogságok hegyén tanította meg kezeinket imára összetenni, a kínok hegyén : a Kálvárián pedig szeretetre széjjeltárni.

Jézus az Oltáriszentségben is mester ; ma is keres Magdolnát, akik lábaihoz ülve a legjobb részt választják ; ma is keres tanítványokat, akik vállalkoznak egy órát legalább virrasztani vele. Jézus az Oltáriszentségben is körüljár, jót cselekedvén, csodákat művelvén, amikor betegek szobáiba lép ezzel a köszöntéssel : békesség nektek. Irgalma, szeretete itt osztogatja ma is a kegyelmeket, tanítja a boldogságokat, tanít imádkozni, létezési módja által a külsőségeket megvetni, az érzékeket megfékezni, magunkat másokért feláldozni.

d) A kinszenvedő Jézust az Oltáriszentség áldozat jelleében : a szentmisében kell keresni. Joggal állítjuk minden oltárra a feszületet, mert ami ott történt fenn a kereszten, ugyanaz újul meg itt lenn az oltáron. Krisztus most is Istennek Báránya, aki nem elvette, hanem elveszi a világ bűneit, aki mint a húsvéti Bárány a zsidóknak — úgy nekünk is szent testében étel, szent vérében oltalom. Jézusnak most az Oltáriszentségben dobogó Szíve az oltáráldozatból ontja véré híveire, a szentmisén résztvevőkre, a tisztítóhely szenvedőire. Az oltáráldozat és a keresztáldozat nem rokonok, hanem egyek ; nem hasonlók egymáshoz, hanem azonosak egymással. A megváltás nagy műve, mely először a kereszten ment végbe, — mely szent hitünkben a legnagyobb kinyilatkoztatás és egyszersmind a legnagyobb titok — nem lehet egyszerűen a múlté, hanem állandóan örök jelenben él, mint Isten és Krisztus maga.

e) A megdicsőült Krisztust is meg kell találnunk a leg-

méltóságosabb Oltáriszentségben. Hiszen Jézus megdicsőült, feltámadott testével van jelen az Eucharisziában. amely test nincs úgy alávétve a térnek, mint a mi halandó testünk, mert már a lélek könnyedségét, szépségét osztja. Ezért tudott Krisztus teste a vizen járni, színében elváltozni, zárt ajtókon keresztül megjelenni. Itt jelen van tehát a megdicsőült Jézus, megismerhetjük őt, mint az emmauszi tanítványok : a kenyérszegésben. Amíg feltámadása után Magdolnának azt mondta : ne érints engem, Mária — addig most egyenesen felhív bennünket : vegyétek és egyétek : ez az én testem.

Ime, mily végtelen mélység, mily csodálatos gazdagság a legméltóságosabb Oltáriszentség ! Valóban a megtestesülés folytatása, kiszélesítése, egybefoglalása ! Hogy van mégis, hogy imádságaink üresek, áhítat nélkül valók, szegények? Pedig mily sokféleképpen lehet imádni őt ! Kérjük őt, hogy lelkünk tisztaságát, szemünk ártatlanságát őrizze meg : ő a gyermek Jézus. Kérjük, hogy vágyaink, törekvéseink helyes fejlődését biztosítsa ő : az ifjú Jézus. Imádkozzunk, hogy a ránbizottakkal, családtagokkal, tanítványokkal való helyes érintkezésre tanítson meg innen bennünket a mester Jézus. Kérjük, hogy a szenvedések, s kínok közötti béke megőrzésére segítsen a kinszenvedő, megfeszített Jézus. És imádjuk őt az Oltáriszentségben, hogy a földi dolgokon való túl-emelkedésre, az élet tisztult művészetére tanítson meg a megdicsőült Jézus.

Második nap.

Üdvözlégy szent test, szűztől ki születél,
Kereszfán értünk ki halált szenvedtél,
Atyáddal minket ki megbékéltettél ;
Imádunk téged !

„Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adá, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.»¹ Isten irántunk való végtelen szeretetének jele tehát, hogy megjelent köztünk a Megváltó, hogy Isten hozzánk a földre elküldte, érettünk váltságul adta és elfogadta szent Fiát : az Úr Jézus Krisztust. Mármost az, hogy az Úr Jézus Krisztus mennyire szerette e világot, ki fog tűnni abból, amit ő adott az emberiségnek. Az ő ajándékai

¹ Ján. 3, 16.

között végtelen értékű az ő Evangéliuma, az ő tanítása, mely eloszlatta kételyeinket, szilárdná tette bizonytalanságainkat, felvilágosította tudatlanságunkat. Drága ajándéka Krisztusnak, hogy ideadta a mennyország kulcsait, mely bárki előtt kinyitja az örök élet lakását, hogy megépítette az Anyaszentegyházat, mely Isten országa a földön, hogy legyőzte a halált és elhengerítette a sír szájánál álló nagy követ, hogy beláthassunk a túlvilágba. De a legnagyobb jótéteménye mégis az, hogy nem magából adott, hanem önmagát adta. «Nagyobb szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja az ő barátaiért.»¹ «A jó pásztor életét adja juhaiért.»² Örökkévaló Isten létére emberi testet öltött, hogy azt áldozatosan, mennyei Atyját kiengesztelve, minket kegyelemmel táplálva, erősítve odaadhassa nekünk. Odaadta pedig szent testét háromszorosan, mert Krisztusnak három teste van: emberi teste, oltári-szentségi szent teste és titokzatos teste.

Lássuk e három test egymáshoz való vonatkozásait és értünk hozott áldozatait, rajtunk tapasztalható hatásait.

a) *Krisztus emberi teste.*

Krisztus Urunk emberi teste fogantatott a Szentlélek-től, született Szűz Máriától. Megváltásunk eszköze lett, mert ebben a testében szenvedett értünk kinhalált Jézus. Szent teste bőjtölt, fáradott, vitte a keresztet, ostoroztatott, háromszor elzuhant, viselte a sebeket és függött a kereszten. Meghalt: elvált Jézus emberi lelkétől, pihent a sírban. Szentséges vérének edénye volt, benne felmagasztaltatott, az Istenséggel személyi egységbe: unio hypostaticába jutott a mi emberi természetünk. Feltámadott: azaz a pokol tornácáról visszatérő lelkével újra egyesült, megdicsőült: azaz átvette a lélek tulajdonságait, színében elváltozott és végül égbe emeltetett, egyedül szentséges sebeit vivén magával.

Nagy érték Krisztus emberi teste, ezáltal létesült a mi megváltásunk. Minden doketizmust ezért vetett el az Egyház, mert ez megváltásunkat, üdvösségünket elsikkasztja, amikor Krisztus Urunk emberségét kíméli. Emberi teste a mi üdvösségünk valószínűsítője és földi életünk példája. Bőjtölései sokasítják meg a mi kenyerünket, elzuhanásai magasztalnak

¹ Ján. 15, 13.

² Ján. 10, 11.

fel minket a porból, szent sebei tapasztják be a mi sebeinket, szentséges vére lett balzsama szomorúságainknak. Szent keresztye törte le az ég lakatját. Szent embersége lett nekünk a legnagyobb kinyilatkoztatás, de egyúttal a legnagyobb titok. Ez az Isten irgalmának, igazságosságának Ararat hegye, melyen megakad, kiköt, célhoz jut, megmenekül az emberiség boldogságának bárkája.

Krisztusunk! A te emberi tested a szóban és példában történő isteni kinyilatkoztatásnak drága szócsöve, mely számunkra érthető, szemlélhető! A te emberi tested mindenkié, ezért a megváltás nagy műve látható, szent fejed tövisei, szent tested sebei mind a mi üdvösségünkért kiomlott szentséges vérnek kapui. Beszéde ajkaidnak érthetőbb, mint a Szentlélek sugalmazása; tetteid, mozdulataid jobban tanítanak élni, mint a próféták sok szimbolikus cselekedete; szent kinszenvedésed látható, mindenki számára történő irgalmas jószágcselekedet, — mindennek: tanításaidnak, tetteidnek, példáidnak, szenvedésednek csodálatos kerete, talaja a te emberi tested, mely az eredet bűne, homálya nélkül született és váltsága lett a világ bűneinek. Te vagy az áldozati bárány, — a te szent testednek bűjtölése, szomjazása, szenvedése, halála számunkra egészség, bőség, boldogság, élet.

Hála neked, jóságos Jézus, hogy az emberi testben Megváltónk és Üdvözítőnk lettél!

b) *Krisztus eucharisztikus szent teste.*

Krisztus ajka, tanítása ma a fehér trónusé: a pápaságé, mely tovább hirdeti szent tanításait, Krisztus szent teste, szíve, sebei pedig ma is megvannak és a kenyér színe alatt mindenkinek tulajdonaivá lehetnek. Az Oltáriszentség nem más, mint minden időkre, minden egyénre kiterjesztett megtestesülés: Krisztus teste nem az egész emberisége itt, hanem az enyém, tied, mindegyikünké. Itt van ma is Krisztus áldott teste, más formában, a kenyér színe alatt, de sebei naponta felfakadnak a szentmisében, szentséges Szíve együtt dobog áldozáskor az én szívemmel, a te szíveddel, lakása nemcsak a názáreti ház, hanem minden emberi lélek, pihe-nése nemcsak a jászol, hanem minden emberi szív, nemcsak a Szűzanya ölében ül, hanem én is őbenne vagyok és ő énbennem, nemcsak az apostolok az ő társasága, hanem az én

imádságaim, vágyaim, könyörgéseim is. Az Úr Jézus Krisztus emberi teste és ennek művei : a tanítás, a megváltó-szenvedés — mindenkié ; az Úr Jézus Krisztusnak eucharisztikus szent teste azonban egyéneké. Tartalma mindaz, ami Jézus emberi testéé, de megjelenési módja más : megsokasított szent kenyér, *ἐπιούσιος* = supersubstancialis, létünket nemesítő, fölemelő lelki eledel.

Jézus oltáriszentségi szent teste nekünk áldozat, szentség és étel. Krisztus áldozat érettünk, szentség közöttünk, étel bennünk. Krisztus Szűz Máriától felvett szent teste egyesítette őt az emberiséggel, eucharisztikus szent teste egyesíti őt az egyes emberrel. Lakást vesz nálunk, mint Betániában, gyógyítja betegségeinket : hitetlenségeink vak-ságát, kevélységünk lázát, gyenge akaratunk inaszakadtságát. Megáldja munkánkat szívünk hajójába szállva és mint Szent Péter hálója, a sikerek sokaságával telik meg a mi hálónk is. Amint megsokasította egykor a testet tápláló kenyeret emberi testében, úgy megsokasítja bennünk a lelket építő megszentelő malasztot eucharisztikus testében. És akik folyton visszaesve bűneikbe ennek az isteni kegyelemnek elvesztésében szenvednek, azokat meggyógyítja, mint a köntösét érintő vérfolyásos asszonyt, ha oltáriszentségi szent teste köntösét : a kenyér színét érintjük ajkainkkal, ha magunkhoz vesszük. Végül, ahol az Úr Jézus Krisztus megjelent, az ördögtől megszállott emberekből hangos kiáltással menekültek a gonosz lelkek, úgy aki Jézus oltáriszentségi testét magához veszi, attól messze elkerül a kísértő, annak bocsánatos bűnei eltöröltetnek és az áldozó erőt, oltalmat, isteni beoajtást nyer a halálos bűnök ellen.

Ime tehát nekünk egyénileg Jézus oltáriszentségi szent teste azt jelenti, amit Jézus emberi teste az emberiség számára jelentett. Isten kegyelemkincseit megszerezte az ő emberi teste a megváltásban az emberiség egészének. E kegyelemkincseket, melyek eddig a közösségi, — egyénekre alkalmazza, egyesek kincseivé teszi az ő oltáriszentségi szent teste. A mennyország kapuját megnyitotta kinszenvedésével, — amit emberi testben szenvedett — de e kapun való bejutáshoz erőt oltáriszentségi szent teste ad nekem, neked, mindenkinek. A sátán hatalmát általában az emberiségre megtörte emberi testének feláldozása által a kereszten, — de a gonosz lélek kelepcéinek kikerüléséhez, kísértéseinek vissza-

utasításához mindegyikünknek — oltáriszentségi szent testében osztogat erőt. Emberi testben legyőzte a halált és kiérdemelte a feltámadást, oltáriszentségi szent testében pedig a halál ellenszere, végóránk megerősítője és feltámadásunk záloga lett Jézus.

Jézusom, oltáriszentségi szent tested teszi, hogy egyéniséged, istenséged, emberséged nem a múlté, hanem hogy — mint aki örök jelenben élsz — kortársunk lettél és minden élőknek magad egészét ma úgy nyújtod, mint egykor a Szűzanyának. Végtelen szereteted találta meg a kenyér és bor színét, e drága létezési módot, amelyben mindegyikünk mindenévé lehetsz. Légy mienk, Jézusom, legyünk mi mind a tied !

c) *Krisztus titokzatos szent teste.*

Az Úr Jézus harmadik titokzatos, sok tagból álló szent teste az Anyaszentegyház. Nem csoda, hogy Szent Pál apostol teszi éppen teológiájának fókuszává Krisztus titokzatos testének tanát ; neki mondotta ugyanis az égi hang a damaszkuszi úton : «Mért üldözesz engem? Én vagyok Krisztus, akit te üldözesz».¹ Pedig Saul nem Krisztust üldözte, hanem az Anyaszentegyházat. És azóta hirdeti ő, hogy az Anyaszentegyház egyetlen test, melynek sok-sok tagja van, ezek vagyunk mi : az Anyaszentegyház tagjai, ennek a nagy titokzatos testnek pedig a feje maga Krisztus Jézus. Az ő szerepe jobban egy testté teszi a sok tagot, mint pl. az államfő az állam polgárait, a családfő a család tagjait. Ő bennünk van és mi őbenne ; ugyanaz a szent test és vér táplál mindannyiunkat, valamennyiünké az eredeti bűn, de valamennyiünké a megváltás végtelen sok kegyelemkincse, eredménye is. Ezt a sok tagot egységesíti, működésében irányítja, életerővel ellátja a fő : maga az Úr Jézus Krisztus. Ez óriási testnek éltető vére az Isten malasztja ; szíve, a rejtett szerv, mely ezt a vért a tagokba, a sejtekbe elközvetíti az Isten Szent Lelke. A bűnösök elhalt tagjai e titokzatos testnek, el van meszesedve náluk az imádságos élet erezete, nem tud áthatolni rajta a lelki élet vére, az isteni malaszt, kegyelem. A megtérő bűnös újra életerőssé váló tag e testben, mert újra benne van Krisztus és ő Krisztusban.

¹ Ap. Csel. 9, 5.

E titokzatos testnek, az Anyaszentegyháznak sok-sok tagját az Oltáriszentség kapcsolja bele mélyen egymásba és Krisztusba. Csak az Eucharisztia révén vagyunk öbenne és ő mibennünk. És mivel az összes eucharisztikus lelkek belőle élnek, egymással és a fővel : Krisztussal egyesíti őket a közös életerő, mely a Főből beléjük árad.

Krisztus emberi teste a zsidók szemében Istenségének akadály; az oltáriszentségi testének leple : a kenyér és a bor a hitetlenek szemében rongyos ruha ; az Úr titokzatos testének, az Anyaszentegyháznak ráncai, emberi vonásai pedig botránykövei felületes lelkeknek. Pedig nincs két Anyaszentegyház : egy ideális és egy gyakorlati valóságban élő.¹ A hibák az Egyházban olyanok, mint a fáradtság Krisztus emberi testében, mint az egyszerű kenyér és bor külszin, mely morzszázik, repedezik az ő eucharisztikus testén. Így vannak titokzatos testén, az Anyaszentegyházon is sebek, melyek egykor tündökölni fognak : fényüknél látni fogjuk Krisztus titokzatos testének egész fönségét, szervezetét, életműködéseit.

Édes Istenem, tégy engem és enyéimet élő tagjaiddá, hogy belőled éljünk, tebenned éljünk, hogy dolgozzunk szent tested kiépítésén, amíg nappal van és amíg világosságunk vagyon. Áradjon belénk tőled — a test fejből — és a Szentlélekből — a test szívéből a csodálatos életerő : az isteni kegyelem : e drága lelki vér, drága áram, éltető, nemesítő nedv a szőlőtőből, belőled, Jézusom ! Kapcsoljon egymásba bennünket nagy, most még hiányzó szeretet, hogy benned kibéküljünk, egyesüljünk, éljünk !

Harmadik nap.

Majd ha pályánk véget ér
S e bajos test földbe tér,
Légy nekünk, ó, drága Szentség
Mennybe hű vezér !

A farsangvégi szentségimádásnak különleges célja, rendeltetése van, és ezt a külön célt a közelgő nagybőjt adja meg. Holnap ugyanis, hamvazószerdán az Anyaszentegyház hamut hint homlokunkra és figyelmeztet minket halálunkra : el-

¹ Dr. Schütz : Krisztus. 213 skk.

mondja mindegyikünk fölött: te is ilyen por vagy és ilyen porrá leszel. Ilyenkor az élet kikerülhetetlen végének érzete reszket végig rajtunk és sokakon végigszalad a halálfélelem borzongása. Az Anyaszentegyház azonban nem hiába anyánk, tud gyengeségeinkről és ezért, mielőbb a halálra figyelmeztetne, előbb három napon át élénk állítja az örök élet kenyerét, a halhatatlanság orvosságát: a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Mielőtt tehát a mulandóság hamuját tenné homlokunkra, előbb az örök élet kenyerét teszi ajkainkra. A legméltóságosabb Oltáriszentség, az élet kenyere így beszél: «Aki eszi az én testemet, vagy issza az én véretem, az én bennem marad és én őbenne, annak örök élete vagyon és én föltámasztom őt az utolsó napon».¹ A mulandóság hamuja pedig így beszél: «Emlékezzél meg ember: memento homo — hogy por vagy és porrá leszel». Az élet kenyere Isten életében való részesedést, Krisztus szívében való maradást, örök életet ígér; a mulandóság hamuja pedig porráválást, feloszlatást, földbe való visszatérést emleget!

Az élet kenyerének szava igazabb, erősebb!

A mi szent hitünk szerint a legméltóságosabb Oltáriszentség az örök élet záloga, a halhatatlanság biztosítóka, a mulandóság orvossága.²

a) Az ember testből és lélekből áll, teste a földből vétett, lelke pedig az Isten lehelle. A test a lélek ruhája, mely lassan-lassan — hiába foltozzák orvosok — levászik rólunk; a test a lélek lakása, vára, mely lassan elomlik, rombadől, de akkor a vár lakója, úrnője: a lélek már nincsen benne. A halál a test és lélek különválása és ez a tiltott étel élvezésének következménye. Ezért az örök élet biztosítóka a parancsolt étel: az Oltáriszentség. Ott azt mondta Isten: ne egyetek, mert meghaltok, itt így szól: vegyétek, és egyétek, hogy mindörökké éljete.

b) A legméltóságosabb Oltáriszentség halhatatlanságunk biztosítóka azért is, mert ez a szent kenyér prédikálja legvilágosabban, hogy Krisztus Jézus áldott személye nem a múlté, nem a történelemé, hanem a máé, a jelené. A jászol és kereszt nem korhadtak el kétezer év óta, nem tűntek el az idők tengerében: halhatatlanságot, örök életet nyertek attól, aki a jászolban pihent, a kereszten szenvedett. Az Úr

¹ Ján. 6, 55, 57.

² Ant. Szent Ignác.

Jézus Krisztus nem itt volt, hanem itt van a földön, csak jelenlétének módja lett más: akkor emberi testben, ma kenyér színe alatt van közöttünk. Ma minden templom szentföld, ma Úrfelmutatáskor — mikor az Úr Jézus Krisztus megjelenik az oltáron — ugyanazt mondja az oltárcsengő, amit kétezer év előtt Keresztelő Szent János mondott: Ime az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit. Tehát az Oltáriszentség az, ahol Krisztus dacol az idővel, a mulandósággal, ebből nyeri Szent Péter sziklája: az Anya szentegyház alapja is megdönthetetlen szilárdságát és az emberi lélek is halhatatlanságát. Ha halhatatlan a jászol és a kereszt, mert az Úr Jézus teste pihent benne, szenvedett rajta, akkor halhatatlan lesz a lélek, mely az ő szent testét veszi, őrzi, mely Krisztusban van és Krisztus őbenne. Ezért mondotta Jézus: «Én vagyok az élő kenyér, aki az égből szállottam alá. De nem úgy, mint a manna, melyet atyáitok a pusztában ettek és mégis meghaltak. Aki az én testemet veszi, örökké él».¹

c) Hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség a halhatatlanság óvszere, világos onnan is, hogy az Úr Jézus Krisztus az Oltáriszentséget alkonyatkor alapította. Mintha ezzel jelezni kívánta volna, hogy az Oltáriszentség célja belevilágítani az élet alkonyatába, az élet, az örök élet fényét ragyogtatni bele a halál, a sír sötétségébe. Az Anyaszentegyház ezért csinálja a szentségmutatót sugárzó nap alakjában, hogy ezáltal is figyelmeztessen az Eucharisztia hivatására, rendeltetésének egyik céljára, amely nem más, mint az örök élet világosságát sugározni lelki napként a halál sötétségébe. Mikor az Úr Jézus Krisztus feltámadása után megjelent a két Emmauszba menő tanítványnak, ezek nem ismerték fel őt, hanem ismeretlen utasnak nézték. Elbeszélgetve haladtak Emmausz falucska felé, ahova az Úr nem akart velük bemenni. A tanítványok azonban kérték őt, mondván: «Maradj velünk, Uram. mert már alkonyodik és elhanyaglott már a nap».² Az Úr Jézus Krisztus bement velük a fogadóba, ott kezébe vette a kenyeret, megáldotta és eltűnt előlük. Megismerték őt a kenyérszégésben. Itt is a halhatatlanság biztosítékaként szerepel az Oltáriszentség. Sokan elmondhatjuk: maradj velünk, Uram, mert már esteledik és leha-

¹ Ján. 6, 51.

² Luk. 24, 29.

nyatlik földi életünk napja! Ekkor nyújtja magát Jézus a kenyérszegésben, mint halhatatlanságunk zálogát, mint az élet alkonyatának világító napját, mint örök életünk biztosítékát.

d) Mert a legméltóságosabb Oltáriszentség a halál ellen-szere és az élet kenyere, — azért gondoskodik az Anyaszent-egyház arról, hogy a betegek haláluk előtt megáldozzanak. Az Oltáriszentség nemcsak eledel, nemcsak szentség, nemcsak áldozat, hanem szent útravaló is. Az Úr Jézus Krisztus mondotta magáról: «Én vagyok az út, az igazság, az élet».¹ Hogyne volna szüksége tehát az Oltáriszentségre annak, aki az élet útjának végére ért, akit elért a legáltalánosabb igazság: hogy minden ember halandó, akiben megszűnik a földi élet! A csodálatos kenyérszaporítás előtt, mikor Jézus látta maga előtt a nagy tömeget, mely élelemről elfeledkezve őt a pusztába is követte, — szánalomra gerjedve mondotta: Nem akarom őket étlen elbocsátani, mert elfogyatkoznak az úton. Ugyanez az isteni szívben fogant szánalom az, mely csodálatos ételről, erősítő útravalóról gondoskodik a legméltóságosabb Oltáriszentségben azok számára, akik a földi életet itthagytva, igazán nagy útra mennek. Így lesz mulandóságunk orvossága az oltáriszentségi Úr Jézus örökkévalósága!

Ime tehát az Élet kenyérének szava erősebb, mint a mulandóság hamujáé! Bátran nézünk hamvazószerdán a halál üzenete elébe, hiszen az élet megelőzte őt! Most három napig ajkainkon van az élet kenyere, ez biztosíték, zálog, orvosság a mulandóság hamuja ellen, mely holnap homlokunkra száll!

Ne úgy szerepeljen tehát lelki életünkben a legméltóságosabb Oltáriszentség, mint egy nagyon értékes, de holt ereklje, mint a mult emléke, hanem mint élő és éltető személy, isteni Személy, aki Megváltónk, mesterünk, orvosunk, bíránk, barátunk, aki a legnagyobb rossznak: a halálnak orvosságát, a legsötétebb kapunak kulcsát tartja fehér kezében! Élünk Krisztusban és Krisztussal, aki zárandóságunk mannája és örök életünk orvossága is a legméltóságosabb Oltáriszentségben.

¹ Ján. 14, 6.

NAGYBŐJT.

Hamvazószerda.

A keresztfához megyek,
Mert máshol nem lelhetek
Nyugodalmat lelkemnek.

I.

Hetvened vasárnap introitusa úgy kezdődött, mint a temetés: Circumdederunt me... Hatvanad vasárnap evangéliumában pedig megjelent az örök Magvető, aki a temetést el is végezte: a magot elvetette. A mai napon pedig az Egyház még a föld porát is fölének szórja és eltemet bennünket egészen.

Mindez azért van így, hogy egészen szemléletesen értésünkre jusson: előbb meg kell halnia bennünk a régi embernek, — akit el is kell temetnünk egészen — csak azután támadhat életre az új ember: in sanctitate et iustitia veritatis. Oltárképünket is eltakarja a hatalmas egyszerű keresztfá. A szent lecke három dolgot említ, mint a régi ember elpusztítóját: ieiunium, fletus és planctus (a böjt, a sírás és a gyász). E három negatív gyakorlathoz az Üdvözítő az Evangéliumban hozzácsatol három pozitívet: «unge caput tuum, faciem tuam lava, ne videaris ab hominibus ieunans» («kend meg fejedet, arcodat mosd meg, hogy ne láttassál böjtölni az emberektől»).

¹

A iejunium, a böjt a testet illeti. Ez vette ki részét leginkább a farsangi élvezetekből, ennek kell legnagyobb fordulót tennie. Krisztus a nagyböjtben hegyeken jár: a kísértések hegye, a Tábor hegye, az Olajfák hegye, az a hegy, ahová királlyá választása elől menekül és végül a Kálvária hegye — mind oly magaslatok, ahová az önmegtagadást nem ismerő test nem tudja őt követni. Ezért kell a böjt, ami előtt alázattal hajlok meg, mert ez vitia comprimit, mentem elevat, virtutem largitur Krisztus követésében, et praemia largitur Krisztus elérésében.

²

A második a fletus: a sírás. Ha előttem Krisztus vércseppekkel díszíti az utat, nekem legalább is könnycseppekkel

¹ Máté 6, 17 sk.

² Nagyböjti praefáció: A böjt... «föleleli a lelket, elnyomja a dűnt, erőt és jutalmat ad».

kell szegélyeznem azt. A sírás a szent lecke szerint különösen a papok feladata, akiknek most nem szabad messzebb járniok, mint csak «inter vestibulum et altare»: a tornác és az oltár között.¹ A sírás a mult bűneinek jóvátétele Krisztus Urunk ama tanítása szerint: «Ha csak bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan egyenlőképpen elvesztek».² Pontosabb, mélyebb szent gyónásokra kell törekednem. Magamon kell sírnom és gyermekeimen: a rámbízottakon.

A harmadik a planctus: a gyász, ami csodálatosan össze kell hogy férjen az örömmel, mint a fekete reverenda a fehér miseinggel, mint a sírás a fölékesített fejjel, a tisztára mosott arccal. Gyászt kell viselnem, gyászolnom azt a sok rám nézve meghalt, eltemetett időt, amit nem használtam fel; gyászolnom kell az értem meghalt Jézust, a hét tört szívében hordozó fájdalmas Anyát, mint édesanyámat. Gyászolnom kell bűnemet, lelkem sokszoros halálát, de egyben az élet örömének, illatos kenetének érzetével.

Az Anyaszentegyház most egy óriási, nyolcvannapos csodás ívelésű utat állít elénk, mikor nagybőjtben kimondatja mindegyikünkkel: a keresztfához megyek. Hamvazószerda ennek az ívnek kiindulási pontja és áldozócsütörtök a végpontja. A sír mélyéből, a halál sötétségéből indul és a mennybemenetel szédítő magaslatán köt ki. Középen áll a Kálvária hegye, ahol a kereszt két karja jobbra és balra int: jobbra negyvennap gyászt és bánatot, balra negyvennap örömet, fényt, tavaszt, dicsőséget. A ieium, fletus, planctus (a bőjt, a sírás, a gyász): ez a nagybőjt hármas hangzata; a jubilate! cantate! rogate! (ujjongjatok! énekeljete! imádkozzatok!) pedig a húsvéti idő. Erre az óriási útra vállra a keresztet és induljunk el Jézus nyomában! Ő a legelső, neki a legnehezebb. Ne félj, ne csüggedj:

Vexilla regis prodeunt...

II.

Nagypénteken Pilátus kivezette a tövissel koronázott, gúnypalástot viselő, nádszál jogart tartó Üdvözítőt tornácára a zsidó néptömeg elé és szájalmat akarva kelteni bennük, így mutatta be: Íme az ember!

Pilátus nem ért célt: a csőcselék szívében nem ébredt

¹ Joel 2, 17.

² Luk. 13, 13.

könyörület, zajosan kiáltotta Barabás nevét és hangosan követelte a keresztet.

Az Anyaszentegyház most nagybőjtben magasra emeli a szent keresztet és a rajta függő Üdvözítőre így mutat rá: Ime az Isten! Mi keresztények pedig leborulunk és hívó lélekkel mondjuk: Imádunk téged, Krisztus és áldunk téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot!

Útszéli keresztekre szokott ráírva, rávésve lenni: «Ments meg lelkedet!» Valóban az Úr Jézus Krisztus azért halt meg a kereszten, hogy megmentse a mi lelkünket. De ez a nagy mű az ő szentséges vére hullásával csak félig kész: mikor keresztjét vonszolta, utat húzott számunkra a porban, — de nekünk kell azon az úton járni; mikor meghalt értünk, megnyitotta számunkra a mennyország ajtaját, de nekünk kell ezen a nyitott kapun bemenni. Ha fuldoklónak valaki mentődeszkát dob, az élet megmentésének felét elvégezte, de a vergődőnek is kell valamit tennie: az életmentő deszkát meg kell ragadnia, rá kell kapaszkodnia, különben elsüllyed. Az emberiség lelkiüdvének mentődeszkája a szent kereszt. Krisztus Urunk dobta utánunk — az élet Holttengerébe — de nekünk most ebbe belé kell kapaszkodnunk, különben hiábavaló Krisztus áldozatos szenvedése értünk. Egyszóval: az Úr Jézus, mikor megváltotta a világot, megszerezte az üdvözülés lehetőségét; de a lehetőséget kihasználni: valósággal üdvözülni — ez még elvégzetlen, ránk váró feladat.

Mit akar a nagybőjt? Segítségünkre akar lenni lelkünk megmentésének munkájában. Kiváló üdvösség-alkalom lesz és a mi feladatunk most egyelőre az, ami Jeruzsálem városáé volt: fölismerni a mi látogatásunk idejét. A nagybőjt azt akarja, amit Keresztelő Szent János, az emberiség ádventjének nagy szónoka akart: elkészíteni a megváltó Jézusnak útját az emberi szívekhez, lehordani a bűnök hegyeit és kitölteni a kishitűség völgyeit, hogy utunk és kilátásunk nyíljon a Kálvária felé. Parare Domino plebem perfectam: az Úr számára tökéletes szíveket, Megváltót váró lelkeket készíteni; ezt akarja a nagybőjt.

Szent Pál apostol írja: «Intünk titeket testvérek, hogy az Isten malasztját hiába ne vegyétek. Mert... íme most itt van a kellemes idő, íme most az üdvösség napja».¹

¹ II. Kor. 6, 1 sk.

Most itt nagyböjt : tempus acceptabile (a kellemes idő) ; most elfogadja Krisztus Jézus a lator folyamodását is, aki felhasználta Krisztus közelségét, mint kegyelmet. Ez a dies salutis, az üdvösség napja, mikor Isten szent Fiára való tekintettel több kegyelmet ad. Hiszen a zsidó nép mennyi kegyelemben részesült Ábrahámra, Dávidra való tekintettel, hát még mi Krisztusnak, Isten Fiának jóvoltából ! Az evangéliumbeli gazda most megszólít megint bennünket, az élet piacán álldogálókat : «Mit álltok egész nap tétlenül? Menjeteek szőlőmbe dolgozni !»¹ Az evangéliumbeli özvegy most nagytakarítást csinál, félremozdít lomha bútorokat, nehézségeket, csak hogy megtalálja az elgurult garast : a bűnös lelket, hogy azt újra aranyai közé tehesse. A jó Pásztor most a Kálvária dombjáról, a kereszt magaslatáról néz körül elveszett juhai után ; halljuk meg hívó szavát, mert úgy lehet, utánunk küldi kutyáit : a szenvedéseket, hogy azok kergeszenek vissza minket az árokpartról lábai elé. Most lesz talán az idő, mikor a gazda utolsó kísérletet enged tenni vincellérjeinek — a lelki atyáknak — az évek óta terméketlen fügefával : a te lelkeddel.

Valóban : ha Krisztus Urunk ártatlanul börtönt viselt, hogy téged a kárhozat börtönéből megmentsen, nagy dolog-e akkor, ha most magadat pár percre a gyóntatószék rácsos börtönébe zárod saját üdvösséged érdekében? Ha Krisztus Jézus egész éjjel virrasztva imádkozott érted, nagy dolog-e akkor, ha te legalább nappal imádkozol saját magadért? Ha ő, az Isten Fia elviselte az ostromoztatást, hurcolta a keresztet és megfeszítettet, sok-e akkor, ha azt kéri tőlünk, hogy mi is az önmegtagadás oszlopához kössük most magunkat, hogy mi is fölvegyük végre a mi keresztünket és hogy mi is megfeszítsük testünket bűneivel és kívánságaival együtt?

Mentsd meg lelkedet !

Végtelenül komoly szavak, amelyeket Jézus Krisztus az ő megtérésre hívó kegyelmét visszautasító lelkekről mond : «Aki az én ígéimet hallja . . . és meg nem tartja . . . , a beszéd, melyet szóltam, ítéli meg őt az utolsó napon».² Ő, ne legyenek akkor majd senkinek közülünk vádlói azok az ígék, melyeket most a mi megmentésünk érdekében mond a nagyböjti szent idő ! Ne könnyezzek fölöttünk Jézus, mint Jeru-

¹ Máté 20, 6 sk.

² Ján. 12, 47 skk.

zsálem fölött, mely nem ismerte fel látogatásának idejét ! És hadd legyen öröme Jézus gyalázatokkal tetézett isteni Szívének azon, hogy mikor össze akarja gyűjteni most övéit, mint a tyúk az ő csirkéit szárnyai alá, sokan legyünk, kik hívó szavát követjük és nála tényleg oltalmat találunk.

Nagyböjt első vasárnapja.

Invocabit ...

Ó, Megváltóm, szent szerelmem
Kereszteted hadd viseljem,
Hogy kínodban legyen részem !

I.

A kísértések hegyén.

A völgyek lakói mindig idegenül, furcsán érzik magukat a hegyeken, a magaslatokon. Pedig Krisztus Urunk a mostani nagyböjti időben hegyeken, magaslatokon jár és azt akarja, hogy mi, a siralom völgyének lakói, kövessük őt e magaslatokra. E hegyek pedig : a kísértések hegye, a színeváltozás hegye, az Olajfák hegye és a Kálvária hegye. Ez a négy magaslat rajzolódik elénk nagyböjt vasárnapjain, hogy magasan tündökölve mindenki lássa, hogyan viselkedik a mintakép : az Üdvözítő a kísértésben, a megdicsőülésben, a vérizzadáásban és a kinszenvedésben.

«... Fölvivé őt az ördög egy igen magas hegyre és megmutatá neki a világ minden országait és azok dicsőségét és mondá neki : ezeket mind neked adom, ha leborulva imádasz engem»¹ — mondja a mai vasárnap Evangéliuma.

Mily csodás magaslat lehetett az, ahonnét a világ összes országait és azoknak minden pompáját látni lehetett ! Mily nagyszerű kilátás nyílt e hegyről a távolban csillogó háztetőkre, napfényben úszó kertekre, birtokokra ! A sátán arra számított, hogy ez a magaslat megszédíti Krisztust, hogy ez a látvány elkápráztatja szemeit, hogy ez az ajánlat megszédíti szentséges szívét. Azt hitte a sátán, hogy e látványra térdre fog omlani az, aki eddig csak a trónolást ismerte, hogy imádságot fog rebegni az, aki eddig csak mások

¹ Máté 4, 8 sk.

imádását élvezte és fogadta ; azt hitte, hogy hódolóvá válik minden hódolatnak ura, hogy teremtményi aktust fog gyakorolni a Teremtő, sátán-imádást a Megváltó.

Első ajánlata az önmegtagadás abbanhagyására, a bűjt megszegésére vonatkozik. Az ószövetség elején a paradicsomi bűn is torkosság volt, — most az újszövetség kezdetén sem változtat taktikát a sátán. Nem kínál fel látszólag nagy vétet mindjárt, egyelőre megelégszik, ha az áhítat, a lelkiélet gyakorlatainak abbanhagyására rábír.

Az Úr Jézus Krisztus válasza fönségesen nyugodt elutasítás : a lelki ügyek is vannak olyan fontosak, mint a testiek. Isten ígéje több, mint a napi kenyér. Különösen fontos az Úr Krisztus eme megállapítása a nagybűjt negyven napja folyamán sokszor elcsüggedő, kedvét vesztő lelkületünknek.

Az ördög aztán más eszközhöz folyamodik. «Bocsásd le magadat a templom magas tetejéről, hadd higgyenek neked az emberek». Vagyis hiúságra, kevélységre, nagyravágyásra, feltűnésre, öntetszelgésre csábít. Ezzel ejtette meg az ősszülőket is : ha esztek, — mondotta nekik — olyanok lesztek, mint az Isten ! De Krisztus nem úgy akarja az emberek hitét kivívni, hogy lebocsátja magát a templom tetejéről, hanem éppen fordítva, ő alulról fölfelé akart lépni : a földről a keresztre és biztos, hogy így többen szegődnek melléje, mintha fölülről lefelé szállott volna. «Én ha felmagasztaltatom a földről, mindeneket magamhoz vonzok»¹ — mondja kereszt-haláláról. Hiszen jött ő magasabbról is : a menny templomának magasából bocsátkozott le a betlehemi istálló mélységébe, nem volt szüksége rá, hogy az ördög tanácsát elfogadja.

Mi se fogadjunk soha, de ne is kérjünk ellenségtől tanácsot. Ha pedig önként hozzánk tolakodik, forduljunk el tőle és mondjuk, amit Krisztus mondott : ne kísértsd a te Uradnak szolgáját.

A kísértések hegyén a sátán alkuat akar kötni : rámutat a világ országaira, mint eladandó tárgyra és megjelöli egyben a bért is : ha leborulva imádasz engem.

Itt egészen új oldalról látjuk megvilágítva a szegénység eszményét. Róluk — akik nem bírnak a világ gazdagságából

¹ Ján. 12, 32.

semmit sem — a legbiztosabban állíthatjuk, hogy nem imádják leborulva a sátánt. Ezért dicsérte Krisztus Urunk annyiszor a szegénységet és a nyolc boldogság kiindulása is a lelki szegények magasztalásával kezdődik. Másrészt a gonosz lélek bukásának oka tényleg a kevélység lehetett: omnibus praeesse, nemini subesse, — íme Isten helyébe akarja magát tenni és leghőbb vágya az egyedül Istent megillető imádásnak és hódolatnak bitorlása, élvezése. Minden bűnös éppen ezért részes a sátán bűnében, Isten helyett a sátánt imádja, az ő uralomvágyának tömjénez, a lázadó angyalokhoz pártol, ezért büntetése is az a hely, amely készítetett az ördögnek és az ő angyalainak.

A kísértések hegye jelentheti a magas állásokat, ahonnet nagy és sokfelé irányuló kilátás van és amelyekről igen könnyen megkívánhatjuk a világ országainak gazdagságát és pompáit. Kevesen vannak magasállású egyének, akik maguk is magas állásukból kifolyólag nagy hibákat el ne követtek volna. Csak Mózes állt a Sínai hegyen szívéhez szorítva Isten törvénytábláit és csak Krisztus Urunk állt a boldogságok hegyén nyolcszoros boldogságot tanítva. Nagy jellemek és Istennel szoros kapcsolatban élő lelkek képesek csak ilyen kényes hatalmi, vagyoni vagy műveltségi magaslatokon kevélység nélkül megállani.

«És angyalok jöttek és szolgáltak neki.» Nemcsak az igaz tehát, hogy aki amiben vétkezik, abban bűnhődik, — per quod quis peccat, per id punitur — hanem az is, hogy aki amiben megpróbáltatást szenved, ugyanabban meg is dicsőül: per quod quis tentatur, per id et glorificatur. Ime a kísértések hegye anyagi szolgálatok helye is egyúttal; az Olajfák hegye nemcsak a vérizzadásnak helye, hanem a mennybemenetelé is; a Kálvária nemcsak a kereszthalál helye, hanem a feltámadásé is. A sátán is hivatkozott a második kísértésnél az angyalokra, — hogy majd kezeikben hordozzák Krisztust, netalán kőbe üsse lábát. De Krisztus Urunk csak akkor számít az angyalok szolgálatára, amikor már a sátán kísértéseit visszaverte.

Minden legyőzött kísértés, minden elkerült bűnalkalom után eljönnek az angyalok lelkembe és szolgálnak nekem örömet, megnyugvást, békét jutalmul azért a bátorságért, amellyel a sátán kísértéseit legyőztem vagy visszautasítottam. Édes Jézus, add meg nekem, hogy én lelkiismeretem

szavainak : ez angyaloknak szolgálatát sokkal többre tartsam ma és mindig, mint a gonosz lélek ajánlatait és aljas kínálkozásait.

II.

Most nagybőjt kezdetén újra elhangzik Keresztelő Szent János felszólítása : «Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett a mennyeknek országa!»¹ Most élénk áll a szenvedő Krisztus, homlokán véres verejtékkal, arcán Júdás hazug csókjával, fején töviskoszorúval, szíven tátongó sebbel, vállán a súlyos kereszttel. Homlokán véres verejték gyöngyözik, hogy megáldja, megszentelje ezáltal a munka verejtékét és a gondokat ; arcán Júdás hamis csókja ég, hogy vigasztalást nyújtson a csalódottaknak ; fején töviskorona feszül, hogy megszegyenítse az élet koronáját viselni kívánó kevélyeket ; szentséges szíven tárva van a sebhely a hitetlen Tamások ujjainak ; vállán pedig súlyos kereszt nehezül, hogy elvegye a világ bűneit és megszentelje szenvedéseit. Krisztus Jézus kinszenvedése által váltotta meg a világot. Az ő szenvedése a mi vigasztalásunk, az ő megalázódása a mi felmagasztalásunk, az ő halála a mi föltámadásunk, az ő feltámadása a mi üdvösségünk. A megváltásban Isten emberré lett, hogy az ember Istené lehessen. Az Úr Jézus Krisztus tehát emberré lett és megosztozott velünk a földi élet minden szenvedésében, bajában, egyedül a bűnt véve ki, a siralom völgyébe beleállította az új élet fáját, a szent keresztet, melynek tövéből üdvösségünk hétszeres kegyelemforrása fakad, megöntözve mindenfelé Anyaszentegyházunk paradicsomát.

Az Úr Krisztus kinszenvedése a kísértés pusztájában kezdődik és a Kálvária kopár ormán végződik.

A kínok elé menő Úr Jézus Krisztus nem azt mondja : Ime fölmegyek Jeruzsálembe, hanem : fölmegyünk ; számít hűséges kísérő szívekre, áldozatos tanítványokra, akik vele mennek. Az elárulást, az ostromozást, a gúnyt, a kereszthalált ő fogja viselni, — a mi feladatunk kettős : Mesterünknek és Istenünknek vallani e vérben, verejtékben vergődő, keresztre szegezett embert és másrészt örömet okozni Jézus gyalázatokkal tetézt Szívének.

Istenem, most én is nyomodba szegődöm. Ájuldozva

¹ Máté 3, 2.

próbálok akarni, magamat megtagadni, keresztemet fölvenni és téged követni. Ne engedj kíséretedből elmaradni, arról az ösvényről letérni, melyet kereszted húzott a porban. Jézus Szíve, bűnösök áldozatja, segíts feláldozni a szenvedélyeket, megfeszíteni a testet, cum vitiis et concupiscentiis, a bűnökkel és kívánságokkal együtt!

Amint az Úr Jézusnál, úgy az önmegtagadásnál sem öncél a szenvedés. Az Úr sohasem beszél *csak* szenvedésről; mindig ott van a dicsőség átütő fénye is: et tertia die resurget, harmadnapra feltámadok, et ego reaedificabo illud, és én újra fölépítem azt, et erit sepulchrum eius gloriosum, és dicsőséges lesz az ő sírja, et erit in pace memoria eius, és békét áraszt az ő emlékezete. Sőt a szenvedésnek mindig egész sokaságát sorolja fel, ellensúlyozásul pedig csak a feltámadás puszta tényét említi, mely mindent megmagyaráz, betetőz, elfeledtet, megdicsőít.

Igy van az életben is: az önmegtagadás, a kereszthordozás nem öncél, — ezt hagyjuk Buddhának, Diogenesnek, Schopenhauernek — hanem csak eszköz; az élet vezérmotivuma az élő, diadalt arató igazság, melynek dicsőségét csak növeli a kiállott szenvedés, mint Jézus szent testének fényét a sebhelyek.

Ezáltal kiemel a kereszténység a jelenből, előre gondolkodtat, hitet épít bennünk az életben, igazságban és erőt ad lenézni a bűn és a rossz ideiglenes győzelmeit.

Krisztus szenvedéseinek szemlélete még más szempontból is fontos. Az Isten Fia szenvedéseinek láttán eltörpülnek, élüket vesztik saját szenvedéseink. Lehet-e az ártatlanság hihetetlen szenvedéseinek láttán panaszkodnivalója a bűnösnek? Bizonynal alig mondhatunk mást, mint a jobb lator: «Mi ugyan cselekedeteinkhez méltó bért veszünk, de ez mi rosszat cselekedett?»¹ Miben szenvedek? Testben? Van-e tag öbenne, mely ép volna? Nemde igaz lett: megszámlálják minden csontomat! Becsületben? Nem állt-e az ártatlanság mezítelenül undok szemek előtt, nem latrok lettek-e társasága, nem Barabás előzte-e meg őt? Lélekben? Nem szánta-e ő édesanyját, szétfutó apostolainak kis nyáját, nem fájt-e isteni szívének Júdas hazug csókja, árulása, Szent Péter hamis esküje és előrelátása annak: hányan lesznek, akiknek üdvös-

¹ Luk. 23, 41.

ségén mitsem változtat az ő szent vére hullása? «Ő, ti mindnyájan, kik átmentek az úton, figyeljete és lássátok : van-e fájdalom, mint az én fájdalom?»¹ És mégis : Ő imádkozott, vigasztalt, gyógyított, én pedig átkozódom, gyűlölök, fenyegetek. Bizony nagy dolog, Uram Jézusom, a te szellemben természetfölötti életet élni !

Mégis voltak-e, akik enyhítették az Úr Jézus szenvedéseit?

Voltak, akik ecettel, epével akarták enyhíteni szenvedéseit, csontjai megtörésével, szentséges Szívének átszúrásával akarták siettetni halálát. Ő, könyörületlen emberi könyörületesség !

Az Úr Jézus Krisztusnak szomorú keresztútján voltak mégis hárman, akik neki örömet okoztak : Cyrenei Simon vállá, Szent Veronikának kendője és a jobb lator utolsó percben bűnbánó lelke. Cyrenei Simon vállá hordozta Krisztus keresztjét ; Szent Veronika kendője megtörölte Jézus véres, verejtékes arcát ; a jobb lator bűnbánó szava, imája pedig Istennek vallotta őt a legnagyobb elhagyatottságban és mindent tőle várt a legnagyobb kifosztottságban.

Most a nagybőjtben nekünk is meg kell fogadnunk Szent Péter apostol szavát : «Krisztus szenvedett érettünk, példát hagyva nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek».² Mindegyikünkben kell annyi szeretetnek lenni a szenvedő Krisztus iránt, hogy a bűn megtagadásával járó kis áldozatot meghozzuk neki. Valahányszor visszautasítok egy súlyos kísértést, mindannyiszor eloldozom Jézust az ostromzó oszloptól. Mikor nyíltan megvallom őt utcán, társaságban, akkor hűségben versenyzek Szent Péterrel, aki megtagadta őt. Ha töredelmesen meggyónok, mintha a keresztúton elesett Krisztust a porból fölsegíteném. Ha védelmére kelek, mikor támadják, olyanná leszek, mint Szent Veronika, aki az ellenséges tolongás közepette a részvét kendőjét nyújtotta arcának. S ha valamilyen bűnnek útját állom, mintha Cyrenei Simon módjára keresztjét vinni segíteném. Mikor pedig a kísértések szennyes özöne áraszt el, inkább akarjuk a keresztfeszítés minden kinját érezni, mint a bűn gyönyörűségét.

Most nagybőjtben arra kell törekednünk, hogy mi naponta egy kis örömet szerezzünk Jézus érettünk szenvedő

¹ Jer. Siralmi 1, 12.

² Pét. I. 2, 21.

szívének. Mi legyünk Jézus örömeinek tárgya és mikor őt a bűnösök hada megveti és elítéli, ne fussunk el közeléből, mint a közönséges tanítványok tették, hanem tartsunk ki kíséretében Szent János és a Szűz Mária példájára egészen a kereszthalálig.

Voltak, akik szenvedéseit súlyosbították, kereszttje vonzolásában ellökték, kereszten függve gúnyolták, a katonák sorsot húztak, kockára játszottak a szent keresztlábainál, mitsem törődve a világ megváltásának nagy történelmi eseményével. A bal lator káromkodott és átkozta a szabadító-
nak nevezett leszögezett Jézust, apostolai közül Péter megtagadta, Júdás elárulta, kilencen pedig elhagyták, széjjelfutottak. Nem jött el a meggyógyított inaszakadt, hogy segítse vinni keresztyét; hiányzott a samaritánus nő, kitől inni kért Jézus Jákob kútja mellett, pedig most panaszkodik: «Szomjúhozom!» A harmincnyolc éve beteg ember haza tudta vinni az ágyát, de nem vitte Jézus keresztyét; a meggyógyított néma nem jött el nyelvével tanuskodni Jézus javára Kaifás, Pilátus elé; a vérfolyásban meggyógyult asszony nem jött el nézni résztvevően az ő szentséges vére hullását! És hol maradt Zakeus, Simon farizeus, a tíz bélpoklos, az ördögtől megszabadultak, a vakok, a holdkóros, az elszáradt kezű ember, a virágvasárnapi hozsannás fiúk?

Micsoda tábor lett volna ez, a Krisztushoz hű szívek táborá!

De most is így van: nagy válságok leolvasztják a hívek számát kevésre. Ők az igazi keresztények: Szűz Mária, Magdolna, Nikodémus, Szent János apostol, Cyrenei Simon, a jobb lator, Arimathei Szent József, Maria Jacobi, Salome, Veronika és a százados.

A keresztényekről sohasem lehet igazi statisztikát vezetni. Ezt csak a szíveket vizsgáló, veséket próbáló isteni mindentudás tehetné.

Mi maradt meg a Kálváriából? Az értünk szenvedett drága szent test, e szent testen a szent sebek és az ezekből azóta szüntelenül szivárgó szent vér. E szentséges test ad erőt kereszthordozáshoz, ostorozáshoz, elzuhanásból való fölkeléshez, a megfeszítettetéshez. E szentséges sebhelyek adnak erőt a szegeket elviselni jótékony kezeinkben, a lándzsátszerető szívünkben, a töviseket aggódó fejünkön. E szentséges vér feledteti a világ ecetjét, epéjét, tisztára mos a

poklosságtól, csillapítja a szomjazókat, megifjít, megszentel, megerősít.

Kicsodák Jézus ellenségei? A hóhérok, bakók, katonák, poroszlók? Aligha. Nekik ez hivatali ténykedésük volt, nem a maguk nevében cselekedtek. Pilátus talán? Részben oka volt Jézus halálának, mert stoikus kényelemszeretéből le akarta rázni ennek gondját, de valóban egyénileg ő nem volt Krisztus ellen, hiszen megmentésére három kísérletet tett: felkínálta Barabbást, átküldte Jézust Heródeshez és megostoroztatta. Talán a nép? Ő, az félre volt vezetve, meg volt vesztegetve, éhes volt, tömeg volt, amelynek nincs jelleme, meggyőződése, egyénisége. Hát kicsoda volt Jézus ellensége? Júdás? Ő csak a pénzt akarta, de megijedt, mikor látta, hogy ez az árulás Jézus életébe kerül. Tehát kicsoda? A népre való befolyását féltő papság, mely az ószövetség formalizmusába kapaszkodott, mely nem akarta átadni árnyék-helyét a valósnak, profétikus jellegét a beteljesülésnek. Mely megátalkodott, gyűlölt, hazudott, vádaskodott, gyilkolt, vesztegetett, lázított, fenyegetett. Ők voltak Jézus ellenségei.

Még hívó sem lehet Jézus iránt közömbös, annál kevésbé a pap. Ha tehát nem vagyok hűséges bojtárja Jézusnak, bérese, sőt farkasa leszek neki és juhainak. A tanításbeli lustaság Krisztus elárulása, a szentségtörő mise az ő megfeszítése. Édes jó Jézusom, ne engedj elvakulni, megátalkodni! Segítsd a te fiatal papságodat rá, hogy azonosuljon szentséges, jóságos, édes szíveddel és annak gondjai, örömei legyenek a mi gondjaink és örömeink.

Mi volt Krisztus Jézus kinszenvedése és halála? Valóban az, aminek ő mondogta, aminek ő jövendölte: templomrombolás. Hogy össze van törve a templom sok oszlópa: szentséges testének csontjai! Hogy meg van törve szentséges szemeinek örökmécsese, mily feldúlt tisztaságos oltára: homloka, hogy össze van hasogatva szentséges teste kárpítja! Nem szól már hangjának orgonája, nem dobog, nem üt többé szentséges szívének órája.

Quid profuit tantum nefas!?

Mit használt e nagy gonoszság?

— «Én harmadnapra felépítem azt.»

III.

Krisztus Urunk verejtékcseppjei, könnyecseppjei és vércseppjei.

Úgy tanítja szent hitünk, hogy Krisztus Urunk megváltása nemcsak elégtételt adott Istennek az elkövetett bűnért, hanem még annál többet is tett: érdemeit is szerzett és több kegyelmet szerzett számunkra vissza, mint amennyi osztályrészünkül jut, ha ősszüleink el nem esnek. «A vétkező gonoszsága nem volt oly nagy, mint annak irgalmas-sága, aki érettünk meghalt». Ugyanezt mondja a nagyszombati dal: az Exultat, mikor Szent Ágoston nyomán énekliz az eredeti bűnről: ó, szerencsés bűn, mely ilyen és ily nagy Megváltót kapott!

A váltságdíj volt a férfi részéről a veríték, az asszony részéről a könny. A fáradtság veritéke a férfi homlokán és a fájdalom csillogó könnyei a nő szemében — ezek voltak a paradicsom új vendégei a bűn következményeképpen. Jézus, a Megváltó magára vette mind a kettőt: verejtékezett a názáreti házban és sirt úgy Jeruzsálem fölött, mint Lázár sirja előtt; ezzel eleget tett a bűnért; de többet is tett: vércseppekkel toldotta meg a váltságdíjat és ezzel több kegyelem ered számunkra a megváltásból, mint amennyi a teremtésből a mienk lenne. A lelkiek szempontjából tehát az Anyaszentegyház egy sor kincssel gazdagabb, mint a paradicsom. Ez a sor Krisztus vércseppjeinek sora és azoké a kegyelmeké, amelyek éppen ezen vércseppekre való tekintettel látogatnak minket.

a) Legyetek üdvözölve, Jézus verejtékcseppjei! Ti alkottok élő, remegő, csillogó gyöngydiadémot a názáreti házban dolgozó fiatal Krisztus homlokán! A munka átokjellegét nem érezzük többé azóta, amióta példáján kívül Jézus áldott verejtéke is megszentelte azt. Nem átkozott a por, amelybe a munkában kifáradt testünk visszatér, amióta Jézus verejtékcseppjei hullottak bele. Nem a nap melege csalta ki ezeket Jézus homlokáról, hanem az ő Szívének nagy melege sajtolta ki ezeket az opálgyöngyöket a homlokán. Ezek a test bujaságát, lustaságát megfékezik; ezek a világ nagyképű, hencegő dologtalanságát megszegyenítik. Jézus verejtékezett a testi munkában, amikor a názáreti műhelyben dolgozott, amikor mint jó pásztor az elveszett juhokat keresni ment; és verejtékezett lelk munkában, szellemi

aggodalomban, lelki gyötrelmekben az Olajfák hegyén. Tehát megszentelte a munka minden fajtát és megosztotta velünk a szenvedésnek minden nemét. Mindenben hasonló lett hozzánk, verejtékezésben, munkájában, szenvedéseiben, még a büntetésben is, egyedül a bűnt kivéve, amely mindig távol volt tőle.

Jézus verejtékcseppjei, mit beszéltek? Ezt: nézd, ilyen sok módja van annak, hogy te is hasonlíts Jézusra! Tudom, hogy erényeiben nem tudod megközelíteni őt, közelítsd meg tehát a munkában, a szenvedésben. Vállald készségesen úgy azt a munkát, ami hivatásoddal jár, mint azt a kis önmegtagadást, ami a lelki élettel jár. Ha Jézus előtted verejtékező homlokkal jár, akkor te sem követheted őt a kényelem szerén heverve. Csak törd bele te is megadat a munkába és mikor igen nehezedre esik viselned a munka keresztjét, akkor jussanak eszedbe Jézus verejtékcseppjei, amelyek nemcsak elvették a munkát, hanem még meg is szenteltek mindenféle munkát.

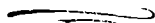
b) Legyetek idővölv, Jézusnak könnyei! Ti a szemek színes kristályfoglatában tündöklő drága gyémántok, amelyek ártatlanul születtek a lélek szánalmából és nem hagytok sebet magatok után ott, ahol születettek! Jézusnak könnyei vannak hivatva megmutatni az Evangéliumnak viszonyát a lelki szenvedésekhez. Justiniáni Szent Lőrincről olvassuk, hogy mint pap édesanyját megindulás nélkül, könnytelen szemekkel készítgette el utolsó útjára. A szentek is emberek, néha túloznak, elnyomnak oly érzelmeket, amelyek szent, Istentől adott érzelmek, amelyeknek szabad, sőt meg is kell nyilatkoznok. Mennyivel hamisítatlanul eredetibb, nemesebb a szentek királya, Jézus, aki népe pusztulásán, jóbarátjának halálán könnyeket ejt. Ez a mély, tiszta, salaktól mentes érzés csalja szemébe a könnyeket, amelyek beszédes tanui annak, hogy Jézus nemcsak Isten volt, hanem hozzánk hasonlóan érezni és szenvedni tudó ember is. Ha hamis, túlzó vagy helytelen érzések nyomán fakadtak a könnyek, Jézus visszaparancsolta őket. Így figyelmezteti a naimi özvegyet: ne sírj, — mert ő kishitűségében, reménytelenségében könnyezett; ugyanígy helyesbíti a rajta siránkozó jeruzsálemi nőket és mélyebb bánatra utalja őket, mert nem találja helyesnek azt, hogy valaki az ő szenvedéseinek könnyezzen akkor, amikor saját vétkeinek eszébe nem jut sírni.

Jézus kétszer könnyezett : amikor Jeruzsálem pusztulását jövendölte meg és amikor Lázár halálhírért hozták neki. Tehát Jézus könnyeit egyszer halál és pusztulás követi (Jeruzsálem sorsa), másszor pedig élet és feltámadás (Lázár esete). Ezzel jellemezni akarta Jézus a kétféle könnyeket, amelyek a mi szemeinkből folyhatnak. E könnyek jelenthetnek halált : ezek az elkésett könnyek ; Jézustól tudjuk, hogy a pokolban is sírás lesz ; vagy jelenthetnek életet és feltámadást : ezek a bánatkönnnyek. Ó, sirj fölöttem, Jézusom, egypár könnyet mind a két hatással : jelentsenek könnyeid halált lelkemre, ebből a gőg köveiből összeépített Jeruzsálemre és forgasd fel, hogy ne maradjon benne kő kövön ; és tedd egyenlővé a földdel, hadd tanuljon aláztosságot ! De sirj fölöttem másik könnyeket is, hogy negyednapos halálomból is fölébredjek az örök életre, az állandó veled egyesülő feltámadásra.

c) Legyetek üdvözölve, Jézus vércseppei ! Ti vagytok, akik megváltottátok a szenvedő világot, lemostátok Ádám koponyáját ; ti vagytok a többlet, a kincs : a verejték és a könny tartozás volt, ti pedig az a díj vagytok, amelyiken sajátjává, tulajdonává tett bennünket a Fiú Isten. A verejtékcseppek Jézus homlokán fakadtak, a könnyek szent szeméből eredtek, ti vércseppek a sebekből forrásztok : önként az Olajfák hegyén és az emberi durva kínzásra enyhe válaszul. A régi egyházi himnusz is titeket ünnepel, amikor azt énekli, hogy fényben legyőzitek a csillagokat, illatraa balzsam cseppjeit, értékre India drágaköveit, édességre a méz cseppjeit, hatásra nézve pedig az egész világ minden gyögyecseppjeit. E szent vér forrása Jézus szentséges szíve. Itt látszik meg, hogy a szeretet valakiért jobb, mint a pusztaság aggodalom vagy a szánalom. Jézus aggódott értünk, ezért gyöngyöznek homlokán a veritékcseppek, Jézus szánakozott rajtunk, ezért égne szemében könnycseppek, de egyben végtelenül szeretett minket, ezért nem gyöngyöznek, hanem patakszerűen szent szívéből őt sebének keresztül a vércseppek. Jézusnak szeretete állandóbb, mint aggodalma értünk vagy szánakozása rajtunk, verejtékcseppjeit felitta Veronika kendője, könnycseppjeit befogadta a föld, de vércseppjei szent Szívéből mindig újra áradoznak és minden szentmisében újra fölpezsdülnek, újra forrásznak.

A verejtékcseppek megtanítanak dolgozni, a könnycsep-

pek bánkódni, a vércseppek — színük is mutatja — szeretni. Jézust sok okunk van szeretni és képesek is vagyunk rá, hiszen a szív nem szorul túlvilági megfejtésre, mint az ész a lumen glorie-val, amiből az következne, hogy Istent a földön tökéletesen megismerni nem tudjuk, de talán szeretni igen. Erre Jézus vércseppjei képesítenek, tanítanak. E vércseppek öt sebből erednek, mert az én bűneim is az öt érzékből forrásoznak. Ó, legyetek, Jézus vércseppjei, megváltott lelkemnek ékszerei, Isten szeretetének drága zálogai, üdvösségemnek biztosítékai, vágyaim elcsendesítői, sebeim gyógyszerei, bűneim ellenszerei. Legyek nemessé Jézus nemes vére folytán és az Istenközösség legyen minden egyes szentáldozás után még sokkalta mélyebb, intenzívebb, komolyabb közöttem és Krisztusom között.

MÁRCIUS.

DVÖZLEGY, Március, te ábrándos, szerelmes ifjú! Tele vagy reménykedéssel és tele vagy csalódással. Reggelenként fényes derült éggel ébredsz, vágyaid mint kis cinegék belecsicssergik szívedbe: nyitni kék! nyitnikék! De délután és estefelé elborul derült homlokod: az ég, elnémulnak vágyaid csicssergő madárkái, visszajár lelkedbe gyanakvás, kétely, csalódás érzete, mint téli zimankó, mint éjjeli rideg fagy. Délelőtt a remény ibolyái égneek arcodon: a sápadt avaron, délután és alkonyat felé havaseső könnyei peregnek végig ugyanott. Várod-várod, hoz-e üzenetet a távoli hírnök, a fecske; kell-e már fészekre gondolni, de haj! a csalfa leányka: a tavasz még mindig könnyelmű kislányéveit éli, még mindig nem varrja nászruháját zöld levélből, fehér szirmából, hogy veled a rigók furulyája mellett esküvőre menjen... Te pedig vergődöl remény és csalódás között, verőfény és hózivatar között, de mindig erősödöl, küzdelmeidben izmosodnak vágyaid, ábrándos ifjúból lassan erős lovag leszel, mentéd kizöldül, kardod pedig: az ekevas megvillan a tavaszi fényben.

Ami neked, Március, te kedves, szerelmes ifjú, szomorúság és bánat, azt megosztja veled a keresztyét most vonzó szenvedő Megváltó. Ami szívednek égő fájdalom, azt segíti elviselni a hétfájdalmú Boldogasszony, aki fájdalmas és boldogságos egyszerre, akár csak te. Ami pedig benned reménység — Istenem! — nézd: házad bútorait ácsolja már Szent József, a názáreti ács, reményeid fát már oltogatja, nemesíti a Gyümölcsoltó Boldogasszony, mikor pedig meglátogat az öreg Benedek apát, — ez a tavaszi Mikulás — zsákjából ömlik a meleg, kisuhanak a fecskék, a golyák és megnyitja neked szívét rég ostromolt szerelmesed: Április.

Nagyböjt második vasárnapja.

Reminiscere...

A színeváltozás hegye.

Az oltár zsámolyához
Ó, hívek, jöjjetek!
Imádni a nagy Istent,
Ki meghalt értetek.

I.

«Maga mellé vevé Jézus Pétert, Jakabot és Jánost, ennek öccsét és fölívivé őket egy magas hegyre külön és elváltozék színében előttük.»¹

Mult vasárnap Jézust a kísértések hegyén láttuk. Az Úr Jézus Krisztus elviselte pályája kezdetén a megkísértetést, hogy értésünkre adja, hogy minden kiindulásnál ott vannak a megpróbáltatások, a megkísértések. Sem az Úr Jézus Krisztus, sem az Anyaszentegyház nem takarja tehát el előttünk a kezdet nehézségeit, a kiindulás akadályait, a lelki-élet kísértéseit. Láttuk nagyböjt első vasárnapján magát az Isten Fiát a kísértések hegyén, a pusztaságban kiéhezve, elhagyatottan, egyedül a sátántól látogatottan. De viszont, aki a próbát megállta, annak biztatóan int nagyböjt második vasárnapján a végső célpont: a megdicsőülés, a színeváltozás magaslata, a természetfölöttinek teljes megvalósulása; ami nincs ellenére a természetesnek, hiszen a természet Péter ajkaival vallja: Uram, jó nekünk itt lennünk! A kísértések hegye tehát a kiindulás kezdő állomása, a színeváltozás hegye pedig a célhozjutás, az istenfiúság, a megdicsőülés végállomása.

Hasonlítsuk csak össze a kettőt!

Mennyire más az a magaslat, ahová Krisztus kalauzol, mint az, amelyikre a sátán vezet! Innét a színeváltozás hegyéről nem a föld országaira, birodalmaira és pompáira nyílik kilátás, hanem az ég magasaiba, az Atya és Fiú viszonyába; itt nem alkuszerű térdreborulásról és sátánimádásról van szó, hanem hajléképítésről és megdicsőülésről. A kísértések hegyén Krisztus távozást eralított, a színeváltozás

¹ Máté 17, 1 skk.

hegyén Péter ottmaradásról beszélt. Ami a különbség a kísértések hegye és a színeváltozás hegye között, ugyanaz a különbség a földi élet küzdése és a mennyei élet dicsősége között: a vándorállapot és a célállapot között.

«És arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig fehér volt, mint a hó!» A megdicsőülés állapotában a test is más lesz, mint földi állapotában. Ami a viszony a rút hernyó és a belőle lett hímes pillangó között, ugyanaz a viszony a test földi állapota, és mennyei, feltámadása utáni állapota között. Az Úr Jézus Krisztus bemutatta a feltámadott test tulajdonságait, mikor Szűztől született, mikor a vizen járt, mikor színében elváltozott és mikor zárt ajtókon keresztül megjelent. Tehát a lélek tulajdonságait: a könnyedséget, a romolhatatlanságot, a fényességet átveszi a test is. Jézus arca ragyog, mint a nap, ruhája pedig fehér, mint a hó! Ez annyit jelent, hogy az Úr Jézus Krisztusban egyesült az erő és a báj: ami erő csak van a sugárzó napban, az mind benne ragyog tündöklő arcában és ami szépség, báj csak van a tisztaságban, a frissen esett hóban, az mind ott hullámlzik hófehér ruháinak redői között.

A megdicsőülés napfényes ragyogásához tehát misem áll közelebb, mint az ártatlanság hófehérsége. Jézus egyesíti magában az erőt és a szépséget, amik pedig a világban sokszor úgy elkerülnek, sőt kizárják egymást, mint a sugárzó meleg nap és frissen esett hideg, tiszta hó. Krisztus arca sugárzik, mint a nap és ruhája fehér, mint a hó.

Az Úr Jézus Krisztus személyében beállott változást nyomon követi a környezet megváltozása: megjelennek Mózes és Illés. Mózes a törvény képviselőjében a tízparancsolat köztáblaival, Illés pedig a próféták képviselőjében, kezében a jövendölések tekercseivel. Illő, hogy megjelenjenek az Úr Jézus Krisztus mellett, mert ő volt az, aki a régi törvényt nem felbontotta, hanem tökéletesítette, betetőzte és a belső: a gondolati világra is kiterjesztette; és ő volt az, aki a próféták jövendöléseit beteljesítette. A kísértések hegyén angyalok jelentek meg és szolgáltak Jézusnak, a színeváltozás hegyén Isten gondolatainak két megdicsőült képviselője, az ószövetség két vezéralakja jelenik meg, Mózes, hogy hegyen adja át a hegyen kapott köztáblákat, Illés pedig, hogy tanuságot tegyen a Megváltó megígért Messiás voltáról.

A magasból lehallatszanak Isten szavai: «Ez az én szerelmes Fiam, akiben nekem kedvem telik, őt hallgassátok». Tehát nemcsak Krisztus vallotta az Istent Atyjának, de Isten is elismeri, elvállalja Jézust szerelmes Fiának. Krisztus Urunk istenségébe vetett hitünket kétféleképpen alapozza meg Isten a Tábor hegyén: Krisztus színeváltozásának ragyogása által és az Atyának felülről jövő szavai által. Kettős okunk van hinni, ne csodáljuk, hogy Isten előtt kétszeres bűn a hitetlenség vétke. Itt halljuk továbbá a legmagasabb helyről köteleességünket: őt hallgassátok. A mennyei Atyától reánk szabott köteleességünk tehát Krisztusra hallgatni, egyedül őreá, akármit susogjon fülünkbe, akármit ígérjen is a kísértő.

Mózes és Illés az ószövetségnek, a multnak voltak képviselői; Péter, Jakab és János pedig az újszövetségnek: a jövőnek. Milyen mély ellentét van itt: Mózes a szigorúságnak képviselője, Péter a szereteté, hiszen háromszoros szeretetvallomást tesz Jézus mellett a Tibériás tavánál. Illés pedig csak homályosan, jövődölésekben látja az Üdvözítőt, míg Szent János apostol sasszeme tisztán látja a szűzek seregeinek élén a Bárányt.

Ami itt a hívő szemeknek feltűnhetik, az az örök Mester isteni, jóságos pedagógiája, mellyel tanítványait vezeti, jövő feladataira előkészíti. Az Üdvözítő Jézust ugyanaz a három tanítvány látta égi dicsőségében, táborhegyi színeváltozásában, Péter, Jakab és János, akik őt az Olajfák hegyére is föl kísérték s ott vért izzadni látták. Váratlan, előkészületlen megpróbáltatásnak nem tette ki tanítványainak ingadozó hitét: megmutatta magát teljes isteni, égi dicsőségtől övezve, hogy meg ne inogjon az ő hitük, amikor őt majd szenvedni, meghalni látják. Előbb megmutatta magát égi fényben Mózes és Illés között, hogy mindez eszükbe jusson majd, ha őt vergődni látják a latrok között. Most fényes felhő takarta be isteni fönséges alakját, hogy higgyenek benne akkor is, mikor nagypénteken elsötétül a nap, hogy kíméletes homályával befödje ruhátlan, agyonkínzott testét. Most arca ragyog, mint a nap és ruhája fehér, mint a hó, hogy meg ne inogjon istenségébe vetett hitünk, mikor arcán véres verejtek gyöngyöznek, ruhájára pedig katonák vetnek sorsot. Megengedte, hogy Szent Péter hajlékot akarjon építeni a Tábor hegyén, hogy akkor is Istennek vallja

majd őt, mikor a sziklasír lesz kiszzenvedett testének hajléka a Kálváriára vezető út mentén.

Isten senkinek hitét sem teszi ki váratlan megpróbáltatásoknak, bölcsesége, jósága előkészít rájuk és már a kísértés jötté előtt gondoskodik róla, hogy birtokunkban legyen az orvosság. Mikor azután a Tábor hegyét felváltja életünkben a kísértések hegye, az Olajfák hegye vagy a Kálvária hegye, emlékeink mint Mózes és Illés előlépnek a mult aranyhátteréből és minket Krisztus velünk gyakorolt sok-sok előkészítő jótéteményére emlékeztetnek. Ez az Isten pedagógája !

Az Úr Jézus Krisztus színeváltozása ezen az isteni pedagógián kívül még szemléletesen hirdeti a keresztény hitnek lényegét : a természetfölöttiséget. Az Úr Krisztus szerette a hegyeket, pedig tudta, hogy az ember völgyek lakója : a siralom völgyéé. A hegyi beszédet a boldogságok hegyéről tanította, az ördög kísértését egy magas hegyen verte vissza, kinszenvedése és mennybemenetele az Olajfák hegyén történt, a Kálváriahegyen halt meg, az Anyaszentegyházat is hegyen épült városhoz hasonlította. Mit akart ezzel az Üdvözítő? Kiemelkedést a természet adottságaiból, korlátából, kegyelemmel megfejezni az erőket, hit messzelátójával toldani meg az értelem szemét, erényt csinálni a szokásból, erkölcsöt a szeszélyből, ami gyenge, azt erős vértanuvá kell tenni, ami erős, azt gyengéddé, alázatossá, egyszóval : a természetest természetfölöttivé. Ezért csak fel a magaslatokra, a hegyekre, változzék el földi gondoktól eltorzult arcunk Istene képére és hasonlatosságára, lelkiismeretünk bűntől megszennyezett ruhája pedig ott fehér lesz, mint a hó és Isten közelségének drága tudata velünk is elmondhatja Szent Péter igéit : Uram, jó nekünk itt lennünk !

A táborhegyi látomás emléke tette, hogy Krisztushoz járul a Zebedeus-fiaknak : Jánosnak és Jakabnak anyja és kéri az Úr Jézust : adná meg az ő fiainak, hogy királyi trónja mellett egyik jobbról, másik balról mellette lehessen. De az Úr ezt mondotta nekik : Nem tudjátok, mit kértek ! Nem tudjátok, hogy mindez mivel jár, nem lesztek képesek kiinni az én kelyhemet !

Igaza volt : Szent János és Jakab nem tudták, hogy ezzel a latrok helyére pályáztak ! Nem tudták, hogy Krisztus trónusa a szent kereszt lesz, hogy bíbora szentséges vére, hogy

koronája a tövisskoszorú lesz, hogy jogara a nádszál és hogy hitlevele a görög-latin-héber felírás szent feje fölött! Istenem, ha teljesítenéd minden kérésünket, mi lenne belőlünk? Vajjon nem átkozta volna-e magát a Zebedeus-fiak anyja a kereszt alatt esztelen kéréséért?

Isten végtelen jósága nemcsak akkor érvényesül, mikor valamit ad, de talán még inkább abban, hogy néha nem adja meg, amit kértünk. Ez is imameghallgatás, mégpedig a mi javunkra.

A mi Táborhegyünk az oltár. Ez az a magaslat, ahol kiemelkedünk a síralmak völgyéből, amelyre lépcsők kapaszkodója vezet. Most itt megy végbe Urunk színeváltozása: ruhája, a kenyérnek színe, itt is fehér, mint a hó, szentséges vérének aranykelyhe pedig felcsillan, mint a nap. De Urunknak csak a színe változik meg, személye mindig a régi. Legyünk mindnyájan kiváltságos tanítványok: menjünk fel hozzá erre a magaslatra és ha itt közlőről élveztük őt e színeváltozás hegyén, nem fogunk eltántorodni tőle a kísértések, a vérizzadás és a kinszenvedés hegyén.

II.

Borzasztó dolog lehetett a Mester megfeszítettése és halála! A természet tünetényei csak jelei voltak a lelkek világában végbemenő nagy viharoknak. Megrendült a föld, — Istenem, de hány szív! megrepedtek a kősziklák — igen, a πέτρα is meghasadt, megtagadta Jézust, sötétség lőn órákig — ez jelenti a kétségbeesést Júdás és a hívek lelkében. Felnyíltak a sírok, életre keltek rég eltemetett kételemek lárvái, gyanúk csontvázai és kínozták a gyengék lelkét. «Mi azt reméltük, hogy Ő lesz, aki megváltja Izraelt és íme, már harmadnapja, hogy mindezek történtek.»¹ — mondják az emmauszi tanítványok. És Istenem, mi lehetett a temetés után, mikor triumfált a krisztusgyűlölet, mikor egész működéséből nem maradt más, mint az üres keresztfa a Kálvárián, mikor Szent Péter szikláját porrá örölni látszott a másik óriási kő az Úr sírjának száján, mikor megjött a fájdalmas Anya a szegekkel, a tövisskoszorúval, Szent Veronika Jézus arcképével fehér kendőjén, Nikode-

¹ Luk. 24, 21.

mus Krisztus véres halotti leplével, valamelyik tanítvány Júdás szörnységes halálhírével ?!

Azt hiszem : ekkor összeomlott bennük minden, reménységük temploma porrá lett és ember mivoltuk magárahagyottan látta : micsoda az ember Jézus Krisztus nélkül. Lehet, hogy a nagy szabadító nem tud szabadulni? Lehet, hogy a nagy lecsendesítő, átváltoztató, gyógyító, feltámasztó nem tudta lecsendesíteni a gyűlölettengert, nem tudta átváltoztatni a rosszat jóra, nem tudta gyógyítani saját sebeit, meghalt és eltemettetett? Ó, hogy ropoghatott a hitnek hídja, alapja, hogy recseghetett a reménység sok párkánya, oromzata, hogy oszlott-foszlott a táborhegyi nagyszerű jelenés emléke, a hegyi beszéd boldogságos ígéretei, meghívásuk, jó napjaik emléke, mikor megszorodott a kenyér, zengett a Hozsanna, újra felzsibongott a menyegzői dal, mert bor piroslott a kövedrekben ; mikor ő még az ő országáról beszélt, mikor ura volt a szombatnak is, mikor egyetlen szavára elengedték a köveket, melyekkel halálát akarták ! Volt-e hitnek nagyobb erőpróbája ennél? Nem csodálom, hogy később meg tudták halni Jézusért.

De a legnagyobb bánat mégis Szent Péteré lehetett, aki annyi feloldozást, megtérést látott, elősegített, akinek megmosta az Úr lábait, aki mindenütt mellette volt, aki Simonból Péter lett, aki a caesareai nagy vallomásban Istennek vallotta Jézust és ezért tőle boldognak nyilvánított. És most ő megtagadta Jézust, esküvel ismeretlen embernek nyilvánította ! Jézus kifizette helyette az adópénzt és ő nem tanuskodott javára, gyenge volt, gyáva volt, bűnt követett el, szikla létére megingott, — a Mester pedig meghalt, mielőtt megbocsátott ! Ő nem hallotta tőle többé : menj, de ezután ne vétkezzél. Értesült, hogy a jobb lator üdvözült, hogy a százados Krisztus híve lett, hogy Nikodemus szint vallott — ő pedig egyenlővé lett Júdással : mint első az utolsóval segített feladni Krisztus ügyét és igazságát.

Ó áldott bánat, isteni kegyelem, hogy a bűn után megjön a baj, a szégyen, az önútálat, a vágy a szeplőtelen múlt, az elásott kincs, az elhagyott atyai ház után !

Mindent meg fog oldani az oldás hatalmát osztogató Feltámadott.

Nagybőjt harmadik vasárnapja.

Oculi.

Az Olajfák hegye.

Árasszad — ó, bűnös — könnyedet nagyokért,
Ömlessz hő könnyzáport szemedből méltóért,
Azért, ki keresztfán függött bűneidért,
Aki Istened volt s meghalt váltságodért.

(Gr. Zrinyi M.)

Az Olajfák hegye az a magaslat, ahová Jézus dicsően énekelve jön és ahonnét káromkodás, szitok és durva láрма mellett távozik. Ez az a hegy, amelyiken megverik a pásztort és szétszélednek a nyáj juhái. Ez az az éj, amelyen megbotránkoznak benne azok is, akik legjobban szerették. Ezen a hegyen mondta a legboldogabb, Isten látásának állandóan örvendő szív: szomorú az én szívem mindhalálíg. Ez az egyetlen hegy, az egyetlen magaslat, ahol emberi részvétet akar igénybevenni az Isten.

Kertben történt az első bűn, itt a getszemáni kertben történik az első engesztelés, az első jóvátétel. A paradicsomkertben mondatott ki büntetés gyanánt a férfire a verejték, az asszonyra a könny; a getszemáni kertben magára veszi e büntetést az Istenember: itt könnyezett a város fölött és most itt folynak verejtékcseppjei; sőt többet fizet az Atyának, mint amennyivel tartozunk neki: a verejték opáljain, a könnyek gyémántjain kívül még a vércseppek rubintjait is lefizeti értünk. A paradicsomkertben csókolta életre Isten Ádámot és Évát, a getszemáni kertben csókolja halálra Júdás az Üdvözítőt. Ott lángoló pallost tartott a kerub kezében, hogy megvédje a kertet: Isten birtokát; itt elmarad a tizenkét légio angyal, hogy megvédje az Istennek Fiát. Ott kardot tartott kezében az angyal az összülvők elé és azok elrettentek; itt a szenvedés keserű kelyhét hozza Krisztus Urunk elé, aki imádságosan elfogadja. Ott a kerub kardja megvédte Istennek kertjét; itt Szent Péter kardja nem védte meg az Atya gyermekét.

Az Úr Jézus tudja, hogy micsoda szörnyű belső vívódásai, küzdelmei lesznek emberi lelkének ezen az éjszakán, ezért nem egyedül megy az Olajfák hegyének magaslatára,

hanem kiválogatja a három kiváltságot : Pétert, Jakabot és Jánost. Önáluk van a legtöbb biztosíték arra nézve, hogy vérizzadásának láttán nem törik meg istenségébe vetett hitük, hiszen látták színeváltozását a Tábor hegyén ; meg azután Jakab és János arra a kérdésre : ki tudjátok-e inni azt a kelyhet, amit én inni fogok? — azzal feleltek : kiihatjuk. Péter az utolsó vacsorán hahnikésznek, Jakab és János pedig a szenvedésre késznek mondotta magát. Az igazi szenvedést és halált maga Krisztus viseli el : ő egy kissé előbbre megy ; de azt kívánja a háromtól, hogy ott várakozzanak és vele együtt legalább virrasszanak. *Sustinete hic et vigilate mecum . . .*

Az édes Jézus tehát nem kedveli az egyedülletet, az elhagyatottságot. Azonkívül, hogy neki gyönyörűsége az emberek fiaival lenni, az Olajfák hegyén és Kálvária hegyén egyaránt elhagyatottságról panaszkodik. Sőt az ószövetség prófétája is ilyennek látta őt, hisz így ír nevében : «*Improperium expectavit cor mecum et miseriam et sustinui, qui simul mecum contristaretur et non fuit. Consolantem ne quaesivi et non inveni.*» «Szánakozót hiába vártam, vigasztalót kerestem és nem találtam. Élelmemül epét adtak, szomjúságomban ecettel itattak.»¹

Ó, emberi vigasztalást váró isteni szív ! Ó, epével etetett isteni kenyérszaporító ! Ó, élet vizét fakasztó, ecettel itatott Megváltó ! Te fölkerested az elveszett bárányt, de magad, mint jó Pásztor, egyedül maradtál ! Ó, kialvó világ világossága, ó, panaszkodó boldogságos ajkak, ó, tékozlók kezébe került égi arany, ó, megvert pásztor, ó, bűnösnek ítélt Isten ! Te földi törvényszék előtt vádlottként álló örök bíró ! Te gonoszok hálójába került lelkek halásza ! Te templomrombolással vádolt örökkévaló építő-mérnök ! Te kinyitottad az ég bezárt kapuját és íme börtönben éjszakázol ! Te sok lakást készítettél az égben és most már vájják számodra a sziklasírt ! Te tanubizonyosságot tettél az igazságról és íme a neked igazságot szolgáltató Pilátus azt sem tudja, hogy mi az igazság ! Ó, Jézusom, égi drága kincs, kit 30 ezüstért vesztegetett el a haszontalan kereskedő : a mercator pessimus : Júdas. Te ideadtad a mennyország kulcsait, mi meg téged nagy kővel sziklasírba zártunk ! Te nyolc boldogságos Evangéliumot hoztál, mi pedig halálos ítélettel fizettünk neked ! Te anya-

¹ Zsolt. 68, 21 sk.

szentegyházat építettél nekünk, mi viszont lerontottuk szentséges tested templomát! Te mondtad: kérjetelek — és mi kértük a te kereszthalálot, Te mondtad: keressetek — és mi halálra kerestünk téged! Te mondtad: zörgessetek és mi kalapáccsal zörgöttünk szent kezeden, lándzsa vasával szent szíveden! Te kimentettél minket Atyádnál, — mi viszont bevádoztunk téged Pilátusnál! Te mondtad: jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtok és terhelve vagytok és én megnyihítelek titeket! Mi el is mentünk hozzád és terheinket, fáradságainkat, bűneinket mind reád raktuk a kereszt alakjában, nem csoda, ha háromszor leroskadtál alatta!

Mélyen kell hinnem az Úr Jézus Krisztusban; csodálatos az ő titkokban gazdag szenvedése, kinyilatkoztatásokban gazdag kínhalála. Ave crux spes unica!

Micsoda vonatkozása van az olajfákhegyi megváltói szenvedésnek az utolsó vacsora csendes asztalához? Az időbeli összefüggés világos. De a test, mely értünk adatik, a vér, mely értünk kiontatik, világos utalások a szeretet szentsége és a szenvedés áldozata közti összefüggésre és a mindkettőben szereplő test, illetve vér azonosságára. Az Úr Jézus többször hangsúlyozta, hogy a szeretet az áldozatokkal mérhető, az Atya úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adá érte; a Fiú viszont úgy, hogy mint jó Pásztor életét adta juhaiért. De áldozatát állandósítani, szeretetét pedig minden egyénre kiterjeszteni törekedett és ez az Eucharisztia a maga áldozati és szentségi valóságában. «Valahányszor eszitek a kenyeret és isztok e kehelyből . . . az Úr halálát hirdetitek.»¹ A szeretet kapcsolja össze az eucharisztikus testet a megfeszített testtel, az utolsó vacsora kelyhét az Olajfák hegyén az angyaloktól hozott keserűség kelyhével.

Az Eucharisztia, mint Krisztus személyes áldozata és teste-vére sok tiszteletet, imádást érdemel. Ma is ugyanilyen ő az Eucharisziában és semmire sem illik jobban a szenvedő Krisztus panaszos szemrehányása, mint az adorációs órára: «Nem virraszthattok-e velem egy óráig?»² Tehát testi és lelki éberség kell a szentségház előtt.

Az Úr Jézus térdenállva, véres verejtékezéssel, teljesen elhagyottan imádkozik. Itt megvannak a jó imádság összes kellékei: a helyes testtartás, az összeszedettség, a mély hit,

¹ I. Kor. 11, 26.

² Máté 26, 40.

alázat és Isten akaratán való megnyugvás. Imája szövege is megvan: «Atyám, ha lehetséges muljék el tőlem e pohár, de ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd».¹ Kétszeres föltételhez köti imája teljesülését kétszeresen aláztatos lelke: ha lehetséges és ha akaratoddal megegyeztethető. Közben homlokán véres verejték gyöngyözik, amely eleget tesz a gondolati bűnökért. Ezek lelki fájdalmának szülöttei, ezek nem külső ostorcsapások, szegszúrások stb. által keletkeznek, hanem önként, belülről és megmutatják: mennyire magáévá tette Jézus az Atya akaratát: kinszenvedése által megváltani a világot.

Fölkel, felrázza tanítványait és nehogy kísértésbe essenek, két védőeszközt ad kezükbe: vigyázatok és imádkozatok! Ő maga mily hősi fokban gyakorolja mind a kettőt, míg tanítványainak teste alszik, lelke pedig minden tevékenység híján van. Krisztus Urunk kitartó az imában, a tanítványok pedig oly hamar ellankadnak testükben, elfásulnak lelkükben. Vigyázatok: Vigilate: a kigyók okosságával, körültekintésével, legyen mégoly sűrű is az éjszaka, et orate: imádkozatok: a galambok egyszerűségével, szelídségével, tisztaságával.

Az Úr visszatér egyedül őrhelyére és tovább vívja belső küzdelmeit. Mikor Jákob küzdött az angyallal, ez azt mondta neki: «Bocsáss el engem, mert immár feljön a hajnal». Mire Jákob így felelt: «El nem bocsátalak, míg meg nem áldasz engem».² És az angyal megáldotta őt. Krisztus küzködésében is megjelenik az angyal, de ő nem áldást hoz, hanem a szenvedések, kínok keserű színig telt kelyhét; és nem a hajnal közeledtére bocsátja el az Urat, hanem az éjfélnek: Júdásnak és társainak közeledtére tűnik el. Jézus elfogadja a kínok kelyhét és le nem teszi mindaddig, amíg az utolsó cseppet is ki nem itta belőle.

Ha föld az a szerencsétlen evangéliumi dúsgazdag, amely egyszer paradicsom volt, gazdag volt és most a kínok sokaságában van eltemetve, akkor Jézus a Lázár, ki nem ujjahegyén hozza az egyetlen enyhítő cseppet ennek a jajgatva szenvedőnek, hanem homlokáról verejtékcseppjeit, szent szeméből könnycseppjeit és szent szívéből vércseppjeit hullatja rája enyhülésül. Az Üdvözítő áldott vérének forrása szentséges szíve, amely oly erősen dobog értünk, hogy szűk

¹ Máté 26, 39.

² Gen. 32, 26.

neki a hely az ereken, azért kilép, kiömlik és tisztára mossa nemcsak Ádám koponyáját, hanem valamennyiünk lelkét is. E szentséges vér hatása kétféle: a zsidókra átokként nehezedik: «Az ő vére rajtunk és fiainkon».¹ Másoknak áldás és boldogság eszközlője: «Boldogok, akik megmosták ruháikat a Bárány vérében».²

Én az utóbbiakhoz akarok tartozni.

Közben zaj hallatszik messziről; a szent éj csendjét katonalárma, a szent éj sötétjét rőt fáklyafény szaggatja meg: jön Júdás az ő embereivel. Krisztus fölkelte tanítványait: hadd lássák, hogy hová vezet a bűn. A csapat Krisztushoz ér és Júdás Jézushoz közeledik. Szívében a gyűlölet mérgevel, ajkain a szeretet jelével. Szíve ölni, kiszolgáltatni akar, ajkai csókot adni és üdvözölni. Mily hazugság! Jézus csodás szeretete megelőzi: «Barátom, mivégre jöttél?»³ Egy utolsó kegyelemsugallás, hátha térdreomlik, bevallja szándékát és bocsánatot kér?! Ilyen Istennek jósága, nem kérde-e Ádámot: Ádám, hol vagy? és Kaint: Kain, mit cselekedtél? De a bűnös megvallani szégyenli már azt, amit elkövetni nem szégyelt.

Krisztus Urunk odaáll a katonák elé és megkérdezi: kit kerestek? A názáreti Jézust, felelik. Én vagyok, mondja az Üdvözítő. Vagyis nincs szükség ilyen csókkal való megkülönböztetésre, vagyok oly bátor, hogy helytállok magamtól. A kinszenvedés előtt álló Jézus szavára épűgy földre esnek a katonák, mint a feltámadott Jézus láttára. Krisztus szenvedéseit önként vállalta: visszatéteti Szent Péter kardját, megjelöli a tizenkét légió angyalt és meggyógyítja Malkusnak fülét. Megvan tehát mindenhatósága, de nem veszi igénybe: in cruce latebat sola Deitas. Majd tanítványai elé áll és azt mondja: «Ha engem kerestek, hagyjátok őket elmenni».⁴ Itt van a megváltás szabadsága, szeretetből folyó jellege legszebben kifejezve. Ugyanígy állhatott meg a Fiú az Atya előtt, fődözve minket valamennyiünket: ha elégtételt akarsz, itt vagyok én, csak hagyj őket elmenni.

Péterre elég volt csak rátekinteni, Júdásra még a csók sem tett hatást. Péternek egyetlen pillantás elég volt, Júdásnak Jézus csókja is kevés volt. A bűnbeismerésig Júdás is eljut: vétkeztem, elárultam az igaz vért, de a bűnbánatig,

¹ Máté 27, 25.

² Jel. 22, 14.

³ Máté 26, 50.

⁴ Ján. 18, 8

a könnyekig, a bocsánatkérésig már nem. Eldobja a vérdíjat, kísérletet tesz a papoknál bűne következményeinek elhárítására, de ez csupán csak ijedtség, rémület, tétovázó lelkiismeret vészkiáltja, de nem bánat, nem bűnvallomás. Nem így hallotta ezt az Úr Krisztustól. A tékozló fiú is megrendül, de így szól: fölkelek és atyámhoz megyek és megmondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be engem! Itt vannak az igazi megtérés összes kellékei: az eddigiek elhagyása, a bűnvallomás a sértett atya előtt, az önútálat és bűnútálat, a bűn helytelen következményeinek vállalása és a reszkető alázatos bizalom, hogy van még egy kis hely az Atya szívében a mi számunkra.

Beteljesül Krisztus Urunk mondása: Bűneikben fognak meghalni; jobb lett volna, ha nem születik ez az ember...

Nagybőjt negyedik vasárnapja.

Laetare...

Bűnbánóknak menedéke
Kegyes trónodhoz jövünk:
Ah, mert máshol nincs üdv s béke,
Jézus irgalmaz nekünk!

A nagybőjt szigorúsága egy percre fölenged, megszólal az orgona, rózsaszín miseruhát ölt a pap és biztatóan hangzik az ébredező tavasz feltámadást sejtető, ígérő keretében a Laetare. Két drága titokzatos, csendes ünnep lép itt a nagybőjti időbe: a tisztaságos férfi: Szent József és a tisztaságos nő: a Gyümölcsoltó Boldogasszony.

Jézus földrejöttét és így megváltásunkat is ez a két föltétel teszi lehetővé: a tiszta férfi, ki a Dávid családjából való származást garantálja, aki őr, védelmező, kenyérkereső, családfő legyen; és a tiszta nő, kit az eredet bűne nem érintett, ki férfit nem ismert, aki malaszttal teljes, akivel vele lehet az Úr, akit megárnýékozhat a Szentlélek.

Szent József.

— Márc. 19. —

Szent Józsefnek a többi szentektől eltérőleg, két ünnepe van az esztendőben : március 19-én ünnepeljük őt, mint a szent család fejét és a húsvét utáni második vasárnap utáni szerdán, mint az Anyaszentegyház oltalmazóját, védelmezőjét.

Hogy miért lett az összes szentek közül éppen Szent József az Anyaszentegyház patrónusa, annak két oka van. Egyrészt, ha Isten mindent, ami neki itt a földön drága volt : Krisztust és az ő anyját, a megváltás roppant ügyét Szent József kezére bízta, akkor az Anyaszentegyház ügyei, feladatai sem lehetnek biztosabb oltalmazó kezei alatt, mint aminők Szent Józseféi. Másrészt Szent József a szent család feje volt, az Anyaszentegyház pedig nem más, mint egy hatalmas család, Isten nagy családja, házanépe, tehát ennek a nagy családnak is ő a patrónusa, oltalmazója, védelmezője.

Szent József nem édesatyja volt Krisztusnak, hanem csak nevelőatyja, a Boldogságos Szűznek pedig csak jegyese. Világosan beszélük ezt a Szentírás betűi. Mikor Gábel hírül hozza Szűz Máriának, hogy ő lesz a Megváltónak anyja, ő csodálkozva kérdi : «Hogyan lehetséges ez, mikor férfit nem ismerek?»¹ Az angyal megnyugtatta mondván : a Szentlélek ereje fog leszállni rád és akit szűzen szülni fogsz : Isten Fiának fog hivatni, — nem József fiának. Mikor később Heródes elől Egyiptomba kell menekülni, az angyal megjelenik Szent Józsefnek és mondja : «Vedd a Gyermeket és Anyját és fuss Egyiptomba!» Nem azt mondja : vedd a feleségedet és fiadat, hanem vedd a Gyermekeket és Anyját ! Mikor pedig a názáreti évek alatt a tizenkétéves Jézus egy húsvéti látogatás alkalmával visszamaradt a templomban, a Szűzanya és Szent József három napig keresték őt, míg végre ráakadtak. Akkor Szűz Mária a hirtelen örömben így szól : «Gyermekem, mért cselekedtél így velünk : Atyád és én bánkódva kerestünk téged?»² A tizenkétéves Jézus rögtön kijavítja a Szent Szűz szavát : Mért kerestetek? Nem tudtátok-e, hogy Atyám házában kell lennem? Tehát Szent József nekem csak nevelőm, az én Atyám a mennyei Atya, akinek háza templom.

¹ Luk. 1, 34 skk.

² Luk. 2, 48 sk.

A Boldogságos Szűznek pedig csak jegyese volt a tiszta-lelkű Szent József, Krisztus Jézus egyszülött fia volt a Boldogságos Szűznek. Bizonyosság erre, hogy a kereszten halálos kínjaiban vergődő Úr Jézus, mikor édesanyjáról akart gondoskodni, a Szent Szűzet Szent János apostol gondjaira bízta. Míg, ha testvérei lettek volna, vagy Szent József még él, bizonynyal nem tanítványra bízta volna egyedül maradó édesanyját.

Szent József tehát az Úr Jézus Krisztusnak csak nevelő-atyja, a Boldogságos Szűz Máriának pedig csak jegyese volt. De méltósága, jelentősége így is nagy, kiváló. Az ószövetség kapujánál angyalok, arkangyalok, kerubok, szeráfok állnak, at újszövetség bejáratánál az egyszerű, tiszta-lelkű iparos ácsmester : Szent József. Nagyobb ő az ószövetség prófétáinál, mert akit azok csak homályos jövődölésekben láttak, azt ő karjaira vette, ápolta, védte, annak bölcsőjét igazította, kenyerét kereste. Dávid királyi véréből származott és mennyi békével gyalogolt a kis csacsi előtt, mennyi boldogsággal faragta a kis Jézus egyszerű játékait, mennyi türelemmel ácsolgatott a názareti kis műhelyben! Mennyire Istenre bízott mindent! Mennyi engedelmességgel ment Názáretből Betlehembe, Betlehemből Egyiptomba, Egyiptomból Názáretbe! Hogy hitt a Kisdedben, mint Heródesnél erősebben, mennyi szorgalommal kereste a szent család kenyerét, egész élete hívő, engedelmes, igaz, munkás, másokért élő! Ezért oly szent, békés a halála!

Szent József világos bizonyosság arra, hogy Isten szemében csak egy érvényesülési út van : a tiszta, igazságos élet. Csak ilyen életre bíz Isten nagy célokat, szent Fiának ügyét, a sátán fejét széttipró Szűzet, az emberiség megváltását. Minden más : munkakör, származás, műveltség, földi tekintély másodrendű és Isten előtt semmit sem számít. Ha tehát szeretném, hogy Isten reám is nagy dolgokat, értékeket, célokat bizzon, ha nem szeretek édes gondolatok, áhítatos unctiók, charismák és persze eredmények nélkül élni, Szent József lelkére van szükségem : aki hisz a Kisdedben, aki a Szűznek szüzi öre, akinek a külső életkörülmények változása : Názáret, Betlehem, Egyiptom semmi, aki ács, aki gyalogol a kis csacsi előtt, aki engedelmes, aki mindenekfölött igaz, aki munkás életű, önzetlen, másokért élő.

Szent József az első újszövetségi pap. Ő védi, gondozza

Jézust, rendben tartja háza táját, alázatosan családfősködik a szent családban. Tőle kell tanulni Krisztus-szeretetet, tisztaságot, Szűz Mária-tiszteletet és a papi lelkületnek lényegét : hogy elég nekünk maga az Úr Jézus. Hogy életünk tartalma legyen az ő ügye, az ő személye, az ő evangéliuma.

Nagy Szent Terézia veti fel azt a szép gondolatot, hogy Szent József azért a leghathatósabb égi pártfogó, mert egyedül ő az, aki parancsolt Jézusnak, aki mint a szent család feje, valami vonatkozásban mégis fölötte állt. Így ma is fog az égből valami hatalmat gyakorolni Jézus fölött : amit Szent József kér, meg fogja adni az engedelmes Jézus.

Szent József személyének van még a munkások, iparosok életére nézve egyetemesebb jelentősége is, ami indokoltá teszi, hogy munkások, iparosok és legényegyesületek őt égi pártfogójuknak válasszák.

Krisztus jövetele előtt a munka átok volt, amit nyomorult rabszolgákra bízott az ókor társadalma. Krisztus megszentelt mindenféle munkát : a földművelést, mikor önmagát magvetőnek, az Anyaszentegyházat szántóföldnek nevezte ; az állattenyésztést, mikor önmagát jó pásztorhoz, az Anyaszentegyházat pedig akolhoz hasonlította, a bányászatot, amikor a mennyek országát földbe rejtett kincshez hasonlította és mikor első hiveit : az őskeresztényeket, a bányákhoz hasonló földalatti tárnákban : katakombákban engedte lakni, a halászatot, amikor a lelkipásztori munkát lelkek halászatának mondta. De leginkább megszentelte az iparosmunkát, mert nevelőatyját, Szent Józsefet az iparosok közül választotta és ifjúkorát, életének harminc esztendejét iparosműhelyben töltötte. Isteni kezeivel felmagasztalta a munkát, amikor nem abból az aranyból akart megélni, amit a gazdag háromkirályok adtak, hanem abból a pár dénárból, amit Szent József a názáreti ács két egyszerű kezemunkájával keresett. És viszont nem abba a báránybőrbe akart öltözködni, amit jószívű pásztorok adtak neki születésének éjszakáján, hanem abba a varratlan köntösbe, amit énekelve szőtt neki imádságos kezeivel a műhely királynéja, Mária.

A munka tehát Istennel végezve áldás, Isten nélkül átok. Ilyen istentelen munkában fáradoztak, akik a bábéli tornyot építették, az aranyborjút öntötték és akik Kain módjára a bűnös oltárokat összehordták.

A földi élet a munka műhelye. Tőlünk függ, hogy názá-

reti műhely legyen. Ott Szent József ácsolt, Szűz Mária szőtt és Krisztus mindkettőjüknek segített. Nekünk is itt a földi élet názareti műhelyében kell összeácsolni örök életünk és földi boldogulásunk házának gerendáit ; itt kell megszőntünk a megszentelő malaszt ruháját. De mindezt ne egyedül tegyük, hanem segítsen nekünk mind a két munkánkban Krisztus, aki Szent József személyében és közelségében megszentelte az embert, a munkát, a műhelyt és az egész világot.

Gyümölcsoltó Boldogasszony.

— Márc. 25. —

Az ünnep tárgyát szépen foglalja össze a déli, esti harangzó imája : Az Úr angyala köszönté a Szűz Máriát és ő méhébe fogadá a Szentlélektől szent Fiát.

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe tehát Szűz Mária megköszöntését és az Úr Jézus fogantatását ünnepli. Mivel ez volt az újszövetség első eseménye, sokáig a Gyümölcsoltó Boldogasszony volt az év kezdete.

Az ünnep tartalma végtelenül gazdag. Itt vannak megemlítve a megtestesülés ténye és körülményei : a Szentlélektől és a Szűz Máriától ; Mária szüzi foganása ; Mária szeplőtelen fogantatása : hisz malasztal teljesnek mondja Gáriel akkor, amikor kegyelmet szerezni kegyelemeszköz, keresztség nélkül még nem volt lehetséges. Azután Mária háromszoros kiválósága angyali ajkáról : malasztal teljes, az Úr van veled, áldott vagy te az asszonyok között. Végül Isten tervei : amelyek Máriát kiválasztották és istenanyai szerepre szánták. Ehhez járulna sok más fölmerülő kincs : az Ave = Éva szavak ellentéte stb. és előttünk áll Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepének egész gazdag tartalma.

Amit a sátán idegen külső alatt ártott, azt akarja Jézus ugyancsak idegen külső alatt helyreállítani. De a sátán a kígyótól kölcsönzi a ruhát, amelyben megjelenik ; Jézus pedig Máriától. Már itt megvan a protoevangéliumban megjövendölt teljes ellenkezés : a kígyó és Mária között. A két egymástól ellenségesen elszakadt lényt : Istent és az embert Krisztus kisded kezeivel, istenemberi személyében újra egyesíti és akiket a bűn csodás messzire szétválasztott, azokat Mária tisztaságos méhében újra kibékíti, újra egyesíti. Mária

az a szeplőtelen föld, amelyből Isten a második Ádám testét alkotja, ő a bűn özönéből egyedül kiemelkedő drága arany-sziget, ahová leereszkedhetik a Szentlélek Galambja. Valóban ekkor lett ő Gyümölcslő Boldogasszony, aki az emberiségbe, ebbe az elvadult, a keserűség fanyar gyümölcseit termő vad alanyba beleoltotta üdvösségünk ágát: az Úr Jézus Krisztust, hogy azóta teremhessünk az ég elérésére érdemszerző gyümölcsöket. Ha ennek a titoknak megvalósulásakor boldog lett egész emberi nemünk, mert «az Ige testté lőn és miköztünk lakozék», mennyivel inkább boldog lett akkor a Boldogságos Szűzanya, aki ezt így mondhatta: «és az Ige testté lőn és énbennem lakozik». Mária volt az emberiségből az első, aki megajándékozta Jézust. Az ő személye, a drága, díszes, ékes Betlehem: kenyér háza, Istennek háza; az ő méhe az áldott jászol, a csodálatos bölcső. Ő a szent föld, amely megnyílt, befogadta az ég harmatát és sarjadozta az Üdvözítőt.

A Gyümölcslő Boldogasszony az egyetlen, aki adott valamit ember létére az Istennek: hajlékot, szeretetet, édesanyai vért, tejet, meleget. Az emberiségtől Jézus nem kapott egyebet, mint keresztet. Adtak a háromkirályok aranyat, tömjént, mirrhát, hozott Magdolna drága kenetet, Nikodemus gyoicsot, de ezek mind temetésére vonatkoztak, az egyetlen, akire Isten rászorult, akitől kért: az Isten anyja volt: Mária.

Én tehát az ő útján kérek, sohasem lehetett hallani, hogy ő valakit elhagyott volna. (Szent Bernát.)

Eszközölj ki sok kegyelmet a nagyhétre, a lelkigyakorlatokra!

Egy másik csoda, hogy Mária sine tactu pudoris, inventa est Mater Salvatoris: szűzessége sérelme nélkül lett az Üdvözítő anyja. Előtte a szűzi érintetlenség kedvesebb, értékesebb, mint az istenanyai méltóság, ha ez az előbbi megsértése nélkül nem lehetséges. De ép ez az, ami őt Isten közelébe emeli; Jézus földrejötté csak szűzi, puha, karácsonyi suhanás lehet; ezt nem előzhetik meg az emberi fogantatással és születéssel járó kéj- és kínérzetek.

A szűzesség tehát a legnagyobb földi érték. A szűzekhez ma is leszáll az Isten Fia és lakást vesz szívükben.

A lorettói litánia elsorolja Mária gyönyörű névsorát, de kihagyja belőle azt a címet, amit ő maga adott saját magának.

És ez a cím volna : Az Úrnak szolgáló leánya : könyörögj érettünk. Nálad, Szűzanyám, ez a fő. Mi nevezhetünk téged Anyának, Szűznek ; sokféle képletes megszólítással igazság tükrének, bölcsesség székének, titkos szép rózsának, hajnali csillagnak ; címezhetünk téged Királynénak, Nagyasszonynak ; te túlcitálod mind e címeket és magadat az Úr szolgáló leányának mondd. Ó, nőies gyengédség ; ó, szűzies alázat ! Beleegyezésedet adod, szabadon hozzájárulsz a Megváltáshoz, de ezt szolgálói viszonyának nevezed és örülsz, hogy Istennek te a legdrágábbal szolgálhatsz : önmagaddal. Mária szíve az első oltár, Mária szűzi méhe az új paradicsom. Az ő szíve az egyetlen a földön, amely kétszeresen szeretheti Istent : mint teremtmény a Teremtőjét és mint édesanya a gyermekét.

Ha valaki, akkor a pap hasonlít Máriára. Neki is legszebb címe az, amit a nép mond : Istennek szolgálja. A paptól is előzetes szűzességet és utólagos, hatásként jelentkező szentséget vár el Jézus, mint a vele való érintkezés előzményét és következményeit. A szűzesség jelentsen annyit, hogy egész lényem, személyiségem, testem és lelkem mindenestől kizárólagosan Istené. A szentség pedig boldog Istenbenélést jelent magunkra és másokra nézve. Jézusom, szűzesség és alázatosság kedvelője, ki a vakokat meggyógyítottad, tedd, hogy hibáimat meglássa hitem vakoskodó szeme ! Ki inaszakadtakat meggyógyítottál, gyógyíts meg engem, szíveszakadtat, hogy képes legyek eléd a bűnbevallás és bánat székéhez elvándorolni. Ott old meg nyelvem némaságát és nyisd meg füleim süketségét, hogy bűneimet bevalljam és parancsaidat is meghalljam. Ó, Szűzanyám, ki Jézust méhedbe fogadtad, mint magzatot, taníts meg : hogyan kell szívünkbe fogadni őt, mint táplálékot.

Gyümölcsoltó Boldogasszony, könyörögj értem !

Lásd idevonatkozólag : Ádvent 3. vasárnapja : Gaudete II. cikk, 29. oldal.

Nagyböjt ötödik vasárnapja.

Judica...

Fekete vasárnap.

Ó, szent kereszt áldott fája!
Jézus drága málhája;
Rajtad függ élet adója,
Lelkeink orvoslója.

A mai vasárnap onnét kapta nevét, hogy az Evangélium szerint Krisztus elrejtőzött ellenségei elől és ennek emlékére a kereszteken az ő alakját bevonjuk fekete lepellel. De éppen ez a körülmény csak annál inkább kiemeli, feltűnővé teszi az Úr Jézus kereszttjét előttünk.

A legnagyobb karriert a szent kereszt csinálta a világ-történelemben. A római birodalomban, mint rabszolgák és idegenek halálbüntetésének eszköze, a keresztfá körülbelül olyan valami volt a művelt római szemében, mint ma az akasztófa. És mégis, mert a világ megváltásának eszköze lett, mert Krisztus Urunk vállán hordozta és három óráig rajta függött, Nagy Konstantin császár idejében már fölkerült a római sasok helyére. Később ékszer lett, aranyból úrinők nyakláncán, a keresztény hit jelvénye lett a szobákban. Aztán fölkerült királyi koronák tetejére, a keresztes hadak idején vitézi zászlókra, keresztesek pajzsára, mellére, fölkerült tornyok tetejére, beleállították a magyar címerbe. És azóta a földi kitüntetések, érdemkeresztek a kiváló emberek mellén keresztalakúak; az Anyaszentegyház pedig minden szentséget a kereszt alakjában szolgáltat ki. De még nincs befejezve a szent kereszt nagyszerű pályafutása, akkor ér majd karrierjének tetőpontjára, amikor az elsötétülő napot és a lehulló csillagokat fogja helyettesíteni az égen az utolsó ítélet napján.

Mi keresztények vagyunk, nevünkben van a szent kereszt. Mikor megkeresztelték, fejünkre került a szent kereszt. Bértalálásunk óta homlokunkon hordjuk a szent keresztet. Kereszt jelöli tankönyveinkben a leckét, keresztbe rakja a gazda a földjén a kévét, kereszten találkozik a férj és feleség első csókja az esküvőkor és kereszt órkodik sírjaink fölött a temetőben.

Van-e karrier ehhez fogható?! Képzeljük el egészen reálisan: ha napjainkban föllépne egy vallás, amelynek alapítója bitófán halt meg, mennyi időbe kerülne és micsoda erővel kellene bírnia az alapítónak, míg az akasztófa ezt az utat tudná megfutni, mint amit a szent keresztfa megfutott?!

A görögök nagy bölcse: Archimedes mondotta: adjatok nekem egy pontot és kiemelem sarkaiból a világot. Ő ezt a pontot valahol a világtűrben kereste, pedig ez a pont itt van a földön: Krisztus Jézus keresztjének tövében. Ez az a pont, mely kiemelte a világot a bűn iszapjából, a kárhozat szakadékból, a reménytelenség éjszakájából. Krisztus az a nagy mérnök, aki nem archimedesi csigákkal, hanem szentséges keresztfájával, mint óriási emelődaruval kiemelte az egész világot a romlásból, az enyészetből.

Vexilla Regis prodeunt
Fulget Crucis mysterium,
Qua vita mortem pertulit
Et morte vitam protulit.

Elöl megy a nagy király zászlaja: a szent kereszt. A kereszt állni látszik és íme halad; a kereszt talány, titok és mégis fénylik; az élet meghalt és mégis a halál lett vesztes! Most negyven napig a kereszt vonalán, barázdájában gyalogolunk, ennek fénye mellett kell Krisztus Urunk édes sebeit megolvasnunk és elolvasnunk, a keresztből kell merítenünk életbátorságot és halálmegvetést. A szent kereszt égi mennyországunk megnyitó kulcsa, Istennel való béketárgyalásunk asztala, a Megváltó Jézus halálos ágya, a jó Pásztor megfigyelő magaslata, az örök Mester katedrája, a halál kintpadja, a Magvető súlyos ekéje, az Anyaszentegyház árboca, Isten végtelen szeretetének mérlege.

A szent kereszt a mennyország kulcsa. Az egek kapuját lezárta a bűn; összüleink mögött nemcsak a paradicsom ajtaja zárult be, hanem a mennyországé is. És az őszövényesség legnagyobb szentjei: Mózes, Dávid, Jób, a próféták mind a pokol tornácában várakoztak addig, míg Istennek igazságát meg nem engesztelte az ő egyszülött Fia, míg a büntetést, magára véve emberi természetünket, el nem szenvedte helyettünk. Az Úr Jézus Krisztus lelke ezért szállt halála után a pokol tornácába, hogy véres kezében a szent kereszt kulcsával megnyissa nekünk és nekik az üdvösség országát.

Azóta lehet tehát üdvözülni, mióta Jézus Krisztus meghalt a kereszten : ezért a szent kereszt a mennyország ajtajának kulcsa.

A szent kereszt másrészt az emberiség legfőbb tanítójának, Mesterének katedrája. A szent kereszt összefoglalata Jézus Urunk tanításainak. Itt nemcsak ajkával, hanem öt szent sebével is tanít bennünket Jézus. Mit tanít Jézus a keresztről? Tanítja : Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adá érte. Hirdeti az ellenségszeretetet : Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek. Tanít hittel imádkozni : Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet. Hirdeti, hogy az ő szenvedése által Isten országa : az Anyaszentegyház kész : azt mondja : Beteljesedett. Szent sebei pedig mind azt hirdetik : «Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű».

Azért építünk tornyot a templom mellé, hogy magasra emelhessük a szent keresztet. Hogy éghoz közel hirdesse biztatóan : kezünkben van az égnek kulcsa ! Hogy minden vándornak szemébe tűnjön az Úr Jézus tanításainak széke és így eszébe jusson az Úr Jézus Krisztus sok figyelmeztetése, kérése, imádsága.

A kereszt csodálatos égi kétkarú mérleg. Krisztus Urunk odaszegezett kezei a mérleg serpenyői. Ezen mérte meg az igazságos Isten a világ bűneit és az isteni irgalmas-szeretetet. Jól mondja tovább a himnusz :

Beata cuius brachiis
Pretium pendit saeculi
Statera facta corporis
Tulitque praedam tartari.

Mikor a haldokló Jézus töviskoronás feje oldalt hajlott : a mérleg Isten irgalmának túlsúlyát mutatta a világ bűneinek szörnűy terhével szemben. És megnyílt az égnek ajtaja : «Nem romló arannyal vagy ezüsttel lettetek megváltva, hanem a szeplőtelen Báránynak : Krisztusnak vére által».¹

Istenem, fog jönni énrám is egy ítélet, amikor egyik serpenyőbe bűneim sokasága, másikba érdemeim, jótetteim fognak vettetni. Ó, isteni mérleg : szent kereszt, amelyen egykor az isteni szeretet, irgalom lehúzták e világ bűneit, a

¹ I. Pét. 1, 18 sk.

belőled áradó, a rajtad megfeszített irgalom tegye az én ítéletemet is üdvhozóvá, irgalmassá !

Quae vulnerata lanceae
Mucrone diro, criminum
Ut nos lavaret sordibus
Manavit unda et sanguine.

Kellett egy csodálatos folyam, mely öntözte az Anyaszentegyház paradicsomát, mely lemossa Ádám fejét, mely kioltsa a pokol tüzét, mely megtöltse keresztkútjainkat, aranykelyheinket, mely tisztára mossa a szűzek ruháit. Ó, enyhülésünk, ó, tisztulásunk egyedül te vagy : Jézus szent vére ! Ó, üdvünk szent forrása egyedül te vagy : Jézus szent vére ! Itt van Jézus szentséges Szívének végtelen értéke : innen csordult ki megváltásunk bére.

Arbor decora et fulgida
Ornata Regis purpura
Electa digno stipite
Tam sacra membra tangere !

Mily fölséges, mily mulhatatlan dicsőséges valósággá lett a szent kereszt ! Valóban új élet fája az Anyaszentegyház határtalan paradicsomában, melynek kapuja, a szent keresztiség, mindenki előtt kitérve áll. A szent kereszt végtelen tisztelet jele lett, hiszen a világ üdvössége függött rajta, róla mondta imádságát ellenségeiért, innen osztotta áldását, itt tárta ki ölelésre karját, itt indította útnak szent vére forrását, a kereszt lett eszköze az Atya terveinek, a Fiú szeretetének és az emberiség megváltásának. Csoda-e, ha kereszük, ha előtte porba roskadunk, ha bűnbevallásra nyílik ajkunk, ha vigasztalást találunk alatta ?

Istenem ! A papi hivatás az, ami a kereszt hivatása. Rólunk, általunk Krisztus beszél, áld, imádkozik ; ajkamon piroslik szent vére bíbora, egyéniségem végtelen, ölelő szeretetét kell, hogy lehellje, — én vagyok megváltásának eszköze ; általam megy végbe nagy művének folytatása : az emberi lelkek megszentelése. Éppen ezért egész egyéniségem kell, hogy sugározza azt, amit a szent kereszt sugároz : az áhítatot, de még inkább az áldozatot. Össze kell ácsolva lenni bennem a természet és a kegyelem összeütköző erőinek, mint a szent kereszt gerendáiban, bele kell ütődnöm az önmeg-

tagadás sziklás talajába, hogy szilárdan álljak és le ne ejtsem a rajtam függő Jézust. Belém kell verve lenniök a szegkek helyének : a három jegyadó szentség eltörölhetetlen pecsétje lesz az a három szeg, amely összetart engem Krisztussal, amely képesít : tam sacra membra tangere, amely szent vérének áldó hullásában legelsősorban engem részesít. Homlokomon a hivatás írása kell, hogy hirdesse Krisztust, ne pedig engem.

A kereszt hivatásával együtt jár a kereszt dicsősége is. Elöttem is letérdelnek az emberek, előttem is vallomást tesznek Jézusról, mint a Kálvária századosa, nálam is vigasztalást keresnek, tőlem is Krisztus igéit hallják és Krisztus áldását várják. De mindez csak akkor van így, ha én igazán Jézus keresztje : Jézus papja vagyok.

Latrok keresztje előtt nem térdel le senki.

Húséges leszek tehát az én édes Jézusomhoz, akit a keresztség, a bérmlás és az egyházirend elválaszthatatlanul hozzám kapcsolnak, mint aranszegek. És vállalni fogom zsidók csúfolását, katonák káromkodását, latrok szitkozódását, — de Jézust el nem ereszttem, eltemetni nem engedem, csontjait megtörni nem hagyom. Ő vitt engem vállán a kispapi évek sok esztendején keresztül, mint édes terhet és el nem eresztett. Most fölért velem a papszentelésben a Kálváriára és most örökre egyesült velem. Most én nem fogom többé elereszteni őt.

Ó, kereszt alatt állók, siránkozók, hitvallók, könyörgő latrok, ijedten menekülők, sirjuktól feltámadottak, mondjátok nekem mindig, mit kértek, mit vártok a rajtam függő megfeszített Jézustól, hogy ő rajtam keresztül azt megadhassa nektek ! Segítsetek Nikodémusok, arimathei Józsefek, Magdolnák, Szent Jánosok, Szent Veronikák nekem tartani őt !

Oh Crux ave spes unica
Hoc passionis tempore
Piis adauge gratiam
Reisque dele crimina !

Strindberg vésette keresztjére ezeket a csodálatos jelentőségű szavakat, hányatott úzött életéből nem maradt meg más, mint a crux spes unica. A kereszt végnek, befejezésnek látszik és íme : a reménység övezi, ékesíti !

Igen : *piis adauge gratiam, reisque dele crimina !* Úgy

a holtak szentségei, mint az élőkéi a Megváltó kereszttáldozatából erednek. Ezért vannak a keresztt alatt «élők»: Szűz Mária, Mária Magdolna, Szent János apostol; de vannak «halottak» is: a jobb lator, a százados, a mellét verő megtérő lelkek sokan. A kegyelem forrása, közlése a bűnösökkel és a kegyelem gyarapítása, öregbítése az igazaknál, mindkettő a megváltó Jézus csodás kegyelemkincseinek alkalmazása.

Istenem, ne legyen hiábavaló sok drága áldozatod, szenvedésed, könnyed, verejtéked, véred!

Krisztus megváltotta a világot: minden tehát, amit szenvedett, nekünk javunkra, üdvösségünkre válik. Őt megköttözték, de mi éppen ezáltal szabadultunk a bűn hurkaiból. Őt szegekkel kereszthez szegezték, de a kalapácsütések törték össze lelkünkön a sátán bilincseit; őt eltemették követ hengerítve sírjának szája elé, de éppen ezáltal nyílt meg a mi számunkra lelkünk sötét sziklabörtöne. Így a szenvedés kereszttje áldott nekünk, mióta rajta függött Jézus.

Nem oly borzasztó tehát a szenvedés, mióta Krisztus Jézust vérrel verejtékezni, ostoroztatni láttuk; nem oly irtózatossá a koporsó beszegezését hallanunk, mióta Krisztus Jézust kereszthez szegezni hallottuk; nem a rémület, hanem a béke és a feltámadás helye a sír, mióta Krisztus is lakott benne. Krisztus Jézus valóban Megváltó és Üdvözítő: megváltott legnagyobb terheinktől, gondjainktól, adósságainktól és üdvözített: égi, eddig nem bírt javaknak, kegyelmeknek és igazságoknak juttatott birtokába.

Mindegyikünket érnek szenvedések és ezeknek főcélja az, hogy a fájdalmak könnyei tisztára mossák szemünket, amit bizony belep, elfátyoloz a világ pora. Hányszor aggasztanak bennünket sötét gondolatok: ez homlokunk véres verejtékezése. Hányszor gyötör, kínoz, nyaggat a leggyalázatosabb kísértések hada: ez a mi ostoroztatásunk. Hányszor fogják el szívünket rajongó, önző, irigy, kevély vágyak: ezek tövisből koronát fonnak mintegy fejünkre. Hányszor ér a nyilvánosság előtt valami megszegyenülés: ez a mi kereszthordozásunk. Sőt sokszor, midőn gyöngeségünk menekülni akar a szenvedés elől, Isten a maradandóság szegeivel odafeszít a keresztre és jól teszi, mert ez szolgál javunkra.

Valóban: a mi hitünk az Úr Jézus Krisztus kínszenvedésének láttán nem megrendül, hanem megerősödik. Amint Jézus akkor volt a legnagyobb, amikor kicsinyke édes kised

alakjában a kis jászolban pihent, épúgy legnagyobb győzelmét akkor ülte, amikor látszólag legyőzetett, legnagyobb áldását akkor osztogatta, amikor szent kezei leszegezve voltak, legnagyobb ajándékát : az üdvösséget akkor adta nekünk, amikor mindenéből kifosztva függött a kereszten.

Fájdalmas péntek.

Drágalátos Isten anyja! eljött a bánat árja!
 Szenved élted szép aranyja, tőr szívedet átjárja.
 Alkonyulsz ó, szépség,
 Szép napod sötétség,
 Mert függ már Fiaid : a szentség.

A kegyeletes hagyomány úgy tudja, hogy a Boldogságos Szűzanya szent Fiának vércseppjei után indulva találta meg őt a keresztút negyedik állomásánál. Bárhogy legyen is, bizonyos, hogy a Boldogságos Szűzanya fájdalmas Anya lett ebben a pillanatban és hogy a szívében ülő török közé egy új sorakozott.

A Szűzanya hősie a szenvedésben. Mikor Jézus bevonult Jeruzsálembe nagy dicsőségesen, hiába keressük őt az ünneplő nép között, most azonban a fájdalmak útján ide-siet és találkozik édes szent Fiával. Mivel pedig mindkettő-jük szívében igen nagy volt a szeretet, most igen nagy lesz a fájdalom. Ez a fájdalom szent, mert önzetlenségből, mert kölcsönös részvétből fakad.

A fájdalmas Anya szembe jön, találkozik a menettel, de nem állítja meg azt, hanem inkább ő maga is csatlakozik hozzá. Mária nő, gyengéd lélek, nagyon szeret, tehát nagyon szenved is, de tiszta lélek és azért erőslelkűen szenved. Nem szól semmit a hóhéroknak, a kéjvágó zsidóknak, hanem csak sírja tiszta szeméből a könnygyöngyöket és hőslelkűen szenved.

A fájdalmat elviselni csak tiszta lelkek képesek. Ezek az erős lelkek. Édes mennyei Anyám! Taníts meg erősen szenvedni, vagy talán ezt megelőzőleg egészen tiszta lelkűnek lenni!

Jézus sem áll meg, halad tovább. Ő többször említette már, hogy számára az Atya akarata az első, azért harmincéves korában tetovázás nélkül odahagyta édesanyját is. Most rengeteg új szenvedés ömlik el lelkében. Hisz a megváltás

ügyéért ő egyedül akar szenvedni, szeretete nem engedi, hogy mások is szenvedjenek miatta. Ezért mondja az Olajfák hegyén a katonáknak, hogyha engem kerestek, hagyjátok ezeket (t. i. az apostolokat) elmenni. És most szenvedni látja azt a drága lelket, akit jobban szeretett, mint apostolait ! Ez volt Jézus lelkének ostromoztatása, szívének töviskoronázása !

Feltűnő, hogy Jézus a keresztút nyolcadik állomásán a könnyező jeruzsálemi asszonyokat megvigasztalja, míg itt édesanyjának vigasztalására egy szót sem ejt. Talán azért van ez így, mert a többi asszony bűnös asszony volt, akik számára a szenvedés, hacsak valami vigasztalás nem enyhíti, elviselhetetlen. A Szűzanya azonban szeplőtelen volt és szűzi lelke sokszorosan erősebb volt a szenvedésre, mint a többi asszonyoké. Másrészt Mária már Simeon jövendölése óta hűen megőrzött mindent a szívében, (omnia conservavit in corde suo) és így tudta, hogy a megváltás munkájában neki is része van, hogy a kereszt árnyéka őréa is esik. Innen van nagy biztossága és szilárdsága, nyugalma a szenvedésben. Végül Jézus a síró jeruzsálemi asszonyokat nem vigasztalja, hanem inkább igaz bűnbánatra utasítja : sirjatok magatokon — mondja. E mélyebb bánatra a szeplőtelen Szűznek nincs szüksége.

Máriám! Taníts rokon szeretetre, taníts arra, hogy mások szenvedése esetén nem kell elfutni, hanem oda kell menni, segíts tiszta életre, hogy a szenvedést bátran viseljem.

Mikor pedig leveszi a keresztről Krisztusának kiszenvedett testét, — van-e fájdalom, mint az ő fájdalma? Ő, aki kisdédét keblén melengette, most nem képes fölmelegíteni gyermekének kihűlt tetemét ; ő, aki pólyába takarta, most halotti lepelbe burkolja be ; ő, aki valamikor jászolba fektette, most hideg sírba helyezi ; ő, aki szent Fiának a varratlan köntöst szőtte, most szemfedőjét készíti elő. A Pieta jelenete oly gazdag, hogy bár Michel Angelo hallatlan alkotást teremtett az ő művében, de távolról sem fejezett ki mindent, amit még ki lehetett volna fejezni. Az irgalmas szamaritánus olajat és bort töltögetett a szegény kirabolt ember sebeibe ; Szűz Mária könnyeinek olaját és szánalmának, mélységes anyai részvétének borát csepegtette szent Fia sebeire.

Szűz Máriának csodálatos címe : Hétfájdalmú Boldogasszony.

Igen, kell azt vallanunk, hogy a Szűzanyában a boldog-

ságok száma felülmúlja a fájdalmakét. Mária hétfájdalmú Szűz, de nyolc boldogságos Asszony.

A boldogságok száma tehát legalább eggyel felülmúlja a fájdalmakét. A fájdalmak török: átmeneti nyilallások; a boldogságok a szív kenetei, melyek állandók, maradandók. Sőt Máriánál ugyanaz a tény fájdalom is, meg boldogság is. Pl. menekülése Egyiptomba. Ez fájdalom, mert már mint kisednek vannak Jézusnak ellenségei, akiknek gyűlölete kiterjed a Kisded Anyjára is. De egyúttal ez boldogsága is, mert üldözést szenved az igazságért, miért övé a mennyek országa.

Mi sem a szenvedő Egyház tagjai vagyunk, hanem a küzdő Egyházé. Nálunk sincs többségben a fájdalom az öröm fölött és áll Szent Pál mondása: «Örvendezetek! ismét mondom: örvendezetek!»¹ Ami szenvedés, fájdalom osztályrészünkül jut, az nem a szenvedés címén, hanem a küzdelem címén illet meg minket. A boldogságok azonban megilletnek, mert ezek az Isten országa polgárainak ismertető jegyei.

Fájdalmas Anyánk! Taníts panasz nélkül viselni a fájdalmakat: ezeket a te szent szívedben is megmerült töröket és hittel várni a boldogságok koronáját.

Az apostolok már a szenvedés kezdetén szétfutottak, Mária ellenben fölkeresi a szenvedés útját és azt nem is az elején, hanem a közepén éri el. Azután nemcsak kitart végig, de két állomással még túlszenvedi Jézus szenvedéseit. A Kálvária tehát a legnagyobb magaslat, ahová nem tud felkapaszkodni más, mint a tisztaság, a bűnbánat, meg a szeretet: Mária, Magdolna és Szent János apostol. A kísértések hegyére a sátán is fölér, a színeváltozás hegyére már csak a megdicsőült lelkek: Mózes és Illés jönnek el; az Olajfák hegyén már angyal jelenik meg, a Kálvária hegyén pedig az Istennek anyja, a sátán fejének széttiprója, a pátriárkák, próféták Királynője és az angyalok Urnője. Díszül itt semmi sincs más, mint ragyogó tisztasága, szépséges ereje, szenvedő istenanyasága és páratlan, Fiától tanult nagy ellenségszeretete.

¹ Philipp. 4, 4.

ÁPRILIS.

TE KIBOMLOTT hajú, lelkendező, szerelmes leány vagy. A virágzó fák a te nászruhád, a zöld szőnyegek a földön a te kelengyéd, a te hozományod. A dalos rigók, a csivogó fecskék, a turbékoló gerlek a te vőfélyeid, akik esküvőre kísérnek téged. A napsugár aranyfésűje megbontja gyönyörű hajadat és te örömdben aranyzöld fátylat dobsz minden borkorra. Magad is zavarba jössz saját magadon; csak nézed: mennyi szín bomlik elő rügyeidből, mennyi illat árad bimbóidból! Ezért magaddal sem vagy tisztában, szeszélyes, nyughatatlan, szeles, kiismerhetetlen a te kedélyvilágod. Hol rámosolyogsz udvarlódra: a tavaszra — és mosolyod aransugarakból húrozott verőfény-hárfa, mit lehelleted: az illatos tavaszi szél szólaltat meg puha, lágy illetéssel; hol meg elfordulsz tőle, durcásan morogsz, bundádba: vastag felhőkbe burkolódzol és sírsz dacosan meleg könny-esőt, amitől csak még jobban fölerősödik benned a vágy sok virága. Sokszor egyszerre sírsz és nevelsz, ilyenkor vagy te a legszebb, te virágos-szoknyás, édes, szerelmes leányka, ilyenkor — hiába tagadod — felragyog az égen csodálatos színes jeggyűrűd: a hétszínű szivárvány.

Nem csoda, hogy ily szép, ily csodálatos vagy, hiszen kinyílt már az Úr Krisztus sírja. Onnét árad kenetek illata virágaidba, onnét begyógyult sebek ékszerai ragyognak reád, onnan szűrődik hozzád égi ének. Gondjaid, — hol vannak! — agyonhengerelte azokat az ő sírjáról elgurult nehéz kő. Ezért első éneked neki szól: Alleluja! Alleluja!

Mikor pedig az erdőből kilép Szent György lovag a tisztaság hófehér lován, kardjáról csepeg még a sátáni sárkány vére, kopjája pedig utat mutat előre a Feltámadott felé, akkor már áll a te nászod és boldogan hajtod gyönyörű, pillangóktól körülzáncolt fejedet a tavasz vállára, aki megcsókol és karjaiba ölel téged egészen. Innen van, hogy arcod: az ég esténként szélesen, szemérmesen elpirul.

Virágvasárnap.

Nagyhét.

Öltözzünk gyász feketébe,
Szívünk nagy, mély keservében,
A Bárányt, ki Istent békít :
A farkasok összetépik.

Az ember sokszor szeretné újra átélni elmúlt örömeit, emlékeiből szívesen csinálna újra élményeket. Az Anyaszent-egyház megteszi ezt karácsonykor, húsvétkor, de ennél még többet is tesz : újra átéli fájdalmait, szenvedéseit, amiket pedig az ember szeret örökre eltemetve tudni.

Ez van a nagyhéten.

Már Wágner Richard drámaiságot kereső lelke meg-
érezte a nagypéntek varázsát : a Charfreitagszaubert ; sze-
rinte a fű, a talaj, a természet is megérzi, hogy a fölötté haladó
megváltott ember terhe most könnyebb. A természet Krisz-
tus halálával gyászt öltött, de később a megváltott ember
énekével együtt dalol és a Feltámadottat nagyszerűen kere-
tezi a természet feltámadása : a tavasz. Az Oltáriszentség
operája : a Parzifál nagypénteken született ; Faust a nagy-
szombati feltámadási harangok hangjára teszi félre a méreg-
poharat. Hogy pedig a szenvedés nem önmagáért van és nem
cél, hanem alá van rendelve a boldogulásnak, az üdvözülés-
nek, szépen mutatják 2000 év óta a nagypénteki fájdalmas
keresztet övező virágvasárnapi hozsannák és húsvétvasárnapi
alleluják.

Sokat énekeltünk a vigalmak tanyáján, — most látva
lelkünk Jeruzsálemének romjait — jajgassuk a lamentáció-
kat. Sok előkelő társaságba kíváncsotunk, most alázatosan
kérünk helyet, szerepet a passiókban. Sok földi vigasznak
borát kerestük, most megszegyenülve halljuk az Improperiák-
ban Krisztus panaszát az ecetről, epéről. Eddig külszínre
dolgoztunk, most letérdelünk és megmossuk, amit senki sem
lát : tizenkét szegénynek lábait. Eddig szégyeltük, eltakartuk
a keresztet, most kitakarjuk az egész világ előtt és a templom
hús kövezetére téve, megcsókoljuk. Eddig sokat panaszko-
dunk kifosztott szívünk miatt, most látjuk, hogy Krisztus
oltárai is kifosztva állanak. Szerettünk gőgösen, emelt fővel
jágni és felülről nézni az emberekre, most leborulunk, le-

alázzuk fejünket a lépcső alá a porba és úgy találjuk, hogy jó pihenőhely. Szerettünk sötétben lappangani, most magasra emeljük a lumen Christit, hogy bevilágítsa nyomorult fejünket. És nagypénteken, mikor délután már üresen áll a szent kereszt, nem a keresztfához, hanem a szent sírhoz megyünk őt megkeresni.

A nagyheti drámái áhítatnak csodálatosan méltó kerete a klasszikus pécsi székesegyház. A délutáni zsolozsmákon a mellékhajók zugában meghúzódik a finom, halk homály, mely csak a végén, a Miserere-nél lép ki a főhajóba, hogy benne világoskodjék a sírból kilépő Krisztust jelképező fehér gyertya fénye. A kórus orgonája fölött négy hatalmas aranykévében ömlik a domba a napsugár: és bearanyozza az első nocturnumban a lamentációk éneklőjét, a másodikban halalkan odébb csúszik és bevilágítja a stallumok faragott cirádái közt öreg kanonokok ősz haját, a harmadikban és a Laudesben pedig fölemeli sugarait és az abszissban glóriába vonja a Krisztus kinszenvedésének eszközeit tartó gyönyörű angyalokat, akiknek arca boldogult Prohászka Ottokár püspök úr művészi lelkét is megragadta. A Miserere-nél elvonul a fény, helyébe lép az alkonyat homálya, méltóan az ünneplés nevéhez: *Officium tenebrarum*.

Azután a nagycsütörtök királyi pompája, az altemplomba nagypénteken síró énekkel levonuló igazi Krisztus temetése, a feltámadás gyertyás körmenetének felbukkanása a föld alól, mindehhez pedig Palestrina, Suriano, Allegri, Vittoria, Menegali tiszta klasszikus vocális muzsikája: — a fönség, a csodálatosság, a drámaiság, az áhítat igazi szentélyévé avatja, felejthetetlen átélések helyévé teszi boldog Mór grandiózus, ékes templomát.

I.

Krisztus Urunk kinszenvedésének mozzanatait a fájdalmas olvasó titkai foglalják össze röviden.

a) Aki érettségünk vérrel verejtékezett.

In monte Olivis consito
Redemptor orans procidit,
Maeret, pavescit, deficit
Sudore manans sanguinis.

Az Olajfák hegyének lejtőjén késő esti homályban térdel a teljesen elhagyott Jézus. Emberi természetét elfogja az

egyedüllét, a jövőendő szenvedések tudata erős aggodalmakkal tölti el, szívét végtelenül gyötri a gondolat, hogy kinszenvedése sokaknak mitsem használ. Ő magára vette az emberiségnek minden bűnéért járó büntetését és végtelenül szent Szívét mélyen meghatotta a bűnnel csak így távoli, jóvátételi vonatkozásba is jönni. E nagy aggodalomhoz járul elhagyatottsága; tanítványai alusznak, édesanyja is távol van tőle. Csak egy lélek nem alszik az övéi közül és ez Júdás, de ez már nem az övé. Ő a pénzé, a főtanácsé, a kárhozaté.

Jézus teste, homloka vérrel veritékezik, lelke pedig imádkozik. Ott térdel egy sziklás omladékon, vérének cseppjei nagy kinnal születnek meg homlokán, gyönggyé formálódnak, lassan legördülnek a földre — és megszűnnek. Rövid pályájuk óriási hatású. Egyetlen csepp közülük elég lett volna, hogy megtisztítsa, megváltsa a világot. De Jézus «jó, tömött, megrázott és kifolyó mértékkel»¹ mér. Az első pásztornak: Abelnek vére bosszúért kiált fel az égre; — a jó pásztoré: Krisztusé pedig irgalomért. VÉRIZZADÁSA a homlokon történik: *ez az engesztelés a gondolati bűnökért*. Krisztus kiterjesztette az ótörvényt a gondolatokra is: mindaz, aki asszonyra néz... mindaz, aki felebarátjára haragszik... most megmutatja, hogy mindezt mennyire komolyan bűnnek kell tartani, hiszen mily roppant nagy büntetése van.

Ezekén a vérnyomokon indult el Mária és találta meg szenvedő Fiát. Tehát Krisztus vérének sem a föld be nem itta, sem a nap fel nem szárította, — azok megmaradtak, mint legdrágább gyöngyei e tisztuló világnak.

b) Akit érettünk megostoroztak.

A proditore traditus
Raptatur in poenas Deus
Durisque vinctus nexibus
Flagris cruentis caeditur.

Jézus Pilátus oszlopához kötözve, ruhátlanul szenved a szörnyű ostromozást. Beteljesül rajta a szenvedés prófétájának szava: «Megroncsoltatik a mi bűneinkért, megsebesítetik a mi vétkeinkért».² Mely bűnökért? A testi, a parázna bűnökért. *Ha a gondolati bűnökért eleget tett a vérizzadás; a szemérmertelenség nagyobb skálájú bűneiért az egész krisztusi testnek*

¹ Luk. 6, 38.

² Iz. 53, 5.

kell szenvednie. Szenved vérző csapásokat, szabadulni nem tud, míg végre saját vérében összeroskad. «*En pedig féreg vagyok és nem ember, emberek gyalázata és a nép megvetettje.*»¹

Jézus ostromoztatása Pilátusnak volt mentő gondolata. Ily szörnyű áron akarta a népben — amit pedig kegyetlen lelkületéről jól ismerhetett — Urunk Jézus iránt részvétet keltetni. De ez az alkudozó, a dolog lényegét : a jellemes elhatározást kerülgető, a felelősséget a körülményekre toló lelkület gondolkodása. És e tétovázás mennyi új kín a szenvedő Jézusnak! Talán mindig ilyen «mentő ostromoztatás» folyik, valahányszor a kísértésekkel alkudozom és a parázsnaság kedvéért nem akarom őt megfeszíteni (halálos bűn) ; csupán megostorozni : kísértésekkel, mint oroszlánokkal fölötte játszani. A lelki élet ezen jellemtelensége Istennel szemben nem más, mint a hazug-lelkűség gyakorlati vetülete. Pilátus azt hitte, hogy az ostromozás megváltás lesz a kereszthalál alól ; így én is azt hiszem, hogy a kisebb kísértések szándékos fölkeresése megóvás nagyobb igazi bűnöktől. Pedig amint Pilátus csalódott, én is csalódom. Legyünk a lelkünk fenekéig szemérmetes lelkek !

Az oszlop mellett vonagló édes Üdvözítőre valóban ráillik, amit Izaiás mond : «A sajtót egyedül tapostam és a nemzetek közül senki sincs velem . . . körültekinték és nem volt segítő, kerestem és nem akadt, ki megsegítsen . . .»² Nem teljesült-e szóról-szóra, hiszen a zsidók majdnem szósz szerint intézik, mikor kiabálják : az ő vére rajtunk és fiainkon !? Jézus egyedül szenved ; a népből senki sincs vele : Szent János elmaradt, Szent Péter pedig ezalatt tagadta meg Jézust az udvaron. Valóban elhagyta mindenki.

Az én programmom marad a régi : örömet okozni Jézus gyalázatokkal tetézett, mindhalálig szomorú Szívének.

c) Akit érettünk tövissel megkoronáztak.

Intexta acutis sentibus
Corona contumeliae
Squalenti amictum purpura
Regum coronat gloriae.

A nagycsütörtökről nagypéntekre virradó éjszaka ott van Jézus a börtönben, teljesen a gonoszok kezében. Mária gyer-

¹ Zsolt. 21, 7.

² Iz. 63, 3 skk.

mekét gyalázzák, csúfolják, verik ; Mária kezének munkáját : köntösét lerántják és gúnypalástot vetnek reája. Tövisből szentséges fejére koronát erőszakolnak. Nyomukon vércseppek sarjadnak és piros véraureola köríti mostan Krisztusnak fejét. Azután nádat adnak a kezébe, mint kormánypalcáját az ő ingatag birodalmának és térdet hajtva előtte csúfolódnak : Üdvözlégy, zsidók királya !

«Menjetek ki és lássátok Sion leányai . . . a királyt a koronával, mellyel megkoronázta őt anyja !»¹

Ennek a démoni éjszakának ünneplési mozzanatai mind azt mutatják, hogy a *harmadik titok tartalma a kevélység, a gőg bűneire utal*. A gőg az, ami mindig lelki bűn, székhelye a fej, mely magasan szeret trónolni, uralkodni, tényezői a válon a királyi palást ; a kézben kormánypálca és előtte a hódolók, a lába alatt levők serege. Minden bűn kevélység ; Isten helyett az ember akarja viselni az élet koronáját, bírni az élet kormánypalcáját, élvezni a teremtmények hódolatát. Minden bűn királyságra törekvés, trónbitorlás. A zsidók őt királynak csúfolják, Pilátus pedig még csak embernek sem tartja. Ave rex — mondják azok ; — ecce homo — mondja Pilátus. Vagyis amint csak csúfságból illeti meg a királyi cím, úgy csak túlzással lehet embernek mondani : én pedig féreg vagyok, nem ember. (Zsolt. 21, 7.)

A töviskoronás Jézus két köntöst visel : Pilátus előtt pirosat, Heródes előtt fehérét. Talán azért választotta ezt a két színt, mert a kevélység is kétféleképpen hat : egyesek belepirulnak, mások belesápadnak. Azután ennek a két ruhának a színe gyönyörű ellentéte a környezetnek. Az Ecce homo-jelenetben Jézus Pilátus tornácán az üvöltő, bőgő gyűlölet orkánjával szemben a szeretet piros köntösében áll ; Heródes buja, parázna, tisztátalan udvarában pedig az ártatlanság hóköntösében. Talán azért nem felelt a két kihallgatónak semmit, mert jelenléte, ruhája eleget beszélt. A szeretet piros ruhája a szerető szívű, nyugodt Krisztuson, — mily csodás ellentét a gyűlölet helyén ; és az ártatlanság fehér ruhája a tisztaságos Jézuson, — milyen nagyszerű, imponáló fensőbb-ség a tisztátalanság, a paráznaság helyén. Jézus itt nem a maga védelmére szolt, hanem a mi védelmünkre gondolt ; figyelmeztetni akart a gőg bűneivel szemben az alázatosságra,

¹ Én. én. 3, 11.

a gyűlölet gonoszságával szemben a szeretet erényeire ; a bujasság megejtő kísértéseivel szemben az ártatlanság fehérségére.

d) Aki érettünk a nehéz keresztet hordozta.

Molis crucem ter arduae
Sudans, anhelans, concidens.
Ad montis usque verticem
Gestare vi compellitur.

A kereszthordozás szenvedéseit, a háromszoros elzuhanást Jézus a nyilvános bűnökért szenvedti. A fájdalmas olvasó előbbi titkai mind az egyéni bűnök engesztelései voltak : a gondolati, testi és kevélységi bűnökért. A keresztút nyilvános, hosszú, tizennégy állomáson áthaladó szenvedése a nyilvános élet bűneinek jóvátétele. Mennyi nyilvános kárt okoz a botrány, az eretnokség, a polgárjogot nyert hitetlenség, erkölcstelenség, a csalások és mindazok a bűnök, amelyekért más, ártatlan lelkek bűnbeestek. Ezért lettek a keresztút hosszában nyilvánosak Jézus szenvedései, föllelhetők áldott véreseppjei, ezért szenved Jézus szenvedései kapcsán Mária, Szent János, Veronika és Cirenei Simon ; mert a nyilvános bűnök a bűn elkövetőjén kívül másokat is beleszédítenek a bűnbe, ezért a bűnt jóvátévő Krisztusnak nyilvános engesztelése más ártatlan lelkeket is belevon a szenvedésbe.

Jézus háromszor esik el a kereszttel ; talán a lelkek hármas bukását szemlélteti ezzel. Először elvész a tisztaság : ez az első bukás, azután a hit, ez a második és végül a becsület, a külszín, értékeinknek másoktól való elismerése : ez a harmadik.

Jézus viszi a keresztet, azután a kereszt viszi, emeli magasba őt. A szenvedések először lesujtanak, azután fölemelnek, megdicsőítenek bennünket.

Krisztus továbbá, amíg Cirenei Simon nem segít, addig csak egyszer esik el ; az ő segítsége után pedig kétszer. Hiába, mindent mi papok sem tudunk megakadályozni.

e) Akit érettünk keresztre feszítettek.

Confixus atro stipite
Inter scelestus innocens
Orando pro tortoribus
Exsanguis efflat Spiritum.

Ennek a végtelenül gazdag tartalmú titoknak csak két mozzanatát akarom kiemelni : Jézus kereszthalála az Isten

igazságosságának és Isten irgalmasságának műve. *Justitia et misericordia osculatae sunt.*

A keresztnek két gerendája van : egy függőleges és egy vízszintes. A függőleges jelenti Isten igazságosságát ; a vízszintes, mely az előbbit derékon kettévágja, keresztülhúzza : Isten irgalmát. A függőleges vonala olyan, mint egy égből a földet ütő bot, mint egy felkiáltójel, mely végigvág a földön. De keresztülhúzza ezt a másik, amely erre támaszkodik és mégis ezt osztja ketté. Már Chesterton csodálkozik azon, hogy a keresztény hit : a *compositio oppositorum* itt is ily gyönyörű példát állít elénk : a kereszt közepén összeütközés, összetalálkozás, ellenkezés van, de éppen ezért tudja három ágát a végtelenbe nyújtani.

Nézzük először a kereszt első vonalát : Isten igazságosságát. Bizonyos, hogy a kereszt drámája Isten belső életébe enged betekinteni. A Kálvária keresztfája az a kulcslyuk, amelyen át a Szentháromság nagy titkába tekintve megértjük, hogy Isten belső mivolta tiszta igazságosság és tiszta irgalmasság. Isten igazságosság ; a bűn büntetést, a sértés engesztelést kíván. Isten önmagával, természetével jön ellenkezésbe, ha erről lemond, ha ezen változtat. Mégpedig végtelen lévén a sértett személy méltósága, végtelen volt a sértés és így az elégtételnek is végtelennek kellett lennie. Hogy ebből a végtelen engesztelés gondolatából nem engedett Isten, azt eléggé látjuk az emberiség eddigi áldozataiban, ahol a rengeteg áldozatot sohasem kísérte a kielégülés, a megengeszteltségnek, a kibékülésnek érzete. Ezért csak az lehetett megoldás, amit Izaiás mondott : Maga az Úr jön el és vált meg titeket. Krisztus, az Isten végtelen elégtételt szolgáltat a végtelen sértésért. A keresztfa világosan prédikálja, hogy Isten belső mivolta tökéletes, átlátszó, tiszta igazságosság. Krisztusnak meg kell halni : «a mi békességünkért van rajta fenyíték».¹

De a kereszt másik fája azt tanítja, hogy Isten végtelen irgalom. Ő, a sértett maga teszi jóvá a sértést, nem úgy, hogy elengedi, hanem úgy, hogy maga irgalomból elviseli, vállalja az elégtétel szenvedéseit. Emberré lett, hogy képviselhesen minket és Isten maradt, hogy végtelen elégtételt tudjon adni a véges lények képviseletében. Isten igazságos : követeli a bűn után a büntetést ; de Isten irgalmas is : ő maga vállalja magára

¹ Iz. 53, 5.

a büntetést, maga gondoskodik a kiengesztelésről. Jézus az igazság és az irgalom, lábai az igazság függőleges fájára vannak szegezve, kezei pedig az irgalom vízszintes gerendájára. Lábai az igazság útját járják, kezei az irgalom ajándékait szórják. Jézus kezeivel és lábaival tartja össze e két végtelen világot: az igazságosságét és az irgalomét. Ha ő nincs, — nincs az az ács, amely ezt a két egymásnak ellentmondó gerendát összerója. Hogy ebben az igazságosságban és irgalomban hogyan kell részesedni, azt meg kell tanulni Máriától, aki ennek áldott hatásait önmagán érezte legelőbb és legeredményesebben. Jézus örök eszmény, ideál, mert sérthetetlen viszonyban házasította össze az igazságot és életet, az emberismeretet és emberszeretetet, az elméletet és gyakorlatot, az igazságosságot és irgalmat.

II.

A gyász-zsoltosmák antifonái.

a) «In monte Oliveti oravit ad Patrem: Pater, si fieri potest transeat a me calix iste. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem.»

Sokszor mondja az Evangélium, hogy az Úr Jézus imádkozott: zajtalan háborítatlanságban, éjszakai csendben, sokáig. Legcsodálatosabb imája lehetett ez az olajfákhegyi. Itt a szenvedéstől visszaborzadó emberi természete vívott véres-verejtékes párbajt a megváltás művét készséggel vállaló isteni természettel. Si fieri potest = ha szent akaratoddal megegyező. A szenvedést helynek nevezi Jézus. Istenem, az Eucharistia tényleg: memoriale mortis Domini! Az ő szent vérenek kelyhe — amely pár órával előbb az utolsó vacsorán kezében volt — és a szenvedések szörnyű kelyhe valamiképpen rokonok, összetartoznak. Az ő szent vérenek kelyhe azáltal mienk, hogy kiürítette a szenvedések kelyhét. A szeretet kelyhe és a szenvedés kelyhe tehát együtt járnak, összetartoznak.

Sokszor tévedek, amikor csak azokat az embertársakat, tanítványokat szeretem, akik jók, akiket szeretni öröm, természetes. Sokkal inkább kell szeretni azokat, akiket szeretni áldozat, akiket tanítványnak, testvérnek vállalni szégyen, szenvedés. Ez az érték, mert ez természetfölötti. A szenvedés-

ben megpróbált szeretet erő, a másik pusztá rokonszenv, üres érzés. Naponta reggel kezembem van a szeretet kelyhe az élet borával. Istenem, add, hogy azután kézbe tudjam fogni a szenvedés kelyhét is itthon és az iskolában, a mindennapi életben.

Sokan panaszkodnak, hogy az alsóbb természet küzd bennük a lélek jobb belátása ellen. Szent Pál apostoltól kezdve légió azoknak száma, akik a test és a lélek harcáról panaszkodnak. Az Úr Jézus nem volna Megváltó a szó teljes értelmében, ha erről nem tudna. Ő önmagán mutatta be e kettőséget: az isteni és emberi természet küzdelmét és megjelölte az eszközöket, a fegyvereket is: *vigilate et orate*. Őbenne az isteni természet küzdött az emberivel, az alvó apostolokban a lélek a testtel. Őbenne diadalmaskodott az isteni természet, az apostolokon erőt vett az álom. Ő agonizált, vérrel verejtékezett a szörnyű harcban, a kín kelyhével bajlódott, a tanítványok tétlenül aludtak, erőt vett rajtuk a fáradtság, a test. *Vigilate*: a gondolatokat, a testet, a figyelmet fegyelmeztétek, Istenre irányítsátok; *et orate*: lelketekkel Istenbe kapcsolódjatok, a szeretet kelyhét a szenvedés kelyhével olvasztátok össze. Nem szabad puha, meleg ágyban fekvé, kényelmes karosszékekben heverve imádkozni, amikor az Istennek megtestesült Fia éjjel virrasztva, vérrel verejtékezve, a szenvedés kelyhével kezében teljesen elhagyatva imádkozik a mi üdvösségünkért. Csak az önmegtágadással kapcsolatos imádság értékes. A lélek készsége: *spiritus quidem promptus est*, — abban kell hogy érvényesüljön, hogy a test a gyengeségét legyőzze — *caro autem infirma* és így a kísértést elkerülje.

Istenem! Itt is kellett volna kérni: Uram, taníts meg minket imádkozni! Taníts meg virrasztva kérni, verejtékezve keresni és nem félkézzel, hanem összetett kezekkel szentes Szíveden zörgetni!

b) «*Tristis est anima mea usque ad mortem; sustinete hic et vigilate mecum; nunc videbitis turbam, quae circumdabit me; vos fugam capietis et ego vadam immolari pro vobis.*»

Amit itt az Úr Jézus mond, az részben panasz, részben felszólítás, részben szemrehányás. *Szomorú az én szívem mindhalálig — ez a panasz*. Istenem, voltak a te isteni szívednek szomorúságai? Úgy látszik, igen. Mert voltak örömei is. Mikor apostolait összeválogatta, örült, — mikor most futni látja őket, szomorkodik. Mikor édesanyjára nézett, mikor a gyermekeket ölébe vette, mikor Bethániában meg-megpihent,

mikor látta Szent Péter hitét, Szent János ragaszkodását, akkor örült az ő szentséges Szíve. De a keserűség kelyhének izlelése óta, Júdás árulásának láttán, elhagyatottsága érzetében szomorú az ő szíve mindhalálig.

Istenem, add, hogy öröme legyek a te értünk sokat szenvedő szívednek!

Várjatok itt és virrasszatok velem! — ez a felszólítás. Az Úr Jézus lelki szenvedései közül talán legnagyobb volt az elhagyatottság. Már itt a rémület, a véres verejtékezés éjszakáján szenvedő embersége részvétet keres: «improperium expectavit cor meum et miseriam; keres hűséges, vele együtt szenvedni kész áldozatos, szerető szíveket: et sustinui, qui simul mecum contristaretur et non fuit, consolantem me quaesivi et non inveni».¹ Keres mellette állókat, kik őt el nem hagyják semmiféle veszedelemben. Keres virrasztókat az éjszakában. Az igazi nagy szenvedésre egyedül megy: de gentibus non est vir mecum; ha engem kerestek, hagyjátok ezeket elmenni — mondja. De most elhagyatottságában egyelőre szüksége van hűséges szívekre, — a kereszten elhagyatottságát Istennek panaszolja, magára magyarázva a 21. zsoltár szavait: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?

Istenem, add, hogy vigasztalása legyek a te elhagyott Szívednek!

Vos fugam capietis et ego vadam immolari pro vobis. *Ez a szemrehányás.* Ti saját életetekről gondoskodtok, pedig én vagyok, aki életem árán megmentlek titeket. Ti elfuttok és én elébe megyek az árulónak. Feláldoztatom értetek: immolari = elszenvedem a feláldoztatást, de nem kényszerből, hanem önszántamból: et ego vadam. Nem magamért, hanem értetek, az emberiségért.

Édes Jézusom, értem is meghaltál! Hányszor egyedül hagytalak káromkodók és paráznák között, áruló, durva lelkék között, előkészítetlen áldozók lelkében, magam pedig elfutottam, elmenekültem onnan. És te szenvedtél ott érettem, helyettem, nélkülem. Óvj meg, Istenem, jövőben úgy az árulástól, mint a gyávaságtól. Legyek hűséges, okos, bátorságot tőled vevő kedves tanítványod, mint szent János volt, aki a keresztút tolakodó, undok tömegének közepén is megmaradt áldott, szeretett tanítványodnak.

¹ Zsolt. 68, 20.

c) «Ecce vidimus Eum, — non habentem speciem, neque decorem; — aspectus eius in eo non est; hic peccata nostra portavit et pro nobis dolet, ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, cuius livore sanati sumus. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit.»

Nagycsütörtök éjjelén a börtönben vergődik Jézus, teljesen védtelenül kiszolgáltatva a gonoszoknak. Ott nincs arcán táborhegyi fény, nincs vállain hősín köntöse, — tekintetét a vér futotta el. Így lett ő valóságosan: emberek gyalázata, népek megvetése. Most cserél igazán ruhát velünk a mi megváltásunkra: gyengeségeinkbe öltözik isteni ereje, sebekkel takarózik gyógyító hatalma, disztelenségbe mennyei ékesége, bűneinkbe az ő tisztasága, verésekbe az ő ártatlansága, fájdalmakba az ő zavartalan isteni boldogsága! Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit!

Cuius livore sanati sumus. Micsoda nagy rém a bűn! A mi orvosságunk Jézus szenvedése, a mi gyógyulásunk az ő erőtlensége, a mi szabadságunk az ő rabsága, a mi életünk az ő halála! Krisztus Jézus valóban Megváltó és Üdvözítő!

A szent keresztfá, a Golgota Krisztus Urunk új színéváltozásának helye. A Tábor hegyén elváltozott Jézus színében ragyogóra, tisztára, körülötte két nagy embere Istennek: Mózes és Illés, feje fölött égi fény, lábainál a három leg-hűbb apostol; mindehhez isteni szózat, mennyei igazolás. A Kálvárián is van színéváltozás, de nem in melius, hanem in deterius. Elváltozott Jézus színében: aspectus eius in eo non est. Körülötte Mózes és Illés helyett két lator vergődik, feje fölött égi fény helyett sötétség: tenebrae factae sunt; mennyei igazolás helyett áruló irat, lábainál hűséges lelkek helyett győzedelmi tort ülő gazok. De ő most is Istennek szerelmes Fia, akiben neki jökedve telik.

d) «Una hora non potuistis vigilare mecum, qui exhortabamini mori pro me? Vel Judam non videtis, quomodo non dormit, sed festinat me tradere Judaeis? Quid dormitis? Surgite et orate, ne intretis in tentationem.»

Mindig így vagyunk: késznek nyilatkozunk meghalni Jézusért — és szenvedni vele nem tudunk. Odaadni készek vagyunk egész életünket, de életünkéből egy órát alig. Sokszor meg is állhatnánk a «Szent vagy, Uram» ének harmadik versénél: később vagyok meghalni, mint ellened vétkezni. Bizony nem áll ez. Valamint az sem őszinte szó, hogy: teljes

szívemből szánom és bánom. És az sem : erősen fogadom, hogy többé nem vétkezem.

Isten iránt is érvényesülni kell az igazlelkűségnek, amely nem hazug magatartásában, ígéreteiben, hanem becsületes azok beváltásában. Bezzeg a júdások nem alszanak ! A konkolyhintó ott lopakodik az elhagyott földeken, ott alkuszik Krisztus bérére a kísértés, a bűn áráért ! Quid dormitis ? Surgite, vigilate et orate ! Fölkelek, Atyámhoz megyek és megmondom neki . . .

Nagypéntek.

A Kálvária hegye.

Keresztények sírjatok,
Mélyen szomorkodjatok :
Keseregjen minden szívé,
Aki Jézusához hív.

Elérkeztünk arra a hegyre, amely a siralom völgyének magaslatai között a legszédítőbb : Krisztus igazi királyságának hegyére : a Kálváriára. Erős kapaszkodás volt már feljutni a kísértések hegyére, égbenyúló magasság volt a színváltozás hegye ; — halandó emberi mivoltunknak sok volt az Olajfák hegye — Péterrel, Jakabbal, Jánossal csak a hegy derekáig mentünk, ott is elaludtunk. De ma fölérkeztünk a negyedik, utolsó magaslatra : a Kálváriára.

A Kálvária az a hegy, amelyik elhatárolja az ószövetséget az újszövetségtől, a megváltott országot a megváltatlan-tól, határák a két hatalmas ország összefutó mesgyéjén és a kereszt két ága az útmutató balra a sötétség, jobbra az üdvösség honába. E két ágat és két irányt összekapcsolja Jézus két keze, aki kibékíti az Istent az emberrel, az ötérvényt összeegyezteti az újjal. A Kálvária hegy az az újszövetségnek, ami a Sinai hegy volt az ótestamentumnak : itt kapjuk nem a szigorúság, hanem a szeretet törvényét, nem kőtáblákra, hanem Jézus sápadt testére írva ; itt is megreszket a föld, de nem félelmében, hanem örömeiben ; itt jön létre az újszövetség, de nem állatok vérével, hanem a Megváltó vérével. Ott, aki a hegyhez nyúlt, meghalt ; itt a hegyen eltemetett holtak is feltámadtak ; akkor a hegy lábánál aranyon, bálványon veszekedtek, játszadoztak ; itt is a kereszt

lábanál Jézus köntösén vitatkoznak, játszadoznak. A Sinai hegynek ormán nem volt semmi dísz, semmi diadém ; a Kálvária hegyén ott meredezik a három magas keresztfá.

Csak nemrég történt, hogy Jézus a királlyá való kikiáltás elől a hegyre menekült. Most itt van a hegyen, feje fölött az írás, vállán a vér biborpalástja, homlokán valóságos korona tövisből bizonyítják, hogy ő tényleg király : trónusa a keresztfá. Szavai — amiket mond az Istenhez, az igazakhoz : Máriához, Szent Jánoshoz és a bűnösökhöz : a néphez és a jobb latorhoz — bizonyítják, hogy ő tényleg Mester : katedrája a keresztfá. Ő tényleg jó Pásztor, aki a Kálvária magaslatáról nem látja meg összes tévelygő juhait, azért még megtoldja ezt a magaslatot a kereszt hosszával, föllép rája, hogy ellásson a legtávolabbi völgyekbe tévedt szegény juhaira, akik mind az ő aklából valók. Az Üdvözítő az új Mózes, aki vesszejével : a kereszttel megüti a földet a Kálvárián és ott egyszerre hétágú deltába szakad szét a kegyelemnek, a vérnek az a folyama, ami eddig Jézus szívében egyesítve volt : a megváltás kegyelemfolyama itt szakadt a megszentelés hét ágára : a hét szentségre.

Jézus ég és föld között függ, közelebb a földhöz, mint az éghez. Karjait felénk ölelésre tárja ; fejét lehajtja, szavainak legjavát is hozzánk intézi. Még mindig inkább mienk ő, mint mi vagyunk övéi. Vére, könnye is lefelé hullik a földre. Mindenünnké tette magát Jézus : ruhája, beszédje, könnye, vére, mind, mind a mienk. A keresztfá a szeretetnek, a hőroszi szeretetnek drámai színpadja. Mi kell nekem a kereszten függő Úr Jézustól? Kell áldozatos, véres karjainak ölelése, hogy tudjak vérem árán is szeretni. Kell imádsága, kell figyelmeztetése, hogy íme a te Anyád ; kell ruhája lelkemnek, vére a szívemnek, szava a hitemnek, könnye bánatomnak, édesanyja édesanyámnak.

Jézus a Kálvária hegyén függ. Hegyen, hogy vére folyva elérhessen mindenüvé és szétáradhasson tisztuló folyama a piszkos világon. Két lator között, hogy beteljesedjék József előképe, aki szintén két lator között volt fogoly Putifár börtönében. Hogy beteljesedjék a kínok kelyhe : cum iniquis reputatus est : a gyalázatosak közé számították. Jézus itt is apostolkodik : megnyeri a jobb latort és megnyeri Longinus centuriót. Halálában nincs semmi póz, öntetszelgés, hivalkodás, csupán végtelen kín és végtelen fölség. Jézus akkor

szeret legjobban, amikor az ellenség legjobban gyűlöl. Jézus isteni, szentháromsági öntudata volt az, ami erre képesítette.

Nekem is össze kell forrnom Krisztussal, hogy el bírjam viselni a világ gyűlöletét.

E nagyszerű drámához a természet szolgáltatja a keretet. A nap eszlötétül, hisz elborult a világ világossága is ; sötétség támadt, hogy irgalmasabb legyen, mint az emberek és fekete palástjával betakarja Krisztus ruhátlanságát. A föld megindul, mert az ember nem indul meg ; a kősziklák megrepednek, mert a kőszívűek nem tudnak megrepedni ; a sírok kidobják magukból a holtakat, mert a kriptalelkek nem dobják ki magukból a bűn hulláját. A templom kárpitja kettészakadt, megmutatta, hogy üres a szentek szentje és hogy nincs választófal többé Isten és az ember között. A nép mellét verve rohant le a hegyről, de a százados ott maradt és tanúságot tett nyiltan Jézus mellett. A jobb-lator üdvözl, Jézus, a jó Pásztor az utolsó percében sebes vállára veszi ezt az eltévedt juhót és betámolyog vele az örök akolnak : a paradicsomnak kapuján. Mária áll, Szent János is áll, — ők szűzi lelkek és ezért oda is tudják követni a Bárányt, ahol mások összeroskadnának. Magdolna a kereszt lábánál pihen : a bánat igaz, elhozta ide őt is, de mert valamikor nagy bűnös volt, nem tud állni, hanem le van roskadva.

En a százados módjára nyiltan tanúságot teszek Jézusról, ha mégoly ellenséges is a környezet.

Jézus hét szavából csak három vonatkozik önmagára, a többi négy miránk. Tehát a legnagyobb kínok közepette is több volt neki lelkünk ügye, mint saját vergődése. Senkinek sem volt ennyire kemény, ennyire kényelmetlen prédikálószéke, mint neki ; és mégis, senki sem mondott szöszékről annyi értékeset, mint ő. Sőt példát is mutat egyben : fecit et docuit. Igaz, amit gróf Zrínyi Miklós ír a Megfeszítetttről : «Vesztett nyájad után magasról vigyáztál».

«Beteljesedett.»

Valóban beteljesedett : Krisztus, ki annyi üldözést szenvedett az igazságért, lehajtá fejét, kiadá lelkét és visszatért a mennyek országába, ahonnét elindult, mikor megtestesült. Beteljesedett földi hivatása : az emberiséget megváltotta ; ezért a nagy «igazságért» — a megváltásért üldözést és halált szenvedett — teljes joggal övé tehát a mennyek országa. Jézus visszatér, de nem egyedül. Amint Luci-

fer, amint lezuhant az égből, magával rántotta az ég csilagainak egy harmadát, úgy Krisztus, amikor az égbe visszatér, nem megy egyedül, hanem magával viszi a pokol tornácának minden lakóját, akik a megváltásra vártak. Beteljesedtek az Atya tervei: helyreállt az ő országának csorbítatlansága; most az egész mennyország Krisztusé, mert a nagy hegyen: a Kálvárián imádták az Atyát. Beteljesült a lelkek vágya: az égbe jutottak, beteljesedtek az Atya tervei és befejezést nyert a Fiú feladata. Halálában is boldog ő, mert üldöztetést szenvedett az igazságért és így övé (az ő emberi természetéé) a mennyek országa.

Lehajtá fejét és kiadta lelkét... Szent Athanáz mondja nagyszerűen, hogy ez más teremtményeknél fordítva szokott lenni: kiadják lelküket és fejük természetes súlyánál fogva lehanyatlik. Krisztus Urunk azonban előbb lehajtá fejét: ezzel engedélyt adott a halálnak, hogy az hozzá közelíthessen. Ura maradt az életnek, mert az az ő engedélye nélkül nem közelíthetett feléje.

Beállt a halál, beteljesedett az őszövecség, véghez vitétt a megváltás roppant ügye. Krisztus emberi teste elvált emberi lelkétől, de mind a kettővel egybekötve maradt az isteni Ige személye. Jézus holtteste isteni és imádásra méltó, ugyanígy lelke is a pokol tornácában. Első dolga lélek szerint szabadítani, mint egy hatalmas hadvezér leszáll oda, ahonnan legelőbb szabadíthat és az őszövecség üdvözölt lelkeinek hatalmas csapatával bevonul az üdvösség örök kapuján. Testét ezalatt átszúrják, vagy jobban mondva megnyitják; szentséges Szívéből kiömlik az utolsó csepp vér; megnyílik ez az áldott Szív és menedékhelye lesz millió léleknek.

Ime, ezen az áron lett üdve az emberiségnek és a pokol tornácabeli lelkeknek. Ma szívesen és a nagy célgondolat erejében bízza akarom végezni a munkával járó szenvedést és vesződést. Én mindig kevesebbet vesződöm Jézusért, mint ő érterem.

Mi a Kálvária berendezése, bútora, kincsei?

A keresztek, a szegek, a lándzsa, a vércseppek, a könnycseppek, a tövis, Jézus ruhája, édesanyja, sebei, szavai, imádsága. Osztózzunk meg rajta!

Nekem hiányzik a komoly élethivatásnak szeretete, a siralom völgyének alázatos elismerése, a fájdalmak elviselése.

Nekem a kereszt kell. De nincs, ami hozzácsatoljon, vállamról mindig lerázom, kellenek az állhatatosság szegei, amelyek úgy kezemet, mint lábamat lefognák, hozzácsatolják. Kell a gyónás lándzsája, hogy kiutat találjon túlfűtött és mégis oly üres szívemből a gőg vize és a paráznaság vére. Kellenek a vércseppek, hogy megszerezsem az áldozatokat ; a könnyecseppek, hogy bánatom erősebb legyen ; a tövisek is az enyéme, hadd szegyenüljek meg fejemben fogamzott kevély, uralkodni akaró gondolatok miatt ; kell Jézus ruhája, hogy a megszentelő malaszt lelkemet, a szent szemérem pedig testemet takarja ; kell Edesanyja édesanyámnak, kellenek sebei menedékhelyeknek, szavai vigasztalásoknak, imája üdvösségemnek. Jézuska igazi ajándékfája nem a karácsonyfa, hanem a keresztfa.

A halott Üdvözítő sírját hatalmas kő zárja el, ez le van pecsételve és fegyveres örök állanak előtte. Ez a hitetlenség lappangó hite ; a gyűlölet apológiája. Mért őriznek egy halottat fegyveresen ? mirevaló az a roppant kő, mi célt szolgálnak a pecsétek ? Megvallják maguk, akik ezt sürgetik : «Még éltében azt mondotta : harmadnap mulva feltámadok».¹ Mondják, hogy a szabadkőművesek épígy agyarkodnak, küzdenek az Oltáriszentség ellen. De ha az nem maga Jézus, ha az közönséges kenyér csupán — miért teszik akkor ? Azért, mert aki gyűlöl, aki tagad, az is valamiféleképpen hisz. Istent gyűlölni, tagadni sem lehetne, ha nem léteznék.

Annak kell történnie bennem, ami Krisztus halálakor a természetben végbement. Megrendült a föld : meg kell rendülnie bennem az önhittség sziklás földjének. Megrepedtek a kősziklák : meg kell repednie sziklánál is keményebb szívemnek. Megnyíltak a sírok és feltámadtak rég eltemetett halottak : így meg kell nyílnia lelkiismeretem sírjának és ki kell dobnia magából az ott régóta eltemetett halálos bűnöket. Meghasadt a templom kárpitja, a szentély és a szentek szentje között : így meg kell hasadnia bennem a választófalnak, melyet Isten és magam közé emeltem. És én, aki talán káromkodni jöttem a Kálváriára, mellemet verve kell, hogy távozzak onnét.

¹ Máté 27, 63.

HÚSVÉT.

Alleluja! örvendezzünk!
Krisztus Jézus feltámadt,
És reánk az ő sírjából
Győzedelmi fény áradt!

I.

«... *Pascha nostrum immolatus est Christus*... a) *qui mortem nostram moriendo destruxit* et b) *vitam resurgendo reparavit*» zengi a húsvéti praefatio.

Krisztus feltámadásakor eszmélünk csak ama nagy valóságokra, amelyeken halálakor megtorpant eszünk, megbotráncozott szívünk. Ime, Krisztus az örök élet mestere: halála a halál legyőzése: *qui mortem nostram moriendo destruxit*, feltámadása pedig az élet sebeinek gyógyulása: *qui vitam resurgendo reparavit*.

a) *Qui mortem nostram moriendo destruxit*. Aki a nyomorúságon akar segíteni, annak le kell ereszkednie neki magának is a nyomorultak közé, azoknak sebeit kell éreznie, azok szenvedéseivel kell azonosulnia. Aki gyermekkel akar foglalkozni, annak le kell alázkodnia a gyermekek közé, velük labdázni, golyózni, nyelvükön beszélni. Aki rabokat akar vigasztalni, jól teszi, ha előbb velük lakik, beleéli magát helyzetükbe és csak miután látta azoknak sorsát, szükségleteit, segíthet rajtuk.

Krisztus Urunk a halálon akart segíteni, tehát meg kellett halnia. A halálon csak az tud segíteni, aki maga is átmegegy rajta és aki annak sötét sikátorából győzedelmesen visszatér. Krisztus Jézus nem kívülről, katedráról hirdette az élet bajaival való küzdelem elveit, hanem ő maga átélte a gyermekkort, a szenvedéseket, a nyomorúságot, a halált. Odaereszkedett mindenhez személyesen és nem leverten pusztult el a küzdelemben, hanem győzedelmesen került ki onnét. *Qui mortem nostram moriendo destruxit*.

b) De ez csak negatívum. A halált, ezt a kiméletlen kaszást le kellett győzni; de mellette az életet is kellett orvosolni. *Qui vitam resurgendo reparavit*. Az élet keserű, ingatlan, bizonytalan, bűnös, ostoba és nyomorúságos volt Krisztus nélkül. Ő megváltotta: keserűségét a kegyelemmel orvosolta; bizonytalanságát sziklára építette; bűnét elvette,

ostobaságát az Evangélium hirdetésével, nyomorúságát az irgalmassággal orvosolta. Mindezt feltámadása tette bizonyossá, kétségtelenné : ekkor küldi a Szentlelket, ekkor alapítja végleg az Egyházat, a bűnbocsánat szentségét, ekkor küldi szét övéit hirdetni az Evangéliumot és cselekedni irgalmasságot. Vitam resurgendo reparavit.

Nekem is csak halálos erőlködések, áldozatok, önmegetagadások útján lehet a halálos bűnt legyőzni, és csak a bűntől megváltott, bűntől érintetlen élet bír értékkel, bájjal, kíváнатossággal.

II.

Nagypéntek gyászában nem égtek az oltáron a gyertyák, mert akkor Krisztus, a világ világossága kialudt és hiányzott a szentmiséből az Anyaszentegyház megszokott kedves köszöntése : Dominus vobiscum : az Úr veletek — mert az Úr teste szerint a sírban volt, lelkével pedig a pokol tornácában időzött — tehát nem volt velünk. De amint advent hosszú szomorú várakozása karácsony éjjelén örömmre változott, épúgy a nagybőjt fájdalmas szomorúsága húsvét reggelén a halált legyőző élet diadala lett. Az előbbi Jézus kised szívének, az utóbbi pedig Jézus átszúrt szívének csodája.

Az Úr Jézus Krisztus feltámadása annyit jelent, hogy ő a legyőzhetetlen jóság : sem őt nem lehet elzárni, eltemetni, sem ölele nem lehet elzárkózni. Sírját hatalmas kő zárta el, a tanítványok pedig szintén bezárt ajtók mögött sírtak és reszkettek. De az Úr Krisztus áthatolt mindkét akadályon : kijött az elzárt sírből és belépett a zárt ajtók mögé. Kezein, lábain, oldalán ott izzanak dicsőséges sebei, mint szent igazolások, ajkán régi kedves betlehem-i köszöntése : «Békesség nektek, én vagyok !»

Nem lehet Krisztust a mult nagy temetőjébe zárni, sem előle nem lehet a bűn kapuja mögé elzárkózni. Bármennyire elzárkózik is valaki előle rossz szervezetek, istentelen társaságok szobájába, az Úr Krisztus, mint legyőzhetetlen jóság, egyszerre csak kilép a sírből : a feledés sírjából ; belép a rosszakarat, a bűn lelakatolt ajtaján lelkünk szobájába, megmutatja izzó sebeit és kimondja édes köszöntését : «Békesség nektek !» Az ő diadala nem a bosszúé, hanem a megbocsátásé. Az ő győzelme nem a leigázás gőgös

győzelme, hanem a béke szelíd, igaz uralma, érvényesülése. Nem lehet tehát Krisztust elzárni vagy előle elzárkózni: minden Krisztusé, a mennyországtól a pokol tornácáig az élet szabad kertje épűgy, mint a lelkek klauzurája, szobája.

Mindenki volt gyermek és ekkor Krisztusé volt, később az állandó halálos bűn Krisztust megölte, a cinizmus eltemette, a feledés, a megszokott istentelen élet pedig óriási kőként fekszik a sír előtt. De a legváratlanabb pillanatban elhengerül a feledés köve, elájulnak a közöny katonái és kilép újra Krisztus Jézus ragyogó testtel, győzelmi zászlóval, örök allelujával. A vallási átélések nem egyszerű inaktív emlékek csupán, hanem mindig élő és éltető erőkként, forrásokként lépnek fel a lélek mélyéből és követelik a jelennek a multtal, a felnőttkornak a gyermekkorral való összekötését. Sőt e vallási egykor szent átélések mennél több sebet, leszólást kaptak azóta, annál csodásabb, hatásosabb megjelenésük, mikor feltámadnak. A lelkiismeret nem végleges temetkezőhelye lelki kincseinknek, hanem újult erővel adja vissza az eltemetett, elfeledett lelki átéléseket a feltámadásnak. Krisztust sem a történelemben, sem az egyéni életben nem lehet eltemetni. Nem fér el ebben az óriási temetőben: a történelemben; és époly kevéssé a kis sírhalomban: az egyéni életben. Ő időkfölötti: örökkévaló. A legsötétebb bűnszokás éjszakája után elhengeredik a feledés köve, elájulnak a szenvedélyek katonái és előlép Jézus régi fényben, dicsőségben.

Az a kő, amely elhengeredett Krisztus sírjának szájától, az hitünk várának alapkőve lett. Az ott összegöngyölgetett halotti lepel és szemfedő a bizonyosság komoly tőgája lett nekünk. Az üres sír pedig az a csodálatos bánya, amely az élet illatát leheli, a hit aranyát rejti számunkra. A kert, ahol eltemetve volt, legyőzi értékben a paradicsomot, mert itt van a megerősödött, diadalmas élet.

Feltűnhetik, hogy Krisztus Jézus nem engedte meg Magdolnának, hogy megérintse őt, míg a hitetlen Tamás apostolt egyenesen biztatta erre. Jézus teste talán nem érinthető, sebei azonban igen. Magdolna szeretetből akarta érinteni, de Krisztus Urunk gondoskodott a nagyobb egységet biztosító Oltáriszentségről. Tamás meg alázatosságból vonakodott, azért bátorította, emelte magához.

Krisztus Urunk feltámadása lehetetlen, hogy eszembe

ne juttassa a morális feltámadást. A bűn halál, a bűnös állapot : sír, a gyávaság a lepel, mely rám borul, a megszokás a kő, a bűn alkalmi a katonák, akik visszataszítanak mindenkor a sírba. Itt a feltámadás egy megalkuvástalan, a sírral, a halállal semmiféle utólagos viszonyt nem tartó hatalmas kilépés az élet, az erény kertjébe. Ó, jobb a virágok éltető illata, mint a balzsamnak sírbolti nehéz szaga, jobb az élet mozgalma, mint a bűn halálos tétlensége, ó, jobb a kegyelem hóruhája, mint a bűn vérfoltos szemfedője! Hívj elő, Uram, a sírből, szólíts elő a pokol tornácából! Folyton kísérletezem a bűnnel, keresem a kísértéseket : a károhozat előszobáit. Feltámadott Krisztus : támassz életre és hívj ki a sírből, a pokol tornácából, engedj sebeidbe kapaszkodni és vigy magaddal engem !

A tavaszi feltámadó természet méltó keretet nyújt a Feltámadottnak. Most öltöznék a liliomok Salamonénál külön ruhába, most Alleluját orgonál a verőfény, most az emberiség ujjongását csengik szét a feltámadási harangok. Tudom, hol van a tavasz forrása ! Krisztus sírjából jön a kenetek illatát túlcitálva, Krisztus sebeiből sugárzik elő a tavasz lehellete, ott fodrozik a Feltámadott hófehér ruhájának redői között, ott játszik az ég királynőjének gyönyörű hajával, melyet megbont a nap sugar aranyfésűjével, ott izmosodik a Szentlélek pünkösdi viharában. És a Feltámadott Életkirály tiszteletére díszbe öltöztet erdőket, mezőket, oltárokat.

Istenem, segíts ebben az általános feltámadásban nem elsenyvedni, hanem virágozni, fejlődni és élni, élni, élni!

III.

Húsvét hajnalán üressé vált a sír, elhengerült a nagy kő, elájultak a katonák, fényes ruhájú angyal jelent meg :
Krisztus feltámadott!

A minket zavarbaejtő isteni jószág a feltámadás nagy-szerű titkában lép eléink igazán. Most világossá válik előttünk, mint az emmauszi tanítványok előtt, hogy valóban ezeket kellett szenvednie Krisztusnak és úgy bemennie az ő dicsőségébe. Az élet adja kulcsát a halálnak, a feltámadás adja magyarázatát a kinszenvedésnek. Krisztus a feltámadásban a mi legfőbb igazságunk, mely nem elvont teória,

hanem igazolója saját magának : resurrexit sicut dixit : a feltámadás beváltása legszebb ígéreteinek, isteni próbája, pecsétje egész tanrendszerének. Másrészt a feltámadott Krisztus a mi legfőbb erőnk : dux vitae : az élet vezére, ki legyőzi a halált, megtöri a pokol tornáca lakatját, kitárja az ég csodás kapuit, legyőzi a sátánt, feltöri a halál várát : a sírt, félretolja a nagy követ és újjáépíti szent teste lerombolt templomát.

A legyőzhetetlen igazság, a legyőzhetetlen erő ünnepe a húsvét.

A feltámadott Jézus testén megtartotta öt szent sebeit ; de ezek nem csúfságára voltak szent testének, hanem mint drága ékszerek ragyogtak, tündököltek. A bűn sírjából feltámadott lelkeken is a megbánt bűnök, a levezekelt gyarlóságok, a jóvátett hibák olyanok, mint a feltámadott Krisztus sebei : nem csúfságára vannak már a léleknek, hanem rajta mint drágakövek csillognak, ékeskednek. Az elkövetett bűnök sebek, tátongó sérülések, fekélyek, de a meggyónt bűnök ragyogó forradások, ékszerek, kitüntetések.

Krisztus földi életében a tengeren is járt, feltámadása után nem lépett a hullámokra többé, hanem a parton állt. Nagy Szent Gergely pápa ennek okát abban látja, hogy a földi élet a feltámadás utáni mennyei élethez úgy viszonylik, mint a tenger ingatag, bizonytalan felszíne a szilárd talajhoz. A földi élet csalóka, hamis, viharos mélységeiben romokat, roncsokat, veszedelmeket rejtget ; az örök élet ellenben megállapodott, csendes békekontinens. Mi a mi hivatásunk? Ugyanaz, ami Szent Péteré. Mikor a vizen jelent meg Krisztus, Szent Péter szeretettől égve kiáltotta : «Uram ! Mondd, hogy hozzád mehessek¹» és kilépett a bárkából a tó felszínére. Mikor pedig a parton látta Jézust a feltámadás után, ugyancsak a vízbe vetette magát és úszva igyekezett Jézushoz, míg társai a csodálatos halfogással telt bárkát lassan vitték utána. Életünk célja tehát minden körülmények között Jézushoz jutni. Itt a földi életben a kísértések szelével, a bűn mélységeivel nem törődve Jézusra nézni és nyugodtan feléje menni az élet ingatag felszínén. A túlvilág kikötőjében pedig, mikor a parton fogad minket Krisztus, ne egyedül állítsunk be, hanem vontassuk be az

¹ Máté 14, 28.

élet bárkájának roncsait, de azt se üresen, hanem az erények, érdemek, a lelkek mélységeiből halászott drága gyöngyök, az egykor rejtett, de megtalált kincsek tegyék azt tele, hogy olyan legyen, mint amilyen Szent Péter bárkája volt.

Uram, jöjj az élet vizére hozzánk és várj majd reánk a parton!

IV.

Szűz Máriáról húsvétkor.

Regina coeli laetare, alleluja
Quia quem meruisti portare, alleluja
Resurrexit, sicut dixit! alleluja.

A fájdalmas Anyja ismét az öröm királynője lett és az Úr szolgáló leánya az ég úrnőjévé magasztosult. Az Üdvözítő Jézus feltámadása nemcsak neki magának vált dicsőségére, hanem környezetének is örömére szolgált, amint az Egyház orációja mondja: Deus... per resurrectionem Domini nostri Jesu Christi mundum laetificare dignatus es... Ami tehát Istennek, Krisztusnak dicsőség, ugyanaz az ő követőinek öröm, békesség, amint már a karácsonyi program is megmondta. Regina coeli — ancilla Domini távolságát Krisztusnak, az ő Fiának szenvedése és feltámadása: egyszóval megváltása hidalta át. A hét fájdalom törét szent Fiának: Krisztus Jézusnak verejtéke, könnyei és vére változtatták át a nyolc boldogság aureolájára. A megváltás hatalmas ténye tehát még annak a léleknek is üdvére szolgált, aki a bűnt nem ismerte és aki a sátánnal kezdettől fogva ellenkezésben élt.

A Krisztus feltámadásán örvendező emberiségnek reprezentánsa, kifejezője a Boldogságos Szűzanya. Ki volna méltóbb örömünket tolmácsolni, szeretetünket képviselni, imádságainkat Krisztus elébe terjeszteni, — mint ő? Ő Isten minden kegyelmével közreműködött, ennyiben méltó volt Krisztust méhében hordozni, ezért az igazság győzelmét ő van hivatva leginkább ünnepelni. Benne sohasem volt semmi bűn, ezért a jóság győzelmét ő van hivatva megkoszorúzni.

A Boldogságos Szűz Máriának áldott személye az egyházi év különböző idői szerint más és más fényben ragyog elibénk. Adventben hajnalunk szép csillaga ő, világ reménye,

éjszakánk egén fényeskedő szép hajnal, aki rózsás keblén hozza Krisztust: a nappalt. Karácsony ünnepkörében Isten Anyja, a jászol ringatója, a menekülés pihenője, a műhely úrnője, a gyermek Krisztus tanítgatója, Simeonok, Annák vigasztalója, Krisztus varratlan köntösének szövögetője. Nagybőjtben fájdalmak Anyja, Krisztus verejtékeinek fel-fűzője, vérnyomainak kutatója, könnycseppjeinek keresője, szenvedők vezére, Krisztus halotti leplének gondos simogatója, vértanuk királynéja. Húsvéti időben ő a Regina coeli, aki szent Fiának dicsőséges győzelméről mindenki előtt értesül, aki *gaudet et laetatur*, aki a megváltás betetőzésében, a Szentlélek eljövételében is mindenki előtt részesül. Ő a Szentlélek illatos edénye, az Egyház bölcsőjének ringatója, mennybe emeltetése után pedig az összes teremtmények királynéja.

Add, Szűzanyám, hogy én minden vonatkozásban hűséges fiad, áldott gyermeked lehessek!

A katolikus dogmatika tanítja, hogy mint mindenki, a szent Szűz is rá volt szorulva a megváltásra. Ha az egész emberiség *massa damnata* lett, akkor ennek minden egyes tagja is az és ebből a helyzetből csak egy kiút van: a Fiú-isten megváltása. Ez ránk nézve *Redemptio*, Máriára nézve *Praeredemptio*. Mi megtisztulunk a megváltás révén a már meglevő bűnfolttól, Mária pedig előzetes megóvásban részesül, mely ugyancsak a Megváltó Fiútól ered: *praeredemptio*. E szerint a tan szerint tehát a legelső, akire a megváltás hatást gyakorolt: Mária volt, aki viszont éppen ezért lett a megváltott lelkek számára a *Mater divinae gratiae*: az isteni kegyelem Anyja: kieszközlője, alkalmazója, osztogatója.

Bár az Evangélium kifejezetten nem mondja, mégis bizonyos, hogy a feltámadott Jézus először Máriának jelent meg. Ha ugyanis külön megjelenésekkel ajándékozta meg Magdolnát, ki bűnös asszony volt; Pétert, ki megtagadta őt és Tamást, aki hitetlenkedett, lehetetlen, hogy elsősorban ne édesanyját kereste volna fel, aki tisztaságos asszony volt, aki őt hősiesen a kereszt alatt megvallotta és aki annyira hitte a feltámadást, hogy még a kíváncsiság sem vezette a sírhoz. Valóban a halál legyőzője, a fájdalmak bajnoka nem tiszteleghetett másnál előbb, mint az élet anyjánál, a boldogságok asszonyánál. Mária köszöntötte Krisztust először, midőn szűzi méhéből a világra jött; ugyancsak Mária

üdvözölte őt először, midőn a sír sötétjéből a napfényre jött. Ha Jézus lelke leszállt a pokol tornácába hírül vinni, hogy megnyílt már a mennynek ajtaja, lehetetlen, hogy el ne ment volna Máriához hírül vinni, hogy megnyílt a sírnak szája. A diadalmas, lobogó, daloló, ujjongó alleluja körülöleli az egymást üdvözlő Jézust és édesanyját.

A feltámadott Krisztus köszöntése ez: Békesség nektek, én vagyok! De csak az apostolokat üdvözli így, akiknek háborgó lelke rászorul a békesség olajára és akiknek hite vakoskodó szemű; ezért kell Krisztusnak igazolnia magát előttük: én vagyok. Máriát a szenvedések nem háborították meg és szent Fia halála nem rendítette meg erős hitét. Mária bánkódva kereste a tizenkétéves Jézust és három nap múlva örömmel találta meg. Most az Úr Jézus örömmel keresi édesanyját, akit háromnapos síri távollét után szeretettel talál meg és ölel magához.

Az Evangéliumban még a naimi özvegy szerepel, mint akinek Jézus gyermekét feltámasztotta és visszaadta. Végtelen öröme lehetett a szegény anyának, de emellett éreznie kellett, hogy a halál problémája végleg elintézve nincs, csupán csak elodázva van. Mária édesanyjai öröme teljes, a halál valóban nem végterminus, amitől félni kell, hanem átmeneti kapu a kinszenvedés sikátorából a megdicsőülés gyönyörű birodalmába.

A feltámadott Jézus megjelenései mind, mind célzatosak. Megjelenik Péternek, hogy megbocsáthasson neki és hogy őt az Egyház fejévé tehesse; Magdolnának, hogy megerősítse a tiszta élet útján; Tamásnak, hogy hitetlenből hívóvé tegye; az emmauszi tanítványoknak, hogy az Oltáriszentség hitét megszilárdítsa bennük; a tanítványoknak, hogy megadja nekik a bűnbocsánat hatalmát és az igehirdetés megbízatását. Mért jelent volna meg mármost Máriának, ki ilyesféle megerősítésekre nem szorult?

Máriának megjelent a jutalom címén és a szeretet címén. Hisz a Szűzanya kivette részét igazán a szenvedésből, a tizennégy állomás közül igaz, hogy csak a negyediknél jelent meg, de viszont két állomással túlélte és túlszenvedte Krisztus szenvedéseit. A keresztlevétél, Jézus temetése már nem Krisztus kinszenvedésének állomásai, hanem Máriáé. Úgy illik tehát, hogy az részesüljön legelőször a feltámadás, a megváltás üdvöthozó hatásaiban, aki legutoljára távozott

a sírtól. A többi asszonynak csak angyal jelenti, hogy fel-
támadt az Úr — Máriának, az angyalok királynéjának maga
Jézus jelenthette ezt ünnepélyesen.

Világ legyőzőjének Anyja, könyörögj érettem !

V.

Beteljesült a legnagyobb ígélet : fölépítette szent teste
lerombolt templomát az áldott Üdvözítő. Igazolást nyert
az ártatlan vádlott, kiszabadította magát a holtan elteme-
tett fogoly, újra nyíltan beszél, aki Pilátus előtt hallgatott.
Ó, édes, csodás tavaszi pompában élénk lépő drága Üdvö-
zítő ! Kinszenvedésed alkalmával hiányoztak, akikkel csodá-
kat tettél : a te híveid, most feltámadásod alkalmával megint
köréd gyülekeznek, de viszont ellenségeid, kik akkor körül-
vettek, most elszéledtek, eltűntek, messzebb futottak, mint
a tanítványok az Olajfák hegyén. Hol van most a sok hamis
tanu — sebeid szent izzó tanúságával szemben ; hol van
Pilátus, Kaifás, Annás, hova szédült a pokol tornácánál
mélyebbre Júdás, ott szárad szentséges véred a zsidók és
fiaiknak lelkén ; ki törődik a katonákkal, a főtanács pecsét-
jével, a főpap szolgálójával — senki : összetörte őket a sir
elguruló köve, guzsbakötötte őket a szemfedő, megvakította
őket az angyal arcának fénye, elbódította őket szent sírod-
ból áradó kenetek illata és bizonyosságuktól megfosztotta,
rosszhiszeműségüket nyilvánvalóvá tette fönséges megjele-
nésed, győzedelmes tekinteted.

Te leroskadtál az úton és ime, mégis te vagy az út !
Te mezítelenül függél a kereszten és mégis te öltöztetted
fel az egész világot ! A te véred elfolyt a kereszten és mégis
kifogyhatatlanul gazdag szent Szived ! A te leszegezett kezed
adta a legtöbb áldást, a te epével, ecettel érintett ajkaid
mondták a legszebb imádságot, a te haláloed volt a leggaz-
dagabb élet, a te sírod a drága anyaméh, melyből megszű-
letett a hit, a kegyelem, a dicsőség !

Mit tudott alkotni a bűn ? Halálos ítéletet, hazug váda-
kat, rozsdás szegeket, durva keresztet, szúrós töviskoronát,
Szűzanya könnyeket, borzalmas sebeket, kiömlő drága vért,
temetést, szemfedőt, gúnyt, kősziklasírt.

És mit alkotott Jézus Krisztus ?

A vádakból imádságot, az ítéletből felmentést, a bör-

tönből szabadulási csarnokot, a tövisből, szegekből, keresztből aranybafoglalt, csókolt ereklyéket. A könnyekből és vércseppekből isteni váltságdíjat, a sírból a feltámadás nagyszerű helyét, hitünk, világnézetünk földalatti forrását.

Sokaknak okoz gondot ama malomkő, melyről azt mondta Jézus, hogy azok nyakára kellene kötni, akik megbotránkosztattak egyet ama kisdedek közül, akik őbenne hisznek. Bűnbánat esetén ezt a követ is összetöri az Úr sírjától elgurult óriási kő, mint ahogy a sátán által leronított égi csillagokat pótolták azok, melyeket fölemelt az Isten Anyja drága szent fejére.

A feltámadott Krisztus többé nem áll szóba a farizeusokkal, bűnösökkel, vámosokkal, betegekkel, többé nem ül le Zakeuséknál, Bethániában, nem véd többé házasságtörő asszonyt, nem vesz ölébe kisgyermeküket. Intézkedései már az Anyaszentegyház roppant ügyeire vonatkoznak, lassan kibontakoznak az Egyház tervei, kontúrjai, hogy majd a Szentlélek jöttékor egészen élénk álljon, mint hegyen épült város, mint sziklára épített vár, mint minden bárányok számára készült akol, mint megterített, vendégeket váró menyegzős háza a nagy királynak. A bűnösöknek megalapítja a bűnbocsánat szentségét, a betegek számára a szent kenet kegyelemeszközét, a többit a karizmákat osztogató Szentlélekre bízta.

Roppant felelősség tehát, amit Isten kegyelmi indításai, segítő malasztja, belső sugallatai, külső kegyelme ránk rónak. Ha tartósan visszautasítjuk őket, elkopik lelkiismeretünk és egyszer csak megszűnik Krisztus beszélni hozzánk, lakást venni nálunk. Az Anyaszentegyházra bízott kegyelemforrások megmaradnak ugyan számunkra, de mindez csak lehetőség; a kegyelem hívó, unszoló, vonzó, biztató, ösztökélő, hívogató drága szavai elnémulnak, legföljebb a lelkiismeret mardosó ugatása (ez a jó Pásztor kutyája) az egyetlen, ami odaűz minket Jézushoz. Krisztus az élet Istene, a halottakat hagyja, hogy eltemessék a holtak, ő megy tovább: épít és ültet az élőknek, az övéinek.

Mintha én is az emmauszi fogadóban élnék. Oda húztak a fuvalás leányok, a pipacsfüzérek, a boroskupák, a víg cimborák. Régóta itt vagyok már; lassan megunom a dalt, a mámort, az étel ízét; érzem, hogy alkonyodik és mintha leszállt volna már a nap. Ó, térj be most életem kocsmájába,

feltámadott Jézus! Tudom, hogy nem akarsz bejönni, azt is tudom, miért. De mégis jöjj be, amint az istállóból csodás békepalotát csináltál Betlehemben, úgy lelkem kocsmájából is isteni templomot varázsol elő szent megjelenésed. Te vagy az alkonyat virradata, te vagy az új, soha nem nyugvó nap, te vagy a legédesebb vendéglős, a te szentséges tested tiszta kenyere az egyetlen, mely kell nekünk, szent véred egyedül enyhíti örök szomjúságunkat!

Jézusom, feltámadásod után a bűnösöket elkerülted, de a bűn egyik hajlékába: az emmanszi fogadóba mégis csak beléptél. Ó, jöjj el, add édes testedet, hogy fölismerjelek, égi kertész, drága utitárs, feltámadott Isten!

Első vasárnap húsvét után.

Fehérvasárnap.

Quasimodo...

Mióta csak emlékszem, te voltál mindig nekem a legkedvesebb vasárnapom. Ez az első áldozás drága napja, amikor «quasi modo geniti infantes sine dolo, lac concupiscentes»:¹ mint most született kisdeded, akik hamisítatlan tejet kívánnak, fehér ruhában, mama csókjával, égő gyertyával oltár elé léptünk. Ekkor rezgett át rajtunk először saját ártatlanságunknak és a te végtelen jóságodnak minden édesége. És azóta is ez a szárnyaira emelkedő tavasznak, a glóriás Krisztusnak, a Regina coelinek, a sebek láttára leboruló Tamásnak édes, fiatalos erőktől áradó drága ünnepe.

Istenem, micsoda utat is tettünk idáig! Jövünk a télből, a hamvazás pernyeesője alól, át hegyeken, viharokon, kéte lyeken, nagyheti sziklákon, gázoltunk port, pálmaágot, havat, vért, sarat, ruhákat, láttuk az elsötétült napot, az ecetet, epét, a haláltusát, a temetést. Most mindez jóra fordult:

«Haec est victoria, quae vincit mundum: fides nostra: a győzelem, mely meggyőzi e világot: a mi hitünk!»² — mondja a fehérvasárnapi szentleckében Szent János apostol. Kik vállalkoztak eddig legyőzni a világot? A kard, a jog, a

¹ I. Pét. 2, 2.

² I. Ján. 5, 4.

kultúra, a bátorság, a hatalom és a bölcsesség. De legyőzték-e? A kardot rántó kezek kard által veszték el, a jogot mérlegre tevőket a jogtalanság söpri el, a kultúra pedig, ez az illatos füst : elszáll, mint ahogyan elszállt a császári Rómából, az aranykapus Bizáncból, a kincses Babilonból. Csak egy van, ami legyőzi, igába fogja, célhoz tereli az életet : a mi hitünk : fides nostra. Jól írja Paleologue «Róma» című művében, hogy Isten különös csodájaként onnét indult el az emberiség nagyra nevelése, ahol az emberi méltóságot vérsárba gázolták : az arénából.

De mit is jelenthet «győzni a világot?» Itt nem végleges győzelemről van szó, hanem állandó elviseléssel járó felülmarádásról, a mindennap megújuló küzdelemről, a titkos harcokról, az «occulta lucta»-ról, melyről az apostol is panaszkodik. Ez nagy dolog : győzni hittel a racionalizmust, a történelmi katasztrófákat, győzni türelemmel saját magunk és mások nyomorúságát, kicsinységét, győzni erővel a munkát, megbocsátással a hetvenhetedszer vétkező bűnöst és győzni mindezt nem véglegesen, egyszersmindenkorra, hanem csak egy-két pillanatra, állandó új ellenségekkel, melyek soha el nem fogynak, soha végkép meg nem semmisülnek.

Csak egy erő képes erre : a mi hitünk. A földi élet kényszerít mintegy hinni, mert feladni feladja a problémákat, de ezeket megoldani nem képes más erő, csak égi kegyelem. Csak ez az az erő, amely győzi a történelmet és az egyéni életet : a mi hitünk, mely küzdött minden emberi korlátozottsággal és egyoldalúsággal : keleti misztikával, görög spekulációval, római joggal, manicheus pesszimizmussal, renaissance optimizmussal, középkori vadsággal, újkori racionalizmussal, a mindenkori két véglettel : a babonával és a hitetlenséggel.

Szent Tamás apostol Jézus sebeit kereste. A mi hitünk valóban nem más, mint Jézus sebeibe való kapaszkodás. Csak azoknak tudunk mi hinni, akik irántunk való végtelen szeretetből szenvedtek értünk, akik értünk sebhelyeket viseltek. És nem hiszünk azoknak a vallásalapítóknak, népamítóknak megváltói erejében, akik beszélnek ugyan hozzánk, de nem szenvednek értünk. Mutassák Lenin, Stalin, és a többiek előbb öntestükön az irántuk való szeretet pecsétjeit : a sebhelyeket, akkor majd hiszünk nekik ! A hitnek tárgya az igazság, de indítéka, ajánlólevele az igazságot képviselőnek áldozatos, szenvedő szeretete. Jézus tanítása : az Evangélium :

ez a mi hitünk tárgya, de amiért ezt elfogadjuk, igaznak tartjuk, magunkévá tesszük, az az ő végtelen szeretete, melynek legbeszédesebb hirdetői szent sebei. A szent kereszttel joggal jelvénye, foglalatja a mi hitünknek, mert ragyogja szent hitünk igazát és egyúttal hirdeti azt a végtelen jóságot, amely szeretetből fakadó szenvedéseivel azt az igazságot ajánlja, elfogadhatóvá teszi.

A Feltámadott előtt épp ezért nincs más teendőnk, mint amit Szent Tamás és Szent Péter tettek. Leborulni és az alázatos hit, szeretet hangján mondani: Én Uram! én Istenem! és háromszor elismételni: Istenem, én szeretlek téged! Legyen az Úr Krisztus nekünk az, akinek őt Mária Magdolna látta: kertész: lelkünknek gondozó kertésze. Legyen az, akinek az emmauszi tanítványok nézték: utitárs a jelen élet Jeruzsáleméből az örök élet békés emmauszi fogadója felé!

A Feltámadott Jézus nem a bosszú, hanem a bocsánat útjait járja. Most volna hatalmas bosszút állni Heródesen, Pilátuson, a hóhérokon, a hamis tanukon, de az Úr kétségbevonhatatlan győzedelmét, mint a jóság diadalát, végkifejletét mutatja be. És valóban, aki a kihallgatáson hallgatott, aki a keresztfán nem átkozódott, hanem imádkozott ellenfeleiért, az most a feltámadás után sem lehet a bosszú embere, nem csinál fegyvert a keresztből és nem dobja Pilátus házára sírjának óriási követ, nem keresi elosztott, sorsrakerült köntösének tolvaját, hogy azt elvéve helyébe adja véres halotti leplét. Hanem éppen ellenkezőleg cselekszik: magához emeli, seibeibe kapaszkodni segíti a hitetlen Tamást, háromszoros tagadásának engesztelésére háromszoros szeretetvallomásra kényszeríti Szent Pétert, újra Boldogságos Asszonnyá teszi a fájdalmas Anyát, az ellenségek számára megalapítja a bűnbocsánat szentségét és szent művének befejezésére elküldi a Szentlélek Úristent. Mindezekkel megszilárdítja győzedelmét a rossz fölött és befejezi nagy alkotását: az Anyaszentegyházat.

Legnagyobb győzedelmét akkor ülte Krisztus: a legyőzhetetlen jóság, amikor a bűnbocsánat szentségét megalapította, amikor a világ berendezését a legértékesebb bútor-darabbal: a gyóntatószékkel gazdagította. Voltak sírok, koporsók, temetők Krisztus Urunk eljövetele előtt is, ide temették a test multját, a test romjait, de nem volt gyóntatószék, amelyik a lélek multjának temetője, a lélek romjainak

koporsója lett volna. Krisztus Urunk gondoskodott ilyen szellemi temetőről, amelynek kapuján nem az áll: feltámadunk, hanem ez: megsemmisültünk, többé nem léteztünk, végérvényesen meghaltunk. Ebben a temetőben nyílnak a legszebb virágok, a lélek bűnromjaiból itt épülnek nagyszerű várak; a gyóntatószék tehát romok temetője és romok újjáépítője. Ebben nem lesz holtak feltámadása és így van jól: a meggyónt bűnök maradjanak halottak.

Édes, nyugodt az olvasós litániákon hátul a templom homályos sarkában az októberi gyóntatószék. Ebben meleg van: ez temeti a nyárnak visszajáró izzó emlékeit, ez készíti össze a lélek téli keletgyéjét, ez ad csodálatosan megfiatalító erőt azoknak, akik az élet októberétől félnek. Drága hely a novemberi gyóntatószék, amely mikor penitenciát osztogat, gyertyákat gyújtat beomlott sirokon, megkoszorúztat megdőlt kereszteket, megvigasztal ismeretlen halottakat. Csodálatos az ádventi gyóntatószék! Ez fehérbe, puhára pólyázza a lélek jászolát, nesztelen, sima utat készít az eljövendő Üdvözítőnek, belecsilingel a lélek ádventi csendjébe, dicsőséget és békét osztogat; a lélek varrodája, ahol gyermeknek tiszta pólyát, felnőttnek egyszövésű, varratlan köntöst szőnek. A farsangi gyóntatószék hideg, nem csoda: hűsítőkkal kell szolgálni a báltermek forróságában eltikkadt, megégett lelkek számára. A nagybőjti gyóntatószék hatalmas, erősmunkájú műhely: itt feszül neki a bánat emelője, hogy elgurítsa az eltemetett Jézus sirja elől a követ, itt olvasztja le a szeretet hajnali tüze róla a szégyen pecsétjét, itt mosogatjuk Jézus vérfoltos szemfedőjét, halotti leplét: a lelkeket és egyenesen odairányítjuk a tekintetet, ahova Szent Tamás apostol nézett: Jézus izzó, égő sebeire. Kedves, édes kis emmauszi fogadó a húsvéti gyóntatószék, ahol lassan-lassan felnyílnak szemeink és meglátjuk, fölismerjük a bűnök kódének oszlásával életünk utitársát: az Úr Jézus Krisztust. Megint más a májusi gyóntatószék! Tavaszba öltözteti a lelkeket, kertésszé teszi a Szűzanyát, előkészíti a Szentlélek útját, a kertben ott legel Istennek Báránya és fészket rak a Szentlélek galambja. A júniusi gyóntatószék pedig elűzi a felhőket, melyek Jézus szentséges Szívét: napunkat eltakarják, a szentséges Szívét olyanná teszi, mint a tékozló fiú számára az apai ház. A gyóntatószék rácsa olyan, mint a ház kerítése, mint Jézus szívének ajtaja előtt a töviskorona keri-

tése, melyen át lehet és át kell jutni, mert belülről int, hívogat a megbocsátó legyőzhetetlen Jóság. Ilyenkor hallik a csendes gyóntatószékből vidám ének, lakodalmi dal, mint aminőt a tékozló fiú bátyja hallott kicsengeni a házból.

Vezessen sok lelket a gyóntatószék felé a bűnösök oldalma, a szomorúak vigasztalója, a május és az október királynéja: Mária. Segítsen ő — ki Krisztust temette — itt a lélek roncsait eltemetni! Segítsen ő — ki Krisztus ruháit szőtte — itt lelkünk köntösét megvarrni! Segítsen ő — ki a jászolt puhára bélelte egykor — szívünkben itt Krisztus Urunknak puha fekhelyet csinálni! Segítsen ő — a názáreti műhely királynője — itt becsületes, erős munkát végezni örök lakásunk érdekében. És nyissa meg az ő áldott, édesanyai drága keze itt a kegyelem kertjének kincses ajtaját, melyet egykor lángoló pallosú kerubok bezártak, hogy sokan bemehecssünk!

Második vasárnap húsvét után.

Misericordia...

A jó Pásztor.

Jézus azt mondja magáról, hogy ő a jó Pásztor, Keresztelő Szent Jánostól pedig úgy hallottuk, hogy ő az Istennek Báránya.

Pásztor ő, mert kegyelemmel, áldással, erénnyel, érdemekkel illatos mezőkre, édes magaslatokra terelgeti nyáját, híveit; kezében a kereszt pásztorbotjával, lábai mellett a szenvedések kutyáival; és viszont Bárány is ő, aki elveszi a világ bűneit, akinek csontjait megtörni nem szabad, aki a nyírója előtt nem nyitja meg száját és aki majd az örök életnek szövéténeke lesz és a szűzek szeplőtelen seregének a vezére.

a) Jézus nemcsak elveket osztogatott, törvényeket szabott, hittételeket alkotott, hanem példát is nyújtott, gyakorlattal is szolgált számunkra. Sőt az utóbbi megelőzte az előbbit: előbb bemutatta példáját szemléletesen, azután mondta ki a törvényt elvben, elvontan. Coepit Jesus facere et docere.

A pásztor rendelkezik, a bárány engedelmeskedik. A pásztor fő, a bárány alattvaló. A pásztor saját akaratát követi, a bárány pedig a pásztorét. Jézus így kötötte össze saját személyében is a rendelkező Istent és az engedelmeskedő embert ; az önállóan eljáró Urat és az ő Ura akaratát teljesítő szolgát ; a parancsokat kiadó Atyát és az azokat végrehajtó Fiút. Jézus egyformán példaképe, eszményképe az előljáróknak és alattvalóknak, a papoknak és a híveknek, a pásztoroknak és a bárányoknak. A pásztor részéről époly feladat «jó» pásztornak lenni, mint a bárányok részéről «Isten bárányá»-nak lenni. A papok eszményképe tehát Jézus, a jó Pásztor, a híveké pedig ugyancsak Jézus, mint Istennek Báránya.

Jézusnak mind a két szerepe önfeláldozás : mint Pásztor életét adja juhaiért, mint Bárány, pedig elveszi a világ bűneit ugyancsak élete árán. Micsoda roppant érték az emberi lélek, ha Istennek Fia ily kétszeres biztosítással védi, óvja azt ! Ez az ő barátságának, szeretetének legnyilvánvalóbb jele : mert nagyobb «szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja az ő barátaiért».¹ És ő azóta is a világtörténelem során állandóan Pásztorunk és állandóan ártatlan Bárányunk maradt. Csak egyszer teljesült három napra a jövődőlés : megverem a Pásztort és szétszélednek a nyáj juhai. De a Pásztor feltámadt, újra összeterelte, sőt megnagyobbította nyáját és nem hagyja árván az ő juhait, nem vesz búcsút az ő szívüktől, csupán szemüktől és velünk marad mindennap a világ végezetéig. Azóta is nyájával együtt szenved, együtt fárad az örök élet ösvényei felé terelgetésben. Kutyái, a szenvedések sokszor óvnak a szakadékoktól és sokszor kényszerítenek vissza a posványos, iszapos területekről a hét szentség kristályforrásaihoz, a kegyelem patakjaihoz, amelyeknek partjain a legszebb virágok teremnek.

És mint Isten Báránya is itt van közöttünk állandóan, mindennap, mindörökre. Nem azt imádkozzuk : Isten Báránya, ki elvetted a világ bűneit, hanem, ki elveszed a világ bűneit. A keresztdózat megújítása a szentmiseáldozat, amelyben az Istennek Báránya époly kevéssé nyitja meg az ajkait, mint amikor feláldoztatott vére ontásával, mert ő akarta. Most sem törik meg az ő csontjait, csupán a kenyér külső színét, de ma is épúgy feláldozza magát a mi bűneinkért, mint

¹ Ján. 15, 13.

ahogyan a keresztfán tette. Ezért kell minden oltáron feszületnek lennie, amely azt mutatja, hogy ugyanaz megy végbe az oltáron, ami végbement ott fenn a kereszten.

Hogyan utánozzam Jézust e kétszeres szerepében? Úgy talán, hogy a rámbizottaknak áldozatos pásztorra leszek, az előljáróim irányában pedig engedelmes és ártatlan bárány.

Nagyon nagy szükségem van azután a jó Pásztor önzetlen, minden bárányra kiterjedő aggodalmára, gondoskodására. Jézus senkit sem hagy figyelmen kívül, a gonoszok, a saját vesztüket keresők csak nagyobb figyelemben részesülnek és jó pásztori gondjai közül nincsenek kizárva azok sem, akik nem az ő aklából valók.

Az Isten Bárányától pedig az ártatlanságot kell eltanulnom. A lelkekre vonatkozó tevékenységembe nem szabad beleavatkoznia a testi vágyaknak, erotikus érdeklődéseknek; he nem vallott, neve szerint meg nem nevezett gonosz sandításoknak balfelé. Jézus pólyája és halotti leple, kis jászola és sziklasírja minden dísz nélkülözött, de tiszta volt, de érintetlen volt. Az Eucharisztia is olyan egyszerű és igénytelen, legszebb dísze mégis a tisztaság. Tehát ártatlan, tiszta szándék érvényesüljön mindenütt, mert ha világos bennünk a szándék szeme, egész testünk, egész tevékenységünk tiszta lesz.

b) A megváltás már végbement, húsvét ünnepe elmúlt, eljött, beállt a lelkek tavasza, minden magva kikelt az örök Magvetőnek, a zöld mezőkre terelgetheti már juhait az örök jó Pásztor. Mint Pásztor hátul megy, terelget, vigyázva arra, hogy senki a nyájtól el ne maradjon, magának tartva fenn az utolsó : a legutolsó helyet. Mint Istennek Báránya pedig elől, a nyáj élén halad, elvéve, elhárítva a nyáj bárányai elől az akadályokat : akár élete árán is a legnagyobb akadályt : a világ bűneit. Itt van megint Jézus kétszeres mankója, segítése és itt van az embernek kétszeres ájuldozása, tehetetlensége. Jézus mint Istennek Báránya, előttünk halad : ez a gratia praeveniens : a megelőző kegyelem és mint jó Pásztor hátulról követ, terelget, ez a kíséző kegyelem : gratia subsequens. Jézus nem hiába mondta, hogy ő az út, az igazság, az élet : tehát a mód, a tartalom és valóság ; de tényleg úgy van : az ember elvi teoretikus ingadozásain segít az Isten Báránya : a megelőző kegyelem ; praktikus, kiviteli, megvalósítási akadályain pedig a jó Pásztor : a kíséző malaszt.

Az elsőt segítségül hívni annyi, mint a nyájban Isten Báránya után menni, a másodikkal közreműködni annyi, mint a jó Pásztor szerető támogatását alázatos hálával fogadni.

Jézusom! Add, hogy a te kétszeres jószágodnak megfelelően az én kétszeres ragaszkodásom, közreműködésem, hálálkodásom.

c) A kinyilatkoztatás történetében többen szerepelnek pásztorok. Ábel pásztor volt; Jákob, aki az égig érő lépcsőzetet látta, ugyancsak pásztor volt; Mózes, a nagy törvényhozó, szintén Jetró juhait legeltette, amikor az égő csipkebokrot látta és Izai fiát: Dávidot is a nyáj mellől hívta el Sámuel, mikor királlyá kente. Jézus — a jó Pásztor — mind a négynek alaptulajdonságait hirta, egyesítette. Volt egy pásztor, akit megöltek: Ábel és volt egy pásztor, aki győzött: Dávid. Jézus a jó Pásztor megtette egyszerre mind a kettőt: életét adta juhaiért: megölték és ezáltal legyőzte a halált és a bűnt öt sebével. Jézust megölte az emberi gyűlölet, a sátán irigykedése, gonoszsága, mint Ábelt Kain lázadozó fekete lelke; Jézus legyőzte öt szent sebével a halált, a poklot és a kárhozatot, mint Dávid parittyájának öt kövével Góliátot. Jákob, a pásztor égbenyúló lépcsőt látott, Jézus, a jó Pásztor építette ezt meg és vezetett rajta végig; Mózes — a juhász — törvényt hozott, Jézus, a jó Pásztor hozta meg a szeretet törvényét, amely egyedül mer a szívnek parancsolni: szeresd az Istent, szeresd a felebarátot.

Ő meghal, mint Ábel, ő győz, mint Dávid, ő égbe utat épít, mint Jákob, ő törvényt alkot és szövetséget köt, mint Mózes.

d) Jézus talán azért is mondja magát jó pásztornak, mert a bűn által felbomolván az ember, az állat, az elemek közötti béke, a legelső emberi teendő: a szelidítés volt. Ábel is összülők gyermeke, már pásztori teendőket lát el. Jézus — aki szelid és alázatos szívű — különösen találón hasonlatot használ, amikor magát Pásztornak, mégpedig jó Pásztornak mondja, mert az Evangélium hivatása az elvadult lelkek megszelidítése, a gonoszok és a jók közötti béke megvalósítása, az akolból való és az aklon kívüli juhok összebarátkoztatása.

De ugyanígy: a juhok és farkasok: az erények és a bűnök szétválasztása is.

e) A bűn legelső következménye volt, hogy felbomlott

az ember és a természet közötti béke. Addig a föld magától termett, azóta átkozott és csak az arc verejtékével végzett keserves munka árán ad kenyeret; addig az állatok békében simultak az ember lábaihoz, azóta pedig ellenségek életre-halálra. A paradicsomból kiűzött embernek tehát két nagy teendője volt a bűn következményeképpen: arca verejtékével művelni a földet és nehéz, hosszú munka után megszelidíteni az állatokat.

Már Ádám és Éva gyermekei megosztottak ezen: Kain földműves lett, Ábel pedig pásztor. Mikor eljött Jézus, meg akarta szentelni a két ősfoglalkozást és mondott két igen szép példabeszédet: az egyik a földművelésről: a Magvetőről szóló, a másik az állattenyésztésből van véve és ez a jó Pásztorról szóló. Az első földműves: Kain megölte az első pásztort: Ábelt. Krisztus kibékítette a két ősfoglalkozást, mikor önmagát egyszerre Magvetőnek és jó Pásztornak nevezte. Egyik foglalkozás sem átokkal terhelt tehát azóta, amióta Jézus önmagát is Magvetőnek és önmagát is jó Pásztornak nevezte.

Hintsd be lelkemet, e sokszor felszántott, darabos ugart, — az örök élet vetésével — te isteni Magvető és vágyaim, törekvéseim, gondolataim szanaszét kóborló juhait tereld közös szereteted aklába, te isteni jó Pásztor!

MÁJUS.

TE TÖBB VAGY, mint a többi. Tebenned összeolvad a természet és a természetfölöttiség világa, mint a látóhatár és az égboltozat. Te magad is misztérium vagy! Téged nem lehet valami tisztán földihez hasonlítani, te félig égi vagy, te a nagy átváltoztatónak: Istennek egyik bájos csodája, játékszere vagy.

Te vagy az Isten arcának tükre. Kék eged Isten tiszta szeme, sugaraid az ő szempillái, felhőid pedig, ha vannak, fehérek mint egy aggastyán haja, mint az Isten Bárányának tiszta gyapja.

Te vagy a Madonna uszálya. Micsoda színekből, micsoda illatokból szötte ezt a természet vidám, fiatal sekrestyése: a tavasz! A hold ezüstje ruhád alsó szegélye, a csillagok ékszeres hajadban, Madonna! Körülropköd, vállaidra ül egy hófehér galamb: a Szentlélek galambja, lábaidhoz simul az Istennek Báránya, utadat pedig aranyló zizegéssel, illatos kínálgatással szegélyezik a kalászkok és a fürtök. A távoli kereszt tövéből fakadt ezüstpatakok szétfutnak a sokvirágú réten, bennük az okos, ártatlan halacska: az *ΙΧΘΥΣ ΖΩΝΤΩΝ*.

Te vagy az ünnepi pompába öltözött názáreti kert, drágaművű kerete a legszebb képnek: a szent családnak. Orgonáid kék illatleppellel takarják be Szent Józsefnek sírját, szorgalmas szellőid sietve szárítják a kis Jézus frissen mosott ingecskéit; fenyőfáid hegyes levelei varrótűknek kínálkoznak a Szűzanya varrókosarába, harangvirágaid nesztelen csendéssel kísérik az ő imádságukat.

Májusi szellők, ti lobogtatjátok a mennybemenő Úr Krisztus ruháit, ti hoztok angyali üzenést az égből, hogy ne szomorkodjunk az ő távozásán, ti oltjátok el az emmauszi fogadó kis mécsesét este, mert kilépett már a kapun az Üdvözítő és ti izmosodtok mindent betöltő pünkösdi viharra, mely színnel, erővel, illattal, árammal tölti meg az egész világot.

Május! Te drágaművű ametiszt-korsó vagy, melyet vállán hord az aranyhajú, fehéringes isteni Gyermeke, ki közelhajol minden virágkehelyhez és belőled mindegyikbe egy-egy cseppet cseppent esténként, reggelenként.

Harmadik vasárnap húsvét után.

Jubilate ...

Május Királynője.

Tükrözi harmat, őrzik a rózsák
Arcodat, ezt a mennyei virágot
Ó, Szűz, malasztal áldott!
(*Lovich I.: Zsoltár.*)

I.

A katolikus keresztény hitélet mélységes kegyelettel és tapintattal járt el akkor, amikor az év legszebb évszakának : a tavasznak királynéjává tette az Isten anyját : Máriát. Advent szomorúságában így neveztük őt : hajnali szép csillag és hajnali roraték is az ő tiszteletére voltak, mert amint az éjjel és a nappal között ott áll a hajnal, éppenúgy közvetít a Boldogságos Szűz Mária az őszövetség éjszakai homálya és az újszövetség ragyogó nappala között. A tavasz királynéjának pedig azért nevezzük Szűz Máriát, mert a tavasz édes közvetítő a tél hidege és a nyár verőfénye közt. A lelki világnak tavasza a Boldogságos Szűz, mert az ő személye, mint drága virágos édes tavasz ott áll az őszövetség zord tele és az újszövetség verőfényes nyara között. Az őszövetség tél : Isten tervei, gondolatai csak ígéretekben, jövendölésekben élnek, mint a föld alá temetett gyökerekben, ragadós rügyekben az elrejtett szirmok, színek, illatok ; az újszövetség nyár, ahol liliomos mezőkön legeltet a jó Pásztor, ahol kél az örök Magvető vetése, ahol repül a Szentlélek galambja ; a kettő között a Boldogságos Szűz Mária a tavasz, aki az őszövetség telét lassan az újszövetség nyarára változtatja, aki mint tavaszi napsugár kihúzza a levelet, a virágot a rügyekből, a föld alól, azaz, aki Isten ígéreteit beváltotta, Isten eredeti terveit úgy önnönmagán, mint környezetében kibontakoztatta.

Mária tehát joggal királynője a tavasznak, hiszen a tavasz a virágok, a dalok, a madárkák évszaka. Az Isten Anyja biztonnyal szerette a virágokat, liliomokat ápolt a názáreti kertben, Szent József sírjának domborulatán ; szerette a dalokat, hiszen tőle való a Magnificat himnusza, az újszövetség e fönséges preludiuma ; és szerette a madárkákat, hiszen gerléket ajánlott fel áldozatul, mikor Jézuskát

bemutatta a templomban. Bizonyára kedvelte az állatokat is : a kis bárányt, amit Szent Fiára : az Isten Bárányára való tekintettel ajándékoztak neki a pásztorok karácsony éjszakáján ; a kis csacsit, amelynek hátán Egyiptomba menekültek Heródes elől. Joggal nevezte tehát a hívő lelkület az Isten Anyját : Máriát a természet Úrnőjének, a tavasz és május Királynőjének.

A Boldogságos Szűz Máriának gyönyörű névsorából : a lorettói litániából akarok kiemelni egy-két szép címet, áhítatos megszólítást.

Úgy nevezzük az Isten Anyját a litániában : *Mennysországnak ajtaja*.

Krisztus Jézus mondotta: «Szűk a kapu és keskeny az út, amely az örök életre vezet».¹ Szűk a kapu : sok bűnbattyuval, földi kincsek, terhek tarisznyájával nem lehet bemenni rajta. És keskeny az út : nem ad lehetőségeket kényelmes, gondtalan utazásra, hanem folytonos éberség, előrelátás, óvatosság szükséges a rajta haladáshoz.

A Boldogságos Szűz Mária a mennyországnak ajtaja. Ő a tág kapu. Rajta keresztül lépett ki hozzánk Krisztus Jézus, és mi őrajta át jutunk a Krisztus drága vérén megváltott örök hazába. A Boldogságos Szűz Mária a tág kapu, sokan beférünk rajta, mert ő Isten kegyelmének kieszközölője, a bűnösök menedéke, a bűnbocsánat Anyja, közvetítője. Ő volt az egyetlen földi lény, aki a test súlyát is bevitte a szűk kapun, mikor testével együtt mennybe emeltetett. És amint ő kitágította a szűk kaput, épúgy kiszélesítette a keskeny utat is. Szent lábnyomai megszentelték, sokak számára járhatóvá tették azt a keskeny utat, amelyet az Úr Jézus Krisztus előttünk megjárta. Menjünk sokan utána szent keneteinek : erényeinek illata nyomán, legyen ő nekünk biztos út és tág kapu, akinek segítsége, közvetítése folytán üdvözülünk. Amint tisztaságos környezetében megtűrte Mária Magdolnát, a nagy bűnbánót, úgy most is ő az, aki észreveszi a szívek üres korsóját, mint egykor a kánai menyegzőn és szől szent Fiának : nincs kegyelmük, nincs örömük, nincs szeretetük.

A lorettói litánia másik kedves megszólítása ez : *Mária aranyház*.

Mikor megjön az ős, összeszedjük a kert virágait és a tél

¹ Máté 7, 14.

hidege elől bevisszük őket a melegházba. Üvegfalain áthat a nap világossága, melege; de kint szorul a tél dermesztő hidege, csontig ható szele. És amikor kint elhal minden élet, mikor a kertben a hólepel alól csak egy-két karó áll ki, bent az üvegházban örök tavasz van, másodvirágzásnak indulnak becsapott ibolyák, félrevezetett tulipánok, föld alól kicsalt jázminok, violák.

A kísértések jéghideg szele, a halálos bűn dermesztő tele elől az emberi lélek féltett értékeit, erényvirágait is el kell helyezni valami biztos házban. Ez nem üvegház, hanem aranyház: az Isten anyja: Mária. Ő az, aki mint az üvegház a nap sugarait, összegyűjti Isten kegyelmének meleg sugarait, örök tavaszt ápol a télben, védő tanyát nyújt ideális terveinknek, illatos továbbvirágzást biztosít ifjúságunknak. Az ő oltalma, az ő tisztelete többszörös virágzásra: természetfölötti életre készíti lelkeinket, mint az üvegház a növényeket. Ő volt Krisztus Urunk első szállása: aranyháza, ő most is a lelkek védelme, otthona. Az aranyházban tanulunk az égi nap melegére várni, az ég felé nézni, földből kiemelkedni, többször is virágozni. Máriát tisztelni annyi, mint az aranyházban lakni, kísértések telétől védve lenni és kétszeres természetfölötti életet élni.

A lorettói lánia másik kedves megszólítása: *Elefántcsonttorony* könyörögj érettünk!

Az őszövétség pogány népei építgették a gonosz lélek várát: a bábeli tornyot és az volt a szándékuk, hogy elérjék vele az eget. Az ő építményük befejezetlen maradt, nyelvük megzavarodott, építői pedig széteszlottak a nagy világban. Az újszövétség elején ott áll Istennek hófehér tornya: a Boldogságos Szűz Mária. Alapja az alázatosság csodálatos mélységeiben áll, ezért az égig ér. A Boldogságos Szűz Mária csak az Úr szolgáló leányának nevezte magát, ez az elefántcsonttorony alapja: lent áll az alázat mélységeiben, Isten pedig édesanyjává tette őt és szent fejét csillagokkal övezte: ez az elefántcsonttorony teteje. Ő az ég és a föld összekötője, rajta keresztül az égbe látunk, benne látjuk Istennek el nem rontott képét és hasonlatosságát: az Isten tervei szerinti igazi embert. Nálunk is annál magasabbra, az éghez annál közelebbre fog emelkedni lelkünk, érdemeink tornya, minél mélyebbre ássuk annak alapjait az alázatosság mélységeibe.

A Boldogságos Szűz dicsőséges névsorát: a lorettói lita-

niát meg szeretném toldani még egy köszöntéssel : názáreti ház úrnője, könyörögj érettünk ! Ő rendben tartotta a názáreti házat, ő volt a legelső templomnak sekrestyése : tisztogatója, díszítgetője. Munkájában segítségére volt a kis Jézus, aki mellette maradvá, állandóan segített neki.

Mi is mindnyájan sekrestyések vagyunk. Mindegyikünknek van egy temploma : saját lelke, melyről azt mondja a Szentírás : nem tudjátok-e, hogy a Szentlélek temploma vagytok? És mindnyájan harangozók vagyunk : gondosan kell kezelni a lelkiismeret harangját, hogy istentisztelet legyen egész életünk. Ebben a templomban is sokszor kell takarítani a bánat seprőjével, kell a szív mécsesében örök fényt ápolni : a hitet ; szívünk oltárán nem szabad kialudni a szeretet gyertyáinak, szólni kell bennünk is az áhítat orgonájának. Ki fog minket testünk templomának tisztántartására tanítani, szívünk jászolának bélelésére kioktatni más, mint a legelső templomnak, a kis názáreti háznak sekrestyése : a Boldogságos Szűz Mária ? De amint ő nem egyedül dolgozott, hanem Krisztus Jézus segített neki, úgy a mi lelkünket : a Szentlélek templomát is segítsen Jézus nekünk takarítani, díszíteni, tisztántartani.

Az Üdvözítő Úr Jézus Krisztustól tehát elválaszthatatlan az ő csodálatos tisztaságos anyja : Mária. Az Úr Jézus evangéliuma egyúttal a Boldogságos Szűz Máriának is életrajza. Mert azon kívül, hogy az Üdvözítő Krisztus és a Boldogságos Szűz Mária együtt szerepelnek Betlehemben és a Kálvárián, a templomban és a kánai menyegző asztalánál, még mély tartalmi, nemcsak történelmi összefüggések vannak az Úr Jézus és a Szűzanya között. Az Úr Jézus Krisztus templomnak nevezte magát, melyet lerontanak az ő ellenségei, de ő harmadnapra fölépíti azt. Ennek a csodás templomnak kapuja, bejárata a Boldogságos Szűz : a coelestis porta : az égi kapu, amelynek oltalmában azok a bénák, koldusok ülnek, kik nem mernek a templomba bemenni. Az Úr Jézus Krisztus azt mondta magáról, hogy ő a világ világossága, melynek fényénél meglátjuk a keskeny utat és a szűk kaput, elolvassuk, kibetűzzük az újtestamentum okmányát, a Boldogságos Szűzanya az az ezüst mécs, az a márványgyertyatartó, az a szűzi füstetlen fáklya, melyben ez a világosság ég. Az Úr Jézus Krisztus mondta, hogy ő az élet vize, melyből aki iszik, meg nem szomjazik többé,

a Boldogságos Szűz Mária a csodálatos mélyű tiszta kút, melyben az élet vize számunkra fakadt, felcsillámlott. Az Úr Jézus Krisztus a földnek égi vendége, követe, a túlvilág hírnöke, a Boldogságos Szűz Mária ennek az égi vendégnek első szállásadója, befogadója. Az Úr Jézus Krisztus égi kincs, mennyei drágakő, az ő édesanyja Mária, ennek a drágakőnek aranyfoglalatja. Az Úr Jézus Krisztus az emberré lett Isten, ki égből földre lépett, Szűz Mária a szeplőtelen lépcső: a scala sancta, melyre egyedül léphetett az Isten Fia, az ég Királya. Az Úr Jézus Krisztus álruhás király, aki odahagyta fényes királyi trónusát, hogy álruhában bejárja alattvalóinak országát, a Boldogságos Szűzanya pedig az, aki az égi Királynak ezt az álruhát: az emberi testet adta, kölcsönözte.

Engedd meg, Szűzanyám, hogy sokan lakhassunk az aranyházban, sokan mehessünk be a mennyország ajtaján, sokan leljünk oltalomra Isten tornyában! Sokan vegyük vállainkra, mint az özösvetség papjai, a frigynek szent szekrényét, sokan települjünk le a bölcsesség széke elé, nézzünk bele az igazság tükrébe. Vezess éjszakai útjainkban hajnali szép csillag, légy enyhülésünk az élet sivatagjában, te megjelölt forrás, légy végső célunk, te fehérrel bevont Isten városa, légy végső pihenésünk, te Isten elzárt kertje, tárulj fel előttünk, te paradicsomnak kapuja, fogadj be minket, te anyaloknak nagyságos asszonya!

II.

Tekintetedtől rejtőzik a nap,
Homály előtted a kerubok fénye,
Ó, Szentlélek edénye!

(*Loiich I.: Zsoltár.*)

A lorettói litánia Máriának címeit, dicséreteit három nagy tulajdonsága köré csoportosítja: Mária, mint *Szűz*, Mária, mint *Any*a, Mária, mint *Királynő* köré. Azért emeli ki Máriát éppen e három oldalról, hogy éreztesse velünk az Isten Anyjának háromszoros segítségét.

Mária mint Szűz előttünk van és példakép, Mária, mint Anya mellettünk van és segítség, Mária, mint Királynő fölöttünk van és oltalom.

Mária először is Szűz és e tekintetben előttünk jár, mint dicsőséges, ragyogó, félreismerhetetlen példakép. Szűznek

lenni annyi, mint érintetlennek lenni, tehát bizonyos, hogy az az út, amelyen ő szeplőtelen lábaival előttünk halad, érintetlen és mocsoktalan. Ő a nagyokosságú Szűz, aki helyesen értékelte az élet valódi és talmi javait, aki az ószövetség összes jóvendőléseit, az agg Simeonnak jóslatát mind megőrizte szeplőtelen szívében. Ő a tisztelendő szent Szűz, mert Gábiel angyal is tisztelettel meghajolva suttojga el előtte az első «Üdvözlég»-et. Ő a dicsérendő szent Szűz, akit Erzsébet magasztal, ő a nagyhatalmú szent Szűz, aki gyengének látszó lábaival mégis oly erős, hogy széttiporta a kígyónak, a sátánnak fejét. Ő a kegyes és irgalmas Szűz, akinek kérésére történik az első kánai csoda és ő a hűséggel teljes Szűz, aki élete fogytaig hűségesen betartotta Krisztusnak Szent Jánosra vonatkozó rendelkezését: ime, a te fiad: vagyis tekintsd fiadnak őt. Ime Mária, a Szűz, mint példakép, mint ragyogó eszménykép, hányféle vonatkozásban mutatja be előttünk a tisztaság eszményét! Tanuljunk tőle: Máriától, a Szűztől: lelkünk fenekéig tisztának lenni, hogy rozsdafoltot ne hagyjon lelkünkön a kísértések nyirkos lehellete. Legyünk szándékainkban átlátszók, egyszerűek, nyitlak, érintetlenek. Mária vonz; semmi sem annyira vonzó, kedves, követsre indító erény, mint a tisztaszívűség; az Isten Anyjának útjait csak azok követhetik, akik a testi bűnök félelmesen nehéz terheit már az út elején elszántan letették. Csak tiszta lelkek illenek a tavasz királynőjének, Máriának, a Szűznek kíséretébe, csak tiszta szívek számíthatnak Máriának: az Anyának segítségére és Máriának, a Királynőnek oltalmára.

Mária másodsorban anya és ilyen minőségben mellettünk jár, mint hatékony, bátorító, támogató segítség. Mivel az embernek nehezebb esik a jót, a helyest megismerni, ezért jár Mária előttünk a Szűz, mint példakép; és mivel méginkább nehezebb esik a megismert jót megvalósítani, ezért jár Mária mellettünk — az Anya, mint segítség. Üdvözljük őt, mint Krisztusnak szent Anyját, akinek a legnagyobb külső segítséget: Krisztust: a jóbarátot és a legjobb mankót, az ő keresztségét köszönhetjük. Üdvözljük, mint isteni malasztnak Anyját, akinek a legnagyobb belső segítséget, erőink, képességeink megtoldását: a malasztot köszönjük. Édesanyjai támogató teendőihez tartozik gyermekeinek jó tanácsot adni, ezért köszöntjük őt, mint jó tanácsnak Anyját. Az ő édesanyjai keze fog megtanítani, gyöngédnek és erősnek lenni

egyidőben, alapos, komoly munkát végezni és mégis alázatosnak, Istenben bízónak maradni. Ő gyengéd, jóságos, szeretetreméltó Anya, de egyúttal erős oltalmazó is. Részünkről Máriát, mint Anyát kíséri majd a csodálat és a szeretet : ő a csodálatos Anya és a Szűz virág szent Anya.

Az Isten Anyjának anyai segítségét legelsősorban kérni kell. Jézus mondja az Evangéliumban : «Kérjétek és adatik nektek».¹ Mária édesanyjai segítségét is kérnünk kell sokszorosan megismételt : «könyörögj értünk» sürgető kérésével. Szent Bernát mondja, hogy még sohasem lehetett hallani, hogy Mária ne hallgatta volna meg a hozzá folyamodókat. Akik tehát követik az előttük haladó Máriát : a Szűzet, azok számíthatnak édesanyjai segítségére, támogatására a mellettük haladó Máriának, mint Anyának.

Mária harmadsorban Királynő és ebben a szerepében fölöttünk áll, mint életünk egész országára kiterjedő oltalom. Mária az emberiség legszebb virága, fölötte áll páratlan, egyedülálló méltóságánál : Istenanyaságánál fogva minden embernek, ő valóban a teremtés koronája, az igaz lelkek királynője. Az ő országa is — akárcsak szent Fiáé — nem e világról való ; trónusa a kegyelemnek trónja, hatalma nem katonaságra, adókra támaszkodik, hanem alattvalóinak hitére, imádságára. Királynéja ő az angyaloknak : Gábiel mélyen meghajolva köszönti ; királynéja a prófétáknak, mert az Üdvözítő Jézust — akit a próféták csak képekben, jövődölésekben láttak — ő egészen közelből látta, kisdédkorában karjain, kiszenvedett testét pedig ölében tartotta. Királynője ő az apostoloknak, mert Krisztus környezetében megelőzi őket ; a vértanuknak, mert átjárta hét tör az ő szenvedő szívét is, a szűzeknek, akik számára utat mutatott, a mindenszenteknek, mert valamennyiök fölé magasztaltott. És királynője végül annak, amit már annyi év óta nélkülözünk : a békének, amely nyomon kíséri Máriát a nyomor helyére : az istállóba, az idegenbe : Egyiptomba, a szenvedésbe : a kereszt alá és az örömbe : a feltámadáshoz.

Mária, mint Szűz követőket keres, akik utána menjenek, mint Anya gyermekeket keres, akik segítségére, anyai kezére bízzák szívüket, mint Királynő pedig alattvalókat keres, akiket nem a félelemnek, hanem a szeretetnek, nem a pénz-

¹ Luk. 11, 9.

nek, hanem az imának adója kapcsol óhozzá. Ha sok mindenféle hamis eszmény, helytelen kép merül fel előttünk, csak nézzünk bátran az előttünk haladó Máriára, a Szüzre. Ha a kitartásban csüggedünk, szólítsuk meg bátran a mellettünk haladó Máriát : az Anyát. És ha Isten országához való tartozásunkat veszélyeztetik a kísértések és a szenvedések, hívjuk segítségül a fölöttünk álló Máriát : a Királynőt.

III.

Öledben a szépséges irgalom,
Kezedben hívás, elvetés hatalma,
Ó, Istenemnek Anyja !
(*Lovich I.: Zsoltár.*)

Keressük fel azokat a nőalakokat, akik az Evangélium során az Isten Anyjával valamiféle vonatkozásba jöttek és mutassunk rá arra, hogy a Mária-tisztelet mennyi értégyarapodást jelent a különböző női típusoknak, a különböző női foglalkozásoknak, hivatásoknak és életkoroknak.

a) A legszebb, legfontosabb, legnemesebb női élethivatást : az *édesanyait*, Mária önmagán mutatta be. Az összes földi hivatások között a legnagyobb kitüntetés az édesanyai hivatásnak szolt, mert Istennel nem jött vonatkozásba sem a jegyesi, sem a hitvesi viszony ; az édesanyai azonban igen. Kimondhatatlan magaslata a lelki előkelőségnek az, amelyre az édesanyaság az istenanyaság révén jutott. Mária, az Isten Anyja magyarázza meg az édesanyáknak, hogy az ő feladatuk is ez : Isten fiait nevelni és ezáltal őreá hasonlítani. Mária, az Istenanyja tanítja meg az édesanyát minden tekintetben gyermekének élni, a szenvedés, a száműzetés, a menekülés gondolai között a lélek minden igényét a vigasztalás iránt gyermekéből és nem a külvilágból remélni. Mária istenanyai szíve tanítja meg az édesanyai szíveket gyermekeiket kétszeresen szeretni : természetes szeretettel, mint saját gyermeket és természetfölötti szeretettel, mint a teremő Isten kincsét, képét, hasonlatosságát, fogadott fiát. Az édesanyai szívek az istenanyai szívtől fogják megtanulni gyermekeiket a béke Názáretében nevelni, elvesztésük, szem elől tévesztésük esetén a templomban megtalálni, már gyermekkorukban Istennek a templomban bemutatni, a Kálvária és a kinszenvedés útjaira is elkísérni, a szenvedések terhe alatt elbukót is

fiának vallani és részvéttel annak fájdalmait nem növelni, hanem gyógyítani.

Akik esetleg jövőendő házasságok előtt állanak, azok ne a szenvedély izgalmaival gondoljanak erre, hanem az édesanyai hivatás csodálatosan felmagasztosult érzületével, amely érzület Mária istenanyai lelkületén épül, nemesedik, erősödik. Ezért nagyon indokolt, hogy ne csak a leánykorunkban, de később nagyobb, súlyosabb hivatások teljesítése idején is hűséges Mária-tisztelők: kongreganisták legyünk.

b) A másik női típust: *a szorgalmas, okos háziasszonyt* az Úr Jézus látogatásával tüntette ki, mikor Máriát Bethániában fölkereste. Nemkülönben Mária, aki szintén látogatással tüntette ki és szentelte meg a háziasszony munkakörét, mikor Erzsébetet: Keresztelő Szent János anyját meglátogatta. Itt nem jelent meg üres kezekkel, hanem magával hozta kisdéd Jézusát és itt a háziasszony lakhelyén énekelte el a «Magnificat»-ot.

A háziteendőkkal elfoglalt leányoknak, asszonyoknak a Mária-tisztelet tehát kettőt jelent: egyrészt megtanítja őket a reális élet apróságai között sem nélkülözni a kisdéd Jézust, másrészt a konyhai teendők prózaiasága között segíti azt a lelki emelkedettséget, lendületet megőrizni, amely mindig kész dalolni és a munka hétköznapiaságában is énekelni Mária énekét, amit a háziasszony otthonában dalolt: «Magasztalja az én lelkem az Urat és örvendezzék szívem üdvözítő Istenemben».

c) Új női típus az Evangéliumban *a menyasszony*. Mária a kánai menyegző menyasszonyával találkozik össze és örömeinek gyarapítására csodát kér isteni Fiától. Hiányos volna az Evangélium, ha az Istenanyja érintkezéseiben elkerülte, vonatkozásaiban kihagyta volna a női lelkület ezen új állapotát: a menyasszonyt. Ha valaki, akkor a házastársak, a családot alapítani szándékozók vannak kitéve annak a veszélynek, hogy minden örömet, lelki és kedélyi kiegészülést egymástól várnak és egymásban keresnek. Nem fenéig frázis a szerelmeseknek, a jegyeseknek az a kijelentése, hogy egymást nemcsak szeretik, de imádják. Felakasztanak mindent egy szegre. Ennek az egymásba zárkozó és mindent egymástól váró szeretetnek az ünnepén: az esküvőn engedi megadni Isten a bajt, hogy elfogy a bor. Bizony, a földi örömek forrása hamar kiapad: kifogy lassan a szívek serlegéből az öröm

hora, mielőtt még az élet lakomájának végére érnek — és elfoglalja helyét a közöny íztelen vize. Most jön Máriának, örömről okának kedves szerepe, viszonyulása menyasszony-lelkekhez : a Jézustól hozzánk közvetített, nemesített szeretet borával pótolja a természetes érzelm hiányait. A szerető nőnek, a menyasszonynak szeretete, vagy ha tetszik : szerelme úgy lesz hitvese, választottja iránt nemes, lendületében csorbíthatatlan, erejében el nem lankadó, ha a Szűz Mária tiszteletéből, az Ave Máriából merített idealizmus révén sohasem engedi lelkéből az öröm borát igazán kifogyni és ha saját lelkének örömforrásain túl is tud egy helyet, ahonnan újat lehet meríteni, ha lankadunk : Mária szeplőtelen szívét.

d) Az Isten anyja, Mária evangéliumi útjain útbaejti az elesett nőt is. Miután igen nagyok azok az értékek, amelyeket a Teremtő a női lelkekbe helyezett, a királynői koronáját elvesztett nő igen szomorú látvány és azért az általános állásfoglalás irányában a megvetés. A tisztaságuk nemes tudatát bíró nők igen sokszor nem tudnak a pusztá szánakozáson lejjebb ereszkedni az elesettekkel szemben. Mária, az Isten anyja, nem tesz így. Megtűri, hogy Mária Magdolna környezetében lehessen megtérése után, megengedi, hogy isteni Fiának itt-ott kis szolgálatot tehessen, hogy lábaihoz ülhesen, hogy holttestéhez balzsamot, keresztyéhez könnyeket hozhasson. Ő, a legtisztább, akit egy egész erkölcsi világrend választott el Magdolnától, szóbaállt vele, társaságába, szeretetébe fogadta őt. A Mária-tisztelet fogja megtanítani a tisztalelkű nőket arra, hogy hogyan kell bánni a nem kongreganistákkal, a más világnézetbe tartozó, a nagy bűnökbe merült lelkekkel : nem elítélni, hanem megmenteni kell őket.

e) Ha az Üdvözítő Jézus Krisztus több alkalommal ejtette útba a szenvedő nőt, akkor valószínűleg Mária sem hagyta figyelmén kívül. Ő saját személyében mutatta meg, hogy a nőnek, mint édesanyjának vagy mint feleségnek nem az a feladata, hogy a keresztyut megállítsa vagy visszafordítsa, hanem, hogy hozzácsatlakozzék és hogy a szenvedő szenvedéseit megossza. Ő támogatja Veronikát, Magdolnát, Szent Jánosnak anyját és egyedül ő róla emeli ki az Evangélium, hogy stabat mater dolorosa : állta a keserves Anya, a többiek összeroskadtak. A szenvedés óráiban sokat tanulhat a szenvedő nő Mária tiszteletéből.

A földi nők, feleségek, hitvesek, leányok sokszor ahelyett,

hogy enyhítenék a szenvedéseket, tehetetlen vergődésükkel csak növelik azoknak fájdalmait, akiknek szenvedéseit mint hitvesek, édesanyák, vagy leányok enyhíteni volnának hivatva. Hogy a reménye horgonyát Istenbe vetett női lélek mennyi szenvedést bír el, azt szépen mutatja a hétfájdalmú Szűz a keresztnél, a keresztlevétélkor és a temetéskor, aki rengeteg fájdalma közt is elég erővel rendelkezik más szenvedőket támogatni és a Mesterét elvesztett Szent Jánost fiának elfogadni.

f) Új női típust: *az elhagyott nőt* mutatják Jézus mennybe-menetele után a zárt ajtó mögé az apostolokkal elzárkózott női lelkek. Ámbár csak János tanítványt említette Krisztus, de az összes elhagyott lelkeket értette, amikor azt mondta Máriára mutatva: Ime, a te Anyád. Amint akkor Mária imádságára jött el a vigasztaló Szentlélek, úgy most is a szeretteit vesztett magárahagyott női lélek számára a Mária-tisztelet fogja elkövetíteni a vigasztalás Lelkének jöttét, aki nem enged bánatunk szobájában elzártan emésztődni, hanem lángot fúj fejünk fölé és nem hagy nyugodni, hanem új munkakörök, feladatok felé tereli a bánatában vergődő lelket és nem engedi azt baja, elhagyatottsága mellett tétlenül elmaradozni.

g) Az utolsó női típus, akivel Mária találkozik, *az özvegy, agg nő*, aki mindenét, ami itt a földön kedves volt, elvesztette már és akinek csak egy kincse maradt: lelkének hite. Mikor Mária bemutatja a kis Jézust a templomban, az agg Simeon mellett ott van a nyolcvanéves özvegy Anna asszony, akinek már senkije sincs ezen a világon. Ehhez a típushoz közeledik Mária legszebben: a kisedével karján: akit az agg Simeonnak és talán az agg özvegy Annának is ölébe helyez. Ez a mozdulat, a gyermeknek ez az odanyujtása ugyanazt mondja, amit később Jézus mondott: öregségekben is legyenek olyanok, mint a kisedek. Az agg nőknél, az özvegy lelkeknél is indokolt Mária tisztelete: segíti őket gyermeknek maradni. Mert gyermeknek lenni annyi, mint anyával bírni. Akinek öregkorában is édesanyja Mária, az könnyen hasonlít az igazi eszményi gyermekre: a kised Jézusra és ezért bemehet a mennyek országába.

Nincs tehát egyetlen női típus sem, amellyel Mária ne találkozott volna és nincs olyan lelkiállapot, amelyben Mária tisztelete ne jelentene a női lélek számára erőt, gyarapodást.

Negyedik vasárnap húsvét után.

Cantate ...

Kicsoda nekünk Krisztus ?

Most, amikor a virágtól szegélyezett úton, tavaszi szél-től, illatos virágporos szellőtől ölelve jár közöttünk a diadalmas feltámadott Jézus, amikor csattogó örömben köszönti őt madárdal, virágszirom, verőfény, kelő vetés, fölmerül a kérdés: kicsoda nekünk Jézus? Kicsoda ő, akire életem rábíztam, akire mint sziklára világnézetem házát építettem, akinek élet-hivatásomat kezébe adtam, akinek kinyitom minden titkomat, bevallom minden vágyamat, aki lelkemnek mecénása lett és akinek jegyét: a szent keresztet kisdedkoromban fejemre, serdülőkoromban homlokomra, felnőttkoromban vállaimra vettem és fogom venni halálos ágyamon minden érzékszer-vemre, halálom után pedig sirom fölé. Kicsoda nekem ő?

Szent Tamás apostol szavaival felelek magamnak :

«Dominus meus et Deus meus» — Uram ő és Istenem.
Vagy Assisi Szent Ferenc reggeli és esti fohászával :

«Deus meus et omnia : én Istenem és mindenem».

a) *Értelmnek* ő a legmegnyugtatóbb, legszilárdabb *Igazság*. Mily édes tudat az, hogy az Isten Fia megtestesült, hogy itt él közöttünk, bizonytalanságban vergődők között valaki, aki azt mondhatja magáról: én vagyok az Igazság. Jézus Istenember; mint ember hozzáférhető, elérhető, élvezhető, megnyugtató Igazság; mint Isten a titokzatosság misztikus fátyolába burkolt, engem kutatásra, keresésre, fölfedező utakra hívogató Igazság. Tehát megnyugtatója értelmemet, de nem gondolatlan tunyasággal; kutatásra hívja fel eszem, de nem a bizonytalanság izgalmával. Értelmem köszönti őt a Mestert, aki az ismeretek országát oly területekről származó igazságokkal gazdagította, ahová tapasztalásaim, következtetéseim keze soha el nem ért volna és ha el is ér, — semmi biztosítékom nem lett volna rá, hogy tényleg igazság az, amit találok és nem képzeleti álom. Jézus az értelmet megóvjá az elteoretizálódástól, a szobatudósságtól, mert ő összekapcsolja a vallási ismereteket az erkölcsi gyakorlatokkal, az igazságot az élettel. Ezzel biztosítja az észnek állandó vezérszerepét az élet irányítását illetőleg. Az elmét itteni vándorlásunk

idejére megfejeji a megvilágosító kegyelemmel, érvényesülési körét kiterjeszti a hit területére, túlvilági állapotában pedig megkoronázza a numen gloriae-val.

b) *Szívemnek, érzelem- és kedélyvilágomnak* a legbőkezűbb mecénása, a legdrágább *kincse* ő. Szívem az ő hajléka, amit fölékesít a megszentelő malaszttal, berendez a nyolc boldogság bútorával ; édes jelenléte örömet áraszt, megtanítja szívemet szeretni és e tevékenységben örömét találni. Ha néha fölhullámoz a kedélyélet tengere és a harag vihara háborgóvá korbácsolja a felszínét, megszólal szívem hajócskájából és parancsol a szélnek is, meg a tengernek is és nagy csendesség lesz. Ő ajándékozta lelkemnek a békét, segít ártatlanságra : örökös öröme, ő tanít meg erényeket gyakorolni, tehát állandóan virágoskertben járni, az imádság ligeteiben ott vannak a megnyugvás padjai, ahol fáradt kedélyem felüdül, újra-éled. Szemeim ártatlanságának ragyogását biztosítja a gyermek Jézus, vágyaimnak helyes fejlődését a názáreti házban fejlődő ifjú Jézus ; tanítványaimmal való helyes bánásmódra megtanít a mester Jézus, a kinok, a szenvedések közötti béke megőrzésére a szenvedő, ostromozott, megfeszített Jézus. Az élet glóriás művészetére a feltámadott Jézus, a földi dolgokon túlemelkedésre az égbeszálló Jézus. Jézus megtanít rá, hogy a testnek hivatása nem a kél, az aljas élvezet, hanem a mulandóság süllyedő vizei fölött járni, színében elváltozni és a lélek tulajdonságait magáévá tenni, feltámadni és megdicsőülni. Ő hoz a halál sötét kapujába túlvilági fényt, a szenvedések keresztjét ő fonja körül a hozsannák és alleluják ragyogó koszorújával.

Szenteld meg bennem a bánat éjtszakáját, te gyermek Jézus, áldd meg a szenvedés, a kereszthordozás nappalát, te kinszenvedő Jézus, tedd szentté az élet estéjét, te alkonyatban magadat nekünkadó emmauszi Jézus, taníts meg örülni a reggeli fénynek, te diadalmas hajnalban feltámadó Jézus ! Tedd szívem ingadozó várát a hit, a meggyőződés erős szikláira és ne engedj a düh, az indulat viharaitól, a szenvedély dagadó vizárjaitól megreszketni, megfélemleni. Legyen szívem kis jászlad, hajlékod, sírod, amelyben visszavonhatatlannul állandóan lakol és adj erőt a legnagyobb szenvedésben mégegyszer felrázni téged.

c) *Akaratomnak* — te vagy *támasza*, mankója, gyógyítója. Te tapostad előttem az utat és ahol lábaid nyomát nem

fogta be a köves talaj, ott szent kereszteddel húztál vonalat, hogy tudjam : merre kell menni. A jó megismerésében te támogatód értelmemet, mint Mester, a jó megvalósításában te segített akaratomat, mint Pásztor. Te az inaszakadtakat lábraállítottad, állítsd lábra az én erejehagyott akaratomat, gyógyítsd meg lelki bénaságomat, támogasson elülről a jó példád, te a nyáj élén haladó Istennek Báránya és támogatson hátulról kegyelmed, te a nyáj nyomában haladó jó Pásztor! Segíts, te örök Magvető engem gazos szántóföldet százszoros gyümölcsöt hozni, a konkolyt kivetni, az igazi magot befogadni és az örök élet csürei számára százszoros gyümölcsöt hozni. Támogasd akaratom aluszékonyságát a virrasztásban, lankadó áhítatát az imádságban, hogy hetenként legalább egy óráig tudjak virrasztani veled. Drága szent tested acélozza meg, tegye bátorrá akaratomat, drága szent véred pedig tegye könnyűvé a megvalósítását azoknak a feladatoknak, amelyeket tanításod szerint kötelezőknek ismerem fel magamra nézve.

d) *Emlékezetem* feladata nagyszerű. Már róla való hiteles evangéliumi ismereteim is legfőbb javamnak mutatják őt, de az, amiről eddigi életem során emlékezetem följegyzett, valóban megerősítik vallomásomat : én Istenem, én minde-nem ! Még mielőtt születtem volna, már imádkoztál a főpapi imádban értem, mint aki szintén az általad küldöttek tanítása révén fogok hinni benned. Édes jó szüleim házasságát megáldottad, édesanyám karjain elfogadtál szolgádnak engem, keresztséged által az üdvözítő Anyaszentegyházba vétél fel engem. És azóta is mennyi lelkikrizisen, mennyi testi életveszélyen, bünalkalmon és kísértésen segítetted át szegény szolgálodat ! Emlékezem támogató kezedre, feloldozásaidra, megbocsátásaidra és ez az emlékezés a multa megtölti a jelent örömmel, a bizonytalan jövőt pedig reménnyel, bizakodással. Emlékezem : semmi sem emelt oly utólérhetetlenül magasra, mint az első szent gyónás után kapott feloldozáskor az Istennel való kibékülés nagyszerű tudata. Az életnek egyéb nagy ünnepélyein mindenütt az ügy, az eszme volt a nagy, de én magam elnyomott, kicsiny voltam. De az első feloldozásban én voltam a nagy, a fölemelt, Jézus kisded lett értem — akárcsak Pádúai Szent Antalnak karján és engem nagygyá tett ! Azután mily áldásos környezetbe vezettél, mily drága szere-tettel óvtál és mennyi végtelen sok kegyelemmel látogattál !

Hűséggel fogok jótéteményeidre visszagondolni és bizalommal számítok újakra, mert tudom, hogy mindem velem való tervednek egy a célja : az én üdvösségem és egy a rúgója : irántam való nagy szereteted.

e) *Képzetelemnek* van mégis vele kapcsolatban a legszebb hivatása : az Evangélium adatai nyomán elképzelni őt és környezetét, megközelíteni őt és pótolni, kitölteni, kiegészíteni azt, amit róla a történetírók följegyeztek. Ez nem ábrándozás, amely ártalmas, hanem jogos, indokolt elképzelés. Látom a Kisdedet Betlehemben könnyezni, fázni ; látom a názáreti műhelyben dolgozni, vagy a názáreti kertben édesanyjának segíteni. Látom hazulról elbúcsuzni, a pusztában bőjtölni, imádkozni, látom viselkedését a kísértésben, a keresztkelésben. Elkísérem őt Jeruzsálembe, Kafarnaumba, a Tiberiás mellé, látom őt Bethániában, Jákob kútja mellett pihenni, a boldogságok hegyén, a Tábor hegyén, az Olajfák hegyén, a Kálvárián és mindazokon az áldott helyeken, amelyekkel érintkezett, amelyeket életével, halálával megszentelt. Látom őt képzetelemmel az Oltáriszentségben, érzem szívem fölött dobogni izzó szent Szívét, érzem fejemen áldott, szent kezét, szememen szemének mély tekintetét, homlokomon a keresztes : ismertető jelét.

f) *Lelkiismeretemnek* szabályozója, *irányítója* Krisztus. Megóv a vakmerő bizakodástól rendíthetetlen igazságossága, a kétségbeeséstől és kishitúségtől pedig kimeríthetetlen irgalmassága. Állandó utat szab kísértéseim megítéléséhez, kétségeim eloszlatásához, bűneim megvallásához és megbánásához. Nem enged aggályossá lenni, de megóv és visszatart a könnyelműségtől is. Arany középutat jár előttem Jézus ; nem hiába mondta : ő az út. Éjszakában születik : ő az út ; a lelkek a kétely és a bűn sötétségében tévelyegtek, imbolyogtak, — ő az, aki kezünket fogja és vezet : ő az út. Jézus nappal hal meg : ő az igazság, amit látni kell, amit csodálni és imádni kell. És Jézus reggel támad fel : ő az élet, amelyikből részesedünk, amelyiket vele együtt élnünk kell. Jézusom, kisdéd, — légy világosságom a kétely éjszakai sötétjében és légy utam, amelyen haladjak ! Kinszenvedő Jézusom, légy nappali, eltitkolhatatlan, elkendőzhetetlen igazság szegény tévelygő elmém számára ! Jézusom, te feltámadó, légy élet az ájulózó, haldokló lelkemnek !

Ötödik vasárnap húsvét után.

Rogate...

A búcsúzó Krisztus.

Az egyházi év minden szakában más és más fényben ragyog előttünk megváltó Krisztusunknak áldott személye, glóriás alakja. Kedves nekünk a kisded Jézus, aki karácsony áldott melegével fűti pólyácskájából a dermedt világot és mert mint kisded — beszélni nem tud, angyali ajkakkal mondatja el beköszöntőjét : Dicsőség — békesség ! Édes, meghitt játszópajtásunk az ifjú Jézus, aki a názáreti ház munkás műhelyébe invitál és azt mondja, hogy őt azokban keressük, amik az ő atyjáiéi. Áldott atyánk a felnőtt mester Jézus, aki megtanít imádkozni, szeretni, élni, aki fölvesz bennünket is munkatársainak, hogy tanításának lehulló morzsáit összeszedhessük, nyomában az örök élet kalászeit tépegethessük. Végtelen kincs nekünk a kereszten vergődő, vonagló Krisztus, aki a vele együtt szenvedőknek még ma paradicsomot ígér, aki a szenvedés igáját : a keresztet dicsőséges zászlóvá avatta. Életünk rejtélyeinek kulcsát tartja kezében a feltámadott Jézus, aki az emmauszi alkonyatban a kenyeret szent testévé változtatja, aki sebeibe kapaszkodni enged, aki az őt megtagadókat — mint Szent Pétert — háromszoros szeretetvallomásra készíti. És most előttünk áll a búcsúzó Krisztus, aki nagy művét : a világ megváltását befejezte és most ajkán a szó : «Elhagyom a világot és visszatérek az Atyához».¹ Amily öröm volt Krisztust fogadni, époly szomorúság elválni tőle. Amily édes volt vele együtt lenni, époly nehéz nélkülözni őt most, mikor visszatér ragyogó dicsőségbe öltözött oda, ahonnét gyermeki egyszerűségben megtestesülésekor leszállt. A feltámadott Jézus megmutatott annyt, hogy az embernek nem végső tartózkodási helye a sír : abból kikel és új életre ébred. A mennybemenő, búcsúzó Krisztus még többet mond : az embernek nem végleges helye a föld ; hivatása azt elhagyni, tőle elbúcsúzni és egy új világba : égbe szállni. Tanít elbúcsúzni a földi szépségektől, értékektől annak

¹ Ján. 16, 28.

tudatában, hogy az ég szépségei és értékei többet érnek és ami itt érték, az is az égnek egy ideszakadt kicsiny darabja. A mennybemenő Krisztus nem lesújt, hanem fölemel, nem itthagya, hanem magával visz; eddig ő jött hozzánk, most azt szeretné, ha mi mennénk őhozzá, ő utána.

A tőlünk búcsúzó, mennybemenni készülő Úr Jézus Krisztus sok-sok emléket hagy itt nekünk, hogy sokszor eszünkbe jusson. Itt hagyta kis jászolát, hogy legyen honnét békét meríteni, itt hagyta sírjának óriási követ, hogy életünk várát ráépíthessük, mint alapkőre, itt hagyta szemfödőjét, halotti leplét, melyre megírta vérbetűkkel Istennel kötött szerződésünket, békeokmányunkat, mint fehér papirosra. Itt hagyta keresztyét jelvényünknek, győzelmi lobogónak; kínoeszközeit néma vádlóknak, figyelmeztetőknak. Ideadta, anyánkká tette édesanyját és művének betetőzésére, a megváltás teljessé tételére elküldötte a Szentlélek Istent: a Megszentelőt. Sőt ő maga sem távozott valójában tőlünk, mint Istenember közöttünk maradt, oltáriszentségi jelenlétében mindenkié lett. Ezért nem szíveinktől vesz búcsút, hanem csupán szemeinktől: egy kis idő és nem láttok engem. Krisztus tehát tényleg mostani jelenlétében nem látható, de lénye egésze szerint bírható.

Jézust mennybemenetele előtti búcsúján kívül még kétszer látjuk az Evangélium során elbúcsúzni: amikor búcsút vesz édesanyjától és a kis názáreti háztól harmincéves korában három évre és amikor az utolsó vacsora asztalánál elbúcsúzik tanítványaitól három napra. Mind a két búcsúzása sokkal szomorúbb, mint a harmadik, amikor emberi jelenlétét tekintve, végleg távozik, örökre elbúcsúzik. Az ő gyengéden szerető emberi szívének, amely megkönnyezte barátjának: Lázárnak halálát, bizonyára fájdalmára volt odahagyni a kis békés názáreti otthont, ahol ifjúsága legszebb éveit telte, amelynek kertjében Szent Józsefnek sírja domborodott és főként odahagyni a Boldogságos Szűzanyát egyedül, támasztalanul. A jövő pedig, amely előtte állt, egyáltalában nem volt rózsás, vigasztaló: három küzdelemmel, nélkülözéssel, szenvedéssel teli év, amelynek nincs egy pihenőhelye, amely pusztaságban a kísértések hegyén kezdődik és szenvedésben a Kálvária hegyén zárul. De ő, aki elbúcsúzott a mennyi Atyától, meghozta ezt az áldozatot és elbúcsúzott a kis názáreti háztól.

Az utolsó vacsorán elbúcsúzó Krisztus azonban sokkal szomorúbb, mint a mennybemenetele előtt elbúcsúzó Krisztus. Pedig akkor csak három napra távozott. De ez a távollét igazi volt: testét eltemette a sír, lelke a pokol tornácába szállt; mennybemenetele alkalmából azonban csak szemeinktől búcsúzik, de el nem távozik: csak emberi külső alatti tartózkodását cseréli fel a kenyér színe alattival. És ez jól van így, mert emberi alakban mindig csak egy helyhez volt kötve, oltáriszentségi jelenlétében azonban egyszerre lehet mindenütt, mint minden embernek mindene.

Mért búcsúzik az Úr Jézus Krisztus mégis? Azért, mert a földi életben mi is sokszor búcsúzunk olyasmitől, amit szeretünk és ő példával akar szolgálni ebben a pontban is nekünk. Elbúcsúzunk az iskolától, ahol otthagyjuk gyermekéink játékait, tudásunk, jellemünk fejlődésének száz és száz kedves emlékét. Elbúcsúzunk a szülői háztól, hogy beálljunk az élet nagy katonaságába, ki tisztnek, ki közlegénynek és otthagyjuk az ifjúkor melegét, varázsát, csendjét. Akit élete külföldre vet, az elbúcsúzik a hazától és hány eset akad, amikor el kell búcsúzni családtól, vagy más valamitől, amit nagyon szeretünk. Mindezek az apró elválások arra valók, hogy Isten megbarátkoztasson a nagy búcsúzásnak: a halálnak tényével, igazságával, hogy hozzászoktasson minket mindez által az elkerülhetetlen elbúcsúzásnak gondolatához. De az élet minden baját orvosoló Úr Jézus Krisztus ebben a búcsúzás nehézségeiben is élénk világít, mikor azt az időt, míg nem látjuk egymást, ezzel a szóval jelzi: egy kis idő. Az egymással való újra találkozás maradandó örömei elfeledtetik, túllépik az elválás múlt fájdalmait.

A búcsúzó Krisztus négy okot jelöl meg, ami őt távozásra készíteti: 1. az ő emberi természetének — amely a szenvedést és a megváltást végrehajtotta — végleges megdicsőülése; 2. hogy nekünk a Szentlelket elküldje; 3. hogy közbenjárjon értünk az Atyánál és végül 4. hogy helyet készítsen számunkra a mennyben.

Krisztus úgy születésében, mint szenvedésében inkább velünk törődik, mint magával; kereszten mondott hét szava közül csak három vonatkozik önmagára, a többi miránk; mennybemenetelének négy oka közül csak egy vonatkozik saját magára, a többi három reánk. Ez a nagy, mindig velünk gondoló szeretet vigasztaljon meg minket. A tanítványok

szomorkodtak, mikor Jézus távozott. Jó jel, ha Krisztus közelsége örömet, távozása szomorúságot jelent. Tulajdonképp csak egy dolog van, ami Jézustól eltávolít : a bűn. Tartozunk mi is Krisztus nyájához, az apostolokhoz, akik égre néző szemmel tekintenek a mennybemenő Krisztus után és vágyódnak a sok lakásra, amit készíteni megy nekik az égben.

Áldozócsütörtök.

A mennybemenő Krisztus.

A mai ragyogó ünnepen az Anyaszentegyház gyengéd és mégis biztosan vezető édesanyjai keze fölvezet bennünket ismét az Olajfák hegyére, de nem azért, hogy ott Istent vérrel verejtékezní, hanem azért, hogy égbeszállni lássuk. A szenvedésnek és a boldogságnak, a fájdalomnak és a megdicsőülésnek titokzatosan mély összefüggését, összetartozását akarta Krisztus megvilágítani akkor, mikor ugyanazt a helyet választotta mennybemenetele helyévé, amelyiken vérrel való verejtékezése történt, tudniillik az Olajfák hegyét. Az Üdvözítő akkor szenvedő volt, most dicsőséges. Akkor az volt buzdító szava : vigyázzatok és imádkozzatok, vagyis magatok megszentelésére gondoljatok ; most azt mondja : elmenvén, tanítások és kereszteljetek, vagyis mások megszentelésén munkálkodjatok. Akkor megjelent az angyal, hogy átadja Krisztusnak a szenvedés kelyhét, a fájdalom keserű poharát ; most is megjelenik két angyal, de nem szenvedést hoznak, hanem buzdítást, bátorítást, vigasztalást. Az Olajfák hegyét, a kinszenvedés kiindulópontját a végbevitt megváltás tette a megdicsőülés végpontjává. Azért ma nem földreszegezett szemekkel megyünk fel rája, — mintha Krisztus földrehullt vércseppeit keresnők — hanem égre szegezzük tekintetünket, mint az apostolok, mert Jézus diadalmas éghévonulását szemléljük.

Jézus mennybemenetele annyit jelent, hogy földi szereplésének ideje lejárt, hivatása, amit reá bízta, beteljesedett. A világot megváltotta, a poklot megtörte, az Anyaszentegyházat megalapította, az eget megnyitotta. Bejárta a földi tereket, megfordult az élet minden helyzetében és így Evangéliumában példát, szentségeiben pedig kegyelmet hagyott hátra mindegyikünk számára. Meglakta a jászolt és a mű-

helyt, járt az iskolában, ahol megszegyenítette a tudósokat és a templomban, ahonnan kikergette az árusokat. Bejárta a nagy természetet, a mezőket, ahol tanítványai kalászt tépeggettek, a hegyeket, ahonnét nyolc boldogságról tanított és ahol színében elváltozott, a tengert, amelyen lábaival végigment, amelyet lecsendesített. Lakott egy éjszakán keresztül a börtönben is, átment a szenvedéseken, leszállt a poklokra is és három napra meglakta a sírt. Nincs hely, amelyen ő meg ne fordult volna, nincs élethelyzet, vagy foglalkozás, ahol az Údvözítő példaképet, rekordot ne állított volna. Most azonban feladata teljesítve van. Amint dicsőséges előképe, egyiptomi József a börtön sötét, földalatti mélyéből a Fáraónak jobbára került, ugyanígy Krisztus is a sír mélységes börtönéből, tehát még mélyebbről, az Atya jobbára, tehát még magasabbra magasztaltatott. Mikor az Údvözítő földreszállt, földrejövetele szerény volt és csendes, mint a halk karácsonyi éjszakában a hópihéék esése, mostani visszatérése hatalmas, nyilvános, dicsőséges. Akkor jászolba szállt le, mint a kegyelem és irgalom székére; most az Atya jobbára száll fel, mint bírói ítélő trónusára.

Jézus, mikor vérizzadása alkalmából kereste fel az Olajfák hegyét, csak három tanítványt vitt magával a szenvedések éjszakájába. Csak azt a hármat, akiknél legtöbb biztosíték volt arra nézve, hogy nem fognak megbotránkozni szenvedéseinek láttán: Pétert, akiről tudta, hogy háromszorosan szereti őt, Jánost, akit tisztasága nagyobb szenvedések elviselésére tett képessé és Jakabot, aki egyenes, becsületes lelkével ingadozás nélkül követte mindenüvé. Most, amikor nem a szenvedés éjszakája, hanem a dicsőség ragyogása öleli körül az Olajfák hegyét, most nem hármat, hanem tizenegyet hoz magával ide Krisztus. A szenvedéseket kevesekkel osztotta meg, az örömöket, a dicsőséget ellenben sokakkal. Senki se féljen Jézus tanítványa lenni, biztos lehet felőle, hogy az Údvözítő kíséretében sokkal több öröm lesz osztályrésze, mint amennyi fájdalom. És az a kevés fájdalom is azáltal lesz megédesítve, hogy Krisztus is viselte, Krisztus is megszentelte. Akkor az elfogatás éjszakáján erről a hegyről futottak szerteszét az apostolok a zárt ajtók mögé; most is innét futnak széjjel az egész világra, de nem elzárkózni, hanem kilépni, tanítani és kereszteni.

Az Údvözítő Úr Jézus Krisztus azért jött a földre, hogy

megalapítsa közöttünk Istennek országát. Már Keresztelő Szent János így vezeti be Krisztus érkezését: «Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett a mennyeknek országa».¹ Ez az Isten országa az Anyaszentegyház, polgárai a három tartomány szerint küzdők, szenvedők, győzők, alkotmánya a haladók Krisztus testére van vérrel megírva, mint sápadt pergamentre; polgárainak összekötő kapcsa a szeretet, adója az imádság, királya Krisztus Jézus. Ha pedig ennek az Isten országának határait keresi valaki, a Hiszekegy imádság szavaival felelek: *Descendit ad inferos, ascendit ad coelos*: alászálla poklokra, fölmeane a mennyekbe. Kitolta az Isten országa határait a legvégső pontig, lehatolt a kárhozat előszobájáig és kiterjesztette a megváltás határait, a jóság győzelmét a lehető legmesszebb, mikor alászálla poklokra. Azután pedig fölmeane a mennyekbe, hogy ott trónusára üljön és országának eme másik véghatárán átvegye a végső uralmat alattvalói: az angyalok, az emberek, a küzdők, a szenvedők, a bűnösök, sőt még a kárhozatban lakók fölött is az Atyának jobbján. Alászálla a poklokra és fölmeane a mennyekbe: ezek Isten országának határpontjai és ami e kettő között van, az mind az övé. A pokol előcsarnoka és az ég trónusa nem ellentmondó sarkai két külön világnak: Krisztus Jézus az ellentétek kibékítője, a végletek összekapcsolója, áthidalója összekötötte már a kettőt.

Mikor Jézus a kereszten meghalt, lelke leszállt a pokol tornácába, hogy égbevezesse azokat, akikre megváltása elsősorban jelentett szabadulást: az ószövetségi lelkeket. Ha az ószövetségben valaki olyan bűnt követett el, amelyért halálbüntetés járt, az illető elmenekülhetett az őt menedékhelyre egyikébe, ahol nem volt szabad kivégezni őt. Ha azonban a főpap meghalt, elhagyhatta a várost, biztonságban volt már azon kívül is. A bűnbeesés után az egész emberiség halálra volt ítélve, a kárhozat helyén kívül egyedül a pokol tornáca volt az a biztos menedékhely, ahol a halálraítélt lelkek oltalmat találtak, de mihelyt a főpap Krisztus a kereszt oltárán meghalt, elhagyhatták a menedékhelyet, hogy az örök életbe menjenek. Miután pedig Krisztus feltámadott, fölment a mennybe, egészen kétségtelenné téve győzelmét a világ fölött, teljesítve jövendölését: «Bizzatok, én meggyőz-

¹ Máté 3, 2.

tem a világot».¹ Mikor elfoglalta országát, ennek kapuján elsőnek ő vonult be, mint hadvezér, utána katonasága: a pokoltornácabeli lelkek, vele győzelmi jelvényei: a szent sebek. De ezek nem vádolóink lesznek, hanem közbenjáróink az Atya előtt.

Az Úr Jézus Krisztus eme két útja: hogy tudniillik alászálla poklokra és fölméne a mennyekbe, mélységes tanulságot rejteget számunkra. Azt a tanulságot, hogy csak az képes a szeretet szárnyain Istenhez emelkedni, aki előbb az alázat ösvényén, lépcsőzetén leszállt az önmegvetésnek mélységeibe. A szeretet égbeszállása csak akkor áll be, ha ezt megelőzi az alázat pokolraszállása. Az alázat a léleknek olyan, mintha pokolraszállás volna: keserves, kevesetnyújtó, síró és önmagunkat elfeledtető. A szeretet meg olyan, mint az égbeszállás: a kegyelem ragyogó verőfényében állandó távolodás a korlátolt földtől és beleemelkedés Krisztusba és az ő birodalmába.

Mert Jézus engedelmes volt a kereszthalálig, azért kapott olyan nevet, mely előtt meghajol minden térd: a földieké, az égieké és a földalattiaké. A földiek térdelhajtottak előtte, mikor megtestesült, a földalattiak, mikor a poklokra leszállt, az égiek pedig mikor most égbeszállt. Bejárta és meghódította Megváltónk tehát az Anyaszentegyháznak mind a három emeletét: a szenvedők, a küzdők és a győzedelmes lelkek otthonát.

Mikor Jézus itt az Olajfák hegyén vérrel verejtékezik, akkor azt mondja tanítványainak: vigyázzatok és imádkozzatok, vagyis magatok megszentelésére gondolatok. Most, mikor másodsz orlép fel az Olajfák hegyére, hogy tőlünk elbúcsúzva égbeszálljon, azt mondja: Elmenvén tanítsatok és kereszteljetek, vagyis mások megszentelésén fáradozzatok. Az Olajfák hegyén adta meg tehát az Úr Krisztus a lelki élet két nagy feladatát és ezek: az önmegszentelés és a mások megszentelése. Első feladat: üdvözíteni magunkat, saját lelkünket átmenteni az örök életbe, mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja? De azután kötelességünk mások megszentelését, felebarátaink égbejutását is előmozdítani, mert kötelességünk dolgozni azon, hogy minél több lelket számláljon az

¹ Ján. 16, 33.

Istennek országa. Önmegszentelés Krisztus Urunknak e szavain alapszik: vigilate et orate; mások megszentelése pedig e szavakon: elmenvén másokat is tanítsatok és kereszteljete. Az előbbi a vérrel verejtékező Jézus mondja, a másodikat pedig az égbeszálló Jézus. Az önmegszenteléssel megteszem kötelességemet, mint egyén; az apostolkodással, a mások megszentelésével pedig megteszem kötelességemet, mint a társadalomnak tagja.

Jézus az önmegszentelésnek nemcsak parancsát adja meg, de eszközeit is megjelöli, amikor azt mondja: vigyázatok és imádkozzatok. A bűn kísértéssel kezdődik; a vigyázat a kísértést megelőzi, az imádság pedig követi. Sok kísértést, sok bűnalkalmat elkerülhet az, aki vigyáz, aki lelke békeségének éber őre, ahol a lelkiismeret a lélek kapuinál: a szemeknél, az ajkaknál, a füleknél sohasem alszik, hanem éberen vigyáz. Ha pedig lelkünk belső celláihoz használja álkulcsát a sátán, ha egyszerre bűnös gondolatokat sugall, aljas vágyakat kelt bent lelkünk műhelyében, akkor jön a második eszköz: imádkozzatok. Az imádság világosság, melynek kigyulásakor eltűnik a bűn, a sötétség. Az imádság odafutás a jó Pásztorhoz, ahová nem követhet a farkas, a kísértő. Az imádság égi vezeték, melyen át lelkünkbe ömlik Isten szeretet-árama, amely minket nem enged bűnbe esni.

A mások megszentelésének eszközeit pedig e szavakkal jelöli meg Jézus: Elmenvén tanítsatok és kereszteljete. Tehát elmenvén: fel kell keresnünk bűnben, nyomorban vergődő embertársainkat, akik mellett nem farizeusi, vagy levitai közönnyel kell elmennünk, hanem szamaritánusi irgalommal és részvéttel, áldozatrakész szeretettel. Tanítsatok. Mindegyikünk tehát köteles példában vagy szóban apostolkodni a mennybemenő Krisztus végrendelete szerint a jó érdekében. Elmenvén kereszteljete. Ez a parancs nemcsak az apostoloknak, nemcsak a papoknak szól, hanem minden hívőnek. Kereszteljük meg barátságainkat, gondjainkat, vágyainkat, sikereinket!

Krisztus mondta: én vagyok az út, igazság és élet. Mikor most égbe megy, megmutatja, hogy ő az út. Mikor a kereszten meghalt, ellenfelei is megvallották, hogy ő az igazság. Mikor pedig halottaiból feltámadott, megmutatta, hogy ő az élet.

Áldozócsütörtök nyolcada alatti vasárnap.

Exaudi...

A Szentlélekisten ádventje.

Az áldozócsütörtök utáni tíz nap a Szentlélek Úristen ádventje. A Fiúisten ádventje szomorú, az emberiség nincs még megváltva, ami széppé teszi mégis egy kissé az az Eljövendőbe vetett remény. Dala : Rorate, rorate : tele van szívet megindító panasszal, könyörgéssel ; Betlehemnek éppen ezért alaphangulata a drága otthonias béke, az évezredek óta nélkülözött külső és belső csend, harmónia.

A Szentlélek Úristen ádventje más. Az emberiség megváltása már megtörtént, Krisztus a kegyelem kincses folyóját már hozzánk vezette, csak a megváltás gyümölcsei nem váltak még egyének kincseivé, még nincs itt, aki megtanít minket mindenre, aki megfeddi e világot a bűnről, aki eszünkbe juttatja mindazt, amit Krisztus mondott. Az első ádvent általános megváltást várt, ezért ez keserű, hosszú, 4000 évig tartó, üres, fájdalmas. Ez a második ádvent egyéni megszentelést kíván a már általános után : ezért vidám, ezért csak 10 napig tart. Első ádventünk éneke : Rorate, Rorate ; a másodiké bátrabb : Veni, veni ! Krisztus jövetelét csak a távoli paradicsomi ígéret, csak a homályos jövődölések ígérték ; a Szentlélek érkezését Krisztusnak csálhatatlan, vigasztalót, befejezőt ígérő szavai biztosították. Itt egyének várnak, ott akkor az egész emberiség várt. Krisztus Istenember, aki általánosan, mindenki számára tanít és példát ad. A Szentlélek : Lélek : Spiritus ; aki egyéneké, sokaké : «kiöntök lelkemből minden testre»,¹ ő a mindenkihez eljövendő, belülről tanító isteni Lélek.

Várom tehát a Szentlelket : itt van a második ádvent. Az első ádvent az ég csendes harmatozását várta, ez a második az ég viharát. Akkor csak egy helynek szállt fölébe a csillag, ma minden fej fölé várjuk a Szentlélek tűzét. Akkor csak a Boldogságos Szűz Máriáé volt az ő ereje, most pünkösöd napján ellenben mindenkié. Akkor Isten irgalmával volt

¹ Joel 2, 28.

tele a föld : misericordia Dei plena erat terra ; most pedig Isten lelke betöltötte a föld kerekiségét : Spiritus Dei replevit orbem terrarum.

A Szentlelket joggal úgy várhatjuk, mint az Igazság Lelkét. A világ hazug szellemével szemben roppant szükség van erre. Istenem, mit is jelentene a Szentlélek Úristen szellemében élni? Annyit, mint szentnek lenni. Befogadni a Szentlelket, Isten szellemét és a keresztény jámborság, tisztaság, áhitat, szeretet szellemében élni. Istenem, Szentlélek, de messze is vagyunk tőled ! Racionalizmusunk elítéli a jámborságot, kevélységünk pedig ostobaságnak minősíti. Testi vágyainkat approbálni szeretnők, nem megtagadni : idegen előttünk a tisztaság illatos himpora. Az áhitat nyűg, tehát ismeretlen, a szeretet pedig önzésünk révén teljesen hiányzik belőlünk. Jöjj el, Szentlélek ! Te Isten műveinek koronája, végkifejlete, tetőzd be bennünk Krisztus megváltó munkáját, hozd viharsszárnnyaidal fölénk a bánat felhőit, a lelki áhítatosság derűs egét, a tisztaság illatozónét, a szeretet lelkesítő tüzét ! Építsd meg bennünk, nyomorultakban Istennek országát, hogy szeresünk, imádjunk, kövessünk és egész életünk legyen előtted tiszta, szemérmes ; tekintetünk áhítatos, szívünk Krisztus szerelmese, lelkünk Máriának lovagja ! Segíts az igazság útját választani, erősnek lenni és megdicsőülni !

Accende lumen sensibus
Infunde amorem cordibus
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpeti !

Ami mind e két ádventet derűssé, boldoggá teszi : az Isten anyja, Mária. Ő tiszta lélek, ezért méltó ölében tartani Jézust : a szeplőtelen lelkek királyát ; ő igaz lélek, ezért méltó fejére fogadni a Szentlelket : az Igazság Lelkét.

A mennybemenetel helyéről visszamentek a tanítványok a zárt ajtók mögé és tíz napig a megígért Szentlélek eljöveteleig a Boldogságos Szűz Mária körül gyülekezve imádkoztak.

Mária ekkor lett a legméltóságosabb Oltáriszentség Asszonya, a kisdéd Anyaszentegyház bölcsőjének ringatója, az Úr Jézus Krisztusnak Szent Jánosra bízott élő, drága ereklyéje. Mária hatásos imája nélkül talán nem jön el tíz nap alatt a Szentlélek, csodálatos példája nélkül talán nem erősödik az Egyház oly hirtelen és nélküle kevesebb kegye-

lem sugárzik le a legelső hívókra. Ha az emmauszi tanítványok így imádkoztak: maradj velünk, Urunk, mert már esteledik, az első keresztény hívek kérése Mária körül ez lehetett: maradj velünk, Anyánk, mert most hajnalodik, tudniillik az Anyaszentegyház, a Szentlélek országa, testamentuma.

Nekünk is a májusi Királynő köré gyülekezve, imádsággal kell készülnünk a Szentlélek Isten jövetelére, ünnepére.

A Szentlélek Ūristen a kikezdések és befejezések Lelke. A világ kezdetén az ő lelke lebeg a rendezetlen vizek fölött és a kinyilatkoztatás befejezésénél, az üdvösség történetének végén megint ott van: az első Pünkösdi ünnepén. Ővé tehát a kezdés és a betetőzés, ő creator Spiritus és sanctus Spiritus.

A Boldogságos Szűz Máriára is leszállt az újszövetség elején: «a Szentlélek ereje száll rád», ekkor lett ő a Szentlélek jegyese, a megszentelő malasztanak edénye; és leszállt reá Krisztus mennybemenetele után, hogy betetőzze eddigi tökéletességeit, hogy a Szentháromsághoz való viszonyát teljessé tegye.

Amint Krisztus öt szent sebe ragyogó lett a feltámadás által, épűgy lett Máriának hét fájdalma tündöklő kinccsē a Szentlélek hét ajándéka által.

Mi ezért a hívő kegyelet szaván nevezzük Szűz Máriát Szentlélek mátkájának, edényének, isteni kegyelem Anyjának.

A Szentlélek első leszállása teszi lehetővé a Fiűisten megtestesűlését. Krisztusról azt valljuk, hogy fogantaték a Szentlélektől, születék a Szűz Máriától. A Szentlélek Isten Istennek őnmaga iránt való személyes szeretete. Belső spiratio, lehellődés, repesés, szeretet, amely azonban nem tevékenység csupán mint bennűnk, hanem külön személy. Mivel a Fiűisten Istennek a világ iránti végtelen szeretetéből testesűl meg, érthetű, hogy a megtestesűlésben az aktív rész Isten belső személyes szeretetée: a Szentléleké. Mivel pedig a szeretet nem rombol, hanem épít, ezért az obumbratio Spiritus Sancti, a Szentlélek megárnyékozása nem árt Mária szűzességének, sőt virginitate permanente lumen aeternum mundo effudit: Szűzességének sérelme nélkül anya lett, Isten Fiának anyja.

Máriára a Szentlélek tehát leszállt, mint a megtestesűlés valósítű elve; de ott van tevékenysége szerint is. Szűz Mária

malaszttal teljes, a kegyelemnek tiszteletes edénye, benne illatozik a Szentlélek Istennek a megszentelést valósító elve : a kegyelem. Ez a kegyelem ad természetfölötti képesítést a léleknek és természetfölötti képesítést a működéseknek ; ez fejeli meg tehetségeinket, koronázza meg vágyainkat, ez képesít természetfölötti életre és jutalomra. Mária az isteni malasztnak anyja, aki büntelen és kegyelemmel teljes lélekkel természetfölötti szerepre : szűzies istenanyaságra bír képesítéssel és éppen ezért méltó Krisztushoz bennünket elsegíteni úgy, hogy kiesdi, kieszközli és hatékonyá teszi az Istentől nekünk adott kegyelmeket. Mivel pedig, aki malaszttal teljes, azzal vele van az Úr : Istennek velünkmaradását, bennünklakását készíti elő, segíti elő szerető kézzel, anyai szívvel.

A kegyelmi élet a keresztyény élet. Nincs hitélet, erkölcsi élet és kegyelmi élet között különbség, vagy fokozat.

Istenem ! Adj nekem sok kegyelmet, Szűzanyám, segíts ezeket elfogadni, felhasználni és soha vissza nem utasítani. «A Lelket ki ne oltsátok !»¹ Sugallásaid elhanyagolásától ments meg, Uram minket !

Mit keres a Szentlélek lángja a Szűzanya feje fölött? Jelenti a szent Szűz végtelen magas méltóságát. A többi szentek — az apostolok is — csupán aureolát viselnek ; Mária fejére a Szentlélek csodálatos tüze illik, mely világít és melegít. A szenvedélyek, a világ szelleme, lelke az ösztönök fekete mélyéből kelnek ki és a lelket alulról : ösztöneinél fogják meg ; a Szentlélek felülről ereszkedik le és a legnemesebbet igényli székhelyének : az észet. A Szűzanya gondolkodó értelmét és szent Fiáért sokszor aggódó szívét nyugtatja meg, jutalmazza meg, aranyozza meg szent Fiának hálás ajándéka : a Szentlélek Úristen. Amint a kisdéd Anyaszentegyháznak Mária segített kiimádkozni a Szentlelket, úgy annak malasztja ma is az ő esdeklésére, közbenjárására adódik leginkább.

¹ I. Thess. 5, 19.

PÜNKÖSD.

Jöjj el Szent Lélek Isten,
Áraszd reánk teljesen
Mennyből fényességedet !

I.

Pünkösöd ünnepének tárgya tulajdonképpen kettős : a megígért Szentlélek Istennek kiáradása, eljövetele és édesanyánknak : az Anyaszentegyháznak születése napja. Ma a mennybemenő Krisztus beteljesítette ígérését : elküldte hozzánk a Szentlelket, hogy a megváltás nagy művét betetőzze, későbbi korok, távolabbi területek gyermekeire is kiterjessze. Másrészt ma született az Anyaszentegyház, ma bujt ki a földbe vetett kis mustármag — mert a Szentlélektől megvilágosított Szent Péter prédikációjára ma háromezer ember tért meg — megalakult az első nagyobb emberi társulás az Evangélium elvei alapján.

A Szentlélek eljött, hogy örökké velünk maradjon. Amíg tehát az Úr Jézus Krisztus visszament az égbe, addig a Szentlélek az Úr Jézus ígérete szerint velünk marad állandóan, mint az Igazság Lelke a világ végezetéig. Ezért az Egyház misekönyvének imádságai mind a Szentháromsághoz vannak irányozva : imádkozunk az Atyához a mi Urunk Jézus Krisztus által a Szentlélekkel. Az Anyaszentegyház nem a Szentlélekhez imádkozik, hanem a Szentlélekkel, mert ha imádkoznék hozzá, őt magától távollevőnek ismerné el ezáltal, jóllehet ő velünk van, hogy imádságainknak — mint Isten galambja — szárnyakat adjon.

Ami bennünk visszaállítja Istennek hibátlan képét és hasonlatosságát : az az Isten malasztja, kegyelme. Ennek a kegyelemnek csodálatos organizmusa van : forrása az Atyaisten ; hozzánk közvetítője a Fiú : Jézus Krisztus ; kézbesítője, lelkünkbe csepegtetője a Szentlélek Úristen ; kincstárai a szentségek ; kezelője, osztogatója az Anyaszentegyház ; kieszközlője a Boldogságos Szűz Mária és a szentek.

Pünkösöd a Szentlélek Istennek ünnepe. Ő a Szentháromság harmadik személye, a megváltás kincseinek alkalmazója, a Szentírás gondolatainak sugalmazója, a Boldogságos Szűzanya megárnnyékozója, a kegyelmek, karizmák, ajándékok osztogatója, az Anyaszentegyház életető Lelke.

A történelem során voltak eretnekek, akik szerint az ószövetség az Atyának szövetsége volt; az újszövetség a Fiúé és jönni fog majd még egy harmadik ország: a Szentlélek szövetsége, testamentuma. Az Evangéliumból azonban világos, hogy a Szentlélek szerepe, feladata nem az, hogy újszövetséget alkosson, hanem hogy a Fiúisten művének: a megváltásnak kincseit, gyümölcseit a megszentelésben egyénekre kiterjessze és alkalmazza. Az első pünkösdi napján megszületett és azóta is folyton erősödő Anyaszentegyház: ez a Szentlélek szövetsége, országa, testamentuma. A Fiúisten műve: a megváltás az egész emberiségre; a Szentlélek-isten műve: a megszentelés azonban egyéneké, egyes lelkeké. Amint a folyó folyásában egy mederben folyik, a torkolatnál deltába, több ágba szakad, úgy az Isten malasztjának patakja is a Fiúistennek hozzánk-közvetítése alatt a megváltás medrében halad; lelkünkbe torkolásánál azonban a szentségek hétágú deltájába szakad és ez a megszentelés: a Szentlélek munkája.

Végtelesen fontos és nagyjelentőségű a Szentlélek személye és működése.

A Szentlélek sugalmazásából írták szent szerzők a Szentírást. A mi szent hitünk írásos okmánya kettős arcával: az ó- és újszövetséggel annyi bölcseséget, szépséget és rendszert árul el, hogy nem lehet emberkéz munkája. A Szentírást különböző szerzők, különböző időkben és különféle műfajban írták és mégis egységes gondolatok mennek benne végig, érvényesülnek Mózesztől Szent Pál apostolig. «Amint a zenekarban különfélék a hangszerek és különbözők a zenészek, de játékuik azért egységes, mert egy a karmester, aki dirigál, épígy a Szentírás különböző szerzőktől, de ugyanannak a Szentléleknek sugallatára készült, aki egységessé tette az egészet.»¹ Olvassuk tehát a Szentírást, a legcsodálatosabb könyvet, mely a legrégebbi multtal kezdődik (teremtés) és előrenéz a legtávolabbi jövőbe (utolsó ítélet), mely először került ki nyomtatásban Gutenberg mester műhelyéből, melynek lefordításával kezdődik sok népnek irodalma, sőt ábécéje,² mely Isten ígéje hozzánk, szerződése velünk.

A Szentlélek másik nagy műve, hogy elősegítette, lehetővé tette megváltásunkat azzal, hogy Krisztus Úrunk szüle-

¹ Babura : Szent Ágoston életrajza.

² Gót, szláv, örmény.

ték Szűz Máriától, de fogantaték a Szentlélektől. Gábrriel arkangyal mondja a Szűzanyának : a Szentlélek ereje száll reád és aki tőled születik, ezért Isten Fiának fog hivatni, — nem pedig József fiának. Így a Szentlélek nemcsak követte Jézust, amikor eljött betetőzni a megváltás nagy művét, hanem bizonyos szempontból meg is előzte őt, mert mikor az Ige testté, azaz emberré lőn, a Szűzanya méhébe a Szentlélektől fogadá s szent Fiát.

Legnagyobb műve azonban a Szentléleknek a megszentelés, azaz a megváltás kincseinek alkalmazása, kiosztása egyéneknek. A Fiúisten műve a megváltás általános, mindenkire vonatkozó, ezért a Fiúisten látható volt köztünk. A Szentlélek műve a megszentelés egyéni, egyszerre sok helyen, sok szívben történik, ezért a Szentlélek lélek : láthatatlan.

A Szentlélek munkája láthatatlan, mint általában minden olyan, melynek jelenléte és működése többféle, többirányú egyidőben. Amint csak a magvető karját látom, de a mag csirázóerejét nem ; amint a hadsereg zászlait látom, de az alatta haladó, menetelő haderőt nem, úgy a szentségeknek is csak külső jelét látom, belső tartalmát : a malasztot nem észlelhetem. A megváltás mindenkié, ezért Krisztus emberi természettel is bír, s a kereszten minden látható. A megszentelés egyéneké, ezért a Szentlélek megjelenési formája a galamb, amely sokszor változtatja helyét ; a vihar, melynek tulajdon-sága az alak-, szerep- és helyváltoztatás és végül a tűz, amelynek a térhez csupán az éghető anyagok révén van viszonylata. Ő a belső tanító, a vigasztaló, a vendég, akinek szerepe, feladata époly sokféle, mint ahányféle a vigasztalásra, látogatásra szoruló lélek. Az Anyaszentegyház tehát az ő szövetsége, testamentuma, országa, amidőn a megváltás gyümölcseit egyénekre alkalmazza és kiosztja. Aki nem él az Egyház szellemében, az nincs a Szentlélek kegyelmében s ezért nem vallhatja magáénak sem Krisztust, sem az ő kincseit.

Küldd el Szent Lelkedet és újjáéledünk; és megújul a földnek színe !

Az Atya munkája volt a teremtés : övé a természet világa. A Fiúé a megváltás ; övé a kegyelem világa. A Szentléleké a megszentelés : övé az Anyaszentegyház országa. A Megváltás mintegy új teremtés : létrehozása a csodálatos új világnak : a természetfölötti világnak. Ennek betetőzése, végkifejlete, egyénekben való végleges kibontakozása a meg-

szentelés : a Szentlélek munkája. Hogy visszatérjek a régi hasonlathoz : a természet kis katicabogár háta, csöpp kis domborulat, a természetfölöttiség égboltozat óriás-nagy íve. A katoka háta piros és pontjai feketék, az ég boltozata kék és pontjai ragyogón fehérek. A természet katicabogara annyit mond : van víz, balzsam, kenyér, olaj, bor ; a kegyelem égboltozata pedig ennyit : van újjászületés, szépség, élet, erő, vidámság. A keresztség vizében újjászületünk ; a bérmlás balzsama nyomán előmlik ifjú lelkünkön a szépség, az Eucharisztia kenyere bennünk élet, az utolsó kenet olaja halalos ágyunkon végtelen erő, az Oltáriszentség bora édes, nemes életvidámság. Istenem, segíts «csöpp földi célon ég felé repülni» ;¹ a természetre új világot építeni.

Melyek viszont az elrontott természet : a bűn művei ? A főntebbiek ellentétei. A kereszteleetlenek nem születtek újjá : halottak. A meg nem bérmláltak nem szépek : rútak. Az Eucharisziát nem ismerők soványak és szomorúak ; az utolsó kenetet fel nem vevők gyengék, nyomorultak.

Segíts, Istenem, a kegyelem égboltozatában élni és nem a természet katicabogaras háta alatt kicsinyedni, eltörpülni. Adj nekem életet szent vized által, bájt, ifjúságot, szépséget balzsamod által, lelki bővelkedést szent tested kenyere, lelki vidámságot szent véred bora, lelki erőt szent olajod kenete által !

Két dolog váltakozik állandóan a történelemben : a közösség és az egyén gondolata. A középkor eleje az államot, a renaissance az egyént keresi, építi. A jogtudomány két nagy területre oszlik : közjog és magánjog, aszerint, amint a közös élet szabályait, vagy az egyéni érvényesülés korlátjait keresi, biztosítja. Az erkölcsstan két szabályt ismer el cselekvéseink regulájaként : egyik a törvény : ez általános és ez illeti a közösséget, másik a lelkiismeret, mely egyéni és ez illeti az egyéneket. Madách Az Ember tragédiáját e két sarkpontba ékelt tengely körül pergeti le : Egyiptom : egyén, Athén : a köz ; Róma az egyén, Bizánc a köz ; Keppler az egyén, Danton a köz ; a londoni vásár az egyén, a falanszter-szin a köz gondolatát festi, szolgálja. De az irodalom sem ismer más felosztást, mint klasszicizmus és romanticizmus. A klasszikus zenét, irodalmat az egész emberiség öröme, fájdalma ihleti ;

¹ Kocsis László : Kolostori csend. Költemények.

ami a szerzőben egyéni, az beleolvad a vele rokon általános életörömbé, vagy világfájdalomba. A romantikust viszont az egyéni érdekli, legyen öröm, vagy fájdalom, fő, hogy neki fontos, neki elég; az alkotás talán poetikus mélységekben szegényebb lesz, de az átélés közvetlensége folytán bájosabb, megejtőbb, vonzóbb, mindenkinél szeretettel fogadott.

A mi szent hitünk rendszerében is feltűnik eme kettősség: a megváltás és a megszentelés tanában; a Fiú és a Szentlélek viszonyában. A megváltás általános, az egész emberiségre vonatkozó isteni mű, ezért a Fiú látható, a keresztáldozat történelmi valóság. A megszentelés egyéni, a megváltás közös kincseinek alkalmazása, ezért a Szentlélek láthatatlan, mert munkája egyszerre sok helyen történik, ezért megjelenési módja a vihar, amely nem körülhatárolt, hanem mindent betöltő.

A klasszikus annyi, mint örök érvényű; mindenkit érintő, érdeklő, egyetemes valami. A költő, a zenész, az alkotás akkor klasszikus, ha benne él, zokog, panaszkodik, kacag az egész emberiség élete, bánata, panasz, örvendezése. Klasszikusok: Dante, Shakespeare, Beethoven, Madách, sok tekintetben Wagner, mert alkotásaik, hőseik időfölötti, általános, mindenkire vonatkozó problémákat képviselnek és kutatnak.

A megváltás Istennek klasszikus műve. Ténye mindenkit érdekel, hatása mindenkit érint. Látható; ellentéték kibékítése, Isten örök belső igazságának hirdetője a szent kereszt és a rajta kínszenvedő Jézus. Ő sohasem a múlté, halála kétféle vágja az emberi történések sorát, az emberiség viszonyát Istennel rendez, örökségünket visszaszerzi, a mennyek országának, a pokol tornácának ajtait kitarja és mindezt teszi mint nemünk képviselője, bűneink hordozója, kiengesztelője. Ezért alkotása örökérvényű, ezért a kereszt elmúlhatatlan jel, ezért Krisztus Jézus klasszikus hős, isteni követ. Ezért a megváltás történelmi tény, minden ember, faj, nép életébe szervesen beilleszkedő, szóhoz jutó hatalmas üdvösség-tény. Amint egyetemes sirása az emberiségnek ádvént és az őszö-vetség, épűgy egyetemes, mindnyájunkra vonatkozó isteni szánalom-tény a megváltás. Amint a szolidaritás tragikuma érzik az eredeti bűn egyetemességén, épűgy az irgalom általánosságát hirdeti Krisztus hatalmas műve, drámája, alkotása: az emberiség megváltása a kereszten.

Ezzel szemben a megszentelés, a Szentlélek Isten munkája

a lelki világ romantikája. Itt egyénekben épül ki Istennek országa. Itt egyéni átélésben, sokféleségben mutatkozik Isten megváltása, a Teremtő terve, a Megváltó malasztja. Ezért ez itt bájos, kedves világ : nem hat ránk az egyetemes emberiség fönséges hatásával, hanem egészen varázsába ejt sokféleségével, életszerűségével. Miről is van itt szó? A kisgyermekben ébredező hitről, imádságról, lelkiismeretről ; az első gyónásnak reszkető aggodalmáról, az első áldozásnak hótiszta izgalmáról, a megtérők fönséges szabadságérzetéről, a jötcselekvők fölemelő tudatáról, az esküvői, vagy primíciai oltár ragyogásáról. Amint tehát a teremtés Istennek mindenkire vonatkozó műve, a Gondviselés viszont egyénekre vonatkozó munkája, épúgy a kegyelmi világban is a megváltás az egész emberisége, a megszentelés pedig az egyes egyéneké.

Istenem! Legyen javunkra egyformán szent Fiad műve : megváltás és Szent Lelked alkotása : a megszentelés.

Mi tehát az Anyaszentegyházban : a Szentlélek testamentumában élünk. Karácsony, húsvét évről-évre visszatérő kedves emlék : Krisztus Urunk nem születik meg újra, nem hal meg többé. Pünkösd azonban évről-évre visszatérő édes valóság : a Szentlélek Isten kiárasztja kegyelmeinek árját a bértálás szentségében mindannyiunkra. Ezért vissza kell utasítanunk mindenütt a világ szellemét és el kell telve lennünk a Szentlélek Isten szellemével.

Mi a Szentlélek gyermekei vagyunk. A Szentlélek megjelenési formája vihar, amely tova űzi a világ szellemének fertőző levegőjét ; a galamb, amely szárnyalásával legélesebb ellentéte a kígyónak, mely a földön csúszik ; a tűz, mely nem az ösztönöket szítja, hanem ami az emberben a legnemesebb : az értelem : a fej fölé száll. Ő az imádság, az Isten iránti gyermeki hűség szelleme, a hit bátor küzdőfeleinek erősítő kenete, unctiója. Az ő ajándékai között békés harmóniában fér meg egymás mellett sok olyas, ami a világban kizárja egymást : pl. : a bölcsesség és a jámborság, a tudomány és az Úr félelme. Ő az Anyaszentegyháznak : Isten országának éltető Lelke, ezért nem imádkozik ez Egyház hozzá, hanem vele.

Jöjj el, te élő forrás, tűz, szeretet, lelki megilletődés, meghatottság, te kegyeletes, áhítatos Lélek, üzd el rólunk a világnak profán szellemét ! Jöjj el hazánkra, add meg nekünk is a nyelvek tudományát, hogy tudjunk a szenvedők, a gyer-

mekek, a nyomorultak, az ellenségek nyelvén beszélni, a Krisztustól hozott békét megvalósítani, élvezni, élni !

II.

Isten kegyelmének folyója, mely a szent kereszt tövében eredt, a Szentlélek országában oszlik hét ágra és ez a hét szentség. Itt egyesül a két külön világ : a természet és a kegyelem világa, az emberi erő és a leereszkedő isteni jószág. Hogy a kegyelem a természetet nem rontja le, hanem fölemeli, megkoronázza, égi határok közvetítésére teszi alkalmassá, ezt szépen mutatja a hét szentség, ahol a természet ajándékaira : vízre, balzsamra, kenyérre, borra, olajra épít a Szentlélek Isten természetfölötti hatásokat, következményeket. Lássuk : minő mély összefüggések vannak az egyes szentségek anyaga és az egyes szentségi hatások között.

Keresztség.

A legelső és legszükségesebb szentségnek : a keresztségnek anyaga a legősibb és legelterjedtebb elem : a víz. Az Egyház választékos nyelve «sancta et innocens creatura» névvel illeti. A víz titokban születik a föld alatt, csevegő patakká, hatalmas folyóvá, mélységes óceánná fejlődik. A keresztyén ember Istentől való születése is titkos ; fejlődése, ifjúsága bájos ; férfikora, felnőtt-kora munkás, öregsége mélység, pihenés, csend. A víz általában az élet kezdete, az újjászületés elve. A Biblia első lapjain Isten Lelke lebeg a vizek fölött és már a bölcsélet atyja : Thales úgy véli, hogy minden, ami van, vízből keletkezett. A víz mosta le a világ bűneit a vízözönben ; Krisztus beleállt, járt fölötte, lecsendesítette, borrá, nemesebb elemmé változtatta, az utolsó vacsorán szent véréhez vegyítette és szent Szívéből a vérrel együtt kifolyt engedte. Ezzel megtisztította a démonok lakhelyét és az újjászületés elvévé tette. Eltűnik benne a régi ember és újjászületik megnemesedve, megfiatalodva az új ember : a keresztyén. A természet elsüllyedt, a természetfölötti megjelent. A keresztség vize az, «amely lemossa a bűn szennyét, lehűti az érzéki kívánczóságok hevét, kioltja az örök tüzet, kielégíti a szomjúságot».¹

¹ Aqu. Szt. Tamás III. 66, 3.

Milyen kár, ha elhomályosul lelkemben a karakter pecsétje, amely lefoglalt engem Krisztusnak; ha elmosódik bennem az ígéret, amellyel ellene mondtam a sátánnak, az ő műveinek s az ő pompáinak!

Bérmálás.

A bérmálás a serdülőkor, az ifjúság szentsége, ezért betetőzi, teljessé teszi ama kegyelmeket, amelyeket a keresztség: az újjászületés adott. Ez a lelki nagykorúsodás szentsége. Az ifjúság két főekessége: az erő és a szépség. Ezért a bérmálás anyaga: krizma, amely balzsam és olaj. Az olaj jelenti az erőt, a balzsam pedig a szépséget. Chateaubriand írja, hogy mindig a kellem szüli az erőt: a folyam forrásból ered, az oroszlán kezdetben épolyan tejjel táplálkozik, mint a bárány. Erő kell a hit megvallásához: ezt mondja az olaj, de ezt megtenni lovagias, dicsőséges, hősieen szép: ezt mondja a balzsam. Az ifjú az erények gyakorlásában lesz erős, ez az erő nem lesz nyers, hanem megmarad alázatosnak, Istenben bízónak, gyermekinek, bájosnak.

A bérmálás képesít Isten megvallására, a kereszti homlokon hordozására. Az a fejlődés, amely az ifjú lelkében oly szép, a bérmálás olaja által válik erővé; az a báj, amely a fiatalságot körülengi, a bérmálás balzsamában válik lelkivé, megtisztulttá, égiesen széppé. A bérmálás a Szentlélek szentsége. A Szentlélek Isten személyes szeretete, csodálata önmaga iránt, a teremtés megtermékenyítője, éltető ereje, a megtestesülés elve, a Szent Szűz megárnnyékozója, a Szentírás ihletője, a próféták világossága, Krisztus galambja, az Egyház bölcsőjének tüze. Most mindez bizonyos értelemben a mienk: ő ifjúságunk tartalmasítója, Krisztusnak hozzánk közelhozója, tisztaságunk védő árnyéka, szent perceink, áhitatunk, égi vágyaink ihletője, szívünk galamb-szépsége, lelkünk tüzes ereje. És mindehhez járul az ő hét ajándéka, mint a hét főbűn ellenszere.

A bérmálás eltörölhetetlen jegye azt jelenti, hogy személyiségem Istené. A keresztyén ember «nova creatura», új lény minden tekintetben. A keresztség tiszta vize lefoglalta természetemet, a bérmálás balzsama személyemet. Ezzel az is meg van mondva, hogy cselekedeteim is övék. Szorosabban vagyok beiktatva Krisztus titokzatos testébe, amint ifjúsá-

gomban haladt természetem a kibontakozás felé, ugyanúgy haladt lelkem is az örök ifjúság és élet vezéréhez egy lépést közelebb.

Oltáriszentség.

A legfölségesebb szentség anyaga kettős: kenyér, mint az élet fenntartásának általános elve és bor, mint az élet vidámságának eszköze. Az Oltáriszentség a keresztséggel szemben a kegyelem rendjében az, ami a természet rendjében a Gondviselés a teremtéssel szemben, ami a szoptatás a születéssel szemben. A keresztségben Isten lelkéből és vízből újjászületünk, életünk folyamán Isten testével és vérével tápláltatunk.

Az élet általános fenntartó eleme a kenyér. Táplálék helyett rendesen kenyeret mondunk, amely egyforma a gazdag és a szegény asztalán. A bor pedig az élet vidámságának egészen természetes eszköze. Az Eucharisztia tehát az élet fennmaradását, gyarapodását szolgálja mint kenyér és a lelki élet áldásos derűjét, vidámságát, mint a bor.

Ez a kettős külső még ad egy gondolatot: a búza, a kenyér a völgyek terménye; a szőlő, a bor pedig a hegyeké, a magaslatoké. Életünk nagyobb része a siralom völgyében való könnyező vándorlás; ehhez az úthoz az isteni kenyér: a völgyek kenyere ad erőt, kitartást. De vannak néha tábor-hegyi és kálváriás magaslatok is: itt helyén van az öröm bora, amely az öröm magaslatain ujjongóvá teszi a szívet, a bánat sziklás ormain pedig megóv a kétségbeeséstől. Istenem, eucharisztikus Krisztusom, hozd létre bennem e kettős hatást! Mária, átváltozásnak asszonya, könnyörögj érettem!

Ha összetartozik a bűn és a halál, akkor összetartozik ugyancsak az erény és az élet. A bűn kitárja előttünk, a halál pedig bezárja mögöttünk a pokol kapuját. A bűn és halál, a sátán leánya és fia testvérek; misem bizonyítja ezt inkább, mint az a tény, hogy az első halál: Ábel halála bűnnek, gyilkosságnak műve.

De ugyanígy édesen erős viszonyban állnak egymáshoz az erény és az élet. Ők Istennek gyermekei: az erény kitárja előttünk, az élet bezárja mögöttünk a mennyország kapuját. A kettőt remekül egyesíti az Eucharisztia, melynek vételét meg kell, hogy előzze az erény és kell, hogy kísérje az élet.

Valóban : a szentáldozáshoz az erény tiszta leánya vezeti az embert és az élet erős, bátor lovagja kalauzolja vissza. Ó, szentséges test, szentséges kenyér, ápolj bennem a legédesebb erényt : a tisztaságot ; ó, szentséges vér, szentséges bor, eredményezd lelkemben az életet !

A bűnbocsánat szentsége.

Isten a rosszat is a jó szolgálatába rendelte és így a bűnöket is egy szentség tárgyává tette. A bűnök nem egyebek, mint lelkünk egykor szép házának romjai ; e romokat kell a bánat könnyeiből készült vakolattal egyberóni és megalkotni újra a lélek nagyszerű várát, tiszta házát. Krisztust megsértette a bűnös ; ezért nem méltó magának Krisztusnak bocsánatot adó szavára, hanem mintegy kiközösítve köteles az Anyaszentegyháznál kopogtatni és az Egyház anyai oltalma alatt a mennyei Atyához visszatérni. Így lesz a lélek újjáépült jeruzsálemi templom, melynek dicsősége az újjáépülés után ugyanolyan lehet, mint az első, keresztségi templomé volt. Ezután elbocsáthatod már, Uram, a te szolgádat, hogy menjen és ne vétkezzék többé.

Betegek szentsége.

Kétféle gyengeség lakik az emberben : a bűn mint a lélek és a betegség, mint a test gyengesége. Krisztus nyitott kegyelemforrást úgy a bűnösök, mint a betegek számára.

A betegek szentségének anyaga az olaj, mint az erő eszöke, szimboluma. Itt nincs balzsammal keverve, mint az ifjúság szentségében : a bérálásban ; itt a halálos ágyon már nincs szükség a szépségre, csupán erőre. Az olaj — Istenem, mily régi szimbolum ! — csitítja a sebek égését, segíti kicsúszni a mezítelen birkózót ellenfele kezéből és nagy mennyiségben a tenger viharzó hullámaira öntve, azt lecsendesíti és a hajót símán az öböl karjaiba kikötni segíti. A szent olaj kenete elcsitítja a test fájdalmait, a lélek égő sebeit, hiszen beiktat minden haldoklót a kereszten vergődő Krisztusba, aki csupa béke. A halálos ágyon van a mi hatalmas birkózásunk a sátánnal ; mezítelenül, hisz nem viszünk odáig magunkkal semmi fegyvert és legyengülten, fogyó erővel küzdünk. Csak a szent olaj kenete segít egyedül kicsúszni a sátán

öléléseiből, szorításaiból. Végül itt éri életünk hajóját az utolsó vihar, amely a kikötőhöz most közel sokkal veszedelmesebb, mint azelőtt a nyílt tengeren volt; testünk hajója pozdorjává zúzódik az élet határköveinek éles szirtjein, de lelkünk: a menekülő utas be tud úszni a szentelt olajtól lecsendesített vízű öbölbe és az örök élet partján partra tud szállni mégis.

Egyházi rend.

Az egyházi rend alakja a kézföltétel, mely az Istennel magukat eljegyzett fejek fölött szimbolizálja Krisztus meghívását. A kézföltétel alak szerint jelenti a felavatást, jelenti a hatalom, a méltóság átruházását, a Szentlélek kegyelmeinek fölénszállását. E kézföltétel misztikus koronázás: a legnemesebb testrész: a fej fölé száll Isten fiainak erénykoronája, mely eljegyzí az ifjú tiszta lelkét az Istennek. Isten jegyeseinek jelvénye nem az ujra húzott jegygyűrű, hanem a fejet körülvevő aureola.

Az a beiktatás Krisztus misztikus testébe, mely kezdetét veszi a kerestségben, megerősödik, szorosabbra fűződik a bérálásban, tökéletes lesz az egyházi rendben. A szent ordó karaktere lefoglalja Isten számára az élethivatást. Ezóta csak arról szabad gondolkodnom, amik az Úré. Egyé váltam Krisztussal, az ő érdekeivel, az ő törekvéseivel, misztikus házasságra, életközösségre léptem vele, övé lelkem, szívem, eszem és életem formája, feladata Isten terveit képviselni, alter Christusnak lenni. Istenem, legyen rám ez édes és bájos viszony, mely kimondhatatlan kitüntetés rám nézve, csodálatos magaslat, utólérhetetlen méltóság, mindig magasztos könnyűség és sohasem teher! Lebegjen fejem fölött szent kezeidnek varázslatos, delejes kegyelmi árama, Szent Lelked felavató tüze, amely sohasem enged sem tétlenül eltöprengeni, sem helytelen dolgok felé gondolni. E szentséges, misztikus frigy legyen részemről mindig csorbitatlan, tiszta, háborítatlan, egészen kegyelmi, isteni.

Házasság.

Ha a szentségeket okozati összefüggésükben sorolnók el, akkor az egyes szentségek sorrendje ez volna: Kereszttség, bérálás, egyházi rend, Oltáriszentség, házasság, bűnbocsá-

nat szentsége, utolsó kenet. Az első három jegyadó szentség arra van hivatva, hogy kiépítse Isten országát az egyénben és a társadalomban. Az Oltáriszentség az isteni középpont, ahonnét árad, lobog széjjel az élet, a kegyelem. A házasság az Eucharisztia nagyszerű mása, fönséges következménye. A két utolsó a kivételes állapot: a gyengeség szentsége, gyógyszer a test és a lélek gyengeségei esetére.

A házasság helye tehát az Eucharisztia után volna. Miért?

Ahogyan az ég és föld szerelme megteremtette Krisztust: az ég és föld, az Isten és ember összekötő kapcsát: az Isten-embert; úgy a férfi és a nő örök szerelme megteremti a gyermeket, e két világ egyesítő kapcsát. A megtestesülés kiszélesedése az Oltáriszentség és mintája a házasság. Szent Pál teológiája, mely a férj és feleség szerelmét Krisztus és az Egyház viszonyából magyarázza ki, ezt hangsúlyozza. Az eucharisztikus Jézus és az áldozó egysége: e misztikus közlése és elfogadása a szeretetnek valóban nemes mintája a jegyesek egymásnak szentséget kölcsönösen kiszolgáltató szerelmének.

E szentség szimboluma volna: az oltár előtt egy élet tartamára kikötés, föltételezés nélkül egymásba fonódó kezek és egymásnak esküt rebegő ajkak.

Krisztus az Isten és ember egymásiránti szeretetének eredménye, képviselője, kapcsa. A gyermek a házasságban ugyanez: záloga, gyümölcse, tolmácsolója a férfi és a nő szerelmének, egyesítője arcában, lelkében az ő vonásaiknak. Az ember ennyire mélyen képe és hasonlatossága Istennek!

A házasság egység: a hitvesi egység, gyermeki és szülői egység. Két összetörhetetlen gyűrű az, mely e kettős egységet jelenti. Jelenti egyben a köteleességek kettős sorát: a házastársi köteleességeket egymás iránt és a szülői köteleességeket a gyermekek iránt. A bűn szétválasztó: paradicsomi elszakító jellege itt is feltűnik: elszakítja a férfi fájáról a nő mosolygós gyümölcseit: ezért magtalan előttük az élet fája: nincsen gyermekük.

A szereteten világok épülnek: barátság, család, haza, vallás: e szent fogalmak lényege, kitevője, meghatározója a szeretet. A szeretet nem hiába az újszövetség főparancsa, de a szeretet valóban minden. A szeretet önzetlenség: magunkon kívül álló célok valósítása, önösségünk önfeláldozó oda nyújtása. Mindenhez ilyen önzetlenségnek nevezett szeretet

szükséges. Vallás : önzetlenség Istennel, tanaival, parancsaival szemben. Munka : önzetlenség feladatainkkal szemben. Társadalmi tevékenység : önzetlenség felebarátainkkal szemben. Család, hazaszeretet és önátadás : lényünknek, erőinknek, tehetségeinknek odaadása a családtagok, a honfitársak javára. Krisztus Urunk Isten ; ő parancsolja, a Szentlélek pedig mint Isten szeretetének személyes Lelke felszítja bennünk a hitvesi szeretet tűzét.

A Szentlélek Istennek országa : a kegyelem világa tehát nincs ellentétben az Atya alkotásaival, a természettel, sőt ellenkezőleg, a természet dolgait megkoronázza és lelki hatások közvetítésére alkalmassá teszi.

JÚNIUS.

TE GYÖNYÖRŰSÉGES, színből, virágból, lombokból épült illatos, nagy úrnapi sátor vagy! Te vagy a legnagyobb egyházközségnek: a természetnek ünnepnapja, istentisztelete. Már jön a körmenet... Elöl fehérruhás kislányok csoportja: nyíló margaréták; utánuk méhek zümmögése, pacsirták szárnyaló dala, fülemülék fuvolája, — ők a zenekar. Azután jönnek árvalányhajas aratók vállukon kaszával, sarlós vidám leányok, — ők a katonaság. Nyíló akácok illata a tömjén; hallom már, amint a fürj, a kis ministráns csenget: pitty-palatty, pitty-palatty. Az ég kék selyemből készült pompás baldachin. Jön már a papság, a júniusi szentek: elöl a kis Keresztelő Szent Jánossal Szent Alajos párban, ők a kispapok, azután Szent Norbert, Bonifác, Medárd, Barnabás apostol, páduai Szent Antal; azután a nagy parancsnok: Szent László király; a napot pedig, e csodálatos sugárzó, arany ürmatatót ketten emelik, tartják méltóságosan: Szent Péter és Szent Pál. Az út tele van hintve virággal és amerre ez a csodálatos körmenet elmegy, az ablakokban: az emberek szemeiben gyertyák gyúlnak ki: a csodálat, hódolat, áhítat gyertyái.

Szentháromság vasárnapja.

Áldassál Szent Háromság,
Örökké egy Valóság!

I.

Szentháromság vasárnapjának ünnepén megérkeztünk oda, ami a kinyilatkoztatásnak és a történelemnek végkifejlete: a teljes Szentháromság színe elé. Ádvent örök homályából elindulva vezetett bennünket kezünknel fogva édesanyánk: az Anyaszentegyház; megpihent velünk karácsonykor Betlehemben, azután erős kapaszkodókon fölvezetett a Kálváriára húsvétkor, innét pünkösdi ünnepén a Szent-

lélek országába és most megáll velünk a dicsőség országában az üdvösség egész rendjének szerzője: a Szentháromság előtt.

Szentháromság vasárnapja a mi katolikus hitünknek tulajdonképpen legnagyobb ünnepe. Ma egész teljességében feltárul előttünk Istennek belső világa, belső élete, mennyországa, örökkévalósága és látjuk a kinyilatkoztatás fényénél, hogy Istennek belső élete nem sivár üresség, hanem háromszorosan gazdag életközösség. De amint Isten három személyű ha önmagában tekintjük, éppenúgy háromszoros az ő jósága, szeretete, ránk vonatkozó tevékenysége, ha hozzánk való viszonyában tekintjük. A Katekizmus mondja, hogy Istennek a világhoz és az emberekhez való viszonya ez: az Atya teremtette, a Fiú megváltotta, a Szentlélek pedig megszenteli a világot. Az Isten és a világ tehát ma is állandó életközösségben vannak: Isten teremtette a világot, de azóta is fenntartja, kormányozza, sorsát irányítja, gondot visel rá. A Fiú megváltotta a világot, de oltáriszentségi mivoltában azóta is velünk van és kereszttáldozatát megújítja naponta az oltáráldozatban. A Szentlélek is leszállt az apostolokra, de a megváltás kegyelmeit azóta is osztogatja, alkalmazza és szent szellemével betölti az Anyaszentegyházat.

Az Atyisten művei tehát a teremtés és a gondviselés. A teremtés megindítja az élet kezdetét, a gondviselés irányítja annak folytatását, folyamatát. A teremtés létrehozza a természetet, a gondviselés irányítja a történelmet. A Teremtő alkotása a tér, a Gondviselés alkotása az idő. Mikor mi a földrajzot tanuljuk, bámuljuk a Teremtő kezét, mikor a történelmet nézzük, csodáljuk a Gondviselő jóságát, bölcsességét. Életünk tehát kétszeresen az Atyaistené: tőle van létünk kezdete: ő teremtett minket és tőle van létünk folytatása: ő gondot visel ránk, irányítja sorsunkat, vezet.

Bűnt követni tehát kétszeres gonoszság: Istenadta kezünkkel mintegy megütjük a Teremtő kezét, minket üdvösségünk felé vezető jobbját visszautasítjuk és irányításával ellentétes irányba: a kárhozatba haladunk.

A Fiúisten alkotásai a megváltás és az Anyaszentegyház. Ő megváltotta a világot, megszerezte az üdvözülés lehetőségét, elszenvedte helyettünk a büntetést, rendezte Istenhez való viszonyunkat, megtanított az örök élet ígéire és megalapította a lelkeknek nem e világról való országát, az üdvös-

ségre vivő nagy intézményt: az Anyaszentegyházat. Amíg tehát az Atya létrehozta a terepeket: a természetet mint Teremtő és a történelmet mint Gondviselő, addig a Fiúisten ezekre a terepekre fölépíti a lelkek láthatatlan birodalmát, az isteni malaszt nagyszerű rendszerét. A Fiúistenben mintegy közelebb lépett hozzánk az Úr: emberi testbe öltözött, érthető emberi nyelven szólt hozzánk Isten országáról, szenvedett és az élet minden helyzetére nekünk példát mutatott.

A Fiúisten jósága kétszeres szeretetre kell, hogy indítsa bennünket. Ha ő ennyit áldozott lelkünk üdvösségéért, nekünk is kell fáradsunk azon, hogy az ő ártatlanul kiontott vére ne hiába és fölöslegesen hullott légyen a Kálvária földjére, hanem mi az örök élet kapuján, amelyet ő véres kezével és szent keresztje kulcsával megnyitott — valóban be is menjünk.

A Szentlélek Isten pedig leszállt hozzánk, betetőzte a Fiúisten művét: a megváltást és mint az Igazság Lelke mindörökké velünk maradt. Ma nem sugall már új szent könyveket a Szentírás bővítésére, mert most már nem egyes kiváltságos lelkeknek szól az ő irányító szava, hanem Isten egész földi birodalmának: az Anyaszentegyháznak életét kormányozza, minden hívőnek lelkét betölti, megkoronázza.

A Szentlélek szellemében kell élnünk. Hét ajándéka legyen fegyverzetünk a hét főbűn kísértése ellen, az ő tüze pusztítsa el a bűn Szodomáját, de világosítsa be előttünk az élet útját.

II.

Három ellensége van az embernek a földön: a sátán, a test és a világ. Nézzük meg: micsoda oltalmat nyújt a Szentháromság e rossz hármasság ellen?

a) *A sátán.*

Lucifer volt a neve: világosság hozó. Ő volt az, akiben kísértés nélkül fogamzott meg az első bűn: a kevélység bűne. Ha Isten után az első hely övé is volt az égben, mégis bántotta, hogy ő csak teremtmény és nem egyenjogú a Teremtővel. Ő a bűn, a baj örök forrása. Lezuhant a mennyből, — de nem egyedül. Magával viszi az ég csillagainak egyharmadát, — amellyel elárulja programját: kisebbiteni Isten dicsőségét, megghiúsítani Isten terveit. Isten a nőt segítő-társul teremti a férfi mellé; — a sátán épp ezt teszi rontása

eszközévé: Éva, Mirjam, Putifár neje, Beetsabee, Dalila, Lót felesége, leányai, Heródiás, Salome, a Szent Pétert csábító szolgáló és még sokan. Isten a zsidóságot választott néppé teszi, — a sátán épp ezt teszi Krisztus megfeszítőjévé, a ki nyilatkoztatás hordozóit annak megtagadóivá. Ő a nagy átváltoztató: Lucifer, a fényhozó, a sötétség fejedelmévé vált, lakása a mennyország helyett a pokol lett, a paradicsomból siralomvölgyet csinált, amelybe három bűtört hozott: az ásót, a jármot, a koporsót. (Munka, szenvedés, halál.) Az ő átváltoztató keze teszi azt, hogy a szemérem fala közüle és a bűnös közül eltűnt és Isten és az ember közé került, aminek következtében elkövetni a bűnt nem szégyeljük, de megvallani nagyon is resteljük. (Bossuet.) Ő a hazugság örök mestere: Olyanok lesztek, mint az Isten — súgja, pedig magához hasonló szerencsétlenné akar tenni bennünket. Ő az, aki kezdettől fogva ellenkezésben van Máriával, aki megkísérti magát az isteni Megváltót, aki bemegy Júdásba, hétszeresen lakik Magdolnában, aki fejedelem, akinek országa van, amelyről az Úr Jézus is szól. Ő vádolja a tiszta Jóbot az Úr trónusa előtt. Első területe oly kicsiny volt, mint a kígyó feje és később megmutathatja a hegyről Krisztusnak a világ minden országait és gazdagságát, mint a sajátját. Ő az, aki megkívánja a Krisztus híveit, aki megrostálja az apostolokat, mint a búzát, aki megszállja a testeket, aki a megtisztult lelkekbe hetedmagával visszatér. A betegség az ő munkája, hisz az Evangélium a sátántól megkötözötteknek nevezi a betegeket. Övé a nagy ország, a széles út és a tág kapu. Iszonyatos, amikor az igazság, szépség, jóság mezébe öltözik, mikor vallásosság címén gyalázatos bűnökbe keveri az ókort, mikor poétikusnak mutatja a fajtalanságot, hősiességnak a kevélységet, hasznosnak a lopást, ostobaságnak mutatja az alázatot, lefokozott, terméketlen életnek a szüzességet, szolgaságnak az engedelmisséget. Segíteni látszik a jót, pedig káros a szándéka. Jóbarát színében jön, pedig örökös ellenség. Az ősszüloőknek azt mondja: olyanok lesztek, mint az Isten. És nem ez a lelki élet igazi alapja: legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes? Első kísértése Jézushoz egy átváltoztatásra szóló ajánlat. És nem volt-e Krisztus legelső, legutolsó és legfőbb csodája az átváltoztatás? Második ajánlata egy leszállás, nem szállt-e le Jézus is a mennyből az istállóba, amikor megtestesült?

És azóta is hány lelket változtat át szentből bűnösre, hányat szállít le a templom magasából a föld porába, hány lélekkel imádtatja magát nevetséges ígéretekért? Első eszköze a kígyó, azóta is az állatvilág réme és a halál eszköze. Azóta ő az okkult jelenségek színfaltologatója, a spiritizmus bolondító és idegölő izgalmainak szerzője. Van kulcsa minden ajtóhoz, nincs előtte zárva a kolostorok és a szívek klauzurája, nincs oly szent hely, hogy ott meg ne jelenhetnék. Nála is megvan a nyelvek csodája: ért minden nyelven: a gyermekekhez dadog, az ifjakhoz lelkesítőleg beszél, a komolyaknak érvel, az öregeknek hazudik. Megszállja a szónokot és megigézi a hallgatókat. Minden bűnt örömért kínál: övéi a nemi élvezetek, az ital, a pénz, amit Jézus sohasem fogott kezébe. Ő minden eretnokség, szakadárság atyja: az Egyháznak: Krisztus varratlan köntösének elszaggatója, Jézus jegyesének elcsábítója. Hatalma csodálatos. Csak annyi van neki megengedve, hogy a Szűzanyának és az ő ivadékanak sarkai után leselkedjék és ez Jézusra a megostoroztatás kínjait, a kereszthalál borzalmait, Máriára pedig szívét átszűrő hét tört jelent. Miatta kell félelemmel és rettegéssel munkálnunk üdvösségünket. A természetfölöttivel szemben a természettest hangsúlyozza, pedig a természetellenest akarja. Még a legszentebb helyen: a Kálvárián is, mikor végbemegy a világ megváltása, mikor előmlik a piszkos földön és Ádám szennyes koponyáján Jézus tisztító vérének árja, mikor a gonoszok is mellüket verik és a pogányok is hitvallást tesznek, — még akkor is és ott is van egy talpalatnyi helye: a bal lator lelke az övé! Jézus őt mint villámot látta lezuhanni az égből. Tehát gyujt, rombol, éget. Az ő kincse a jó és gonosztudás fájának gyümölcse, az ő szerszáma Kain dorongja, az ő vára Babel megátkozott tornya, az ő alkotása a zsidó nép aranyborjúja, az ő tava a Holt tenger, a halottak tengere. Minden korból, nemből és állásból vannak zsákmányai. Övéi az Elizeust csúfoló gyermekek, a férfikorát élő Dávid, az öregkorát élő Salamon. Ő kígyó: alattomos és sikos, ha csak egy kis rést talál a szív kapuján, biztosan becsúszik, amit gyűrűivel össze tud törni, azt megfojtja, — amivel így nem bír, azt megmarja. Ha nem tud egyenesen bűnre venni, megelégszik azzal, hogy becsap, hogy valami drága kegyelemtől elüt, mint a balga szüzeket, mint Ezsaut. Ő kiált fel a meg szállott ember ajkaival: mi közöm hozzád, Krisztus? Minden

farizeizmus atyja, ő jön bárányok ruhájában, de belül ragadozó farkas, ő jön a jó pásztor szerepében, pedig haszontalan béres, országának levegője a sötétség, zenéje sírás és a fogak csikorgatása. Ő az az ellenséges ember, aki az égi Magvető tiszta búzája fölé az alattomoság éjszakájában konkolyt szór. Ő a régi kígyó, ivadékai: a viperák fajzatai, akik nyolcszoros jajt hallanak Krisztus ajkairól és akikre a Legszentebb ostort fenni és ostort fogni kényszerül, mert latrok barlangjává változtatják át Atyja házát. Egyszóval ő az, aki mind a testet, mind a lelket a gyeheennába vesztheti . . .

a) *Az Atya.*

Minden életnek, igazságnak, szépségnek, jóságnak eredete és birtokosa az Atya. Ő nem ellentéte az ördögnek, — ehhez az ördög túlkicsiny. Ha egyenrangú barátja nem tudott lenni, ellensége sem tud lenni. A sátán valahogy úgy van, hogy csak a gonosztságot köszöni önmagának, létében ő is teremtmény: Istennek függvénye. Micsoda nyomorúság: létében Istentől függ és működéseiben ellene dolgozik. Tehát hiába tetszeleg magának azzal, hogy ő Istentől független ellenfél, két nagy mozzanatban: a lét kezdete és fenmaradása tekintetében mégis Isten kezében van, tőle függ, Isten okteljessége reá is kiterjed. Kiterjed annyira, hogy az ördög nélküle nem léteznék, de mégsem terjed ki annyira, hogy az örök Jóság ezáltal az érintkezés által beszennyezne magát, mert Isten nem fenntartója, hanem csupán megengedője a rossznak. A rossz nincs a Teremtő, a Létesítő terveiben. A sátán országával és műveivel együtt kívül áll a Teremtő tervein.

Hát az ő országa? Ez sem független az Istentől. «Ha leszálok a pokolba, jelen vagy.»¹ Nincs hely, — még a gonzság birodalma sem az — amely Istentől független, semleges vagy kivált ellenséges terület volna. A pokol nem az ő országa, inkább börtöne. Jézus külső sötétségnek mondja. Külső: Isten teremtmény, gondviselő, megváltó, megszentelő tervein, a szentek egyességén kívül álló és sötétség, vagyis hiánya az életnek, hiánya a jóságnak: rossz. Ez az a kemence, ahová a jó gyümölcsöt hozni nem tudó fák eltüzelésre kerülnek.

¹ Zsolt. 138, 8.

Ez az a tűz, ahová a száraz ágak és az összeszedett konkoly jutnak. De ez sem a sátán hatalma folytán van így, hanem Isten végzése, ítélete folytán. Ő szedeti össze, mint az aratás ura, gazdája a konkolyt az ő szolgálival, ő taszítja el az átkozottakat, mint az ítélet bírása. Isten a pokolnak is Istene és ha a pokolnak alkotmánya van, úgy ez nem lehet más, mint Isten akarata.

Kié a nagyobb ország? Istené, vagy a sátáné? Amint Isten nem volt egyenlő mértékben összemérhető a sátánnal, úgy a mennyország sem egyenértékű ellenterülete a pokolnak. Mert Génér véleménye,¹ hogy szűgyen lenne Istenre nézve, ha a sátán országának határai messzebb terjednének, mint az övéi és ha a sátán birodalma több kárhozott lelket számlálna, mint amennyi szentet a mennyország. A sátán országában nem tudjuk, hogy hány lakás van, de Jézustól tudjuk, hogy az Atya országában sok van. Jézus egy bűnöst állít szembe kilencvenkilenc igazzal, egy elgurult garast kilenc meglevővel. Az Anyaszentegyház szántóföld, amelynek elsőleges hivatása, szerepe mégis a gabonatermés, a konkoly csak sajnálatraméltó kivétel. Ez gabonaföld és nem konkolyföld. Tizenkét apostol között csak egy Júdás van és senkiről biztosan állítani azt, hogy elkárhozott, nem lehet. De sokakról — akiket a tévedhetetlen Anyaszentegyház szentnek nyilvánított — állíthatjuk, hogy üdvözültek. Öt szűz ébren várja a vőlegényt tíz közül, két szolga kamatostul adja vissza a talentumokat három közül. És ha a Magvető négy magja közül csak egy hull is a jó földbe és három terméketlen talajra, ez sem bizonyítja a sátán fölényét, mert ez az egy mag százszoros gyümölcsöt terem, ami bőven kárpótolja a Magvetőt a három elszórt magért. Sokan jönnek keletről, nyugatról, hogy telepedjenek Isten országában. Isten országa a hatalmasabb, hisz az útszélről a menyegzőre hívtak között is csak egy volt, amelyiknek nem volt menyegzős ruhája. Egy király tör Jézus életére: Heródes és három jön imáadására.

Az Atya az, aki a sátán művéhez: a bűnhöz a bajt csatolta. Megátkozta a kigyót, ellenkezést vetett a sátán és a Szűzanya között, jelet tett Kainra, eltörölte Szodomát. Az Atya válasza volt az erkölcstelenségre a vízözön, Egyiptom gonoszságára a tíz csapás, Izrael népére a fogság, a deportá-

¹ Schütz: Dogmatika II. 65.

ciók. Ő dönti össze Bábel tornyát, örleti meg az aranyborjút. Parancsokat ad a bűn ellen a kőre és a szívre. Az Atya műve, hogy éhség út ki azon a vidéken, ahová a tékozló fiú vétkezni ment és így kényszerül visszatérni. A zsidó nép, ha el is pártol, ha nem is méltó az Ábrahámban kapott nagy hívásra és ígéretre, mégis betölti eszközszerű szerepét szétszórva az egész világon, pusztá jelenlétével hirdeti Jézust, mert az ellentétes tartalmú képzetek földézik egymást. Szent Bernát ilyen alapon volt ellene a zsidóüldözésnek.¹ Szent János Krisztus Urunk második eljövételének előjelei közé sorozza a választott nép megtérését. Tehát «tantus labor non erit cassus». Isten győzni fog és felülkerekedik. Ami a nőt illeti, Mária igazi segítőtársa lett az emberiségnek, Veronika és Márta Krisztusnak. Krisztus holttestét is nők gondozták. A sátánnak sok ajtóhoz van kulcsa, de a mennyek országának kulcsait az Isten Szent Péternek adta. Az Atyához kell Jézus tanítása szerint imádkoznunk, hogy ne vigyen minket kísértésbe és hogy szabadítson meg a gonosztól. A sátán potestas tenebrarum, sötétség fejedelme; az Atya azonban pater luminum, világosság Atyja, aki nem enged erőnkön felül megkísértetni bennünket.

A bűn, a sátán műve csak arra való, hogy mint árnyékolás kiemelje az erényt, hogy mint trágya színesre, magasra segítse az erény izmos, szép virágait, hogy mint mélység csodálatba ejtsen bennünket a magasság, hogy mint külső sötétség vágyat keltsen bennünk a mennyek országa felé, ahol nincs sötétség, sem lámpa, mert ennek az országnak szövéténeke a Bárány.² Mária Magdolna, Pál, Péter, Ágoston és még sokan nem lettek volna akkora szentek, ha nem lettek volna előzetesen nagy bűnösök. A vértanúk hősiessége azért ragyog annyira, — mert nagy volt a kínzók gonoszsága. A hithirdetők, szűzek, hitvallók elé ördögi gonoszsággal gördülő akadályok csak arra jók, hogy még jobban megalázzák a kevélység szellemét: hogy íme a nálánál gyengébb emberrel veri meg őt Isten. A gyarlóság, a bűn — tehát az ő művei — alapjai az alázatosságnak, amely a mennyországi felmagasztaltatás föltétele és a választottak megkülönböztető jele. A kárhozottak jajgatása, mint disszonancia csak kiemeli,

¹ Piszter I.: Szent Bernát élete és művei. II. 359.

² Jel. 21, 23.

valami csodás árnyalattal gazdagítja az üdvözült lelkek által énekelt harmóniát. Isten tehát nem téveszti el célját.

Az Atya továbbá ideadta egyszülött Fiát, aki idegen külső alatt jóvátette azt, amit a sátán idegen külső alatt ártott és a legméltóságosabb Oltáriszentségben élő étellel adta vissza azt, ami a paradicsomi étel nyújtása által elvesztett. Jézus belülről verte meg az ördögöt: átment a kísértésen, a szenvedésen, a halálon, — mindannyin győzedelmeskedett, mert beszennyezetlen ártatlansággal tért vissza a mennybe. Az elveszett fogadott fiút édes fiúvá tette az egyszülött Fiú. És ez az Atya akarata volt, amelybe a Fiú a getszémáni kertben belenyugszik. Krisztus azt mondja, hogy a rábízottak közül egyetlen egy sem vész el: «Akiket nekem adtál, megőriztem»;¹ az ő összes juhait ismerik őt és mind hallgatnak szavára, akik pedig az ő aklán kívül vannak, azok is az övéi és reményét fejezi ki az örök Pásztor, hogy őket is ide fogja majd hozni és a világtörténelem végén egy akol lesz csak és egy pásztor.

b) A másik nagy ellenség a bűnbeesés óta *a test*.

Az apostol így sorolja el a test műveit: «A test cselekedetei pedig ezek: paráznaság, tisztátalanság, szemtelenség, bujaság, bálványozás, ellenségeskedés, viszálykodás, versengés, harag, visszavonás, veszekedés, pártütés, irigykedés, gyilkosság, részegség, tobzódás és ehhez hasonlóak... akik efféléket cselekszenek, Isten országát el nem nyerik.»²

A test is Isten alkotása, de a bűnbeesés óta minden szépsége mellett is nagy bűnalkalom. Három hatalmas ösztön mozgatja: a táplálkozás, a nyugalom és a fajfenntartás ösztönei. Az első kettő az egyéniség fennmaradását, kifejlődését, érvényesülését célozza; a harmadik pedig az egyéniség továbbadását. Az első ösztön működése a táplálkozás, a második a pihenés, a harmadik pedig a fajfenntartás. A test összes eltévelyedése e három forrásból származik: a táplálkozás mértéktelenségre; a pihenés lustaságra; a fajfenntartás pedig a fajtalanság minden nemére változik át. A test lehúzza a lelket az anyagvilágba; az észszerűt az ösztönösbe, a halhatatlant a mulandóba; Isten lehelletét a sárba. Az első bűn egy táplálék megkívánása, tehát egy testi ösztön rendetlen kívánsága volt. A test öt érzékszervével kapcsolódik bele

¹ Ján. 17, 12.

² Gal. 5, 19 skk.

a földbe. A test lelkünk börtöne, kísértéseink jó részének eredőhelye, küzdelmeinknek porondja, csatatere. Ennek szabadsága a lélek rabsága ; a lélek szabadsága pedig ennek alkotmányja.

A Szentírás a test bűneinek szörnyű eltévelyedéseit mutatja. A vízőzön oka a testi bűnök általánossága ; Szodoma lakói az angyalokkal kívánnak paráználkodni. Hogy tombol a testi vágy Absolonban, a Zsuzsannát leső két öregben, Lót leányaiban, Heródiásban és a korinthusi vérfertőzőben ! A test lustasága teszi Dávidot házasságtörővé és gyilkossá, a test parázna vágya alakítja át a bölcs Salamont öregségére esztelenné. Azóta is a testi bűnnek van a leggazdagabb skálája.

A test táplálkozási ösztöne köti az embert az asztalhoz, a pénzhez ; a pihenési ösztön miatt kell a léleknek élete felét : az éjszakát öntudatlanságban tölteni, a fajfenntartás ösztönének periodikus, hatalmas föllendülése pedig a lélek ellen pergőtüzeket indít.

A test a maga ösztönös nehézkességével útban van a lélek minden tevékenységénél, megnyilvánulásánál. Neki a lélek dolgai szenvedést jelentenek, amitől húzódozik, fázik. Maga Jézus megmondta : «A lélek ugyan kész, de a test erőtlén !»¹ A jövő szenvedésektől való félelem az alapja sok vértanu hitehagyásának, gyávaságának. Miatta nem tud a lélek soká térdelni, imádkozni. Ha a lélek uralkodni akar, akkor a testet : börtönét kell foglyul ejteni és börtönbe zárni. Szent Pál panaszkodik a stimulus carnis-ről, amely «őt ütlegeti» és amiért háromszorosan kérte Istent, hogy vegye le róla. A test vágyainak, érdekeinek felülkerekedése az egyén és a nép pusztulása. Hová lettek az ókor nagy birodalmi : az egyiptomi, az asszír, a perzsa-méd, a babiloni, a macedón, a görög, a római és hová lett napjainkban a török? Micsoda fontos előszoba a lélekre nézve a gyomor, a szellemre nézve a szív ! A test borzad az önmehtagadás-tól, neki valóban nem más Krisztus keresztje, mint botrány vagy ostobaság.

Micsoda skálája van az iszákosságnak, a raffinált mértéktelenségnek, hogyan lesz a pénz csak arra jó, hogy a munkát elkerüljük és másrészt az unalom távoltartására szóra-

¹ Máté 26, 41.

kozásokat keressünk! Mennyi minden tekintetben állítja szolgálatába a lelket a test! A lélek keres technikai, kényelmi, vagyoni, ellátási tekintetben a testnek javára utakat. A test minden önzésnek, magunkbazarálkozásnak és magunkféltésének az alapja. A test földből van és a földre húz, a földhöz csatol, ez a területe: a sárgolyó, amelyen csak félig van nappal, félig éjszaka, amely csak félig lett Isten kezéből, félig pedig a semmiből jött létre. A testnek roppant nehéz a természet-fölötti: az életszentség általában, a coelibatus, a szegénység. A test csak részesedni akar, adni, áldozni képtelen.

b) *A Fiú.*

Második ellenségünkkel: a testtel szemben oltalmunk a Szentháromság második személye: a Fiú. A Fiúisten testet ölt és ilyképen fölemeli azt ösztönösségéből és a lélekkel helyes viszonyba hozza. Ami az isteni természet sorsa az emberiben Krisztusnál, olyasféle a lélek sorsa a testben az embernél.

A Fiúisten testet öltött. Megszentelte a test életének minden fázisát, ha mindjárt szüzi módon fogantatott is és fájdalom nélkül született is; Őreá való tekintettel kiálthat fel mély hittel a népből az asszony: boldog a méh, mely téged hordozott és a kebel, amely táplált! Vagyis a test, miután Krisztussal vonatkozásba jött, már nem kéjalkalom, nem is pusztán természeti célokat szolgáló szervek összessége, hanem egyenesen megszentelt, áldott. A Fiú megszenteli a gyermekkort, a szenvedést, a halált; holtteste is imádandó; első csodáját lakomán és menyegzőn: az ön- és fajfenntartás ünnepén műveli: a vizet átváltoztatja borrá. A Fiú töreti össze a testet a kínszenvedésben, a keresztrefeszítésben, élő példában mutatja be a megdicsőült test lepkeállapotát szemben a földies test hernyóállapotával. Megfékezi a táplálkozási ösztönt a mértékletességgel és az Eucharisziával; fékentartja a pihenési ösztönt ezzel az ajánlással: virrasszatok; helyes vágányra szorítja a fajfenntartás ösztönét, mikor a házasság monogámiáját védi, mikor úgy édesanyjában, mint tanácsaiban eszményi magaslatra emeli a szüzességet. Az ő öt szent sebe bőven nyújt segítséget azért a veszedelemért, amely az őt érzékből származik. Ő adja a tanácsot: «Ha szemed, kezed

stb. megbotránkoztat téged, vágd le azt, mert jobb neked vakon, sántán stb. a mennyországba jutnod, mint egészségesen az örök tűzre vettetned».¹ Tehát a test minden dolgát — kerüljön bármely áldozatba — alá kell rendelnünk a lélek érdekeinek. Ő mondotta: «Mindaz, aki asszonyra néz, megkivánván őt, már paráználkodott vele szívében».² Érdekes, hogy ellenségei minden bűnt ráfogtak, de parázناسág vétkét sohasem. Még tanítványai is csodálkoztak rajta, hogy Jákob kútjánál asszonnyal beszélt. A test összes szükségleteiről azt tanítja, hogy se a táplálék, se a ruha ne aggaszson bennünket és imádságainkban se kérjünk többet testünknek, mint a mindennapi kenyeret, de azt is csak mára. Az ő utasítására és példájára fékezi meg az Anyaszentegyház a táplálkozás ösztönét a böjttel, a pihenés ösztönét a vigiliával, a fajfenntartás ösztönét szüzeinek érintetlenségével. Az ő Anyaszentegyháza mérsékli a test parázna tüzét a keresztség vizével, a hamvazószerdai hamuval és az őt érzék bűnvágyó kapuját a szent kenet szentségének őt üctiőjával. A Fiú tanított meg arra, hogy a tisztaszívűek a boldogok, mert ők meglátják Istent, csak a szűz Szent János pihenhetett tisztaságos Szívén, csak a gyermekek ülhetek ölebe, mert ártatlanok voltak. Ő tanít meg az irgalmasság testi cselekedeteire, hogy így a test szükségleteiből érdemeket szerezzünk és így a mennybe jussunk (... mert éheztem és ennem adtatok). Jézus drága mondása az is, hogy ha szemünk tisztatekintetű, akkor tiszta az egész testünk. A test vágyainak megtagadása a föltétele annak, hogy arra gondolhassunk, «amik az Uréi». Ha valahol, a testben van megmutatva az, hogy mennyire összefügg a kéj és a kín; a test, amely sok aljas öröm forrása a bűnben, végtelen sok baj és kín forrása lesz a betegségben, az élet végén. A test önmegtágadásaink tere, a test adja meg a hit érdemét, mert halandó testben halhatatlan lelket, anyagias testben önálló szellemet hiszünk. A test teszi lehetővé a liturgiát: a szertartásokat, amelyek a lélekre is visszahatnak. Ha van valami, amit az emberektől az angyalok irigyelhetnek, úgy ez a test tisztasága, lelkisége. Az igazak teste fényleni fog az égben, mint a nap és négy gyönyörű tulajdonság teszi a mennyország új ékességévé: szenvedhetetlenség, finomság, fényesség, halhatatlanság.

¹ Máté 5, 29 skk.² Máté 5, 28.

c) *A világ szelleme.*

A harmadik nagy rossz a világ. Ez nem személyes hatalom, hanem szellem. Ez a sátán lelkülete, szelleme, spirációja, lehellete. Ez a profán, Istenről tudni nem akaró, racionalista világsszellem az a rossz, amibe a világ belesülylyedt a bűnbeesés óta. Az ördög, Krisztus szavai szerint, fejedelme ennek az országnak. Jézus szerint e világ fiai okosabbak a maguk dolgában a világosság fiainál. Ez a világsszellem kevély, kegyeletlen, racionalista; minden fölött a maga trónusáról ítélkezik, csak egy tekintélyt ismer el: az én őfelségét. Ez a szellem az, amely — mint a kánai menyegző násznagya mondja — először a jó bort teszi az asztalra; először minden jóval kínál, hiteget és miután meg részegültek, elárulja igazi mivoltát és moslékot szolgál fel. Tehát a világ lelkülete hazug lelkület; látszatra, külszínre dolgozik, sohasem igaz, mindig mást mutat, mint ami. Ennek a világsszellemnek templomai a börzék és a szabadkőművesek palotái; ennek megjelenési formái a sajtó, a divat, a rossz regények, felső körökben a frivolitás, alsókban a pornográfia. Ez a világsszellem ferdíti el a Gondviseléstől adott nagy történelmi eszméket kicsinyes felfogások révén torz eszmékké; ez hatol be a kolostorokba, lazítja meg a fegyelmet; ordít szabadságról, ahol szabadságról van szó; illetéktelen korlátnak minősíti a törvényt; minden ösztönnek, elvnek szabadságot, érvényesülést kíván; a bűn, a rossz előtte «középkori» fogalmak. El van bódulva önmagától, képtelen Jézus világnézetének alapjait: az alázatosságot, a hitet, a szeretetet megérteni. Kisajátít és elvilágiasít keresztény eszméket, a szeretetből altruizmust csinál, a hitet kiküszöböli és ablakon ereszti be a babonát. Technikája, komfortja, kényelme tesz elvilágiasodott nemzedékeket képtelenné Krisztus hitének befogadására. Ez a világsszellem az, amit legnehezebb mindenütt meglátni, mindenütt legyőzni. Az örömet magának foglalja le és a lelki életet sötét önsanyargatásnak mutatja. A magaaasott ciszternák poshadt vize még mindig édesebb neki, mint Krisztus hét szentségének misztikus forrása. Kevélységének nem kell a hit, mert ez titkokról beszél; önteltségének nem kellene a parancsolatok, mert ezek neki korlátokat jelentenek; önállósági mámorának nem kell az Anyaszentegyház, mert tekintélyen

épül. A kísértéseket kineveti, a paráznaságot művészeti, egészségi és természeti indokok alapján büntetleníteni akarja. Fegyvere a gúny, amely olyan sokakat megejt; a presztizs, amely — mert a tömegek magukévá tették a liberális eszmét — magával ragadja a magánosokat, az egyéneket is. Ezért járnak hívó katolikus leányok és asszonyok is szemérmetlen ruhákban; ezért járat annyi jóérzésű katolikus ember rossz ujságot; ezért tagja sok derék lélek a szociáldemokrata pártnak; ezért van vallásos és közéleti katolikus között oly kínos különbség. Ez a Weltsinn teszi, hogy vannak megkereszteletlen gyermekek, pedig katolikus családban születtek; hogy katolikusnak született emberek magukat elégettetni engedik; ez az, amely nem tudja elviselni az Anyaszentegyház könyvtilalmát olyan könyvekre nézve, amelyeket ez a profán szellem és nem a Szentlélek inspirált. Ennek a világszellemnek is vannak profétái, kharizmái, inspirált írásai. Mérközései a keresztény szellemmel nagy megpróbáltatások: amint a renaissance, a racionalizmus öntetszelgő kora mutatják a történelemben. A világszellem gúnyolódik a hagyományok fölött, befurakodik egyháziak szívébe és roppant nehéz fölsímerni és szabadulni tőle. Ez a szellem néha ledér, könnyűvérű, máskor tudóskodó és nagyképű kijelentéseivel tör le mindent, amit a mult tisztelt, megbecsült. Ez a világszellem szorítja ki a hitoktatást az iskolából, ennek végkifejlete a kommunista morál, az én, a test, az ösztön istenítése, magasztalása, imádása. Amint a háborúban a legveszedelmesebb volt a gáztámadás, mikor halálhozó köd mérges felhői odahömpölyögtek az ellenséges állások felé, ott betöltöttek minden zugot, lyukat és nem lehetett menekülni előle — így a világ szelleme is mindenüvé elér, mindenütt mérgez és nincs menekvés előle.

d) *A Szentlélek.*

A világ szellemével szemben áll az örök Szentháromságnak harmadik személye: a Szentlélek. Ő Isten szelleme, spirációja, szeretete, a kegyelemnek szétárasztó személyes Elve. Már Krisztus is ostobasággá tette a világ bölcseségét. A Szentlélek jövetelének első ténye pedig: «Megfeddi e világot a bűnről, az igazságról és az ítéletről».¹ Tehát teljes az

¹ Ján. 16, 8.

ellentét a világ és a Szentlélek között. Megjelenési formája a vihar, mely tovaűzi a világ áporodott szellemét és mint a gáztámadás esetén az erős ellentétes tiszta szél visszakergeti a halálhozó gázfelhőket oda, ahonnan jöttek, úgy a Szentlélek pünkösdi vihara is eloszlatja, szétveri e világ ártó szellemét. A Szentlélek megjelenik mint a tűz, amely fölemésztí e profán szellem alkotásait. A Szentlélek galamb: áthasítja a világ levegőjét és maga nem lesz szennyes, leszáll Máriára, kit malaszttal teljes edényévé tesz, mint Noé galambja az egyetlen tiszta szigetre, mely a bűn árjából kiemelkedik. A világ kegyeletlenségével szemben a Szentlélek a jámborság lelke, ajándékai közt van a bölcsesség, tudomány, értelem, szemben a világ kevélységével, az erősség jellemtelenségeivel szemben. A Szentlélek műve a Szentírás, a hit, a bölcsesség, az élet forrása; az ő karizmái ékesítik az első hithirdetőket, az ő szelleme a világ önzésével szemben a szeretet, amely ahol akar, ott fúj, amely legyőzi a gyűlöletet a szeretettel, a rosszat az áldozattal, a világ farkasait Isten Bárányával. A Szentlélek a küzdő Egyház küzdőfeleinek erősítő unctiója; az ő művei az egyén megszentelése a kegyelem által; a társadalom megszentelése az Anyaszentegyházba való gyűjtés által; a pápai székek és a tanítói hivatalnak tévedhetetlensége; a kormányzói hivatal gondviselészerűsége és a papi hivatal szertartásaiban, szentségeiben égő égi szellem. Az ő művészi remekművei a szentek, ezeknek élete az ő munkálkodása, ő a lelki élet ihlete, inspirációja. Az apostolok cselekedetei a Szentlélek Evangéliuma; az Egyház imádságformulaiban egyetlen egy sincs a Szentlélekhez intézve, mert az Egyház: Krisztus jegyese bírja jegyesének szerelmét: a Szentlelket és vele, az ő szellemében imádkozik a mennyei Atyához Jézus Krisztus által. Az apostolok a Szentlélek által prédikálnak, jól mondja róluk Szent Ambrus: «Tantum illi confirmant fratres in fide, qui dicere possunt: ecce nos reliquimus omnia».¹ Csak «iste, qui contempsit vitam mundi — pervenit ad coelestia regna».² Ezek a Szentlélek szentjei: a hitvallók. Ő cselekedeteink inspirálója, a felebarát lelkéért végzett munka sikerének szer-

¹ Csak azok erősítik meg testvéreiket a hitben, akik elmondhatják: íme, mi elhagytunk mindent.

² Csak aki megveti a világ életét — juthat el az égi boldogságba.

zője. Az ő művei a kolostorok, lelkigyakorlatos házak, a tiszta szívek. Ő is szellem, betölt mindent: az Isten Lelke betölti a föld kerekességét. Semmi sem vonhatja ki magát kegyelmének érintése alól: non est, qui se abscondat a calore Eins. A teremtés kezdetén ott van: a rendező Lélek; a megváltás kezdetén mint a fogantatást végbevívó Elv, az Egyház kezdetén, pedig mint inspiráló, drága, Szent Lélek. Ezért minden kikezdés az ő nevében indul és minden betetőzés munkája is az övé! Ő a szerzője az alázatos egyházas érzésnek, amely oly szöges ellentéte a gögös világi szellemnek.

Dicsőség tehát az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek, miképpen kezdetben vala, most és mindörökkön örökké. Amen.

Mikép kezdetben volt, amikor még a sátán angyal volt, a test ártatlan volt, a világ paradicsom volt. Most is olyan legyen a Szentháromság dicsőítése! Amen.

III.

Egészen bizonyos, hogy mióta a világ áll, nem akadt az emberiségnek nagyobb jötevője, mint az Úr Jézus Krisztus. Az ő áldott kezének ajándékai az Evangéliumok, a szentiségek, mint kegyelemkincstárak; ő tanított meg hinni, reményleni és mindig mindenütt szeretni. Jézus sok-sok jótéteménye közt nagy fontosságú az az imádság, amit róla neveztünk el az Úr imádságának: a Miatyánk. Csak azóta tudjuk Istent helyesen megszólítani, mióta Jézus megnyitotta ajkainkat s csak azóta tudjuk kéréseinket helyes sorrendben eléje terjeszteni, amióta ő megtanított rája.

Még itt a földön mondotta az Úr Jézus Krisztus: «Először keressétek az Isten országát, a többiek majd mind hozzáadottnak nektek».¹ Ennek megfelelőleg a Miatyánkban is két része van; az első vonatkozik az Istenre: ezt mondja előre a pap, mint Istennek szolgálja; a másik része pedig miránk: ezt imádkozza utána a nép. És úgy az első részen, mint a másodikon valami csodásan titokzatos jegye van a Szentháromságnak. Az első részben három dolgot említünk: Istennek neve, országa, akarata. Szenteltessék meg a te

¹ Máté 6, 33.

neved : ez vonatkozik az Atya istenre, jöjjön el a te országod : ez a Fiúra és legyen meg a te akaratom : ez a Szentlélekre. A második részben megint három dologról van szó : a mindennapi kenyérről, bűneink bocsánatáról és a kísértésektől való szabadulásról. A napi kenyeret kérjük az Atyától, aki Gondviselőnk és aki tudja, hogy mire van szükségünk ; bűneink bocsánatát várjuk a bűnbocsánat szentségét megalapító Fiútól ; a kísértések és a kárhozat elleni segítő malasztot pedig várjuk a Szentlélektől.

Az egész Miatyánk tehát mintegy kétszeres képe a Szentháromságnak.

A legelső — amit említünk, Istennek neve — vonatkozik az Atyára. Az Atyaistenben a lét, a név, a személyiség egy, ő az, aki van, az ő neve az ő létezése. Mikor Mózesnek megjelenik az égő csipkebokorban és megbízást ad neki, hogy menjen Áronnal a fáraó elé és szabadítsa meg Izrael népét : Mózes megkérdi a nevét : hogy hívnak, Uram? hogy megnevezhesselek téged, mint aki küldöttél engem. Isten így felel neki : «Én vagyok, aki vagyok»,¹ vagyis az én nevem és én egy vagyunk. Tehát a Miatyánkban is Istennek neve az Atyaistenre vonatkozik. E szavak : szenteltessék meg a te neved, annyit jelentenek, hogy minden létező mondjon a maga nyelvén dicséretet Istennek : erdők, mezők színükkal, a virágok illatukkal, a viharok erejükkel, a madarak hangjukkal, az ember pedig egész mivoltával : értelmével, szívével, akaratával.

A második, amit a Miatyánkban említünk, Istennek országa : vonatkozik a Fiúra. Ő egyenesen azért jött a földre, hogy megalapítsa itt az Istennek országát. Már Keresztelő Szent János így vezeti be, mint előhírnök az ő jövetelét : «Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett a mennyek országa».² Valóban a Fiú volt az, aki megalapította itt a földön az ő nem e világról való országát : az Anyaszentegyházat ; ő öntözteti ennek talaját a hét szentség kegyelemvizével, ő rendelte az ország polgárainak ismertető jegyéül működése legelején a nyolc boldogságot és ő tette ezen ország tagjai összekötőkapcsává a szeretetet, ő rendelte országának fejévé helyettesét : a római pápát. Tehát jöjjön el a te országod, e megszólításunk vonatkozik a Fiúistenre és annyit jelent,

¹ Exod. 3, 14.

² Máté 3, 2.

hogy valóban terjedjen, nagyobbodjon, mélyüljön el Isten országa közöttünk és bennünk; legyen igaz az, amit ő az ő leghűbb követőinek: apostolainak mondott: az Isten országa bennetek vagyon.

A harmadik, amit a Miatyánkban említünk: Istennek akarata; ez vonatkozik a harmadik személyre: a Szentlélekre. Isten akarata, parancsai csak úgy válnak valósággá a földön, ha a Szentlélek Úristen kegyelme lelkünkben működik. Isten akarata valóság a földön csak a Szentlélek által lesz. Hogy a földön ugyanúgy valósuljon meg Isten akarata, mint a mennyben is, ez az Isten személyes akaratának: a Szentléleknek a műve, mert csakis ő teheti úrrá a természetesen a természetfölöttit, mint Isten kegyelmi kincstárának kezelője, osztogatója. A Szentlélek munkája: a megszentelés éppen abban áll, hogy Isten akarata úgy lesz valóság a földön, a lelkekben, mint a mennyben is: az angyalokban, az üdvözültekben.

A Miatyánk első fele tehát három dolgot említ: Isten neve, országa, akarata és mind a három mély vonatkozású képe a három személynek: az Atya, Fiú, Szentléleknek.

A Miatyánk második fele csodás egyszerűséggel szedi egybe az emberélet minden vágyát, mindazt, ami az ember életében fontos. Az emberélet bele van szorítva az időbe, az időnek pedig három része van: mult, jelen és jövő, ezért kérnivalónk is három van. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma: ez a jelen kérése; bocsásd meg elkövetett bűneinket: ez a multa vonatkozik; óvj meg a gonosz lélek erős, bennünket megejtő kísértéseitől és a kárhozattól: ez pedig a jövőre vonatkozó óhajunk. A jelennek gondja a napi kenyér, ezt csak mára kérjük; a mult gondja a lelki ismeret mardosása az elkövetett bűn miatt: ennek bocsátnát kérjük; a jövőnek pedig csak egyetlen imádságban említésre méltó aggodalma van: a gonosz lélek kísértése és ezért ennek elhárítását kérjük. Mily végtelenül egyszerű, mégis mily igaz, mily tartalmas, mily szép.

De amint a Miatyánk első, úgy második része is célzás, utalás a Szentháromságra, amelynek világosan kivehetők a nyomai itt is. A mindennapi kenyeret az Atyától várjuk, aki Gondviselő, aki hogy meghallgatja imánkat, biztosított róla szent Fia: Krisztus Jézus, midőn így szólt: «Ne aggódjatok, mert tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mire van szük-

ségtek». ¹ Tőle tudjuk, hogy a mennyei Atya táplálja az ég madarait, ruházza a mezők liliomait; gondviselése tehát kiterjed az emberre is, akit szintén ő táplál, ő ruház. Mikor tehát a mindennapi kenyeret kérjük, mindig az Atyaistenhez beszélünk. Mert ilyenkor gondviselésére hivatkozunk, a Gondviselés pedig, mint a teremtes folytatása az ő munkája.

A második, amit kérünk a multa nézve: bűneink bocsánata. Ezt a Fiúistentől: Krisztus Jézustól várjuk, aki a bűnök bocsánatáért szent vérént ontotta, aki a bűnbánat és bűnbocsánat szentségét megalapította, aki mint Istennek Báránya elvette és elveszi a világ bűneit. Ő a mult megsemmisítője, a lelkiismeret táblájának tisztára törője, megnyugtatója. Ő az egyedüli, akiben gyönyörűen házasodott össze a bűn utálata és a bűnös szeretete. Mikor megszökták, hogy fölkeresi a bűnösöket, azzal felelt, hogy nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. Ő mondotta bűnök bocsánatáról a legszebb példabeszédeket: a tékozló fiúról, a sok adósságát szolgáljának megbocsátó királyról és legutolsó ténykedése is megbocsátás volt a keresztfán: ellenségeinek és jobb latornak. Mikor tehát azt imádkozzuk: bocsásd meg a mi vétkeinket, ekkor a Fiúistenhez szölünk, az ő könyörülő szíven kopogtatunk.

A harmadik és utolsó kérésünk, a jövőre való aggodalmunk: óvj meg minket a gonosz lélektől és adj erőt a kísértésben — vonatkozik a harmadik személyre: a Szentlélekre. Csak az ő segítő malasztja, csak az ő ajándékai: az erősség, az Úr félelme által vagyunk megóva a komoly lelki bajoktól. Ő szerel fel a kísértések ellen, úgyhogy megelőzi azokat és sugallásai föltétlenül jelentenek annyi befolyást a lélekre, mint a gonosz lélek kísértő suttagásai. Így a kísértések csak megerősítenek a jóban, Isten iránti hűségben és javunkra szolgálnak.

Ime! Sokan járultak az Úr Jézus Krisztus elé különféle kérelmekkel, óhajokkal, de egyik sem volt annyira fontos, oly nagy jelentőségű talán, mint midőn az apostolok az egész emberiség nevében megkérik Jézust: «Uram, taníts meg minket imádkozni». ² Ekkor nyitja meg az embernek Istenhez való némaságát Jézus és tanít meg kimondhatatlan bölcseséggel és egyszerűséggel a Miatyánkra; rendezve

¹ Máté 6, 31 sk.

² Luk. 11, 1.

mintegy a Szentháromság minden személyéhez való viszonyunkat. Így lett az Úr imádsága az emberiség imádságává. Keressük tehát először úgy imádságunkban, mint életünkben Isten dolgait: az Atyának nevét, a Fiúnak országát, a Szentléleknek az akaratát és a többiek mind hozzáadotnak nekünk: a mindennapi kenyér a jelenre a Gondviselő Atyától; a bűnök bocsánata a multa a megbocsátó Fiútól és kísértések legyőzése, a gonosztól való szabadulás a jövőre pedig a megszentelő Szentlélek által.

IV.

Az újszövetség alaptörvénye, az emberi élet legfőbb szabálya: a szeretet. Talán az örök, végtelen személyes szeretetnek: a dicsőséges Szentháromságnak a nyoma az, hogy amint a Szentháromságnak három személye van: Atya, Fiú és Szentlélek, úgy a szeretetnek is hármias parancsa van: Istennek szeretete, felebarátunk szeretete és önmagunk szeretete. És valóban! a Szentháromság három személye és a szeretet hármias parancsa között csodálatosan mély vonatkozások, összefüggések állanak fenn. Szeresd a te Uradat Istenedet és pedig négyszeresen: teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből: ez vonatkozik az Atyaistenre, akinek négyszeresen vagyunk adósai: teremtésünkkel, fenntartásunkkal, megváltásunkkal és megszenteltetésünkkel. Szeresd a te felebarátodat — ez vonatkozik a Fiúistenre, aki testet öltött magára, felebarátunkká lett, embertárs képében járt közöttünk, aki legfőbb törvénné a szeretetet tette a hegyi beszédben és azt még az ellenségre is kiterjesztette. A harmadik pedig: szeresd önmagadat, viszonyba hozható a harmadik személlyel: a Szentlélekkel, aki bennünk az erényt kifejleszti, aki megtanít helyes értékelésre, helyes önbecsülésre: szeretetre önmagunk iránt.

A három parancs közül tehát az első: *Szeresd az Istent*, vonatkozik a három személy közül az elsőre: az *Atyára*. Ha Isten nekünk Atyánk és ha mi neki gyermekei vagyunk, úgy akkor ennek a gyermeki viszonynak alapja, lelke a szeretet. A szeretet alapja az imádságnak, hisz akit nem szeretek, azzal nem szoktam beszélni; a szeretet alapja az erkölcsnek, a parancsolatok betartásának, az Isten iránti engedelmességnek, mert: «Aki szeret engem, megtartja az én paran-

csaimat».¹ A szeretet alapja a bánatnak : bűnbánó Magdolnának megbocsáttatnak bűnei, mert igen szeretett. Mikor Isten tőlünk tehát szeretetet kíván, azt nem kívánja ingyen. Az Atya megelőzőtt szeretetével minket, teremtett, fenn tart, azután úgy szerette e világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, tehát megváltott bennünket. A szeretet kimondhatatlan hatalom : ez az eget és földet összekötő csodálatos lépcső olyan, mint aminőt Jákob álmában látott, amelyiken felszállnak vágyaink Isten felé, mint megannyi angyalok és Isten szeretete, jótéteményei pedig leáramlanak hozzánk. A szeretet rögtön kölcsönösséget teremt, viszonzszeretetet szül. A szeretet az, ami Istent lehozta az égből és ugyancsak a szeretet az, ami az embert Istenhez fölemeli az égbe.

Isten igazán nem kíván sokat, mikor az ő százszoros szeretetért csak négyszeres szeretetet kíván viszonzásul. Szeretnem kell őt teljes szívemből. Tehát nem szabad megosztanom szívem országát a Teremtő és teremtmény között. Szeretnem kell őt teljes lelkemből, azaz minden tehetségem szerint : eszem imádkozzék hozzá, emlékezetem idézze fel jótéteményeit, képzeletem keresse fel néha Betlehemben, Názáretben, a Jordán mellékén vagy Bethániában ; lelkiismeretem idézze, citálja az ő törvényeit. Szeretem-e őt teljes erőmből, csatázom-e minden erőmmel a kísértésekkel, küzdöm-e becsületes erőfeszítésekkel a nehézségek ellen, birkózom-e igazán testem vágyaival? És végül szeretem-e őt teljes elmémből, megtanulom-e a hittant becsületesen, gondoskodom-e arról, hogy vallási ismereteim is bővüljenek, szélesedjenek? Aki szereti így négyszeresen az Istent, az helyes viszonyban van a Szentháromság első személyével : az Atyával.

A szeretet második parancsa : *a felebaráti szeretet* csodálatos vonatkozásban áll a Szentháromság második személyével : *a Fiúistennel*. Krisztus emberi testet öltött, testvérünk, felebarátunk lett és példát mutatott a felebaráti szeretet oly fokáról, amely életét adja barátaiért. Ő magát jó pásztornak mondja, aki nem pénzért, hanem szeretetből legeltet, országa polgárainak ismertető jegyév teszi a felebaráti szeretetet, mikor így szól : «Arról ismernek meg mindnyájan, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz».² Olyan édesanyát választ, aki a fele-

¹ Ján. 14, 23.

² Ján. 13, 35.

baráti szeretet minden irányában eszménykép: a baráti szeretetben, hisz fölkeresi Szent Erzsébetet és szolgálatára van; a hitvesi szeretetben, hisz hűséges jegyese Szent Józsefnek; anyai szeretetben, mert bánkódva keresi a templomban elmaradt Jézust; a felebaráti szeretetben, mert legelőször veszi észre a kánai násznép zavarát és az ellenségszeretetben, mert szent Fia hóhérjainak nem vet szemére semmit. A Fiú roppant megkönnyíti nekünk embertársaink szeretetét: azonosítja magát a felebaráttal, mikor azt mondja, hogy aki a gyermekeknek egy ital vizet ad, az neki adott és aki irgalmasságot gyakorol a szegényekkel, az övele volt irgalmas. Tehát Krisztus az Isten szeretetét mélységesen összeköti az emberszeretettel. A szeretet az ellenségre is ki kell, hogy terjedjen Krisztus szerint, mert ez a keresztyények megkülönböztető jele a pogányokkal szemben. «Ha csupán rokonaitokat szeretitek, — mondja Jézus — ha csupán jóbarátaitokat üdvözlitek, nem azt művelik-e a pogányok is?»¹ Vagyis, ha ti keresztyények akartok lenni, szeretnetek kell a közömbös idegent, a más nemzetbelit, mint az irgalmas szamaritánus a félholt izraelitát, sőt — mint Krisztus a keresztfán megmutatta — még az ellenségeket is. Ha Isten szeretetében megtettem kötelességemet, mint egyén, a felebarát szeretetében meg kell tennem azt, mint a társadalom tagja. A felebaráti szeretet utólagos viszonzásra nem gondol, hanem inkább adni akar, mint kapni. A szeretet otthona a szív, csodálatos erszény, benne a szeretetből annál több van, mennél többet kiadunk belőle. Legyünk hősieken bőkezűek, pazarlók, dúsgazdagok a szeretetben! Jézus szívében akkor volt legnagyobb a szeretet, mikor ellenségei lelkében legjobban égett a gyűlölet. És feltámadása után nem a bosszú gondolatai foglalkoztatják, hanem a bocsánatéi: ekkor rendeli a bűnbocsánat szentségét és ezt sem csak magának tartja fenn, hanem apostolaira bízta.

A szeretet harmadik parancsa az *önszeretet*, a Szentháromság harmadik személye pedig a *Szentlélek*. Katholikus hitünk úgy tanítja, hogy Istennek önmagáról való személyes ismerete: a Fiú és önmaga iránti személyes szeretete pedig a Szentlélek. Istennek személyes önszeretete: a Szentlélek lesz tehát önszeretetünk regulálója. Minden

¹ Máté 5, 46.

szeretetet megelőz az értékelés, csak azt tudjuk szeretni, amit értékesnek, becsülésre méltónak találunk. A Szentlélek az, aki kegyelme által megtanít arra, hogy bennünk az igazi érték nem a test, hanem a lélek. Ő tanít meg igaz alázatosságra, amely megakadályozza azt, hogy önmagunkat túlbecsüljük, rendetlenül szeressük. A Szentlélek malasztja teszi a lelket értékessé, szeretetre méltóvá. Ez a csodálatos áram, amely lelkünk tehetségeit izzóvá, fényt árasztóvá teszi, az a csodálatos rezgés, ami a lélekben, mint húrban hangot ad: az imádság, az áhítat hangját. Az szereti tehát magát helyesen, aki sok kegyelmet, áldást, jótéteményt gyűjtöget magának, aki földi ittlétében bölcs gazdálkodással előre megépíti magának az örökkévalóságban lakását.

Szent Pál teszi fel a kérdést, hogy melyik nagyobb a három isteni erény közül: a hit-e, a remény-e, vagy a szeretet.¹ És azt feleli, hogy a szeretet. Mert a hit csak itt a földön él, a halál után átmegy a látásba. A remény is csak itt a földön él: a halál után átmegy a bírásba. A szeretet azonban az, mely rendezi a Szentháromsághoz való viszunkat e földön és amelyik megmarad az örök hazában.

Úrnapja.

Szent Ignác imádsága.

Krisztus lelke szentelj meg engem!

Lauda Sion Salvatorem
Lauda ducem et pastorem
In hymnis et canticis.

Krisztus Urunk emberi lelkéről azt tudjuk, hogy fogantatott a Szentlélektől, hogy értelemről és akaratból állt, hogy értelmét tudás, akaratát szentség koronázta, hogy szomorú volt mindhalálig, hogy elválva a testtől a pokol tornácára szállt le és végül, hogy a feltámadás után tulajdonságai az Úr testét is ékesítették: az erő, a fényesség, a romlatlanság és a finomság.

Az Oltáriszentségben jelen van az Úr Jézus embersége,

¹ 1. Kor. 13, 13.

tehát lelke is. Mit is kérek akkor, mikor azt kérem, hogy szenteljen meg ?

A léleknek homogén táplálék kell : ez nekünk Krisztus Urunk lelke. Ennek eredete, forrása pedig az Úristen személyes szeretete, Lelke : a Szentlélek Isten. Az Eucharisztia valóban «delki» kenyér : a Szentlélektől fogantatott legszentebb teremtetett lelket : Jézus emberi lelkét közli az én érzéki, profán, romlott, testtel egészen összenőtt lelkemmel. Ezért az Eucharisztia átlekesheti a testies lelkemet, fölemeli földies fantáziámat, éberre, élessé teszi bennem a lelkiismeret, az emlékezet szemét, átorientál a természetfölötti világ felé. Értelmemet megvilágítja az ő lelkének tudománya, akaratomat szabaddá, befolyásolatlanná teszi az ő isteni Igével egyesült akarata.

Az Úr Jézus Krisztus lelke szomorú lett, mert ártatlan, érintetlen létére vonatkozásba jött a bűnnel. Csak jóvátételi viszonyba ugyan, de mégis nagy dolog lehetett : latrok közé számíthatni. Az ő lelke adja meg az én lelkemnek is az igaz részvétet a gyónók, a vergődők, a bűnösök iránt, hogy lelkipásztori szomorúság töltse el szívemet az ő nyomorúságuk és a jó Isten megbántása láttán.

Az Úr lelke halála után is tevékeny volt, majd segít engem itt a földön addig tevékenykedni a lelkekért, amíg eljön az éj, melyben már senki többé nem munkálkodhatik. Segít imádkozni a szenvedőkért, akiknek ő az ég kapuit kitárja.

Végül feltámadott lelke megtanít engem is arra, hogy a lelket az ő tulajdonságaiban érvényre juttassam a test fölött, legyen bennem is valami a lélek fényéből, könnyedségből, erejéből.

Krisztus teste, üdvözíts engem!

Krisztus Jézus teste a Szűz Máriától született, körülmetéltetett, böjtölt, megváltásunk eszköze lett, mert testében szenvedett értünk kinhalált Jézus. Vitte a keresztet, ostromoztatott, háromszor elzuhant, függött a keresztfán, sebeket viselt, pihent a sírban. A feltámadás után fölment az égbe nem víve magával mást, csak szent sebeit.

Krisztus teste, üdvözíts engem! A te kinszenvedésed segítse testemet megfeszíteni a vétkekkel és kívánságokkal

együtt! Elzuhanásaid segítsenek a porból, a bűnből fölkelni engem! Szentséges Anyád méhéből szeplőtelenül született drága test, üdvözíts engem, aki vétekből fogantattam! Félek a haláltól nagyon, a te szentséges, dicsőséges sebeid tegyék dicsővé az én behegedt sebeimet: meggyónt bűneimet, jóvátett, levezekelt gyarlóságaimat!

Krisztus vére, ihless meg engem!

Krisztus szentséges vére irgalomért kiált fel az égre, eltörölte adósságainkat, eloltja a tisztítóhely tüztét, fehérre mossa Ádám fejét és a boldogok stóláit, öntözi az Anyaszentegyház új paradicsomát. Szent Ignác imádsága szerint Jézus szent vére nekünk ihlet. Természetfölötti drága ihlet, mely a spekuláció fáradságos útjain túl meglát, megérez igazságokat, megelőz kísértéseket. E szent vér olt be minket: a paradicsomi tiltott étel által megmérgeztetteket, járja át szervezetét lelkünknek és azt égi dimenziókra szabja. Ó, Jézus szentséges Szíve! Te drága forrás, melyből szünet nélkül megtelik az Eucharisztia kelyhe! Ó, drága kapui a szent vérnek: édes sebhelyek, melyeket be nem zárt azóta semmiféle balzsam, semmi hálacsók! Az ő vére rajtunk és a mi fiainkon, — de nem mint átok, hanem mint áldás, mint jel, mint unctio, mint védelem, mint megtermékenyítő édes, tiszta áradat! Légy természetfölötti ihletés nekem és kis fiaimnak!

Krisztus oldalából kifolyt víz, moss meg engem!

A víz, mely Jézus oldalából kifolyt, tanuja volt az ő halálának és megmentette csontjait az összetöréstől. A vizet különben Krisztus Urunk a Szentlélek eszközének, lakhelyének mondta Nikodémus és a samariai nő előtt, ő maga lecsendesítette, hullámain járt és az utolsó vacsorán szentséges véréhez vegyítette. Ó, Jézus édes szívéből eredt tiszta víz, légy a mi tisztulásunk. Óvj meg minket, hogy a sátán katonái össze ne törjék lelkünk csontjait, győzz meg róla, hogy Krisztus szentséges véréhez csak tisztult lelkeknek szabad közelíteniök. Ó, vegyülj az én háborgó véremhez, mint az Úr szava a genezáreti tóhoz és csendesítsd le indulataimat! Légy «sancta et innocens creatura», közöld az

Isten Szent Lelkét, — te vagy az élő víz, melyből aki iszik, meg nem szomjazik mindörökké. Ne legyen igényem a világ asztalának bora után, te légy bennem Krisztus szent vérenek kísérője, ihletésének tisztulása.

Krisztus szenvedése erősíts meg engem !

Az Úr Jézus szenvedése nem a **geyngeség**, a tehetetlenség vergődése volt, hanem fölséges önfeláldozó egyéni vállalása kínoknak, gyötrelmeknek, elhagyatottságoknak. Az utolsó vacsoránál mondottad, Uram: »Keljetek fel és menjünk el innét»,¹ hadd lássa a világ, hogy Atyám akaratát fogom követni. Az elfogatáskor önként adtad magad az üldözők kezébe, nem kérve tizenkét légió angyalt, még Szent Péter kardját is hüvelyébe parancsolva, jóllehet «Én vagyok» szavadra a katonák meghátráltak és a földre estek. A kereszten pedig meghajtottad szentséges fejed: engedélyt adva a halálnak, hogy hozzád közelíthessen.

Az Úr Jézus szenvedése tehát erő. Ó, erősíts meg engem ! A szenvedést előrelátó, a kínok hegyére énekelve menő lelked adjon bátorságot az erény gyakorlatára, Egyházam igazának védelmére, hangsúlyozására, beszédre és hallgatásra egyaránt. Keresztviselésed segítsen a hivatás gondjait hordozni, elzuhanásaid adjanak erőt fölkelni és másokat is fölemelni !

Jóságos Jézus, hallgass meg engem !

A szenvedő Jézustól sokan kértek, a mindenéből kifosztott édes Üdvözítőt sokan úgy szólították meg, mint az élet-halál urát. Már az utolsó vacsorán Fülöp apostol kéri, hogy mutassa meg nekik az Atyát. Pilátus arra kéri, mondja meg neki, mi az igazság ? A keresztúton a jeruzsálemi nők kériik, hogy álljon meg, hallgassa meg sírásukat. A kereszten a jobb lator nem kevesebbet kér, mint az egész paradicsomot.

Ó, eucharisztikus Úr Jézus, — én is kérlek ! Mutasd meg nekem is, mint Fülöpnek Atyádnak arcát az égben, a földön, a természetben, a történelemben ! Mondd nekem — kutató, kételkedő szívemnek, mint Pilátusnak, hogy ne keresse : Te vagy az igazság. Hallgasd meg könnyeimet és

¹ Ján. 14, 31.

panaszkodó szavamat, ha bánatot tartok, de parancsolt vissza őket, ha hiábavaló dologért, megaláztatásokért jut eszembe sirni. Főként hallgass meg halálos ágyamon és halálos ágyak mellett, mikor jobb lator módjára kérlek: *Memento mei Domine!*

Sebeidbe rejts el engem!

Krisztus szent sebei menedékhelyek, hová a kísértések kígyói nem követnek. Krisztus szent sebei búvóhelyek, ahová nem ér el a pokol Szodomájának kénköves esője. Krisztus szent sebei menedékvárosok, ahol nem érhet utól a jogos megtorlás, a bosszúállás keze bűneinkért. Krisztus szent sebei megszakadt kárpitok teste szentélyén: hogy tág bejáratot nyerjenek mindazok, akik eddig féltek bemenni. Krisztus drága szent sebei olyanok, mint az Egyiptomból menekülő zsidók lakása; az öldöklő angyal nem léphet be oda: az Isten Bárányának vére van az ajtón.

Mikor erős kísértések gyötörnek, a szent sebekbe rejtőzöm. Ez annyit jelent, hogy inkább akarom a keresztfeszítés kínjait elviselni, mint a kísértésadta kéjt élvezni. Olyanok ezek a sebek nekem, mint a megtalált báránynak a jó pásztor akolja, mint az elgurult garasnak a szegény özvegy zacskója, mint a tékozló ifjunak az apai ház: itt itthon vagyunk.

Ne engedj téled elszakadni engem!

Úgy beszélek, mint az Esau bosszújától reszkető Jákob a hegyen az angyallal: el nem eresztelek, amíg meg nem áldasz engem! Ismétlem, amit a Kafarnaumiak mondtak: maradj velünk és légy királyunk! Imádkozom, mint az emmauszi tanítványok: Maradj velünk, Uram, mert már esteledik!

De te magad mondtad, aki eszi a te testedet és issza a te véredet, az tebenned marad és te őbenne. Marad! Boldogító ígélet, boldogító eucharisztikus Istenközösség! A farizeus kérdezte téled Uram: hol lakol? Boldogok voltak az apostolok, kik melletted éltek, a kisdetek, akiket öledbe vetél, a jászol és a kereszt, amik őriztek, tartottak téged. De az eucharisztikus Isten és ember egymásban lakásának csak

egy példája van: a Boldogságos Szűz, aki méhébe fogadta és hordozta az isteni Igét, aki testté lett. Igaza van W. Fabernek, hogy csak a Boldogságos szent Szűz buzgó tisztelői lehetnek eucharisztikus lelkek.

Jézusom látogatása nálam engem megaláz és felmagasztal egyszerre, mint ahogyan Szűz Mária Isten anyja és ancilla Domini egyidőben. Az eucharisztikus Jézus megóv és gazdagít, mint ahogyan Szűz Mária szüzességét megóvta és anyasággal gazdagította. Édes fény, hajnali derengés övezte a szent Szűz alakját, mikor méhébe fogadta a Szentlélektől szent Fiát, épúgy az ég illata, az Igazság verete van az eucharisztikus lelkeken, akik magukban hordják Jézust.

És akiket Jézus hord magában.

Istenem, tedd bennem lakásodat maradandóvá és benned lakásomat olyanná, hogy földrengés össze ne döntse házamat, vihar le ne tépje horgonyáról kis hajómat, mely beléd van rögzítve, mélyítve! Mutasd meg a tisztaság tabernákulumát, hogy tudjam: Mester, hol lakol. Vedd öledbe kisedségemet, kis hitemet, kis imádságomat és áldj meg, hogy a te öledben legyen az én pihenésem. Szűzanyám, Igazságnak tükre, minden Istennel való egyesülésnek örök példája, segíts lélekben és igazságban imádni az Istent és az Igét nem természetlenül hordozni csupán, hanem szerepeltetni, világra hozni, kinra adni és vele akkor is együtt lenni!

Halálom óráján hívj engem!

Az ítéleten, Uram, egyeseket hívni fogsz: jöjjetek, Atyám áldottai! Ők a te jobboldon fognak állani. És követni fognak téged az örök fény országába, amint követtek itt a földön, mikor még sem fészked nem volt, sem tanyád, hol fejedet lehajtsad.

Engem is hívj halálom óráján, mint ahogyan Máté apostolt a vámosasztaltól, Pétert és Andrást a hajótól, Lázárt a sírból hívtad. Add, hogy oly könnyen hagyjam itt a földi életet, mint Máté a vámosasztalt, Péter a bárkát, Lázár a sírt. Add, hogy rendben legyenek addigra számadásaim, add, hogy tele legyen a lelkek hálója, add, hogy ne gátoljon semmi földi kötelék, mint Lázárt a szemfedő. «Oldozzatok el őt» — mondd akkor is majd angyalaidnak. De ha te nem hívsz, hanem eltávolítasz magadtól: távozzatok,

akkor úgy járok, mint a kiűzött ördögök, az eltávolított betegségek, a folyóba visszadobott halak, az elégetésre gyűjtött konkolykévék, mint az elátkozott fügefafa, az elbujdosó Kain, a magát meggyilkoló Júdás.

Az örök haláltól ments meg, Uram, minket !

És mondd, hogy hozzád jöjjek !

Uram, Jézus, sokszor hívtál itt a földön és én sokféle minőségben követtelek téged. Hívtál mint tanítványt : te jöjj és kövess engem ; hívtál mint fáradtat és terhelt szívűt, hogy jöjjek és te megenyhítesz engem ; hívtál mint a gazdag ifjút, hogy fölvéve keresztmet, eladva mindenemet, kövesselek téged. Sokszor készséggel mentem utánad, sokszor azonban szenvedve, támolyogva, nagyon sokat visszavissza nézve. Édes Jézus, aki hívtál az eucharisztikus menyegzőre, mikor igazi utolsó! küldötted : a halál jön értem, hogy minden kész, menjek utána — óh add, hogy akkor menyegzős ruhában, égő mécsessel, készséggel menjek feléd. Sokszor énekeltem: Veni, veni! most te szólíts ugyanígy kegyelmesen magadhoz engem. Sokszor imádkoztam : Rorate rorate ! Most te szólíts magadhoz engem a földről, mint ahogyan én hívtalak téged az égből.

Hogy szentjeiddel örökké dicsérjelek téged. Amen.

Az eucharisztikus egyesülésnek tényleg nincs más célja, mint a boldog mennyországi egyesülés, melynek előíze : praegustatura. Itt én veszek, Uram, magamhoz téged, ott te emelsz magadhoz engem. Itt te látsz engem szándékaimban, törekvéseimben, vágyaimban, látod belülről a lelkemet, a szívemet, — ott én látlak téged igaz jóvoltod, istenséged szerint, melyre képesíteni fogja lelkemet a lumen gloriae. Itt sokszor vettelek magamhoz a kenyér színének fehér pólyájában, ott öltöztess kérlek a menyegzős asztalhoz méltó kegyelemruhába. Itt szent jelenléted a szent színek felosztásáig tartott, ott testem feloszlása után kezdődik örök jelenléted bennem.

Ó, angyalok kenyere, választottak gabonája, vértanuk, szüzek ihlető bora, tégy engem is angyalaidnak, választottnak, vértanuidnak, szüzeidnek követőjévé a földön és osztályosává az égben !

II.

Úrnapján ragyogó pompában, virággal meghintett úton, áhitatos ének közepette járja közöttünk királyi diadalútját az oltáriszentségi Jézus. Négy oltárnál megállapodik, áldását széthinti a négy világtáj felé, — körüljár köztünk ma is, mint kétezer év előtt, jót cselekedvén — azután visszatér igénytelen csendes tabernákulumába.

Mikor ezt a nagyszerű körmenetet elvonulni látom, eszembe ötlök, hogy mindegyikünk élete tulajdonképpen ilyen körmenet, mert hiszen ugyanoda tér vissza, ahonnet kiindult: Isten örökkévalóságának templomába. Aki az élet útján nem viszi magával Jézust, — annak élete keresztjáró körmenet, mely szomorú, mely könnyörgő, mely panaszkodó. De aki szívének szentségtartójában maradandóan hordozza az oltáriszentségi Krisztus Jézust, annak élete úrnapi körmenet, amit körülvesz, ékesít az áhitat harangszava, az élet örömeinek zenekara, útján a göröngyökre a jó példaadás virágait, szirmait szórták a szentek, akik előttünk ugyanezeneken az utakon jártak. Ebben az élet-körmenetben is erősen kell tartani a hit zászlaját, védelmül, pajzsul magasra kell emelni az erős akarat menyezetét, hogy ne érje támadás szívünk szentségtartójában Krisztus Jézust. Ennek az élet úrnapi körmenetének is vannak oltárai, pihenői. Mikor elhagyjuk az iskolát és először érint meg az élet mulandóságának fuvalma, mikor életpályát választunk, mikor családot alapítunk, midőn célhoz érünk, — ezek az élet körmenetének oltárai, ahonnet áldást ad a bennünk lakó Jézus fáradságunkra, hivatásunkra, családunkra, sikereinkre. Mikor pedig életünk véget ér, — a körmenet visszatér oda, ahonnet kiindult: — Isten örökkévalóságának, az örök boldogságnak organozúgással betelt templomába.

Jézus szentséges Szíve.

Ó, örök szeretet nagy mélysége
Megváltó Jézusunk kegyes Szíve !

Egészen bizonyos, hogy az Úr Jézus Krisztus a világtörténelem legnagyobb elméje. Tanításainak csodálatos világossága, tartalma és formai fönsége, példabeszédeinek költőisége, célzata a földi gondolkodóknak, bölcselőknek,

költőknek messze fölébe emelik az isteni Mestert. Már já-szolánál bölcsek térdepelnek, már 12 éves korában megszegyeníti a tudósokat és a tudásukra büszke írástudókat később is sokszor zavarba ejti nyílt tekintetével, bámulatos válaszaival, gyors, megsemmisítő megoldásaival.

De az Úr Jézus Krisztus a világtörténelemnek nemcsak legnagyobb elméje, hanem legnagyobb szíve is. Ha isteni értelme kibontja előttünk példabeszédeinek értelmét és kitarja Isten országának titkait, akkor szentséges Szíve a forrása az üdvözítő vérnek, amely az őt seb kapuján kiömölve lemosta a világ bűneit. Valóban, ha szükségünk volt a Megváltóban a tanító böles értelmére, még inkább szükségünk van megértő, megbocsátó, fölemelő istenemberi szívére. Mert a szív területe bizonyos szempontból nagyobb, mint az értelemé. A kisdedek, a gyermekek nem értik meg a tudós értelem szavát, de igénylik, megértik és viszonzózzák az édesanyjai szív szeretetét. A nyomorultak, az öregek, az élet rokkantjai nem tudós utasításokat várnak, hanem jótevő, irgalmas szívre számítanak. A böles értelem tanításait el lehet felejtetni, de egy minket szerető szív áldozatos, édes jóságát sohasem. Másrészt a szív szaván, a szereteten világok épülnek: a barátság, a család, a nemzet és a baráti, a hitvesi és a hazaszeretet mind a szívből forrásznak. Végül a legtöbb bűn nem az értelem tudatlansága miatt történik, hanem a szív romlottsága folytán: a jót ismeri, látja a legtöbb ember, de szíve állhatatlan, romlott, vagy gyenge ahhoz, hogy a megismert jót kövesse, megvalósítsa.

Ezért édes nekünk a tudat, hogy a megváltó Krisztus a világtörténelemnek nemcsak legnagyobb elméje, hanem legnagyobb szíve is. Ha ő csak értelem lett volna, így beszélt volna: Jöjjetek hozzám, tudatlanok; de mert szív is volt, így beszélt: «Engedjétek hozzám a kisdedeket; jöjjetek hozzám, akik fáradoztok és terhelve vagytok és én megnyihitelek titeket.» Ha csak böles értelem lett volna Krisztus Jézus, — tanítása úgy maradt volna közöttünk, mint egy könyv, amely a tudósoké, a könyvtáraké, de mert szív is volt, az ő hagyatéka éltető élet, amely mindenkié: a kisdedeké, a haldoklóké, a bűnösöké, a szenvedőké. Istenemberi szíve átélte, megszentelte az emberi szív összes nemes érzéseit, vonzalmait: a baráti szeretet, melynek zavarta-

lansága érdekében művelte az első csodáját a kánai menyegzőn; a hazaszeretetet, midőn Jeruzsálem pusztulásának gondolata könnyeket csalt isteni szemébe és minden szeretet királynéját: az édesanyai szeretetet, amelyet maga is igénybe vett, amelynek melegénél nevelkedett. Ő volt az egyetlen, aki a szív ösztönösségét, hajlandóságait irányítani merte, aki a szívnek is parancsolni mert: hogy az ellenséget is szeresse, hogy dobogását az ő isteni szívének üteméhez mérsekélje, hogy vágyait örök, el nem múló javak felé irányítsa.

Most június havában az Anyaszentegyház élénk állítja Jézus szentséges Szívét. Legyen ez most a mi tankönyvünk az Úr Jézus utasítása szerint: «Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.» Mily sok embert vonz az örök hidegnek, jégnek, hónak hazája, az északi sark; hányan kapnak fel kalandos utakra, hogy kitűzhessék rajta egyik vagy másik nemzet lobogóját a győzedelmes emberiség nevében. Ő, vonzzon most bennünket az örök melegnek tárháza, az örök szeretetnek fészke, Jézus szentséges Szíve, a fájdalom lándzsája, olyan mint a zászló, mely útbaigazítja az őt kereső szenvedőket.

Mikor Krisztus meghalt, a templom kárpítja kettéhasadt: megmutatta, mennyire üres az ószövetségi szentek szentje; mikor pedig Jézus isteni Szíve a lándzsától meg-
hasadt, láttuk, mennyire gazdag, mennyire telve van az újszövetség szentélye. Legyen számunkra valóban Jézus szentséges Szíve az Élet forrása, kelyhe, a bölcsesség, tudomány tárháza és minden vigasztalásnak forrása.

A természet világának: a földnek két sarka van: az északi és a déli sark, mindkettő teljes élettelenségbe van dermedve, örök halálba, hidegbe van fagyva. A kegyelem világának is két pólusa van: Jézus szentséges Szíve: az örök melegnek, fénynek, szeretetnek forrása — és a mi emberi szívünk, mely kihűlt, füstös, üszkös, salakos. De amint a földnek két sarkát, a két ellentétes végtelent ugyanaz a tengely köti össze, úgy Jézus szentséges Szívét is a mi szívünkkel a szeretet kapcsolja egybe, amely körül, mint főparancs körül, forog a lelki élet egész kontinense.

Az Úr Jézus szentséges Szívének sebe a csodálatos forrás, a nagyszerű kapu, — melyen át kiutat talált hozzánk az isteni szeretet; — és egyben beszédes száj, mely meg-
tanít alakítani szíveinket az ő szent Szíve szerint.

Jézus szentséges Szívéből víz és vér folyt ki. Nagy szentek vonatkoztatják a vizet a keresztségre, a vért pedig az Oltáriszentségre. Valóban: Jézus szentséges Szívén leginkább lelki életünk születése és fennmaradása feketett. Az élet úgyis két főstádiumot ismer: ezek a kezdet és a folytatás, a születés és a fönnmaradás; — Istennek is az életre nézve kettős tevékenysége van: mint Teremtő alkotja a természetet a kezdet stádiumában, mint Gondviselő pedig irányítja a történelmet a folytatás, a fönnmaradás folyamatában. Miután pedig a természetfölötti világrendben minden a természetre épül: a lelki életre is két mozzanat a döntő fontosságú: a lelki születés, — ennek szentsége a keresztség és a lelki fönnmaradás, — ennek eszközlője, valósítója az Oltáriszentség. A legfontosabb szentség: a keresztség, és a legméltóságosabb szentség: az Oltáriszentség tehát egyaránt Jézus szentséges Szívéből születtek közvetlenül. Mióta Jézus szentséges Szíve megnyílt az emberiség barátságtalan kopogtatására, azóta telnek meg keresztkútjaink lelkek újjászületésére alkalmas vízzel, aranykelyheink pedig a lelkek táplálására alkalmas vérral. E két, közvetlen Jézus szentséges Szívéből eredő szentség tehát a lélek életét adja: a keresztség a kezdet stádiumában, az Eucharisztia pedig a fönnmaradás folyamatában. Ami tehát a természetnek a teremtés: legyen világosság, élet, ember! — az a mi lelkünk számára Jézus szentséges Szívéből eredő víznek keresztsége; és ami a történelemnek a Gondviselés, a célhozirányítás, az a mi lelkünk számára Jézus szentséges Szívéből eredő vérnek táplálása. A többi szentség pedig megszövi a lélek ruházatát a megszentelő malaszt arany-szálaiból, a segítő malaszt selyemfonaláiból, hogy a létében és fönnmaradásában Jézus Szívéből született lélek ruházatában és működéseiben is Istent dicsérje, képviselje, akinek ereje benne él, lüktet.

Jézus szentséges Szíve másrészt mint beszédes ajk újra és újra elmondja: tanuljatok tőlem, mert én szelid vagyok és alázatos szívű! Az örök Mester nemcsak az értelmeket, hanem a szíveket is tanítványaivá akarja tenni és szent Szívéből: ebből a csodás tankönyvből leckét ad föl nekik: a szelídséget és az alázatosságot.

Miért éppen e kettőt?

Azért, mert embertársainkhoz való viszonyunkat ren-

dezi a szelidség, Istenhez való vonatkozásunkat pedig az alázatosság igazítja. Maga az Üdvözítő mondotta: «Boldogok a szelidek, mert ők bírják a földet,»¹ tehát a durvaság elviselhetetlenné teszi helyzetünket az emberek között, a szelidség azonban megnyeri, meghódítja magának a világot. A szelidség tehát reánk keresztényekre nézve az Isten szelid Bárányának öröksége. Az alázatosságra nézve pedig szent Péter apostol tanítja: «Isten a kevélyeknek ellenáll, az alázatosnak pedig kegyelmet ad.»² Tehát az alázatosak rendezik Istenhez és a kegyelemhez való viszonyukat, miután pedig Isten kegyelme nélkül semmitsem tehetünk, — az alázatosság teszi lehetővé Isten kegyelmi leereszkedését, jóságos közeledését, egyáltalában érdemek szerzését. — Ezért lett tehát Krisztus Urunk iskolájában főtantárgy a szelidség és az alázatosság, mert a durva szívek lehetetlenné teszik a földi életet, a kevély szívek pedig el vannak zárva Isten kegyelmétől és ezzel együtt az égtől.

Június havában iratkozzunk be Jézus szentséges Szívének iskolájába, a gyermekek üljenek ölébe, a felnőttek pedig szent János módjára melléje. Akkor át fog alakulni szívünk az ő szent Szíve szerint, mint ahogyan átalakult a boldogságos Szűz Máriáé, aki mindig közelében volt, aki csendben élt és ezért az isteni Szív dobogását mindig hallhatta. Ezért a Szűzanya minden megszólalása a szeretetnek egy-egy új vonását mutatja be nekünk. Mikor azt mondja az angyalnak: «Ime, az Úr szolgáló leánya,» az az alázatban letérdelő, magát méltónak nem érző szeretet vallomása. Mikor dalos ajkán kitör a Magnificat: ez az érzésben túláradó, örömében jubiláló szeretet megnyilatkozása. Mikor azt mondja a tizenkétéves Jézusnak: «Atyád és én bánkódva kerestünk Téged» ez az aggódo, féltő szeretet akaratlan kitörése. Mikor így szól a kánai menyegzőn: «Nincs boruk» ez a mások baját meglátó figyelmes felebaráti szeretet megjelenése.

Hol van e két csodálatos Szívtől az én szegény, szeretetében zsugori, önszemélyét féltő, kis javait féltékenyen rejtegető földies szívem? Hol van a szelidség, alázatosság, melyet Jézus szentséges Szíve prédikál, és mikor lesz szívem a szeretet sokféleségében annyira gazdag, mint Mária Szíve?

¹ Máté 5, 4.

² I. Pét. 5, 5.

Sokat kell szeretnem. Az első júniusi litánián odatérdelek az Úr Jézus elé és elismételgetem neki szent Péter szavát : Istenem, én szeretlek téged ! Istenem, te tudod, hogy szeretlek téged ! Istenem, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy én szeretlek téged !

Szent Péter és Pál.

— Jún. 29. —

Papszentelések.

Mikor az Úr Jézus Krisztus megkezdte nyilvános működését, először a saját hazájában, a názáreti zsinagógában lépett a szószékre. Ott tartotta első prédikációját. Kinyitotta Izaiás próféta könyvét és ott önmagára magyarázta ezeket a szavakat : «Az Úr lelke rajtam, azért kent föl engem és azért küldött engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak és hogy meggyógyítsam a megtört szíveket».¹

Ugyanezek a szavak lehetnek a sok most meginduló papi életnek is a beköszöntője. Elmúlt a hosszú, szomorú advent : a kispapi évek ; most itt van a karácsony, mikor az első szentmisében szívére ölelheti a kenyér színének fehér pólyájába takart édes Üdvözítőt az új pap. Hosszú évek előkészülete után elbocsátotta őket az Anyaszentegyház názáreti műhelye : a szeminárium és most megindulnak nyilvános működésük útján. Az Úr lelke rajtuk : amint Krisztusra szállt a Szentlélek a keresztelekor, úgy szállt rájuk is a papszentelésben. Amint érintette Krisztus testét a Jordán vize keresztelő Szent János keze által, úgy érintette őket is a szentelt olaj a püspök keze által. És amit programjának vallott az Üdvözítő Krisztus : szabadítani a foglyokat, örömhírt vinni a szegényeknek, meggyógyítani a töredelmes szíveket, ugyanez most az ő programjuk is.

A mi szent hitünkben van három szentség, mely eltörölhetetlen jegyet nyom az ember lelkébe és éppen ezért ismételtelhetetlen : a keresztség, a bértálás és az egyházirend. A keresztségben fejünket éri a szent kereszt jele és ekkor

¹ Luk. 4, 18 sk. (Izaiás 61, 1.)

lefoglalja magának az Isten természetünket. A bérálásban homlokunkra kerül a szent kereszt és ekkor lefoglalja személyiségünket. Az egyházirendben pedig kezünkre írja illatos olajjal a püspök a keresztet és ez annyit jelent, hogy lefoglalja Isten magának élethívátásunkat. Az az Istenközösség tehát, amely a keresztségben kezdődik, a bérálásban szorosabbra fűződik Isten és ember között, a legjobban a harmadik kapcsolatban: az egyházirendben mélyül el. Így lesz a pap Isten bizalmasa, kincseinek kezelő sáfárja, képviselője, helyettese a földön.

A papi hivatás a legelső élethívátás a világon.

a) A pap az újszövetség Mózes. Mózes Egyiptomból Kánaánba vezette a népet; a pap a földi élet Egyiptomából az örök élet ígértföldje felé kalauzol. Bizony közbeesik a pirulás vörös tengere: a gyónás, de ez nem baj, itt is majd ő megy előre. Mózes vizet fakasztott a kősziklából, a pap a bánat könnyeinek vizét akarja fakasztani az emberi szívek kősziklaiból. Mózes kőbe véste a tízparancsot, leesdette az égből a mannákat, magasra emelte a gyötrődő nép előtt a keresztre feszített rézkígyót; a pap kőnél keményebb szívekre faragja rá Isten parancsait, lekönyörgi és kiosztja az égi mannákat: az Oltáriszentséget és kísértések, szenvedések kígyóitól gyötört nép előtt magasra emeli a megváltó keresztet.

b) A pap munkája ugyanaz, ami Keresztelő Szent Jánosé volt. Már a kispapi évek méhében repesni, örvendezni az Úr közeledésén. Istenhez utat egyengetni, lehordva hegyeket, kitöltve a völgyeket, tisztítva viperák fajzatait, csendesítve az élet zsoldjával elégedetlenkedőket. A pap kötelessége — mint Keresztelő Szent Jánosé volt — bemutatni Krisztust a népnek: Ime az Isten Báránya! Őt magasztalni, saját magát kisebbiteni, tanítványainkat hozzá küldeni. Talán néha parázna hatalmasokat meginteni, fogságot viselni, szeltől hányatott nád helyett sziklának lenni, lágy ruhákba öltözött királyok udvarában levő ember helyett királyok börtönében ülő prófétának lenni és így az egész törvényt teljesíteni. A pap Keresztelő Szent János, aki alázatos meghajlással csak a Megváltó saruszíjához mer közelíteni, de

annak engedelmével mégis szent feje fölé szabad emelnie kezét.

c) De többet mondok. A pap Krisztus mása, Krisztus helyettese, Krisztus képviselője. A papságra bízta Krisztus az ő hatalmát: «Nekem adatott minden hatalom az égben és a földön. Amint engem küldött az Atya (t. i. e hatalommal), én is úgy küldlek titeket». Tekintélyét: «Aki titeket hallgat, engem hallgat» és a papokra hagyta szenvedéseit: «Amint engem üldöztek, titeket is üldözni fognak». Az Úr Krisztus azonosítja magát velünk, mikor azt mondja: «Én vagyok a világ világossága», azután pedig apostolainak: ti vagytok a világ világossága, a föld sója: menjetek, tanítsatok, kereszteljétek, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre, vegyétek a Szentlelket, békesség nektek!

A pap Krisztus apostola. A pap kötelessége a híveket Krisztus körül letelepíteni, a gyermekeket hozzá vezetni, az Evangéliumnak még a morzsáit is összeszedni. A pap fogad fel Isten szőlőjébe munkásokat, teríti föl az Úr menyegzős asztalát, varrogatja imádság öltésekkel a bűntől elszakított menyegzős ruhát. A pap az arató az örök Magvető vetéseinél, ő a jó Pásztor bojtára, ő hívogatja a hivatalosakat is, de az útszéli bénákat, vakokat, koldusokat is Isten menyegzős házába. A pap a lelkek halásza: be kell eveznie a mélyre és ki kell vetnie az igehirdetés, imádság hálóját jobbfelé, hogy sértetlenül kiemelhesse a mélység lakóját: a bűnös embert. A papnak az a dolga, ami az evangéliumbeli gazdasszonyé: takarítani az élet szobáját és keresni Isten elgurult garasát: a lelket; dagasztva elkeverni az Evangélium kevés kovászatát a sok véka lisztbe, a profán életbe, hogy élvezhető kenyér legyen belőle Isten asztalára. És amint Krisztus Jézus mindenütt megfordult: volt istállóban, műhelyben, templomban, iskolában, mennyegzőn, ravatalos teremben, állt bíróság előtt, volt börtönben, lakott a sírban, sőt átment a túlvilágra és belépett a pokol tornácába: a kárhozat előszobájába is, úgy kell a papnak is körüljárni jót cselekedvén, vigasztalni, gyógyítani, tanítani, példát adni, a feloldozás és a szentmise kezével még a túlvilágra is átnyúlni: Isten számadásaiból rovásainkat kitörölni, Krisztus vére árán a tisztítóhely rabjait kiváltani.

Kérdem: van-e élethivatás ehhez fogható? Vállalkozhat-e ember ennél nagyobbra, ennél fölségesebbre?! Ami a

templomtorony a házak fölött, ami a pirosbetűs ünnep a naptárban, ami az orgona a hangszerek között, az a pap : Krisztus apostola az emberek között.

A pap Isten harangja : hív a templomba, imádságra sürget, megsirat minden ismeretlen halottat. A pap lelke a nép gyógyszerháza : minden ragályra, sebre kell, hogy legyen benne orvosság. A pap élete a nép imádságos könyve, belőle tanulnak a hívek imádkozni. A pap szíve bölcső, szeretettel ringat sok titkos gondot, reményt, vágyat ; a pap élete temető : eltemeti magába mások lelkének romjait, roncsait és fölöttük virágokat nevel.

A pap élete csendes kis őrház az életutak vasútja mentén.

Mikor utazom, úgy szeretem nézni a robogó vonatról a pálya mellett az őrházakat !

Ott áll a kis házíká az erdőszélen, mögötte a felkapaszkodó hegy, előtte a síkság nyílt öble. Ott a kis kert, benne kedves, jól ápolt virágok, a kerítésnél mályva, napraforgó. Hátról a méhes, a kasok körül ott zsongnak, döngicsélnek ezrével a méhek. Este kijárnak az erdőszélre kíváncsi őzikék, játszadozó nyulak, ijedve riadnak meg, ha megszólal a jelzőharang. A ház előtt gyümölcsfák, lombjukkal betakarják a kis házat csaknem egészen. A háztetőn a drótokon átszong, átzúg naponta millió hír, — ujság, szerencsétlenség, örömhír — a bentlakó őr minderről mitse tud. Elvágat előtte mindennap a modern élet siető gyorsvonata, — éjjel egy-két fénykévét villant be az őrház ablakán — azután, mikor eltűnik, újra csend lesz és mire vigyázzba lódul a sorompó a dülöúton, mintegy karmesteri jelre újra rákezd a tücskök vonója és megszólal a békák kórusa.

Az őrház a papnak élete, benne az őr a lelkipásztor lelke.

Életem a csendnek háza, oda van állítva Istentől az emberi életutak mentére őrháznak. Kertemben : munkateremen virágok állnak és méhek zsonganak : ez az ifjúság, amely virág, — hiszen ígéret — és méhecske, mert munkája gondoskodásom révén megoszlik Isten oltára és az emberek asztala között. Istené az áhitat gyertyája, a családé a szorgalom, a becsület méze. Az én munkám eredménye világosság és édesség tehát. Mikor gyóntatok, átszong, átsusog, átszibong rajtam száz és száz titok, bűn, jajgató bánat, rezdülő öröm, — szerencsétlenség — de én ezekből semmit sem tudok. Mindig az élet vonatjának érdekében történik,

ha megszólaltatom a lelkiismeret jelzőharangját, ha lebecsálom a törvény sorompóját. És jaj lenne nekem, ha üresnek, unalmasnak találnám kis házam csendjét és eszembe jutna ráugrani, fölkapaszkodni a béke órháza előtt soha állomást nem tartó világi élet rohanó gyorsvonatára . . . Fekete kerekei összetépnének — és igazuk lenne : az őrt nem azért fogadták, hogy utazzék, hanem hogy az utazókra vigyázzon, hogy mindenét eladva kutasson a Krisztustól említett rejtett kincs után, hogy olajat gyűjtsön mécesésébe a vőlegény jöttére és hogy szeretve ápolja tovább a méhecskéket, a virágokat . . .

Az életutak mellett sok órház üresen áll. . . Imádkozzatok jó lelkipásztorokért !

Mikor a papot fölszentelik, akkor Krisztus hívására kilép a földi élet ingadozó csónakjáról és Szent Péter módjára járni kezd a természetfölötti élet vizének felszínén Krisztus felé! De mihelyt nem feléje megy, mihelyt leveszi szemét a tengeren járó Üdvözítőről és akár a szélre, hullámokra, tajtékra vagy kóbor kalózhajóra néz : úgy jár, mint Szent Péter : süllyedni kezd. Még nagy kegyelem, ha a bánat szavával kiáltani tud : Ments meg engem, Uram, mert elveszek !

Péter és Pál ünnepén, sok meginduló papi életnek kezdetén, imádkozzunk Krisztushoz, az örök főpaphoz és az egész papi élet folyamára kegyelmekért esdekeljünk. Szaporítsa meg az ő isteni jósága azt az emberi értéket, mely az ifjú papok szívében van azzal az isteni szeretettel, mellyel megsokasította a kevés kenyeret és a pár halat. A pap egész élete folytonos áldozat : szentmiseáldozat. A kispapi évek : a lépcsőimádság. A papi hivatás vállalása : ez a nagy felajánlás, melyben egész életét felajánlja a pap Istennek. A papszentelés a nagy átváltoztatás, mikor az ember fia Isten gyermeke, apostola lesz. A primicia az Úrfelmutatás, mikor először jelenik meg előttünk a pap Krisztus köntösében, Krisztus szerepében. Ami pedig ezután jön, az folytonos áldozat, áldozás, Miatyánk, e világ bűneinek hordozása, elvétele, Krisztus nyomainak járása, keresztfájának viselése. A végén maga az Isten mondja hű szolgájának : Ite, missa est : menjetek, elbocsátás van és akkor bemehet végre az örök élet sekrestyéjébe boldogan pihenni.

Ballagó diákok.

Ilyenkor tavasszal az ifjúság ünnepi hangulatai teszik napsugarassá az utcák profán, hétköznapi zaját. Találkozunk édesmamáktól kísért első áldozó kis fiúkkal, fehértányolós koszorús leánykákkal; a kirakatokban megjelennek az őszülő osztályfőnök köré csoportosuló nyolcadikos lányok és fiúk — az iskola komoly kapuján dalolva ömlik az utcára a gyöngyvirágos ifjúság; este pedig kanyargó lampionos menetben hangzik a régi nóta: Ballag már a vén diák...

Búcsú az iskolától! A hangulat ünnepélyességének titka ott van, hogy az élet mulandó, amely az ifjúval sem tesz kivételt, az ő kedvéért sem áll meg, hanem kerget előre, elszakít kicsinymagunktól és élményeinkből emlékeket fakaszt. Valóban az a nyolc év, amit az ember a középiskolában tölt, kurta életünknek annyira nagyjelentőségű szakasza, hogy megérdemel egy ünnepélyes Isten hozzád-ot. Mekkora utat tettünk a nyolc év alatt! Ez alatt az idő alatt jutottunk a meséktől a történelemig, a karácsonyfától a fenyőfáig, a kis felköszöntőktől a Főti dal-ig, a Robinsontól Kőrösi Csoma Sándorig, a törpéktől Toldi Miklósig, egyszóval a rövid nadrágtól a hosszú nadrágig! Az egyén is úgy fejlődik, mint az emberiség: minden nép irodalmának kezdete mondák, mesék, dalok; csak több évszázados fejlődés után jelenik meg mint irodalmi műfaj a próza, a regény, az értekezés. A középiskola a mi gyermekkorunk; életünk kedves, nagyértékű szakasza, ahol nekünk költők énekeltek, ahol a történelem nagyjaival komáztunk, ahol képzeletben földrajzórán bejártuk a Nilust, a Rajnát, megmásztuk a Himaláját, ahol angyalokról tanított a hittanár úr, — ezért búcsúzunk tőle dallal: Ballag már a vén diák! Most jön az álmok helyett a valóság, most jön a próza, a jó mulatság: a férfi munka. De mielőtt ebbe beleugranánk, előbb egy ünnepélyes Isten hozzád-ot az iskolának, saját kicsinymagunknak, életünk otthagyt, vissza nem szerezhető felének, gyermekkorunknak!

A ballagás perceiben tanáron, diákon egyaránt végigreszket valami megbocsátó érzés, amely a múlt emlékeinek drága patinája. Az emlékek, — mondja Gárdonyi — olyanok, mint a nagyvárosok: szépülve öregszenek. Az emlékezés természete szerint siet elfelejteni a rosszat, de dédelgeti, fel-

újítgatja sokszor a jót, amit valamikor átélt. Az emlékezet olyan, mint az idő, amely gyógyít. Mi maradt meg ma a harc-
terekből? A lövészárkokat lehordta a víz, a kavernák be-
omlottak, a szétlőtt hidak tört íveit lassan befonta a rep-
kény, a folyondár; a honvédsírokra tett rohamsisakokat alig
lehet már látni a mohától, az ágyúdörgést felváltja a harang-
szó, a puska ropogását pedig a hegyoldalokban legeltető
pásztor csengetyűje.

Ami a romoknak az idő, az a rossz tapasztalatoknak
az emlékezet. A búcsúzó tanár és a búcsúzó diák egymásban
már csak a kedves órák emlékét látják; csak a közösen
végzett munka és közösen elért eredmény az, ami most
innét hátranézve mindakettőt megnyugtatja, gyönyörköd-
teti. A fiúk kijöttek a padból, a tartalékból és hiába, letagad-
hatatlanul mellénk álltak az arcvonalba.

Nemrég a tantermek, a folyosók boltívei borultak fölé-
jük, most az egész szabad égboltozat íve. Tegnap még ott
csengett ajkukon a búcsú éneke: a Ballag már a vén diák,
ma már felhangzik szívükből az új élet üdvözlő dala. Minap
még tollszárat láttam szorongatni ujjai között, most meg-
villan kezükben az első sétapálca.

Mielőtt elkezdték volna az iskolát járni, az otthon
olyan volt, mint a kis Betlehem: tele volt angyalok dalával,
zavartalan édes karácsonyi meleggel, égi békességgel.

Mikor az iskolába jöttek, az iskola volt számukra a
Názáret, ahol a munka gyalupadjai mellett ültek, munká-
ban fáradoztak, verejtékeztek, míg megácsolták, kifaragták
jövendő életük, világnézetük házának gerendáit.

Most pedig, mikor az életbe kilépnek, az élet olyan lesz,
mint az Úr Jézus Krisztus számára a pusztaság volt, ahol
a nagy elhagyatottságban, egyedüllétben megéheznek és
fölkeresi őket, — amint az Urat is fölkereste volt — a pusztaság
igazi lakója: a kísértő.

Mikor őket így távozni látom, búcsúzóul fülükbe súgok
valamit, amit először angyali ajkak susogtak az egyiptomi
menekülés éjszakáján Szent József fülébe: ne menjetek el
egyedül! vigyétek magatokkal a Gyermekeket és Anyját.
Vigyétek magatokkal a Gyermekeket ideálnak, eszménynek,
pásztornak, vezérnek, hogy mindig eszetekbe jusson intelme:
legyetek mindig olyanok, mint a kisdedek: ártatlanok,
rosszat nem ismerők, békések, anyával bírók. És vigyétek

magatokkal az ő Anyját védelemnek, utitársnak, közbenjárónak, hogy folyton halljátok a kánai násznép szolgálainak mondott intelmét : «Amit ő (Krisztus) csak mond nektek — tegyétek !»

Az elhagyott iskola iránt kötelességük lesz a hála. Hiszen az iskola nemcsak különféle életpályákra készítette elő, hanem magára az életre is. Meg volt az iskolában mindaz a tülekedés, lemaradás, érvényesülés, mindaz az erény és mindaz a bűn, — ami az életben megvan — csak hogy kicsinyben, hozzánk szabottan. De mikor az élet nagyobb megpróbáltatásai jönnek, azok majd föltételezik, hogy előzményeit már az iskolában átérték, ismerjük. Ezért kötelességük az iskola iránti hála, mert az iskola nem tanári noteszok, osztálykönyvek, padok, példákkal teleírt táblák összessége, hanem életünknek egyik darabja, amelyiken, mint alapon, az ifjúság egyéni erővel együtt munkálkodott a tanárok igyekvése, osztálytársak segítségével.

Mikor elbúcsúzunk, eszembe jut Attila temetése. Attila halálakor a táltosok a tűzbe néztek és ezt mondták : «Temessétek el őt napsugárba, holdsugárba, fekete éjszakába». A nép ezt úgy értette, hogy a hős vezér tetemét hármas koporsóba : arany, ezüst és vas koporsóba zárta és eltemette a Tisza közepébe. Ez nem történelmi igazság, hanem végtelenül mélyértelmű szimbolikus igazság. A monda ezt akarja jelenteni : mindenkinek, akit szerettek, ez a sorsa. Amikor elhagyjuk, először a szeretet arany koporsójába temetjük. Mikor távolabb vitte őt az idő, akkor már a kegyelet ezüstkoporsójába takarja alakját. Mikor még messzebb vagyunk tőle, akkor már csak az emlékezés vaskoporsója borítja, lassan azután ráeresztjük a feledés Tiszáját és eltemetjük őt egészen. Ez az iskola sorsa is. De lesznek az életnek ünnepi találkozásai, amikor találkozunk, amikor leszorítjuk a feledés Tiszáját, lehányjuk az emlékezés vaskoporsóját, felnyitjuk a kegyelet ezüstkoporsóját és ott megtaláljuk egymást a szeretetnek tiszta aranyában . . .

Én hiszem, hogy ők vissza fognak jönni.

JÚLIUS.

NEMZETES anyánk : az esztendő téged fogadott fel arató-gazdának. Te kemény ember vagy : fakó bajuszod, szemöldököd merev, mint az érett kalásznak sörtéje. Izzó tekintetedtől csak úgy ég a határ, csak úgy ropog a munka. Betyárul korán kelsz, talpon vagy napestig, nincs más nótád, mint kaszák pengése, nincs más ékszered, mint a verejték opálja homlokodon. Nincs ünnepnapod egy se, azt mondd : elég a vasárnap. Félnék is tőled ! Mikor olykor-olykor mordulsz egyet, menekül utadból ember, állat; mikor pedig fekete szemed fehéret villant, az aratóasszonyok, leányok keresztet vetnek magukra. Este alkonyatkor te mégysz haza a tarlóról utolsónak ; ilyenkor fehér felhőid, mint bőszejű inged ujja, titokban megtörlik hűvös illetéssel izzadt homlokod. Az asszonyoknak is kell dolgozniuk nálad : most megy segíteni rokonának, Szent Erzsébetnek a Sarlós Boldogasszony, most szorgoskodik háztartásában az okos háziasszony : Márta ; most mossa az Úr lábait drága kenettel, saját lelkének fehérműjét könnyek vizével Mária Magdolna. Veronika fehér kendőjével most furakodik át a tömegben, hogy a fáradt Krisztus arcának enyhülése legyen és ilyenkor látjuk Krisztusnak nagyanyját : Szent Anna asszonyt, amint gondozza, díszíti az elzárt kertet : a kis Szűz Mária lelkét.

Kemény ember vagy te Július, te öreg számadó, de hiába titkolod, mégis lelked mélyén vallásos ember vagy te. A te munkád teszi, hogy mindenfelé széles e határ megtelik lassan kereszttel.

Vakáció.

Mikor kialusznak az apostolfejedelmeknek : Szent Péternek és Szent Pálnak sírján az emlékezés gyertyái, elbúcsú-zunk egymástól és az iskolától és szétoszlunk egy kissé pihenni. Hívnak bennünket a Balaton, a Duna, a tenger hullámai, cserkész táborok daláról álmodnak a csendes erdők, tábortűzünkre várnak a nyári éjszakák. A Te Deum utolsó

orgonaakkordjai, a bizonyítványosztás izgalmai, az édesmama jutalomcsókja, a vonat ritmusos ütemzése, a búzátáblák mentén a pipacs, a vadrózsa, a napsugár, a madárdal mind egy csodálatos szimfóniába olvad össze, amelynek vezérmotívuma, uralkodó hangulata: vakáció, vakáció!

A vakáció olyan, mint a kánai menyegző: zsong, zsi bong benne a sok viszontlátásra váró drága emlék, mint a lakodalmas házban a cifraruhas násznép. Tanuljunk a kánaiaktól: hívjuk meg a vakáció menyegzős örömébe az Üdvözítő Jézust és az ő édesanyját: Máriát. Ők majd gondoskodnak jókedvünk borának bőségéről, zavartalanságáról. Az ő oltalmukban telt el a tanév: az iskola műhelyét bearanyozta a názareti műhelyből, a dolgozó Krisztus homlokáról áradó égi fény. A vakáció is álljon az ő védelmük alatt: pihenésünket tegye edessé, zavartalanná az az isteni béke, amely az egyiptomi menekülés esti pihenőin körülvette és átölelte az isteni Gyermekeket és Anyját.

Mikor a városból hazafelé ment a szent család, a 12 éves Jézus visszamaradt az iskolában. A Boldogságos Szűz Mária visszatért és három napig kereste őt Szent Józseffel, míg a tanítók között megtalálta. De nélküle nem tért haza. A tanévből hazatérő ifjúság sokszor otthagyja Krisztust az iskolában, a Te Deum templomában és nem jön vissza megke resni őt. Nélküle pedig sikertelenséggé lesz a tanév munkája és tétlenséggé, kísértések forrásává válik a vakáció pihenése.

Mikor egyszer az Úr Jézus elfáradt a tanításban és leült pihenni, odavitték hozzá a gyermekeket és ő pihenésében megáldotta őket. Mikor most mi elfáradtunk a tanulásban, hol van a mi pihenésünknek helye? A pihenő Krisztus ölében. Ott fogjuk eltölteni a vakációt. A pihenő lelkek helye a pihenő Krisztus ölében van, ahol nincs más tankönyvünk, mint az ő szentséges Szíve, melyről ő maga mondotta: «Tanuljatok tőlem, mert én szelíd vagyok és alázatos szívű».

Az Üdvözítő Jézusról olvassuk az Evangéliumban, hogy Bethániában többször megpihent. Máriának, Mártának és a feltámasztott Lázárnak tiszta társasága volt az ő pihenője. Márta szorgoskodva felszolgált neki, Mária pedig áhítattal hallgatta őt. Legyen nekünk az a vakáció, ami Krisztusnak Bethánia volt. A szorgalom és az áhítat: e drága két nővér legyen ott a mi társaságunk, ők tegyék nekünk a vakáció

Bethániáját kedvessé, tartalmassá, ahol nem unatkozunk, tétlenkedünk, hanem ahol erőt gyűjtünk, ahol megpihenünk.

Mikor Krisztus negyven napig a pusztában böjtölt, mikor bevégezte előkészületi munkáját, mikor visszautasította a kísértőt, angyalok jöttek és szolgáltak neki, — mondja a szentírás. Mikor most mi munkánk, küzdelmeink végére értünk, a vakációra hozzánk is jönnek angyalok : az egyik nek neve imádság, a másiké tisztaság, a harmadiké szeretet stb. Töltsük a tanév után az ő társaságukban a vakációt, nélkülük lelkünk pusztaságban és éhségben marad. A szív, a tüdő, a gyomor nem tarthatnak pihenőt, nem kérhetnek vakációt, mert az ő megállásuk halál. Így a lelkiéletben is bizonyos életnyilvánulások nem pihenhetnek : az áhítat a lélek szívverése, a tisztaság a lélek lélegzete, a munka, a napirend a lélek emésztése. Ezek tehát a vakációban sem tarthatnak pihenőt, mert megállásuk a lélek halálát jelenti.

A vakáció legyen tehát Isten oltalma alatt. Legyen kis emmauszi fogadó, ahová utitársunkkal : Krisztussal, a tanév hosszú útja után betérünk, legyen Bethániánk, legyen a pihenő ifjúság helye a pihenő Krisztus ölében. És amint most szétbocsát minket a Sarlós Boldogasszony pihenni, úgy halálos bűn és halálos baj nélkül gyűjtsön össze minket majd ősszel a Kis Boldogasszony dolgozni !

Sarlós Boldogasszony.

— Július 2. —

Az ószövetség kétszeres sirással kezdődik, az újszövetség pedig háromszoros dallal. Mennyi keserves zokogással siratták összüleink az elvesztett paradicsomot, mily hangos jajszóval roskadtak le Ábel sirjának domborulatán ! Az újszövetség hajnalán három dal csendül föl : a Boldogságos Szűz Máriáé, Zakariásé és az agg Simeoné. «Magasztalja lelkem az Urat» — dalolja a Sarlós Boldogasszony ; — «Áldott Izrael Ura Istene» — énekli a némaságából meggyógyult Zakariás, keresztelő Szent János atyja és «Most bocsátod el Uram a te szolgádat békességben»¹ — mondja szent megnyugvással az agg Simeon.

¹ Luk.. 2, 29.

Ezek az újszövetség preludiumai.

A legszebb dal a három közül a Magnificat, az Istenanyaság nagyszerű himnusza, melyet Szent Erzsébet látogatásakor énekelt a Szűz Mária, a Sarlós Boldogasszony. Ebben a dalban a Szent Szűz csodálatosan alázatos és szemérmes lelke seholsem említi nyíltan Istenanyaságát, a méhében hordott megtestesült Igét. Áhítatos hálálkodása csodálatosan diszkrét, magasztalásában nincs semmi dicsekvő, ő mindent Istennek tulajdonít, Istenre vonatkoztat. És mégis, mikor Szent Erzsébet látogatására átmegy a hegyeken, lépteire angyalok serege figyel, szent lábai keresik már a kigyó fejét, szent kezei már bírják a bezárt paradicsomnak kulcsait, alázatosságán átdereng Istenanyaságának fönsége, dalának szárnyalásában ott izzik anyasággal koronázott érintetlen szüzessége.

Mikor a Sarlós Boldogasszony átmegy a vetések között Erzsébet háza felé, — előttünk áll az első úrnapi körmenet. Az ő tisztaságos teste, — mely ezen az úton a testté lett Igét hordozta — volt az első szentségtartó, útközi pihenői voltak ennek az első úrnapi körmenetnek oltárai. Ekkor lett ő a legmértősebb Oltáriszentség Asszonya, — akitől az Anyaszentegyház megtanulta, hogyan kell az Úr Krisztus jelenlétét, közelségét kihasználni, értékesíteni; házatáját: a templomot, az oltárt rendbentartani és az élet úrnapi körmenetében Krisztust mindig magunkkal hordozni. Mert a mi életünk is körmenet: ugyanoda tér vissza, ahonnét elindult: Isten örökkévalóságának templomába. Mi ugyan a visszatéréskor a szentségtartót: a testet letesszük; a Nagyboldogasszony: az első úrnapi körmenet szerzője azt is magával vitte: testével együtt emeltetett halálakor az égbe.

Mikor a Szent Szűz Szent Erzsébet házába ér, — Erzsébet, az első Mária tisztelő, — leborul és mondja: »Exsultavit infans in utero meo»: »örvendezék a magzat az én méhemben.» A Sarlós Boldogasszony válasza pedig ez: »Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo», »örvendezék az én lelkem üdvözítő Istenemben.»¹ Ime, itt a természeti és a természetfölötti rend csodásan kifejezett különbsége! A természet az anya és a gyermek viszonyát veszi észre, ezt tartja dicsőségének, öröme okának. A természetfölöttiség

¹ Luk 1, 44 és 47.

a lélek és az Isten viszonyát látja meg először, amely szempont megdicsőíti, fölemeli a természet világát, a testet is. Örömről beszél mind a két anya, de az egyik az anyaság természetes boldogságának túláradásában beszél, — a másik az Istennel most létrejött bensőségebb új kapcsolat tudatában mondja: «Mától fogva úgyis boldognak hirdetem engem minden nemzedék.»¹

Szeretem ezt a szép magyar kifejezést: Sarlós Boldogasszony! Mikor hallom, mindig eszembe jut a kaszás halál. Mert ámbár a sarló kisebb, mint a kasza, hiszem, hogy a kaszás halálnál erősebb a Sarlós Boldogasszony. Az ő édesanyai oltalma úgyis nemcsak az életre, hanem a halálra is szól. Imádkozzál érettünk... halálunk óráján, — szoktuk mondani. Közbenjárása ott lesz a leghatékonyabb, mert a kísértés is akkor lesz a legveszedelmesebb. Ó, látogasson meg akkor majd minket halálos ágyunkon édes Jézusával a Sarlós Boldogasszony!

Isten veled, szép virág, Szűz!

Magyarok a celli Szűznél.

1. Bucsúsok érkezése.

Kezünkben bot, melytől várjuk, hogy kivirágzik.

Hátunkon batyú, benne földi gond, bánat és panasz.

Testünkben fáradtság, melynek nincs pihenése másutt, csak annál, akinek ölében a kis Jézus pihent.

Szívünkben bűnök tüskéje, nem veheti ki más onnét, csak az, aki a Megváltó fejéről a töviskoronát levette.

Mögöttünk út. Minden porszeme, mely lépésünket érezte, mely nyomainkat őrzi, — mentőtanunk lesz az utolsó napon.

Most itt vagyunk. Fogad harangszó, rekedt ajkunkon újra csendül az ének; a testet, a batyút, a botot templomod ajtajában letettük. Belépünk. Fogadsz ezüst ragyogásodban, régi szeretettel, karodon égi Kisdeddel szegény mindannyiunkat, Mária! Kezünkben a gyertya lángol, letűzzük oszlopod lábához, beszélje el a sötétnek, a félhomálynak a mi

¹ Luk. 1, 48.

hitünket, bánatunkat. Sokan vagyunk: egy régi nagy családnak, a drága magyar népnek koldus unokái; a te megtört lovag vitézeid, kifosztott apródjaid, Mária! De nálad még ragyog az ezüst, ég a fény, szárnyal az ének, szól a harang, bűg az orgona, tele a kincstár, hangzik az Ige, kitárul a szentségház.

Engedj letérdelnünk, — ez a mi felmagasztalásunk! Engedj imádkoznunk, — ez a mi panaszkodásunk! Engedj énekelnünk, — te egyedül tudsz itt magyarul — ez a mi megkönnyebbülésünk!

2. Az elmondott imák.

Ha megszólalnának egyszer az itt elmondott imák, sóhajok, a boltívek, az oltárcirádák, a stukkók, a térdeléstől gödrös kövezet, az agyonhasznált padok oly szimfóniákat énekelnének, hogy az orgona képtelen volna kísérni, átölelni, összetereelni őket! A hangok betöltenék a stájer völgyeket, a hegyek csúcsai mint a kráterek, tüzet fognának és a Szentlélek Úristen fényvihara töltene be az egész világot! A kérések, — mint csodálatos Kyrie — alázatoskodva könnyörögnének, szorgoskodva keresnének, jajgatva zörgetnének. Anyák gyermekért, gyermekek édesanyáért; jegyes, vőlegény a mennyasszony szívéért, barát jóbarátért — és még ki tudja mennyi csodás imádság olvadna egybe! A hálaadások Glóriája, a hit Credója, a teljesült fogadalmak Sanctusa, a szeretet Benedictusa; az alázat, a béke Agnus Dei-je olyan misét komponálnának, hogy a celli Szűzanya égi dicsőségének egy csillagát ez tenné talán.

3. Meggyónt bűnök.

Micsoda fekete ármádiája az Isten elleni fegyvernek, mennyi kihúzott fullánkja, mennyi meghíusult cselvetése a sátánnak, mennyi gyógyuló, iszonyatos seb, mennyi kihányt, kárhozatos méreg! Micsoda látvány volna ha itt a völgyeket betöltené a szívek batyujának szétdobált, kibontott, elhányt terhe! Micsoda disszonanciát kevernének a celli imádságok miséjébe ezek az infernális mélységű hangok, melyekből kidiadalmaskodnék mégis az isteni megbocsátó kegyelem vezérlő melódiája! E hangokat nem az orgona, hanem az

örök hallgatás kis őrházai: a gyóntatószékek intonálnák. Itt orkánná válna a rácsok suttogása. És trónol e romokból alkotott gyönyörű trónuson... és lecsendesítőleg jár e tajtékzó tengeren és olajat öntöget a gyógyuló sebekbe a bűnösök oltalma, a betegek gyógyítója, az irgalmas szamaritánus édesanyja: a celli Mária.

4. Az elsírt könnyek.

A szív kősziklájából erednek, megcsillannak a szemek tiszta kútjaiban és drágagyöngyökké kövéredve legördülnek az arcokon. A gyóntatók, — Isten gyöngyhalászhai — mennyi kívülről iszapos, hináros, de belülről tiszta gyöngyházkagylót nyitottak már ki itt a celli Szűznél! Mennyi megtisztult arc, mennyi ragyogó szempár, mennyi megpuhult szív, megkönnyebbült lélek! A könnyek gyöngysora egyre patkzik, lassan összefolynak, hatalmas árrá dagadnak és elsöprik a sátán konkolyvetéseit. E gyöngyök a celli kincstár legszebb kincsei. E gyöngyök a celli Szűz koronájának legszebb ékkövei. E gyöngyök csodaszép mozaikká varázsolják a gödrös térdeplőket, a templom kikopott küszöbét, követét. E gyöngyöket éjjel angyalkák ezüstseprőkkel összesöprik és a drágagyöngyöket kereső égi kereskedőnek: az Úr Jézus Krisztusnak kincstárába viszik. «Hasonló a mennyek országa a kereskedő emberhez, aki jó gyöngyöket keres.»¹ Ó, itt talál! Nem kell a mélybe menni értük, felszínre hozza őket a tenger asszonya, csillaga: Mária.

5. A celli Szűz szavai.

«Enyém az igazság, a tanács, az okosság, az erő. Én az engem szeretőket szeretem és akik korán virrasztanak nálam, megtalálnak engem. Nálam van a gazdagság és a dicsőség, a jeles kincsek és az igazság. Az igazság útjain járok, hogy gazdagítsam az engem szeretőket. Boldogok, akik megőrzik útjaimat; aki engem megtalál, életet talál és üdvösséget az Úrtól.»²

¹ Máté 13, 45.

² Péld. 8, 14 skk.

Cserkész tábor a mánfai erdőben.

A mánfai templom.

Ott áll az erdőszélen a hit és a haza ezeréves összetartozásának szimbolumaként a maga ódon, roskadozó mivoltában az Isten hajléka. Köveit még árpádkori kegyelmes kezek hordták össze, harangja több száz év előtti nemzedéknek hirdetett gyászt és ünnepet, — belül a falai közt ott lebeg a magyar nép évszázados imádságának illata. Az idő vasfoga nemcsak a torony éleit, az épület párkányát rágtá le, hanem azóta már a falak mellé épített gyámpilléreket is leharapdálta, — közben nekidörgölte fehér falának kormos szakállát: nagy, fekete foltokat hagyva vakolatán. Belül igazi katakombai szegénység. Lőrészzerű ablakai befelé kiszélesednek, mint énekre nyíló gyermekajkak, képein a festék porrá vált, a vászon szintelenre kopott, sekrestyéjének mennyezetén a deszka tiszta rongy már, roskatag orgonájának sípjában denevérmumiák asznak csodálatosan régóta már. A szentség ház ajtaján egy Rubens-stílus emmauszi jelenet van, nagyoltárképén, — ha rásüt a nap — még kivehető a Sárlos Boldogasszony látogatása Szent Erzsébetnél. A keresztlőkút kövén régi rovás-írás nyomai vannak, a szószék hangvető fedele hiányzik és egy falba erősített dróton függ a Szentlélek galambja. Az oltár alatt török idők előtti holtak csontjai nyugszanak és a közel ezeréves áhítat magyar tradícióktól áthatott illata egészen hatalmába, varázsába ejt, amikor belépek. Kívül zúgnak az erdők, a lombok szerelmes táncos kergetőzést űznek a napsugárral, hol beengedik pillantani a régi szentegyházba, hol meg eléje állanak és eltakarják testükkel a vékony ablakréseket, mintha féltének a bentlevőket, mint sajátjukat. A napsugár pedig még a kórus alatti öregkoporsót is aranypaláستtal takarja be, fönn a toronyban elhűnyásra kényszeríti az éjszakai baglyok ostobán bámészkodó szemét és minden kis pókhálószálból szívárványszínű hárfahúrt csinál.

Valóban, itt érezni lehet azt, ami Szent Ferencet, az isteni sebhelyeknek a trubadur-lelkű viselőjét, a szegénység Úrnő hűséges lovagját megihlette Porciunculában: hogy a kisded Jézus betlehemi alázatosságát és a kinszenvedő

Jézus kálváriai nagy szeretetét egyesíti magában az oltári-szentségi Jézus.

Jólesik a bethánai párbeszéd stílusában imádkozni a mánfai templomban. Istenem! — a mi életünk is ilyen templom. Ne engedd — Uram — hogy a meggyőződés alapkövei meginogjanak, hogy az alázat mozaikpadlója behorpadjon, hogy a hit oltárát bevonja a közöny, az unottság pókhálója, hogy a lelki szépség képei összeégjenek, kikopjanak és hogy a mult kriptájába temetett holt emlékek feljárjanak éjszakánként minket kísérteni! Húzd meg bennünk a lelki ismeret harangját, szólaltasd meg a vágyak orgonáját, áhítatunk misekönyvének kiszakadozott lapjait kösd vissza az önfegyelmzés kemény kötésébe; gondoskodjál róla, hogy ne legyen üres bennünk a jó példaadás szószéke, hogy ki ne aludjék a szeretetnek a te jelenlétet jelző örökmécsese. Ha pedig megjön a tél, a szenvedések tele, — ne engedj ki berozsdásodott szüette ajtaján a világi élet országútjára, — hiszen most odakint lehulltak az ablakok előtt a hiúság, a megbecsültetés ingó, tévelygő lombjai és ilyenkor idebent többet meg lehet látni...

Istenem, add meg, hogy ez így legyen nemcsak egyéni életünk kis kápolnájában, hanem nemzetünk életének, történelmünknek templomában is!

A természet szeretete.

A mi szent hitünk szerint az ember Istennek képe és hasonlatossága; a nagy természet pedig Isten lábnyoma, Isten képeskönyve. E csodálatos képeskönyv lapjai nem egyformák, nem unalmasak, hanem ellenkezőleg minden évszakban mások és mások. Mikor most nyári, színes ruháját ölti fel erdő, mező, — eszembe jut a kérdés: miért is kell a keresztény embernek a természetet szeretni, benne Isten képeskönyvét gyönyörködve nézni, Isten lábnyomait keresni, fölfedezni?

Isten az embert a Szentírás szerint kertbe, paradicsomba teremtette. A paradicsom emléke az bennünk, hogy szeretjük a természetet, hogy szép időben szívesebben vagyunk kint, mint a szobában. A paradicsom emléke, hogy hajlékunk köré kertet csinálunk; vagy legalább ablakainkat virággal övezzük.

Mikor eljött hozzánk Krisztus Jézus, az Üdvözítő, ő is szerette a természetet. Lehet mondani, hogy szabadban született és szabad ég alatt halt meg. E két pont között végighúzódo, köztünk töltött élete pedig soszor érintkezett, találkozott a természettel. Mikor mint kisdud a jászolban pihent, elfogadta az angyalok, királyok, pásztorok imádása mellett az állatok hódolatát, amikor pedig Jeruzsálembe ünnepélyesen bevonult és a nép pálmaágakkal fogadta, a virágokét. Ő mondta, hogy a madarak az Ég madarai, tőle tudjuk, hogy a liliomokat tavasszal Isten öltözteti Salamon királyi kontösénél szebb ruhákba. Nem átalotta magát Isten Bárányának nevezni, a Szentlélek Isten is galamb alakjában szállt le fejére. Ő nevezte a nagy bűnösöket, a javulni nem akaró farizeusokat viperáknak, ami az ördög állatja volt, mikor összüleinket elcsábította. Ő hasonlította Isten igéjét a megvető magjához, az Anyaszentegyházat pedig sok nyáját összegyűjtő akolhoz. Sokszor nézett szembe a viharral, amit lecsendesített, a halak parancsára tömegesen özönlöttek Szent Péter hálójába. Mikor átment az aratásra váró földeken, védelmébe vette kalászsokat tépegető tanítványait. Ő nevezte a bűnt konkolynek, amit elégetnek, fővénynek, melyre az élet házát ráépíteni nem lehet. Az erényt viszont sziklához hasonlította, mely megbírja az élet várát még akkor is, ha a szerencsétlenségek viharai szabadulnak is rá.

Jézus, Megváltónk nagyon szerette a természetet. Már Izaiás, az ószövetség prófétája jövendölte róla, hogy olyan gyermek lesz, aki egy legelőn terelgeti a párdúcokat és a gödölyéket.¹

Krisztus ma az Oltáriszentségben is szereti a természetet. Elfogadja a virágokat, elfogadja a kis állatok ajánlékát: a méhecskék viaszát, a fenyőfák illatos könnyét: a tömjént.

Ugyanígy szerették a ő szolgálait, a szenteket is az állatok, mintha a bűnkozta ellenségeskedés megszűnt volna közöttük. Ezért nem bántották sokszor a vadállatok a vértanukat a rómaiak cirkuszában; Szent Pál remete házát két oroszlán őrizte, mint két kutya; Szent Genovéát gyermekével az erdőben egy szarvastehén teje táplálta; Szent

¹ Izaiás 11, 6.

Ferenc megszelídítette a farkast, prédikált a madaraknak; páduai Szent Antal pedig a halaknak. A régi rendalapítók mind szép helyekre építették kolostoraikat.

Amennyire rokonok egymással a szépség és az igazság, éppannyira közelállók egymáshoz a természet és az Evangélium. Ha a természetet Isten lábnyomának tekintjük, akkor az egyes évszakok, az egyes hónapok természetfölötti vonatkozást nyernek és még szebbek lesznek. Aki a természetet szereti, az többnyire szeret egyedül lenni. Aki egyedül van, közel van Istenhez, hiszen a magány az imádság szobája.

Nézzük tehát a természetet keresztény szemmel, jelenségeit vonatkoztassuk Krisztusra. Télen a hó juttassa eszünkbe a kis Jézus fehér pólyáját, az esti csillag a napkeleti bölcsek csillagát. Az ibolya a nagyböjt lila bűnbánatának színtét, a tavaszi virágok a májusi Királynőt, a ringó kalásztenger a Magvetőt, a hazatérő nyáj a jó Pásztort, az elköltöző fecskék, madarak a menybemenő Krisztust, az égbe szálló Istenanyát!

Nekünk örök tavaszt kell lelkünkben ápolnunk. Akik a bűn telében élnek, jöjjenek a kegyelmi élet tavaszára. Lám, Krisztus panaszkodik, csak az Isten Fiának nincs hol fejét lehajtsa. Készítsen lakást a lelkünk neki, puhábbat, mint a madarak fészke. Kérjük, hogy süssön lelkünkre kegyelmének napsugara, teremjen lelkünk erényvirágokat, verjenek gyökeret bennünk a jócselekedetek gyümölcsöző fái.

Mária Magdolna.

— Júl. 22. —

A bethániai bűnbánó nővér alakja egyformán hirdeti Isten irgalmasságát és a bűnbánat erejét. Most csak három mozzanatot emelünk ki az ő életéből, egyéniségéből.

Az első az a körülmény, hogy ami nála eszköze volt a bűnnek, ugyanaz lett eszköze a bűnbánatnak is. Megtérése előtt sok bűnnek, csábításnak lehettek forrásai Magdolna illatszerei, dús haja, pillantásai. De megtérésekor ugyanezek lesznek a bűnbánat kifejezői és Krisztus engesztelői. Az illatszert csupán kiönteni való, a haj Krisztus lábainak megtörlésére alkalmas csupán, a csók Krisztus lábnyomait

illeti alázatosan, szemei pedig könnyek hullatásával teszik jóvá, amit a múltban vétettek. A test tehát eszköze, alkalmá lehet a bűnnek, de az erénynek, önmegtagadásnak éppen úgy.

A második gondolat: Magdolna eljárásában látjuk Krisztus fogadásának, a jó szentáldozásnak igazi föltételeit. Hogy hogyan kell Krisztust fogadni, arra nézve igényeit ő maga sorolja el Simon farizeusnak, akinek fogadtatásában hiányokat lát. «Vizet nem hoztál, csókot nem adtál, kenetet nem készítettél»¹ — panaszolja fel. Magdolnát pedig megdicséri, mert könnyek vizével, alázat csókjával és áhítat kenetével fogadta őt.

Nekünk is tehát vízzel kell várni Jézust: szemeink kristályvödreiből a bűnbánat könnyeinek vizével. Csókkal kell várunk Jézust, amint Szent Bernát mondja: az alázat csókjával kell illetnünk lábait, a bizalom csókjával kezeit és a szeretet csókjával ajkait. Végül, mivel az Oltáriszentség élők szentsége, szívünk alabástrom edényében a megszentelő kegyelem illatos kenetével kell fogadnunk őt, és akkor megtelik a ház, a lélek háza e kenet illatával.

A harmadik mozzanat, mely Mária Magdolna megtérésével kapcsolatban felmerül, az a körülmény, hogy Krisztus őt feloldozva azt mondja: «Menj békével.» Nem azt mondja tehát: maradj itt, hanem vissza küldi őt a való életbe, azzal a kötelezettséggel, hogy többé ne vétkezzék. Nem volna nehéz nekünk sem állandóan Krisztus személyes környezetében mentnek maradni a bűntől, de igen nagy mesterség a hétköznapi élet poros útjain is lélekben Krisztussal lenni és többé nem vétkezni. Amint azonban Magdolna kitartott a jóban és nemcsak vissza nem tért, de hátra se nézett az elhagyott bűnös élet Sodomájára és ezért méltóvá lett Krisztust a keresztt alá is elkisélni, az ő sírjához kentegetek vinni és a feltámadást látni, — úgy minálunk is a bűnt végkép elhagyott élet örömei nemesebbek és nagyobbak lesznek, mint a bűnös élet útján kínálkozó aljas gyönyörűségek.

¹ Luk. 7, 44 skk.

AUGUSZTUS.

TE VAGY a kedves rokon, a szívesen látott vendég, a tavalyi hűséges ismerős. No, ez derék, hogy megint eljöttél! — megcsókolnánk mint pajkos unokáid, — de megbocsáss, borostás állad: a tarló, megszúrja arcocskákat! Mit hoztál, mi van a zsebedben, mi van a batyudban? Boldogan körülhancurozunk az árnyékos szobában, míg odakint csak úgy perzselődik minden, mint Szent Lőrinc a rostélyon. Ügylátszik, pipából kiverted ott kint a parazsat...

De rövidesen észrevevessük rajtad: mintha készülődnél! Csak nem akarsz elmenni? Pedig hiába, ügylátszik, búcsúzni készülsz; csomagolsz, egymásután bekötöd lassan zsákjaid száját a szérűskertben. Eleinte csak titokban készülődöl, de éber kis hugunk: a hold meglesett multkor éjjel, mikor lilás ködből szótt útiköpenyedet is már próbálgattad. Te rajtakaptad és nagyon megszidtad érte, azóta nem fehér, hanem olyan sírós-vöröses az arca, mikor esténként fölkel.

De hát csak nem még el valóban? Itt hagynál minket? Nem felelsz, de látjuk, hogy nagy útra készülsz. Nagy útra tanítod a nálunk kelt kis gólyát, kis fecskét; tanítod csomagolni a mókust, sündisznót, a rókakomát, a medvét; mindegyik pakkol, gyömöszöl vackába, odujába, bendőjébe. Egyszerre csak eltűnnek fehér cselédeid: a gólyák; nini! ezeket már előre is küldted.

Most már, — ha nem is mondod — bizonyos, hogy elmegy tőlünk. Hiába is tartoztatnánk: lehullanak rólad vasas Szent Péter láncai. Most látjuk csak: Szűz Mária, a Nagyboldogasszony is már mennybe ment: nini, üres már illatos, virágos koporsója! Az Úr Jézus — ó, de szép! — a színeváltozás hegyén tündököl még, de már ő is indul lefelé, hiába tartóztatja Szent Péter apostol: ne még! olyan jó nekünk itt lenni! Hiába sírnak Margit és Blanka: már nyeregbe pattan, kardját, kopjáját, katonáit rendezve vágat a messze Szentföld felé Szent Lajos király. Keresztelő

Szent János is itt hagyta tanítványait — és te — nemrég még itt voltál királyi pompádban: — Hol vagy, István király?

Mind elmentek lassan... A harmincegyedik éjszaka te is itt hagysz, elmegy tőlünk egy szó nélkül, titokban, búcsúztatlanul. Utolsó üzenetedet levélen küldöd: az első sárga levelet itt hagyott kis szolgád: a szél tette be asztalunkra.

Urunk színeváltozása.

— Aug. 6. —

Lásd: Nagyböjt második vasárnapját: Reminiscere.

Nagyboldogasszony.

— Aug. 15. —

Felvitetett magas mennyországba,
Angyali szép örvendetes házba.

A nyárnak ezen a ragyogó ünnepén emlékezetben körülálljuk az egyetlen földi koporsót, mely körül nem jajgatás, sírás hangzik fel, hanem angyali ének; az egyetlen földi sirt, melyből nem a feloszlás iszonyatossága látszik elő, hanem amelyből az élet illatos virágai nyujtják ki színes fejüket. Ma van ünnepe annak, hogy a Szűz Mária mennybe vitetett, hogy az Úr szolgáló leánya a mennyország királynéjává magasztaltatott. A földi élet ingatag sátorából az égi Jeruzsálembe vitetett Isten Fiának szekrénye: megdicsőült a szeplőtelen föld, melyből a második Ádámnak: Krisztusnak teste vétetett.

Az őskereszténység valóban nem őriz ereklyéket, maradványokat a Boldogságos Szűzanyától: — szent sírjának helye nem lett zarándokhely, — pedig az őskeresztény kegyelet felásta a Kálváriát, óriási áldozatok árán kiváltotta a szent vértanuk kiszenvedett testét. Ez a körülmény történeti támasza a tradíció állandó hitének, hogy a szeplőtelenül fogantatott, Istenanyaságra emelt Szűz Mária nem lehetett alávetve a bűn hatásának: a halálnak.

Amint Krisztus alászállott a poklokra és fölment a mennybe, úgy az ő édesanyja is követte őt a szenvedések mélységeibe és a megdicsőülés magasságaiba.

Ezek a mélységek, ahová a Boldogságos Szűz Mária

lelke leszállt, — mint egykor Krisztusé a pokol tornácára : az ő hét fájdalmának mélységei. Mária megjárta e mélységeket és ezeknek jutalmaként emeltetett Krisztusa után a magasságba, a mennybe.

Az első, amit Máriának, az Isten anyjának el kellett szenvednie, — a hajléktalanság szenvedése volt. Karácsony estéjén hiába jár Betlehem utcái közt, hiába kopogtat minden ajtón, minden ablakon, nincs hely számára és születendő gyermeke számára. Minden helyet betöltött, minden hajlékot elfoglalt az Isten előtt az ember. Krisztus szenvedni, nélkülözni jött és ebben vele osztozniok kellett azoknak, akik őt szerették, őt követték, hát még, akik őt megelőzték ! Elsősorban tehát az ő szent Anyjának. Mikor már egészen sötét lesz, kikerülnek Betlehemből és a kis istállóban : az állatok lakhelyén születik meg az Isten.

Az istálló hajléktalansága az a mélység, mely méltóvá tette Máriát fölemelkedni az örök hajlékba, az égbe. A búcsúzó Krisztus mondotta : «Atyám országában sok lakás van, elmegyek helyet készíteni nektek.»¹ Bizonyos, hogy a sok lakás között a legelső édesanyjának készítette, aki őérette hajléktalan volt, aki az állatok lakhelyét osztotta meg vele egykor s most méltó örök hajlékában, a sok lakás közül az elsőben vele lenni.

A Boldogságos Szűz Máriának másik nagy fájdalma volt az üldöztetés. Mögötte bezárult a szegényes betlehemi hajlék, fölillantak Heródes katonáinak kardjai, felsikoltott a gyászoló anyák jajgatása, — előtte pedig ismeretlen út, az idegen ország és a teljes fegyvertelenség. Mindezt ő azért szenvedte, mert gyermeke : a kisded Jézus nem trónörökös, hanem már a jászolban király, akinek születése Heródesnek ijedelem, a pogányoknak aggodalom, nekünk pedig örök üdvösség.

A menekülés éjszakája mélyebb, mint az istálló éjszakája, — Mária ezzel még mélyebbre szállt, így később még magasabbra volt méltó emelkedni. Boldogok, akik üldöztetést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Mária valóban üldöztetést szenvedett akkor, mégpedig a legnagyobb igazságért, Krisztusért : ezért nemcsak egy hajlék, egy lakás az övé, hanem övé a mennyek országa és ő az ég Királynője.

¹ Ján. 14, 2.

Mária további nagy fájdalma, mikor elveszíti a 12 éves Jézust. Ekkor átélte az ószövetségi krisztustalanság minden panaszát, minden fájdalmát, három napon át nélkülözve Jézust. Elvesztette mint ember az Istent és elvesztette mint édesanya a gyermekét. Maga mondja Jézusnak : bánkódva kerestünk téged.

A krisztustalanság, a Krisztustól való megfosztottság az a további mélység, melyből Mária kiemeltetett a Krisztussal való örök együttmaradás magaslatára. Most mennybemenetele után megtalálta gyermekét valóban azokban, amelyek az ő Atyjáéi. A háromnapos nélkülözés fájdalmával valóban rászolgált az örök, állandó birtokolás, együttmaradás boldogságára.

A fájdalmak útján még mélyebbre lépett a szent Szűz akkor, amikor a keresztút IV. állomásánál az ő szent Fiával találkozott. Részvété, anyai szeretete többet segít a szenvedő Krisztuson, mint cirenei Simonnak válla, mint Veronikának kendője. Szerető szívével nem növelni akarta Krisztus fájdalmait, hanem megosztani és enyhíteni azokat.

Mert a fájdalmak mélységes útján találkozott Mária Krisztussal, épp ezért volt méltó vele találkozni a magasságok országútján is. Mert a fájdalom mélységeibe volt bátorsága követni őt, épp ezért méltó a megdicsőülés magasságaiba is utanamenni. Mert a csócselék piszkos lármája közt és a latrok közt keresztjét vonszoló Szenvedőt Fiának vállalta, vallotta, — azért az angyalok között, a szentek kíséretében Anyjának vallotta őt is szent Fia.

A Boldogságos Szűznek legnagyobb fájdalma volt, mikor nem mint fájdalmas, hanem mint keserves anya a kereszt mellett állt. Láttá szent Fiát szomjúhozni és nem tudott neki enyhülést adni ; látta vergődni, látta kiszervenadni, látta az általa szótt varratlan köntöst sorsra vetni. Aztán levette szent Fiát a keresztről. Ő egykor gyermekét keblén melengette, most nem képes bemelegíteni annak kihűlt tetemét ; ő egykor pólyába takarta, most halotti lepelbe burkolja be ; ő valamikor jászolba fektette, most hideg sírba helyezi ; ő a varratlan köntöst szőtte egykor, most a szemfedőt készíti elő. És mint egy másik irgalmas szamaritánus, könnyeinek olaját és anyai szeretetének borát önti gyermeke kihűlt tetemének seibe ; sőt leteszi őt a legnagyobb földi mélységbe : a sírba.

Mivel a Boldogságos Szűz Mária is leszállt a fájdalmak legmélyére, azért volt méltó fölemeltetni a legnagyobb magasságba : az égbe. Mert könnyezve állt a kereszttel mellett, azért áll most mosolyogva a trónus mellett. Mert egykor Krisztust levette a keresztről, azért ő Máriát fölvette az égbe ; és mert betekintett a legnagyobb mélységbe, a legsötétebb sötétségbe : a sírba, azért emeltetett fel egy olyan országnak magasságába, amelynek nincs a Szentírás szerint sem napja, sem holdja, mert szövétneke az Istennek Báránya.

A kereszténység sohasem hagyta ki programjából a testet ; megvédte életében mámortól, szenvedélytől ; okos mérsékletre, böjtre fogta, halálában tiltakozott mindig elégetése ellen és bátran hangoztatta, hogy a test, — mint Isten szép alkotása, mint a lélek földi háza, ruhája, mint a Szentlélek temploma — a halálban sem pusztulhat el, hanem célja a lélek tulajdonságait magára öltetni, feltámadni és megdicsőülni. A mai testkultúrában tobzódó világban, — mely minden mesterkedés ellenére sem képes kikerülni az enyészetet — a Boldogságos Szűz Máriának test szerint való mennybemenetele világosan prédikálja azt az igazságot, hogy nemcsak lelkünk, hanem testünk is bizonyos értelemben örök életre van hivatva, melyet legokosabban akkor munkál, épít és biztosít magában, ha erőit el nem pazarolja, hanem örök értékek szolgálatába állítja.

Mária életének befejező titka csodálatos mennybevitelle, legszebb címe : Nagyboldogasszony. Mária élete csodálatosan indul el, csodálatosan is kell, hogy célhoz érjen. A szeplőtelenül fogantatás életének kiinduló állomása, a mennybemenetel pedig végállomása. Dávid király énekkel, dallal vitette fel Obededom házából : ideiglenes helyéről a frigyszekrényt az újonnan elkészült templomba. Krisztus, Dávid ellenképe, még fényesebb diadalmenetben vitte fel Mária testét : az új frigynek szekrényét ideiglenes helyéről : a sírból, végleges helyére, az égbe. Az ószövetség lejárt : jelvénye, a frigyszekrény elveszett, Jeremiás próféta rejtette el ismeretlenül. Az újszövetség tart : jelvénye : Mária megvan : tudjuk, hogy szent Fia magához, az égbe emelte. Ami dísz, ami ékesség Mária életében elosztva volt, azt most a mennybemenő Nagy Boldogasszony mind-mind csodálatosan egyesíti. Amikor most a mennybe megy : vele vannak a Kis Boldogasszony ártatlansága, a Gyertyaszentelő Bol-

dogasszony hite, a Gyümölcsoltó Boldogasszony alázatossága, a Hétfájdalmú Boldogasszony érdemei, Sárlos Boldogasszony szeretete. Égbeszállása ugyanannyit mond, mint szeplőtelen fogantatása : ahogyan egybetartozik a bűn és a halál, éppen úgy egybetartozik az erény és az élet.

Az égben, a dicsőség világában Isten után tehát az első hely a Szűz Máriáé. Ő az egész Szentháromságnak legszebb gondolata, az Alkotó főséges trónja mellett ő a legszebb alkotás. Már csodálatos volt Mária a természet világában, — mint Szűz, ki szeplőtelenül fogantatott, csodálatosabb lett a kegyelem világában, mert Isten anyja lett, végkifejletét pedig elérte a dicsőség országában, ahol a mennynek királynője lett. Most már így is szólíthatjuk meg őt : Mi Anyánk, ki vagy a mennyekben, könyörögi értünk !

Jézus magával vitte sebhelyeit és magával viszi édesanyját. Mind a kettőt érettünk teszi. Sebhelyei néma ajkak, melyek közbenjárnak értünk az Atyánál e szavakkal : Nézd, ennyit szenvedtem értük, ne büntesd őket ! Mária ajkai beszédes, könyörgő ajkak, ő imádkozik értünk most és halálunk óráján. Mária Istenhez való közelségét arra használja fel, hogy közbenjárjon értünk. Liguori Szent Alfonz mondja, hogy nincs kegyelem, ami nem Mária közbenjárására adódna. Az ószövetségben Isten békéjének jelvénye volt a szivárvány, ez a hétszínű óriásnagy ív, amely átölelni látszik az eget és a földet. Az újszövetségben nem ív köti egybe az eget és a földet, hanem a Szentlélek hét ajándékának edénye, Mária : aki az égé, — mert Isten anyja, de a földé is, mert a földnek gyermeke.

Mária az én kincsem, tehát szívemet magával vitte az égbe. «Ahol a te kincsed van, ott van szíved» is,¹ — tanította Jézus. Adjuk szívünket Máriának, akkor ha lábunk a föld porát tapossa is, — szívünk az ő kezében, az égben dobog.

¹ Máté 6, 21.

Szent István király.

— Aug. 20. —

Ah, hol vagy magyarok
Tündöklő csillaga?
Ki voltál valaha
Országunk istápjja.
Hol vagy István király?

Nemcsak egyéneknek, hanem nemzeteknek is vannak védőszentjeik. A magyar nép ma ünnepli védőszentjét : Szent István királyt, aki keresztvízre tartotta nemzetünket, aki a törzsszervezet lazaságát erős királysággal váltotta fel, aki hazánkat a nyugati kultúrába beilleszkedő állammá emelte és részesévé tette mindazoknak a kultúrértékeknek, melyeket a keresztény hit képvisel és amelyeknek letéteményese a katolikus Egyház.

Szent István ünnepének evangéliuma egy királyi ember-ről beszél, aki elhagyva országát, idegen tartományba ment, hogy idővel onnan visszatérjen és számonvegye szolgáitól a talentumokat, amiket rájuk bízott. Szent István ez a nagy király, ki elhagyta országát és idegen országba : a mennyei országba ment, hogy évről-évre onnét visszatérjen és számonvegye országa polgáraitól a kincseket, amelyeket eltávozásakor itt hagyott. E kincsek pedig : a hazafiság és a vallásosság, a magyarság és a kereszténység. Ő maga mindkettőben első volt : hazafiság dolgában király, vallásosság dolgában pedig szent. Szent fején csodálatosan egyesülnek a föld és az ég legnagyobb méltóságának jelvényei : a királyok koronája és a szentek aureolája. Mikor évente visszatér emléke, ünnepe, alattvalói úgy fogadják, mint az evangéliumi királyi embert : «nem akarjuk, hogy ez uralkodjék rajtunk».¹ Csak menjen vissza jobbjá a várkapolna oltára mögé, ne fogjon többé kormányt, kormánypalcát ! Szelleme idegenné lett : magyarnak lenni szégyen, kereszténynek lenni ostobaság . . .

«Hol vagy István király?»

A Szent-Gallenben járó magyar zarándokok a híres-neves régi apátsági templomban találni fognak egy oltárt, melyen egy szelíd tekintetű szent apáca szobra áll, kezében a vértanu-

¹ Luk. 19, 14.

ság eszközeivel. Szent Wiborada szűz a vértanu neve, akit a pogány magyarok a kalandozások alkalmával Szent-Gallenben megöltek. A városkában kapható a szent életrajza is, mely egy kis fejezetet szentel a magyaroknak is. A fejezet így kezdődik: «Die Ungarn, — damals ein wildes, ostasiatisches Volk . . .»

Ha nincsen Szent István király, — a magyar nemzet egész emléke, egész történelme nem lenne egyéb, mint ennyi. Az emberiség pedig ment volna tovább a maga útján, a kultúra újjáépítette volna a vad magyaroktól szétdőlt városokat, felgyújtott kolostorokat, egész történelmi szerepünk nem lett volna más, mint egy dülő, kellemetlen emlék, akár csak Attiláé, vagy Dzsingisz kháné, amiből nem marad egyéb, mint régi német imakönyvekben a Mindenszentek litániájába tévedt eme könyörgés: a magyarok nyilaitól — ments meg, Uram, minket!

A nemzetnek két materiális alkotóeleme van: az államterület és a nép. Szent István korában megvolt mindakettő: népünk kijött az ázsiai pusztákról és karddal hazát szerzett magának a Kárpátok övében. De a nyers alkotóelemeket etikai, jogi, kulturális erővel kellett átgyúrni, szellemi erővel kincsesíteni, egységbe foglalni, nemzeti öntudatra emelni, egyszóval állammá kellett tenni. Ezt a szellemi, értékszerinti honfoglalást végezte Szent István király, — de ezt nem a karddal tette, hanem a kereszttel.

A keresztény hit, melynek kultúrerőit Szent István oltotta bele a magyarság fájába, többek közt ezért lett az egész világban kultúrtényező, mert az embereket belekapcsolta a közösségbe és az örökkévalóságba. Kiemelte az embert a magánosságból és a pillanathól. Egyetlen, óriási szociális egységbe: Anyaszentegyházba kapcsolta az egyént: ez a kereszténység horizontális hatása; és lángoló előtteálló célokhoz igazította mindig a jelent: ez pedig a kereszténység vertikális vetülete. És ez a kettő nagy dolog! Mert minden bűn elfeledkezés a közről és belefeledkezés a pillanatba. A bűn nem vesz tudomást a közösségről: csak magára gondol és nem gondol a jövővel: csak egyedül a pillanatnak él. A kereszténység ellenben minden rosszra ezt mondja: ne tedd! nem vagy egyedül! Nézd, mennyien vannak kívüled szegények, szenvedők, szentek, — ezek rád néznek, ezek tőled várnak, ezek a te testvéreid, neked más a kötelességed!

Tehát hangsúlyozza a köz gondolatát. Azután pedig azt mondja: ne tedd! gondolj a tett utániakra: jön a szégyen, a következmény, a keserűség, az unalom, a csalódás, a halál, az örök élet, az örök kárhozat! Tehát előtérbe állítja a jövőt. A keresztény hit szükségképpen kapcsolatokat teremt és előre gondolkodtat; nemo sibi vivit: senki sem él magának,— mondja — mikor a közösség gondolatába emel; és nemo sibi moritur: senki sem hal meg magának,— mondja — mikor a jelent az örökkévalóság távlataiból akarja tekinteni, értékelni és irányítani.

A magyar népre nézve is így az lett a kereszténység, aminek Krisztus akarta: erjesztő kovász, mely édes, élvezhető kenyérré tette nemzetünk nyers tömegét a történelem repedezett asztalára. Az államalkotásnál is két gondolat a vezérség: egyik a köz, az összetartozás és összetartás gondolata, másik a jelen kalandjai helyett a komoly, biztos és elérhető állami célok felé haladásnak, tehát a jövőnek a gondolata. Ezeket pedig úgy egyénekben, mint népekben a kereszténység előbb említett erői segítik, nevelik, erősítik. A magyarságot két veszély fenyegette megsemmisüléssel: a törzsekre oszlásnak atomizáló gondolata és a kalandozások céltalan erőpazarlása. Mind a kettőt a keresztény hit orvosolta: a közösség, az emberi egybetartozás hangsúlyozásával egységbe forrasztotta a törzseket, a pillanaton túli céloknak kiemelése által pedig a nép erejét kalandozások helyett komoly állami célok munkálására foglalta le. Ezért Szent István szerepe, a magyar nép megkeresztelkedése egyúttal állami életünk kezdete is.

Valóságos igaz értékeket ünneplünk tehát, amikor Szent Istvánban hazánk megkeresztelkedését ünnepeljük. A magyar nép faji értékeit a keresztény hit megőrizte, kifejllesztette és megkoronázta. Kétszeresen kell ünnepelnünk ezt az igazságot ma, amikor a szovjetállam programszerű harcot hirdet a kereszténység ellen, amikor a spanyol forradalom első gesztusa a fegyházak megnyitása és a kolostorok fölétetése és amikor a drezdai városházán az államot ért bajok okául egy városatya «az átkozott kereszténységet» jelölte meg. Amint értéknek ismerjük és ünnepeljük Szent Istvánban, hogy népünk a keresztény hitre tért, úgy az állam létét látjuk megtámadva, ha nincs szellemi erő, hit, mely lelkiismeretet neveljen, — mert a szuronyoktól való puszta

félelem mégsem lehet a törvények megtartásának és az állam életének záloga. És amilyen életbiztosíték volt a kereszténység fölvétele, époly pusztulás kezdetét jelentené a keresztény hit távozása. Mi lenne, ha a templomtornyok hiányoznának a falukból, a vasárnapok a naptárból, a Madonnák a múzeumokból, a keresztek a temetőből? És főként mi lenne, ha hiányoznék a becsület a kereskedőből, a hűség a házastársból, a szeretet a gyermekből, a feltámadás hite a haldoklóból? Mert ezeket máshonnét mesterségesen fedezni ugyan honnét lehetne? ...

A kereszténység pedig talán újra lefúrná magát a katakombákba, — hiszen lakott már föld alatt az ég vallása — és biztos, hogy az Isten Bárányától tanult szelídségével előbb-utóbb legyőzné a világ farkasait.

A mai nehéz időkben, mikor sok értéktelenség értéknek látszik, hatásosan és gyakran kell szem elé állítani azokat az igaz, történelemben kipróbált erőket és értékeket, melyeket az első szent királyunknak: Szent Istvánnak jobbjá, kardja, palástja, törvényei és koronája képviselnek.

SZEPTEMBER.

TE VAGY az emlékek titkos fiókja, melyben most könnyes szemekkel, bánatos lélekkel rakosgat egy őszi kezdő szépszöke asszony : a nyárutó. Fakuló, pasztellszínű selyemmel vagy kibélelve köröskörül, hűséggel rejteted, őrzöd a mult sok hervadó emlékét, tűnő maradványát. De amit őrzöl, annak szíve kihűl, színe elfakul, pompás formái összezsugorodnak, összeasznak, rájuk lehelt a félszemű varázsló vénasszony : az ősz.

Amiket őrzöl, elsősorban levelek. Némelyik fakó, másik rózsaszínű, vagy tűzpiros, beszélnek régi tündöklő napokról, halványan derengő, majd lánggal égő, izzó szerelemről. Némelyik még nedves, rajta van még felszáradatlanul nyár lovag könnye . . .

Felhőid? Igen, itt vannak eltéve az egykori esküvői, menyasszonyi fátylak, szalagok ; de mennyire megfakultak, mily könnyen elszakadnak ! Mikor a neveletlen cseléd : a szél kiakasztja őket, beleakadnak a fenyők tűleveleibe és apró ködfoszlányokká lesz a te egykori menyasszonyi uszályod.

Itt vannak felnőtt fiaidnak gyerekkori ruhái : a színüket vesztett virágszirmok, virágkelyhek ; hej ! mi lett belőlük azóta : kemény héjjú, tüskés, koppanó legényekké nőttek. Itt van eltéve az első ős hajszál, amit hajadban találtál, nyárutó, most kibontod ; kíváncsi cseléded : a szél kikapja kezedből és megmutatja, mint levegőben úszó ökörvyálat : hadd lássa mindenki, hogy őszi, hogy öregszel.

Az emlékek ládikáját : szeptembert szeretnéd újra élénk színekkel legalább kívülről átfesteni, de haj ! amikkel valamikor oly sok csodás képet festettél az ég óriás vásznára, ecsetjeid : a nyárfák, nyelüknél fogva a földbe vannak szúrva és sörtéjük kopott, már nem festenének, inkább vakarósnak.

Van egy-két régi, értékét nem vesztett ereklyéd, emlékek öreg fiókja, Szeptember. Te őrzöd a Kisboldogasszony pólyá-

ját, a felmagasztalt szent keresztet, Szent Mihály arkangyal kardját. A Monte Alvernón szedett kis virágaid pedig : I Fioretti, — sohasem hervadnak el, hanem Isten áldott szégyének : Szent Ferencnek dicsó sebeiről mesélnek.

Veni Sancte Spiritus...

Elment a nyár, kialudt a cserkész táborok⁷ tüze, lassan hűvösre válnak a Duna, a Balaton, a tenger⁷ hullámai és messziről már közeledik felénk ez az özvegységi fátyolt öltött királyné : az ősz. Most megnyílnak újra az iskolák, hogy mint a jó Isten csürei a földön, magukba fogadják a jövő élet vetését : az ifjúságot. Az első, akit most imádságos ajkunk szólít : a Szentlélek Úristen. Most hívjuk őt, hogy lebegjen fejkünk fölött, mint egykor a rendezésre váró világ fölött, hogy szálljon le ránk és avasson fel minket nagy teendőinkre, mint ahogy alászállt a nyilvános életét megkezdő Üdvözítőre és hogy most fujjon lángot fejkünkre, mint tette az apostoloknak, hogy bátran vállalkozunk az élet várának önmagunkban való fölépítésére.

Minden kezdet egy-egy szép remény, szép ígélet. Mikor reggel aranyruhában kel föl a nap, elfog bennünket az érzés : micsoda derült, szép nap lesz ma ! Mikor beköszönt a dalos, virágos tavasz, előre érezzük : micsoda pompás, meleg nyár lesz ezután. És mikor leteszik a templom alapkövét, áthat a tudat, hogy szép épület fog ott égni meredni. Mégis hányszor lesz más a folytatás, mint aminőt a kezdet ígért, sejtetett ! Hányszor lesz szép, derült reggel után pocsétás, zimankós nap ! Hányszor következik a tavaszi napsütésre téli fagy és hány büszkén induló épület marad befejezetlen, aránytalan, szomorú romhalmaz !

Mindenünk Istené. Az ő nevében kezdünk munkához és tőle várunk áldást, segítséget a folytatásra. Istené a tanév reggele, az ifjúság tavasza, a munka alapköve, ezért az ő segítsége deríti fel a tanév napját, teszi termékennyé az élet nyarát és lakhatóvá a munka épületét.

Most a tanév kezdetén, gyermeknek, tanárnak egyaránt ideálja kell, hogy legyen az örök Mester, akinek igéi közt ott van ez is : «Nálam nélkül semmit sem tehettek».¹ Nemcsak

¹ Ján. 15, 5.

gazdasági irányok jutnak bolsevista csődbe, ha a rendszerük-ből kizárják az Evangéliumot, hanem különféle modern pedagógiák is, amelyek kisajátítják ugyan Krisztus eszméit elnevezve az irgalmasságot altruizmusnak, a felebaráti szeretetet humanizmusnak, de annak belső éltető erejét nélkülözik és ezért az élet nehéz feladataira nem képesítenek.

Itt a földön minden siker három tényezőn fordul, ezek pedig: Isten kegyelme, a tehetség és a szorgalom.

Az első az Isten áldása, kegyelme, melyről nyíltan hirdette az Úr: «Nálam nélkül semmitsem tehettek». Aki tehát úgy fog a munkához, hogy annak rendszeréből, napirendjéből Krisztust kizárja, az ne számítson sikerre. Mikor most elindulunk az új tanévbe, szólítsuk magunkhoz Jézust, mint ahogyan Szent Péter és az apostolok beszólították őt csónakjukba, hogy amikor megjön a vihar, fölkelhessük. Krisztus csak oda jön, ahová hívják, mint Bethániában, csak ott marad, ahol imádsággal marasztalják, mint Emmauszban és csak ott időzik, ahol nem kell mással megosztoznia, mint a jászolban és a sírban, ahol kívülről senki sem feküdt. Tehát hívjuk, marasztaljuk az imádság alázatos, udvarias szavával Krisztust, hiszen nála nélkül semmit sem tehetünk.

A második, amitől minden függ, a tehetség. Az Úr mondott példabeszédet a talentumokról,¹ melyeket egy királyi ember osztott szét szolgái között azzal az utasítással, hogy ezekkel sáfárkodjanak, míg ő visszatér. De nem egyformán osztogatta szét e kincseket: egyiknek ötöt, a másiknak kettőt, a harmadiknak egyet adott. A talentumok a tehetségeket jelentik, melyeket bizony nem egyformán osztott szét közöttünk a királyi ember: az Isten. Van, akinek sok tehetsége van, ez az öttalentumos szolga; van, akinek kevesebb jutott: ez a kéttalentumos; de olyant nem említ az Úr Krisztus, akinek egy sem jutott volna. Legalább egy talentum: valamelyes tehetség tehát mindenkinek adatott. Azzal tehát senki sem mentheti magát, hogy semmihez sincs tehetsége.

Ez a tehetség adja meg az élet felelősségét, mert az Üdvözítő szerint ezekkel a talentumokkal nekünk sáfárkodnunk kell, hogy bizonyos kamattal tudjuk életünk végén visszaszolgáltatni annak, aki adta őket.

¹ Máté 25.

A sikernek a harmadik nyitja a szorgalom. Az első két tényezőt : az áldást és a tehetséget Isten adja, miránk csak a harmadik teendő marad : a szorgalom. Mikor Szent Péter arról panaszkodik, hogy egész éjjel halászva semmit sem fogott, azt mondja neki Krisztus : evezd a mélyre és vedd ki a hálót jobbfelé ! Ez az egész iskolai munkának is aranszabálya : evezd a mélyre, vagyis ne elégedj meg felületes munkával és vedd ki a hálót : a szorgalom hálóját jobbfelé, vagyis jószándékkal, Isten dicsőségére fogj a tanuláshoz. Így kezdett munkádba biztonnyal tódulni fognak az ismeretek, mint Szent Péter hálójába a halak.

A Szentlélek nevében fogunk munkához. Ő Istennek személyes szeretete, a megszentelés eszközlője, a megváltás kegyelem-kincseinek osztogatója, tehát általában mindannak vezére, ami szellemi. A tanévet hassa át, emelje fel az a sok természetfölötti kapcsolat, amit az egyházi év nyújt, a vasárnap úgy emelkedjék a hétköznapiak fölé, mint a kis falukban, nagy városokban a templomtorony a háztetők fölé. Ha Isten oltalmában folyik a munka, az ő áldása fogja kísérni a pihenést a tanév kedves kis állomásain : karácsonykor Krisztus jászolánál, húsvétkor Krisztus keresztyénél és vakációban az apostolfejedelmeknek : Szent Péter és Pálnak sírhelyeinél.

A gyermek természetfölöttisége.

Azok számára, akik az Úr Jézus Krisztusban és Evangéliumában hisznek, a földi élet minden rejtélyének megoldása két különböző világ arányos találkozásán, ölelkezésén múlik és ezek : a természet világa és a természetfölöttiség világa. A kettő úgy viszonylik egymáshoz, mint a mulandóság az örökkévalósághoz, mint a test a lélekhez, mint a föld az éghez. Természet mindaz, ami tenyészet útján létesül, melynek életcélja a Teremtőtől beléje gondolt életet kibontani, azután ezt az életet továbbadni, utódokat hozni létre és ezután az élet szereplőinek sorából kiállni : elpusztulni. Természetfölötti pedig mindaz, ami a természetet mivoltában, igényeiben, erőiben megfejezi, megtoldja, megkoronázza ; amelynek életereje Isten kegyelme, amelynek célja a teremtményt Istenközösségbe emelni.

A természet életerőkkel dolgozik, a természetfölöttiség

pedig malaszttal, kegyelemmel. A kegyelem tesz minket Isten szolgálóból Isten fiaivá, ez mintegy Istennel való vérokonságunk elve, valószínűsítője. Ha kérde tőlem valaki : mi a kegyelem, hasonlattal felelek. Mi a fény? Mi a hó? Mi a hang? A tudomány azt feleli : rezgés, titokzatos rezgése az éternek, a levegőnek. Tényleg úgy látjuk : a hangra megrezeg az ablak, a nagy hőségben reszketni látszik a levegő. Ha hiányoznák a természetben ez a rezgés, a világban nem volna fény, nem volna hó és nem volna hang : a világ sötét, hideg és néma volna. Ugyanilyen titokzatos rezgés Istennek kegyelme a lélek világában, amely önmagában nem látható, csak eredményében észlelhető : ennek folytán van a lélekben fény, vagyis hit, van hó, vagyis szeretet és van dal, vagyis imádság. Az Isten kegyelmével nem számoló, vagy annak ellenálló lelkek sötétek : nem ég bennük a hitnek fénye ; hidegek : nincs bennük a szeretet melege és némák : nem csendül fel náluk az imádság dala. A vallástalan tanító szemében az iskola az emberi haladásnak poros, lármás, tökéletlen előbbrevívője, ahol a munka kemény, az eredmény kevés, a hála ismeretlen. A vallásos katolikus tanító szemében az iskola az a kis ország, amelyről Krisztus beszél : «Tetszett az Atyátnak, hogy országot adjon nektek» :¹ amelynek uralkodója a tanító, amelynek trónusa a katedra, ahol a szemek ablakán kisüt a hitnek fénye, ahol a szív kályhájából kiárad a kölcsönös szeretet melege és ahol az ajkokról a munkás oktatással együtt cseng el az imádság dala.

Ennyit a természetfölöttiségről általában.

Amint másként fest természetfölötti világnézetben az iskola, épúgy másként fest annak kis polgára : a gyermek is. Minő gondolatok határozzák meg már most a gyermek helyét a katolikus természetfölötti világnézetben?

1. Egy híres német hittudósnál (P. Lippert S. J.) olvastam, hogy a szentségek sorrendjében jó volna a házasságot mindjárt az Oltáriszentség után tenni. Miért? Ama lényegbevágó hasonlatosság miatt, ami az Eucharishtiában rejlő Krisztus és a házasságból születő gyermek között van. Kicsoda Krisztus? Istenember. Az Isten és az ember egymás iránti végtelen, világokat átlépő szerelmének gyümölcse. Isten szereti az embert, az ember is vágyik Isten után, e kölcsönös

¹ Luk. 12, 32.

szeretetnek gyümölcse, záloga, biztosítéka egy harmadik : aki egyesíti természetében e kettőt : az Istent és az embert : az Istenember. Krisztus tehát az ég és föld egymásíránti szeretetének, az Isten és az ember egymás iránti szerelmének kifejezője, gyümölcse, mert ő mindkettő : Istenember. Épp így áll a dolog Szent Pál apostol teológiája szerint a házassággal. A házasságban két külön, egymásnak teremtett világ : a férfi és a nő szerelme találkozik egymással és e találkozásnak, szeretetnek záloga, eredménye egy harmadik : a gyermek, aki önszemélyében egyesíti anyját és atyját, azok vonásait arcában, szeretetüket pedig lelkületében. Ime a gyermek fontos helye a természetfölöttiség világszemléletében, Krisztussal való viszonyában ! A gyermek e helyzeténél fogva Krisztus mása, képe, hasonlatossága. Ha egy gyermekre nézek, eszembe kell, hogy jusson Krisztus, az Istenember, mert ahogyan egyesítette ő, mint középen álló Istenember az Istent és az embert, éppenúgy fogja a gyermek két kezével apjának és anyjának szívét, azoknak összetartozását megerősítve, biztosítva. Micsoda pedagógia lesz az, amely a gyermekkel való érintkezés apróságait ily nagy gondolat mellett végzi !

2. A másik gondolat, mely a gyermek helyét a természetfölöttiségben megadja, az, hogy mikor az Isten emberré lett, nem felnőttként jelent meg, hanem gyermekként született, földi édesanyjának ölében ült és végigjárta az ember természetes fejlődésének útjait : a gyermekkort és az ifjúkort. Az öregkort Krisztus nem élte át, mert a hanyatlást semmi formában sem tartotta isteni természetéhez illőnek, a gyermekkort azonban, mint a fejlődés, kibontakozás korát átélte és megszentelte. Sokan királyt vártak a Messiásban, kinek országa túltesz Dávidén, sokan bölcsét reméltek benne, aki megszégyeníti Plátót, Sokratest ; mások prófétát, hadvezért kerestek benne és ő megjelent mint gyermek. Miért ? Azért, mert a gyermek mindenkié. A gyermek mindenkit megszólít, számára nincsen idegen, minden állatot megsimogat, beszéde nem magyarul van : a gyermekbeszéd mindenki számára megérthető kacagás és sírás, a gyermek mindenkié. A gyermek végtelen értékét mutatja, hogy Krisztus gyermek volt, szent keze sokszor pihent gyermekfejekre, a gyermekeket a mennyország birtokosainak mondta, életideálnak állította felnőttek elé, egy gyermek kenyerét és halát sokasította

meg, nem egy felnőttét és imájában így beszél: «Hálát adok neked Atyám, hogy tanításomat elrejtetted a tudósok és bölcsék elől és kinyilatkoztattad a kisdedeknek». A gyermek személye, fejlődésének életútja szent, mióta Krisztus maga is gyermek volt.

Az eddig említett két gondolat a természetfölötti pedagógiának elmélete, megmondja: hogyan kell a gyermekben Krisztust keresni. A most következő harmadik gondolat pedig a természetfölötti pedagógiának mintegy gyakorlata, megmondja: hogyan kell a gyermekben Krisztust szeretni.

3. Katholikus világnézetünk nemcsak a gyermek helyét jelöli ki, hanem megjelöli a vele való bánásmódot is e szavakkal: «Amit egynek e kicsinyek közül tettetek, azt nekem tettétek». Minden tanterem fölé és minden tanító, tanítónő szívébe fel kellene ezt írni aranybetűkkel, hogy valahányszor megfogjuk a tanterem kilincset, átremegjen rajtunk az Úr szava: «Amit egynek e kicsinyek közül tesztek, azt nekem tettétek». Krisztus végtelenül megkönnyíti a gyermekekre irányuló szeretet gyakorlását, amikor azonosítja magát a kisdedekkel. De ezzel egyúttal munkánknak végtelen súlyt, jelentőséget és felelősséget is ad. Nincs pedagógia, amely túllépne a krisztusi pedagógiát. Ha minden kis tanítvány a kis Jézus nekem, akkor adva van tartalmában és módszerében az én egész pedagógiám: mert akkor megneemesedik, égi vonatkozásokkal gazdagodik a gyermekek iránti természetes munkám és szeretetem. Igazán szeretni csak az tud, aki ismeri Krisztust. A szeretet e koldus világ jötevője és erre nem tanít meg más, csak az örök Mester és a szeretet szentsége.

A nevelők munkáját sokan hasonlították már a kertészekéhez. Valóban: az embert is épügy kell fejlődésében irányítani, mint a növényeket, a kegyelem karójához kell hozzákötözni, a türelem vizével kell öntözgetni, vadhajításait a büntetések ollójával kell nyesegetni. De ez csak a Krisztust nem ismerő természetes pedagógus munkája. Mi legyünk természetfölötti pedagógusok: csodatévő kertészek! Hogyan? Ime: tulajdonképpen alig van különbség a fenyőfa és a karácsonyfa között. A fenyő azonban kint áll az erdőn, ragadós gyantát, hegyes tűleveleket, száraz tobozokat, fakó pókhálókat visel, — míg a karácsonyfa a szalonban áll cukorral, ragyogó díszekkel és angyalhajakkal ékes. Ha én — mint

csodatévő kertész, — valami titkos nedvek birtokába jutnék és ezzel beoitanám ott kint az erdőn a fenyőket, — hogy ettől kezdve nem ráaggatás folytán, hanem az ojtással megtoldott, megfelelt erejükénél fogva *teremjék* a gyanta helyett az édes cukorkát, a száraz tobozok helyett a ragyogó diszeket, a pókhálók helyett az angyalhajat, — ekkor megadnám ezzel a természetfölöttség helyes képét. A fenyőfa a természetes ember, a karácsonyfa a természetfölötti ember. Az ojtás — ami ezt a változást teszi — az Isten malasztja, kegyelme, mely a természet erőit megtoldja, megkoronázza és így oly eredményekre teszi képessé, aminőkre neki saját természetét tekintve nem tellenék. Legyen minden tanítónő és tanító ilyen csodatévő kertész, ojtogassa a gyermekeket: Isten fenyőfáit Isten malasztjának ojtásával! Nem kell őket föltétlenül átültetni a falu erdejéből a városi élet szalonjába, mert ott esetleg nem tudnak gyökeret verni, hanem ott a maguk helyén legyenek Isten karácsonyfái. Tanítsák meg a gyermekeket Krisztus elé jutni, neki hozsannát énekelni, segítsék levetni a bűn ruháját, amelyben eddig jártak talán és terítsék eléje az útra, hogy taposson rája és hadd tartsa meg ünnepi bevonulását a gyermekszívek Jeruzsálemébe! A tanítók pedig maguk is egyesüljenek Krisztussal, hogy azt a kis tehetséget és jóakaratot, amit mint pár kenyeret és pár halat, amit magukkal hoznak hazulról az iskolába, mi úgy megszaporíthassuk, hogy morzsalékait összeszedve, az élet minden hétköznapijára jusson nekik belőle.

A tanító természetfölöttsége.

Mikor a kis gyermek a katicabogarat Isten bogárkájának mondja, mikor a fecskét Isten madarának szólítja, a szivárványban pedig Isten jegygyűrűjét látja, akkor ama természetfölötti világszemlélet szólal meg benne, melyről az Üdvözítő Jézus azt mondotta: «Boldogok a tisztaszívűek, ők — mindenben és mindenütt — meglátják, felismerik az Istent». A természet egész nagy változatos világa más szint kap, a természet erői sokkal többre lesznek képesek, a természet tehetségei megkoronáztatnak: természetfölöttivé: a közönségesnél, a természetesnél különbbé válnak, ha keresztény szemmel nézzük őket. A természetben a természetfölötti: az isteni malaszt körülbelül annyit emel, annyit javít, mint

a nemes ojtás a vad alanyon, mint a királyi örökbefogadás a koldus fiún, mint az elektromos áram a világítótestbe feszített vékony kis platinadróton: annak erőit felfokozza, nagyobb eredmények létrehozására készteni, magasabb színvonalú életre segíti, képesíti. Az evangélium szerint is a tehetségek talentumok, csak az őket értékben növelő kamatokkal együtt szolgáltatathatók vissza az Alkotónak, az útszélről behúzott bénák, sánták, koldusok pedig csak a kegyelem királyi köntösében vannak jogosítva az Isten menyegzős asztalához ülni. Az Isten kegyelme, malasztja tehát nemesíti fölemeli, gazdagítja: természetfölöttivé teszi a természetet.

Épp ezért keresztény szemmel nézve a természetfölötti elemet, külön számításba véve, más a dolgok értéke, haszna, — mintha csak földi szemmel tekintünk végig rajtuk. Az ember a természet világában egyén, a család az első társulás, az emberiség pedig közös kultúrkincseket élvező társadalom. Természetfölötti értékelésben az egyén halhatatlan, örök hivatású lélek: Isten gyermeke, a család szentség: forrása az életnek és kegyelmeknek, az emberiség pedig Anyaszentegyház, melynek kincsei a szentek imái, érdemei, a mennyek országának kulcsai, az örök élet igéi és örömei, melyek nemcsak élők, hanem halottak számára is élvezhetők, megközelíthetők.

Kérdem már most: a természetfölöttiség: a katolikus világnézet micsoda többletet tételez fel és micsoda többletet valósít meg a tanító egyéniségében, hivatásában, munkakörében?

1. A természetfölöttiség mindenekelőtt akkor emeli, gazdagítja a tanítói hivatás értékes eszmekörét, mikor a nevelés és tanítás utólérhetetlen Mesterét: Krisztus Jézust állítja elénk, mint eszményképet, melyet magunkra mintázunk, magunkban kialakítanunk kell. Ő segíteni jött a szegényeken, ezért maga is leereszkedett a szegények közé, szegényen született, érezte a nyomorúság szenvedéseit, sebeit: egy volt azokkal sorsban, akiken segíteni kívánt. Ő segíteni jött a halálon, ezért ő maga is meghalt; nem katedráról tanította csak az élet bajaival való küzdelem elveit, hanem önmagán mutatta be az általa hirdetett igazságok próbáját.

A tanító a gyermekeken akar segíteni, tehát neki is le kell ereszkednie a gyermekekhez, mint ahogyan Krisztus

leereszkedett a nyomorultakhoz, a szenvedőkhöz, a halálhoz. Azért volt ő a legmesteribb Mester, mert ő volt a leggyermekibb Gyermeke. Tőle kell megtanulnunk a gyermekeket ölünkbe venni, a tékozló ifjakat visszafogadni, a tehetségek kevés kenyerét megszorítani, a gyermekekben Isten országának kiváltságosait tekinteni. Gyerünk velük egyforma életet élni a cserkészsátrak alatt nyaranta, törjük le télen a legmérgesebb jégcsapok orrát és vívjunk tőrpárbajt a kis fiúkkal, söpörjük le a havat az erdei Madonna térdeplőjéről, hogy le lehessen térdelni reá! Legyenek a gyermekek gondjai, örömei a mi gondjaink és a mi örömeink!

2. Az igazságnak — különösen gyermekeknél — nincs jobb ajánló levele, mint a szenvedő szeretet annak részéről, aki az igazságot hirdeti, képviseli. Tamás apostolban ez a kíváncsi gyermeki igény szólal meg, amikor a Föltámadott testén a sebeket keresi. Azt akarja ezzel mondani, hogy annak hiszünk mi, aki szeretetből szenvedett értünk. Krisztus tanításainak igazolói, hitünk horgonyának megrögzítő mélységei az ő sebei.

A gyermek már most kell, hogy lássa az érte dolgozó, aggódó, fáradó tanító homlokán a verejtékcseppeket, az áldozatokat, mint sebhelyeket, mint forradásokat: akkor hisz majd neki, akkor követi. Az isteni Mester lemásolandó nagy vonása tehát: felmutatni órákon az órák előtti készület fáradságát, a türelem verejtékeit, az aggodalom könnyeit, az áldozatos szeretet sebeit, melyeket az ő oktatásukban, megmentésükben kaptunk. Ez teszi majd a gyermekeket híveinkké, mint ahogyan a hitetlen Tamást vértanui hitvallóvá változtatta a szent sebek látása. És e fáradság, ezek az áldozatok, ezek a verejtékcseppek, ezek a sebhelyek olyanok lesznek rajtunk, mint Krisztuson a sebek a feltámadás után: nem csúfságára lesznek egyéniségünknek, hanem azon, mint drága ékszerek ragyogni fognak és fényük elűzi a gyermek-szívekből a bizalmatlanság hideg sötétségét.

3. Van az Úr Krisztusnak egy példabeszéde, melyről azt mondhatnám, hogy a pedagógusok parabolája: a konkolyról és a búzáról. Az élet úgy van itt feltüntetve, mint szántóföld, az Isten, mint gazda, a lelkek pedig, mint az Ő kalászhai. A gazda: az örök Magvető jó magot vetett a földbe, mégis, mikor a vetés felnőni kezdett, feltűnt benne itt is, ott is a konkoly. Szolgái kérdezték: honnét van ez?

«Ellenséges ember cselekedte ezt, míg az emberek aludtak» — válaszolta a gazda.

Ebben azt mondja Krisztus, hogy Isten kezéből jól indul minden gyermek, de míg a pedagógusok, lelkipásztorok alusznak, jön fekete zsákjával a gonosz és a bűn konkolyát szórja az Isten vetése közé. Nem szabad aludni! Örködni kell Isten vetése: az ifjúság mellett és meg kell előzni a bajt, mert később hiába akarják a szolgák a konkolyt kitépni. Sok pedagógus alszik; sok pedig nem ór, hanem madár-ijesztő, akik ösztövért teóriák vázát felruházzák össze nem illő, innen-onnan kölcsönzött világnézeti rongyokkal, akiknél a szív tarisznyája üres, akiknél a fej fűrészporból van és akiket csak a szél ingat, de maguk nem mozognak: ezek el nem ijesztik az ellenséges embert! Eleinte nem is látszik semmi, csak mire nőni kezd a vetés: az ifjúság, — bujik elő a gonosz munkájának eredménye és az örök mulasztásának következménye.

Szükség van katolikus világnézetű tanítóságra! A természetfölöttiség itt vázolt szempontjai csak a vallásos lelkület szerint lehetnek pedagógiai tényezőkké. Szent Imre herceg alakja nemcsak az ifjúságnak prédikál, hanem a nevelőknek is. Ő szent volt, de atyja: Szent István, anyja: boldog Gizella és nevelője: Szent Gellért is szentek voltak! Ha akartok szentéletű ifjúságot, előbb adjatok szentéletű szülőket, nevelőket, tanítókat!

Az egyetemi ifjúság lelki gondozása.

A Foederatio Emericana eszméi.

Mi a Foederatio Emericana?

Az ifjúság világnézetének továbbképző iskolája, a család-apák szemináriuma, a katolikus magyar úriember típusának kialakító céhe.

Az Emericánát elsősorban úgy kell felfogni, mint az ifjúság világnézetének továbbképző iskoláját. A világnézeti irányítás — mely az elemi- és a középiskolai fokon az ifjúságot kísérte, — nincs befejezve, nem is lehet lezárva az érettséggel. Nem engedhető meg, hogy amikor a fiatal-ember egyetemi éveiben minden ismeretágbán gyarapszik, gazdagodik, ugyanakkor a legfontosabb területen: a világ-

nézet kérdéseiben álljon magára hagyatva, tájékozatlanul, továbbképzés nélkül. A tanultak folytán keletkeznek új problémák, az élet fejlődése során föllépnek új szenvedélyek, kísértések, — ezek megoldására, elintézésére kevés sokszor az, ami a középiskolából megmaradt. Így történhetik meg azután, hogy a világnézetileg fejlődő értelmi világához mérten tovább nem képzett egyetemi hallgató lassan úgy érzi magát, mint a felnőtt ember, akin rajta maradt a régi gyerekruhája, mindenütt szűk neki, keze-lába kinőtt belőle, nincs ki utána toldja, ezért egyszercsak leveti. E világnézeti továbbképzést nem adhatja meg az egyetem, mert hiszen a célja szakképzettséget nyújtani, az értelmet kipallérozni, a jövőendő munkakör számára alkalmassá tenni, másrészt meg nem is teheti, mert a hallgatók vegyes összetétele, különböző világnézetekhez való tartozása is kizárja ezt. Szóval az egyetem az értelmet műveli, — a világnézet pedig nem csupán az értelmén fordul.

Az Emericana vállalkozik erre a világnézeti továbbképzésre, még pedig két irányban: egyik a kereszténység, másik a magyarság. Az ifjúság új munkakörét, eszmevilágát, tanultságát vonatkozásba hozza a kereszténységgel és ebben a találkozásban új szint, új beállítást, fölemelőbb szempontokat, erőforrásokat nyit az ifjúság számára.

Az egyetemnek három fakultása van: az orvosi, a jogi és a bölcsészeti. Az orvosok világa a szenvedők, a jogászoké a bűnösök, a bölcsészeké az ifjúság. Mindhármán Krisztus kedvencei: a betegek, a bűnösök, a gyermekek. Ő mennyi jót tett a betegekkel, mennyi előjogot biztosított az örök életre a szenvedőknek, maga is birkózott a halállal és rendelte a betegek szentségét. A vallásos orvosnövendék terapiája értékesebb, mert a szenvedőkben szereti Krisztus kiváltságosait, leszáll az önzés barmáról és a tudomány borán kívül az egyéni szeretet olaját is önti a szenvedő sebére, mint az irgalmas szamaritánus. Krisztus mennyi jót tett a bűnösökkel! Értük lett emberré, róluk mondta legszebb példabeszédeit, tőle tanultuk a bűnt gyűlölni, de a bűnöst szeretni és végül bűnösök áldozatja lett, akikért nem szűnt meg utolsó perceiben imádkozni. A jogászember a bűnalkalmak kisebbitésével, a bűnös javításával foglalkozik. A vallásos bíró lelkülete más, mint a vallástalané, — gondolataiban ott él, hogy Krisztus is állt bíróság előtt, hogy a bűnő-

sőkért mennyit tett az Úr, hogy a bűnt el kell ítélni, de a bűnöst meg kell menteni. És mit szóljunk a harmadik világról: a gyermekekről? Velük azonosította magát Krisztus, midőn azt mondta: «Amit egynek ezek közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek».¹ Micsoda nagyszerű magaslapon lesz a vallásos tanár pedagógiája, aki Krisztust látja a gyermekekben, ami azután egész eljárásának lendítőerejét, módszerét megadja!

Ilyen irányú az Emericana világnézeti továbbképzése a gyűlések komoly részében a kereszténység szempontjából. Az egyetem megtanítja a betegekkel, a bűnösökkel, az ifjúsággal való bánás elveit, de nem tanítja a betegek szeretetét, a bűnösök szolgálatát, az ifjúság isteni értékeit, vonatkozásait. A gyűlések vig részein ápoljuk a magyar dalt, a magyar barátságot, *Pro patria est, dum ludere videmur!*

A Foederatio Emericana másik rendeltetése, hogy a családapák szemináriuma legyen. Joggal állithatom, hogy a családapai hivatás nem kevésbé fölséges gondolata Istennek, mint a papi hivatás. Az esküvői oltár époly szent, mint a primíciai. A házasság époly Krisztus-alapította szentség, mint az egyházirend. Ha mármost a papi hivatás emberét, a primíciai oltár várományosát külön papnevelőintézetben, szemináriumban neveljük, akkor kell oly intézménynek is lenni, amelyik az esküvői oltár emberét, a családapai hivatás várományosát karolja fel, ennek külön problémáit tárgyalja, ennek fejlődését óvja és biztosítja.

Hála a Gondviselésnek, van ilyen intézményünk: az Emericana, a családapák szemináriuma. Egy szellemi nevelőintézet, amelynek vannak elvei, növendékei, elöljárói.

A papnevelés lényegében két tényezőn fordul: egyik a spirituális: a lelkiigazgató, a másik a prefektus: a tanulmányi felügyelő. A tartalom, a vigasz, a föloldozás, az imádás, a kápolna a lelkiigazgatóé; a külső fegyelem, a napi-rend, a bizonyítvány, a tanulás, a tanterem a tanulmányi felügyelőé. Családapák szemináriumában az öregurak, dominusok a prefektusok. Az ő hivatásuk atyja helyett utánanézni annak a növendéknek, tőle a tanulmányi eredményt számonkérni, kezükből a haszontalan regényt kivenni és helyébe a tankönyvet tenni, vigyázni a rendre, az élet drága, forrongó

¹ Máté 25, 40.

borának abroncsaira : a fegyelemre. A nagyasszonyok pedig ennek a szellemi szemináriumnak spirituálisai. Ők kitarják az ifjúság előtt házi kápolnájuknak : a családnak kapuit, ők mutatják ezt a tiszta szentélyt mindig áhítatosnak, fölékesítettnek, befelélélnak, kíváncsnak, kedvességben a legnagyobb kávéházakat túlcitálónak. A kisasszonyok hivatása pedig, hogy a családi szentély magasáról, mint égő esküvői gyertyák, átragyogjanak az egyetemi évek ködén, hogy mint Beatricék az ég úrnője környezetében éljenek és ebből ne engedjenek, megvárva, míg az ifjú Dante átküzdi magát értük az infernón, a purgatórión és eléri őket az oltár szentséges felavatásában : a paradicsomban.

A Foederatio Emericana szervezete adja meg az intézmény harmadik jellegét : az Emericana a magyar katolikus úriemberek céhe. A régi céh a mesterlegénynek nemcsak diplomát adott, hanem annak magánéletét is figyelemmel kísérte, neki tanulóéveiben megfelelő környezetet, előiskolát biztosított. A különböző céheknek volt autonómiájuk, diplomakiállítási joguk, padjuk és zászlajuk a templomban, ládájuk és anyakönyveik a városházán. Az Emericana ilyen céh, az öregurak a céhmesterek, akik az ifjúnak eleje élik az ő jövőendő ideálját ; megmutatják neki gyakorlatban, hogy milyen egy katolikus bíróember, tanárember, orvos vagy úriember általában. Mi valóban mind céhbbeliek vagyunk, öreguraink a céhmesterek, padunk áll Isten templomában, zászlónk Szent Imre zászlója, ládánk pedig — nagy- és kisasszonyaink szíve.

Kérjük a magyar társadalmat, hogy ezt lássa az Emericában. Ide küldje fiait tanárok, felnőttek, kiforrott egyéniségek közé, ahol fejlődése, irányítása legjobban van biztosítva. Maga pedig álljon a szervezetbe, osztozzék az ifjúság vezetésének terheiben legjobb tudása szerint, támogatva ma a hazának legszentebb ügyét : az ifjúság megmentését. Jöjjetek, segítsetek !

Kisboldogasszony.

— Szept. 8. —

Ma van ünnepe annak, hogy elindult útjára egy földi élet, mely minden lépésében szeplőtelen, Istentől áldott és kitüntetett volt. Bölcsője mellett felragyogott a várakozó embrie-

ség szeme és az ószövetség ádventi sirását lassan felváltotta a diadalmas karácsonyi ének. Kibontakozott a föld sarjadosása, most már nincs más hátra, mint az ég harmatozása. Édes kis lábnyomai nem az eredeti bűn iszapjából indulnak, hanem az örökkévalóság tiszta mezején, a kegyelmek harmatos fűvén indítja útnak Isten a Kisboldogasszonyt, akit most körülsevegnek búcsúzó fecskék, akinek most pasztellszínek-ből sző kis pólyácskát a természet Veronikája : az ősz, akinek bölcsőjét a tücsök vonójára ringatja az utolsó folyondár.

Kisboldogasszony bölcsője az a csodálatos mélység, ahol üdvösségünk forrásai megfakadnak. Szeplőtelen fogantatásában, ártatlan születésében már ott a jel, hogy a sátán uralma végefelé jár és ami rá nézve különösen szégyen, az az, hogy hatalmát nem óriás Góliátok, Sámsonok törik össze, hanem a bölcsőben pihenő Kisboldogasszony és a jászolban szendergő kisdéd Jézus. Mikor megjelenik közöttünk az Istennek jövőendő Anyja, tudjuk, hogy Megváltónk, az Istennek Fia sem késhet már sokáig. A Kisboldogasszonynak bölcsőben ragyogó szeme az a drága csillag, amely nem három napkeleti bölcsnek, hanem az egész emberiségnek utat mutat arra nézve, hogy merre kell Krisztust keresni. Noénak a bárkába egy kis fehér galamb hozta az olajfa ágát a vízőzön idején, amelyből láthatta, hogy apadnak már a vizek odakint. A Kisboldogasszony fehér lelke az a tisztaságos galamb, aki a várakozásban megőszült emberiségnek : ennek a másik Noénak a remény olajágát hozza, hogy a bűn és büntetés árja már apadóban van és feltűnt valahol a kegyelemnek, az újszövetségnek földje. A Szent Szűz születésnapja ezért öröm nekünk, mert megjelent közöttünk az, akinek szemei először látják meg a világ Megváltóát, akinek fülei angyali ajkáról hallják az első Avét, az első Üdvözlégyet, akinek ajkai a Magnificatot : az újszövetség e fönséges preludiumát dalolni fogják, akinek lábai széttiporják majd a sátánnak fejét.

Itt van az ó szent nevének ünnepe is. Az ó neve az élet örök könyvében mindjárt Krisztus áldott neve után következik. Mária annyit jelent, mint úrnő. Legyen úrnője életünk kastélyának, szívünk trónusának, értelmünk zsámolyának. Ő a hibátlan, Isten eredeti tervei szerint büntől el nem rontott ember. Ezért bölcsője az öröm fészke, háza a béke otthona és koporsója a megdicsőülés helye.

Krisztus nevében nagy csodák történtek : pl. a porta

speciosánál a születése óta béna ember meggyógyult. Én Mária szent, üdvözítő nevében akarok élni, ennek segítségével akarok az égi kegyelem, irgalom porta speciosájához elvánszorogni, hogy megtaláljon Krisztus és az ő nevében megerősödve be tudjak menni a mennyek országába.

A Kisboldogasszony azt tanítja, amit később Krisztus tanított: legyetek olyanok, mint a kisdedek, mert ilyeneké a mennyek országa. Újjá kell tehát lélekben születnem: kicsinnyé: alázatossá kell válnom, hogy beleférjek a kegyelem pályájába és Krisztus szentséges Szívébe, mint bölcsőbe.

Pünkösd utáni XV. vasárnap.

A naimi ifjú.¹

Meghalt Naim városában egy ifjú és gyászba borult egy özvegy édesanya. Mikor a temetés épp ki akart haladni a város kapuján, szembejött vele az Üdvözítő Jézus és látva az anya arcán a könnyeket, csak két szót szolt oda: ne sírj!

Az Úr Jézus Krisztus nem a szomorúságnak, hanem az örömeknek az Istene. Ő a könnyeket látva vigasztal és jól mondja hű tanítványa, Szent Ferenc, hogy az igazi keresztény embernek csak két okból lehet sírnia, szomorkodnia: akkor, amikor bűneit siratja és akkor, amikor Jézus szenvedésén részvétet érez, sajnálkozik.

Odalépett és megérintette a koporsót, — mondja tovább az Evangélium.

Istenem, ma is közlünk naponta hány és hány lélek hal meg lelkileg, hányat fektetnek a halálos bűn koporsójába, hány fölött ölt naponta gyászt második édesanyánk az Anyaszentegyház! Hányat kapnak vállra a kísértések, a bűnalkalmak, a bűn körülményei: ezek a hullavivők és hányat visznek ki a kárhozat temetője felé! De amikor már majdnem elhagyják a hit, az erény városa kapuját, szembetalálkozik velük az édes Jézus. Minden halálos bűn állapotában levő lélekben, valahányszor csak megszólal a lelkiismeret szava, hogy vissza! az mind egy-egy találkozás Jézussal.

Az Úr Jézus Krisztus odalépett és megérintette a koporsót.

Mi a magunk erejéből elesni tudtunk, fölkelni azonban

¹ Luk. 7, 11 skk.

nem tudunk : oda az kell, hogy Jézus lépjen közel előbb hozzánk és megérintse az ő kegyelemkezésének finom érintésével a szívünket. Az a halottas menet nem tért ki előle, mi sem térjünk ki, amikor gyónásra unszol.

«Azok pedig, akik vitték a koporsót, megálltak», mondja tovább a szent Evangélium. A bűnből való föltámadás útján is az első, hogy azok a hullavívők, akik a lelkünket a kárhozat temetőjébe cipelik, — megálljanak : vagyis a kísértések, a bűnalkalmak, a bűn körülményei megszűnjenek. Ha a koporsóvívők meg nem álltak volna, kivitték volna az ifjút a temetőbe ; ha a bűnalkalmakkal nem szakítunk, hatástalan rajtunk is Jézus feltámasztó, lelkiatyánk feloldozó szava, visznek menthetetlenül a kárhozat temetőjébe.

Most kimondja Jézus : az élet Ura a nagy szót : Ifjú, mondom neked, kelj fel ! Az Úr Jézus Krisztus ezt egy halottnak mondta és életre keltette azt, aki a koporsóban feküdt ; úgy kellene, hogy az Anyaszentegyház felszólítása is az erény napsugaras életére keltse mindazokat, akik a bűn ravatalán fekszenek. Ifjú, mondom neked, kelj fel ! Fel a bűn koporsójából, a kárhozat veszedelméből, kelj föl és mentsd meg lelkedet !

«És felült, aki meghalt volt és szólni kezdett», — mondja tovább az Evangélium.

Amiben ez az ifjú életének tanujelét adja, az, hogy helyzetet változtat és hangot ad : eddig feküdt, most felül és megszólal. Így mindazoknak, akik halálos bűnben vannak, az élet első jele legyen a helyzetváltoztatás : eddig a bűn koporsójá banfeküdtél, mert neked nem felülnöd kell, hanem letérdelned. Hova ? A gyóntatószékhez és ott szólni kell kezdened, bevádolni magadat és bocsánatot kérni. Ennek nyomán tér vissza lelkedbe a kialudt természetfölötti élet.

«És átadta őt édesanyjának», — beszéli tovább a szent Evangélium.

A bűn halálából egy jó szentgyónásban feltámasztott lelket is mennyei édesanyjának : Máriának kezére kell bízni. Jobb oltalom alatt nem lehet lelkünk : Mária volt az, akit bukásunk szomorúságba, gyászba ejtett ; ő legyen az, akit feltámadásunk először megörvendeztet. Ő a bűnösök anyja ; bízd reá magadat ; ő az aranyház : lakj tehát benne ; ő Dávid bevehetetlen tornya, bujj, rejtőzz mögéje !

Miután a naimi ifjú feltámadt, bár az Evangélium nem

mondja, mégis bizonyos, hogy visszatértek a városba és ott-hon nagy lakomát, örömnünnepet tartottak. Mi is feltámadva a bűn koporsójából, térjünk vissza a hit, az erény városába édesanyánknak : Máriának karján. Ott — mint az Üdvözítő mondja — nagyobb öröm van egy megtért bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon : térdeljünk hát oda az Úr Jézus Krisztus szeretetlakomájához, ahol az örök élet kenyerét, saját testét : az Oltáriszentséget osztogatja az, aki az út, az igazság és az élet.

Szent kereszt fölmagasztalása.

— Szept. 14. —

«Nos autem gloriari oportet in cruce Domini nostri Jesu Christi : in quo est salus, vita, et resurrectio nostra : per quem salvati, et liberati sumus.»

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepén az Anyaszentegyház azért ölt piros ruhát, mert ünnepli a legszentebb vér által megszentelt vérpadot, az Üdvözítő Jézus Krisztus halálos ágyát, a mi üdvösségünknek eszközét és jelét : a szent keresztet. Ami az ószövetség választott népének a frigyszekrény volt, az minékünk az újszövetség jele : a szent kereszt. A választott nép a frigyszekrény előtt imádkozott, sírt, panaszkodott, könyörgött. Magával vitte győzedelmes csatákba, ütközetekbe. A frigyszekrény fölött pedig felhő borongott, amelyből az Isten hangja szólt. A szent kereszt : melynek ma ünnepét üljük, — a mi győzedelmi zászlónk, ez az Úr Jézus Krisztus kardja, mellyel a sátánt és a halált legyőzte, megfutamította, fölötte nem felhő borong, mint a frigyszekrény fölött, hanem el nem múló, erejéből semmit sem veszítő égi fény sugárzik. Ezért lett a szent kereszt a kereszténység cimere, jelvénye, kitüntetése, a temetők egyetlen ékessége, az égneek kezünkben levő kulcsa.

Mit mond a szent kereszt?

Két vonala van : egy függőleges és egy vízszintes. Egy felülről lefelé haladó és egy balról jobbra tartó. A kereszt tehát annyit jelent, hogy az Isten Fia : az Úr Jézus Krisztus leszállt az égből a földre, hogy az emberiséget a bal útról : a bűn útjáról a jobb útra : az erény útjára vezesse. Gondoljunk erre, amikor imádságaink kezdetén keresztet vetünk, hogy ime e jelben van kifejezve Krisztus Urunk küldetésé-

nek, missziójának egész célja : ő leszállt az égből, hogy az emberiséget a bal útról a jobb útra vezesse.

Még mást is hirdet azonban a szent kereszt. Valami isteni törvényszerűséggel és egymásutánnal kapcsolódik egybe a kereszt és a dicsőség. Nemcsak a munkát követi a bér, nemcsak az erényt a jutalom, hanem a szenvedést is a dicsőség. Joggal teszi a keresztény művészet a feltámadott Üdvözítő kezébe a keresztfát, mint győzedelmi zászlót. A győzelem csak akkor győzelem, ha megelőzte a küzdelem. A szent kereszt ma a dicsőség jele, ma fény övezi, tornyok tetején és királyi koronák fölött ragyog, de az Úr Jézus Krisztus kezében a szenvedésnek súlyos terhe volt, amikor Pilátus udvarában vállaira vette és nem fény, hanem sötétség borongott fölötte három órán keresztül, mikor az Úr Jézus Krisztus nagypéntek délután meghalt. Ebben a mozzanatban azt prédikálja a szent kereszt, hogy a megaláztatáson keresztül visz utunk a felmagasztaltatásba, hogy a szenvedések keresztje alatt kell először görnyedezni, csak azután következik a feltámadás fénye, dicsősége. Előbb verejtékezve, ostromoztatva kell munkálkodni, azután jön a megdicsőülés pihenése az emmauszi kis fogadó alkonyatában. Előbb a gúny, a szenvedés töviskoronáját kell viselni, aztán száll fejünkre a szentek dicsfénye, glóriája. Krisztus szenvedése nekünk salus, vita, resurrectio. Üdvösség a lélek számára a jelen siralom völgyében ; örök élet a halál után a túlvilágon a lélek számára ; és feltámadás a világ végén a test számára. Tehát a jelen öröme : salus ; a jövő biztossága : vita ; és a test megdicsőülése : resurrectio : ezek Krisztus szenvedésének eredményei, művei.

Per quem salvati et liberati sumus. Megszabadultunk a sátán és a bűn köteleiből, bilincseiből : ez a liberatio ; és eljutottunk a mennyország előszobájának : az Anyaszentegyháznak puha ölébe : ez a salvatio. Krisztus szenvedése nélkül nincs megváltás. Az ő tanai, példája megváltás nélkül csak elérhetetlen ideál volna számunkra. De Krisztus nemcsak tanított, nemcsak példát adott, hanem — hála neki — szenvedett is értünk.

A szent keresztnek két ünnepe van az évben : a szent kereszt megtalálása és felmagasztaltatása. Életünkben is igen sokszor megtaláljuk a szent keresztet, de nem tudjuk azt felmagasztalni ; nem tudunk szenvedéseinkben nemesedni, felmagasztalódni, megdicsőülni. Pedig amint Krisztusnál a szent

vedés jeléből, a keresztből a megdicsőülés zászlója lett, úgy nálunk is a vezeklő lélekkel vagy áldozatos szeretettel viselt szenvedés keresztje felmagasztaltatásunk eszköze lesz.

Amint tehát Krisztus Urunk türelemmel viselte a szent keresztet a keresztút tizennégy állomásán keresztül, úgy hordozzuk mi is a vállainkra kirótt keresztet a hét napjain, az év hónapjain és az élet esztendőin keresztül: ez lesz a mi felmagasztaltatásunk. (Lásd bővebben Judica, Fekete vasárnap.)

XVI. vasárnap pünkösöd után.

Természet és természetfölöttiség.

A mai szent Evangélium¹ utolsó mondata: «Aki magát felmagasztalja, megaláztatik és aki magát megalázza, felmagasztaltatik», — élénk tárja a katolikus keresztény élet egész szellemét. A keresztény katolikus vallás célja kivetkőztetni minket romlott örökségünkből: az emberi természetből és minket lélekben természetfölöttiekké tenni. Nekünk tehát másként kell gondolkoznunk, másféle elvek után kell igazodnunk, másféleképpen kell az életben értékelnünk, látnunk, — mint ahogyan azok gondolkodnak, ítélnek, akik Krisztus Urunk személyét és tanítását nem ismerik.

Mert a keresztény hit természetfölötti vallás, azért az Úr Jézus Krisztus evangéliuma homlokegyenest ellenkezője testünk, vagy környezetünk evangéliumának, tanításának. A mi szent hitünk fordított világ, mindig az ellentéte annak, amit rosszrahajló természetünk ösztönszerűleg cselekedne. Ezért mondja az Úr Jézus Krisztus, hogy az ő országában elsőek lesznek azok, akik a földi értelemben utolsók. Mi boldogoknak mondjuk a vigadozókat, a gondtalanul élőket, — az Úr Jézus Krisztus országának alkotmánya: a nyolc boldogság pedig boldogoknak mondja a sírókat, az éhezőket, az üldözötteket. Mindenki szeretne úr lenni, másoknál nagyobb lenni, kiemelkedni mások fölött, az Úr Jézus Krisztus követőinél, aki nagyobb akar lenni, mint más, legyen a többiek szolgája. A nagyságról vitatkozó apostolok közé egy kisdedet állított oda, mint legnagyobbat és a nagyrafőrekvőnek azt mondta, hogy felmagasztaltatik, aki megalázza magát. Mi

¹ Luk. 14, 1 skk.

mindnyájan hiúságban szenvedünk : titokban tesszük a rossz-
szat és nyíltan, dicsekedve a jót. Jézus Krisztus szerint mikor
bőjtölünk, legyünk vidámak ; mikor alamizsnát adunk,
szinte ne tudja jobbkezünk, mit tett a bal ; mikor imádko-
zunk, ne tüntessünk vele, hanem csendesen, áhitattal, egye-
dül Istenre való tekintettel tegyük azt. Mindenki kerüli a
szegények, bűnösök társaságát, a betegek tanyáit, — Jézus
Krisztus itt van otthon, letelepszik Simon farizeus házá-
nál, betér Zakeus vámoshoz és otthon van mint orvos a belpoklo-
sok, inaszakadtak, nyomorultak között.

De valóban szöges, végzetes ellentét volna az ég és
a föld törvényei között? A természetfölöttiség feláldozza a
természetest?

Sokan így gondolják.

Wagner Richard, a modern zenedráma megalkotója ve-
tette a kereszténység szemére a vádat, hogy míg a jó lelkeket
az örök élet felé tereli, a föld szépségeit, értékeit prédául hagyja
a gonoszoknak. Most is lehetnek sokan, akik népgyűlésektől
földi szempontból többet várnak, mint a népmiszióktól ;
akik bizakodóan néznek a parlament felé, de vállat vonnak
a templomok előtt. «A prédikáció nem ad munkát, az imád-
ság nem ad kenyeret!»

Tény, hogy a kereszténység az ég vallása. De míg a lel-
keket az ég felé irányítja, számtalan földi bajt hárít el, kul-
túrát teremt : nem közvetlenül új társadalmi keretek ková-
csolása által, hanem közvetve : nemesítve a szíveket, nevelve
a gondolkodást, szeretetre, önzetlenségre tanítva, képesítve
a lelkeket. A kereszténység olyan mint a folyó, amelynek
célja a tengerbe jutni, de amíg odajut, számtalan szolgálatot
teljesít útközben : hajtja a malmokat, lebonyolítja a keres-
kedelmet, közlekedési út a hajónak, megélhetési forrás a
halásznak, — öntözi a mezőket, hajtja a turbinákat stb.
A kereszténység is ilyen : célja tényleg az égbe jutni, mint
a folyónak a tengerbe, — de amíg odajut, addig számtalan
földi, társadalmi, közjóléti, kulturális értéknek lesz produ-
kálója, megmentője, nagyra nevelője. A kereszténység temp-
lomainak tornyai elsősorban az égre akarnak mutatni, de
másrészt a tűzvészt is meg lehet figyelni belőlük. A keresz-
ténység harangjainak célja az istentisztelet idejét hirüladni,
imádságra felhívni, — de azért arra is jók, hogy az árvíz-
veszedelmet, a tűzvészt is jelezzék. Ezért építette a katolikus

német középkor mindig a város főterére a Münster-t és a Rathaus-ot, a dómot és a városházát : ezzel azt is jelezte, hogy a földi jólét és az örök üdvösség nem idegenek egymásnak, hanem összetartoznak. Wagner Richard pedig volt olyan nagy lélek, hogy később maga vonta vissza vádját a kereszténység ellen, mikor azt mondja : «Ahhoz, hogy tudjuk a földön merre kell menni, elég Krisztusra és az égre nézni.»

Mit akar a kereszténység?

Érvényt szerezni a földön Isten akaratának. Isten akaratának rövid foglalata a tíz parancs. Ez nemcsak örök üdvösségünknek útja, hanem földi boldogulásunknak egyetlen lehetősége. A tíz parancs két táblája ugyanazt mondja, amit a betlehemi éjszaka angyalai : dicsőség a magasságban Istennek — ez az első tábla ; és béke a földön a jóakarátú embereknek — ezt akarja a második. A kettő tehát szét nem szakítható, sőt összetartozik : ami Istennek dicsőségére van, csak az szolgálja az ember békéjét és fordítva : ami Isten ellen bűn, az az emberiség együttélésében is bomlás, békétlenség.

Isten dicsősége a kizárólagos imádás (I. parancs), az ő szent nevének tisztelete (II. parancs) és az ő külön napjának megszentelésében valósul (III. parancs). Isten teljes hódolatot kíván : imádást az ő személyének, tiszteletet az ő nevének és pihenést, munkából való kikapcsolódást az ő napján.

Isten dicsőségét legelsőrangúan tehát az imádság valósítja meg. Ez belekapcsolódás Istenbe a gondolatok kezével, a vágyak, érzések ölelésével, mint az igazságok tárházába, mint az erők kifogyhatatlan középpontjába. Az imában ott remeg a hit, az alázat, az Istenreszorultság tudata, a bizalom, az áhitat, a szeretet. Szentek sohasem voltak, lehettek imádság nélkül.

A második az ő szent neve, melyre égiek, földiek és földalattiak térde meghajlik, mely üdvös jelszó, bájos köszöntés, csodátművelő varázsigé az azt kiejtőknek ajkain. És viszont átok azokra, akik azt káromolják, megvetik, gyalázatos dolgokkal összefüggésben emlegetik. Isten neve logikai mása, helyettese az ő lényének, ezért az ő személyét megillető tiszteletben részesítendő.

A harmadik Istennek napja, ünnepe. Oly jó, hogy vannak szent helyek, szent idők ! Az élet két nagy egyetemes kategóriája : a tér és az idő is Istené. Mi teszi szentté

az időt? Ünnepi tartalom, a keresztény katolikus hit eseményeinek történetisége, emlékei, hangulatai, harangszó, orgonabúgás, ünneplő ruha, pihenő műhely, családiasabb, emberibb élet!

Ez volna az első rész: a Gloria Dei.

A második fele a tízparancsnak mesteri kézzel szedi össze, állítja sorrendbe a földi élet, az egyéni és társadalmi boldogulás alapjait, a haladás, a kultúra legfőbb tényezőit, a közjó és a közrend legnagyobb értékeit. Már ez az áttekintés is azt mutatja, hogy Mózes törvényalkotása, a Szentírás följegyzése nem lehet emberi mű. Mert az élet sokágú, bonyolalmas, kuszált szálait, irányait ennyire végső alapjaira vizszaterelni nem volt képes sem a Hammurabbi Codex, sem a Soloni törvényhozás, sem a római jog.

A negyedik parancs azt mondja: *tiszteld az élet multját*, forrását, eredetét: a családot. Szeresd szüleidet, a legtermészetesebb subordinacio értelmében rendeld magadat alája az ő akaratuknak. Ez az egyetlen vár, mely mindig véd téged; az egyetlen fészek, ahol téged hibáid ellenére ingyen szeretnek.

Az ötödik parancs azt mondja: *tiszteld az élet jelenét!* Tekintsd benne az érdemszerzés idejét, a nappalt, míg nálad van az élet világossága: a lumen vitae. Ha hosszú fogságból szabadulnál, ha kínos betegségből épülnél fel, ha a halálos ágyról jönnél ismét az életbe vissza, — ő, hogyan örülnél az élet egészen jelentéktelen apróságainak is. Szeresd az életet, ne éjszakázz, ne gyűlölj, ne tivornyázz, ne párbajozzál, óvd az életet: kölcsön kaptad, nem a tiéd: az Istené.

A hatodik parancs azt mondja: *tiszteld az élet jövőjét*: a gyermeket. A nemi erőkből, a nő hivatásában láss isteni titkot: a mindenhatóság részét, a teremtető erő egy mását, az idővel, a mulandósággal dacoló megörökítését önmagadnak! Az életet, amit a szülőktől kaptál (IV. parancs), amit megőriztél (V. parancs), add tovább, alapíts családot, legyenek gyermekeid! (VI. parancs.) De éppen ennek érdekében őrizd meg magadat tisztán, érintetlenül, ne pazarold el idő előtt erődöt, mert magad, jövőd és gyermeked ellen vétkezel.

Az élet többi értékeit védik a többi parancsok. A hetedik a *vagyont*, a nyolcadik a *becsületet*, a kilencedik az *élettársat*. A vagyon anyagi támasz, a becsület lelki, szellemi bázis, az élettárs pedig mindakettő egyszerre: testi és lelki kiegészülés, égmegfelelés, megosztott és mégis megduplázott élet.

Kell az élethez valamelyes vagyon, paupertas magna meretrix. Kell becsület, lelki értékeink elismerése a köztudatban, jóhírnevünk, lelki vagyonunk. És kell élettárs : szentségi rangra emelt, örökre megpecsételt szerelmi élet, mely megsokszorozza, összeolvasztja, megtoldja életünket : gyermeket ad.

A tizedik parancs az Evangélium előhíre : mindez : becsület, vagyon, feleség annyira a tied, hogy azt senki el nem tulajdoníthatja téled még vágyban, még gondolatban sem.

Ez volna a második rész : a pax hominibus.

Nemde földi értékek is ezek? A család, a szülők, az élet, a gyermek, a vagyon, a becsület, a feleség? S aki a tíz parancsolatot megtartja, nemcsak az égre néz, de a földre is ; nemcsak örök boldogságán dolgozik, hanem a földi jólétnek is legnagyobb, leghasznosabb előmozdítója.

Van-e élet, erkölcsi kapcsolat, gondolat, érzés, tett, — ami kívül esnék a tízparancson? Nincs. Ez az örök emberi természet alapjainak legmélyebb ismeretét árulja el és ezért legyen egy kor, egy életsors még oly kuszált, a tízparancson nem jut túl : új értékeket kitalálni, új bűnöket elkövetni nem lehet. Ne lopj ! époly biztos fönséggel hangzik a cserekereskedés idején, a nomád életben, mint a mai komplikált börtövilágban. Ne ölj ! Nemcsak a rablóvilág betyárjaira, hanem a kokainistákra, abortőrökre, morfinistákra stb. is áll.

A tíz parancs az erkölcsi élet metafizikája. Rajta nyugszik az emberiség lelke és teste : az Egyház és az állam, a Münster és a Rathaus, amit a középkor mélyen érző lelke joggal épített csodás művészettel városának főterére egymás mellé testvérekül és nem ellenségekül. Tanuságául annak, hogy amint egybeesik a gloria Dei és a pax hominibus, úgy a lélek és a test érdekei és értékei legfelsőbb fokon azonosak, összeesnek, ha látszatra ellenkezőknek tűnnek is fel.

Az Evangélium nem felbontotta a törvényt, hanem tökéletesítette, kiterjesztette a lélekre is és a farizeusi elemberiestéstől megóvta.

Ezért a lekipásztori munka a legnagyobb szociális, kulturális tényező is egyúttal.

Szent Ferenc sebhelyeinek ünnepe.

— Szept. 17. —

Anni reverso tempore
Dies refulsit lumine
Quo Franciscus de corpore
Christi recepit Stigmata !

Szeptember 14-én volt a szent kereszt felmagasztalásának ünnepe, mikor így cseng hozzánk az Anyaszentegyház lelkesítő szava az introitusból: *Nos autem gloriamur oportet in cruce Domini nostri Jesu Christi.* Utána mindjárt következik a fájdalmas Szűz ünnepe 15-én, 17-én pedig itt van Szent Ferenc sebhelyeinek ünnepe, aki a Monte Alverno őszi pompába temetkező lejtőjén megkapja Krisztus sebeit és énekli: *Mihi autem absit gloriamur, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo.* Az Anyaszentegyház felszólítása tehát a szent kereszt felmagasztalásának ünnepén nem hangzik el hiába: vannak, akik egyedül Krisztus keresztjében dicsekednek: a hétfájdalmú Szűz és az öt sebbel ékesített Isten szegénye: Szent Ferenc.

Igaz, ami a pécsi ferences templom főívére van írva: *Iste sanctus signis Redemptionis claret !* Kezein, lábain és oldalán ott égnek azok a ragyogó sebek, amelyekről az Anyaszentegyház oly szépen énekli, hogy fényre legyőzik a csillagokat, illatra a rózsákat és a balzsamot, értékre India drágaköveit, édességre pedig a mézet, — mert a végtelen szeretet zálogai és a legdrágább vér forrásai.

Most mindezek Ferenc testvér testét is ékesítik. Részéről is e sebhelyek: *immensi amoris pignora*: Isten iránti mérhetetlen szeretetének tanui, elárulói. A szerafikus szenvedő és örvendő Szent Ferenc gyönyörűen mutatja, hogy hogyan függenek össze a szenvedés, a szeretet, az öröm és a fájdalom.

Amint Kain Istentől jelet kapott átokképen, hogy kerüljék az emberek, ugyanúgy kapott Szent Ferenc öt jelet Krisztustól áldásképen, hogy az emberek keressék és köréje gyűljenek.

A legnagyobb kitüntetések, amiket Isten övéinek adni szokott, — az ő szenvedéseiben való részesedések, sebhelyek. Nagy, végtelen szeretetnek jele, ha valakivel Isten megosztja isteni munkakörét, szerepét, — de magasabb méltóságot jelent, ha megizlelteti velünk sebeket át felénk lobogó nagy szeretetét. A megváltás Jézus tanítóí, királyi

tisztje mellett mégis inkább papi, áldozati szerepe által ment végbe. Ez pedig sebeket, vért, verejtéket, keresztet jelent: sputa, alapae, verbera, vulnera, claves, fel, aloës, spongia, lancea, sitis, spina, cruor, — amint az Anyaszentegyház himnuszköltője írja. Csodálatos választék! Ezek Krisztus hadseregének vitézségi érmei, Isten követőinek ismertető jegyei, eget megnyitó talizmánjaink. Ezekiel szerint az utolsó ítélet angyala a keresztet keresi a választottak homlokán, de talán megnézi kezünkön is legalább az eke szarvának nyomát, vállainkon a kereszt törését.

Tehát a szenvedők! Előny a lemaradottaknak, kitüntetés az ismeretleneknek, a Monte Alverno őszi pompájába rejtőzködő Szent Ferencnek! Ó Isten dicső, sebes szegénye!

Szent Ferenc, Istennek szegénye hasonlít a szent kereszt-hez, amelynek felmagasztaltatását ültük. Mert ahogyan a kereszt tartja magán Krisztust, ugyanúgy reprezentálja saját testén a kifeszített Krisztust Szent Ferenc. Szent Ferenc eltitkolhatatlanul állandóan magán viseli, hordozza, prédikálja Krisztust.

Akarsz Jézus birtokába jutni? Vedd fel a keresztet. Akarod Jézust képviselni? Mutasd magadon az ő csalhatatlan ismertető jegyeit: a sebhelyeket.

Talán földi életünk legnagyobb teendője a küzdelem önmagunk ellen. Ezért a katolikus hit nagyszerű iskolája a jellemfejlődésnek, az életszentségnek. «Katonáskodás az ember élete a földön.» A hit küzdés a gondolkodás lustasága ellen; a bőjt az önfenntartás ösztönének zsarnoksága ellen; a tiszta élet a nemi kívánságok ellen; a vigilia az öntudatlan állapot tétlensége ellen. Küzdelem tehát a test, a faj, a szemek kívánsága, az élet kevélysége ellen. Aki ezt a küzdelmet nem vállalja, vagy magát legyőzni engedi, — az nem krisztusi sebeket, hanem egyéb gyalázatos sérüléseket visel magán.

Talán a szenvedésnek és a munkának nevelő ereje is ott van, hogy ezt a saját gyengeségeink elleni küzdelmet szolgálja mindakettő. Általában a lélek haladását, fejlődését az biztosítja leginkább, ami minden önszeretettől ment: így szenvedés, az önmehtagadás, a munka.

Szent Ferenc a szenvedést, Szent Mihály arkangyal a küzdelmet, Szent Jeromos pedig a munkát prédikálják nekünk szeptember végén. Istenem, segíts utánuk menni!

XVII. vasárnap pünkösöd után.

Mester, melyik a főparancsolat ?

Három dolog van, ami lelkünk üdvösségének munkálásában nélkülözhetetlen, nagyfontosságú és ezek a *szeretet*, az *imádság* és az *alázat*. Mondhatnók, ez a három a lelki élet, az erkölcsi élet alapja, lényege. Azért éppen a szeretetet, az imádság és az alázat, mert ezeket hangsúlyozta az Úr Jézus Krisztus háromszorosan, ezeket mintegy háromszorosan kötötte lelkünkre. A szeretetről azt mondja, szeresd az Istent, szeresd a felebarátodat, szeresd önmagadat. Az imádságot is háromszorosan sürgeti, mikor azt mondja, kérjétek, keressetek és zörgessetek. Az alázatosságot pedig már nem is szóval, hanem magatartása, cselekedetei által tanítja háromszorosan akkor, amikor háromszor esik a földre a keresztsúlya alatt a Kálvária felé.

Örök üdvösségünk dolga fordul tehát meg azon, megvalósítjuk-e az Úr Jézus Krisztus hármas parancsait, van-e bennünk szeretet, imádság, alázat?

Az első, amit az Úr Jézus Krisztus háromszorosan sürget : a szeretet. Csak egyedül Jézus mert parancsolni a szívnek és viszonyunkat Istenhez, felebarátainkhoz és önmagunkhoz a szeretetben rendezte és határozta meg. Azt mondta, hogy a szeretet az újszövetség főparancsa, hogy Isten országa polgárainak összekötő kapcsa, hogy az Úr tanítványainak ismertető jegye : «Arról ismernek meg mindnyájan, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz.»¹ A szeretet a lelkek lakatjának aranykulcsa : sok lélek nem nyílik meg erőszaknak, szigorúságnak, de kitarja lelkét, mint a zárt bimbó a kelyhét a szeretet napsugarának. A szeretetet tehát nem hiába hangsúlyozta háromszorosan az Úr Jézus Krisztus, nélküle elviselhetetlen lenne az élet, hiszen a barátság, a haza, a család mind tulajdonképpen szereteten épülnek és állnak. Legyen tele szívünk erszénye, — mint assisi Szent Ferencé, a szeráfi atyáé, szeressük a jászoltól a keresztiig értünk fáradó isteni szeretetet, lássuk felebarátunkban Istent az ő szavai szerint : «Amit egynek ezek közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek»² és szeressük magunkat örök rendeltetésünk szerint.

¹ Ján. 13, 35.

² Máté 25, 40.

A második, amire Jézus Krisztus minket háromszorosan int: az imádság. Kérjetekek, keresseteket, zörgetsetek, mondja. És háromszoros jutalmat is ígér, mikor így szól: adatik nektek, találni fogtok, megnyitvatik nektek. Az imádság tehát gyermeki kérés az Atyához, keresése az elrejtett evangéliumi kincsnek: Isten kegyelmének és zörgetés az ő áldott szent Szívén. A mi imánk legtöbb esetben lankadó; mise végére elfogy áhítatunk, elszórakozunk. Az Úr Jézus Krisztus éppen fordítva mondja, hogy áhítatunknak emelkednie kell, kérésből keresésbe, keresésből zörgetésbe kell átmennie. Ekkor lesz imádságunk Jézus nevében. Mikor Istentől valamit kérünk, valami bajtól való szabadulásért zörgetünk, ne azt kérjük, hogy a keresztek vállainkon legyenek kisebbek, hanem hogy mi, akik azt hordozzuk, legyünk az ő kegyelme folytán erősebbek! Gondoljunk erre, mikor a szenvedések háborgó taván azt mondjuk Jézus Szívén kopogtatva: Uram, ments meg minket, mert elveszünk.

A harmadik nagyfontosságú, a szeretettel és az imádsággal egyenlőrangú tényező az alázatosság. Csak aki magát megalázza, az magasztaltatik fel, az üdvözülni, mondja az Úr Jézus Krisztus. Az alázatosságot akkor tanította az Úr Jézus háromszorosan, amikor a Kálváriára menet háromszor esett a kereszt súlya alatt a földre. Ekkor tanított minket kevélykedő, magasbatörő lelkeket por, hamu mivoltunk átérzésére, földhöz tartozásunkra. Első esésében megtanított magunkat semmibe venni, másodikban magunkat sohasem dicsérni, magasztalni, harmadik elzuhanásában pedig mindenkit magunknál különbnek ismerni. Ő az égből a jászolba, onnét a föld porába alázkodott le, hogy megszégyenítse a kevély embert, aki gőgjében olyanná akart lenni, mint az Isten.

A lelki életnek első két alaptörvényét: a szeretetet és az imádságot sem csak szóval sürgette Krisztus háromszorosan, hanem példával is lelkünkre kötötte. Így az Atya iránt való és irántunk való szeretetből jött a földre, éjszakákat töltött imában. A legelső a három közül mégis az újszövetség főparancsa a szeretet. Mert a szeretet, mint Szent Pál apostol írja,¹ képesít bennünket hinni, remélni, mindent elviselni, mindent elszenvedni. Tehát a szeretet inspirálja az imádság nyelvét és teszi könnyűvé az alázatosságot.

¹ I. Kor. 13.

XVIII. vasárnap pünkösds után.

I.

Szent Máté evangélista meghívása.

— Szept. 21. —

Az Úr Jézus Krisztus nemcsak a fizikai világban művelt csodákat, hanem az erkölcsi világban is. Borrá változtatta a vizet, lecsendesítette a háborgó tengert, feltámasztotta a halottakat, — ezek a fizikai világban művelt csodái. De másrészt megtérítette a bűnösöket, szentekké tette a gonoszokat, apostolokká változtatta a vámosokat és a halászokat, — ezek az erkölcsi világban művelt csodái. Ha szabad összehasonlítani az Úr Jézus Krisztus csodáinak e két csoportját, azt kell mondanom, hogy ezek az utóbbi erkölcsi csodák a nagyobbak, ezek felülmulják a fizikai világban művelt csodákat. Mert a természet: a víz, a tenger, az élet, a halál föltétlenül és biztosan engedelmeskednek, ha az Úr Jézus Krisztus — mint az élet Ura — isteni hatalmával parancsol nekik. Az embernek azonban szabad akaratot adott az Isten, ezt a szabad akaratot az isteni kegyelem sem kényszeríti és így az Úr Jézus Krisztus csodatevő istensége kétszeres fényben ragyog előttünk, mikor hívó szavára bűnösök megtérnek, mikor egyetlen tekintetere könnybeborul Magdolna vagy Szent Péter szeme, mikor nemcsak inaszakadtakat, hanem szíveszakadtakat is meggyógyít és talpra állít Isten országában.

Ilyen csoda Szent Máté apostol és evangélista megtérése.

Szent Máté vámos volt. A római birodalom adóberelői: a vámszedők dúsgazdag emberek voltak, hatalmas vagyonukat sok szegény embernek a verejtéke, sok özvegy könnye, mint átok terhelte. Kapzsiságuk, pénzéhségük egyaránt csalta a római birodalmi kincstárt és az adózó szegény népet. Szent Máté is vámos volt és talán éppen pénzt olvasott, szegényekkel pörlekedett, vagyoni mérleget csinált, amikor az Úr Jézus Krisztus elment előtte. És ime, két kis szót mond neki az Üdvözítő Krisztus: Kövess engem! Erre ő otthagyja a gazdagság asztalát és elmegy Krisztus követésében szegénynek! Otthagyja dúsgazdag palotáját és elmegy annak kíséretébe, akinek saját szavai szerint nincs helye, hogy fejét

lehajtsa. Eddig mint vámos földi kincseket gyűjtögetett, olvasta, rakosgatta vagyonát, ettől fogva égi kincseknek lett sáfárja, Isten ígéjének és kegyelmének osztogatója, közvetítője. Szent Máté mint vámos adószámlákat, pénzszámadásokat írt, most mint evangélista megírta az Úr Jézus Krisztus életét és tanítását: az első evangéliumot, amely nekünk ma is drága kincsünk.

Nekünk is szól — akármilyen bűnök asztalánál ülünk is — az, amit az Úr Jézus Krisztus Szent Máté apostolnak mondott: Kövess engem! El kell hagynod, amit eddig szeretted és el kell menned Jézus hívó szavára utána. Sokszor megszólal lelkünk mélyén Jézus hívó szava: jöjj és kövess engem! A mi megtérésünk is legyen olyan, mint Szent Mátéé volt, aki vámosból lett apostollá. Jézus Krisztus csodatevő ereje bennünk is működni fog: ő mondja, hogy nem az igazakat jött hívni, hanem a bűnösöket, hogy nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. És valóban: a jobb lator rablógyilkos volt, Szent Pál keresztényüldöző volt, szent Ágoston pogány volt, Szent Kamil csavargó volt és — íme — csodát művelt bűnös lelkükben Jézus egyetlen hívása!

Sőt többet mondok: az Úr földi országa, az Anyaszentegyház sem az ártatlanságra van alapítva, hanem a bűnbánatra.

Szent Péternek ígérte Krisztus a mennyország kulcsait és az Anyaszentegyház főségi tisztjét. Mikor Szent Péter megtagadta Jézust, hamisan esküdött Kaifás udvarában, hogy sohase ismerte Krisztust, azt vártuk, hogy Krisztus lecsapja őt az ígért tisztségről és a leghűbb, legártatlanabb szívet, Szent Jánost teszi meg helyébe. De a Föltámadott nem így tett: magához ölelte a bűnbánó Szent Pétert és azt mondta neki: csak »legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat».¹ Tehát Isten országát: az Anyaszentegyházat sem az ártatlanságra, hanem a bűnbánatra építette. Ez az a szikla, melyen nem vesznek erőt a pokol kapui. Minket is hív most Jézus: jöjj, kövess engem! Legyen a mi bűnbánatunk is szikla, amely egyrészt agyonhengereli a bűn férgeit, másrészt felépül rajta az evangéliumbeli bölcs embernek élete, háza.

¹ Ján. 21, 16 sk.

II.

Krisztus a mi orvosunk.

A pünkösöd utáni XVIII. vasárnap Evangéliumának¹ elbeszélése újólá bizonyítja, hogy az Úr Jézus Krisztus az emberiség legnagyobb jótevője. Orvosa ő a testnek és a léleknek egyaránt. Mily sokszor mondja a testnek: kelj fel és járj; és mennyiszer mondja a léleknek: menj, a te bűneid meg vannak bocsátva! Ő nem hódított országokat és mégis megalapította nem e világról való országát: az Anyaszentegyházat. Ő nem másokat sebesített meg, nem fűzött rab-szíjra népeket, hanem a sebeket maga viselte, a pokoltornáca rabjainak börtönét pedig maga nyitotta meg. Ezért neki állított az emberiség legtöbb emléket: az ékes székes-egyházaktól az útszéli bádögkeresztig minden az emberiségnek iránta való háláját beszéli.

A Szentírás azonban azt mondja, hogy Krisztus Urunk ugyanaz tegnap, ma és mindörökké. Az ő megváltói tevékenységét nem korlátozta az idő és a tér. Csak palesztinai lakosok élvezték volna tanítását, részesülhettek volna csodáinak áldásaiban? Csak kétezer év előtti lelkek lehettek volna tanúi jóságának és bölcseségének? Nem. Az Úr Jézus Krisztus csodatevő erejét, gyógyító erejét, megváltói működését megörökítette, állandósította. Krisztus ma is orvosa és orvossága testünknek, lelkünknek.

Oltáriszentségi szent teste a halál ellenszere, az örök élet záloga, biztosítéka. Mint jó orvos az Úr Krisztus is ajánlja és ismeri az operációt, de ezt csodálatos bölcseséggel ránk bizza. «Ha jobbszemed megbotránkoztat téged, vágd ki azt és vedd el magadtól, mert jobb neked, hogy egy vesz-szen el tagjaid közül, mintsem egész tested a gehennára vettessék. És ha jobbkezed megbotránkoztat téged, vágd el azt és vedd el magadtól, mert jobb neked, hogy egy vesz-szen el tagjaid közül, mintsem egész tested a gyehehnára jusson.»²

Az orvos sokszor alkalmazza megmérgezett betegek gyógyulására a hánytatót. Az Úr Krisztus, mint lelkünk orvosa, a szent gyónást rendelte ezzel a céllal, hogy a magunkba

¹ Máté 5, 29 sk.² Máté 9, 1 skk.

szívódott bűnmérget kiadjuk, kivessük magunkból. Végül szentséges testét és vérét rendelte nekünk orvosságu, hogy ennek vétele tisztogassa a mi vérünket, hogy ez megölje bennünk az eredeti bűn kóros miazmáit és hogy egész életünket megnemesítse, egészségesse tegye. Imádkozunk tehát hozzá úgy, mint az Evangélium nyomorultjai, akikkel csodákat művelt. Mondjuk neki : Te meggyógyítottad a vakokat, nézd milyen vakoskodó az én hitem szeme ; mondd neki : akarom, hogy láss ! Nézd milyen süket bennem az engedelmesség füle, nem akarja meghallani parancsaidat ; tedd hallóvá süket-ségemet ! Nézd, a némaság is betegségem : még imádkozni sem tudok hozzád, nyisd meg ajkaimat ! Nézd, borít a szemérmelenség leprája, bélpoklossága ; küldj el a patakhöz, hogy megtisztuljak ! Nézd, hogy ráz a kevélység láza, akár-csak Simon napát ; tedd rám kezedet és meggyógyulok ! Nézd, elszáradt bennem a szorgalom keze, állítsd helyre, hogy tudjam nyomodban az élet kalászeit tépegetni ! Nézd bénult, inaszakadt akaratomat, mondd neki : kelj fel és járj ! Már régóta vérfolyásban : a kegyelem elvesztegetésében szenvedek ; engedd megérinteni ruhád szegélyét : a gyóntató stólat, de nem ujjaimmal, hanem ajkaimmal ! Itt fekszem félholtan Jeruzsálem és Jericho között : a bölesőm és a sírom között, ó találj rám irgalmas szamaritánus és öntsd sebeimbe kegyel-mednek olaját és szent vérednek borát gyógyulásomra ! Üzd ki belőlem a gonosz lélek veszettségét és gyógyíts ki engem a vízkórságból : a lustaságból, serkents lábra, előre. Azután bizz rá édesanyádra, Máriára, mint a naimi ifjút, vigy be az örök vendéglőbe : az Anyaszentegyházba és ha betegségem még tartana, ó, jöjj el, adj további bért a kocsmárosnak : lelkiatyámnak és segíts engem egész a mennyei Jeruzsálemig követni téged !

Az emberiségnek is van azonban teste és lelke. Az emberiség teste az állam, az emberiség lelke pedig az Egyház.

Napjainkban ezek is Krisztusnak betegei. Iszonyú, bomlasztó nyavalyák lázában vergődik az állam : az emberiség teste és fertőző lelki ragály, gyilkos métely ellen küzd az Egyház : az emberiség lelke. Az általános zűrzavarban pedig — mint a lázas ember ápolója ellen támad — az állam is visszautasítja az égi erők letéteményesének segítségét : az Egyházat : a test a lélek ellen kíván.

Az államnak azt mondja ma is Krisztus, amit a beteg

testnek mondott: menj és mosakodj meg a Siloe tavában, menj, mutasd meg magadat a papoknak: vagyis égi erők, angyali kezek, lelki, szellemi igaz kincsek, orvosságok gyógyító hatását vedd igénybe, engedd magadra hatni és akkor fölveheted ágyadat, fölkelhetsz és járhatsz! Az Egyháznak pedig azt mondja, amit a vérfolyásos asszonynak mondott: a te hited meggyógyíthat téged. Vagyis kapaszkodj belém, élj a hitből, műveld a jócselekedetek irgalmas csodáit és minden viharban rám nézz: én parancsolni tudok a szélnek és tengernek és nagy csendesség lesz.

OKTÓBER.

HEJ, TE bohém öreg nyugdíjas, csak nem akarsz megvévülni! Deresedel erősen, de arcod piros, kedélyed pedig színesebb, mint ifjú korodban. Ott ülsz a préházak előtt, kezedben a pohár murci, zsebedben meleg sültgesztenye és felköszöntődben összehordod ifjúságodnak: a tavasznak minden színét, díszét, virágát. Mikor dióverés van, a te csizmad sarka, a te botod vége kopog az udvarunkon. Mint minden öregedő ember, te is önző vagy, az a törekvésed, hogy gyomrod: a pince, a magtár, a csűr mindig tele legyen. A kékes estéli ködök a szőlőhegyek alján a te pipád illatos füstje. Az őszirózsák, a szalviák, a színes levelek a te megszépült régi emlékeid, a kócos, borzas krizantémumfejek pedig a te fészületlen, kacagtató anekdotáid.

Néha azért — hiába, öreg vagy! — meg-meglátogat a betegség. Olykor végigborzongatja testedet a hideglelés, ilyenkor eljön és kikúrál az okos bibliás orvos: Szent Lukács. Máskor szemed: a nap kezd homályosodni, üveg helyett olyan a fénye, mint a bádogé, ilyenkor meglátogat a bölcs arkangyal: Rafael és meggyógyít, mint egykor Tóbiást.

Különben öreg korodra te is vallásos ember lettél. Most minden este ott ülsz hátul a templom meleg zugában és figyeled az olvasós litániát. Az örvendetes olvasóban gyermekkorod szép emlékei, a fájdalmasban küzdelmeid ébrednek újra és így esti litániák alatt megerednek könnyeid. Te az esőcseppeket ökörnyálra fűződ és így állítod össze szemenkint gyöngyökből a te olvasódat.

A vége mégis csak, tudod, hogy mi lesz: a halál. Behúzódol szép csendesen rozsdásodó hideg szobádba: az erdőbe, lefekszel lassan a magad készítette avarból összehányt ágyra és magadra húzod fülig felhótakaródat. Másnap nem ébredsz többé. Végreleletedben utolsó virágaidat, leveleidet a holtak sírjaira és a temetőkre hagytaad koszorúnak.

Olvasós Boldogasszony.

Október hónapja egészen a Boldogságos Szűz Máriáé. Összeszedjük az őszi utolsó virágait és valamennyit odaviszszük az őszi királynéjának : Máriának, magunknak csak annyit hagyva meg, amennyi halottak napján kedveseink sírjára koszorúnak kell. Most új fényben lép elénk az Isten anyja : vállára ezerszínű palástot szótt a természet Veronikája : az őszi ; ő Kisdedét magához szorítva eloszlatja a haldokló természet ködszemfödőjét és elénk lép az erdő avarán halk esti fénytől övezve, mint az őszi királynéja. Mikor most ősszel az élet kevesbedik, pusztul, haldoklik, jólesik belekapaszkodni abba, akiből az élet megindul, akinek ölében az élet fejlődik, kibontakozik.

A Boldogságos Szűz Máriának áldott személye annyira gazdag kinyilatkoztatásokban és titkokban, hogy a hívó kegyelet joggal hozta vonatkozásba őt a természettel, az ő különböző szerepeit pedig az egyes évszakokkal. Királynője ő a tavasznak : a virágok évszakának, mert az a sok virág, az a dúsgazdag ígéret, amit a tavasz hoz, megkoronázza őt, mint akinek áldott személyéhez kapcsolódik a Megváltóra vonatkozó legnagyobb ígéret, amelyre, mint édes tavaszra az egész ősziövetség szomorú télén át várt az emberiség. Űrnője ő a nyárnak : a lombok évszakának, mert ő az, aki gyermekkorunk tavaszának vetését anyai szívének melegével kalászbá szökkenti és a kipergéstől óvja. Asszonya ő az őszi : a gyümölcsök időszakának, hiszen segíti az élet nyarának gyümölcseit átmenteni és az örök élet csúreibe betakarítani. És királynője ő a télnek : az ágak évszakának, mert szívében ott meredezik a fájdalom hét törének csupasz, dísztelen ágai.

Az Isten Anyját különösképpen kétszer tiszteljük az esztendőben : májusban és októberben.

Miért?

Azért, mert az „Üdvözlégy” imádság szerint az ő segítségét is kétszer várjuk különösképpen ; *most* : az élet májusában és *halálunk óráján*, az élet októberében. Ifjúságunk imádságait, vágyait, törekvéseit ő dajkálja anyai kezével *most* : az élet májusának virágos bölcsőjében ; és öreg korunk tapasztalatait, eredményeit, sikereit ő fekteti halálunk óráján : az élet októberének koszorús koporsójába.

De necsak az élet eleje és vége legyen Mária oltalma alatt, hanem haladjon annak egész folyása, minden nevezetesebb fordulója az ő édesanyai szeretetének védelmében. Hiszen nincs élethelyzet, élethivatás, mellyel a szent Szűz ne találkozott volna és amelyet így meg ne szentelt volna. A gyermekek szeretetében túltett a jeruzsálemi anyákon, mert nem a gyermekeket vitte Krisztushoz, hanem Krisztust hozta a gyermekekhez. Az édesanyai hivatást, mint legszebbet, önmagán mutatta be; a szorgalmas, okos háziasszonyt látogatásával tüntette ki (Erzsébet); a menyasszony örömeinek múlását ő vette észre és pótolta ki (kánai menyegző); az elesett lelket környezetébe fogadta, föl-emelte, a kereszthez könnyet, a sírhoz kenetet vinni engedte (Mária Magdolna); az özvegy, öreg lelkeket pedig a gyermek Jézus odanyújtásával tette boldoggá, elégedetté (Simeon és Anna).

Most, csendes esti litániákon, újra kezünkbe vesszük a rózsafüzért, a világiak zsoltosmáját, a Boldogságos Szűz zsoltároskönyvét. A keresztény áhítat joggal nevezi az olvasót rózsafüzérnek és találóan hasonlítja az Üdvözlégy Máriát a rózsához. Miből áll a rózsza? Középen van a rózsza szíve és erre ráborul a színes, bársonyos szirmoklevelek sokasága. Így az Üdvözlégy Mária is: középen van ez a szó: Jézus, ez az imádság szíve, erre borulnak rá elülről és hátulról, mint színes szirmoklevelek, az imádság többi szavai, üdvözlései, kérései, magasztalásai. Mivel pedig a rózsza szívébe szívesen ereszkedik az ég harmata, mi is odatesszük az Üdvözlégy közepébe a titkokat és így Máriát, a titkos értelmű rózsát ilyen titkos értelmű, illatos, tövistelen lelki rózsákkal tiszteljük, ékesítjük.

Rómában a művészet egyik csodája a IV. Sixtus pápáról nevezett sixtini kápolna, amelyben a pápaválasztások is folynak. Ennek falait minden időnek legnagyobb festője, Michel Angelo festette ki, utólérhetetlen művészettel odavarázsolva a mennyezetre, az oldalfalakra a Biblia eseményeit, történeteit. Oltára fölött pedig az utolsó ítéletet festette meg Michel Angelo. Megrendítő erő árad belőle. Középen az ítéletet tartó Úr Jézus Krisztus van ábrázolva egyszerű fönséggel, jobboldalon az üdvözültek szárnyas csapatai tolnak fölfelé, ők az «Atyám áldottai». Baloldalt pedig a kárhozottak rettentő tömege zuhan lefelé egymáson keresztül-

kasul olyan sokaságban torlódva össze, hogy máig sem tudták megolvasni, hány alakot rajzolt a falra a nagy Michel Angelo. Az üdvözültek csoportjában van egy, aki mélyről egy csomós kötélén látszik felmászni a mennysországba; ha közelről nézzük, láthatjuk, hogy ez a kötél a rózsafüzér, csomói pedig nem egyebek, mint a szentolvasó szemei.

A nagy művész kitűnő ötlettel festette meg a rózsafüzér szerepét, mert hiszen mi más a szentolvasó, mint tényleg üdvösségre vivő eszköz. Átala sokan jutottak és juthatnak az égbe. Mert a szentolvasó a legegyszerűbb három imádságnak: a Miatyáknak, az Üdvözlégynek és a Hiszek-egynek összefonódása, beleszőve az üdvözlégyek középebe az Úr Krisztus Jézus életének eseményeit: aki halottaiból feltámadt, aki értünk megostoroztatott, akit te, szent Szűz, a templomban bemutatnál stb. Mikor a rózsafüzért imádkozzuk mi is — mint az utolsó ítélet ama embere — a szentolvasó kötelékén emelkedünk az égbe.

Mikor Jézus Krisztus egyszer egy házban prédikált, inaszakadt embert akartak bevinni hozzá, hogy gyógyítsa meg őt. De nem tudták bevinni a tömeg miatt és ekkor kibontva a ház lapos tetejét, lebocsátották az Úr Krisztus elé köteleken. Az Úr Krisztus látva az ő hitüket, meggyógyította az inaszakadtat.

Ilyen csodálatos kötél, mely minket, bűnösöket, tehetetleneket Isten elé bocsát, mely meggyógyításunkat lehetővé teszi, mely minket Jézushoz elvezet, a szentolvasó. Mégpedig a szentolvasó háromszoros kötél: van örvendetes, fájdalmas és dicsőséges olvasó. Az első Krisztus Urunk ifjúságát kíséri végig, ez nekünk öröm. A második Krisztus Urunk kinszenvedését, ez nekünk fájdalom. A harmadik az ő feltámadását, égbemenését, ez nekünk dicsőség. Áhítatosan végigkísérjük Krisztus ifjúságát az örvendetes olvasóban fogantatásától a templomban történt megtalálásáig. Meghatott lélekkel végigkísérjük Krisztus kinszenvedését a fájdalmas olvasóban Pilátus házatól, a Getsemani kerttől a Kálváriáig. És diadalában veszünk részt a dicsőséges olvasó imádkozásakor. Közben pedig köszöntjük az öröm Anyját, a fájdalmak Úrnőjét és a dicsőség Királynőjét: Ave, Ave! — Üdvözlégy, Üdvözlégy!

Háromféle szentolvasó van: örvendetes, fájdalmas és dicsőséges. Talán azért lett a szentolvasó éppen az öröm,

a fájdalom és dicsőség füzére, mert az Úr Jézus Krisztus azt mondta magáról, hogy ő Út, Igazság és Élet.

Az örömdetes olvasó a gyermek Jézus lábnyomát kíséri: ez az út. A fájdalmas olvasó az igazság szerepét, sorsát rajzolja előttünk: ez a szenvedés. A dicsőséges olvasó az igazságnak a halál és a gonoszság fölötti győzelmét, végkifejletét mutatja és ez az élet.

Hová vezet a gyermek Jézus útja az örömdetes olvasóban? Szűzi fogantatáshoz, Szentlélek erejéhez, Szűzanya öléhez: ez az első édes, örömdetes titok. Szent Erzsébet tiszta otthonához, a Magnificat himnuszához: ez a második. A betlehemi szegénység türelmes viseléséhez, karácsony dicsőséges békességéhez, békés dicsőségéhez: ez a harmadik. A törvény figyelmes, áldozatos megtartásához, az agg Simeon öröméhez, a hét fájdalom töréhez: ez a negyedik. A templomnak, mint Atyánk házának szeretetéhez, engedelmességhez, rejtett, eldugott élethez: ez az ötödik.

A fájdalmas olvasó megmutatja az igazság földi sorsát és ez a szenvedés. A gondolati bűnökért, aljas tervekért az Igazságnak homloka veritékezik. A szemérmetlen testi izgalmakért, a törvénytelen szerelmekért az Igazságnak egész teste ostromoztatik. A kevélység pózoló koronájáért, a hazugság kormánypalcájáért töviskoronával, nádból való joggal szenved az Igazság. A nyilvános élet bűneiért, a botrányokért a keresztút tizennégy nyilvános állomásán szenved az Igazság. Az egész világ összes bűneiért, az eredeti, a személyes bűnökért pedig kereszthalállal engesztel, hal meg az Igazság.

A dicsőséges olvasó pedig megmutatja, hova bontakozik ki az öröm útja, mi a szenvedő Igazság jutalma. A feltámadott Krisztus a diadalmas élet. A mennybemenő Krisztus a triumpháló élet. A Szentlélek az éltető Lélek. Mária égbevittele a sírból kiszálló, örök szállására találó élet; Mária megkoronázása pedig a földi élet minden nyomorúságát feledtető, minden örömet túllicitáló örök élet.

Csak az ártatlanság gyermeki útjain van öröm, hiába keresnők másutt.

Csak az igazság birtokában lesz a szenvedés fölemelő.

Csak az örök dicsőség világa méltó e névre: élet.

Szűzanyánk, segítsd olvasódat áhitattal és szeretettel imádkozni!

Lisieuxi kis Szent Teréziának ünnepe.

— Okt. 3. —

Októberben : a rózsák hónapjában ünnepeljük a halála után a földnek rózsasőt ígért szentet : Lisieuxi kis Szent Teréziát.

Felületes, a dolgok mélyére hatolni nem szerető szemlélők előtt talán feltűnő az, hogy világban élő lelkek miért választanak védőszentnek és eszményképnek kolostorban élő szüzet : Szent Teréziát. Jobb volna tán — gondolják — egy világban élő szent, mert a világi lélek elfoglaltságai, viszonyai olyanok, hogy nem követhet példaképül kolostorban élő szentet. Ez a felületes szemlélő beszédje. Mert minden kolostorban benne van maga az élet, maga a nagy világ. A legkülönbözőbb jellemek találkoznak össze, viselik el egymást békétűrőssel vagy türelmetlenséggel ; az élet minden küzdelme, ambíciója, helytelen törekvése épúgy megvan a kolostorban kicsinyben, mint idekint a világban nagyban.

Tehát jó kalauz és kitűnő eszménykép világi lélek számára is az egyszerű kolostori szent : kis Szent Terézia. Nem látjuk-e őt az élet minden helyzetében felállítani a tökéletesség rekordjait? Ott van ő a kápolnában, a betegszobában, a mosókonyhában, a társalgás között, a kertben, a rábízottak között, mint tanító, mint mesternő, ott van nehéz helyzetekben, és mindenütt eszménykép. Igazán nincs alkalma hőstettekre, — akárcsak nekünk, — de az élet kicsinységei között nagy lélekkel jár és megtanít lelki alchimiára : hogyan lehet a közönséges földi cselekedetek hitvány ércét a jó szándék köve által arannyá változtatni : érdemszerző cselekedetökké tenni. Mikor mellette a nővér rózsafüzérje kiállhatatlanul zörög, addig nem nyugszik, amíg ezt a zörgést maga számára édes zenévé nem változtatja át ; mikor a mosóteknőnél szemébe fröccsen a szappanos víz, örül neki és elnevezi új keresztelelésnek. Művésze annak, hogyan lehet a természet cselekedeteit rögtön természetfölöttivé tenni.

A mi életünk is kicsinységek, apróságok kis sorozata. Talán sokan elégedetlenek is azzal a kicsiny szereppel, amit az élet igazgatója : Isten nekik juttatott. Ezek tegyék szerepüket nagygyá, magasztossá, széppé ilyen gondolatok által,

amely nem hagyja magát azon kicsinyben, hanem amely minden tettét indító oka és célszándéka által magasra emel, jelentősít, hatásaiban az örök életre kihatóvá tesz.

A másik, ami szent Teréziában csodás, az, hogy le tudja írni önteltség és kevélység nélkül fiatalon ezeket a szavakat: «Szilárdan hiszem, hogy én nagy szent leszek». A legmagasabbra való tudatos törekvésnek ez a nyugodtsága a szentek tulajdona. Szent Ferenc egész csendesen, mint valami drága kincs örököse, súgja ifjúsága játszótársainak: «Scio, me magnum principem affuturum!»¹ A világ fiainak nagyratörése mindig idegesítő, túlzottan komplikált, hízélgéssel és kegyetlenségekkel járó állandó veszélyérzet, bizonytalanság és erőszakosság. Isten fiainak nagyratörése tisztánlátó, abszolút nyugodt, céltudatos és tántoríthatatlan. Az embert mindig a nagyság vágya gyötri, ez van rá legnagyobb hatással. A sátán ezzel csábít: különbek lesztek, olyanok lesztek, mint az Isten. És Isten is ugyanígy hív: legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes. Az előbbinek útja Éva útja: a nyugtalanság, az érvényesülni akarás, a bizonytalanság útja; az utóbbi a szentek céljukban biztos, nyugodt, egyszerű és mégis oly csodás érvényesülésének útja. Ezért Szent Teréz írásaiban rengeteg dolog van, amit, ha más leír: kevélység, mert érdemeinek öntetszelgő felsorolása lesz, de Szent Terézia naplójában csak úgy vannak fölemlítve, mint Isten vele gyakorolt jótéteményei, mert önmagának semmit sem tulajdonít, hanem mindent átad Istennek, mint örök tulajdonosnak, csak hogy kegyelmeit cselekedetté érlelve, sugallásait imádságban visszarebegve.

A harmadik dolog, mely Szent Teréziánál feltűnik az, hogy kis Terézből lett boldog Teréz és boldog Terézből lett Szent Teréz. Roppant magaslat a szentség, de oda mégis — mily csodás! — az alázatosság lefelé vivő kis keskeny ösvénye vezet. Először a kis Terézt kell utánozni a kicsinységben: alázatosságban. Isten az életszentségben az önérdeket és Isten érdekét: Isten dicsőségét és az ember békeségét csodálatosan párosította. Aki lemond magáról, aki Isten dicsőségét keresi mindenütt, az kicsiny lett és ezért megérdemli, hogy boldog legyen és hogy szent legyen. Szent-

¹ «Tudom, hogy én egykor nagy fejedelem leszek.»

nek lenni annyi, mint egészen Istenért dolgozni és ezért teljesen boldognak lenni. Szent Teréziát csak azok közelíthetik meg a szentségben, a boldogságban, akik követik őt a kicsinységben, alázatosságban.

Magyarok Nagyasszonya.

Boldogasszony Anyánk,
Régi nagy pátronánk!

Mikor Jézus nagy tömegtől kísérvé Jairus házába ment, hogy feltámassza annak leányát, az Evangélium elbeszéli, hogy útközben egy szegény asszony, aki tizenkét év óta vérfolyásban szenvedett és mindenét orvosokra költötte, hátul hozzájárult és megillette ruhája szélét, mert mondá magában: «Ha csak ruhája szegélyét érintem is, meggyógyulok». Jézus pedig megfordult és mondá neki: «A te hited meggyógyított téged».¹

Abban a végtelen méretű körmenetben, amit világtörténelemnek neveznek, sokféle nép és nemzet követi az időnek örök vezérét, királyát: Jézus Krisztust. E tömegben ott van egy nő, egy szegény gyászoló asszony, a mi anyánk: Hungária, aki idestova bizony 18 év óta, a háború eleje óta vérfolyásban szenved. A föld értékei, tudománya nem segítettek rajta, nincs hátra más, mint Krisztus ruhája széle. Jézus megfordul és nekünk magyaroknak is azt mondja, amit az evangéliumbeli ismeretlen asszonynak mondott: a te hited meggyógyíthat téged. Csakis a te hited, vallásosság az, ami segíthet rajtad. Hited Istenben, Nagyasszonyodban, ne is keress másutt gyógyulást, egyedül a te hited gyógyíthat meg téged.

Ama nemzetfeltámasztó gondolatok között, melyek napjaink nehéz óráiban mégis erőforrások lehetnek, szerepel az a gondolat is, hogy a magyar nép a Szűz Mária népe. Ez a gondolat Szent István király öröksége. A lorettói litánia királynős megszólításai közé odasorakozik egy új cím: Patrona Hungariae. Szent István óta címerünk, koronánk, országunk, zászlóink, pénzeink mind, mind a Szűzanyáé.

Szent István jól választott: a magyar nép lelkében a

¹ Máté 9, 20 skk.

lovagiasság szelleme és a penitenciás mult emléke különös kegyeletet ébresztett századokon át az Isten Anyja iránt, aki tiszta. égi nő, de aki egyúttal hétfájdalmas asszony.

A kereszténység egyetlen óriási egységbe: Anyaszentegyházba öleli egybe a különböző fajokat, nemzeteket, de ami bennünk értékes egyéni, faji vonás, azt nem uniformizálja, hanem tárgyat, lelkületet, inspirációt adva hozzá, kifejleszti és megkoronázza. Sok nép tiszteli a Boldogságos Szűzanyát, de egészen mást keres az olasz kedély a Madonnában, más tetszik a francia áhítatnak a Notre Dameban és ismét más az, ami a magyar nép hazafias és penitenciás lelkét megfogja a magyarok Nagyasszonyában. A lovagias magyar lelkület az Isten fenséges Anyját látta benne, a legdicsőbb asszonyt, akit szolgálni, akinek zászlaját tartani, akinek színeit viselni főlemelő, nemesítő, dicsőséges dolog. A szenvedő, penitenciás magyar lelkület pedig a történelem szomorú októberi napjaiban áhítattal térdelt vigasztalásért a vértanuk Királynője elé.

Most megint penitenciás idöket élünk, felújítjuk szövetségünket a mi Nagyasszonyunkkal. Amikor 155-ben az agg szmirnai püspököt, Szent Polykárpot, máglya elé állították a pogányok és azt mondták neki: «Tagadd meg Krisztust, különben elevenen elégetünk», a vértanu így válaszolt: «Nem tehetem, nyolevanhat éven át szolgáltam neki, mindig jó volt hozzám, hogyan tagadnám meg?» Mi magyarok már közel ezer éve szolgáljuk Nagyasszonyunkat, ezer éve védelmez minket és mindig jó volt hozzánk, most megtagadnók?¹ Mi azt nem tehetjük. Hanem a rózsafüzér erős, drága köteléke által odakötözzük magunkat az Erösség Tornyához és a nemzet koronája fényes, kardja csorbulatlan és címere megint egész lesz.

XIX. vasárnap pünkösöd után.

«Az idökben Jézus ismét példabeszédekben szölt a farizeusokhoz és papi fejedelmekhez, mondván: Hasonló a mennyek országa egy király emberhez, aki menyegzöt szerzett fiának. És elküldé szolgálait, hogy a hivatalosokat hívják meg a menyegzőre».²

¹ Wolkenberg: Öntudatos Élet.

² Máté 22, 1 sk.

E csodálatos célzatú, színes leírású példabeszéd Krisztustól szándékolt értelme az, hogy a zsidó nép mint hivatalos vendég kiszorult az isteni királyi embernek menyegzőjéből : az Anyaszentegyházból, az újszövetségből és helyére ültek a pogányok, akik a hivatalosakhoz képest csak közönséges útszéli koldusok.

A példabeszéd átvitt értelemben azonban szépen alkalmazható a papi hivatásra és a papi élet botlásaira. Ime : nekem van hivatásom : gyermekkoromtól kezdve hívott az Isten, sok drága sugallást, édes élményt, szorgos utasítást adott, állított mellém szent és erős vezetőket, életemet sok veszélyben fenntartotta, megmentette és végül kincsekkel megrakva az egyházi rend ígéretföldjére bekalauzolta. Nekem az én hivatásom a frigyszekrény, aranyból van, angyalok térdepelnek rajta, a harcban isteni oltalom, a kétségek vizének átkelésénél pedig szétválasztója szeleknek, hullámoknak.

De mily szomorú a zsidóság sorsa ! Átjött a Vörös-tengeren és megbotránkozik a Krisztustól lecsendesített vizen ! Micsoda fogságból szabadult Egyiptomból, Assyriából, Babilonból jövet és a fogságból csak Barrabást tudta kiszabadítani ! Mennyi éven át élvezte a mannát, de a Krisztustól megszorított kenyérből nem jutott neki ! Hány-szor ünnepelte, ette a húsvéti bárányt, mint előképet, de a teljesedésről, az Isten Bárányának utolsó vacsorájáról lekésett ! Látta a rézkígyót, de akit a rézkígyó jelent, azt nem fogta fel. Bántotta őket, hogy a frigyszekrény, a tízparancs csak az övék volt, Krisztus jászola és hegyi beszéde pedig mindenkié. Az alvezéreket : Mózeszt, Józsuét, Sámson, Dávidot, Ezdrást, Makkabeus Júdást követte, de az igazi vezért : a jó Pásztort megtagadta és elvetette.

Ugyanilyen a hivatásából kieső papnak a sorsa. A kikötőben szenved hajótörést. Segít megteríteni a menyegzős asztalt, segít szőni a vendégek aranyruháit, segít olajat tölteni a szűzek mécsesébe, de ő maga künnreked, ő maga rongyos, mécsese nincs, összetört, kialudt. Őt, akit Isten a hivatás lángoszlopával vezérelt, megelőzik azok a világi szegény hívek, akik vezetőfény, manna nélkül koldusboto-kon mint vakok, sánták, bénák vánszorogtak.

Mindez miért?

A bukott papnak is kevés Jézuska jászola ; izetlen az Eucharisztia mannája ; kemény a papi hivatás útja, óriások

a meghódítandó szentföldnek lakói: a kísértések. Szébb neki a bűn Egyiptoma. A kereszt kemény, szenvedésről beszél, Ápis oltára ellenben kéjt kínál.

Istenem, ne hagyj megátalkodni, megvakulni! A legnagyobb csapás az obcaecatio cordis: mikor megvakul a szív és látósugara: a szeretet, nem a helyes tárgyat keresi, hanem tévúton tapogatózik.

Jöjj szembe velünk, Uram, mint a damaszkuszi úton Saullal, hogy megvakuljunk inkább a világ számára, de lássuk szentséges Szíved kincseit, melyeket elrejtess ugyan a kevély bölcsek előtt, de kinyilatkoztatsz kisdedeknek, alázatosaknak!

Boldog Mór püspök és Szent Imre herceg.

— Okt. 25. —

A dicsőségesen fájdalmas multból, 900 évnek távolából most élénk lép trónunk első örököse: Szent Imre herceg és városunknak, egyházmegyénknek első főpásztora: boldog Mór püspök. Szent Imre fején földi és égi korona fénye, ajkain a boldog Mórnak adott tiszta csókok méze, vállain szent nevelőjének, Szent Gellért püspöknek keze, szemei a legtisztább anyának: a Boldogságos Szűz Máriának arcán. Boldog Mór pedig a magyar föld szülöttje, Pannonhalma dicsősége, a címer és a szent korona őre, Szent Gellért útbaigazítója, Szent Imre csókjainak tisztaságos és Szent István király feddéseinek alázatos viselője. Nagyjelentőségű találkozásuk színhelye: a pannonhalmi kolostor ma is áll, ahol egy királyi látogatás alkalmával Szent Imre herceg boldog Mór, későbbi pécsi püspök egyéniségében megérezte a szentség illatát és öt hét csókkal üdvözölte.

Ebben a találkozásban látom én a kereszténység és a magyarság ölelkezését, eljegyzését, ezeknek a csókoknak tisztaságában és édességében pedig a magyar jövőt, a magyar ifjúságot.

Az Anyaszentegyház kétezeréves történetének egyik legszebb virága a lovagság intézménye. Mik voltak a lovagrendek? Szerencsés egyesítései, összeházasításai a szerzetesnek és a katonának. Mik voltak a lovagvárak? Csodálatos egybeépítései a kolostornak és a kaszárnyának. A kereszt-

ténység valóban az ellentétek kibékítője : compositor oppositorum ; e két ellentétesnek látszó eszmekört : a szerzetest és a katonát összehozta, egyesítette és e frigyből született egy csodálatos harmadik : a lovag. A lovag részben szerzetes volt, mert kolostori regulák alatt élt, fogadalmakat tett, nőtlen volt, előjáróknak engedelmeskedett. De részben katona volt, harcolt a Szentföldért, védte a karddal a gyengéket, a nőket, küzdött a hitetlenek ellen és a hit terjesztéséért. A lovag a keresztény férfiideál : vallásossága nem gyengeség ; bátorsága, harciassága pedig nem durvaság. Pajzsuk és kardjuk joggal viselte a legszentebb jelvényt : a hit és az erő örök szimbolumát : a keresztet.

Amint a keresztény középkor egyesítette a szerzetesi és a katonai eszményt, úgy kell egyesítenie a mai ifjúságnak magában a kereszténységet és a magyarságot. És amint a katonának és a szerzetesnek egyesülése új embertípust állított a világba : a lovagot, úgy a kereszténységnek és a magyarságnak egyesülése újjá fogja alkotni a magyar ifjúságot. Ennek a nagy egyesülésnek, találkozásnak történelmi szimboluma boldog Mór és Szent Imre herceg találkozása a pannonhalmi kolostor kertjében. Boldog Mór jelenti a kereszténységet, Szent Imre herceg pedig a magyarságot. A találkozás tartalma pedig hét csók : a Szentlélek hét ajándékának tisztaságos közlése és áhítatos elfogadása.

Boldog Mór a kereszténység képviselője. Ajkán Krisztus békés igéje, kezében üdvös szentségek tisztító árja, jobbában pásztorbotja, szívében pedig az Úrnak mécse : a szeretet világossága. Környezete az Istennek Báránya és a Szentlélek galambja. Az ő dolga ácsolni az örök jó Pásztor aklát, mélyre evezni a lelkek taván, jobbfelé kivetni a szívek halászatára Krisztus hálóját. Felszántani a kereszt ekéjével a lelkek földjét, porhanyóvá tenni azt a töredelem boronájával, nevelni az örök Magvető kalászeit. Az ő feladata megokasztani az öröm kenyerét ; a nagy menyegzős házba : az újszövetségbe fáradatlanul hívogatni az útszélekről a vakokat, sántákat, koldusokat : azaz a bűnösöket, a pogányokat ; munkásokat fogadni Krisztus szőlejébe, megteríteni a lelkek menyegzős asztalát, szőni a vendégek számára az isteni kegyelem aranyruháit, olajat töltögetni a szűzek mécsesébe, akik a vőlegény jöttére várnak. Ime : mennyi kincset rejt egyszerű csuhája, mely úgy zárja magába az ő szívét, mint

a kívülről kopott kagyló a tenger csodás, mélytűzű dragyöngyeit.

Ez a kereszténység.

Szent Imre herceg a magyarság. Ifjú, töretlen alakja nem az Anyaszentegyház kolostorából lép elő, mint boldog Mór, hanem a magyar vezérek sátoraiból. Ajkán a pogány dalt már felváltotta az áhítatos ének. Keze nem áldozati állatok véréből szennyes, hanem Krisztus szentséges véréből hófehér. Nincs kezében igricek hegedűje, de lelkében épül már az áhitat orgonája.

Mikor Kálmán király feleségül vette Rogerius normann király leányát : Busillát, lovas kíséretével eléje ment menyasszonyának Dalmáciába. Mikor a nemes normann kalózik sárkányorrú gályáikról kiszállva kezét fogtak a turáni urakkal, egymás kezében megérezték a csodálatos erőt, mely népek kultúrválasztóin keresztül egymáshoz vezette őket. Mikor boldog Mór és Szent Imre herceg találkoztak, mikor szembenállt egymással a kereszténység és a magyarság, — nem kezét szorítottak, hanem hét csókot váltottak. Nem az izmok erejét delejezték egymásba, hanem mintegy lelküket lehellték, közölték egymásnak. Ebben az ölelkezésben egyesült elválaszthatatlanul a kereszténység mélysége, komolysága, fensége és a magyarság lovagias, színes, romantikus lelke mindörökre.

A katolikus magyar főiskolai kollégiumoknak és a katolikus magyar bajtársi szövetségnek ma ugyanaz a hivatásuk, mint a pannonhalmi kerté : útjaikon egymáshoz vezetni, egymás ölelő karjaiba segíteni a kétezeréves kereszténységet és az ezeréves magyarságot. Új embertípust alkotni, — mint a középkor a lovagokat — akinél ez a találkozás, ez az ölelkezés nem gyermekkori emlék, hanem tiszta, állandó élmény, akinél a csókok száma nem hét, hanem végtelen. Akinek lelkében újra egyesül egymás sérelme nélkül a Gottesdienst, a Herrendienst és a Frauendienst, vagyis akinek lelkében az oltár fényében új ragyogást, új felmagasztosulást nyernek a földi hivatások : a haza és a család. Aki boldog Mór és Szent Imre herceg csókjain okulva nem ellentétet lát a boldogság és az életszentség között, hanem harmóniát és boldogságát az életszentségben látja, keresi és ott is éri el. Akinek lelkében ölelkezik idő és örökkévalóság, az állam földi hivatása és az Egyház túlvilági rendeltetése.

Ez boldog Mór és Szent Imre herceg találkozásának tanulsága a mai ifjúságnak.

Az Evangélium gazdaasszonyról beszél, aki három véka lisztbe kevés kovászt kevert, hogy az a lisztet átjárja, erjessze, kenyérré tegye. Hála neked, gondviselő Atyánk, aki e gazdaasszony mintájára elvegyítetted a magyar nép tömegébe erjesztő kovászként a magyar szenteket. Az ő egyéniségük, hatásuk tette a történelem kopott, öreg asztalán illatos, élvezhető kenyérré szegény nemzetünket.

Október utolsó vasárnapja.

Krisztus Királyságának ünnepe.

Dicsőségesen uralkodó XI. Pius pápa október utolsó vasárnapjára új ünnepet rendelt: Krisztus Királyságának ünnepét. A kereszténység feje ezzel nem akart mást, mint amit a Miatyánkban imádkozunk: jöjjön el a te országod: legyen minden ember Krisztus országának polgára, Krisztus pedig legyen az egész emberiség királya.

A XV. század végén, mikor minden gazdag, művelt várost elöntött a világias elpogányosodás szelleme, világ-hírű szónok lépett fel Firenzében: Savonarola Jeromos, domonkosrendi szerzetes. Megrázó erővel tudott beszélni, prédikációit éjszakánként tartotta a Szűz Mária templomban és szavaira a legmegrögzöttebb bűnösök is megtértek. Egyik csodálatos erejű éjszakai prédikációjának óriási hatása lett: Firenze város tanácsa összegyűlt, letette a vezéri szék-ből a priort, a podestát és megválasztotta ünnepélyesen Firenze köztársaság vezérévé a megfeszített Krisztust.

Mikor XI. Pius pápa őszentsége akaratából Krisztus királyságának ünnepét üljük, nekünk is ezt kell tennünk: le kell taszítani az élet trónusáról: a szívről a hamis eszményképeket, a hazug ideálokat és helyettük trónra emelni a lelkek tág birodalmának: az Anyaszentegyháznak királyát: Krisztust, az Üdvözítőt.

Az Úr Jézus Krisztus valóban király. Már előképe: Dávid is uralkodó volt, Izaiás próféta is úgy jövendöli meg őt, mint a békeesség országának fejedelmét. Gábel angali ajkai mondják a Boldogságos Szűz Máriának: «És neki adja az Úr Dávidnak királyi székét és uralkodni fog Jákob

házában mindörökké és az ő országának nem lesz vége». ¹ Az Üdvözítő országa az Anyaszentegyház. Ez az az ország, amely saját szavai szerint nem e világról való, vagyis nem a katonaság fegyvereire és az alattvalók adóira támaszkodik, hanem e drága ország bennünk van, alkotmánya a nyolc boldogság, polgárainak ismertetőjele a hit, összekötő kapcsa a szeretet, feje pedig Szent Péter és utódai Krisztusnak képviselőjében. Trónusa a szent kereszt. Ennek a szellemi országnak: az Anyaszentegyháznak lettek országútjai Jézus Krisztus parancsolatai; forrásai, üdítő vizei a szentségek termékenyítő malasztárja; az összes utak azonban az ország szívéhez: a szent kereszthez vezetnek és a szentségek kegyelem-patakjai innen forrásognak. Ennek az országnak határköve a Krisztus Urunk sírjától elhengerített kő, ennek az országnak nemessége a szentek, a kisdedek; ennek az országnak végvárai, erősségei a gyóntatószékek, kitüntetései a szenvedések, a stigmák, a keresztek.

Az Üdvözítő királyi jellegét és hatalmát elismeri a természet nagy világa, amely neki valóban mint királyának hódol és engedelmeskedik. Hódol neki a természet, amikor születésekor csillag jelenik meg, amikor lábai alatt meg nem hajolnak a habok, mikor szavára elnémul a vihar tomboló torka, mikor halála pillanatában gyászt ölt az egész természet és a sötétség fekete fátylába burkolódik. Hódol neki a halál és összes előfutárai: a betegségek, hiszen királyi szavára a betegségek eltávoznak, a halál pedig visszaadja zsákmányait. Hódol neki a szellemvilág: királyi parancsára a démonok eltűnnek, az angyalok megjelennek. Valóban király ő: trónusa a jászol és a kereszt. Már a jászol szalmatrónusán imádással és ajándékokkal keresik fel őt a napkeleti bölcsek, érdeklődve még Heródes udvarában is: «Hol van a zsidók királya?» Egyszer meg a királlyá választás előtt a hegyre menekült. A Kálvária az a hegy, ahol az ő másik trónusa: a keresztfa áll; homlokán a valóságos korona, vállain a vér biborpalástja, feje fölött az írás mind-mind azt bizonyítja, hogy ő tényleg király.

Krisztus országának *trónja* a kereszt. Magasan áll emberi trónok fölött, belelát a nyomor siralomvölgyeibe. Erősen áll, nincs az a forradalom, mely ezt a trónt meg tudja dönteni.

¹ Luk. 1, 32 sk.

Ha Krisztus leszáll róla, a kín keresztje megmarad és kényszerít visszatérni hozzá.

Az *adók* tartják fenn az állam életét. Alattvalók fizetik az állampénztárba. Krisztus országának adója : az imádság és a jó cselekedetek. Naponta kell mindkettőt fizetni az Egyház lelki kincstárába. Az adót visszaadja az állam fizetés alakjában a népnek. Krisztus is. Ezek a meghallgatott imák, megjutalmazott jócselekedetek.

A *minisztériumok* az alattvalók ügyeit számontartó irodák, hivatalok. Ez Krisztusnál a Gondviselés nagy hivatala. Itt van az Élet Könyve, ahová neveink be vannak írva, ahol imádságaink és bűneink nyilvántartatnak.

Krisztus országában a *tisztségek*, méltóságok : az erények. Hadsereg a vértanúk : micsoda fegyverek vannak kezükben ! ők győztek a sátán felett. Legtöbben vannak polgárai között, akik a bűn országából jöttek és megmosták ruháikat a Bárány vérében.

Krisztus az *álruhás király*. Tud a történelem és a mesék világa róluk, hogy megfigyelik alattvalóik életét, bajait. Krisztus az Oltáriszentségben ilyen álruhás király. Mindenüvé benéz, minden szívet meglátogat, minden panaszt megért, minden kérést meghallgat. De a királyok visszatérnek trónjukra. Krisztus nem így, — ha helyet adunk, ha felkínáljuk a kereszt helyett trónusnak szívünket, nálunk marad és életünk királya : boldogító uralkodója lesz.

Mózes csak a választott nép vezére volt, Dávid csak Izrael királya volt, Krisztus Jézus azonban az egész emberiségnek várakozása, reménye, uralkodója. Ma ünnepeljük Krisztust, mindannyiunk királyát ; Mindenszentekkor pedig az alattvalókat, országának színe-javát : a Mindenszenteket. Krisztus országába tartozni tehát annyit jelent, mint szentté lenni. A dicsőséges Egyháznak csak két előszobája lehet : a küzdő Egyház, vagy a szenvedő Egyház. Tehát szentté lenni, Krisztus alattvalójává lenni télen passzivitás útján nem lehet, hanem vagy küzdés, vagy szenvedés árán. A mi feladatunk a küzdés Krisztus hadseregében az ő zászlója : a szent kereszt alatt minden ellenféllel.

NOVEMBER.

TE VAGY AZ elzüllött, rongyos, útszéli csavargó. Édesanyád : az esztendő, kitagadott, azóta nincs otthonod, unalmasan caplatsz a sárban, hol lopsz, hol koldulsz. Ruhád csupa rongy, pedig hej :

Elmult már a Simon-Júdás,
Jaj neked, te póre gatyás !

Szeretsz temetők táján ólálkodni ; öreg szénaboglya, düledező csőszkunyhó éjjeli lakásod. Nem szeretsz te senkit, ártasz, irigykedel, akárcsak kedves madaraid : a varjak. Kopott tarisznyád tele van sunyi, ártó nyavalyákkal, hozzá még lyukas is ; amerre jársz, nem csoda, hogy föllép a járvány, a nyavalya. Te cinikus csavargó ! Te loptad el a koszorúkat, a virágokat a temetőből ; te oltottad el, még hozzá fütörészve az égő gyertyákat a sírokon. Sokszor kukucs-kálsz be az ablakokon ; mikor idebent jó disznótor mellett ülünk, kitátod szád az irigységtől meg az éhségtől : a pára a te lehelleted az ablakokon ! Nem volna jó veled éjjel sötétben egyedül találkozni. Rongyos gunyád alatt villogó hegyes töröket rejtegetsz, ezek a jégcsapok, még agyonszúrnál velük.

Ketten azért részvételt vannak tehozád is. Rongyos, didergős voltodat megszanja Szent Márton lovag és mikor elléptet melletted hófehér lován, kardjával levágja fehér köpönyege felét és betakarja vele meztelen, sovány testedet. Ilyenkor fehér bundába takaródzol, örülsz, jókedvűen füttyörész, dudorászol, pár napig jó dolgod van, nem dide Regsz, nem csavarogsz.

Éhséged pedig megsajnálja a wartburgi drága asszony : Szent Erzsébet, aki titokban le-lejön a várból és enni ad. De mikor meglátja véletlenül férjének, a napnak éles tekintete, a kenyerek rózsákká lesznek kötényében és a te kezeden. Ilyenkor nem tudsz mit csinálni zavarodban, egy-két napig hordod a rózsákat, azután letéped fejüket, tüskéjüket pedig megtartod magadnak.

És tovább bandukolsz te kitagadott, elzüllött csavargó, míg csak meg nem állít az első adventi harangszó, míg be nem botlasz az első Roratéra. Itt néked is szól, téged is végre megállít az idegen, rég hallott szózat Keresztelő Szent Jánosnak ajkán: «Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett a mennyeknek országa».

Mindenszentek.

— Nov. 1. —

I.

Október utolsó vasárnapján ünnepeltük Krisztust, mint királyt, most november elején pedig az ő királyi udvarát, az ő országának színe-javát: a szenteket. Ők már megjárták a keskeny utat, ők már bementek a szűk kapun. Ők boldogok, mert fehérre mosták ruháikat a Bárány vérében, mert oly éneket énekelnek, aminőket mások nem tudnak dalolni és oly országban laknak, melynek nincs szüksége napra, mert szövétneke az Istennek Báránya.

Az életnek három főiránya van: igazság, szépség, jóság. Ennek megfelelőleg három életeszmény van: a tudós, a művész és a szent. A tudós az igazságot kutatja, a művész a szépség meglátásában és megjelenítésében fárad, a szent pedig a jóság apostola.

A legnagyobb, legeggyetemesebb élethivatás — mely a másik kettőt is magában foglalja — a szent.

A tudomány és a művészet arisztokraták, nem mindenki számára vannak. Kis elemi iskolában nem nevelhetek tudósokat, de nevelhetek szenteket. Bányászok, cselédek, szegények között nem lehetnek művészek, de lehetnek, voltak és vannak szentek. A tudomány szubtilis eredményeit, a művészet boldogító esztétikumát nem lehet közelvinni a kisdedekhez és a szenvedőkhöz, a vallásos élet igazságait, az erkölcsi élet parancsait, a kegyelmi élet szentségeit azonban igen. Sőt az Úr Krisztus szerint a kisdedeknek és a szenvedőknek előjogaik vannak az Isten országában. Az élet igazi hivatása, iránya tehát csak az lehet, amelyik mindenki számára hozzáférhető és ez az életszentség.

Másrészt a szent életeszménye egyesíti magában a másik kettőt: a tudóst és a művészt. Szent Ágoston akkor is egyik

legnagyobb tudósa a világnak, ha sohasem ír értekezést a szépről és arányosról; assisi Szent Ferenc akkor is költő, ha nem ír soha himnuszt a naphoz. A szentek ugyanis az élet tudósai, az élet művészei. Nem mulandó könyv lapjait írják okos betűkkel, hanem az élet napjait élük örök igazságok szerint. Nem márványt faragnak, nem vásznat festenek, hanem saját életükbe mintázzák bele művészi plaszticitással, csodás színekkel, árnyalatokkal Krisztus alakját a kegyelem, a malaszt ihletésére. Amint a vallásosság mindig ápolta, elősegítette a tudományokat és művészeteket, épúgy a szent életeszménye egyesíti magában a tudós és a művész életirányait.

Végül tudósnak lenni, vagy művésznek lenni csak egyirányú törekvés, míg szentté lenni egyetemes életfeladat. A tudomány csak az értelemé, a művészet csak az érzékeké, a vallás, az életszentség azonban az egész emberé. A tudomány csak könyvtárakban, csak iskolákban lakik, a művészet csak műtermekben, tárlatokon, kiállításokon szerepel, az életszentség ellenben mindenütt: utcán, családban, sporttelepen, politikában. A szent munkája sokoldalú, mindent átfogó, mindent betöltő, ezért a legnagyobb mértékben szociális: társadalmi életfeladat.

«Ez az Isten szándéka veletek: a ti megszentülésetek»¹ — írja Szent Pál apostol. Nekünk is szentekké kell lennünk. Legyünk szentek, vagyis az élet tudósai, akik a természet, a történelem, a kinyilatkoztatás és az egyéni élet könyvében meglátják és olvassák Isten kézvonásait, gondviselésének írásait. Legyünk szentek, azaz az élet művészei, akik szerény helyzetük kopott keretébe is művészi eszményt: Krisztus Jézust alakítják, festik bele, nem pályáznak másnak dicséretére, mint az élet szépségeit, szentjeit jászola páholyából végignéző megtestesült Istenére, aki az életszentség legfőbb parancsát adta, mikor így szólt: «Legyetek tökéletesek, mint az én mennyei Atyám is tökéletes».²

II.

Az Úr Jézus Krisztus nekünk megváltónk és honalapítónk: a szent kereszt véres fegyverével szerzett nekünk hazát, dicső országot: a mennyországot. Mikor mennybe

¹ I. Thess. 4, 3.

² Máté 5, 48.

ment, azzal búcsúzott, hogy elmegy oda helyet készíteni nekünk, mert abban az országban sok lakás van.

Mindenszentek ünnepén a sok lakás sok boldog lakójáról emlékezünk.

Kik is a szentek, az ég lakói?

A nyolc boldogság emberei: akik itt a földön sírtak, üldözést szenvedtek, éheztek, szomjaztak, lelki szegények voltak. Akik itt a földön utolsók voltak, de most elsőkké lettek. Ezért most ott az égi hazában vigasztaltatnak, megnyugvást, kielégülést találnak. Az apostolok láncai — ott drágaművű aranyláncok; Lázár és a vértanuk sebei — ott tündöklő kitüntetések; a szenvedők, bűnbánók könnyei: drágagyöngyök; a szegények rongyai az égi menyegzős asztal menyegzős ruhái. Az apostolok ott tizenkét trónon ülnek, a vértanuk a mennyország hadserege, a szűzek, kiknek hosszú földi vándorlásuk alatt sem lábuk, sem ruhájuk szegélye nem ért a sárba: Isten kórusa; a hitvallók Isten bölcsői. De legtöbbször mégis, — ez számunkra a vigasztaló — a bűnbánók vannak. Isten elgurult garasai, melyek a tulajdonos mennyei kincstárába visszakerültek; Isten földbe ázott kincsei, megtisztítva a sártól, a földtől újra tündökölnék; Isten elveszett bárányai, kiszabadulva farkas karmaiból, tüskék közül, megint ott legelnek a jó Pásztor lábai mellett; a tékozló fiúk kimosakodva, felöltöztetve, ujjukon a hűség gyűrűjével, homlokukon az Atya csókjával, megint asztalánál ülnek. Azután az angyalok kilenc kara, a Boldogságos Szűz Mária, mint a mindenszentek királynéja: ez az Isten háznépe, Isten országának: a mennyországnak lakossága!

Az Anyaszentegyház végtelenül bölcs, mikor szolgálát először boldogokká avatja, azután szentekké. Mert az életszentség útja egyuttal a boldogság útja is. Mint a nap felkeltét megelőzi a reggeli derengés, a hajnal, úgy az örök élet napfénye: az örök boldogság is előre veti fényét, derűjét világosságát és ez a földi boldogság. Azt Krisztus is mondta, hogy az ő igája édes, hogy az ő terhe könnyű, hogy akik feléje mennek és terhelve vannak, ő megenyhíti őket! És hogy ez valóban így van, mutatják azok, akik előttünk megjárták azt az utat, melyet Krisztus mutatott.

Az athéni polgár el akarta adni házát. Kihirdette, hogy a ház eladó, megjelölte az árát, elsorolta a ház jó

tulajdonságait. Kikiáltatta, hogy új épület, hogy erős alapra épült, hogy ablakai délnek néznek, stb. és azt is hozzátette, mint előnyös tulajdonságot, hogy jó szomszédsága is van.¹ Így nekünk is sok-sok címen ajánlja a jó Isten lakásul a mennyek országát; hogy ott nem lesz szenvedés, halál, könny, verejték, mulandó idő, hogy Istent fogjuk látni, hogy boldogságunk örök és zavartalan lesz; de e sok-sok vonzó mozzanat mellett nem utolsó az a jó szomszédság sem, amelyet a szentek, boldogok, üdvözültek társasága jelent. Amint a kárhozat kínjainak egyik tényezője a sok között az ördögnek és az ő udvarának: a kárhozottaknak társasága, úgy a mennyek országának örömei között az angyalok és megdicsőült lelkek környezete bizonyosan boldogító.

Novemberre kihál erdő, mező, csak egy öltözik virágpompába, csodaszép őszi díszbe: a temető. A levelek lehulltak, a virágok rügyekbe húzódtak vissza, a madarak más világtáj felé költöztek, az állatok részben föld alá aludni tértek. Elhagyott bennünket az ős királynője, az olvasós Boldogasszony október színes palástjában és a napkeleti bölcsek adventi csillaga még messze van. Ezért most elszakadunk novemberben a földtől és csak a túlvilágra nézünk. Szentek vannak ott és szenvedők. Ez a hónap egészen az övéké: a szenteké és a szenvedőké. A szenteket követjük, a szenvedőkért pedig imádkozunk. Különösen pedig az ismeretlen halottakért. Akiknek sírja régesrég behorpadt, akiknek keresztje már régen elkorhadt, akiknek neve, rokonsága, emlékezete már nem él itt a földön. A mi imádságunk gyertyafény lesz a behorpadt síron, koszorú lesz a megdőlt kereszten, enyhülés lesz a tisztítóhely tűzében szenvedő lelken. «Szent és üdvös gondolat a halottakért imádkozni, hogy vétkeiktől feloldoztassanak.»²

¹ Démurger: Életcélunk. 111.

² II. Makk. 12, 46.

Halottak napja.

— Nov. 2. —

Szánd meg a tisztító tűzben
Szenvedő hű lelkeket.
Kikért Fiad a kereszten
Vért áldozott s életet!

Elmúlt október, korán felhőágyába süllyed a nap és magára húzza ködfátyolát, színét veszítette fakó lett a pázsit, — odakinnt dísztelen fekete göröngyökben alszik a tavaszi élet. A golyák, a fecskék rég messze szálltak, — már oda is értek; téli vackát tatarozza a mókusz az erdőn, lassan-lassan előszállingóznak a tél hírnökei: a varjak. A virágok szirmait csodás művészettel rügyekbe gyúrja vissza az Isten, csodaszép köntösét egyelőre még viseli az erdő, de már éjjelenként nem éneklí nászdalát a szarvas, — a szüreti dal elhalt a gazdag hegyen, a nap opálos pillantása este sokáig ott függ még az égnek alján. A természet bája lassan olyan lesz, mint az aggastyán derűje: csendes, békés, hangulatos emlék.

A pogányság csak a kikeletnek, a tavasznak szentelt ünnepet, a kereszténység az elmúlásnak is. Minden sírhantha vert kereszt azt mondja: Credo vitam aeternam: hiszem az örök életet! Az élőket és a holtakat egymástól elválasztó óriási falon: a halálon nem tekint át csak a hit szeme; nem hallatszik át más, csak a szeretet imája. A szentek egysége, a szeretet szocializmusa szerint a közös hit, a közös szeretet óriási lelki országba egyesíti azokat, akiket különben faj, tér, idő, társadalmi osztálykülönbség és halál ropant gátjai választanak el egymástól. A pártok egysége, a népek egysége semmi ahhoz, ami a szentek egysége: mely imádságos, szerető, kölcsönösen jótékony, hatalmas egységbe von élőket és halottakat, küzdőket, szenvedőket és megdicsőülteket.

Az ő tanítványaival a tavon átkelő Krisztus Urunk példáját követve mi is most novemberben keljünk át lélekben a földi élet háborgó tengerén és kössünk ki annak túlsó partján: az örökkévalóságban. A földi élet tényleg olyan, mint a tenger: ingatag, bizonytalan, mélységeiben előttünk ismeretlen. Az örök élet ellenben szilárd, állandósult, megállapodott élet, olyan mint a szárazföld, amelybe belevetődik

reménységünk horgonya. A túlvilág három nagy birodalomra oszlik: a kárhozat, a tisztulás és az üdvösség helyére: a pokol, a tisztítóhely és a mennyország állapotára.

Most novemberben az Anyaszentegyház különösen a tisztítóhely lakóira, mint a szenvedő Egyház tagjaira gondol. Az Úr Jézus Krisztus mikor a tisztítóhelyről szól, — azt börtönnek nevezi, amelyben addig maradnak az adósok, míg az utolsó dénárt le nem fizetik. A tisztítóhelyre tehát azok kerülnek, akik letörleszthető adóssággal: bocsánatos bűnökkel haltak meg; miért is a kárhozatot nem érdemlik, de az égi boldogságba sem méltók bemenni.

Isten úgy rendezte el, hogy akik itt a földi életben nem tisztulnak meg egészen a szeretet lángjaiban, — azok a tisztítóhelyen válnak Isten országára alkalmasakká a szenvedés tüzeiben.

«Non est, qui se abscondat a calore Eius.» — «Nincs, aki elrejtse magát az ő hevétől.»¹

Valóban: nem lehet kikerülni Isten melegét, az ő Szíve olyan, mint a nap, mely vagy éltet, vagy pusztít, de közbős senki számára nem lehet.

Isten melege kétféle: a szeretet édes, éltető melege és a szenvedés izzó tisztító tüze. Vagy egyik, vagy másik. Non est, qui se abscondat a calore Eius!

Isten szeretete az egyik tűz. Élteti lelkünk nagy vegetációját, kihúzza a tett virágát, gyümölcsét a jószándék rügyeiből, bimbóiból. Érleli, édessé teszi, pirulni megtanítja a nyilvánosság előtt bennünk a jócselekedetek gyümölcsseit. Tisztít bennünket: Isten aranyát a salaktól, a szennytől. Puhává, hajlékonyá teszi vassá merevedett inainkat: az ösztönöket, az akaratot. Világít, mint a zsidókat vezető tűzoszlop előttünk az úttalanságban, a sivatagban. Megsüti nekünk az Eucharisztia mindennapi tiszta kenyerét. Állandó belső egyenletes meleget tart a lélek organizmusában, mely egyképpen megóv láztól, hidegleléstől.

Aki e fényt a büntől oltogatni engedi, aki e parázsra a közöny vizét önti, aki e napsugár elől bezárja lelke kelyhét — azt megtalálja Istennek másik melege: a szenvedés tüze. De addig is sötétben botorkál, gőzben, füstben, lázban, hideglelésben, hervadásban nyomorog, nyavalyog teljes életében.

¹ Zsolt. 18, 7.

A másik tűz a szenvedés, ez a Szahara tüze. Örök izzó terméketlenség, gyötrő kín, égő szomjúság. Nincs előle menekvés. Vádoló lelkiismereted mint fata morgana eléd-rajzolja bűneid régi városát ; hát mi lett belőle : valótlan-ság, ostobaság ! Mert megvetetted Isten szívéből áradó, tisztító, edző, nemesítő drága szent tüzet : a szeretetet, elér Isten másik tüze : a szenvedés villáma, mely gyötör, pusztít, kínoz, éget és ezáltal tisztít.

Mi a teendő?

Fel kell szítanom magamban, szívem tűzhelyén az alvó parazsat. Azt, amelyről Szent Pál apostol írja Timoteusnak : » Szítsd fel a tüzet, mely benned volt kezeim rádtétele által.«¹ Az ordináció áldott szent tüzet, — mely lappang, füstölög, mert nem öntöm rá az áldozat, az imádás olaját, hanem haszontalanul elhanyagolom, az unalom, a közöny kódós esője áztatja, fojtja folytonosan. Meg kell gyujtanom a szeretet kis pici lánggal vergődő örökmécsesét, mert többször majdnem elaludt már. Így lenne világosságom saját sebeim, oszló ruhám hiányosságainak látására, volna melegem, nem járnék ostoba, tünde lidércek felé a mocsárba, nem melegednék idegen tüzeknél, hanem sütné engem is Jézus szentséges Szívének drága napja.

Igy fogok tenni. November van, illó, hogy gondoljak a túlvilágra. Lelkem ! jól jegyezd meg : Non est, qui se abscondat a calore eius !

Istenem ! Segítsd felszítani a régi tüzet ! Adj erőt letédelni melléje, — mert csak így lehet ; — kegyelmed pünkösdi szele, Szent Lelked galambjának szárnyaverdesése pedig segítsenek !

A szenvedésnek ezt a tisztító hatását a pogány népek is ismerték, — hiszen azért tanították a lélekvándorlást, az újramegtetesülést, mely szerint az elhalt ember lelke állatokba, növényekbe költözik és ott folytatja szenvedéseit addig, míg egészen meg nem tisztul. Az emberi lélek Isten tömjéne, ha nem illatozik itt a földön, Isten a tisztítóhely paraszára teszi, hogy teljesítse hivatását. Az emberi lélek Isten húrja, ha itt meglazítja, nyirkossá teszi a bocsánatos bűn, Isten a tisztítóhelyen a fájdalom hegedűjére feszíti és kell neki imádkozni, énekelni. A lélek Isten orgonája : a

¹ II. Tim. 1, 6.

tehetség sípjait, a vágyak regisztereit ő építette. Ha nem telik meg lelkem a Szentlélek levegőjével, — mert az isteni áram: a kegyelem nem hajtja fujtatóját, majd a tisztítóhelyen Isten oda küldi hozzám a szenvedést: e vak, csizmás fujtatót, aki tiporja lelkem orgonáját és így énekelni, könnyörögni, imádkozni kényszeríti.

Itt a földön a lélek sokfelé keresi boldogságát, békéjét, nyugalmat, — milyen kín neki, ha ebben vagy abban a reményben, életcélban csalódott, ha a várt sikert elszalasztotta. Kétszeresen nagy lesz ez a szenvedés a tisztítóhelyen, ahol az élet boldogító célja felől többé nincs kétség, — ahol tudni fogjuk, hogy az egyetlen lehetséges boldogság Isten látása és bírása, — és mi épp ezt hibáztuk el, ezt nélkülözzük! A tisztítóhelyi lelkek tehát Isten látását nélkülözik és a szenvedés lángjában lesznek tisztákká, mert a szeretet lángjaiban nem tisztultak meg a földön eléggé!

Hogy mekkorák a tisztítóhely szenvedései, megtudjuk, ha a földi szenvedésekkel összevetjük, egybehasonlítjuk őket. A föld nagy szenvedései tulajdonképpen nem is szenvedések, csak küzdek. Mi a küzdő Anyaszentegyház tagjai vagyunk és minden csapás, ami minket itt látogat nem a szenvedés, hanem csak a küzdés címén illet meg minket. És mégis mennyit panaszkodunk, jajgatunk, siránkozunk! Mi lesz, ha majd mint a szenvedő Egyház tagjait fölkeresnek minket az igazi szenvedések!

De a szenvedésünknek nagy enyhülésére szolgál — és ez az, ami a tisztítóhelyet elkülöníti a kárhozattól, — hogy a tisztítóhelyen már lehet szeretni és hogy szenvedésünk csak időleges, minden pillanattal kevesebb lesz, egykor pedig bizonyosan véget ér. A legnagyobb szenvedés is elviselhető, ha tudjuk, hogy átesünk rajta, de a legkisebb fájdalom is elviselhetetlen, ha nem akar elmúlni. A tisztítóhely állapota második ádvent, — amely várja a Szabadítót, a Megváltót, amelyből felénk hangzik a könnyörgő ének — *Rorate, rorate*: harmatozzatok lelkek, szívek szenvedéseink tüzeinek oltására, fogságunk megrövidítésére! A mi imádságaink, jócselekedeteink váltságdíjak, — amelyekkel kiváltjuk a purgatórium rabjait és őket az égi hazába elsegítjük.

XV. Benedek pápa intencióihoz híven meg kell emlékeznünk halottak napján a háború halottairól is. Valahogyan ide is áll a Szentírás szava: tiszteld atyádat és anyádat,

hogy hosszú életű légy e földön. Azaz csak az a jelen tekinthet bizakodással a jövőndőbe, amelyik előbb hálás kegyelettel nézett vissza a multra. A háború halottainak ravatala elé nemcsak a hála és a kegyelet kötelessége szólít, hanem erőforrásunk is az, ahonnet elszántságot, erőt merít a nemzet a jövőre.

Isten gondolatai — a mi szent katolikus hitünk szerint — nemcsak az egyének, hanem a népek életét is irányítják. Sőt bámulatos csodája Isten időket vezető kezének, hogy míg az egyes ember életét a szabadakarat irányítja, addig a sok egyénből álló nemzet sorsa mégis a gondviselés előre megjelölt, kitűzött útjain halad. Az egyes ember élete sokszor a pillanatnyi tetszés, a szeszély, a kísértés, a kegyelem szerint alakul, a társadalom életiránya azonban összefogja a benne kuszált egyéni életutakat és megvalósítja Isten terveit, Gondviselésének akaratát. Az élet kis hajó, kormányosa: a szabad akarat terelheti jobbra vagy balra; a történelem óriási áramlat, melyet Isten keze indít el és vezet, s amelynek sodrából az egyéni élet hajója minden szabadsága mellett is ki nem kerülhet. Így halad az élet hajója a történelem áramlatában, míg az idők tengere véget nem ér az örökkévalóság partjain.

Minden nép sorsa tehát végelemzésben Isten kezében van. De különösképpen Isten kezében van a magyar nép sorsa, amely közel ezer esztendeje eljegyezte magát a keresztrel. Nem szabad elfelejteni, elhomályosítani a hit és a haza összetartozását sem a multban, sem a jelen intézményeiben. A nép megkeresztelkedésével kezdődik a magyar nép állami élete, legmagasabban: a királyi koronán a kereszt ragyog, zászlóink, pénzeink a Boldogságos Szűz Máriáé, címerünket angyalok tartják, honfitársaink között szép számmal akadnak boldogok és szentek. Mindez annyit jelent, hogy a magyar nép sorsa különösképpen Isten kezében van. Ha az Úr Jézus Krisztus szerint egy hajszál sem eshetik le fejünkről a mennyei Atya tudta nélkül, akkor bizonyos, hogy a háború nagy szenvedései sem voltak az ő tudta nélkül. Isten mint végtelen, személyes jóság a háborút mint rosszat nem akarta, de megengedte büntetésül a multért és okulásul a jövőndőre. A büntetést elszenvedtük, kiálltuk, most itt van a tanulság ideje, alkalma.

A háború óriási ravatalának mély tanulsága van számunkra: nekünk élnünk kell azért, amiért ők meg-

halni tudtak. Ők meghaltak a hazáért, — nekünk élni kell a hazáért. Ők küzdöttek a hazáért, nekünk munkálkodni, dolgozni kell érte. Ők elviselték a hazáért, a koronáért a halál kaszáját, nekünk el kell viselnünk ugyanezekért az élet keresztjét. Ők megásták a halál sáncait, nekünk meg kell ásnunk az élet barázdáit. Az a tény, hogy a háború nem a frontokon dőlt el, hanem itthon omlott össze minden, — azt mutatja, hogy hőseink meg tudtak halni a hazáért, — ebben nem volt hiba, — mi azonban nem tudtunk itthon élni érte. Künn az arcvonalban nem volt hiány bátorságban, lelkesedésben, áldozatkészségben, de itthon nem volt erő, kitartás; ők meg tudtak halni a hazáért, de mi nem tudtunk élni érte. A mi koszorúnk a hősök sírhalmára egy nagy ígéret, hogy mi élni akarunk azért, amiért ők meghaltak és az ehhez szükséges erőt Krisztustól, a szent keresztből, az Oltáriszentségből, a Nagyboldogasszonytól fogjuk kérni. A kardfogó kezekből csak úgy lehetnek munkás kezek, ha kettőjük között közvetitenek imádságos kezek.

Ezért halottak napján imádkozunk ismeretlen halottakért, akiknek emlékezete, rokonsága már nem él; gyertyát gyujtsunk beomlott sírokon, koszorúzzuk meg az elhagyott, elfelejtett temetőket. Lélekben keressük fel Doberdo sziklásírjaiban, Wolhynia havas földjében szunnyadó ismeretlen hősök porait. Hisszük, hogy nem hiába haltak meg; hogy sírhalmaik egyszer majd mégis oda fognak csatlakozni a hármass halomhoz, hogy rengeteg keresztjük egyesülni fog a kettős kereszttel, hogy koszorúink, virágcsokraink el nem hervadnak, hanem gyökeret vernek a sírokban, hogy imádságaink el nem enyésznek, hanem erővé, munkává izmosodnak és segítenek minket élni azokért az eszmékért, amelyekért ők meghaltak.

XXII. vasárnap pünkösöd után.

Kié a kép, kié a fölírás?

A szent Evangélium¹ elbeszélése kis változtatással eredményesen alkalmazható a mi lelkünkre. A mi szent hitünk tanítása szerint ugyanis a világ dolgai, élőlényei

¹ Máté 22, 15 skk.

Istennek nyomai, az ember viszont Istennek képe, hasonlatossága. Mikor Isten a világot fokozatosan teremti, csak így beszél: legyen világosság, teremjenek a földek zöldelő fűvet és gyümölcsöző fát; mikor azonban az embert teremti, azt mondja magával mintegy tanácsot tartva: «Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.»¹ Az ember tehát az anyagi és szellemi világ összekötő kapcsa, teste földből való, lelke azonban Isten lehellete, mely értelmességében, szabad akaratában és hallhatatlanságában magán viseli Isten képének és hasonlatosságának arcvonásait.

Mi tehát mind Isten dénárjai vagyunk: rajtunk van Istennek, mint tulajdonosnak, mint kibocsátónak képe. Az emberiség Isten vagyona: Isten képe van rajtunk születésünk, tőle való származásunk, teremtésünk címén. De megkereszteltetésünk óta rajtunk van Istennek felírása is, mely az ő tulajdonjogát hirdeti fölöttünk és ezt kétségtelessé teszi. Mikor tehát a sátán és az ő csatlóssai: a kísértések megtámadják lelkünket, — mondjuk nekik, amit az Úr Jézus Krisztus mondott a farizeusoknak, akik kísértették őt: Kié a kép és kié a felírás? És ők megszegyenülve fogják bevallani: Istené. Hagyjátok tehát Isten tulajdonában azt, ami Istené, — mondhatjuk tehát nekik jogosan. Mi Isten kincse, vagyona vagyunk és Isten országát rövidíti meg, aki megtagadva magában Isten képét, elfeledve a kereszttség szentségének eltörölhetetlen jelét, felírását, — magát a gonosz lélek piszkos kezeibe adja. Sorsa az lesz, mint az arany-pénzé, amely a szorgalmas, takarékos gazda tulajdonából tolvajok zsákmánya lett: felváltják: kisebb értékűvé teszik, eltékozzolják.

Vannak azonban pénzek, amelyekről lekopott a rájavert kép, levásott a ráírt felírás. Az ilyen pénzek értéküket elveszítik, a forgalomból kikerülnek, a rájuk írt értéket többé már nem képviselik. Így vannak Istennek is dénárjai: lelkei, akikben az ő képe elkopott, elhomályosult, akikben az igazi pénzverőnek és kibocsátónak vonásai többé fel nem ismerhetők, akikről levásott, olvashatatlanná vált Isten tulajdonjogát feltüntető keresztsegi felírás. Az ilyen pénzek sokszor forogtak durva kezekben, így az ilyen lelkek sokszor heverték a bűn váltóasztalán, ahová a sátán dobta

¹ Gen. 1, 26.

őket. Vigyázzunk, ha bűnösök vagyunk, ha a halálos bűn eltüntette rólunk Isten arcát, — mert Isten mint tulajdonos, — kivon bennünket a forgalomból szolgálja: a halál által. Ekkor majd ő kérdez bennünket: hol van a kép? hol van a felírás? És jaj lesz, ha elnémulunk. Ezért állítsuk vissza magunkban Istennek elrontott képét és hasonlóságát, viseljük újra büszkén Isten felírását, hogy a földi és az örök élet értékipiacán, — mint valóságos, igazi, Istentől adott értéküket, súlyukat el nem vesztett dénárok szerepelhessünk.

De Krisztus Urunk hasonlította magát az özvegyhez, aki keresi az elgurult garast. Óh, gyujtsa meg a kegyelem gyertyáját, mozdítsa el helyéből a bűn lomha butorait, vegye kezébe a bánat seprűjét és keressen meg engem, az ő elgurult pénzét, tegyen vissza újra szent Szívének perselyébe, kincstárába!

Szent Imre herceg.

— Nov. 5. —

Az evangéliumbeli földbe ásott kincsnek, elrejtett drágagyöngynek egy-két csodálatos ragyogású darabja magyar földbe van elrejtve: ezek a magyar szentek. A drága magyar multból előlépnek honalapító hős vezérek, ősz püspökök, szent királyok és tiszta csendes szűzek. Elénk merednek lovagvárak és kolostorok, feltáruznak előttünk öreg törvénytárak és foszlós levelű misekönyvek, idáig hangzanak virágénekek és halotti beszédek, felénk intenek tépett magyar lobogók, törött tárogatók.

Ebből a dicsőségesen fájdalmas magyar multból elénk lép 900 év távolából az első szent magyar fiú: Szent Imre herceg. Nem a földnek élt, keveset is tud róla az idők krónikása: a történelem. Egyetlen ereklyéje az aacheni székesegyház kincse, a veszprémi Gizella-kápolna, ahol csodálatos látomása volt, — rég földbe sülyedt, a székesfehérvári Szent István korabeli koronázótemplom egy-két cifrafaragású kőtöredéke élte csak át a multat; egyedül a pannonhalmi kolostor áll, ahol egy látogatása alkalmával Boldog Mór, későbbi pécsi püspök egyéniségén megérezte a szentség illatát és hét csókkal üdvözölte. Az esztergomi

királyi palotának pedig, melyben Szent Imre lakhatott, nyoma sincs többé, sőt még a helye is ismeretlen. Egy régi krónika írja, hogy a királyi palota fából volt és Szent Imre herceg éjszakán át kandalábereket gyújtott a kápolnában és térdenállva hangosan énekelt, zsolozsmázott. Atyja pedig, Szent István király, a deszkafalak hasadékán át nézte őt. Most mi úgy teszünk, mint Szent István király, a történelem és a legenda szűk részén, szálkás hasadékán át belezünk a 900 év előtti magyar mult kápolnájába, azt mennyei fényben úszni látjuk, ahol hervadatlan liliomok között, el nem fogyatkozó gyertyák fényében térdepel az első magyar szent fiú: Szent Imre herceg. Látásán ottfelejtődik az emlékezés szeme, mert eltölti környezetét az ifjúság illata, alakján előmlik az életszentség fénye, ajkain pedig magyarul cseng az imádságos ének.

Igen: Szent Imre ifjú volt, szent volt és magyar volt!

1. *Szent Imre ifjú volt.* Világi viszonylatban az ifjúság a befejezetlenség, az előkészület állapota; az ifjúság ígéret, melyet beteljesít a férfikor; tavasz, melynek virágaiból csak az élet őszén jelennek meg a gyümölcsök. És valóban: nagy eredményekre visszatekintő tudósok, nagy sikerekkel, alkotásokkal dicsekvő művészek nincsenek a gyermekek között. Néha akadnak csodagyermekek,² de azok nem a tudományban, nem a képzőművészetben, hanem kizárólag a zenében keltenek feltűnést, ott sem mint szerzők, alkotók, hanem mint reprodukálók, előadók. Egyéni tapasztalásból leszűrődött elveket is hiába keresünk az ifjúságnál, az ifjúság bájának varázsa talán éppen a fiatal lélek tapasztalatlansága. De íme mily csodálatos: nincsenek ifjú tudósok, nincsenek ifjú művészek, de lehetségesek és vannak ifjú szentek! Az életszentség a természetfölöttiség teljes kibontakozása, ezért az életszentség nincs kötve természetes feltételekhez: életkorhoz, tapasztalathoz. Sőt az Úr Krisztus ejtett olyan szót, hogy az ifjúság kiváltságos érték az ő szemében, hogy ilyeneké a mennyek országa, hogy ha a felnőttek nem lesznek olyanok, mint kisdedek, nem mehetnek be a mennyek országába. Méltónak tartja az ifjúságot arra, hogy azonosítsa önmagával: «Amit egynek ezen legkisebb atyámfiai közül cselekesztek, nekem cselekedtetek»¹ és

¹ Máté 25, 40.

végül nem mint felnőtt jelent meg itt a földön, hanem mint kisdied ; nem volt öreg, de átélte, megszentelte az ifjúkort. Az ifjúkor az élet tavasza és az életszentség ott áll az élet forrásánál és az ártatlanság természetes értékeit bearanyozza. Szent Imre ifjú volt ; nem úgy tett mint Kain, nem az élet roncsait, utolsó óráit tette Isten oltárára, magának tartva meg a többi. Hanem Ábel tiszta lelkületével életének legjavát : ifjúságát ajánlotta, ajándékozta oda az Úrnak, ezért tiszta áldozatának lángja idáig világít. Mily kedvesek lehettek ministrációi Szent Gellért oldalán, mily hősiesek virrasztásai, mily csodálatosak imádságai !

Csak egy terület van, ahol az ifjúság versenyezhet a felnőttekkel, ahol náluknál nagyobb rekordot érhet el : és ez az életszentség területe. Ismertem édesanyát, aki nem tudott belenyugodni abba, hogy gyermekei felnőnek, hogy elvesztik az ifjúság báját, hogy nem szorulnak többé öreá. Az életszentség menti át az ifjúkor értékeit sértetlenül a férfikorba. Ez az átalakulás nehéz, kicsinyben az, ami az ókor pusztulása és a középkor születése volt. Elmúlik az ifjúság, feloszlik az Akadémia, ahol Cicero lábainál ültünk, összedől a Stadion, ahol erőinket mérték, a lélek távoli provinciáiban indulatok lázadása kel, megkereszteletlen barbár vágyak légiói gázolnak bele ifjúságunk Itáliájának földjébe ; eddig ismeretlen kísértések kalózhajóinak sárkányos orra szántja fel a lélek tiszta tükrét : sebj! csak kézbe a keresztet és hadd jöjjön a férfikultúra, építsünk román dómokat, lovagvárakat az ifjúkor szeplőtelen és éppen ezért erős talaján. Az a férfikor biztos, amelyik szeplőtelen ifjúságon épül, amint a magyar nép azért lett erős az idők láncolatában, mert első láncszemei : Szent István, Szent Imre, Szent Gellért aranyból voltak és közvetlenül Istenbe kapcsolódtak.

2. *Szent Imre herceg szent volt.* Mikor a szót kimondom : tiszta élet : látom első szent áldozások gyertyafényének reszketését, hallom első gyónók édes kis szívének dobogását, megjelennek előttem hófehér menyasszonyi uszályok, nyitott ablakon behajló virágos ágak.

Mit jelent szentnek lenni?

Ellenkezésben lenni a sátánnal és égi szempontok szerint igazodni el a földiekben. Mikor Szent Imre herceg homlokára hullt a keresztség vize, ő ellenemondott az ördögnek, az ő angyalainak, az ő pompáinak. Ellenemondani a sátánnak

nem nehéz, hiszen ő utálatos és személyével versenyez Krisztus személye. Ellenemondani az ő cselekedeteinek : ez sem nehéz, hiszen az ő cselekedetei gyalázatosak és versenyre kelnek velük Jézus csodái. De ellenemondani az ő pompáinak : ez nehéz, mert neki pompái vannak, Krisztusnak pedig csak durva jászola és kemény keresztje. A bűn általában ott lesz veszélyes, ahol szalonformákat ölt, ahol tudomány, egészség és kultúra címén ajánlja magát és teszi magát kívánatossá. Ide kell Szent Imre okossága, mely meglátta a sátán pompái között a nyomort, a rettenetes bért : ha leborulva imádasz engem — és viszont, amely meglátta Krisztus jászolának szegénységében a szeretet dús gazdagságát ; a kereszt keménységén túl pedig a kifoszthatatlan örök jóságot.

Másrészt Szent Imre herceg mindig égi szempontok szerint igazodott el a földiekben. Csak egy vonásáról szólok : az Isten Anyja iránti gyermeki hódolatáról. Mikor a kis Bernadettenek Lourdesban megjelent a Boldogságos Szűzanya és magát Szeplőtelen Fogantatásnak mondotta, a kisleány elment a lourdesi plébánoshoz és elmondta neki látomását. A plébánosnak volt egy szép Madonna-gyűjteménye, melyben a legnagyobb mesterek Madonna-képei megvoltak, ezt fellapozta a kis Bernadette előtt és rámutatva az egyes arcokra mindenütt megkérdezte : ilyen volt ő ? vagy talán ilyen? A kis Bernadette mindegyikre csak azt mondta : nem, ő sokkal szebb volt ennél ! sokkal szebb volt ennél ! Miután látta már az örök Szépséget, hitványságnak tűnt fel előtte minden más földi szépség.

Ugyanígy Szent Imre herceg is birta a földi és égi szépség abszolút mértékét és mikor az élet kísértő arcokat sodort eléje, nyugodtan mondta : Ő szebb, ő sokkal szebb ezeknél ! Erre van szüksége a mi ifjúságunknak is, hogy Szent Imre herceg példája szerint az Isten Anyjának szeméin át nézze a földi arcokat és csak az az arc, az a tekintet legyen értékes előtte, amely megközelíti az Isten Anyjának tiszta arcát.

3. *Szent Imre herceg magyar volt.* A művelt Nyugatot lakó néptestek között vannak germánok, vannak románok és vannak szlávok. A magyar nép kis, testvértelen sziget ezek közt a hatalmas fajok közt és mégis csodálatos tehetségű nép. Megvan a magyarnak a maga csodálatos történelme olyan malomkövek közt, mint a török meg a német ; meg-

van a maga irodalma, a maga zenéje, táncai, viselete, megvannak a maga hősei és megvannak a maga szentjei. Amint nem lefokozza, hanem megkoronázza az életszentség az ifjúságot, épúgy termékennyé, értékessé teszi az egész fajt, amely befogadja. Magyar uralkodói ideál Szent István király, őt kövessék a vezető körök. Magyar papi ideál : Szent Gellért püspök, ki életét adta juhaiért. Magyar katolikus asszonyi ideál : Szent Erzsébet asszony, — ki télen is rózsákat hord kötényében. Magyar katolikus katonaideál : Szent László király, aki igaz ügyet védett és igaz ügyért harcolt. Magyar katolikus leányideál : B. Margit, akinek fény volt a fején a Nyulak-szigeti kolostorban. És magyar katolikus ifjúideál : Szent Imre herceg, aki mint ifjú hal meg, aki királyi pompában Krisztus lelki szegénye, akinek imája, példája, szelleme van oly érték nekünk, mint Kinizsi, Toldy fegyvere. A magyar nép tehát igenis termelt szenteket, teremjen itt szentek, hősök nemzedéke. A magyar nép Istenáldotta nép, nagyasszonya a Boldogságos Szűz, énekein meglátszik, hogy előbb fejlődött ki vallásos, mint szerelmi lírája. Mi a mult folytatása vagyunk, legyen tehát lelkületünk is a magyar szentek lelkébe kapcsolódva, merítsünk erőt a multból a jövőre.

A magyar nép tragikus multját meghatóan emeli ki az a tény, hogy első magyar nyelvemlékünk egy halotti beszéd. A nemzet irodalmának első emléke ravatali beszéd ! De a nemzet jövője, az ifjúság : feltámadási ének. Intonálja, előimádkozza ezt nekünk Szent Imre herceg. Hogyan? Úgy, mint ahogyan a ministráció kezdődik : Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam : odalépünk az Úr oltárához, Istenhez, aki megvidámítja ifjúságunkat.

XXIV. vasárnap pünkösöd után.

Mennyország és pokol.

Ments meg engem Uram
Az örök haláltól !

Novemberben a túlvilág gondolatai töltik be az egyházi év liturgiáját. A föld is kiaszott, szomorú, várja halálát, a telet. Nincs rajta semmi szépség, elutasít mintegy magától és örök hazánk : a túlvilág felé irányul lelkünk érdeklődése.

A túlvilág állapotai közül a mennyország és a pokol az erény és a bűn végkifejletét mutatják.

Úgy a mennyországnak, mint a pokolnak természetét leírni, megvilágítani nem Dante fantáziája illetékes, hanem egyedül az evangélium szavai, amelyekben keresztül betekintésünk nyílik a túlvilág két hatalmas birodalmába. A mennyországról nyíltan mondja Szent Pál, hogy szem nem látta, fül nem hallotta és emberi szívbe még el nem hatott, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik. Ami pedig a kárhozatot illeti, a keresztút nyolcadik állomásán Krisztus azt mondja a rajta siránczó jeruzsálemi asszonyoknak: «Ne sirjatok rajtam, hanem sirjatok magatokon és fiaitokon, — mert ha ez történik a zöld ággal, mi fog történni a száraz ággal?»¹ Amiből az következik, hogy a kárhozat kínjai nagyobbak lesznek, mint a keresztre feszített Krisztus szenvedései.

Ami azonban a mennyei boldogságnak és a pokolbeli kínok lényegét igazán megvilágítja, az földi és örök életünknek alkotmánya, a hegyi beszéd preludiuma: a nyolc boldogság. A nyolc boldogság, mint nyolc nyitott ablak betekintést enged a mennyek országába, megvilágítja a mennyei boldogság elemeit és megjelöli azokat az erényeket, amelyeknek a mennyei boldogság a jutalma. A nyolc boldogság megfordítottja pedig: a nyolc boldogtalanság nyolcszoros betekintést nyújt a kárhozatba, megvilágítja a kárhozat kínjait és megjelöli ama bűnöket, amelyeknek büntetése a kárhozat tüze.

Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. És boldogtalanok a kevély gazdagok, mert ki vannak zárva a mennyek országából. Az örök boldogságnak egyik lényeges eleme tehát Isten országának, Isten boldogító javának boldog birtoklása; az erény pedig, amelyiknek ez a jutalma, a lelki szegénység, az alázatosság. A kárhozat kínjainak viszont első lényeges eleme az Isten országából való örök száműzetés, a bűn pedig, amelynek ez büntetése, minden bűn kezdete: a kevélység, mely magát gazdagnak tartja és javításra nem szorulónak hiszi. A lelki szegények, azaz az alázatosak joggal kapják kárpótlásul a mennyek országát, a kevély gazdagok viszont joggal záratnak ki abból, hiszen Krisztus szavai szerint elvették jutalmukat.

Boldogok akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak. És

¹ Luk. 23, 28.

boldogtalanok, akik Isten parancsait, tanításait, szentjeit lemosolyogják, mert örök vigasztalanságban lesz részük. Az üdvösség tehát az örök vigasztalásnak, jutalmazásnak helye és állapota. Az Ábrahám kebelébe jutott szegény Lázárról is azt olvassuk, hogy a túlvilágon vigasztaltatott. A kárhozat viszont a teljes elhagyatottságnak, vigasztalanságnak és kétségbeesésnek állapota. Akik tehát itt a földön sírtak akár magukon, akár fiaikon, akár Krisztus szenvedése iránti részvétből, ezért örök vigasztalást nyernek. Akik viszont komoly igazságok fölött gunyolódtak, mosolyogtak, mások szenvedéseinek láttán örültek, azoknak örökké tartó szenvedés, vigasztalanság a sorsuk.

Boldogok a szelídek, mert ők bírják a földet. Tehát boldogtalanok a durvák, a gorombák, mert az örök ígélet földjéről, a mennyországból egy talpalattnyival sem bírnak. Akik tehát itt a földön jogaikról a béke kedvéért sokszor lemondanak, akik követeléseiket szelidségből nem kényszerítették ki, ezért ők kapják a Krisztustól sokszor megígért földet az égben, melyen számukra a sok lakás épül. Viszont, akik itt a földön, hogy jogokhoz, vagyonokhoz juthassanak, erőszakosak, durvák voltak másokhoz, azokat a túlvilágon a kárhozatban gyötörni fogja mindenük elvesztésének, főként mennyországi polgárjoguk eljátszásának tudata.

Boldogok, akik éheznek és szomjuzzák az igazságot, mert ők megelégtettek. E csalhatatlan szent szavak szerint az örök üdvösség egyik lényeges eleme az örök kielégülés, a célhozjutás tudata, minden váagnak elcsendesülése és az ebből fakadó béke. Viszont a kárhozat boldogtalanosságának nagy tényezője az örök kielégítetlenség, a szomjúság, a bocsánat, a megigazulás, a lelkiismeret foltjainak eltüntetése felé, amely szomjúság azonban soha el nem csitul, el nem csendesül. Akik itt a földön lenézték azokat, akik az üdvösség vágyát komolyan ápolták magukban, akik magukat, mint tudósok igazsággal jóllakottnak gondolták és Krisztus egyszerű keresztyét ostobaságnak minősítették, azok most a kárhozatban folyton és hiába éheznek a mult elfeledését, hiába szomjazzák Isten kegyelmét, Krisztus sebeinek csak egyetlen csepp vérét, épúgy nem lesz részük ebben, mint a dúsgazdagnak, aki Lázár ujjahegyén hozott egyetlen vízcsepp után is hiába sóvárgott.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek. E szerint boldogtalanok az irgalmatlanok, mert ők sem része-

sülnek Isten irgalmában, csupán igazságosságának súlyát érzik. Akik tehát itt a földön másokhoz soha irgalommal nem voltak, akiknél e sajátosan keresztény erény: a könyörületeség teljesen hiányzott, azok Isten irgalmára sem számíthatnak többé. Akik kegyetlen testvérek voltak a tékozló ifjakhoz, azokhoz nem kegyetlen, hanem csupán igazságos lesz a mennyei Atya. Amint tehát a mennyország Isten emberhez ereszkedő irgalmasságának, megbocsátó jóságának helye az igazakra és a bűnbánókra nézve, épúgy a kárhozat Isten büntető igazságosságának végkifejlete azokkal szemben, akik, mint a könyörületlen szolga itt e földön, nem voltak könyörületesek szolgatársaikhoz.

Boldogok a békeeségek, mert ők Isten fiainak hivatnak. A mennyország tehát a zavartalan, állandó istenfiúság állapota. A kárhozottak viszont azért boldogtalanok, mert Istennek fiai lehettek volna, de Isten kitagadta őket. Minden béke és boldogság az istenfiúságból forrásokozik. Az ember és Isten viszonya nem baráti, nem jegyesi, nem házastársi, hanem atya-fiúi viszony. Isten malasztja révén természetfölötti vérokonság áll be Isten és az ember között, innét van rendben lelkünk egész organizmusa és innét a béke. Amint pedig már itt a földön a bűn, az atya-fiúi viszonyoknak: az istenfiúság állapotának meglazulása, megbomlása nyugtalanság, épúgy az Istentől kitagadottaknak, vagyis a kárhozottaknak sorsa örök békétlenség, boldogtalanság.

Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent. És boldogtalanok a tisztátalan szívűek, mert Isten látását örökre nélkülözniök kell. A mennyei boldogság lényege tehát Isten boldogító látása és bírása. A kárhozat kinjainak lényege viszont Isten boldogító látásának örök nélkülözése. Az erény viszont, amelynek Isten látása a jutalma, a tisztaszívűség, a bűn pedig, mely Isten udvarából, látásából örökké kizár, a tisztátalanság vétke.

Boldogok, akik üldöztetést szenvednek az igazságért, mert övük a mennyek országa. Tehát boldogtalanok a kárhozottak, akik földi életükben soha az örök élet felé nem vágyódtak, érte semmi áldozatot nem hoztak és minden igaz ügyért való szenvedést, világelőtti megszégyenülést elkerültek, mert ki vannak zárva Istennek házából. Krisztus Urunk a nyolc boldogság végén visszatér oda, ahonnan elindult: a mennyek országának boldogító birtoklására, vagy az abból való szám-

ízetés állapotára. Hogy mekkora jó Isten országának bírása és mekkora rossz az abból való száműzetés, világos onnét, hogy Krisztus mint az egész emberiség egyetemes vágyát jelölte meg az örök életet, mikor a Miatyánkba ezt is bele-tette : jöjjön el a te országod ! Akik tehát e világon az igaz-ság ügye miatt talán földi országokból számkivetést szenved-tek, azok Isten túlvilági országának teljesjogú polgárai lesz-nek. Akik viszont az igazság szolgálatában semmiféle keresz-tet nem hordtak, semmit sem verejtékeztek, semmit sem szenvedtek, azok a mennyországból vannak száműzetve.

A mennyországi boldogság tehát ezekből az elemekből áll : Isten országának bírása, Isten ígéreteinek teljesülése, az örök vigasztalásnak, megelégtetésnek, a zavartalan Istenlátás-nak, istenfiúságnak állapota és Isten irgalmasságának vég-leges, boldogító érvényesülése rajtunk. Az erények pedig, melyek a mennyek országára képesítenek : az alázatosság, szelídség, bűnbánat, irgalmasság, béketűrés, tisztaszívűség és az igazságnak áldozatos képviselte és vágya.

A kárhozat kínjainak pedig tényezői a következők : Isten országából való száműzetésnek, az örök vigasztalanságnak, az örök megelégtetlenségnek állapota, az istenfiúságnak, Isten látásának örök nélkülözése és Isten büntető igazságosságának érvényesülése. A bűnök pedig, melyek a kárhozatba visznek, a kevélység, Isten ügyeinek lenézése, semmibevevése, irgal-matlanság, földiekbe temetkezés, békétlenség, tisztátalanság.

Szent Erzsébet.

— Nov. 19. —

Az anyaszentegyház végtelenül bölcs, amikor most no-venberben ünnepelteti velünk a liliumok szentjét : Szent Imre herceget, a rózsák szentjét : Szent Erzsébet asszonyt és a dalok szentjét : Szent Ceciliát. Minél zordabbra fordul az idő, annál kedvesebbek a liliumok Szent Imre kezében, minél inkább pusztul az élet a kertben, annál csodásabbak a rózsák Szent Erzsébet kötényében és minél jobban hallgatnak a madárcák, annál kedvesebb a dal Szent Ceciliának ajkán.

November 19-én ünnepeljük Szent Erzsébetet.

Fekete keretet vont fehér alakja köré a történelem ; igazi sáros magyar november, melyben az ő feltűnő, pompás rózsái teremnek.

Atyja : II. Endre kiközösítéssel fenyegetve végre elindult keresztes vitézei élén a szentföldre. A III. Bélától örökölt pénzt már régen elköltötte, illetve testvére : Imre elleni pártharcokra fordította. A hadjáratban nem annyira buzgóság vezette, mint inkább hiúság és az útközben kínálkozó nagyszerű kaland : Bizánc elfoglalásának reménye. Míg odavolt, az ország itthon tönkrement, pénzügyeit zsidók vezették, az átvonuló keresztesek pedig behurcolták Keletről a testi, lelki nyavalyát : a pestist és az eretnekséget.

Anyját : Gertrudot úgy gyilkolták meg, míg Endre Halicsban eredménytelen háborúkkal töltötte az időt.

Hazája 1232 hamvazó szerdáján egyházi tilalom : interdictum alá került. A templomok kapuit bezárták, elnémultak a harangok országszerte, nem volt szentmise, búzaszentelő, egyházi temetés ; csak a kisdedeket és a haldoklókat részesítették szentségekben.

Róbert esztergomi érsek négy hónap múlva feloldotta az interdictumot, mert Endre javulást ígért. De ebből nem lett semmi. Hogy IX. Gergely pápa ki nem közösitette, — annak volt köszönhető, hogy akkor már a távoli Thüringiából leányának : Szent Erzsébetnek kezéből a jócselekedetek és csodák illata töltötte be lassan a világot. A pápa nem akarta elhomályosítani a szent emlékét azáltal, hogy atyját egyházi büntetéssel sujtja.

Ami pedig e szomorú időkben még megmaradt, azt Endre halála után tönkretette az ázsiai rém : a tatár. Nem csoda, ha az ebből az időből maradt legelső magyar nyelvemlékünk is koporsós szónoklat : halotti beszéd . . .

Maga Szent Erzsébet korán, még gyermekkorában elhagyta hazánkat. A középkori, ódon Eisenach városka fölött, hatalmas fenyőszálakkal csúcsáig borított hegykúpon, álomszerű romantikával emelkedik bástyaival és tornyaival Wartburg vára : a történelem emlékeinek patinás ékszerdoboz. Itt élt Szent Erzsébet, mint Lajos thüringiai őrgróf felesége. A jótékonyság, irgalmasság anyala volt ; a boltíves folyosók ma is az ő leereszkedő öleléseiről beszélnek, megvan még drága kis kápolnája, Magyarországból hozott kelengyés ládája, kis gyermekeinek bölcsője és egy sarokban a feszület, mely előtt virrasztott, imádkozgatott. Mikor férje II. Frigyes kereszteseivel a szentföldre ment és ott meghalt, — gonosz sógorai kitasztották télen négy árvájával a Wartburgból —

és a magyar király lánya, a thüringiai fejedelemasszony, csak istállóban talált éjszakai menedéket. De itt nem átkozódott az emberi hálátlanság miatt, hanem végtelen öröm töltötte el lelkét az istálló láttán, hogy hasonlóvá lehetett gyermekeivel együtt a mindenünnen elutasított, betlehemi istállóba betért szent családhoz. E fölötti örömeiben, — mikor gyermekei a szalmán elaludtak, fölkel, fölverte álmukból a közeli kolostorban a barátokat, hogy énekeljenek Te Deumot, tartásnak örömmel-teljes éjjeli litániát hálából Istennek e kitüntetéséért.

* * *

Ami Szent Erzsébet emlékét napjainkban különösen aktuálissá teszi, az egyrészt mostoha életkörülményeinek a mostaniakkal való feltűnő egybevágósága, hasonlósága ; másrészt jellemének kiemelkedő főérénye. És ez az, hogy gazdagságában tudott szegény lenni, szegénységében viszont végtelenül gazdagnak tudta és érezte magát.

Gazdagságában szegény volt, igazi lelki szegény, aki a föld javaihoz nem ragaszkodott, övé csak a mennyek országa. Nem azért süttetett naponta kilencszáz kenyeret, mert gazdag volt, hanem azért, mert szíve volt ; és nem azért segített minden szegényen, mert tele volt az erszénye, hanem azért, mert tele volt a szíve. Szegénységében nem esett kétségbe, sőt természetfölötti örömmel áradt el a lelke azért, mert magára vehette Krisztus egyenruháját : a szegénységet, mert saját testén is viselhette Krisztus kitüntetéseit : a sebeket, melyeket más szenvedőknél annyiszor gyógyított, annyiszor megcsókolt.

Ezért hiába, — mi biztosra vesszük, hogy a keresztény szeretet, mely szívmeosztást sürget és követel mindenkitől, — társadalmi bajok orvoslásában is többre fog menni, mint a csak vagyonmegosztást, erszénymegosztást követelő szociáldemokrácia, vagy kommunizmus. Az egyetemes, igazi krisztusi, felebaráti szeretetet nem fogja túllicitálni semmiféle új társadalmi berendezkedés. A kereszténység a dolog lényegét fogja meg : a szívet, — a szociáldemokrácia azonban csak a jelenséget, a következményt : a pénzt. A társadalom beteg, vérbajos kiütések jelentkeznek arcán és testén : nyomorúság, panamák, lázadások, forradalmak, agitációk, öngyilkosságok özöne. Minden próbálkozása a társadalombontó szociáldemokráciának nem más, mint a kiütések kezelése, gyógyít-

gatása, flastromozása. Ezek talán be is gyógyulnak, — de másutt biztosan újra fognak jelentkezni. Nem a kiütéseket kell gyógyítani tehát, hanem a vért magát. Erre pedig csak az illetékes, aki a vér forrását : a szívet meg tudja közelíteni és szeretetre tudja képesíteni. Vagyis a keresztény hit. Ezért több — még társadalmi viszonylatban is, a lelkiismeret, a szeretet által adott egy fillér, mint a törvénytől, vagy jogtól kikényszerített egy pengő. Mert a lelkiismeretet megkerülni nem lehet, a jogot és a törvényt kijátszani azonban nagyon könnyű.

Ez Szent Erzsébet emlékezetének tanulsága. A szegénységnek mindig több várnivalója van Szent Erzsébet alamizsnás, rózsás kötényétől, mint a szociálista, kommunista termelés éléstáraitól és magtáraitól.

DECEMBER.

TE VAGY a lassan-lassan múmiává aszó mult, aki az élettel már alig törődik. Egészen bibliás ember lettél, te vagy az öreg Simeon. Hajad, szakállad hófehér. Békés ezüst csenddel takarja be egykor frissen dobogó szívedet, melyben most a régi vágyak, mint föld alatt az állatok alusznak. Nem mozogsz, ott ülsz naphosszat az ablakmélyedésben, az öreg, puha, meleg karosszékben, legfeljebb, ha kezeid, lábaid : a csontos, üres faágak reszketnek. Szeretsz mesélni esténként, beszélsz ifjúkorodról, gyermekéveidről, ilyenkor felénk árad a régi világ sok-sok hangulata, mint a kandallóban hamvadó parázsból a messze vándorolt nyár. Mi, unokáid, öledbe kapaszkodva, azután lassan lábaid elé a szőnyegre lecsúszva, ujjunkat szánkban felejtve hallgatunk, mikor mesélsz a hajdani fényes paradicsomról, az élet fájáról, Ádámról, Éváról.

Sokat imádkozol. Imádságod egyforma, de soha meg nem únod, már kora reggel, hajnali sötétben mondogatod : Rorate, rorate !

Te vársz Valakire, ez tartja még benned a lelket. Vársz egy csodálatos dátumra, egy angyaloktól énekszóval hozott égi hírre, vársz egy fényes éjszakára, majd mikor mézzel folyók lesznek az egek. Mindig egyfelé : Betlehem felé nézel, lesed : fölkelt-e már a hajnali szép csillag, várod a nagy királyt, az Eljövendőt. Tudod, hogy nem fogsz meghalni addig, napjaid ugyan egyre jobban rövidülnek, de bizol-bizol tovább, életed folytonos ádvént, imádságod a régi rorate.

Mikor azután elballag ablakunk alatt az öreg Mikulás roskatag alakja hatalmas batyújával, jégcsapos bajuszával, zuzmarás szakállával, már tudod, hogy nemsokára megjön Ő. Mikor feltűnik az égen a fényességes szép Hajnal, tudod, hogy angyalkezek nyitják már a mennyország ajtaját : annak vékony nyílásán árad ki a hajnali fény. Olvasgatod boldogan erősödő gyerekes örömmel, mint egykor kiskorodban : hányat alszunk még odáig? Meséled, hogy esténként azért vörös az

égnek alja, mert ott égi kezek sütik a karácsonyfa süteményeit. Biztatgatsz, hogy már fészülködnek aranyfésűvel angyalok, hogy kihulló, ragyogó hajszálaikkal telecsillogják karácsonyfáinkat. Mondod, hogy angyalok bélelik puhára most mindenfelé az utakat, pólyázzák fehérbe az egész világot, hogy utat készítsenek az Eljövendő csilingelő, csengős szánkójának. Elmeséled mi mindent fog hozni: aranykulcsokat Péternek, négy új képeskönyvet: az Evangéliumot, benne a Miatyánkot, egy csodálatos új iránytűt: a keresztet, nyolc szelencében boldogságot, adósságunk törlesztésére sok pénzt, hét aranyskatulyában szentségeket, öt égő rubínékszert Tamásnak és mindannyiunknak ünneplős új, mennyegzős ruhát...

Mikor pedig beköszönt a csendes éj, a boldog éj, mikor a havas, tiszta völgyek fölött összecsókolóznak kis templomok harangjai, — csodálatos, te is felcihelődsz és eljössz velünk éjféli misére. És ott hogy énekelsz! Kiemeled a Szűzanya engedelmével az isteni Kisdedet a jászolból és énekelsz, dalod fiatalos, hatalmas szárnyalással tölti be templomunkat: a kék boltíves eget, oltárunk gyertyái, a csillagok pedig megremegnek belé! Énekelsz: «Most már bocsásd el, Uram, a te szolgádat békességben, mert látták szemeim a te üdvösségedet!» Ezt vártad és megérted! Ó, hála, hála! Istennek dicsőség, embernek békesség!

Aztán hazajössz, de nem ülsz vissza az öreg székre, hanem csendesen lefekszel. Hiába sírnak körülöttesz unokáid: az aprószentek; lassan, égi békével megáldasz valamennyiünket. Halálod boldog, csendes, édes elszunnyadás. Kiaszott testedet a Kisded maga mellé veszi jászolába: ez a te koporsód, koszorúdat karácsonyfák pótolják, szemfedőd meleg: a Gyermekek pótyája, ravatalod gyertyái pedig a karácsonyfán égnek. Boldogan haltál meg, öreg December, agg Simeon. Temetésedet a legnagyobb ünnepélyességgel maga Szent Szilveszter pápa végezte. Mindnyájan ott voltunk, megsirattunk, mert szerettünk téged. Kihűlt testedet a mulandóság temetőjébe tettük le örök nyugalomra.

ÁDVENT.

Ádvent első vasárnapja.

Ad te levavi...

Hozzád emelem
Szómat Istenem,
Tégedet vár lelkem,
Hogy oltalmat nyerjen,
Jöjj el, édes Üdvözítőnk!

I.

Jászol és kereszt.

Az Anyaszentegyházban a szent idők csodálatosan mély vonatkozásban vannak egymással. Így az egyházi év két fókusza : a jászol és a kereszt, valamint a körük csoportosuló két szent idő : az ádvent és a nagybőjt nem külön idegen világok, hanem szorosan összetartozó rokonok. Ami ezt a két szent időt összeköti, egymáshoz hasonlóvá teszi, az a bűntől való szabadulásnak : a megváltásnak a gondolata. Karácsony a megtestesülésnek, húsvét a megváltásnak ünnepe ; ádvent tehát úgy viszonylik a nagybőjthöz, mint a megtestesülés a megváltáshoz, mint a kezdet a folytatáshoz. Ha azonban mélyebben tekintünk ádvent télies kódébe, nagybőjt lila homályába, nagyon mély értelmű vonatkozásokra, ellentétekre és hasonlóságokra akadunk.

1. Már az ókor egyik bölcse : Herakleitos tapogató elmével megsejtette azt, amiről Jákob álmodott : valami kettős áramlást, kétszeres közlekedést az ég és föld között ; két utat, melyek közül az egyik a földről emelkedik az égbe, a másik az égből ereszkedik a földre. E kettős út tényleg megvalósul és találkozik egymással : ádventben az ember keresi az Istent, nagybőjtben pedig az Isten keresi az embert.

Ádvent tehát az embernek Istenkeresése, az emberiség nagy lépcsőimája. Az ember elindul szívében a paradicsom emlékével és a mennyország vágyával Istent keresni a siralmask völgyében. De amíg a tékozló fiú legalább az utat tudat

hazafelé, addig nekünk ezt is kérnünk kell : vias tuas Domine demonstra mihi : a hozzád vivő utat mutasd meg nekem, Istenem ! — hangzik fel ádvent első vasárnapján az ének. Ebben az Istenkeresésben azonban az ember nincsen egyedül, vannak vezérei. Advent kódéból három dicsőséges alak lép elő, ők segítenek nekünk Istent keresni és megtalálni. Izaiás próféta, az ószövetség evangélistája, Keresztelő Szent János, az Úr előfutára és a szeplőtelenül fogantatott Szűz, Krisztusnak anyja. Izaiás halad az Istent kereső emberiség élén, benne sír fel az Istent elhagyott embernek elégtelensége, üressége. Ő az, aki a Betlehem felé vivő utat nyomozza a bűn süppedő homoksvatagában, aki felkiált : «Bár szakítanád Uram szét az egeket és leszállanál!»¹ — tőle tanultuk az ádventi dalt : Harmatozzatok egek : Rorate coeli ! Később a célponthoz közelebb átvesszi a vezetést az Úr előhírnöke, Keresztelő Szent János. Ő folytonos kitartásra int : «Egyengessétek az Úrnak útjait»,² hordjátok le a kevélység hegyeit, hisz elveszik a kilátást Betlehem felé ! A cél előtt veszi át a vezetést a tiszta Nő, a megígért Asszony, aki ellenkezésben van a sátánnal és ivadékaival, aki szeplőtelenül fogantatott, aki mint tiszta galamb kivezérli az emberiség sokat vert béréjét a szennyből, az árból az újszövetség Ararát-hegyére. Ő az Istennel való találkozásnak : a megváltásnak reménye, akit nem lehet szebb névvel illetni, mint ezzel : «Die antizipierte Erlösungswelt». Ő a fényességes szép Hajnal, akit a hosszú éjszaka után követni fog már a világ világossága : Krisztus. Ő az, akinek kíséretében célhoz érünk, Istent megtaláljuk. Betlehem az a csodálatos hely, ahol megpihenhetünk a jászol előtt és ami érték vándorlásunk alatt szegény lelkünkben megmaradt, azt kibonthatjuk a megtalált Isten előtt, aki kisdeddé lett és itt van közöttünk. Ezért vannak képviselve Betlehemben az összes Istenkeresők : pásztorok-királyok, zsidók — pogányok, igazak — bűnösök, férfiak — nők, gyermekek — felnőttek, angyalok — állatok. A csillag pedig az Istent kereső emberiség utolsó vezére, nem halad tovább, hanem «megállta a hely fölött, ahol a Gyermekek vala».³

Ez az egyik út : ádventben az ember keresi az Istent.

Nagybőjt a másik út : itt Isten keresi az embert. Ez Jákob lépcsőzetének másik oldala, ahol felülről lefelé áramlik

¹ Izaiás 64, 1.

² Máté 3, 3.

³ Máté 2, 9.

Isten ereje, kegyelme. Krisztus : az emberré lett Isten keresi itt a bűnösöket, mint örök Magvető kalászeit, mint jó Pásztor juhait.

Ezért a nagybőjt Evangéliumaiban Krisztus hegyeken, magaslatokon jár, hogy tekintete belásson utánunk messze a siralom völgyébe. Ezért jelenik meg Krisztus nagybőjt első vasárnapján a kísértések hegyén, ahonnan belát azokba az országokba, amelyeket nagy kevélyen sajátjának mert mondani a sátán. A második vasárnap Evangéliumában még magasabbra lép : a Tábor hegyére, ahol ragyogó színváltásban az ég magasaiba nyílik kilátás. Megjelennek az emberiség nagy ádventjéből : az ószövetségből Mózes és Illés ; Mózes leteríti lábaihoz a parancsolatok kőtábláit, jelölve annak, hogy ezeket Krisztus tökéletesítette, Illés átadja a jövődölések tekercseit, kifejezésül annak, hogy ezeket Krisztus beteljesítette. Hogy pedig az egész emberiség tudomásul vegye, hogy Krisztus személyében tényleg az Isten keresi az embert, megnyílik az ég és hallatszik Isten igazoló szava : Őt hallgassátok! Nagybőjt negyedik vasárnapján Krisztus a kenyérszaporítást is hegyen műveli, hogy mindenkitől látva magához édesgesse jótéteményeivel a lelkeket. Énekelve megy az Olajfák hegyére verejtékezni és sírni, hogy megtalálja az embert, akinél a férfi sorsa a verejték, az asszonyé a könny. Végül fellép a legnagyobb magaslatra : a Kálváriára, hogy a boldogságok hegyén ígérteket itt : a kínok hegyén váltsa valóra, hogy mint jó Pásztor átvegye őrhelyét, mint örök Mester magas katedróját, mint Istenember halálos ágát és mint Király az ő trónusát.

Ádventben az ember kereste az Istent, nagybőjtben az Isten keresi az embert. Ádventben ott sír az ember rorate imája Isten után, nagybőjtben felhangzik az Úr előképének: Jeremiásnak siralma és a megfeszített Krisztusnak panasza.

Ez a másik út : az újszövetségben az Isten keresi az embert.

E két csodálatos út talán azért valósult meg előttünk először történetileg és azért áll elénk mindig újra az egyházi év liturgiájában, hogy azután ugyanúgy megvalósuljon bennünk egyénileg. Az egyén üdvösségrendje ugyanis szintén a két útnak : a természet és a kegyelem útjának találkozásán múlik. A természet útja az én utam, ez ugyanaz, ami az ádventé, az ószövetségé : keresni Istent az értelem, az akarat útjain, alulról fölfelé. A kegyelem útja Isten útja, ez ugyanaz,

ami a nagybőjté, az újszövetségé: itt Isten keres engem; kinyilatkoztatások magaslatain és titkok mélységein értelmet, kegyelmi indításaival akaratomat. Ahogy a két út találkozásánál létrejött az újszövetség, úgy a természet és kegyelem útjainak találkozásánál létrejön bennünk az Isten országa.

2. A másik mélyenjáró vonatkozás a két szent idő között: ádvent és nagybőjt között a két időnek jelszavában van. Ádvent első vasárnapjának Evangéliumában elhangzik az ádvent jelszava: emeljétek fel fejeiteket! *Levate capita vestra*¹! Hamvázószerdá szentmiséjében viszont felhangzik a nagybőjt szózata: alázzátok meg fejeiteket: *humiliate capita vestra*!

Honnét e különbség?

A bűn hatása, következménye kettős: bizakodó remény a bocsánatban és őszinte megszegyenülés a bánatban. Ádventben reménykedő szemmel nézünk előre: ezért emeljük fel tekintetünket; nagybőjtben megszegyenülten tekintünk a múltba, ezért bűnbánóan lehajtjuk fejünket. Hogy a bocsánatba vetett reményünk vakmerő bizakodássá ne váljék: ettől óv meg a kised Jézus: ádvent királya; hogy a bánat kétségbeeséssé ne fokozódjék, ettől pedig megőriz a megfeszített Jézus: a nagybőjt fejedelme. Ádventben az eget harmatozását lessük, ezért fölemelt fejjel járunk, nagybőjtben Krisztusnak értünk a földön elszórt verejtékcseppjeit, könnycseppjeit és vércseppjeit keressük, ezért lecsüggesztett fejjel botorkálunk.

3. A harmadik vonatkozás ádvent és nagybőjt között az, amit a jászol és a kereszt gazdag viszonya rejt.

a) A jászol az öröm puha fészke, a kereszt a szenvedés jelvénye, zászlaja.

A jászol mély, a kereszt magas. Az öröm a lélek mélyébe hatol, a lelket gazdagítja, kibéleli, medrében elringatja, békéssé teszi. Ezért az öröm szimbóluma: a jászol mély. A szenvedés ellenben felemagasztal, kiemel önzésünk sziklás talajából, kitarja karjainkat mások felé, megtanít magunktól elvonatkozni, ellenségeinkért is imádkozni, földi dolgokat magasból nézni. Ezért a szenvedés eszköze: a kereszt magas. Az Üdvözítő Krisztus két világ egy foglalatban, Isten és

¹ Lukács 21, 28.

ember egy személyben, egyaránt meglakja a mélységeket és magasságokat, az öröm jászolát és szenvedés keresztjét. A jászol mélye titkokat rejt, a kereszt magassága igazságokat nyilatkoztat ki. Istennek tehát minden kinyilatkoztatása egyúttal titok és minden titka egyúttal kinyilatkoztatás. A titok érzete váltja ki belőlünk az alázat erényét: ez a mélység, a kinyilatkoztatás lángja szítja bennünk a szeretet lelkendező érzését: ez a magasság.

b) Megható a Megváltó programja Abdiás ajkán: «Parvulum dedi te et contemptibilem . . .»¹ Megtestesülés: ez a Kisdédé és megváltás: ez a Megvetetté. Az élet roncsait két dolog javítja csak ki: az alázat kisdedsége és a szenvedés megvetettsége. Az első a lelket önmagában teszi gazdaggá, a második pedig az emberek között teszi a jóságot tényezővé. Krisztus Urunk is előbb az alázat kisdedruháját vette magára, azután a latrok közé számíttatott, hogy nagygyá neveljen minden kicsinyt és hogy értékessé avasson minden szenvedést.

Alázatosnak: kicsinynek kell lennem, ezt prédikálja a jászol. Nem szabad rólam tudnia a világnak, tartsanak csak ács fiának, legyen fogadtatásom istálló, első közönségem állatok és pásztoraik, legyen helyem a városon kívül, legyen ruhám a pólya, ne legyen védelmem, kényelmem, elismerésem semmi. És mégis ebben az eldugottságban legyen minden örömöm, befelé koncentráltságom, gazdagodásom. Kisdedségem sok nagy isteni vonás fátyla, némaságom tudós bölcsességnek leple, másokra szorultságom pedig erő. Jó itt az istállóban, a jászolban, az alázatosságban: parvulum dedi te . . .

Másrészt nekem is szenvednem kell, nem elég az alázatosság kisdedsége, szükséges a szenvedés megvetettsége is. Az alázatosság önmagunkba koncentrálni, a szenvedés ellenben, mint megvetettet, mint utolsót piacra állít. Az alázat jászola így beszél: nem tudnak rólad; a szenvedés keresztje ellenben így: tudnak rólad sokan, mint latorról. Az alázat gyűjti és jászolba, pólyába rejtje értékeinket, — de legalább vannak ilyenek; a szenvedés keresztje azonban leszakítja rólunk a tisztesség ruháját, átszegezi a jótékonyság kezét, megver, kifeszít, kicsúfol, kigúnyol, szívenszúr. És mindezt nyilvánosan teszi, latrokkal egysorba taszít és magasra emel, hogy mindenki lásson. Contemptibilem dedi te in gentibus . . .

¹ «Kicsinnyé teszlek téged és megvetetté.» Abd. 1, 2.

Csak az alázat tud értékeket gyűjteni, rejtegetni és viszont csak a szenvedés tud önzetlenül értékeket piacra dobni, tényezőkként szerepeltetni. Az első advent, a másodikat nagybőjt tanítja.

c) Egy másik csodálatosan mély vonatkozás advent és nagybőjt, a jászol és a kereszt között, hogy a jászol a béke szimbóluma, a kereszt pedig a harc fegyvere. Az Úr Jézus egyénisége és az Evangélium szelleme egymásbakapcsol ilyen ellentéteket, épúgy, mint ahogyan összebékíti a külsőt és belsőt, a tartalmat és formát, a törvényt és szabadságot, az általánost és az egyénit, a természetet és a természetfölöttit.

Krisztus Urunk sokszor említi, hogy a béke az ő kincse, az ő ajándéka. Születésekor be van zárva Janus temploma: béke van. Angyalok békét énekelnek jászola fölött, később boldogok az ő ajkán a békességesek, mert a béke bennünk Isten gyermekségének záloga. A feltámadás utáni sokszoros köszöntése: Pax vobis. Békesség nektek!

Másrészt övé a harc: már mint kisdéd küzd a hajléktalansággal, a sötétséggel, a sivataggal, az életveszéllyel. Később tanítja: nem békét jöttem a földre hozni, hanem harcot. Tűzet is említ, amelyet felgyújtani akar. Mondja: ő meggyőzte a világot. Küzd a kísértővel a pusztában, iszonyú tusát vív a gyengeséggel, a szenvedések az Olajfák hegyén, a kereszten pedig egyszerre négy ellenféllel küzdött: a bűnnel, a halállal, a sátánnal és a pokollal és mindnyájukat legyőzte egy Szent Mihályénál külön párviadalban, ütközetben.

Az ő ajándéka tehát nemcsak a béke, a jászol, mely fölött csillag világít és ének szárnyal, hanem a harc is, a kereszt, mely körül reng a föld, elsőtétedik a nap, megrepednek a kősziklák.

De Krisztus a békét és a harcot nem két ellenség gyanánt hozta a földre, melyek ha egy szerzótól is, de külön időben gyakorolhatók, élvezhetők, — hanem mint édestestvéreket hozta őket a karácsonyfa alá, a béke a hüvely, a harc a kard, mely a hüvelyben pihen.

Krisztusnak minden békéje harc és minden harca béke.

Krisztus Urunk minden békéjében ott van a harc vonása. A béke nála nem tehetetlenség, önző filiszter háborítatlanság, hanem a lelki szabadságért vívott harc eredménye. Betleheme mi más, mint küzdés a nyomorral, állatok sorsával, élet-

veszéllyel, sivataggal, éjszakával? A békességesek boldogok, de mi az ő békéjük ára? Harc az őket megbotránkoztató kezekkel, lábakkal; odanyújtása a bal arcnak ahhoz, aki a jobbot megütötte. Az utolsó vacsora: *pacem meam do vobis*¹ körül ott izzik az éjszakai és a nagypénteki haláltusa, a feltámadás utáni Pax pedig a dicsőséges csatában kapott sebekből sugárzik elő.

Helytelen tehát, mikor életem csendes óráira visszagondolva békére vágyom. Béke alatt azt gondolom, hogy senki se keressen, háborítson, éljek magamnak, a csendnek, a zenének, az áhítatnak. Mindez nem béke, hanem önzés. A békét nem lehet elválasztani a harctól, mely megelőzi, mely mint a pihe-nést az előtte járó munka, — édessé, értékessé, maradandóvá teszi.

Vállalom tehát a harcot, mert akarom a békét.

Visszont másrésről: Krisztusnak minden harca béke. Miután a pusztában küzdött az éhséggel és a kísértővel, angyalok jöttek és szolgáltak neki. Az olajfákhegyi éjszakai tusa végén angyal jön a vigasztalás kelyhével, ki összeszedi véres verejtékét. A keresztúti tizennégy stációs harcban Veronika kendője, Cirenei Simon válla, a résztvevő jeruzsálemi asszonyok könnyei a béke állomásait jelentik. Kereszten vívott csatájában pedig mennyi béke, mennyi fonséges megnyugvás: lehajtá fejét és Atyja kezeibe ajánlotta lelkét. Ime: a Krisztussal együtt vívott harcnak végtelen jutalma a béke.

Nem szabad betegségre, kísértésre, halálra csak sötétben gondolnom. Csak *qui spem non habent*:² akiknek nincs reményük, azok félnek reménytelenül, azok látják a harcban egyedül a sebeket, a port, a füstöt és nem érzik a mögötte álló, utána következő édes békét. Nem szabad csak sötétben dolgoznom. A munka is fegyver, ha forgattam, követi a béke. Az imádságban sem szabad hosszúságra, fáradságra gondolnom, mert éreznem kell az angyaloktól hozott isteni béke enyhülését.

A jászol fölött tehát ott borong a kereszt árnyéka.

A kereszt légkörében pedig ott árad a jászol melege, csendje.

Istenem, segíts mindkettőt a te kíséretedben átélni!

¹ «Az én békémet adom nektek.» Ján. 14, 27.

² I. Thess. 4, 12.

d) A születő Krisztus környezete a barmok, a haldoklóé a latrok. Micsoda szomorú, lefokozott kerete ez a születés bájának és a halál tragédiájának! Az isteni Kisdéd állatok lakhelyén, istállóban születik, emberi disz, pompa helyett fogadják őt az állatok. A haldokló Krisztus pedig a Koponyák hegyén, a kivégzések színterén, az emberiség alja, söpredéke: latrok között szenved kinhalált a kereszt kemény, halálos ágyán.

Talán azért történt ez így, hogy kifejezően megmutathassa nekünk Krisztus, hogy ő mindenkié. Hogy ő Isten Báránya, ezt mondják a barmok; és hogy ő az, aki elveszi a világ bűneit, erre utalnak a latrok. Hogy ő a paradicsom visszaállítója, ahol az állat és az ember együtt laktak és összehatórja a pokol kapuinak, kiszabadítója, paradicsomba vívője latroknak, kiket már csaknem elnyelt a kárhozat szája. Ezért borulnak le a koronás királyok a barmok lakhelyén és ezért vallják sokan a hitetlenek Isten Fiának a latrok között halál-tusáját vívó Istenembert.

e) Krisztus éjjel születik és nappal hal meg. Születésekor fény támad napkeleten a csillagtól, az istálló fölött leszálló angyalok szárnyán szintén ott remeg az ég megnyílt ajtajának fénye. Mikor pedig meghal, elsötétül a nap és a nappalt felváltja az éj.

Ez azt akarja mondani, hogy az isteni jóság az éjszakát is nappallá tudja tenni, az emberi gonoszság viszont a nappalt is éjszakává tudja sötétíteni. A karácsonyéli világosság fénye elvakítja a gonoszság sötét szemét, a nagypénteki sötétben pedig feltámadnak a rossz lelkiismeretnek halottai és e temetői rémek ijesztik halálra. A karácsonyéli fényben csak egy sötét pont van, Heródes király fekete lelke, rothadó szíve; a nagypénteki sötét délutánban pedig csak egy világos folt van, Krisztus szent testének sápadt pergamentje, melyre vérrel, szeggel írták meg az újtestamentum okmányát.

f) A kisdéd Jézust a Szent Szűztől készített pólya fedte, védte, kötötte, a megfeszített Jézustól pedig minden ruháját elvették és ruhátlanul szenvedett kinhalált a kereszten. A pólya bekötöttséget, megkötöttséget jelent, a ruhátlanság viszont teljes szabadságot, küzdésre való alkalmasságot, korlátozatlanságot. Vannak, akiknek egész élete alázatos alkalmazkodás, ezeknek példa a pólya zártsága, vigasztalása a jászol keskenysége, az istálló alacsonysága, kicsinysége. És

vannak, akiknek meg állandó önelhatározást kínál az élet, irányítással, tanáccsal nem szolgál; ezekenk példa a Megfeszített ruhátlansága, vigasztalás a keresztnyíltsága, fedetlensége.

A pólya: az egyéni élet; meleg, bizalmas, kedves. A keresztnyíltsága: a nyilvános élet; kiszolgált másoknak, pórőre vetkőztet le és legeldugottabb hibáinkat is kiipletykázza, elhíreszteli.

Az Úr Krisztus mind a két életformát bemutatta: pólyába takarva pihent a jászolban és ruhátlanul függött a keresztnen. Istenem! Tedd magánéletemet olyanná, mint a kis jászol: legyen szegényes, azaz alázatos, szűk, azaz a nyilvánosság dicséretére semmi igényt nem tartó. De mellette tartalmas, meleg, édes, értékeit, mosolyát, szavait csak enyéim hallják, mint ahogyan téged a jászolban csak Szűz Mária és Szent József hallottak. A nyilvános élet nyomorúságait, nyílt sebeit, töviseit, ruhátlanságát pedig segíts — keresztnen függő jóságos Jézusom, tőled tanult és kölcsönzött erővel — viselni, mint a feltámadás, az égbevitel, a megdicsőülés előzményeit!

II.

A Pünkösdi utáni utolsó, XXIV. vasárnap introitusa így hangzott: «Dicit Dominus; ego cogito cogitationes pacis et non afflictionis; invocabitis me et ego exaudiam vos et reducam captivitatem vestram de cunctis locis»¹ Communiója megismétli ezt az isteni biztatást: «Amen dico vobis, quidquid orantes petitis, credite quia accipietis et fiet vobis».²

Ez mintegy Istennek önmagával folytatott magánbeszédje, amelyben előre látja, hogy a novemberi megpróbáltatások mégis csak meg fognak alázni minket és odajutunk, hogy segítségül hívjuk őt: Invocabimus eum, aki nem a további sanyargatás: afflictio bosszúálló gondolatait ápolja, hanem a béke áldásait helyezi kilátásba nekünk.

Egy hét múlva: advent első vasárnapján már vissza is

¹ «En a békességnek és nem a nyomorgatásnak gondolatait gondolom felöletem... segítségül fogtok hívni engem és könyörögtök nekem és én meghallgatlak titeket... visszahozom foglyaitokat... minden helyről.» Jer. 29, 11 sk.

² «Bizony mondom nektek: mindazt, amit imádkozva kértetek, higgyétek, hogy megnyeritek és megleszen nektek.» Márk. 11, 23 sk.

kiáltunk : «Ad te levavi animam meam, Deus meus in te confido, non erubescam . . . vias tuas Domine demonstra mihi et semitas tuas edoce me.»¹ Ime beteljesült Isten jóslata : békevágyunk győz és Betlehem felé az utat, az ösvényt keressük, hogy ott megkérjük Istent ,oldja meg fogságunk bilincsét : reducat captivitatem nostram.

Imádságunk kettős óhaj : Rorate coeli és aperiatur terra. Az első az égtől várjuk, a másodikat a földtől. De Isten jósága annyira biztató, hogy ez a kérés-óhaj a Communioban már biztos reménység : Dominus dabit benignitatem : az ég harmatozását Isten fogja megadni ; et terra nostra dabit fructum suum :² a föld pedig meg fogja teremni az ő sarjadosását : Máriát. Majd Betlehemben Isten is kibontja szívét és valóraváltja, amit annyira óhajtunk : et in terra pax . . . békesség a földön.

A szentleckében az Anyaszentegyház hatalmas ádventi programot ad, amikor Szent Pálnak a rómaiakhoz írt leveléből azt a részt olvastatja fel, amely Szent Ágostont megtérítette és pogány piacok rétorából a kis járszol lovagjává tette. Nekem is szól erre vonatkozólag a Tolle-lege ; ez fog elvonni engem is a bűnös élet Karthágójából, ahol mindig kísértésbe, bűnalkalomba botlok, a szent ádvent Cassiciacumába.

«Itt az óra az álomból fölkelnünk, mert most közelebb van a mi üdvösségünk . . . Az éj elmúlt, a nap elközelgett. Vessük el tehát a sötétség cselekedeteit és öltözzünk a világosság fegyvereibe . . . Nem mértéktelenségben és részegeskedésben, nem ágyasházakban és szemérmertlenségekben, nem versengésben és irigykedésben, hanem öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba és a testet ne ápoljátok kívánságok szerint.»³

Itt fel van sorolva minden bajom : az álom, azaz az erkölcsi tudat ébersége helyett a félálom bizonytalansága. A sötétség cselekedetei : zúgolódás, imádságtalan élet, lustaság. Mértéktelenségek, szemérmertlenségek, gyűlölködés, hangozóság, kényelemszeretet, hazugság. Mindebből ki kell tisztulnom ádventben. Az álommal szemben virrasztani fogok,

¹ «Hozzád emelem, Uram, lelkemet, én Istenem tebenned bízom, meg ne szégyenüljek . . . Utadat mutasd meg nekem, Uram és ösvényeidre taníts meg engem.» Zsolt. 24, 1 skk.

² Zsolt. 84, 13.

³ Rom. 13, 11 skk.

ott hagyom az ágyat és hajnali sötétségben roratére járok. A sötétség cselekedeteivel szemben fölveszem az imádság, a szeretet, az áldozatosság fegyvereit. A mértéktelenséggel szembeállítom a bűntöt; kényelemszeretetemet megfélemezteti az istálló és a jászol közelsége és most adventben nem tekintek más ruhátlanúságra, mint a kisded Jézus és a megfeszített Jézus ruhátlanúságára.

Mindentől meg kell tisztulnom. De ez csak negatív munka; öltözködjetek Jézus Krisztusba, ez a pozitív teendő.

Tehát Krisztus az eszme, életem ezt az eszmét kifejező anyag, az ihlet pedig az ő malasztja, kegyelme. Igazzá kell tenni életem anyagát, át kell adnom magamat az ihlet finom, gyengéd, illatos kezének és nem szabad kímélnem az önfegyelmzés vésőjét, nem szabad lanyhán tanulmányoznom az eszmét: az Úr Krisztus Jézust.

E tanulmányozás az imádság, e vésés pedig az önlegyőzés, önmegetagadás.

III.

Oly meghatározó szent hitünk tana, mely szerint az élet kezdete, kiindulása a paradicsom, végpontja, célbaérkezése a mennyek országa, a kettő közötti út pedig mégis csak siralmak völgye. Itt a könnyek völgyében botorkál, zarándokol az ember és a boldogságvágy szívében nem más, mint egyrészt a paradicsom emléke, másrészt a mennyország reménye.

Ebbe a siralmak völgyébe várjuk most adventi virradatban, szürkületben az Eljövendőt és az ő tisztaságos anyját, Máriát. A Boldogságos Szűz Mária visszafelé mutat: a paradicsomra és szeplőtelen fogantatásával megmutatja nekünk, hogy milyen az Isten eredeti tervei szerinti, bűntől el nem rontott ember. A gyermek Jézus pedig előre mutat: a mennyek országára, melynek ösvénye keskeny és kapuja szűk, de amely a siralmak völgyének biztos folytatása.

A perzsa vallásról olvasom, hogy szentnek tartja a folyóvizet és átkozottnak a tengert. Megokolása az, hogy a folyóvizek az ég vizei, hiszen esőből lettek, ezért édesek; míg a tenger a föld vize, azért keserű, azért van tele nyugtalansággal, viharral, sötétséggel, titkokkal, katasztrófákkal. Tehát még a pogány néphit is az égből várta az üdvöst, az édest, a tisztát, az enyhét adót, a földről tudta, hogy átkozott és hogy mindennek ellentéte.

A mi szent hitünkben, mióta Krisztus: az Isten egy földi anyának: Máriának karjain megjelent, nincs többé ilyen mély ellentét az ég és föld között. A kised Jézus, az ég harmatozása, a Boldogságos Szűz pedig a föld sarjadozása. Mikor Betlehemben először szorította magához a Szűzanya az ő kised Jézusát, akkor békült össze az ég és a föld, akkor ölelkezett össze Isten dicsősége és az ember békessége.

Ha tehát nyom is bennünket a peccatum mundi, ez a szörnyűséges teher, lesz, aki levegye rólunk: az Istennek Báránya. És kis idő múlva itt van már közöttünk Mária, a Megváltónak anyja. Csak akkor tudok remélni a Megváltóban, ha előbb tudok hinni Máriában. Ó, hitünknek anyja, ki a remény testamentumát a hit országára változtattad át, légy velem, engedd, hadd segítsem Jézuska ruháit varrni és legyen minden gondom a még hiányzó, de már eljövendő kised Jézus. Fogadj meg bölcsőringatónak, istálló kitakarítónak, jászolgondozónak advent négy hetére és fizetésem legyen, hogy csak egyetlenegyszer megcsókolhassam karácsonyeste majd a tőled született Jézuska kis kezét!

Ádvent második vasárnapja.

Populus Sion...

Ébredj ember mély álmodból,
Megszabadulsz rabságodból,
Közelít már üdvösséged,
Eltöröltetik vétséged.

I.

Most adventben az Anyaszentegyház, Krisztus szerelmes jegyese, lefátyolozza magát és mintha elvesztette volna egy időre tiszta jegyesét, az ószövetségnek vágyaival és kifejezéseivel keresi. Advent négy hetén keresztül átremeg rajtunk az ószövetség 4000 évének minden nélkülözése, minden vágya, minden reménye. Most visszaképzeld magunkat a Krisztus születése előtti évezredekbe, amikor még Jézuska hiányzott, hogy annál nagyobb öröm legyen őt megtalálni, minél nagyobb fájdalom volt számunkra őt nélkülözni.

Mindez azért van így, mert a távollét sokszor helyesebb értékelésre tanít, mint a jelenlét. A lélek most vagy égre emeli tekintetét, keresve a bölcsek csillagát; vagy a földre

süti szemét kutatva a kis számár patáinak nyomát : mind a kettő Betlehembe visz. Az előbbi az égre néző szeretetnek, az utóbbi a szerény alázatnak útja. Nincsen harmadik.

Mit mond az ádvent? Mit mutat az ószövetség? Azt, hogy minden hiányzik, mikor valahol Krisztus hiányzik. Hiányzik az út, az igazság, az élet. Hiányzik az út, amelyet Jézus keresztje húzna a porban, — a Krisztus előtti emberiség története egy végtelen pusztaságban való úttalan bolyongás. Hiányzik az igazság, a Krisztus előtti emberiség legnagyobb bölcséinek könyvében nincsen annyi, mint egy kis katekizmusban. Hiányzik az élet, mert a bűnbe fulladt életet elsöpri a vízözön, felégeti Sodoma lángja, agyonverik a bábéli torony omladécai. Krisztusnál pedig az élet az ő vérének özönétől tisztul, a Szentlélek tüzetől erősödik és a romolhatatlan sziklára épült várnak, az Anyaszentegyháznak lesz bízó lakója. Nincs vezér, aki vezessen, Mózes meghalt, a felhő eloszlott, a frigszekekrény elveszett, a rézkígyó eltört. Nincs ének, csak sírás, csak könyörgés : Rorate, rorate ! míg valahol a Szűz Mária szent ihletben dalolgat Jézusának. Nyomor van : a manna nem hull többé, a nagy kenyérszaporító pedig még nem jött el. Sötét van : a bűn sötétségébe bújik el a vétkes Ádám, Kain, Absolon, egyedül a napkeleti csillag körül dereng az égneek alja. Elveszett minden kincsünk. Ha van is szépség Salamon udvarában, hiányoznak a legszebb gyöngyök : Krisztus verejtékének opáljai, könnyeinek gyémántjai, vércseppjeinek rubintjai. Ha van is erő Dávid hadaiban, Sámsonnak karjában, — a világ bűneit nem tudja levenni más, csak az Isten Báránya. Ha van is báj az Énekek Énekében a jegyesek párbeszédeiben, hiányzik a legszebb költészet : a gyermek Jézus éneke, beszélgetése. Ha van is bölcsesség Plató lakomáin, Aristoteles Lycaeumában, — hiányzik a kisdetek tanítója, bölcsök megalázója, tudóskodó farizeusok megszégyenítője. Ha emel is hullái számára homokba süllyedő piramisokat az egyiptomi nép, — hiányzik Krisztus, aki az élet várát sziklára fogja építeni.

A bűn misztériuma árnyékba vonta a világot, homály van az úton és a zsidó népen, mely az úton halad ; az út szélén az árokparton a pogányoknál pedig már egészen sötét van. Az emberiség szegény : elvesztette a paradicsomot, az istenfiúságot és nincs, aki alamizsnául ezt visszaadná néki, csak a Gyermek. Az emberiség beteg : a halál csiráját, fertő-

zését ette magába az első bűnnel és nincs orvosa, orvossága más, mint az Eljövendő. Az emberiség rab, rá van zárva rossz lelkiismeretének és a pokol tornácának kilincstelen ajtaja, nem tudja kiváltani más, csak a Kisdéd, akit várunk.

Jöjj el, édes Üdvözítőnk!

És mit mond a karácsony? Minden megvan, ha Krisztus velünk van. Krisztus meghozza nekünk mindazt, ami hiányzott, sőt még többet is: azt, amire az ószövetség csak legelragadóbb prófétai ihletben gondolt: a béke birodalmát, az isteni életközösséget és Isten velünk lakását, velünk maradását.

Mi az ószövetség? Rabság, betegség, halál árnyéka, sírás, pokoltornáca, vezértelenség, adósság, bűntudat, bűnértzet.

Mit hoz a karácsonyi kisdéd Jézus? Mennysországi kulcsait a raboknak, egészség-mankót a betegeknek akár ruhája szélén, sírokból kiáradó fényt és elgördülő követ, mely összetöri a csontos kaszást. Dalt: Magnificatót, a szent Szűz ajkán, bátor éneket az Olajfák hegyére, Glóriát a betlehemi éjbe. Megszünteti a lelkek túlvilági börtönét: a pokol tornácát, a sivatagban tévelygő karaván emberiségnek ő maga Mózes, Józsue, manna, tűzoszlop egy személyben; adósságunknak törlesztője az ő drága szent vére, sápadt holtteste pedig új pergament, melyre az újszövetség okmánya van írva szegekkel, tövisekkel, ütlegekkel.

De még sokkal többet is hoz ő! Evangéliumot, nyolc boldogságot, sok példabeszédet, Eucharisziát, öt szent sebet, két főparancsot, a mennyországban a sok lakást, az Anyaszentegyházat, mint hegyre épült várost, hét szentséget, Miatyánkot, földi és égi útmutatást és az életnek dalos, ideális lendületét, mely az Ő feltámadása és mennybemenelete óta betölti a földet: a sírok világát.

De mindezt csak akkor hozza meg nekünk a karácsonyi Kisdéd, ha jók leszünk. Hogyan kell tehát előkészülnöm az ő jövetelére?

a) Értelmem öltse fel a hit sisakját. Hitetlen lelkek nem kapnak meghívást Betlehembe. Ott a hit királynéja trónol: Mária; oda a pásztorok hivatalosak, akik hisznek az angyal szavának; — és a napkeleti bölcsek, akik hisznek a Szentírás profeciájának: «Csillag támad Jákobból és vessző kel fel Izraelből.»¹ Keresztelő Szent János is hitet prédikál: hitet

¹ Num. 24, 17.

Jézus istenségében, Messiás voltában : praeexistenciájában : időtlenségében. A hit értelmünk alázatossága, amely belátja, hogy Isten összes terveit, az ő igazságainak egész testét, szervezetét megérteni, felfogni nem képes, ezért megelégszik annyival, ha ezekből az igazságokból valami jut neki : a saruszíjak oldozgatása. Hiszem, hogy a kisedd az én Megváltóm, aki megtanít kiseddédé lenni : újjászületni ; az ellentéteket egyesíteni : a jászolt trónussá tenni.

b) Szívem rakománya, dísze, előkészülete legyen a szeretet. A jászolt a szalma teszi puhává, meleggé ; — a szívet a szeretet. A szeretetlenség telében fagyoskodó világnak melegengető kályhája, tűzhelye Jézusnak jászolban dobogó szíve. Ami Betlehemet gazdaggá, széppé, ami karácsonyt édessé, gyermekdeddé teszi, — az mind a szeretet. Ez a szeretet kiutat keres : megnyilvánul énekben, dalban, ajándékban, pásztorsípban, furulyaszóban, szívbodogásban, szemragyogásban. A szeretet tesz minden helyzetet, környezetet elviselhetővé, teszi az istállót : az állatok börtönét az emberi szabadság palotájává, a némaságot dallá, az éjszakai sötétet világossággá, teszi az én szívemet salakosból aranyszelencévé.

c) Emlékezetem szerepe viszaidézni a próféták szavait, Isten sokszoros megemlékezését rólam, a bűneim ellenére velem gyakorolt irgalmasságát. Mennyiszer hozott ki a bűn Egyiptomból, a tudatlanság Ur Kaldeájából, — ahol születtem ; hányszor vezetett át a tisztulás könnyeinek Jordánján át az igazlelkűség ígéret földjére. Adott törvényt kőtáblákon, adott mannat az égből, vizet a sziklából. Segített bevenni az önteltség jerikói várát, adott jövőndölést értelmeknek ; — reményt a szívemnek, levitikus tisztulást testemnek. Mikor minderre visszaemlékezem, elfog a hála a multért, a szeretet a jelenért. Ó, drága Betlehem, te több vagy mint a szövetség sátora, benned nem a frigszeikrény áll felhőtől bevonva, hanem egy kis gyalultatlan jászol magával az Isten Fiával.

d) Akaratom feladata lesz : felöltözködni a megszentelő malaszt ünneplő köntösebe. Mi nem kívül viseljük az egyenruhát, — mint az üdv hadseregének tagjai az uniformist, hanem igenis belül és minket nem síppal, dobbal toboroznak utcasarkokon, hanem mi mind a szó szent értelmében önkéntesek vagyunk. Az örök üdvösség mennyegzői lakodalmának előszobája Betlehem, — ide sem lehet más ruhában menni,

mint a malaszt mennyegzős köntösében. Ez a kegyelem a drága kenet, amit akaratom, mint alabástrom edény őriz magában; ez az örök vőlegényt váró mécses kis lángja, amelyben akaratomnak fölemésztni kívánó, magáról lemondó tiszta olaja ég. Majd betelik a kis istálló a kenet illatával, — majd bevilágosodik mécsesem világosságával, majd megmelegszik szívem dobogásától és itt az igazságok látásán elkáprázik az elmém; a szépségek élvezete betölti szívemet; a jószág valósitása pedig fellobog akaratom előtt.

Lelkemet tehát karácsonyfává kell alakítanom. Ki kell vágnom a kevélység sziklás talajából, a parázsnaság sáros kátyujából és át kell ültetnem a kegyelmi élet szalonjába. Fel kell ékesítenem, csillogóvá kell tennem, meg kell raknom édességgel, égő gyertyákkal, angyalhajjal, ragyogó díszekkel. És alatta el kell készítenem a szív jászolát, Betlehemét kitakarítva a bánat seprőjével és puhára bélelve imával szeretettel. A lelki bánat hosszú estéin énekelgetnem kell, és ádventi dalokkal kell várnom az Üdvözítőt. Ki kell tárnom a szívem kapuját, össze kell rendezni ajándékaimat, ki kell hajtani gondjaim nyáját, lesni napkeleti csillagát a hitnek, várni az angyali paxot, glóriát.

Ezért az ószövetségi imádságot mondjuk hajnali miséken: *Rorate coeli*: Harmatozzatok egek! Mikor eljött a bűnös világra a vízőn, a víz mint a bűn büntetésének eszköze két helyről eredt: megnyíltak az ég csatornái felülről és megszakadtak a mélység forrásai alulról. Most éppen így a bűnnek jóvátételét: a kegyelmet is két helyről várjuk: *Rorate coeli*: harmatozzatok egek onnan felülről — és: *aperiatur terra*: sarjadozzék a föld innen alulról. És így is lett, égi és földi tényezők játszottak össze, hogy Jézusunk a földre jöhessen. Az ég harmata a Szentlélek ereje, a föld sarjadozása pedig a Boldogságos Szent Szűz. Óréa harmatozott le, mint titkos értelmű rózsára a Szentlélek ereje és így jelent meg közöttünk a Megváltó. Maga az Üdvözítő tehát két helyről jön: a *diebus aeternitatis* Istensége szerint az Atyától és a *plenitudine temporum* emberi természete szerint a Szűzanyától.

Ahol tehát hiányzik Krisztus, — és Istenem, de sok helyen hiányzik, — ott e két tényezőnek kell közremunkálkodni az ő eljövele érdekében: Isten kegyelmének onnan felülről és az ember jóakarátának innen alulról. Minden

alapos munka, meditáció, igehirdetés e két helyről ered : az égből imádságunk révén és a földről magunk szorgalmából. Hiába harmatozik az ég, ha nem sarjadozó földre hull, hanem kősziklára. A kettőnek együttműködése teszi a munkát eredményessé, üdvösséggé. Ha Isten bőkezű az égi kegyelem-harmat adományozásában, mi legyünk készségesen sarjadozó föld annak befogadásában az ecce ancilla Domini : íme az Úrnak szolgáló leánya módjára.

Jöjj el, édes Üdvözítőnk ! Kis lépteid rombolják szét a sátán cselekedeteit, pólyád szegényessége, jászolod egyszerűsége szégyenítsék meg a világ hazug pompáit ! Jöjj és taníts jászolod széléről, hozz új törvényt nem a Sinai ormáról, hanem a béke Betleheméből, ahonnét nem mennydörgés riaszt el, hanem ahova csillag és angyali ének hívogat. Harmatozatosok egek egyházunkra, szent atyáinkra, királyunkra, főpásztorunkra, testvéreinkre és önmagunkra, hogy újra megtaláljunk Betlehembe, a legszebb, legnagyobb békétárgyaló terembe, ahol újra kibékül majd az Isten és az ember. Ha így összemunkál majd ádventben az ég harmatozása és a föld sarjadozása, akkor majd Krisztus eljövetele is kettős eredményű lesz : dicsőség Istennek a magasságban, békesség az embernek a földön.

II.

Szent hitünkben Isten mindig más és más tehetségeket, képességeket foglalkoztat. A hitben tárgyat és tápot ad az értelemnek, az akarat feladatává teszi az erkölcsös jellem kialakítását, az érzelmek közül vezérjelentőségre emeli a lelki életben a bánatot, a szeretetet.

Most ádventben megszenteli a vágyak világát. A keresztény hit egésze kifejezhető ebben az ádventi vágyban : Jöjjön el a te országod ! Van honvágy, micsoda erő ez ! Szibériából hazahozza a katonát a hazai földre ; van boldogságvágy, ez minden törekvésünk elrejtett rügója. És van Isten utáni vágy, ez az, amit megszentel, megszólaltat lelkünkben az ádvent. Igenis vágyódunk mi vándorok egy pihenőre és ki fog tárujni a kis Betlehem ; igenis vágyódunk megértő szívre és már itt van közöttünk az Istennek Anyja ; vágyódunk Isten után itt a földön és karácsony éjszakáján, az éjféli misén Úrfelmutatáskor majd kisüt reánk az éjféli nap : a testet öltött kised Jézus Krisztus.

Az ószövetség a remény testamentuma volt. Így ennek újjáélése, az ádvent is az. Amint most az újszövetségben a Megváltóban való hit által üdvözülünk, úgy üdvözültek az ószövetségben a lelkek a Megváltóba vetett remény által. Ha a hit az élet hajójának vitorlája, melynél fogva előbbre hajtja az isteni kegyelem szele, akkor a remény az élet hajójának horgonya, mely azt fejezi ki, hogy elérjük mégis a béke kikötőjét, az üdvösség révpartját, ahol kiköthetünk, megállapodhatunk, partra szállhatunk. A hitben az értelem hagyatkozik Istenre, mint végtelen igazságra, a reményben az akarat támaszkodik Istenre, mint végtelen erőre. A hit így beszél: Istenem, értelmem gyenge szeme nem látja át ragyogó igazságodat, de hiszem, mert te igaz vagy. A remény így beszél: Istenem, akaratom béna, mankóra támaszkodik, az első bűn óta rokkant, nem tudja elérni maga erejéből kikötődöt: az örök üdvösséget, de jöjj, tebenned bízom, mert végtelen erő vagy.

Most ádventben az ószövetséget, a remény testamentumát éljük át magunkban újra. Ezt a Krisztusba vetett reményt ápolja, melengeti most az Eljövendő anyja, a szeplőtelen Szűz és az Úr előfutárja, Keresztelő Szent János. Reméljük, hogy el fog jönni közénk az Isten és ide a siralmak völgyébe, ahová lábai szegezve vannak, két kezével lehozza a multat és a jövőt: a paradicsomot és a mennyországot.

Az idő az a csodálatos meder, amelyben a mult és a jövő partjai között halad hullámos rejtélyeivel az élet. Ádvent szent idő, legyen tehát a benne haladó élet szent élet. Ápoljuk magunkban az örök hazába, Krisztusba vetett reményt és úgy fogjuk fel egész életünket, mint egyetlen ádventet, mely várja és előkészíti a Krisztussal való boldog találkozást. Mennél szomorúbb a környezet, annál nagyobb erény, annál ragyogóbb érdem a remény. Ha a lelki szárazság sivatagja övez is mindenünnen, mégis hiszem, hogy el fog jönni a csendes éj, a boldog éj, amikor majd mézzel folyók lesznek az egek. Ha lelkem az elnyomott bűnöktől sziklás talaj is, én tudom, hogy meg fog nyílani e föld, hogy sarjadozza az Üdvözítőt. Ha úgy látszik is, hogy beborult fölöttem Isten irgalmasságának ege, én mégis a betlehemi csillag feltűnését várom. A bűn országának lármája, kacagása, süketít ugyan mindenünnen, de én mégis a Kisdéd sírását lesem. És legyen még oly hideg, még oly sötét életem decemberének éjszakája,

én mégis kihajtom vágyaim nyáját az éjszakába és magam fényességes égi angyalokra várok.

Ádvent jó helyen van : decemberben. Krisztus nélkülözésének, az üdvösség várásának megható, szomorú kerete a sötét december. A hideg hó az élet megölője, a korai est a nappal halála, a hosszú éjszakában alig várjuk a hajnali roratét, krisztustalanságunkban legalább a fényességes szép Hajnalt : a Szűz Máriát. Majd karácsonykor mindez megváltozik az ellenkezőre : a hó nesztelen, pihés esése Krisztus szüzi földre suhanását, fehér szeretetét mutatja ; oly békés a hosszú este a karácsonyfa alatt ; az éjszaka nem hosszú, hiszen éjfélkor is misét mondunk ; nem roratere énekelnek a hajnali harangok, hanem pásztormisére, a Szűz pedig anya lett : Istennek anyja.

«Mikor majd minden mély hallgatásba merül és az éj már megtette járásában útjának felét, a te mindenható Igéd akkor jön el majd a te királyi széked felől.»¹

Regem venturum Dominum, venite adoremus !

Szeplőtelen fogantatás.

— Dec. 8. —

Ó, fényességes szép Hajnal
Szűz, kit így köszönt az angyal :
Üdvözlégy teljes malasztal !

I.

«Scitote, quoniam prope est regnum Dei» : tudjátok meg, hogy közel van már az Isten országa — ezt mondja a szeplőtelen fogantatás ünnepe. Ádvent misztikus homályából, hajnali ködéből előlép a szeplőtelen Szűz : az Eljövendő anyja. Krisztus országa azért van közel, mert szüzi édesanyja már itt van. Ó, drága Szűzanya ! Egyetlen virágbaborult gyönyörű hársfa az ingovány közepén, egyetlen tiszta liliom a békanyál között, egyetlen fölséges, tiszta Betlehem a romok, omladékok között ! Te vagy üdvösségünk kezdete, reményünk, örömünk oka, a kegyelmeknek áldott csatornája, Istenünknek anyja ! Te többet ígérsz, mint az angyali szózat, te többet mondasz, mint a távolban reszkető csillag ! Előtted

¹ Bölcs. 18, 14.

térdet hajt az ég követe : Gábrriel arkangyal, tőled messze fut a bűn, kaszáját hódolattal bocsátja le előtted a halál, uszályodat békés összesimulásban viszi a két ellenségnek vélt testvér : a boldogság és a fájdalom. Így jelensz meg te, előtted szétnyílik ádvént ködös homálya, élénk lépsz az anyaság napjától övezetten, a szüzesség csillagaitól koszorúzottan, te ádvént Királynője, föld sarjadozása ! Szeplőtelen fogantatásod az első rés a sátán országán és most : «Tollite portas principes vestras et elevamini portae aeternales :»¹ nyíljatok ki égi szent kapuk, föltárul már az égnek ajtaja, kiléphet rajta a dicsőség, üdvösség Királya !

Mielőtt Isten megteremtette volna a világot, sötétség volt a mélység színén — írja a Biblia. — Ekkor kimondta Isten életét megindító szavát : Legyen világosság ; mire a föld felületén szétömlött a fény és csillogva tört meg a vizek felszínén.

Mikor az újszövetség született : az igazi ádvéntben nem fizikai, hanem erkölcsi sötétség : a bűn lebegett a lelkek mélységein : a tehetségeken és az új világ, az újszövetség mint Istennek országa ugyanazzal a szóval kezdődik, mint a teremtés : «Legyen — nekem a te igéd szerint». E második, szűztiszta ajkakra elhangzó «legyen» szóra szétömlött a kegyelem fénye, a Szentlélek Úristen malasztjának ragyogása a bűnbe süllyedt lelkeken és így lettünk mi Krisztus szavai szerint a világosság fiai, Anyaszentegyházunk pedig hegyen épült, fényben úszó város. Amint Istennek teremő legyen szavával kezdődött tehát a természet színes világa ; úgy a Boldogságos Szűzanyának legyen szavával kezdődött meg a kegyelemnek, az Istennek országa. Ezért ádvéntnek : az oszladozó sötétségnek, a virradatnak is királynéja Ó.

A Boldogságos Szűzanyának köszönhető tehát elsősorban, hogy az Ige testté : emberré lőn és miköztünk lakozék. Szeplőtelen fogantatása annyit jelent, hogy léte első pillanatától fogva ment volt az eredeti büntől. A Boldogságos Szűz Mária volt az a szeplőtelen föld, melyből az Isten a második Ádámnak : Krisztusnak testét formálta. Az ő megjelenése annyit jelent, hogy nem kizárólagos, nem általános már a bűn és a sátán uralma a földön : megjelent már a tiszta lépcső, melyre ráléphet a földre ereszkedő Isten Fia. Az ószövetség

¹ Zsolt. 23, 7.

éjjel, az újszövetség a nappal, a kettő közt közvetít a Boldogságos Szűz Mária : a fényességes szép Hajnal. Ezért ádventben az ő tiszteletére vannak a hajnali roratek.

A hitetlen emberi elmének nagy titok minden kezdet és vég, minden születés és minden halál. A születés titkát az öröm, a halál misztériumát a fájdalom díszíti, keretezi, — de azok mégis csak titkok maradnak. Ez a homály a hívó elménél sem oszlik el teljesen, a bűn homálya borítja sűrűn mind a kettőt : az eredeti bűnben születünk és a bűn következménye az, hogy meghalunk. Csak egy áldott személyt : az újszövetségi fény áldott forrását : a Boldogságos Szűzanyát nem érte ez a kettős homály : születése előtt titkosan érte őt a legnagyobb kitüntetés : mikor szeplőtelenül fogantatott és halála után nyilvánosan érte őt a legnagyobb megtiszteltetés, mikor testével együtt égbe emeltetett. Szent Fiának megváltása őt érte legelőször, mikor a bűntől megóvta és óbenne a bűn hatásait : a halál rombolását sem engedte elhatalmasodni, hanem égbe vitte.

Most ádventben különösen tiszteljük Máriát, mint fényességes szép Hajnalt, mint a Krisztust megelőző virradat királynéját. A szeplőtelen fogantatás a tisztaságos remekmű. Ő az Isten tervei szerinti, bűntől el nem rontott, hibátlan ember. De ő több még ennél, — ez volt Éva is — ő ki van tüntetve, meg van koronázva, — karjain hozza a Megváltót, mint édes Kisdedet, mint gyermekét. Lábai a kígyón, szeme a kereszten, török szent szívében, — ő is ember volt ; de lábai alatt a hold, karjain a Gyermekek, vállán a nap, fején csillagkoszorú — ő Istenünknek anyja. Áldott a méhe — mely Istennek volt szűzi lakása, áldott a keble — mely szűzi táplálója volt az Istennek, mikor megtestesült. És azóta áldott az anyai test — nem pedig átkozott.

Én Éva lelkületével bírok. Szemem a tiltott gyümölcsön, ajkamon a csábítás ígéje, szívemben a félelem riadtsága, vállamról hiányzik a szemérem ruhája, sorsom lesz a könny, az életem a paradicsomon kívül, csoda-e, ha fiaim között Kainok akadnak?

Szűz Máriát kell utánóznom, — elvesztettem Istent : Atyámat, meg kell keresnem őt, mint Gyermekeket.

II.

Lehet-e szeplőtelenül fogantatott Szűz nekünk : bűnben születetteknek eszményképünk, életideálunk ?

A Szeplőtelen fogantatás ünnepe a szépség ünnepe. «Amint a gót dómok és várak architektonikai vonalai a kőrózsában egyesülnek és nyerneк művészi betetőzést, úgy Szűz Máriában : a titkos értelmű rózsában virágzanak ki a kinyilatkoztatásnak leggyöngédebb és legfölségesebb titkai.»¹ Mi hívő keresztény lelkek arra vállalkozunk, hogy mindazt a szépséget, amit az Isten Anyjának áldott személye rejt, saját életünkön megvalósítsuk, lemásoljuk.

Mikor valami szépség, eszmény testet ölt, megvalósul a műremek. Ma annyit beszélnek a művészlelkületről, — nézzük meg a katolikus hívő lelkét a szépség oldaláról és kérdezzük : lehet-e az *élet* művészi valóság?

Mi a műalkotás tárgyilag tekintve? Valamely szép eszmének, ideálnak tökéletes módon való kifejezése valamely anyagban. A műalkotásban az anyag : a kő, a vászon, a festék, a szó, a hang mintegy a maga sajátos életformájától, rendeltetésétől megfosztva egy eszme, tehát egy szellemi való hordozójává lesz, amely eszmét művésziesen fejezi ki, azaz számolva annak szellemi elvontságával és önmagának anyagiasságával. Így lesz a kőből milánói dóm, a márványból Laokoon-csoport, a vászomból és festékből sixtini Madonna, a hangból Beethoven-szimfónia, a szóból pedig beszéd, vagy költemény.

Fölteszem már most a kérdést : lehet-e művészi eszmény hordozója nem a kő, a festék, a márvány, a hang, hanem maga az élet? Lehet-e az életet a maga születésével adott rendeltetésétől : a természetestől elszakítani és egy eszmény szolgáltatába állítva természetfölöttivé tenni? Lehet-e az élet sokdimenziós művészi valóság, lehet-e lelkünk a Szűzanyát kifejező, megjelenítő műremek?

Minden műalkotáshoz kell eszmény, ideál ; kell az eszményt művészi módon kifejező anyag és a művész részéről ihlet.

Ha ezt alkalmazzuk, ami ideálunk, amit életünkkel kifejezni akarunk : az Istennek anyja : Mária. Mária igazi

¹ Schütz : Dogmatika I. 501.

eszmény, valóban művészi ideál. Mikor mindenki maculata, ő egyedül immaculata ; mikor mindenkinek szikkadt, száraz a lelke, Ő egyedüli, ki az ég harmatával : malasztal teljes ; mikor mindenkit nyom az ószövetségi boldogtalanság, itt van közöttünk ő, aki boldogságos. Az ószövetségben senki-vel sincs Isten, de van valaki, aki előtt az ég küldötte is térdre omlik és akit angyali ajkak így köszöntenek : az Úr van teveled : Mária. Ő az anyává váló Szűz, az ő gyermeke az emberré vált Isten. Jézus ember lett, de nem szűnt meg Isten maradni, Mária anya lett és nem szűnt meg szűz maradni. Jézus Isten Fia és Isten szolgája egyúttal, Mária Istennek anyja és az Úr szolgáló leánya is egyben. Máriában egyesült legcsodálatosabban az Istenfiúság és Istenanyaság (minő csodás hysteron-proteron !), az alázat tartózkodása és a szeretet egyesülni kívánó ragaszkodása ; a hét fájdalom töre és a nyolc boldogság aureolája ; a szüzesség csillagai együtt ragyognak az Istenanyaság napjával tisztaságos homlokának égboltozatán. Ő Isten terveinek véghezvívője, Isten üdvözítő szándékainak valósítója mindannyiunkra nézve. Az emberiség szertezüllött nyáj, ő a jó Pásztornak az anyja ; az emberiség elhagyott, gazos ugar, Ő lesz az örök Magvetőnek anyja ; az emberiség nyomorult, koldus, Mária a nagy lakomát szerző nagy Királynak anyja. Körülötte zokogva, reménykedve várjuk és kapjuk a Fiút, körülötte térdelve, imádkozva várjuk és kapjuk a Szentlelket. Neki köszönjük Betlehemet, ahol megtanultunk szeretni ; neki köszönjük Názarethet, ahol megtanultunk dolgozni, neki köszönjük a kánai menyegzőt, ahol megtanultunk örülni. Ő az emberiség éjszakájában a hajnali szép csillag ; ő a reménytelenség sötétjében a fényességes szép Hajnal ; ő a természet világában a szeplőtelen Szűz ; a kegyelem világában Istennek anyja, a dicsőség országában pedig a mennynek Királynője.

Kérdezem : van-e ideál ehhez fogható? Van-e eszménykép, amely méltóbb a megvalósításra, van-e cél, amely inkább vonzaná maga felé az élet irányait, mint az Istennek Anyja : Mária? És Mária eszmény az élet minden helyzetében. Mária szűz : eszményképe a leányifjúságnak, Mária hűséges jegyes, ideálja tehát a hitvesi állapotban levőknek, Mária anya, példaképe az édesanyáknak ; Mária özvegy, tisztaságos szívét nem házасította össze semmiféle bűnnel, ezért eszményképe

az özvegyeknek. A szegény napszámosasszonynak ő a názáreti ácsnak felesége, a királynék számára pedig a mennynek királynéja. Ez az eszménykép eszményképe pedig nemcsak a leányifjúságnak, hanem a férfifiifjúságnak is. Sokan úgy vélekednek, hogy a Szűzanya nőiessége, gyengédsége, alázatossága ellentétben áll a fiúk hevesességével, bátorságával, érvényesülési vágyával. A fiúknak talán jobban imponál, számukra vonzóbb eszménykép Szent Mihály, aki a sátánt lesujtja, Szent György lovag, ki a sárkányt legyőzi, Szent László, a kunverő lovag király, vagy a fehérpalástos Lohengrin lovag, kinek hófehér hattyú húzza csónakát, hogy Isten nevében bajt vívjon a Grál becsületéért. Mindez nem áll. Mert ezek a lovagideálok csak azoknak a férfias vonásoknak továbbfejlesztői lehetnek, amelyek a fiúkban már adva vannak. De a baj ott kezdődik, amikor az ifjút nem azok az adományok érdeklik, amelyek lelkében már adva vannak, hanem éppen azok a nőies vonások : a gyengédség, a másokért élő önzetlen szeretet nem bágyasztó, hanem eltető melege, a lélek kis háztartását pontosan rendben tartó erély, — szóval azok a nőies vonások, amelyeknek híjával van és amelyeket másutt keresne meg különben, ha Máriában meg nem találja. Ez a magyarázata annak a nagyszerű foersteri mondásnak : aki tisztán szereti Máriát, nem fogja tisztátalanul szeretni Évát.

Ez a mi eszményünk, amit kifejezni akarunk. Kérdés, mi az az anyag, hol van az a tér, amelyben ezt az eszmét megjelenteni akarjuk? Ez az anyag, ez a tér nem a kő, nem a vászon, nem a hang, hanem maga az élet. Mégpedig elsősorban a fiatal élet. Mikor Michel Angelo elkészítette gyönyörű Pietáját, sokan a műértők közül kifogásolták, hogy Szűz Mária, holt gyermekét ölében tartó fájdalmas anya, még nagyon fiatal. Michel Angelo klasszikus választ adott, mikor így felelt: a szüzesség örök ifjúság. Ez a nagyszerű válasz annyit mond, hogy az ifjúság, a tiszta élet és az Istennek Anyja egymástól elválaszthatatlanok. Minden fiataltság, ifjúság ugyanis magában hordja a fejlődés lehetőségeit, ezért a neve : ifjúság. Ez a fejlődés irányok szerint halad, az irányok végén pedig eszményképek állnak. A fiatal élet fejlődése, iránya a tisztaság, eszményképe pedig a tisztaságos anya : Mária.

Az összes művészeti ágak közül legmagasabb ponton áll a dráma. És pedig azért, mert a drámában nem a plasztikus

arányok, nem a színek, nem a hangok lesznek a művészi eszme hordozói, kifejezői, hanem maga a cselekmény, maga az élet. Wagner Richárd mikor megalkotta a zenedrámát, elnevezte Gesamtkunst-nak: összművészetnek, azért, mert itt az életnek nem egy része, nem egy dimenziója, hanem maga az egész élet lesz a művészi eszme hordozója, kifejezője. Ha már most az ilyen dráma műalkotás, akkor a Máriát másoló, Krisztust valószínű élet méginkább az. Hiszen a dráma mindig fikció, színészet: Schauspielerei, látszat szerinti játék, ahol a szereplők csupán behelyettesített egyéniségek, akik a cselekvésnek nem belső alanyai, vagy részesei. De mi, mikor az Istennek anyját: Máriát akarjuk életünk eszményévé tenni, akkor életünket igazi műalkotássá tesszük. Legyen életünk éposz, ahol nem a sorok, hanem a napok rímelnék egymással; legyen csodálatos zenemű, amelyben a tehetségek akkordjai fűzik a harmóniákat — és e műremeket Isten tettségére nem elszavaljuk, nem is eljátszuk, hanem éljük.

A műalkotáshoz végül kell ihlet, kell kifejező erő és ez minálunk az Isten kegyelme, malasztja. A Szűzanyát halandó testben képviselni és megjeleníteni természetfölötti feladat, amelyhez természetfölötti erők kellene. «Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes»¹ — tűzi ki Jézus a célt, de ő adja meg hozzá az ihletet: a kegyelmet. Ami a művésznek az ihlet órája, az nekünk a kegyelem eszközeinek használata: a szentségek vétele. Luther így tompította le a fontosabb eszményt: aki szent, az maradjon mindig szent, aki tökéletes, az maradjon mindig tökéletes. A kereszténység szelleme nem ismeri sem a hanyatlást, sem a stagnálást. És mert ideálunk az Istennek Anyja, Isten malasztja pedig mindenkinek kijár, aki érte imádkozni tud: a fejlődésnek, a finomításnak, az élet remekművé való átalakításának végtelen lehetőségei nyílnak.

Ez a keresztény élet a szépség oldaláról nézve. Igenis éljenek mindazok, akik programszerűen mernek vállalkozni arra, hogy életük forma-okává tegyék Máriát, akik nyíltan színt mernek vallani az Isten Anyja mellett és akik egy életet tesznek fel ennek az ideálnak megvalósítására. Tudjuk, hogy van egy ellentábor, is, amelynek mások az ideáljai és amely mindent elkövet, csakhogy Krisztusra ne

¹ Máté 5, 48.

kelljen szorulnia. Jól van : legyen nekik ideáljuk Achilles vagy Wotán, a mienk marad a názáreti Jézus. Legyen kincsük Homeros Odysseája, — a mienk marad Szent János evangéliuma. Tanuljanak erőt a japánoktól, — mi a vértanuktól fogunk tanulni ; csak menjenek áhitatot keresni egyiptomi misztériumok felé, mi meg majd éjjeli misére járunk. Csak építsenek süllyedő homokba hulláik számára piramisokat, a mi lakóhelyünk a kőszálra épített Anyaszentegyház marad : az élők palotája. Csak üljenek Platon Sympotionjánál bármilyen ruhában, mi a nagy Király asztalához, lakomájához vagyunk hivatalosak a megszentelő malaszt menyegzős ruhájával vállainkon. Csak legyen eszményképük Vénusz, aki a földön hever, a mienk marad Mária, aki a felhőkön áll.

III.

A mai ünnepen megjelent, testet öltött a mi várakozásunk, reményünk :

Feltűnt a Hajnal,
teljes malasztal
a Szűz Máriában,
Üdvözítőnknek választott Anyjában.

Ő az a szeplőtelen tiszta lépcső, scala sancta, melyre ráléphetett az égből földre ereszkedő Isten. Ő a tisztaságos, bűn-árból kiemelkedő sziget, melyre leszállhat az ég bárkájának galambja : a Szentlélek Isten.

Ő a béke királynéja és a harc asszonya ; a jászol fölé hajol altatót dalolva : ez a béke, — és áll mint keserves anya a kereszt alatt, ez itt a harc, a küzdés. Ő érezte Krisztus ajándékait legközelebről és ő osztotta a szenvedő Igazság sorsát mindenekelőtt.

Óvele könnyű várni a karácsonyt. Már varrja a Kised ruháit, már József tákolja, ácsolja a bölcsőt. Angyalszárnyak susognak a kis názáreti műhelyben Avét a szent Szűznek és édes megnyugvást Szent Józsefnek. Az igaz férfiú lelke micsoda változáson mehetett keresztül a legsötétebb gyanútól — voluit occulte dimittere eam¹ — a legnagyobb imádatos cso-

¹ «... titkon el akará őt bocsátani.» Máté 1, 19.

dálatig : quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est !¹ Ez a sötét háttér százszoros fényben emeli ki az Istenanyaság vakító tisztaságát, ragyogását. A bűnt eltörlő Megváltó és édesanyja már igen korán vonatkozásba jöttek a bűnnel, mint gyanúval. Valójában az eredet bűne sem érte őket, mégis szörnyű nagy teher volt csak jóvátételi vonatkozásba is jönni a bűnnel.

De Szent József tiszta lélek volt, amint az 1443-i regensburgi kódex írja : virginis virgineus Custos. És amint a szent Szűz nem árulta el csodás kitüntetését, Gábrriel arkangyal látogatását, úgy Szent József sem közölte gyanúját, elbocsátani szándékozó tervét. Ó, alázatnak, szeretetnek, kiméletnek fönséges találkozása, ó, szent és szűz talaj, melyre egyedül léphetett a kisded Jézus, az Isten ! Mennyi kellene ebből türelmetlen, lázadozó, kiméletlen korunknak ! Ó, szent család, szent már az Eljövendő érkezése előtt, szent, tiszta, édes, drága, minden kincsek, erények ékszerdobozza, foglalata !

Míg Szűz Mária az isteni Gyermeke jöttét várta, inges-kéit varrta, pólyáját készítgette, liliomait öntözgette, míg Szent József a bölcsőt ácsolgatta, játékszereit faragcsálta, addig távol nyugaton márványtermében Augustus császár átadja a népösszeíró pergament-parancsot a belépőknek és szétfut a hír az egész birodalomban : népszámlálás ! Mindenki oda tartozik menni, ahonnet családjá származott. Nyergelni kell a kis csacsit, el kell búcsúzni a kis otthontól, idegenbe kell menni azzal a tudattal, hogy talán ott fog születni valahol útközben, hajléktalanul az Üdvözítő. Azt végkép nem remélhették, hogy Egyiptomban lesz száműzött lakásuk nagy Heródes haláláig.

Mi hozza el Krisztust az én lelkem Betlehemébe ?

Nekem is népszámlálást kell tartanom : hányan vannak erényeim ? Hányan bűneim ? Nyereség, szaporulat van-e, vagy pedig veszteség ? Mennyivel van több élő erény, mint tavaly ilyenkor, mennyivel van több halott bűn, mint a legutolsó alkalomkor volt ? Ez lesz a legjobb előkészület Jézus jöttére : ez elhozza őt lelkem istállócskájába, Betlehemébe.

Várlak, jöjj el, édes Üdvözítőnk !

¹ «... aki őbenne fogantatott, a Szent Lélektől van.» Máté 1, 20.

IV.

Gaudens gaudebo

in Domino et exsultabit anima mea in Deo salutari meo, quia induit me vestimentis salutis et indumento institutionis circumdedit me, quasi sponsam ornatam monilibus suis.»¹ Így beszél a Szeplőtelen fogantatás miséjének introitusa.

Tudom, hogy örülni fogok; reményem teljesülni fog, vágyam céljához fog érni. Mindjárt a jövő vasárnap be is fog teljesülni, hiszen az így kezdődik: Gaudete... Már elhangzott az Ave — nemsokára fölcsendül a Gloria és Pax. Már megnyílt a zárt kert, a Hortus conclusus, nemsokára kilép rajta a dicsőség Kisded-királya. Már adja vizét a megjelölt forrás, a Fons signatus, — kis idő múlva hét ágban fogja áztatni a lelkek sivatagját. Már feltűnt az Isten városa, a Civitas Dei, már ég fölötté Jákob csillaga, nemsokára odaérek és örvendezve örvendezek majd: gaudens gaudebo...

Isten Bárányának nem lehet szebb előhírnöke, mint az Istennek szolgáló leánya. Ő is segít elvenni a világ bűneit, imáival hatásossá tenni a pusztában kiáltó szavát, az emberiségnek Éva ellenképeként odanyújtja az üdvösséget hozó parancsolt ételt, a roskadt Simeonnak az örök élet szerzőjét, a Kisdedet.

A paradicsom csodás kapuját lángpallosú kerub állta el. Tekintete fenyegető, szárnyai félelmet, lángoló kardja rettegést keltenek. E szent kaput kitárja újra az Istennek anyja, Mária. Szeme pillantása biztató, szent keze hívogató, karjain, keblén édes kisded pihen, aki hív, aki kibékít, aki szeret, aki összekapcsol minket mindazzal, ami egyszer mienk volt és azóta elveszett.

Tollite portas principes vestras et elevamini portae aeternales et introibit Rex gloriae!² Emeljétek fel, fejedelmek kapuitokat és táruljatok fel örök ajtók, hogy bemenjen a dicsőség királya! Ó, nyílnak már az égi szent kapuk! Nem a mi külső kopogtatásunkra, hanem a kapuk királyának belső felszólítására. És kitárul már a föld legszebb kapuja: a Bol-

¹ «Örülve örülök az Úrban és örvendez lelkem az én Istenemben, mert az üdvösség ruházatába öltöztetett és az igazság öltözetével környezett meg engem, mint függőível fölékesített menyasszonyt.» Iz. 61, 10.

² Zsolt. 23, 7.

dogságos Szűz két tiszta karja fogadni az Urat : az Üdvözítőt ! Most jön a dicsőség Királya álruhában, kiaded alakban : a mennyei kapuk irgalmas résén éppen hogy kifer ! Fogadjuk őt, mint ahogyan az Aula virginális : a Boldogságos Szűz tiszta méhe fogadta, örömmel, imával, hódolattal.

Mikor áldoztatásra csengetnek, ugyanezt mondja az oltárcsengő : Tollite portas principes vestras et elevamini portae aeternales ! A porta aeternalis a tabernákulum ajtaja, ahol álruhában kenyér színe alatt kilép az Üdvözítő. A principes = királyi lelkek ; akikhez a felszólítás szól, azaz, akik lelkük, testük, ösztöneik fölött korlátlanul, föltétlenül uralkodnak. Az ő lelkük kapuja ajkuk, ezen át lép lelkükbe Jézus, az Üdvözítő. És amint e felszólítás ádventben hangzik el Krisztus Jézus jöttének előkészületeképpen, éppen úgy most is minden este szentáldozás előtt hallanom kell ezt az ádventi dalt : Tollite portas . . . Elevamini portae !

Mikor szentáldozáshoz járulok, vagy mikor a szentmisében a szentáldozáshoz érek, miért nem fog el karácsonyi öröm, betlehemi béke? Azért, mert nem tárul ki szívem kapuja teljesen : félttem a bennlevőket és mert tudom, hogy Jézus osztatlan szívet keres, hát alig engedem betekinteni őt, azután bezárom előtte megint lelkem ajtaját. Miért van ez? Nem vagyok princeps : királyi lélek. Nem uralkodom lelkemen, elnézek vad kalandozásokat, fosztogatásokat, önállóságokat, nem büntetem a törvényszegőket, a csempészeket, kik hamis utakon tiltott dolgokat csempésznek szívembe.

Mit hozzon nekem a Jézuska? Örökös, teljes szakítást a tisztátalan és gőgös bűnalkalmakkal. Egy nagy tagadását a tilalmasnak, az ártalmasnak, egyszóval a bűnnek és minden előzményének. Erre van egyedül szükségem ; mert ennek nyomán önként megszületik a karácsonyi béke.

Szüzek virága, szép szűz Mária !
Örülj és örvendezz !
Mert nagy anyaságra
Választattál méltóságra !

Ádvent harmadik vasárnapja.

Gaudete ...

Ó jöjj, ó jöjj, Üdvözítő !
 Beteljesült már az idő.
 Törd át az ég zárt ajtaját,
 Vár a világ sóvárgva rád !

I.

A mai vasárnap introitusának első szava így hangzik : Gaudete ! Örvendezetek ! Az öröm átrezdül az emberiségnek : ennek az öreg Simeonnak lelkén és ez az öröm az Úr közelségének érzetéből származik, amint az introitus mondja is : Dominus enim prope est.¹ Mintha távol már szólnának a szent éjjel miséjének harangjai, mintha messziről idecsillannának a karácsonyfa gyertyácskái. Jönnek lassan a decemberi szentek : Szent Miklós hatalmas batyujával, Szent Luca a guzsalyával, a szeplőtelen Szűz a kisded Jézus pólyácskájával ; azután jön Izaiás próféta, az ószövetség evangélistája a jövendölések tekercseivel ; jön Keresztelő Szent János darócruhájában, jönnek Ádám és Éva a paradicsom emlékeivel. Jönnek a napkeleti bölcsek kincseikkel, — most már elindultak biztosan — hogy a csillag nyomán odataláljanak Jézuska jászolához. Még csak egy kis idő és emberré lett az Isten. Már áll az óriási fehér elefántcsonttorony, ellentéte a bábéli toronynak, a szeplőtelen Szűz, mely égig ér, melyre mint lépcsőre lép az Istennek Fia.

Minket nem fényes napkeletről, hanem a halottak hónapjából : novemberből indított el az Anyaszentegyház négy héttel karácsony előtt, hogy ebben az időben készüljünk elő Krisztus fogadására. Miért tart az ádvent éppen négy hétig ? Egyesek szerint azért, mert jelezni akarja azt a négyezer évet, amely a világ teremtésétől az ószövetségen át Krisztus Urunk születéséig eltelt. De valószínűbb az a nézet, mely szerint azért tart ádvent négy hétig, mert négyféle Úrjövét, ádvent van : Eljött Jézus testben, eljön az Oltáriszentségben, eljön a halálban és eljön majd az utolsó ítélet napján. A legelső Úrjövét : testben és a legutolsó : az utolsó ítéleten az emberiség

¹ «Az Úr közel vagyon.» Philipp. 4, 5.

egészére vonatkoznak ; az oltáriszentségi és a halálban való eljövétel pedig egyénekre, egyes lelkekre.

a) Eljött Jézus először testben. Született köztünk mint gyermek, megszentelte az édesanyai hivatást, megszentelte a gyermekkort, mert átélte; a gyermekszobát, mert lakott benne. Eljött testben, hogy emberi szóval taníthasson, hogy testben szenvedhessen, megválthasson, hogy őt szent sebével eleget tegyen ama bűnökért, amelyeket a mi őt érzékünk : látás, hallás stb. elkövetnek. Ez az első Úrjövét az, amelynek emléke kétezer év óta is édes valóság, boldogító karácsonyi öröm, karácsonyi béke.

b) A második Úrjövét, Krisztus Jézus második eljövetele az Oltáriszentség révén történik. «Aki eszi az én testemet : Énbennem lakik és én őbenne»¹ — mondotta az Úr Jézus Krisztus. Ez a második Úrjövét hasonlít az első Úrjövetre : a kenyér színének fehér pólyájában époly tehetetlennek látszik Jézus, mint a betlehemi Kisded a jászolban. Lelkünk a Betleheme e második Úrjövétnek, valamikor talán istálló volt, benne álltak halálos bűnök piszkos barmai, de a bánat seprője kitakarítja, az erények fölékesítik majd. Szívünk lesz Krisztus Urunk jászola, a szeretet lesz meleg és puha pólyája, szemünk mint a csillag ragyogni fog és hirdetni fogja bennünk Istent másoknak.

c) A harmadik Úrjövét a halálban van : Maga az Úr Jézus Krisztus mondotta : «Amely órában nem is vélitek, eljön az Ember Fia».² Tehát Úrjövét lesz a halál is : eljön értünk az Ember Fia: Krisztus Jézus és ennek az eljövételnek ádventje : előkészülete az egész földi élet. Majd eljön a betegségek telében, az élet alkonyának decemberében, az élet ádventjének végén az Úr Jézus Krisztus, aki megvált, kivált a test rabságából és örök szabadságra vezérel. Egész életünk tehát előkészület az Úrral való nagy találkozásra, a földi élet nem cél, hanem érdemszerzésre adott idő, folytonos utazás, melynek célja a Krisztus Jézussal való találkozás.

d) Az utolsó Úrjövét lesz Krisztus Jézus második eljövetele a világ végén az utolsó ítéletre. Mikor Üdvözítőnk Kaifás ítélőszéke előtt állt, akkor mondta : «Látni fogjátok az Ember Fiát eljönni ítélni az ég felhőiben» nagy hatalommal és dicsőséggel.³ De ha e világvégi eljövételét összehasonlítom egykori

¹ Ján. 6, 57.

² Luk. 12, 40.

³ Máté 26, 64.

karácsonyi megtestesülésével, mélyreható különbségeket találunk. Akkor eljött mint édes, kicsinyke gyermek pólyában, édesanyja karján, betlehemi éjszakában, titokban. Második eljövetele ellenben más lesz : úgy jelenik meg, mint az egész világ bírása, nem kis pólyában, hanem az ég felhőiben ; nem édesanyja karján, hanem isteni fölségének trónusán ; nem titokban, karácsonyi éjszakában, hanem mint a villám, melynek fénye nyugattól keletig világít, lesz az ő megjelenése. Mikor mint Kisded jött el hozzánk, csillag világította az utat, angyalok hivogatták a lelkeket az ő kis jászolához ; mikor ellenben mint bíró jön el ismét, a csillagok lehullanak az égről, a nap is elhomályosul, mert helyettesíti az égen az Isten Fiának jele : a szent kereszt és az angyaloknak éneke helyett a feltámadás harsonái szólítják elő sirjuktól a halottakat. Mindez a sok különbség azért lesz, mert akkor megváltani jött minket Jézus, most ellenben megítélni jön : megváltása, kinszenvedése eredményeit, értünk hullott szent vérének fogantatját jön keresni rajtunk. És jaj lesz akkor azoknak, akiken az ő megváltói szent vérének nyomát el akarja a bűnök szennye, akiken elszakadt a megszentelő malaszt menyegzős ruhája, akiknek szívében kialudt a hitnek mécsese, akik jócselekedetek kamatja nélkül kénytelenek a tehetségek talentumait visszaadni. Akik nem jöttek itt a földön készséggel Jézus békés, áldásos, édes jászolához, azok reszkette fognak gyűlni ítélő trónusához. Jaj lesz akkor nekem, ha a bakok közé állitanak, ha a konkoly kévéibe kötnek, ha mint rossz halat Isten bárkájából : az égből kidobnak. Ha keresik rajtam a meg nem fizetett tízezer talentumot, ha menyegzős ruhám hiányát észreveszik. Jaj lesz nekem, ha a tétlenség piacán álldogálva ér a számadás, ha mint elgurult garast nem talál meg az irgalom seprője, ha mint elveszett bárányt nem talál meg a jó Pásztor lába, ha rablók kezébe jutottam és nem lelt rám az irgalmas Szamaritánus.

Az első Úrjövet a multé, a második a jelené — ezek előkészítenek a következő kettőre, a halál és az ítélet Úrjövetére, melyek a jövőé.

II.

Karácsony misztériuma ez : És az Ige testté lön és mi-
köztünk lakozék. Az Isten emberré lett : a megtestesülés, mely
első stádiuma, lépcsője a nagy reparatiónak : a megváltásnak.

Most ádventben azt kell nézmem : mik előzték meg, mik
tették lehetővé számunkra az Isten Fiának megtestesülését?

Két mozzanat : Az Úr angyala köszönté a Szűz Máriát . . .
és az : Ime az Úrnak szolgáló leánya . . .

a) Az Úr angyala köszönté a Szűz Máriát és ő méhébe
fogadá a Szentlélektől szent Fiát.

Az Isten édesanyát keresett, mert kisedekként kívánt
megjelenni köztünk. És minden emberi természetes mód
ellenére, szűzi lélek az ő édesanyja. A zsidó nők mind titkos
kevélységtől űzve : hogy gyermekük lesz a Megváltó, anya-
ságra vágyódtak és a gyermektelenség átok és szűgyen volt,
hisz a szűzek nem voltak szervei Isten megsokasodást ígérő
jövendőlésének sem.

A Boldogságos Szűz nem hiába Hajnal : benne piroslik
az újszövetség természetfölötti értékelése, melynek hangsúlya
nem a test, hanem a lélek. A szűzesség csak az újszövetségben
lehet érték. És az Isten kiválasztása is szűzi lélekre esik,
akit nem állított bele az élet a föld faji tevékenységeibe, aki
nincs hozzáláncolva a földhöz, hanem aki arról gondoskod-
hatik, amik az Úréi.

Csak tiszta lelkiület, természetfölötti világnézet várhatja
karácsonykor Jézust. Szűzanyám tanítsd meg régi kis szol-
gádat arra, hogyan kell Jézust várni, fogadni, elhelyezni,
taníts meg nem a földiek felé hajolni, ha az egész körülöttem
levő világ is mást hirdet, én maradjak tied és a Gyermeké !

b) «Ime az Úrnak szolgáló leánya, legyen nekem a Te
Ígéd szerint.»

Amilyen fontos volt az Isten kiválasztása, époly jelen-
tőségteljes volt a szent Szűz beleegyezése. A megváltás nem
a kényszer, hanem a szabadság testamentuma, — melyben
Istent így szólítjuk meg : Atyánk — ezért nem kényszerítés,
hanem szabad beleegyezés műve. A Boldogságos Szűz ki-
mondja a nagy szót : Legyen ; miután látja, hogy szűzes-
sége sérelme nélkül, nem férfitől, hanem a Szentlélektől
fogja foganni Krisztus emberségét, aki Isten Fiának fog
hivatni, — beleegyeznek az égi követnek : Gábielnek sza-

vaiba, vállalja az Istenanyaságot, a hét fájdalom törét és azt, hogy az ő gyermeke lesz az, aki kereszthalált hal, hogy mint ártatlan Isten Báránya elvegye e világ bűneit. Magát pedig ács feleségének, az Úr szolgáló leányának, Szent Erzsébet kíségitőjének nevezi és nem akar ezen a titkosságon változtatni semmit. Ennek a csodálatos alázatosságnak éke a szüzesség, az Istenanyaság, a mennynek királynői trónusa és koszorúja.

E két nagy előzmény : az ég harmatozása és a föld sarjadozása után jöhetett csak a nagy következmény :

Et Verbum caro factum est . . . És az Ige testté lőn . . .

Mikor a credóban kimondjuk, térdelhajtunk, a kórus csodás magasságokból alázatosan száll-száll lefelé, az Űrangyalában, hogy méltatlanságunknak kifejezést adjunk, mellünkét verjük alázatosan, mikor e szókat kimondjuk. Valóban nagyobb, tapasztalhatóbb misztérium elképzelhetetlen, mint az emberi testet magára vett Isten. Cur Deus homo? Miért lett az Isten emberré? Ezzel indul meg a skolasztika tudományos irodalmi korszaka Szent Anselmnél. Ez minden. Kinyilatkoztatás és titok, leereszkedés és fölemelés, jóvátétel és gazdagítás, valóságos compendium veritatis : minden igazságok foglalatlja !

Istenem, ki emberi testbe öltöztél, segíts a földön az égnek élni, emberi testben angyali lélekkel járni, angyali mivoltunkból istállóban, barmok között, latrok között sem veszíteni !

Ha valami bizonyítja, hogy a katolikus hit nem természetimádás, hanem természetfölötti, kinyilatkoztatásból eredő isteni vallás — úgy a megtestesülés ténye bizonyul. Deus ipse venit et salvabit nos¹; dirumpit coelos et descendit,² concipitur a Spirito Sancto et nascitur ex Maria Virgine,³ ezek oly igazságok, melyekre a magárahagyott emberiség nyomorúságának legnagyobb lázálmáiha sem gondolt volna. Az emberiségnek nem volt egyebe, mint nyomorúsága, sirása, bilincsei és e csodálatos koncert megindította az Atya szívét, aki úgy szerette e világot, hogy egyszülött Fiát adá.

Azért van csodás varázsa a karácsonynak, mert akkor

¹ «Isten maga jön el és vált meg bennünket.» (Izaiás.)

² «Szétszakítja az eget és leszáll.» (Izaiás.)

³ Fogantatik a Szent Lélektől, születik Szűz Máriától. (Credo.)

tűnik el leginkább a földről, ami emberi : bűn, békétlenség, nyomorúság és helyébe lép az, ami természetfölötti : a dicsőség és a béke. Istenem, segíts átérezni most mélyen advent szomorúságát, hogy annál inkább élvezzem karácsony boldogságát.

Hajnal nyílása
Életünk világa,
Nap dicsó sugára :
Új fényt fakasztál
Üdvünk borújára !

III.

«En Agnus ad nos mittitur
Laxare gratis debitum
Omnes simul cum lacrimis
Precemur indulgentiam.»

Istenem ! Nekünk csak könnyekbe kerülne megszabadulni a bűntől és nem tesszük ; te vért ontottál értünk önként, szeretetből ! Nekünk csak a gyóntatószékig kellene elvándorozni — és nincs rá erőnk, te meg ez egekből jöttél Betlehembe, — non horruisti Virginis uterum — menekültél Egyiptomba ! Nekünk örök üdvösséget kínálsz minden kis jócselekedetért, egy pohár vizért, te pedig minden áldozatot ingyen vettél magadra, tisztán irántunk való szeretetből ! Ó, mily csodás mélység a jászol, ahová leereszkedtél királyi trónusodból ! És tetted ezt előre látva a megváltott tömegek hitetlenségét, közönyét, erkölcstelenségét, papjaid hűtlenségét ! O clementiam admirandam !

Visszahoztad az élet fáját, melyet a paradicsomban hagytunk, melynek árnyékától, illatától, gyümölcsétől lángpallosú kerubok tiltottak el egykor. A karácsonyfa, keresztfa tövében új paradicsom kél : az Anyaszentegyház, öntözi a hét szentség folyója, betölti a szenvedő Jézus imádságainak illata, ő a gyümölcs, melyre maga mondta : Vegyétek és egyétek, nincs tilalom tehát, hanem egyenesen parancs. Ez az örök élet forrása, záloga.

Napjainkban sok kísérlet történik karácsonyt valami vallástalan család-, vagy gyermekünneppé tenni ; ezért állítanak zsidók is karácsonyfát, ezért kapaszkodnak ruhátlan női aktok a harangszívére, ezért helyettesítik az angyalokat

táncosnők, kik a karácsonyfa gyertyái mellett gyujtanak cigarettára. Nem : a hit területét igazán nem adjuk oda. Hát nem elég, hogy betöltik az egész profán világot? Még a vallás szent területére is betolakodnak? Nem, ez mégsem lehet, a karácsonyon égi védjegy van. Mi nem visszük a Betlehemet füstös kávéházakba, a színpadok, rivaldák, kulisszák emberei se tolakodjanak mihozzánk. Nincs szükségünk egymásra. Jézuskánk, karácsonyfánk, maradj a miénk!

Az ádvent Istenvárás. Hárman lépnek elő az ádventi homályból, hogy minket Betlehembe elvezessenek. Izaiás, az ószövetség evangélistája, Keresztelő Szent János, az Úr előhírnöke és a szeplőtelenül fogantatott Szűz Mária. Ők képviselik a megváltás vágyát, reményét, örömét. Velük kell várnom a karácsonyt. Meg kell tanulnom Izaiástól előrelátni, ködön át csillagra mutatni, a sivatag virágborulásáért imádkozni, ég harmatozását lesni. Meg kell tanulnom Keresztelő Szent Jánostól az Úr ügyeit bátran képviselni, útját a szívek Betleheméhez előkészíteni, önmegtagadólag élni, a pusztában is az élet vizével járni és Krisztust, mint Isten Bárányát, a világnak bemutatni. Meg kell tanulnom a szeplőtelen Szűztől a mély egyéni vágyat Isten felé. Legyen ő nekem is Jézuskám, kisdedem, enyém! Készítsek szerető gonddal lakást, ruhát, jászolt, pólyát, műhelyt lelkemben és mások lelkében neki!

Amint közelget lassan a karácsony, úgy dereng fel lassan bennem is a legtisztább öröm, éled újjá a legszebb emlék. Gondjaim fekete varjait szétkergetik majd a karácsonyi harangok, a karácsonyfa gyertyáinak fénye megvilágítja ádvent sötéttségét, a lelkekben pedig szétárad a jászol melege, csendje.

De addig még türelmesen kell várni a hajnali roratét, kicsiny gyertyával kell a havas úton a templom felé botorkálni a reggeli sötétben, fázva kell végighallgatni a glóriátlan lilás miséket, mert annál nagyobb öröm lesz megtalálni Jézust, minél nagyobb fájdalom volt nélkülözni őt.

Nagy Szűz miserere !
Mennyrországból tekints erre !

Rorate coeli...

Harmatozzatok
Égi magasok!
Téged vár epedve
Az emberek lelke,
Jöjj el, édes Üdvöztőnk!

I.

Ádvent második vasárnapjának Evangéliumában megjelentek Keresztelő Szent János követői Jézusnál és megkérdezték: «Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várjunk?»¹ Ádvent harmadik vasárnapjának Evangéliumában pedig a zsidók küldöttjei jelennek meg Keresztelő Szent Jánosnál és kérdezik tőle: «Ki vagy te?» Te vagy-e a Krisztus?²

E két követség élénken mutatja, tolmácsolja azt a nagy bizonytalanságot, amely az ősövetségi emberiség lelkében az eljövendő Megváltó felől volt. Valami homályos, ádventi sejtéssel annyit tudtak, hogy a Megváltó Isten Fia lesz, hiszen Izaiás próféta megjövendölte: maga az Isten jön el és szabadít meg benneteket. De, hogy milyen alakban és milyen szerepben, ez ismeretlen maradt előttük. Ki lesz hát az Eljövendő? Talán *király*, aki visszaállítja Dávid királyi trónusát, aki messze kitolja országának határait, hódító karját a végtelenbe? Talán *bölcs* lesz, aki tudásával elhomályosítja majd Salamon bölcsességét, megszégyeníti a pogányok tudását? Talán *próféta* lesz a Megváltó, aki csodáival túltezsz Mózesen, jövendöléseivel Jeremiáson? Talán *hadvezér* lesz, aki erős kardjával kényszeríteni fogja a föld népeinek sokaságát Istenben hinni? Vagy talán egy *arkangyal* személyében jön el hozzánk a Megváltó, hogy a túlvilág csodáit ragyogtassa bámuló elménk és szemeink elé?

Mindez nem így lett. A Megváltó mint *kisded* jött el a világra. Vajjon összeillő volt-e a világ megváltásának roppant feladata, sürgőssége, szükségessége egy kisgyermek alakjával? Cur Deus puer? Mért lett az Isten gyermekké?

Jézus, mikor megtestesült, azért választotta a kisded alakját és azért nem jelent meg egyszerre mint felnőtt közöttünk, hogy előre jelezze az ő tanításának, Evangéliumának

¹ Máté 11, 3.

² Ján. 1, 19.

főparancsát : a szeretetet. A gyermek mindenkit megszólít, mindenkit szeret, nem ismer még az emberek között különbségeket. Ezért érzi magát karácsony táján, a szent estén, minden ember — még a hitetlen is — Istentől megérintettnek, megszólítottanak. A gyermek mindenkié, a gyermek minden állatot megsimogat, a gyermek nyelve minden nép-nél egyforma, a mama, papa nem magyar nyelven, hanem gyermeknyelven vannak mondva. Jézuska azért született tehát az első karácsonyeste, mint gyermek, mert így akarta hirdetni azt, hogy ő mindenkié. De azt is mutatta ezzel, hogy ő különösképpen a gyermekeké, az ártatlanoké. Ott Betlehemben talán először a betlehemi kis pásztorfiúk furulyájának örült, dudájának nevetett, első vértanui gyermekek voltak : az aprószentek és később, amikor a csacsonak a hátán ülve Jeruzsálembe bevonult, az odavaló kisfiúk szaladtak eléje ajkukon Hozsannával, kezükben pálmaágakkal. Ezért karácsony ünnepe a gyermekek ünnepe, mert ma az született, aki szerint a kisdedeknek előjogaik vannak a mennyek országára. Ő sokszor mondta gyermekekre mutatva : ilyeneké a mennyek országa, szent keze sokszor pihent gyermekfejekén, megengedte nekik, hogy ölébe ülhessenek, nekünk, felnőtteknek pedig azt mondta, hogy amit egynek a gyermekek közül teszünk, azt neki tettük.

Sokszor a legnagyobb büntetésnél jobban megszégyeníti a bűnösöket, ha büntetés helyett valamely jócselekedetet gyakorolnak velük. Próbáljuk meg : mikor valaki tőlünk büntetést vár, büntetés helyett ajándékozzuk meg. Micsoda áldott megszégyenülés, micsoda üdvös zavar ömlik el majd arcán : ez a jóság győzedelme a gonoszság fölött, a szeretet diadala a gyűlölet fölött. Isten is így tett : az emberiség a Megváltóban szigorú bírót várt — és kapott egy édes, gyenge kisdedet. A bíró ellen fellázadtak volna a bűnösök, — a Kisded előtt azonban megszégyenültek, leborultak. A Megváltó, mint kisded az Eljövendő, akinek semmi egyéb védelme nincs, mint mosolya, pillantása, fegyvertelensége, ártatlansága.

De van más oka is annak, hogy a Megváltó kisdedként jött el hozzánk. Mindenki tudja, hogy milyen félelmetesen nagy bűnalkalom a test, hogy micsoda szörnyű skálája van a testi bűnöknek : a paráznaságnak és hogy a test lustaságával a nyugalmi ösztönt, mértéktelenségével az önfenntartó

ösztönt, a paráznasággal pedig a fajfenntartó ösztönt hogyan kijátssza, hogyan elrutítja. Jézus fölvette magára az emberi testet, hogy megmutassa : a test önmagában nem rossz, hanem Isten alkotása, Isten gondolata. Ha a test magában is valami aljas lenne, az Isten Fia nem vehette volna magára, így azonban átment a test életének minden pontján : fogantatott, született, édesanyja ölében nevelkedett, volt ifjú, felnőtt, szenvedett, meghalt, feltámadott. Ő tanítja meg, hogy a test a lélek vára, lakása, szolgálja, hogy sem a ruháért, sem a táplálékért : a test földolgaiért nem kell aggódnunk, tudja Atyánk, hogy mire van szükségünk.

Kisded kellett nekünk, hogy lássuk : nem átkozott a test és annak igényei, fejlődési fokozatai. Csak kisded tud sírni, kell az ő sírása : ez az isteni «Leitmotiv», a siralmak, a vándorok, a zarándokok karában, hogy Isten szíve meglágyuljon irántunk. Kell az ő kacagása : ez az élet csillogása itt a sötétségben. Kell pólyája foszlánya tépésnek égő sebeinkre, kell jászolának mélye, hogy belevethessük imádságainkat és gondjainkat. Kell az ő fegyvertelensége, — ez a legerősebb fegyver — kell az ő tehetetlensége : ez a legnagyobb erő. Kell a kisded szegénysége, ez a legnagyobb vagyon. Kell mindenkit megszólító drága ajka, minden bilincset megoldó édes kis keze, kell a fenséges tudat, hogy Isten ránszorul, tőlünk kér, minket kicsiségével megaláz és hasonló lesz mindannyiunkhoz.

A pogány bölcselők minden erőlködése Thalestől Wundtig nem más, mint az ember elégségességének, autonómiájának és autosoteriájának hiú és roppant erőket feszítő megoldási kísérlete. Most eljön egy kisded, aki az élet összes nehézségeit vállalja : a könnyet, a verejtéket, a vért, a szenvedést, a szegénységet, az üldöztetést és édesanyja puha öléből önszemélyen keresztül mindent megold, mindent megválaszol. S hogy elkapatott emberi kevéségünket ne sértse : ő is emberré lesz, hogy ne utasítsuk vissza fenséges ajánlatait és ajándékait, mint heteronomiát, vagy heterosoteriát. Ember voltának legnagyobb igazolása származása és íme egy anyának karjaiban, ölében pihen. Igaz, hogy ez a kar szeplőtelen és ez az anya tiszta szűz együttal.

Mindez azért van így, mert karácsony a szeretet ünnepe. Mégpedig a megelőző és megalázó, áldozatos, zavarbaejtő isteni szereteté. A szeretet micsoda? Istenem ! e koldus világ

mecénása, a hideg kunyhók egyetlen éke, a legnehezebb élethelyzetek áldott kulcsa, az élet óriási gépezetének olaja, az élet hajójának arany rakománya, a jégbedermedt világ melengetője, egy óriási zokogó karnak csitítgatása, vérző szívek puha, kiméletes simogatása ! És ez mind-mind a karácsony éjszakáé. A föld beszélhet önzetlenségről, altruizmusról, de a szeretetet Krisztus hozta, Krisztus mutatta meg : ez az ő elsajátíthatatlan, lekopirozhatatlan, utánozhatatlan tulajdona, égi kincse, szent «hozománya». E nagy mecénás Betlehemben lakik, e drága dísz egy gyermek szívéből sarjad, e csodás kulcs egy kisdéd kezében van, ezt a nemes olajat Betlehemben mérik, ez a meleg egy kis jászolból árad. Úgy-e, mégis «Mégváltó és Üdvözítő» a mi Krisztusunk?

Ez a szeretet teszi édessé, aranyossá karácsony éjszakáját és ennek a szeretetnek hiánya teszi szomorúvá, unottá, egyhangúvá az élet sok-sok hétköznapiját. Úgy kell szeretnem, mint ahogy a Kisdéd szeretett : ártatlanul, válogatás nélkül, túl minden kereten, túl minden csalódáson, sértésen, kiábránduláson. A szeretet útja a boldogságé. Elfelejteti magunkat, kiemelkedni kicsinyes, magunkba záró önzésünkből, idegen célokon gazdagodni, más, nálunknál nagyobb dolgokra erőltetni lusta, önző lelkünket : ez annyi, mint szeretni és annyi, mint boldognak lenni. Mert karácsonykor legnagyobb volt a szeretet, azért és azóta vannak ilyenkor a legörömteljesebb napok. Feledjük el, hogy mik voltunk, mik vagyunk, mint Krisztus, aki Isten létére ember, sőt védtelen kisdéd lett : legyünk mi is hozzáereszkedők a nyomorhoz, hozzáhajlók a szenvedőkhöz.

Ő istenségét egészen feledve, egészen elrejtve egyesül természetünkkel, annak összes nyomorúságát magára veszi és egészen a mi álláspontunk szempontjából beszél. Jászolban fekszik, hogy ne féljenek tőle a falánkok, pólyája van, hogy hozzá közeledhessenek a rongyosok, kisdéd, hogy kézbe vehessék, megsimogathassák öreg, megrokkant Simeonok. Krisztus a miénk és mi Krisztusé !

II.

Illumina nunc pectora
Tuoque amore concrema
Ut cor caduca deserens
Coeli voluptas impleat.

A karácsony misztériuma talán azért annyira mindenki számára érthető, mert az ádvent Isten nélkülözése, a karácsony pedig Isten megtalálása. «Találni fogtok egy Kisdedet pólýába takarva, jászolba fektetve.»¹ Ó, nagy dolog volt Istent évezredek óta nélkülözni, a bűnbén : a halál árnyékában járni, lankadatlanul remélni oly katasztrófák ellenére, mint a vízőzön, Szodoma pusztulása, egyiptomi szenvedések, kettészakadás, babiloni fogság, római iga ! El nem fáradni a csillag lesésében, az angyali szózat várásában, el nem téveszteni az utat, meg nem ütközni a pólýán, az istállón, az ácsn, hanem contra spem sperare, contra speciem credere !

És mily nagy öröm megtalálni Jézust, az égnek harmatozását, hódolni a Szűzanyának : föld sarjadozásának és Jézus emberségében látni meg megváltásunk jövőndő biztosítékát. Ó, Istennek minden emberi elgondolást felülmúló, minden emberi szánandóságot túllépő bölcsessége és jósága ! Ha csak annyit adtál volna, amennyi a bűn kiengesztelésére elég, úgy véred egyetlen cseppjének ontása után mennybe mehettél volna azonnal ! Ha csak annyit adtál volna, amennyit a legmerészebb lelkek elgondoltak, mily semmiség volna mindaz ! Micsoda a mi bűnünk : a peccatum mundi, ama szédületes tiszta kegyelem áram mellett, amit meghozott nekünk az Isten Báránya ? ! Micsoda a tiltott fa a szent kereszthez képest, a paradicsom a getsemáni kerthez, a tiltott étel a parancsolt ételhez, az Oltáriszentséghez képest ! A mi véges voltunknak nagy következménye, hogy vétkeink is végesek, míg Isten irgalmassága végtelen. E végtelenséget mutatja Krisztus kisedsége, embersége, ránk utaltsága, minket megszégyenítő alázatossága, tehetetlensége, mely provokálja szeretetünket, segítségünket, részvétünket.

Most még csak várjuk őt. Hogyan várhatta őt Szűz Mária ? Az angyal szavára támaszkodó biztonságérzettel. Munkával. Varrta pólýáját, készítgette ingecskéit, bélelte jászolát, ékesítette a kis Betlehemet. Áhítattal : imádtá őt legelső hajlékában, szerette őt kétszeres szeretettel, kimondhatatlan örömmel, hogy teljesült minden jövőndölés, hogy az őszövétségen át oly sokszor kétségbevont Isten igazolva van.

Ha valakitől, úgy Szűzanyánktól lehet eltanulni a szentáldozási előkészületet és az utána való hálaadást. Mennyi

¹ Luk. 2, 12.

áhitattémát találhatott hótiszta lelke az Úr közelségében! Ekkor lett ő áhitatnak jeles edénye. Betlehembe kell járnom áhitatért és a lármás Jeruzsálemben kell hagynom mindent, ami karácsony költészetét, fehér hangulatát zavarja.

Az ószövetségi jövendölések között talán a legszebb az Izaiás 35. fejezete. A Megváltó áldásait, a megváltás világot átalakító hatásait a keleti fantázia képeiben festi elénk az emberiség nagy ádventjának prófétája: Izaiás.

Azt ígéri, hogy a sivatag, a pusztaság virágpompába fog öltözni és Libanon ereje, Karmel bájai, Sáron szépsége lesz tulajdona. A vakok látni, a süketek hallani fognak, a bénák a szarvasokkal versenyeznek, a némák énekre, dalra gyujtanak. A barlangokban, a sárkányok eddigi lakóhelyein susogó növényzet fog virulni, a süppedő, izzó homokban szent utak nyílnak meg, amelyeken még az ostobák sem tévedhetnek el, amelyeken nem kell félni útonálló vadállatoktól. A rajta járók megszabadultak bilincstől, fájdalmaktól, sóhajoktól és a vidámság örök fénye koronázza meg fejeiket. Csak: *Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate, Deus ipse veniet et salvabit vos!*

Istenem, mi is a karácsony? Az Istennel való találkozás és egyesülés. Enélkül mi az élet? Kietlen sivatag, úttalan süppedék, vak sötétség, süket némaság, bénult vánszorgás, küzdés sárkányokkal, szörnyetegekkel, bilincsek hurcolása, fájdalmak cipelése, sóhajok orgonálása. De nemcsak az emberiség élete ilyen Isten nélkül, hanem az egyéneké is. Sőt, magamra ismerek itten. Mikor nem élek Jézussal benső barátságban, mikor az érzékek izgalma több nekem, mint az ő drága belső jutalmazása és igazolása, akkor ez a kép az én életem csálhatatlan képe. Hiányzik az öröm sok-sok virága, sem magamban, sem környezetemben nem találok nyugvó oázisra, sivatag az utam. Itt süppedék erkölcsi elveimben, izzadok gyalázatos izgalmakban, tévelygek szomorú iránytalanságban. Isten nem ad világosító fényt lelkem szemének: vak vagyok. Isten nem ad kegyelmi mankót tört inaimhoz: béma vagyok. Isten nem ad ihletést, víziót, prófeciát: néma vagyok, nem nyilik dalra ajkam. Magammal cipelem gyengeségem súlyos bilincseit, kudarcaim jogos fájdmait, tehetetlenségem sóhajait. És ez úttalan sivatagban nemhogy elkerülném az oroszlánokat, a sárkányokat, de sőt inkább fölkere sem őket...

Csak az imádság hívhatja hozzám Jézust : confortate manus dissolutas, mégpedig a térdenálló, alázatos imádság : genua debilia roborate. Akkor Deus ipse veniet et salvabit vos.

Ez az imádság még Izaiásé : Utinam dirumperes coelos et descenderes ! . . .

Az érzés, mellyel mondom, Ezekielé, aki életet vár a nagy temetőbe, arányokat újra a romokba.

De, Istenem ! Ab alto Jesus promicat ! Az önmegtágadás útján kell az irgalom és tisztaság útjain felém közelgő Krisztusnak elébe vánszorognom : sidus refulget iam novum ! Ha ezt az egyet megteszem, akkor biztosan találkozom az eljövendő Istennel, mégpedig mint gyermekkel. Mint beszéd, sírni tudó, segítségre szoruló, ártatlan, testi bűnök szféráján kívül álló, anyával bíró édes kis kiseddel, aki tehetetlenségében Isten mindenhatóságát, egyszerű kis beszédében Isten mindentudását rejtegeti egyrészt, kinyilatkoztatja másrészt. De nekem is erőt kell vennem magamon : ingerlő érzékiségemet gyermeki ártatlansággal fékeznem, előítéleteimet gyermeki nyílt bizalmassággal száműznöm, a világ csodákra éhes dicsőítő szavát egy kised tehetetlenségével hatástalanítanom, magasztalásainak elejét vennem.

Crastina Die delebitur iniquitas terrae . . . Etiam animae meae . . .

III.

«Mikor minden mély hallgatásba merült és az éj már megtette járásában útjának felét, a te mindenható Igéd akkor jön el a te királyi széked felől.»¹

Krisztus jöttét csend előzi meg : a nyomor jajgatása elnémul, mert közel az enyhülés ; a bűn vásári lármája pedig megszűnik, mert úgysem figyel rá senki. Az éj pedig : a sötétség hatalmának ideje, épp tetőpontján áll : éjfél van, a gonoszság félig győzelmet aratott : éjfélbe, sötétségbe burkolta a világot. De most érkezik éppen Istennek mindenható Igéje : Krisztus Jézus az égi királyi székéből a jászolba, a fáklyára, szövétnekre nem szoruló fényországból a decemberi éjszakába. A fáradt csendet dal, ének bontja meg, a sötétség pedig messze távozik : országa közepében : éjféltkor verte meg egy kised a pokol fejedelmét. Éjfél nem a szellemek, a kísér-

¹ Bölcs. 18, 14.

tetek órája többé, mióta a kised Jézus : a világ világossága éppen ekkor született. Nem félünk többé a sötétben : «*Etiam si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es*».¹

Nagyobb csendnek kellene bennem lenni és nagyobb világosságnak : több hitnek a világosságban. Nem hallom a betlehem-i nyáj kolompját, mert még mindig itt zsong fülemben a szirének éneke. A sötétben pedig magam próbálok fényt gyujtani : szikrázik is elmém kovája, de csak a koppanás fájdalma nagy, maradandó, a szikra nem gyújt meg semmit. Lehetetlen a Kisedre nem szorulni, őt igénybe nem venni ! És ő van annyira jó, hogy a kényszerített, nyomortól hajtott megalázódás is érdem a szemében.

Rorate coeli desuper, aperiatur terra !

A Bölcsesség Könyvének fenti helye talán még annyit is jelent, hogy amikor legsötétebb éjféli uralmát ülte a bűn : *nox in suo cursu medium iter* haberet, akkor jött el Krisztus : az Üdvözítő. A Szentírás ezt a pontot így nevezi : *Plenitudo temporum* : idők teljessége. Krisztus Urunk tehát eljött az idők teljességében : midőn az idők mértéke, az igazság mértéke, a bűn mértéke, az irgalom mértéke megtelt. Mikor a siralom völgyét a bánat, a tehetetlenség könnyeinek vízőzőne már elborította teljesen. Az idők sok-sok mindennel megterhelt teljességében jött el igazán csak Jézus. Istenem, mekkora akadály lehet a bűn, ha Istennek irgalomtól és szánalomból égő szíve, — kinek gyönyörűsége az emberek fiaival lenni — négyezer évig volt kénytelen a megváltás roppant ügyével várni ! Mily megátalkodást szül a lélekben a bűn, ha az emberiségnek négyezer évig tartó ádventre volt szüksége, hogy saját elégtelenségét, hitványságát belássa ! És mekkora fontosságú tény az Ige megtestesülése, ha ennek megtörténtehez Isten egy egész ószövetségen át készítette elő az emberiséget tevőlegesen és nemlegesen !

Istenem, vajjon ha az oltáriszentségi Jézus maga határozná meg jötte idejét hozzám, vajjon meddig kellene várnia, míg beáll nálam az áhítat teljessége, a bánat, a szeretet, a tisztaság teljessége ? ! Bár akkor az egész emberiség bűneiről volt szó, most pedig csupán az enyémről, mégis elég volna-

¹ Zsolt. 22, 4. «Mert ha a halál árnyéka közepett járok is, nem félek rosszaktól, mivel te velem vagy.»

egy emberélet ahhoz, hogy szívem jászolában, lelkem Betlehemében megszülessék Jézus?

Kik dolgoztak az idők teljességén? A próféták, Isten ügyének képviselői, a Megváltóban való remény ébrentartói, a Theokrácia őrei. Nekem is prófétának kell lennem: Krisztus Jézusra kell mutatnom nem évszázadok homályán keresztül, hanem az Eucharisztia leple alatt és bírnom kell Izaiás idealizmusát, Jeremiás halni kész lelkét, Joel eloquenciáját, Keresztelő Szent János ügybuzgóságát. Így kell egyengetnem az Úrnak útjait.

Ha elgondolom: mi is volt a peccatum mundi: a világ bűnei, belátom, hogy Krisztusnak meg kellett testesülnie és meg kellett hálnia. Deus ipse veniet et salvabit vos, — írta Izaiás — valóban más nem is jöhetett volna. Micsoda szörnyű árja folyt itt a világot teljesen elborító bűnözönnék! Micsoda holt tenger az emberiség, kevés hozzá az őszövecség kegyelmeinek Jordánja, hogy azt megédesítse! Mennyi gyilkosság, aljasság, zsarnokság, mennyi jaj a rabszolgák ajkáról, micsoda erkölcsi nyomor a nőknél, micsoda sivárság a férfiszívekben! Mennyi tévút, mennyi elpazarolt érték, mennyi eltékozolt élet!

És mindennek megoldójaként születik egy kisded egy szűztől Betlehemben, Dávid városában!

Pólyája kevés — és ő mégis fel akar ruházni egy egész világot! Lakhelye műhely, de ő ide be akarja fogadni, munkássá akarja tenni az egész emberiséget! Jászola szűk — de ő ennek határait ki akarja tolni a föld végső partjáig, hogy puha fekhelyre találjon nála minden. Most még a Szűzanyától tanul beszélni, hogy majd évezredekén át hatoljon a szava. Keze kicsiny, de már elfér rajta a feszület szege. Az angyali ének mellett hallja Heródes katonáinak zaját, az aprószentek sírását!

«Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenesekké ösvényeit, minden völgy betöltessék, minden hegy és halom meg aláztassék, a göröngyösök egyenesekké legyenek, a darabosak sima utakká és meglátja minden test az Isten Üdvöztetőjét.»¹

A megváltás hatásait ismerjük, mert élvezzük őket, a megváltás előzményeit azonban a próféták ajkáról kell les-

¹ Luk. 3, 4 sk.

nünk. Krisztus Jézus eljövetelének föltételei tehát : bizonyos előkészület, egyenes, síma út, lehordott hegyek, kitöltött völgyek, Istent látó testek. Parate viam Domini ! Minden jó példa, másokért mondott imádság, irgalmasság, egész hitoktatásunk, első gyónásra, szentáldozásra való előkészületünk, betegeink ellátása, jegyesoktatásunk és az igehirdetés általában, ez mind előkészítése Krisztus útjának a lelkek jászolához. A gyóntatás, a lelkigyakorlatok, a keresztúti ájtatosságok, a körmenetek, mind lehordásai a kevélység hegyeinek, kitöltései a kishitűség völgyeinek. Csak ezek után az előkészületek után lehet szó arról, hogy «videbit omnis caro salutare Dei». A test nehezen látja meg Istent, csak ha az önmegtágadás kohójában megtört és megtisztult. Ezért bőjtől a test szentáldozás előtt : egyengeti az Úr Jézus útját magához.

«Hodie scietis, quia veniet Dominus et salvabit nos et mane videbitis gloriam Eius.» «Crastina die delebitur iniquitas terrae et regnabit super nos Salvator mundi.»¹

Az egész év legédesebb napja a karácsony vigiliája. Ádám és Éva jönnek a paradicsom emlékeivel, ezért egész nap karácsonyfát díszítünk, cukorról, gyertyácskákról, díszekről gondoskodunk, ajándékokat készítgetünk. Jeiunium gaudiosum-mal bőjtölünk, virrasztunk, de azért, mert éjféli misére várunk. Este megjön a Jézuska égi csendben, szeretetben, családi melegben. A hitetlen családok is hívőkké lesznek ma este, mintha a szeretet közvetlenebb kinyilatkoztatás lenne, mint az igazság. Azért, mert a szeretet a legnagyobb igazság. És fölcsendül a Mennyből az angyal, a Fűjd Marci a dudádat, a Dicsőség-Békesség. Ez az angyalok éjszakája valóban ! Istenem, segíts méltón, szentül megünnepelni !

Nincs nagyobb eseménye a világ történetének, mint az Ige megtestesülése. Nincs fontosabb földrajzi pont a térképen, mint a kis betlehemi istálló helye. Nincs gazdagabb tárgyú dátum, mint a decemberi éjszaka, nincs fontosabb hír, mint az angyali szózat : ma született a Megváltó Dávid városában !

Ó, angyalok éjszakája : Te vagy a legszebb ! A hó ma fehérbe pólyázta a világot, rügyekben, rög alatt alszik az élet, a patak hátán páncél, az égen reszkető csillagok sokasága. És mindenütt ünnep, minden gyerekszívben várako-

¹ Karácsony vigiliájának miséje.

zás, öröm, minden családban szeretet-áradás, mindenütt égő, villogó, édességgel, fényességgel rakott karácsonyfa! Ma befelé élünk: Istennek, tehát önmagunknak. Ma emberré — sőt — kisdeddé lett az Isten, Oh, stille Nacht, heilige Nacht!

Mit is mond az éjjeli officium?

«Omnis violenta praedatio cum tumultu et vestimentum mistum sanguine erit in combustionem et cibus ignis. — Parvulus enim natus est nobis: Auxiliarius, consiliarius, Deus Fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis.»

Tehát meg fog szűnni minden küzdelem, nem lesz erőszak, zsákmányolás, tumultus, kiömlő vér, szennyes ruha; a kardok sarlókká görbülnek: Itt lesz a béke országa! — És mindez kinek a műve? Egy gyermeké: mindez azért, mert parvulus natus est nobis. Még mielőtt felnőtt volna, még mielőtt élt, tanított, tett volna, már az örök béke fejedelme ő.

És kicsoda ez a gyermek? Segítője, tanácsadója, erős Istene, Atyja, Fejedelme e tisztuló világnak.

Auxiliarius! Segítője, mankója a nyomorultaknak.

Consiliarius! Tanácsadója kételkedőknek.

Deus fortis! Erős Istene gyengeségeinknek.

Pater futuri saeculi! Atyja, igazítója jövődönknak.

Princeps pacis! megalapítója békességünknek.

Jézuskám, légy nekünk édes mindenünk!

Karácsony.

— Dec. 25. —

Én nagy vigasságos
Örömet hirdetek,
Mert a Krisztus Jézus
Szűztől ma született.
Mennyei királyunk,
Mennynek, földnek ura
Megjelenék nekünk.

I.

Ma megnyílt előttünk Krisztus jászolának kincses mélye, éjféli gondjainkat szétverték a karácsonyi harangok, sötét emlékeinket messze űzte a karácsonyfa gyertyáinak fénye, a világ hétköznapijainak hivalkodó zenéjét pedig túlharsogja ma a pásztorok furulyája, a betlehemi gyerekek dudája, a napkeleti bölcsek tevéinek csengetyűi, a kisdéd Jézus édes sírása és a kétezer év óta újra felcsendülő angyali kórus: Dicsőség, Békesség!

Az ókor nagy történetírója: Herodotos jegyezte fel a trákokról, hogy az újszülött gyermekeket meggyászolták, a halottakat pedig, mintegy lakodalmas menetben, örömeik között temették. A Krisztus áldott személyét és a megváltást nem ismerő emberiség nem is vélekedhetett az élet értékeiről másként, csak így, hogy a gyermekekben egy jövőendő élet szenvedéseinek várományosait látta, a halottakban pedig az élet kínjaitól és terheitől megszabadultakat üdvözölte. Hogy mit hozott a világnak Krisztus Jézus, hogy mit jelent soha el nem múló dicső alakja a történelemben, azt elsősorban a karácsonyest beszéli el. Hol békült volna össze az Isten és az ember, ha meg nem születik Betlehemben az Istenember? Hol tartana ma az iparművészet, ha hiányoznék az emberiség legszebb bútora: a jászol? Hol tartana a költészet, ha Szűz Mária istenanyai ajkai még nem dalolták volna el a Magnificat-ot? Hol botorkálna a szónoklat művészete, ha sohasem hallottuk volna a hegyi beszédet? Volna-e fogalmunk arról: mi az igazi dísz, az igazi pompa, ha nem ismernők Jézuska egyszerű pólyáját? Volna-e muzsikánk, zenénk, ha a karácsonyéli angyalajak nem tanítanak rá énekelve a dicsőséget és a békességet? És tudnánk-e társadalmi összetartozásról, szocializmusról még csak álmodni is akkor, ha nem találkoznak Betlehemben a pásztorok és a királyok, az angyalok és az állatok?

Ugy-e, sok ajándékot hozott Jézuska a világnak?

A karácsonyēj még másról is beszél. Minden hitvédelemnél erősebben hirdeti Krisztus Jézus isteni voltát és prédikálja katolikus keresztény világnézetünknek igazát. Hogyan is lehetséges, hogy születésének dátumától kétezer év választ el minket; ez a kétezer év eltemetett már azóta kultúrákat, piramisokat, de a kisded Jézus lábnyomait, az őt és édesanyját vívó csacsi patáinak nyomát nem tudta betakarni, nem tudta elnyomni? Kétezer év óta a háborúk alatt e szent estén mindenütt csend volt, szétváltak a szuronyok, ágyútűz helyett gyertyafény pislákkolt, — ilyen erős volna egy kisded? Kétezer év óta karácsony este eltűnnek gondjaink és megfakad valahol az öröm forrása, — ilyen mély volna egy egyszerű jászol? Kétezer év óta e drága este mindenki boldogságot megy koldulni Betlehembe és mindenki kap is, — ilyen gazdag lenne egy elhagyott istálló? Kétezer év óta ezen az estén elcsitulnak kérdéseink és kéte-

lyeink, a karácsony mindent megválaszol : ilyen böles lenne egy csak sírni tudó kiseded? Kétezer év óta hány millió és millió szívbe áradt meleg : a szeretet melege, — ennyi meleg sugározna egy kiseded pólyájából? Mindez érthetetlen, lehetetlen volna, ha Krisztus Jézus nem volna Isten. De ő, mint a mesék királyfia, álruhát öltött, magára vette emberi természetünk kisedruháját, hogy megelőzve és megalázva kevélységünket, tehetetlensége mint erő térdre kényszerítsen ; szótlansága, mint böles tanítás kioktasson, ember volta pedig Istenségébe vetett hitre tanítson. Az ember Istenné akart lenni — ebben állt a bűn — és íme, az Isten lett emberré, — ebben áll a megváltás.

Karácsony a legelemibb, legrégebb emberi társulásnak : a családnak az ünnepe. E szent este minden család igazolva érzi magát, elég magának, nem tekintenek a családtagok kifelé, csak egymás szemébe. Most befelé, magának él minden család, eltűnik a külvilággal együtt járó hazugság, durvaság, minden árnyat elűz a karácsonyfa fénye. Ez érthető, hiszen a család a szeretet fészke, karácsony pedig a szeretet ünnepe. A gyermekeknek pedig nem hiába van az Úrtól biztosított előjoguk a mennyek országára, hiszen e szent estén maga az Isten lett hasonló hozzájuk, ő is édesanyát váltalt és választott, ő is családban élt, játszott, nevelkedett. Ez az összefüggés a gyermek és a betlehemi Kiseded között teszi, hogy karácsony táján felújulnak gyermekemlékeink és újra mindnyájan gyermekekké leszünk. Mily boldogok is voltunk, mikor elballagott már ablakunk alatt az öreg Mikulás roskatag alakja, hatalmas batyujával, jégcsapos bajuszával, zuzmarás szakállával ! Mikor esténként vörösödött az égnek alja, tudtuk, hogy sütik már angyalkezek valahol a karácsonyfa süteményeit. Hányszor lestük : fészülködnek-e már aranyfésűkkel angyalok, hogy kihulló, ragyogó hajszálaikkal telecsillogják karácsonyfaínkat? ! És mily sokszor olvastuk gyerekes módon a napokat : hányszor alszunk még odáig? Mikor most a szent este visszatértével újra gyermekké leszünk, már nem ábrándok, illúziók vezetik képzeletünket, hanem édes valóságok. Most tudom, hogy tündérek nincsenek, de szilárdan hiszek az őrzőangyalokban. Most nem félek már az óriásoktól, de a gonosz lélektől igen. Most nem vagyok kíváncsi már tündérországra, de vágyódom a mennyországra. Mit nekem ma már a boszorkányok seprője? — itt a valóság :

Jézuska karácsonyfája! Úgysem rejt semmit a varázslók titkos szelencéje — de minden titokkal, drágasággal teljes a jászolban fekvő kisdednek szíve.

Mikor így karácsonyeste újra gyermekké leszünk mindnyájan, a kisded Jézus jászola mellett egyetlen nagy család lesz az egész emberiség, ráébredünk Istentől való közös származásunk, összetartozásunk tudatára. Ezen az estén fölneged a fogház napirendje és egy-két órára eltűnik az árvaházak sivársága. Ezen az estén megjelenik a karácsonyfa a tébolydákban és jajgatás helyett ének csendül fel a kórházakban. És megnyitja áldott, meleg, jótevő kezét az irgalmasság és jót tesz egy kisded nevében ismeretlen szegényekkel, elhagyottakkal.

A legnagyobb vívmányok itt a földön mégis csak a Kisded alkotásai.

Édes testvéreim, bizzunk rendületlenül a Kisded erejében! Térdeljük körül édes kis fekhelyét és kérjük, hogy segítsen a mostani szűk határok jászolában is nagynak maradni: köröskörül állatok szomszédi lehelletét érezni és mégis égi tűzön melegedni; keresztben függni és imádkozni, meghalni és feltámadni és a még akkor sem hívókkal Betlehembe menni!

II.

A mi szent hitünkben van egy csodálatos mélység, melynek tartalmát emberi ész még ki nem mérthette és van egy csodálatos magasság, melynek méreteit emberi tudás még föl nem mérte. A mélység Krisztus jászola, a magasság Krisztus keresztje. A mélységbe az alázat ösvénye vezet, a magasságot pedig a szenvedések kapaszkodója közelíti meg. Most karácsonykor kézbe az alázat olajmécsejét és menjünk lefelé: a mélység, a jászol szívéhez, — nagybőjtben pedig majd vállra a szenvedés keresztjét és menjünk fölfelé: a magasság, a kereszt tövéhez.

Betlehemet három dologhoz hasonlíthatnám: frigysátorhoz, a szentségházhoz és saját lelkemhez.

a) A frigysátor az ószövetség temploma, Betleheme; kifejezése, megtestesítése annak a gondolatnak, hogy Isten vele van a néppel, hogy a nép neki speciális nemzete, amellyel szövetséget kötött, amellyel frigyre lépett. Az előcsarnokban folytak az égő áldozatok, itt voltak az áldozatra szánt álla-

tok, — Krisztus egyszer ki is kergette onnan őket — ennyiben hasonlítanak az istállóra, ahonnet szintén kiszorította Jézus az állatokat és behívta az embereket, a királyokat, az angyalokat. A frigsátorban állt az illatoltár, — ez megvan az új frignyek: az újszövetségnek sátorában: Betlehemben is: ez az Isten anyjának: Máriának tisztaságos szíve, amelyiken, mint illatoltáron illatozik az áhítat tömjéne. Ott megvolt egy hétágú gyertya, — itt Mária az, akiben, mint hétágú arany gyertyatartóban lobog a Szentlélek hét ajándékának olaja. A frigsátor főbútora volt a frigszekrény, amelyben ott volt a tíz parancs két kőtáblája, Áron kivirágzott vesszeje és egy aranytál manna. Betlehem főbútora a jászol: ez az Istennel kötött újszövetség szekrénye, benne nem két hideg kőtábla van, hanem a szeretet két meleg parancsa: Isten és a felebaráti szeretet parancsa dobog; benne egy egész emberiség már kifáradt, kifásult reménység vesszeje virágzott ki és vált valóra; benne nem manna: égből szállott kenyér található, hanem az égből leszállott élő és örök életre eltető kenyér piheg, szunnyad, mosolyog. Az ószövetség sátora fölött, mint Isten jelenlétének tolmácsa, egy felhő bolyongott, mely elrejtést, titkokat, homályba burkolást, félelmet jelentett; a betlehemi istálló fölött, mint Isten jelenlétének tudtuladója, hirdetője egy csillag ragyog, mely nem elrejteti, hanem kinyilvánítani akar; mely nem elriaszt de távol napkeletről is idevonz; mely nem titkokat akar elfödni, eltakarni, hanem igazságokat revelálni, kinyilatkoztatni, észrevehetővé tenni.

Ó, menjünk ebbe az új frigy sátorába: Betlehembe; élvezzük Mária szívének, ennek az illatoltárnak édes illatát; e hétágú gyertya fénye mellett olvassuk el az igazságok könyvét: a Bibliát; ó, vessük szívünk puha tábláira a két meleg parancsát a szeretetnek; örüljünk reményeink valóra-válásának, kivirágzásának; élvezzük az örök életet adó élő kenyeret: ez égből alászállott mannát; a jászolt pedig vegyük vállainkra, mint a frigszekrényt az ószövetség levitái és menjünk vele akár Jerikónak, a bűn városának erős falai alá, azok a Kisded gyenge kezének egyetlen intésére összemolnának.

b) A második, amihez Betlehem hasonlít: a szentség-ház, a tabernákulum. Itt is áll az angyal jeladása: «Találtok egy kisdedet pályába takarva, jászolba fektetve». Az Oltári-

szentség tiszta ostyája éppoly tehetetlen, igénytelen, mint egy fehérarcú kised ; az aranykehely, a miseabrosz a jászol, amelyben pihen, a kenyér fehér színe pedig a pólya, amelybe takarva van. Betlehemben körülvették a pásztorok, itt a tabernákulumban a lelkipásztorok ; ott fölkeresték távoli királyok, itt pedig királyi lelkek látogatják, akik sohasem jönnek üresen : vagy az erények aranyát, vagy az áhitat tömjénjét, vagy szenvedéseik, panaszaik, könnyeik mirháját rakják a jászol elébe. Ott a jászolból kivette, Simeon és Anna karjaira tette őt az Anyja, itt a szentségházból kiveszi és a híveknek őt váró szívébe teszi őt az Anyaszentegyház. Betlehemben csillag világolt az istálló fölött, mutatva, hogy ő hol lakik : itt az örökmécs fénye integet messziről az őt keresőknek.

Igaza van a régi kedves karácsonyi éneknek :

Ne menjünk Betlehembe, föltaláljuk
Jelen e szent oltáron, magasztaljuk !

Ó, vezesse lépteinket sokszor e kis pislogó csillag, vegyük ki az eucharisztikus Kisedet az Anyaszentegyház karjaiból és mint az agg Simeon, szorítsuk szívünkre ! Látogassuk bármily messziről kincsekkel megrakottan ; ne sokat fejtegetsük a pólyát : a kenyér színét, amelybe takarva van, hiszen nem azt jöttünk nézni, hanem a Gyermeket magát : ha pedig ránk szakad a szenvedés éjszakája és a fájdalomtól, mint a pásztoroknak, virrasztanunk kell, akkor tegyünk úgy, mint ők : menjünk hozzá,

de siessünk, ne késsünk . . .
Hogy még ezen éjjel oda érhesünk !

c) A harmadik, amihez a kis betlehemi istállót hasonlíthatnám : önlelkem. Istenem ! hányszor volt istálló, hányszor laktak benne a bűnök, mint piszkos állatok ! Az istálló falai is bizony rozszantak : a testem ; elég volna valami erősebb szélvihar, valami súlyosabb betegség és összeomlanék az egész. Szívem a jászol. Most kibélelem a szeretet meleg szalmájával lágyra, puhára. Tehetségeim a pásztorok, akik a bizonytalanság éjszakájában terelgetik, őrizgetik az igazságok szétszéledő nyáját. Erényeim a napkeleti bölcsek ; ezek kibontják Jézus előtt mindenüket és amijük csak van, azt felajánlják, odaadják neki. Isten kegyelmi sugallásai,

látogatásai az angyalok, akik világosságot hoznak az éji sötétbe, örvendező dalt a némaságba. Szemem a csillag jászol-szívem fölött, szebben, barátságosabban, biztatóbban ragyog másokra, ha Krisztus pihen bennem. De jaj! távol valahol ott fondorkodik, ott gyűlölködik a trónját vesztett király: a bűn Heródese, aki egyszer csak majd kiadja a parancsot és ösztöneim: e felszabadult vad katonaság beront lelkem Betlehemébe, hogy megölje, megfenyítse a kisdéd királyt. De Jézus ekkor már elhagyott engem, az igazságok nyája szétszaladt, a háromkirályok: a hit, remény, szeretet messze tértek, szemem csillaga elborult, a katonák pedig megölik bennem azt, ami talán Jézus után legértékesebb volt: érdemeim kisdédeit, erényeim aprószentjeit és az angyalok dalát fölváltja bennem a sírás, a jajgatás, a zokogás.

Kisdéd Jézusom! Ne engedd megtörténni ezt! Legyen lelkem állandó Betlehemed, szívem maradandó jászolod, fekhelyed. Nézd jöttödre: karácsonyra mindent rendbe teszek: kitakarítom a bánat seprűjével, fölékesítem vágyaim imádásával: Rorate! Rorate! És elveszem a fejedelmi pálcát a kevélység törzsétől, mely eddig lelkemen uralkodott és odaadom az alázatosságnak, ennek a sajnos — nem az én törzsemből való idegen királynak és most már jöhetsz, mert te vagy, aki elküldettél és akire vágyaim várakoznak!

III.

A megtestesülés csodálatos, ha akár mint történelmi tény, akár mint igazságkinyilatkoztatást, akár mint példával irányító erkölcsi okulást tekintem.

A kereszténység egésze részben történet, részben igazságkomplexum: dogma; részben bemutatott és megvalósítandó élet: erkölcs. A történeti adatok a múlt, a dogma igazságtartalma örök jelen, az erkölcsi célzat, tanulság pedig a jövő.

Tekintsük az Ige megtestesülését mind a három szempontból.

a) Az Isten Fia emberré lőn. Valóság: jövendölték a próféták, előre jelezte Gá브리el, kihirdették az angyalok, szét-sugározta a napkeleti csillag, leírták az evangélisták, aggódott miatta Heródes, hódolattal köszöntötték a pásztorok, hírére messzi napkeletről odazarándokoltak a bölcsek. Ha

nem volna történeti valóság az Isten Fiának megtestesülése, nem tudnánk élni belőle: a tévedést a csalódás szakadékában szétzúzza az idő. Sőt történetünk kiindulása, időszámításunk kezdete, legnagyobb eseményünk az ő születése.

b) Karácsonyi évfordulókon odatérdelünk a jászol elé és csodáljuk: hogyan lehet a titok kinyilatkoztatás, a kinyilatkoztatás pedig mégis titok? Hogyan lehet emberré az Isten, hogyan kezdődhetik az örökkévaló, hogyan köthető pólyába a mérhetetlen?

A természet szótárában a magasság és a mélység ép-úgy egy fogalmak, mint a vonzás és taszítás. A természetfölötti világban ennek bámulatos párhuzama az a tény, hogy Istennek minden kinyilatkoztatása egyben titok és Isten minden titka kinyilatkoztatás is egyszersmind. Jelenleg karácsonykor azt kérdezem magamtól a Szentlélek Isten segítsége mellett, hogy a megtestesülés mennyiben titok és mennyiben kinyilatkoztatás; mi az, amit a jászol rejt és mi az, amit a jászol mond?

Az emberré lett Isten roppant mély titok. Emberi, idegen külső alá van rejtve a tevékenységeiben soha meg nem kötött Istenség, az emberi természetet annak személyisége nélkül vette magára; Krisztus két világ egy foglalatlan, két természet egy személyben. Ember és Isten, halandó és örökkévaló, bűnök terhével rakott büntelen, jó Pásztor és Istennek Báránya. Talán épp azért, mert a megtestesülés titok, születik éjjel, születik szótlan kisded alakjában, Szűztől, titokzatosan.

A titok magasra emeli az Istent és mélyre alázza az embert. Ezért misem természetesebb a jászol előtt, mint a hódoló imádat. Akik ott vannak: leborulnak. Ha imádságom laza, annak oka a titkok átérzésének hiánya, vagyis az értelem kevélysége. Az alázatosság és az imádság ép-úgy fitestvérek, mint ahogyan az áhitat és a szemérem nővérek.

Ez az, — és még sok átláthatatlan — amit a jászol rejt.

De a megtestesülés egyúttal kinyilatkoztatás is. Mégpedig Isten összes kinyilatkoztatásai között a legnagyobb. Itt nem a Szentlélek susog a Szentírás írójának; itt nem egy próféta, egy kiváltságos király, bíró vagy vezér szól hozzánk, hanem maga az Istennek Fia. Emmanuel volta: velünk-lakása, példája és tana, jövőndölései és csodái, magaviselete

és szenvedése mind Istenről beszélnek, revelálnak, kinyilatkoztatnak. Módjában pedig szintén a lehető legközvetlenebb: nem mennydörgés, nem is anyagi izenet, hanem tőlünk legkönnyebben megérthető emberi szó. Panasza, sirása, beszéde, mosolya mind-mind értesítenek Isten irgalmáról, igazságáról, szeretetéről. Gyermekek, akik mindenkit megszólít, minden állatot megismít, mindenkit testvérnek nevez. Talán épp azért — mert a megtestesülés kinyilatkoztatás — veszi körül jászolát anyagi szózat, égi fény és reszkető csillag, — mely nem titkokat őriz — mint a felhő a frigsátor fölött, hanem titkokat tesz láthatóvá: revelál.

A kinyilatkoztatás végtelenül közel hozza az Istent és hihetetlenül fölemeli az embert. Ezért misem helyénvalóbb a jászol előtt, mint a szeretet, amely Isten titkaiba való bepillantás kapcsán ébred, erősödik bennünk. Ezért annyira gazdag Betlehem a szeretet szimbolumaiban: ajándékokban. Ha szeretetem kicsiny és kevés, annak oka Isten ajándékainak meg nem becsülése, kinyilatkoztatásainak kevésbevétele. Az alázat érdemesít és tesz méltóvá a szeretet fölemelkedésére és öleléseire.

Ez az, — és ki tudja, hogy még mennyi átláthatatlan — amit a jászol mond.

c) Az Úr Jézus megjelenéseinek körülményei egyrészt csodás isteni előkelőséget, másrészt szánandó egyszerűséget mutatnak. Szentlélek, Gá브리el arkangyal, Szűzanya, tisztaságos jegyes: Szent József, égi csillag, napkeleti bölcsek, angyalok glóriája, arany, tömjén — ezek az előkelőségek. Másrészt: istálló, jászol, rongyok, hajléktalanság, barmok, pásztorok, mirha, Heródes, a törvénytelenység gyanúja, az elhagyatottság: ezek a szánandó egyszerűségek. Az előbbiek az istenségnek, az utóbbiak az emberségnek történeti velejárói, keretei, körülményei.

Az élet kettősségeit: elgondolás és kivitel, elmélet és gyakorlat, test és lélek, élet és halál, csak az képes megoldani, aki Betlehembe jár iskolába, aki a Kisdedben a hatalmas Istent imádja, az istálló realitásának látásán pedig nem megbotránkozik, hanem megerősödik az ő szeretete, alázatossága, megedződik a küzdelemre akarátának paizsa, fegyvere.

Mennyi gyakorlati tanulság, ha megjelenését tekintem áldott Jézusomnak! Ó, nálam nagyon kellene az istenség

ereje, a munkatér istállója, a törvény pólyája, az állás ismeretlensége mellé ! Micsoda két ember vagyok : jókkal jó, gonoszok közt gonosz. Gyónás alkalmával teljes szívemből bánó, erősen akaró, még a bűnalkalmat is elkerülő, keresztet csókoló, alázatosan térdeplő ember : ez az isteni elem ; a kísértésben ellenben gyáva, jellemtelen, kíváncsi, önerejében bízó, érzéki, mindenről megfélelkező, tisztán a földnek élő haszontalan, gyenge ember : ez a földies elem. Ó, lelkem, kövesd előkelőséged sérelme nélkül testemet, ha kell a barmok helyére, kardok, bálványok közé, sivatagba ; nemesítsd, éltesd, emeld magadhoz, mint ahogyan az Istenember Jézus az emberi természetet és annak minden velejáróját istenségéhez emelte, mindenüvé elkísérte, megszentelte !

Ime a történelem, a dogma és az erkölcs !

Ime a múlt, a jelen, a jövő !

Ime az út, az igazság, az élet !

IV.

Áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus, aki tőled — Szent Szűz — e világra született !

Verbum, quod ante saecula
E mente Patris prodiit
E Matris alvo Virginis
Mortalis infans nascitur.

A megtestesülés titka megvalósult : Isten emberré lett : mily csodás lépés lefelé ; és a Szűz anya lett : Istennek Anyja : mily csodás lépés fölfelé ! Jézus a jászolban ; Mária a jászol mellett : ez a karácsony puha, meleg éjszakájának kettős drága titka. Az anyagi ének — mely békét hirdet a bűnbetés óta békétlen világnak — elsősorban Máriának szól : ki már itt a jászol mellett lett a béke királynéja. Édesanyjai méltósága nem tüntető, nem ünnepélyes, hanem egyszerű. Jézus istállóban születik, de Mária tisztasága, szeretete, anyasága gazdag berendezése ennek a szegénység helyének. Jézus pedig akkor lett igazán Máriáé, mikor megszülte, nem mikor méhébe fogadta. Nálunk is a hit igazságai, tanai nem akkor igazán sajátunk, amikor befogadjuk, meghallgatjuk, vagy megtanuljuk őket, hanem amikor kifelé képviseljük, világra hozzuk, cselekedetté tesszük őket. Aki az istenszeretetet világra szüli,

mint felebaráti szeretetet, az olyanféle átalakuláson megy keresztül, mint Mária, midőn Krisztus lakóhelyéből, szállásadójából Krisztus anyjává változott. Égi csodás tény az, hogy a vallásosságunk nem akkor a mienk igazán, mikor passzív viselkedünk vele szemben : mikor befogadjuk ; hanem amikor aktív képviseljük, produkáljuk. A kereszténység nemcsak igazság, amit elfogadni kell, hanem élet is, amit élni kell ! Mikor azt mondom : Jézusom, légy enyém, akkor azt is kimondtam: én pedig a tiéd leszek.

A Betlehem csendes, drága, eldugott magánya az a rejtkehely, ahol Megváltónk : az Isten Fia ruhát cserélt velünk : fölvette emberségünk koldusrongyait és bennünket meg felöltöztetett az Istenfiúság királyi köntösebe. Amint az erdélyi havasok völgyében megszabadította ily ruhacserével Szécsy Dezső a magyar királyt ; ugyanúgy megszabadította Jézus az emberiséget a siralom völgyében.

Mária pólyába takarta, jászolba fektette Jézust. Édesanyai szíve fűtötte, melegítette a hideg éjszakát és tisztaságos szemének tekintete a jászol fölött szebben ragyogott, mint a bölcsék csillaga az istálló fölött. Mária gondozta Jézus testét most a születéskor és a halál idején is, mikor szemfedőbe takarta és sírba fektette. Krisztus testének közelségébe csak tiszta lelkeknek szabad lépni ; ezért öltözteti az Anyaszentegyház papjait talpig fehérbe, mikor az oltárhoz járulnak és a diakonus az ősegyházban nem csemetett a szentáldozásra, hanem felkiáltott : si quis Sanctus est, accedat : aki szent, lépjen ide !

Mária ebben a titokban adta a legnagyobb karácsonyi ajándékot a koldus világnak : az emberiségnek. Mikor kisgyermekek voltunk, a karácsonyfa körül az ajándékok átvétele után kezét csókoltunk az ajándékozó rokonoknak azon a címen, hogy ezt a nagymama, ezt a nagybácsi stb. Jézuskája hozta. Most karácsonykor csókoljunk kezét a Szűz Máriának, mert mindazt a rengeteg ajándékot, amit karácsonyfánk : a keresztfa alatt csak össze tudunk szedni, mind, mind az ő Jézuskája hozta.

V.

Szent Jeromosról olvasom, hogy betlehemi magányában megjelent előtte a kisded Jézus és a következő párbeszédet folytatta vele :

Jeromos, adj nekem valami kis ajándékot !
 Mit Uram? Pénzt?
 Azt add a gazdagoknak.
 Hajlékot, ruhát?
 Istené a föld és mind, amik azokban vannak.
 Hát mit, Uram?
 Add nekem bűneidet !

Nekem is szól a Kisded kérése : add nekem a te bűneidet !
 Hiánytalanul és visszavonhatatlanul ! Tedd a jászolba, — az mély : sok megfér benne. Te pedig élj meg nélkülük. Önmegtagadás ! Régi tétel : annyira haladsz majd a lelkiekben előre, amennyire erőt veszél magadon. Betlehem áhítatos, kevéssel beérő csendje legyen neked több, mint a világ utcáinak ragyogása, színpadjainak hiúsága. A jászol szálkás keménysége űzze ki szivedből a test puhaságát ; pólyám foszlányos egyszerűsége pedig szégyenítse meg a világnak hazug pompáit.

Tudom, Jézusom, hogy így van. De akaratom gyenge és éppen ezért a bűnalkalmak elkerülésénél kell kezdenem. Így is fogok tenni.

Szilveszter estéjén.

Idők Ura Istene
 Előtted leborulunk,
 Midőn estéje lenne
 Ez évnék, dicsérünk.
 Legyen áldott szent neved,
 Hogy ezen lefolyt évet
 Itt könyörgő népednek
 Megérni engedted !

Idő és örökkévalóság.

Még csak egy pár óra és megint egy esztendőnek vége. Életünk folyójának Istentől megszabott medre: az idő most megint fordulóhoz ér, új irányt vesz, bár meg nem áll, hanem siet az örökkévalóság tengere felé. Mi ezt az elmúló évet nem tekinthetjük közönyösen, hiszen mi is ennek a folyónak utasai vagyunk és jelenleg arra eszmélünk, hogy egy évvel ismét közelebb jutott testünk a sirhoz, lelkünk az örökkévalósághoz. Csak a mesék világában él a kalendáriumok százesztendőös jövőmondója, aki bármennyire múljanak is fölötte az évek, mindig csak százéves marad. Már a pogány görög nép

észrevette az időnek ellenállhatatlan hatalmát és ezért a képezen alapuló vallásában az időt istenné tette: Kronosnak nevezte. Vallásos legendáiban pedig azt mesélte róla, hogy az idő rettenetes istenség, mert felfalja saját gyermekeit, akiket világra szült. Valóban így van: az idő alkot és rombol, megint alkot és megint rombol. Minden, ami tőle született, általa pusztul el: ami időben keletkezett, — mulandóságban enyészik el. Nekünk, katolikus keresztényeknek azonban az idő, az élet ama csodálatos létra, melyet Jákob álmában látott, mely az ő fekhelyétől az égig fölért és Isten trónusánál végződött. Ennek a létrának fokai az évek, amelyek közül most egy ismét alattunk marad és mi közelebb vagyunk végső célunkhoz: az örökkévalósághoz.

Az elmúlt évvel úgy vagyunk, mint az ismeretlen vendéggel, akit örömmel fogadunk, aki jóideig nálunk időzik és csak mikor elmegy, akkor mutatkozik be, akkor árulja el a nevét. Azt hittük róla, hogy nálunk marad és íme elmegy, úgy gondoltuk, sokáig együtt lesz velünk és íme gyorsan távozik, örökkévalóságról ábrándoztunk és íme, megmondja magáról most, hogy ő mulandóság. Mi tehát a mulandóság és az örökkévalóság viszonya? — ez a mi kérdésünk. Mi a mulandóság: vagyis, mit jelent ez az elmúlt esztendő nekünk; és mi az örökkévalóság, vagyis mit jelent ez az elmúlt esztendő Istennek?

A mulandóság, az idő elsősorban az élet értékeinek igazoló próbája, a nem sziklára épült rendszerek, társadalmak temetője, a hamis világnézetek cáfolata. Az Úr Jézus Krisztus mondotta: «Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol a rozsda és a moly megemészti, és hol a tolvajok kiássák és ellopják, hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket az égben, ahol a rozsda és a moly meg nem emészti és ahol a tolvajok ki nem ássák és el nem lopják.¹» Ami tehát a földi életben nem égi érték, erény, érdem, — azt mind felőrli az idő rozsda. Ami nem égbe gyűjtött kincs, — azt, mint a moly a ruhát — fölemészti a mulandóság. És az Úrtól említett tolvaj is az idő, mely ellopja lassan perceinket, óráinkat, napjainkat, éveinket és mindazt, amit beljük rejtettünk, beljük temettünk. Valóban: hány hamis vallás, hány téves világnézet került az idő temetőjébe, ez a leghatalmasabb cáfolata állí-

¹ Máté 6, 19 sk.

tásaiknak. Hány ingatag, nem igazságra épült katedra, trón süllyedt el a mulandóság mélyében : az idő a hamis értékeknek, a talmi kincseknek emésztő rozsdája, folyton fosztogató tolvaja.

De épp ezért, mert a mulandóság az élet értékeinek egyetlen próbája, — épp ezért az igazságnak, Krisztus Jézus ügyének leghatalmasabb védője, szószólója, igazolója. Az idő rozsdája az igazság acélját nem tudja megemészteni és így igazolja annak valódi acélvoltát. Hány kultúrát, országot döntött magába az enyészet, — csak Isten országa : az Anyaszentegyház az, amely örökre épült. Hány trónt döntött romba az idő és mégis örökre él és áll Krisztus Urunk trónusa, a jászol, Krisztus Urunk katedrája, a szent kereszt. Hogyan eltemette a mulandóság a nagy hadvezérek útját, a csodálatos életpályák ösvényeit, — de még mindig sértetlenül áll a keskeny út, melyet Jézus Krisztus keresztje húzott a porban, mely az üdvösségre vezet ! Csak egy intézmény van, amely jöllehet mulandó elemekből áll, mégis, mondhatnám, isteni eskü alapján örökkévaló és az a sziklára épült Anyaszentegyház. Amint a vízözön mindent elborított, csak Noé bárkája ingott a víz színén, úgy az idők árában is országok, népek, kultúrák veszték el és vesznek el, míg az Isten bárkája, az Egyház fölöttük marad. Sőt többet mondok : az Egyház ellenségeinek nevét is régesrég eltemette volna a történelem, ha éppen ama körülmény fenn nem tartaná szomorú emléküket, hogy nem kisebb úrral álltak szemben, mint Isten országával, Krisztus Jézus ügyével, az Anyaszentegyházal. Ki tudna ma Heródesről, Pilátusról, Júdásról, volna-e emléke Ariusnak, Nestoriusnak, Photiusnak akkor, ha nem az időfölötti Anyaszentegyházal, ha nem az örökké élő Krisztussal állanak ellentétben ? Így éppen annak köszönhetik emléküket, nevük maradandóságát, akit ők akartak a mulandóság sírjába taszítani. Ime az elmúlt év első nagy tanulsága : hogy a mulandóság, az idő az élet hamis értékeinek emésztő rozsdája, de az igazságnak, Isten ügyének, Krisztus Jézusnak legnagyobb védője, leghatásosabb igazolója.

Az idő, az élet azonban azonkívül, hogy szent hitünk igazolója, hogy a téves, hamis irányzatok leghatásosabb pusztítója, cáfolója, a mi számunkra még az érdemszerzés ideje is, az égi, el nem múló kincsek gyűjtésének alkalma is. Munkálkodjatok, amíg világosságtok van, mert «jön az éjszaka, mikor

senki már többé nem dolgozhatik».¹ Vagyis érdemeket csak addig lehet gyűjtenünk, amíg itt élünk, amíg világít fölöttünk életünk alkonyodó napja. A jelen élet az a váltóasztal, ahol Istentől kapott tehetségeinket, talentumainkat forgatni, kamatoztatni kell, ez az ideje annak, hogy mint a példabeszéd okos szűzei a kegyelem olaját gyűjtsük szívünk mécesésébe a vőlegény jöttére. Ez a Krisztus Urunktól említett rejtett kincs után való ásásnak ideje, ez az Úr szőlője, ahol nem gazdának, hanem munkásnak fogadott fel bennünket Isten : a tulajdonos. Ezt az életet, az érdemszerzés áldott idejét nem szabad másra fordítani, mint ahogyan a királyi ember lakomájára hivatalosak tették, kik közül egyik majorjába, másik keresete után ment és így kizáratott a lakomából : Isten országából. Ezt az időt nem lehet átaludni, mint ahogyan a balga szűzek tették és nem lehet semmiféle mesterkedéssel meghosszabbítani és nem szabad önkézüleg szándékosan meg rövidíteni.

Az idő felhasználásának, hovaforditásának örök szabályát adta meg az Úr Jézus Krisztus, mikor egy emberélet minden kívánnivalóját a Miatyánk második részében összeszedte. Amint az időnek három része van : mult, jelen és jövő, aszerint jelölte meg az Úr Jézus Krisztus is teendőinket a jelenre, a multa és a jövőre. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, — ez a jelennek a gondja. Bocsásd meg a mi vétkeinket, — ez a multnak a terhe, és ne vígy minket a kísértésbe, — ez a jövőnek kívánsága, óhaja. Az isteni Üdvözítő szerint tehát az egész földi élet értelme, teendője ez : munkálkodni a mindennapi kenyérért a jelenben, Isten áldásával, ki táplálja az ég madarait is, törleszteni a mult adósságát : a bűnt jóvátenni és megbánni ; dolgozni, fáradni, imádkozni a jövőért, hogy megszabaduljunk a gonosztól, a kárhózzától és az örök életbe jussunk.

Mit tettünk mindebből ez évben? Munkálkodtunk-e valóban a mindennapi kenyérért magunk és családunk számára? Törlesztettük-e a mult bűneit, vagy talán, sajnos, újakat szereztünk? És gyűjtöttünk-e erényeket, égi kincseket a jövőre?

Mi tehát a mulandóság, mit jelent ez az elmúlt év nekünk? Jelenti Krisztus ügyének, a mi szent hitünknek igazolását, a talmi értékek pusztulását ; hirdeti, hogy számunkra megint

¹ Ján. 9, 4.

egy évvel kevesebb idő áll rendelkezésre érdemek gyűjtésére, bűnadósságok törlesztésére.

Mi már most az örökkévalóság, mit jelent ez az elmúló év Istennek? Bátran mondhatjuk: semmit. Isten kívül áll az időn, ő valóban időknek is Úra és Istene és joggal imádkozzuk, hogy dicsőség legyen Neki, mikép kezdetben volt, most és mindörökön örökké. Az idő és az örökkévalóság úgy viszonylanak egymáshoz, mint a patak és a tenger. A pataknak van forrása, folyása, torkolata: multja, jelene, jövője, — az óceánnak nincs ilyen egymásutánja, ez állandó, kiszélesült jelen. Isten léte nem ismeri a kezdet és az enyészet árnyékát, Neki nincs órája, mellyel a mulandóságot méri, Isten nem az időben él, hanem örök jelenben. Azt mondja Isten a Szentírásban: «Én vagyok az α és az ω : a kezdet és a vég».¹ Én vagyok: — tehát jelenidő — az, ami nektek kezdet, vagyis mult; és én vagyok: — tehát jelenidő — az, ami nektek vég, vagyis jövő. Hogy Isten számára nincs mult, csak jelen, — világosan tanítja Krisztus. Mikor a zsidók kérdezik tőle: még 40 éves sem vagy és Ábrahámot láttad? — így felel: «Bizony mondom nektek, mielőtt Ábrahám lett volna, — én vagyok».² Nem azt mondja: én voltam, hanem én vagyok, vagyis a mult, mikor Ábrahám volt és az idő, mikor veletek beszélek, az én számomra jelen: én vagyok. Hogy a jövő Isten számára ugyancsak jelen, azt is világosan tanította Jézus. Mikor elbúcsúzik övéitől, így szól: «Ime, én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig».³ Tehát nem azt mondja, én leszek, hanem vagyok, vagyis Isten jelenléte nem ismer multat, jövőt, — egyedül csak jelent. Az örökkévalóság tehát nem végnélküli idő, hanem állandó, kiszélesült jelen.

Az őskeresztény irodalomnak egyik remeke Szent Perpetua vértanuságának aktája. Szent Perpetua a keresztényülözések alatt mint előkelő, 22 éves özvegy került hitéért a börtönbe és később a vadállatok elé. Kevéssel elfogatása előtt született egy kis gyermeke, akit magával vitt a börtönbe. Miután pogány atyja hiába kérlelte, hogy tagadja meg hitét, — Perpetua ugyanis állhatatos maradt — elvette tőle gyermekét és hazavitte. Mikor pedig Hilarianus bíró elé vitték a foglyokat kihallgatásra, ott nagyszerű jelenet következett:

¹ Apoc. 21, 6.

² Ján. 8, 58.

³ Máté 28, 20.

a közönség között ott állt Szent Perpetua atyja karján az ő kis gyermekével. A szent látta atyját, látta annak könnyező szemét, ősz szakállát, látta a kisedet intó kis kezét, vágyódó szemét és mégis megvallotta hitét és vállalta a vértanúságot. A jelenetben az a nagyszerű, hogy az atya képviseli a multat, a gyermek pedig a jövőt, ezek ezer és ezer szállal kötik a földhöz Szent Perpetuát, de mégsem tudnak megbirkózni Krisztussal: az örök jelennek. Valóban a mult és a jövő összes viszonylatai hozzánk gyengébbek és kisebbek kell, hogy legyenek, mint Istennek: az örök jelennek szempontja előttünk, vagy hatása ránk.

Az örökkévalóság tehát a múlandóságnak árnyékát sem ismerő létteljesség, örök el nem múló jelen. Ezért zárul az Anyaszentegyház minden imádsága ezzel: per omnia saecula saeculorum: mindörökön örökké; mert Krisztus él és uralkodik állandóan, örök jelenben, az örökkévalóságon át.

Mi már most a múlandóság és az örökkévalóság viszonya? Hogyan kell összebekíteni életünk során a földi élet múlandóságát az örök élet állandóságával?

Én azt hiszem, a földi élet úgy viszonylik az örök élethez, mint a régi könyvben a díszes, ékes kezdőbetű az utána következő hatalmas szöveghez. A kezdőbetűnek önmagában nincsen értelme, hanem csak hangja. Nem lehet elszakítani az utána következő betűktől, gondolatoktól. A földi életnek, mint kicsiny résznek, csupán az egész szempontjából van értelme, a kezdőbetűnek csak a rákövetkező gondolatokkal együttolvasva van létjoga. Az egész földi életnek csak az örökkévalósággal egyesítve, csak annak szempontjaiból nézve van értelme, magyarázata. Egyesítsük tehát a földi élet önmagában talán ékes, díszes, de értelmetlen kezdőbetűjét az örökkévalóság szövegével és legyünk múlandóságunkban is az örökkévalóság munkásai. Kövesse mindenki az Anyaszentegyházat, amelynek tagjai, püspökei, pápái meghaltak ugyan, de múlandóságunkban is az örökkévalóságnak dolgoztak. A papnak csontjai is rég elporladtak talán, mikor az általa vetett mag még százszoros gyümölcsét hozza. Az én vetésem állani fog addig az aratásig, amíg külön nem gyűjtik a tiszta gabonát az Élet csüreinbe, a konkolyt pedig megégetésre. Az én nyájam addig él, amíg szét nem választják a juhokat a bakoktól az ítélet napján. Az én hálóm mindaddig emberek halásza lesz, amíg Isten bárkájából: az égből vissza nem dob-

ják a rosszakat a kín mélységeibe, ahonnét halásztam őket. Legyünk mindnyájan mulandóságunkban az örökkévalóság munkásai, gyűjtsünk valódi égi kincseket, melyeket meg nem emészthet az idő rozsdája.

Erre akar figyelmeztetni az Anyaszentegyház, mikor a haldokló év koporsója mellé helyezte karácsony ünnepét: Krisztus jászolát. Figyelmeztetni kíván ezáltal arra, hogy a mulandóságot egyesítsük az örökkévalósággal, hogy mikor az év tőlünk feltartóztatathatatlantul távozik, akkor abba kapaszkodjunk, akiből az élet elindul.

Ó, szép Jézus,
Ez új esztendőben
Légy híveidben!
Ó, Mária, könyörögj érettünk
Édes reményünk!
Hogy ez új esztendőben
Minden ügyeinkben
Lehessünk Jézus
Drága kedvében!

FÜGGELÉK.

HÉT ANYÓ HÉT FIA.

(Munka és Evangélium.¹)

Hétfő.

Én még nem bírom az igazi munkát, még csak inas vagyok. Elém van kötve a zöld kötény, úgy hívják : reménység. Majd mindig álmos vagyok, sokat ásítózom, inkább a tegnapi gondolok, mint a holnapra. Hét anyó mindig úgy cibál ki az ágyból, rendesen nincs időm fészülködni, kuszált, kócos fejfel járok egész nap és ruhámon nincsenek rendesen begombolva helyükre a gombok : az órák. Szeretek füttyö-részni ; fülemben ott bujkál — hiába ! — a tegnapi nóta. Az ételben is finnyáskodom : kiválogatom a tegnapról maradt süteményt, édességet.

Azért dolgozom is. Eleinte Kedd bátyámnak segítek a mezőn, azután Szerda fivéremnek a műhelyben. Ők szigorúak hozzám, sokat szidnak, hogy azért nem sikerül a munkájuk, mert én rosszul kezdtem.

Hét anyó fiai között én vagyok a legkisebb. Bátyáim általában szigorúak hozzám. Hét anyó is. Sok nehezét bíznak rám : én meg még csak kezdő vagyok, nem csoda, ha nem tudom elvégezni. Az aztán rájuk marad.

Kedd bátyám egyszer egy évben elvisz kocsmába mulatni farsangkor. Hej ! mi van ott ! Bor, tánc, nóta ! De már Szerda testvérem mindig megszid mindakettőnket és nagy komolykodva előhozakodik intelmeivel, hogy emlékezzünk rá : majd mint por, — mi is porrá leszünk.

Legjobban szeretem testvéreim között Vasárnap bátyámat. Ő a legidősebb köztünk és főtisztelendő úr. Kétszer évente elvisz magával, — ilyenkor Hét anyó rajtam hagyja az ünneplős ruhát és jobb ebédet főz. Egyik alkalom Húsvét,

¹ Céloom a hét napjain minden fő munkatípust szerepeltetni. A szétosztás tehát nem annyit jelent, mintha kedden pl. csak mezei, szerdán csak ipari munkát végeznénk, — hanem csupán a tárgyalás teljességének technikája kívánja az anyag illetén szétosztását az egyes napokra.

mikor ketten Emmauszba megyünk, útközben találkozunk az Úr Jézussal és beszélünk vele, sőt bemegyünk a fogadóba is (de nem úgy, mint Kedd bátyámmal a farsangban). Az Úr Jézus jó hozzám, Vasárnap bátyám prédikálta, hogy ő is inas volt, fúrt, faragott, fűrészelt, vesződött, — akárcsak én. Másik alkalom Pünkösdkor van, akkor is elvisz magával Vasárnap bátyám, ilyenkor piros ruhám van : a vállamra ül és ott marad egy csodálatos égből szállt pirosszemű galamb : a Szentlélek. Majd a műhelyben csinálók neki kalitkát . . .

Máskülönben csak dolgozom. Este fáradtan dülök ágyba, de az őrangyalokhoz imádkozni sohasem felejték el. Hét anyó szegény : nincsen cselédünk, csak egy öreg feketeruhás bejárónőt tartunk : Éjszaka nénit. Ő fektet le engem, elringat, betakargat, szépeket mesél. Ágyam szélén ül, fogja a kezem, mikor pedig lassan elalszom, kitárja és becsukott szemem elé fellapozza csodálatos színes álmoskönyvét.

Kedd.

Én a föld munkása vagyok. Nagyon korán kelek. Kinn dolgozom az Isten szabad ege alatt, mívelem a földet, szántok, vetek, kapálok, aratok, — legeltetem az állatokat, szüretelek, olykor békésen halászok. Elsősorban én örököltém meghalt atyámtól a veriték-gyöngyöket, a tövist, a bojtortját. Bizony nehéz a munkám, aranyos virágpor helyett koldustetű akad a ruhámba.

De mit is csinálnék? Hála Istennek, hogy dolgozhatom, bírom egészséggel! Nekem kell ellátni Hét anyó kunyhóját liszttel, fával, hússal, főzelékkal. Évente csak egyszer, farsangban megyek el mulatni, de akkor átdorbézolom az éjszakát. Meg is büntet az Isten érte, — csak később látom : míg ott duhajkodtam, ellenségem fekete zsákból konkolyt szórt sarjadó vetésem közé . . . Bánatomban másnap hőjtöltni kezdek, de már késő : csúfolnak, gúnyolnak utcahosszat húshagyónak.

Vasárnap bátyám sokszor vigasztal, csitít, buzdítgat, bátorítgat. Mikor nála vagyok, pihen eke, kasza, ásó, fejsze minden. Munkám közben többször eszembe jutnak szavai, ilyenkor letörölöm veritékemet és nyugodtabban dolgozom tovább.

Mikor szántok, a barázdák láttán eszembe jut az út,

amit Krisztus ekéje : a kereszt húzott a földön. Mikor vetek, — megnyugtat, hogy Krisztus is Magvető volt, az ő kezéből is hullott útszélre, tövisek közé, szikla hátára, madarak begyébe, — nem csoda, ha az enyémből is. Mikor legeltetek, — annak örülök csendesén befelé magamban : Krisztus Isten Báránya volt, első látogatói magamfajta munkás pásztorok voltak és hogy ő jó Pásztor, ki életét adja, ki haláláig védelmezi az ő bárányait. Mikor második nap földjeim felé jön a keresztjáró körmenet, mindig megállok a munkában, letérdelek és kérem az Urat : vegye kezébe a terméketlen, sáros göröngyöt : Ő a föld sarával egykor csodát tett, meggyógyította a vaknak szemét, — tegyen csodát ezzel a földdel is : termékennyé lesz ez az ő kezében. Mikor némelyik évben az én földemre kerül a búzaszentelő körmenet, — úgy érzem, mintha az Úr Jézus most átmenne tanítványaival vetéseim között és kalászaimból pár fejet letépve, az én gabonám szemeit morzsolgatná széjjel édes szeretettel.

Nem is bántom a madarakat soha, tőle tudom, hogy ezek az ég madarai. Szeretem a tavaszt : ez az én világom : ilyenkor tudom, hogy ő öltözteti mezőim liliumait Salamonénál külön ruhába.

Télen a föld alatt dolgozom, mint bányász. Járom a tárnát, fejtem a szenet, az ércet. Ezt nem szeretem, jobb szeretnék bányák helyett katakombákat ásni : inkább a hitnek, mint a pénznek szeretnék dolgozni. Munkám életveszélyes ; védőszentem páduai Szent Antal, — ki a keresőket különösen szokta segíteni : mindig kérem, hogy segítségével hadd találjam meg egyszer a földbe ástott evangéliumi kincset, elrejtett drágagyöngyöt. Akkor eladjuk mindenünket és testvéreimmal megvesszük a földet.

Különben csendes, nyugodt boldog napokat élek. Kalászaimból lesz a kenyér az emberek asztalán, de Krisztus fehér teste is az oltáron. A szüretemből lesz bor az emberek poharába, de Krisztus piros vére is az aranykehelyben. Az előbbi : a kenyér teszi, hogy nincs nálunk éhség, inség, nyomor ; a bor, illetve vér pedig, hogy nincs szomorúság, hanem égi, nemes, fiatalító vidámság lakik bennünk.

Az én jelszavam : Ora et labora !

Szerda.

Én a műhelyben dolgozom idebent. Józan, komoly az én tevékenységem, tisztában vagyok az étellel — ezért engem nem tudnak soha farsangba csalni. Az élet végének érzete soha ki nem kopik belőlem: műhelyemben látom: hogy őrli porrá lassan az ágyat, az asztalt a szű, hogyan eszi meg a kezem munkájával varrt kabátot, öltönyt a moly. Ezért, mikor úgy néha félredobog a szívem, rögtön helyreigazítja az én imádságom: *Memento homo, memento!*

Miért dolgozom mégis?

Ősatyámtól: Ádámtól örököltém azt, aki azért került Isten kezéből a paradicsomba, hogy azt művelje. A Megváltó Jézus pedig — Vasárnap bátyám mondta — sokszor említette: «Dolgozzatok, amíg világosságtok vagyon!» Így munkám nemcsak földi célokat szolgál, hanem örök életem lakását is építi, melynek csak telkét vette meg számomra Krisztus, mikor megváltott engem.

Az Úr Krisztusra való emlékezés sokszor megenyhíti, megaranyozza munkám.

Mikor fazekat csinálok, eszembe jut, hogy ily agyagból gyúrta, formázta testemet és Ádám testét az én alkotó Uram. Mikor a műhelyben gyalulok, fűrészelek — megvigasztal, hogy Krisztus is műhelyben töltötte élete nagyobbik részét, a gyaluforgács volt talán első játéka, a fűrészpor lábának puha szőnyege. Megnyugtat, hogy ő nem abból az aranyból akart megélni, amit a gazdag háromkirályok adtak, hanem abból, amit József, — az én pátronusom — a názáreti ács két egyszerű keze munkájával keresett. És viszont nem abba a báránybőrbe akart öltözködni, amit jószívű pásztorok ingyen adtak neki születésének éjszakáján, hanem abba a varratlan köntösbe, amit énekelve szőtt neki imádságos szent kezeivel a műhely királynője: Mária.

Mikor a lakatosműhelyben kulcsokat reszelek, eszembe ötlük Szent Péter és a mennyek országának kulcsai. Mikor mint kőműves, — házat építek, én sem homokra, hanem sziklára építek, mint az evangéliumbeli bölcs ember. Mikor mint szabómester, ruhákat varrok, — egyszerűeket, díszesebbeket, — mindig gondolok az égi asztal menyegzős ruhájára, amit lelkemnek az imádság öltéseivel kell megvarrnom a kegyelem aranszálaiból, felékesítve bánatkönnyeim gyön-

gyeivel. Mikor piacon árulom portékámat, előttem áll lélekben a jó kereskedő, aki az egyetlen legértékesebb gyöngyre akadva mindenét eladja, csak hogy annak birtokába jusson. Mikor pedig durva gerendákat emelek, gyalulok, ácsolok, — gondolok az isteni ácsra : Krisztus Jézusra, aki öntestével ácsolta eggyé a kereszt két összeütköző, ellentétes roppant gerendáját : az igazságosságot és az irgalmasságot.

Igy jól megy a boltom. Asztalomon sokszor csillog, cseng a drága ezüstitalentum : a tehetség és ha okosan forгатom : már dőlnek kamatai. Addig nem szabad nyugodnom, míg talentumaim kétannyira nem szaporodnak szorgalmam folytán. Igy majd tehermentes lesz az ítélet nagy rovincsolásán hosszú-hosszú számlám : lelkiismeretem.

Csütörtök.

Én szellemi munkás vagyok, én vagyok a helybeli tanító. Az én világom az iskola, akikkel én foglalkozom, mégis csak a zemberiség legjobbjai : a gyerekek. Szeretem a mesterségemet ; az iskola nekem kis birodalmam, a katedra az én trónusom. Erről mondotta az Úr Jézus : «Tetszett az Atyának nektek adni egy kis országot, — ne félj kicsiny nyáj !»

Tanítgatok, nevelgetek. Veni Sancte-kor megkereszteljük az évet. Minden óra előtt és után imádkozunk. A lelkét, — mert ez nekünk nehéz — kereszttel jelöljük meg a könyvben, — ez a mi keresztünk.

Mikor tanítok, Krisztust akarom utánózni, hiába, ő a legmesterebb mester. Mikor nevelek, őt akarom a gyerekek lelkébe rajzolni, — hiába, ő a leggyermekibb gyermek.

Munkám vidám. Van tanulás, van ének, van slójd, papirhajtogatás, katonásdi, méta. Aztán megint tanulás, cserkészet, rajz, kirándulás. Gyűjtünk bélyeget, bogarakat, növényt. Mienk Krisztus csókjának a keresztségben kapott piros bélyege, mienk a szorgalom kis hangyája, a tisztaság lilioma, mi madarunk a Szentlélek aranyosszárnyú Galambja, szívünk kristályvödrében pedig az édes aranyhalacska : az *ѣѡс*.

Jelszavam is van, ezt nyikorogja ki nekem a kilincs, meg az ajtó sarka, mikor az osztályba belépek : «Amit egynek a gyermekek közül teszten, — azt nekem tettétek.»

A rossztól kell óvni kicsinyeim lelkét : én vagyok a jó Pásztor bojtárja ; én vagyok a Magvető földjének madár-ijesztője, a tékozló fiúk vándorbotja, iránytűje.

Mindenben a legnagyobb Mestert követem. Tőle tanultam a szép példabeszédeket ; száz meseország kincsét átkutatom, csakhogy így fehér alabástromedényben tehessem eléjük az igazság illatos balzsamát. A gyenge tehetségük-nél, lustáknál azt szoktam kérni tőle, hogy sokasítsa meg, — mint egykor a pusztában — ennél az ifjúnál is a tehetség kevés kenyerét, a szorgalom egy-két tátozó, vergődő halát. Sokszor napokig fáradok a gyerekekkel — és nincs eredmény, de olyankor megpróbálom : kedélyük taván bevezek a mélyre és kivetem kérdéseim lyukacsos hálóját jobbfelé — ilyenkor — óh csoda ! — mi mindent fogok : igazságok halait, őszinteség drágagyöngyeit, titkolt, elsüllyesztett bűnök roncsait.

Mikor áldozócsütörtök van, nincs iskolánk, — ilyenkor búcsúzóul kikisérjük a tőlünk távozó isteni tanfelügyelőt : a mennybemenő Krisztust.

Úrnapján pedig az én tanítványaim az egykori pálmaágas, hozsannás fiúk : az ünnepélyesen elvonuló Úr Krisztusnak mi lengetünk pálmaágakat, mi éneklünk Glóriát, Hozsannát, Alleluját.

A legnehezebb óra még hátra van : a halál órája. Ekkor nekem kell vizsgázní. A nagy bizottság : a különféle betegségek sorba kérdeznek és ha jól megfelelek, valamint ha írásbelim : lelkiismeretem is tiszta, — kapok érettségi bizonyítványt és a Te Deumot, — mint kántor, már az égben orgonálok.

Péntek.

Én szerzetes vagyok : a derűs, alázatos Szent Ferenc fia. Amennyire az ő regulája és a szerénység engedi, — elmondom, mit csinálok.

Dicsekvés ördöge, maradj csak távol tőlem !

Én is dolgozom, de az én munkám nem a földé. Mindenem Istené, jelszavam az assisi-i szent jelszava : «Én Istenem, én mindenem !»

Sokat tartok vigiliát ; hiába küldi utánam Hét anyó, cellámba nem engedem belépni Éjszaka asszonyt : clausurában lakom. Ruhám egyszerű barna daróc, — nem látszik

át rajta alulviselt ragyogó páncélom, lovagruháim. Mindig böjtölök, — a szenvedő Krisztus e napon ízlelt ecetet, epét, felkiáltása bizonyítja, hogy e napon szomjúhozott. Nem illő tehát, hogy én jóllakjam, hússal-borral lakmározzam. Bár Szent Ferenc atyámtól tanultam, hogy az állatokat szeretni kell, — egy kivétel van: a fratre asinival: testemmel bizony kissé keményen bánok. Abrak helyett a böjt hideg vas-zabláját teszem a szájába és ha csökönyös: bizony ostort sem kimélek tőle.

Munkám sokféle. Művelem a kertet, zsolozsmázom, segítek a konyhán, másolom az öreg kodexeket. Míg a kék-arany miniatűröket festegetem az öreg pergamentre, az a gondolatom támad, hogy az egész földi élet is csak ilyen kezdőbetű. Önmagában bizony nincs értelme, legföljebb hangja. De ha összeolvassuk azzal, ami utána következik sok száz, talán ezer oldalon keresztül: az örökkévalóság boldogító szövegével: egyszerre értelmet nyer az eddig holt, értéktelen betű. Ezért míg a földön járok, mindig az égre nézek, mint a háromkirályok.

Akit én imádok, követelek, utánzok, az a megfeszített Jézus. Délután három órákor mindig meghúzom a harangot: ekkor hajtotta le fejét és adta ki lelkét. Rovom a keresztutat, járom a Kálvária tizennégy stációját, könnyeim mindig megújulnak, mikor a keresztfához megyek. Évente egyszer: Krisztus halálnapján — egésznap semmit sem érzem, feketébe húzom a templomot, éneklek a passiót, a lamentációkat, az impropériákat és díszítem, őrizem Krisztus drága sirját. Imádságom ez: Imádlak téged Krisztus és áldlak téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot.

Sokszor elidőzőm Krisztus gyalázatokkal tetézt, mindhalálíg szomorú szívénél és kivenni szeretném a Szűzanya szívéből a hét fájdalom törőnek csak legalább valamelyikét. Mert annyit foglalkozom a szenvedő isteni Szívvel, testvéreim elneveztek fájdalmas pénteknek.

Pedig belülről boldog vagyok. Gondjaim a sötét templom-kriptába vannak bezárva. Mikor fülem cseng: angyalkák harangoznak benne vihar elé és a kísértés köddé foszlik szét azonnal! Perselyem a részvét: könnyet koldulok belé, — de éjjelenként, mint tolvaj, feltöröm és szívembe lopom mások könnyeit. Gyóntatószékem az életutak mellé állított

drága kis órház, fölötte a drótokon átzúg millió hír, bánat és öröm, — de én azokból semmitsem tudok. Néha orgonálok, de ez csak akkor sikerül igazán, ha a szenvedés: ez a vak, nagycsizmás fujtató lép rá lelkem orgonájára és amint azt fujtatva tiporja kiméietlenül: megtelik szívem szelládája a Szentlélek levegőjével, tehetségeim sípjaitól pedig csodálatos áriák szállnak ki a kupolák öblébe.

Jó nekem így: egész életem áldozat, szentmise-áldozat a keresztoltár előtt az attemplomban. Noviciusévem volt a lépcsőima, mikor fogadalmat tettem, az volt a nagy felajánlás, mikor életemet Istennek felajánlottam. Mikor pappá szenteltek, az volt az átváltozás, amikor földi emberből Krisztus apostolává lettem. Primiciám, első misém volt az úrfelmutatás, amikor először jelentem meg az emberek előtt Krisztus ruhájában, szerepében, képviselőjében. És ami azóta következett: életem folytonos áldozat, áldozás és önfeláldozás, másokért mondott memento, leemelése, elvétele e világ bűneinek. Életem szentmiséjének végén majd Isten mondja nékem a keresztről: Ite missa est, — most menj, elbocsátás van, amire én is bemegyek majd az örök élet sekrestyéjébe boldogan pihenni.

Szombat.

Én már egészen Vasárnap bátyám szolgálatában állok. Az én munkám már nem csupán szándéka szerint, hanem tárgyánál fogva is Isten dicsóságát szolgálja.

Én vagyok a harangozó, a sekrestyés, Isten házatájának gondozója.

Olyasféle az én munkám, mint Keresztelő Szent Jánosé: előkészíteni az emberek lelkét holnapra: Krisztus jövetelére. Az az én dolgom, ami az evangéliumbeli korszót vivő emberé: elkészíteni az Úr Krisztus és övéi számára az utolsó vacsora termét, a templomot. Ezért reggeltől estig takarítok, ékesítek, díszítgetek a templomban. Az én védőszentem a Boldogságos Szűz Mária: az első templomnak: a názáreti háznak sekrestyése, rendbentartója, díszítgetője. Az ő közbenjárása teszi, hogy a nap vagy délelőtt, vagy délután kisüt annyira, hogy a frissen mosott oltárterítők, templomi fehérneműek: Krisztus ruhácskái estélig megszáradhassanak.

Mindig első dolgom kisöpörni templomomat: a Szent-

lélek templomát a bánat seprűjével. Azután lehajolva sokáig fényesítem a padozatot: az alázatosság mozaikjait. Semmi sem kerüli el figyelmemet: egyenként kiemelem az imádság sípjait az orgonában és az unalom denevérhulláit kirázom belőlük. A hit olaját frissen feltöltöm a szív piros örökmécsesében. Az oltáron megigazítom az áhitat gyertyáit, gondoskodom, hogy az áldozatok parazsa kéznél legyen a szeretet tömjénje számára. Naponta háromszor meghúdom a lelkiismeret harangját. Én szerzem be másnapra az öröm barkáit, a tisztaság szenteltvizét, a romlatlanság sóját, én tisztogatom ragyogóra Krisztus szentséges vérenek kelyhét. A gyóntatószék mély sublótjából pedig előveszem holnapra az ünneplős ruhát, a tiszta fehéreneműt.

Én rendezem meg évente egyszer a feltámadási körmenetet. Ilyenkor már délben abbahagyom a böjtöt, Krisztus sirjától indulunk, tavaszi szél lobogtatja a templomi zászlókat és boldogan énekeljük: feltámadt Krisztus e napon, Alleluja!

Alig várom, — mint pontos harangozó: a reggelt. A sekrestyébe nem engedek be senkit, de Vasárnap bátyám előtt már éjfélkor kitárom az ajtót.

Vasárnap.

Én vagyok a helybeli plébános. Az én dolgom szorgoskodni azokért, amik az Úréi. Az én pihenésem munka és az én munkám édes pihenés.

Én vagyok a menyegzős király hírnöke hivatalosakhoz, sántákhoz, bénákhoz, vakokhoz: minden kész: jöjjetek a menyegzőre! Én egyengetem az Úrnak útjait, én kutatok az elgurult garas után; én dagasztom szét az Evangélium kevés kovászát a prófán élet sok véka lisztjébe.

Az én figyelmeztetésem harangszó, az én beszédem orgonaszó. Sohasem vagyok gyászban. Testvéreim mind szeretnek, mert egyesítem munkájukat, jobb ebédet adok eléjük, jobb ruhát adok rájuk és mikor nálam vannak, mindig pihennek.

A földművestestvérnek öröme, ha hallja tőlem, hogy Szűz Mária titkos értelmű rózsza, hogy az igehirdetés magvetés, hogy a töredelem szentsége borona, hogy az ég harmata: Rorate, hogy a kenyér, a bor, az olaj, a víz, a

tűz, a hamú, — mind szerepel itten a templomban. Az iparostestvérnek gyönyörűsége hallani, hogy nekünk is kell szekrény: frigynek szent szekrénye; ház: aranyház, torony elefántcsontból, edény az áhitat számára, szék a bölcseségnek, tükör az igazságnak, ajtó a mennyországnak. Tanítótestvérem orgonál, gyermekei pedig részben ministrálnak, részben énekelnek.

A délutáni litánia után Krisztussal Bethániába megyünk pihenni. Két drága nővér: a szorgalom és a szeretet jönnek és szolgálnak nekünk. Ilyenkor felénk árad az olajfák alatt, a Jákob kútja mellett pihenő Üdvözítőnek nyugalma, aki pihenésében is ölébe vette a kisdedeket, az élet vizét kínálta a szamaritánus nőknek. Fáradt utunkban megpihenve, a menekülésben megpihenő szent család békessége, nyugalma, biztonsága áraszt el mindnyájunkat.

Mikor a kereszten bevonjuk Jézus alakját lila lepelrel, úgy hívnak engem: feketevasárnap. Mikor pálmaágas menetben kereszttel kopogtatom a templomajtót: virágvasárnap a nevem. Mikor ételt szentelek húsvétvasárnapnak, mikor első áldozókat terek fehér menetben az oltár felé, fehérvasárnapnak neveznek. Mikor pedig a püspök úr bér-málni jön hozzám, pünkösdvásárnapnak szólít minden ember.

Nevem piros betűkkel van a naptárban. Mintha rajtam nem volna paradicsomi átok: — nincs munka, verejték, — béke, csend, áldás lebeg lelkünkre mindenünnen. Én az Isten embere, az Isten szolgálja vagyok, rajtam látszik leginkább, hogy az igazán a mienk, amit Istennek adtunk. Mert én az Istené vagyok, — azért tudom a templom mellett testvéreimet összehozni, tudok velük szórakozni, kirándulni, kipihenni a hétköznapi fáradalmat és erőt gyűjteni előre.

Engem az Atya akkor teremtet, mikor megszűnt már teremteni és megpihent. Engem a Fiú akkor váltott meg, mikor vasárnap hajnalban feltámadt. És engem a Szentlélek akkor szentelt meg, mikor vasárnap szállt le a földre és rám fújta égi szent tűzét. Ezért vagyok piros a naptárban.

Az én rendeltetésem, hivatásom tehát magától a Szentháromságtól származik testvéreim javára. Én kötöm össze az eget a földdel. Templomom összegyűjti munkástestvéreim énekét, imádságát, Isten áldását viszont kiosztja köztük. Boldog vagyok, mert két helyről szeretnek: az égből és a

földről. Nem csoda, ha pihenésem ellenére is termékeny vagyok : fölülről az ég harmatozása, alulról a föld sarjadozása megtermi a jó cselekedetek gyümölcseit bennem és környezetemben.

Ünnepnap.

Én vagyok a kedves, szívesen látott vendég. Hol egyik, hol másik testvéremhez állítok be az év folyamán ; és mihelyt reggel belépek az ajtón, azonnal sarokba lökik a szerszámot, megölelnek, üdvözlnek engem, azután elveszik a csomagot kezemből : nézik édes, csendes, szerető kíváncsisággal : mit hozok.

Bizony, én vagyok a naptár kóborló üstököse : hol itt, hol ott jelenek meg a rendesjárású hétköznapiak között, de zavart azért sohasem csinállok. Sőt megelőz valami lila fény : mely sejteti jöttömet : ez a vigilia. Utánam pedig húzom hosszú, apró örömcillagokból szőtt drága szakállam : ez az oktáva. Jöttömre már előre örülnek és mikor elmegyek, utána még sokáig ott rezeg lelkükben látogatásom kedves emléke.

Hogy mit hozok? Sok minden drágaságot.

Legdrágább kincsem a kis szalmás betlehemi jászol. Mikor ezt hozom, évente egyszer — testvéreim magukhoz ölelik a kis Jézust és a jászol mélyébe beledugják gondjait, terheiket, bűneiket, lelkük álarcát, jellemük csontvázát, bűneik roncsait. Én hozom a háromkirályok ajándékait : az aranyat, tömjént, mirhát ; ez is gazdag ajándék, jó meglepetés. Téli sötétben hozom az égi gyertyát : a világ világosságát a Gyertyaszentelő Boldogasszony karján. Én ismétlem el évente Gyümölcshozókor az első angyali köszöntést : az Ave Máriát. Hozok sok-sok hasznos eszközt : Szent Péter kulcsait, Szent Pál kardját, a mennybement Nagyboldogasszony halotti leplét : im bizonyosság : ő kiszállt a sírból. Hozom Szent István király jobb kezét, a Kisboldogasszony pólyáját, Szent Ferenc sebhelyeit, a felmagasztalt és megtalált szent keresztet, Szent Mihály arkangyal pallosát, az Olvasós Boldogasszony olvasóját. Mindezeknek sok-sok hasznát látják testvéreim vagy földi boldogulásuk, vagy égi üdvösségük munkálásában. Végül megmutatom nekik a mindszentek sokféle koronáját — egyszer egy évben kikölcsönzi nekem őket mutatóba Szent Péter apostol, — hadd lássák testvéreim : hogyan lesznek a földi szenvedések szorító abron-

csaiból az égből koronák, a könnyekből drágagyöngyök, a rongyokból királyi palástok, a bilincsekből drága ékszerláncok, a szegényeknek adott morzsákból, a kisdedeknek adott egy pohár vízből hogyan lesznek el nem rozsdásodó, kiáshatatlan mennyei értékek.

Én az ég küldöttje vagyok, aki állandóan járom az utat az Evangélium és a hétköznapi élet között és hol itt, hol ott nyitok be, gyógyítok, javítok, ringatok, vigasztalok és így mindenkié vagyok.

Mikor elmegyek, magammal viszem üres táskámban testvéreim egynapi gondjainak felhőit, egynapi munkájának verejtékeit, egynapi bánatának könnyeit. Ezek az el nem sóhajtott gondok, el nem sírt könnyek, fel nem győnyöző verejtékcseppek az én emlékeim, bérem, jutalmam és annál jobban megdicsér az Isten, minél többet hozok magammal a földről.

A teremtés napjai és a szentségek.

(A természet és a természetfölöttiség kialakulásának párhuzama.)

I.

Első nap elhangzott Isten ajkáról a parancs: legyen világosság! és lett világosság. A homály, a sötétség szerte-foszlott és átvette országát a fény. Szétömlött a vizek felületén és ez az annyi életenergiát magába foglaló eddig sötét, nyugtalan tömeg csillogó széppé változott. A víz végtelen felülete ragyogó tükörré lett és ringása sejtette a benne szunnyadó rengeteg életerőt, életcsírát. Az új világnak nem lehetett szebb kezdete, mint a világosság, amely minden életnek föltétele.

Az első szentség, mely az első nap parallelje, — a ke-reszttség. Az újszülött lélek époly «sötét és üres», mint a föld volt az élet kezdetén; hiányzik a lélek természetfölötti életéhez a szükséges föltétel: a megszentelő kegyelem világossága. A lélek nagy birodalma sötétségbe: az eredeti bűn homályába van burkolva és nem is tudja képességeit addig az örök cél érdekében működtetni, amíg lelkéből ez a sötétség szerte nem foszlik. Akkor a vizek fölött gyűlt ki a világosság, most ezt a világosságot meg éppen a víz gyujtja meg, amely a Szentháromság nevében fejünkre öntve lel-

künkben meggyújtja a megszentelő kegyelem fáklóját. Haec lux — énekli a Praeconium Paschale — «fugat scelera, concordiam parat, culpas lavat, reddit innocentiam lapsis et maestis laetitiam, fugat odia et curvat imperia.»

A természetfölötti élet teremtésének legelső napja tehát a keresztség. A megszentelő malaszt mint világosság tölti be a lélek sötét házát és teszi azt csillogóvá, élővé; teszi cselekedeteit az örök életre nézve érdemszerzővé. Ez a világosság jelenti a megszentelő malasztot és egész kíséretét: az isteni erényeket, a Szentlélek ajándékait, a boldogságokat, a segítő kegyelmeket és végül magát a Szentlelket. Ily gazdag, ily benépesült lesz a lélek sötét birodalma!

«Látta Isten a világosságot, hogy jó.»¹ Tehát Isten végtelen szemében is úgy tűnt fel a világosságba burkolt csendesen, csillogva ringó víztömeg, mint jó. Épigy jónak látja Isten a lélek világosságát is, mikor a keresztségben ez kigyullad.

Nem létezhetett oly erős szélvihar, amely ezt a világosságot képes lett volna kioltani. Az embert azonban érik ily rettenetes viharok, a szenvedélyek, a kísértések orkánjai, melyek kioltással fenyegetik ezt a világosságot. Tegyük eléje kezünket védelemnek, de imádságra összetéve. (Bellarmin.) És ha kialudt, menjünk vissza, mint a kölni keresztes vitéz a szentsírhoz — és gyujtsuk meg újra. Ez olyan láng, amely a víztől gyullad meg; első alkalommal a keresztvíztől, más-kor a bűnbánat könnyének vizétől.

II.

A teremtés második napján megalkotta Isten a légkört, az égboltozatot. «Fiat firmamentum: legyen erősség!» mondja. A csillogó víznek föléje feszült az ég mély kék burája, boltozata, amely a széleken egybefolyt vele. Ezen az égbolton mozogtak később a nap, a hold, a csillagok, amelyek erről az erősségről ontották fényüket az alattuk létezőkre.

A második szentség, — amely a második nap parallelje — a bérmlás; itt is kimondja Isten: fiat firmamentum: legyen megerősödés, amely elválassza mintegy a megalkuvás földi vizeit a kegyelem égi harmatától. A bérmlás kezdetben össze-

¹ Gen. 1, 4.

folyik a keresztséggel, amelynek betetőzése. Félre a megalkuvással, legyen tiszta sor : «fiat firmamentum !» Az ember égboltozata a homloka. Itt kell ragyognia a napnak : a keresztnek, itt a csillagoknak : a munka veritékcseppjeinek.

Fiat firmamentum ! Legyen erősség a szívben és választófal a jó és rossz világa között, ne a határszéleken imbolyogjunk, mindkét országnak eleget kívánva tenni, hanem, ha Krisztus országának lettem katonája, ne zavarjon a világ birodalmának rólam való ítélete. Senki két úrnak úgysem szolgálhat.

III.

A harmadik napon elválasztotta Isten a vizet a földtől : és a föld illatos virágokat, gyümölcsöző fákat termett. Mily szép smaragdzöld szigetek lehettek ezek a vízből kiemelkedő területek virágaborult mezőkkel, zöld erdőkkel, ligetekkel ! A víz pedig nem kóborolt tovább tetszése szerint, hanem medrekbe szorult és a szokszoros élet forrása, bölcsője lett.

A harmadik szentség az Oltáriszentség. Ebben elválasztja Jézus az ő testét a vértől és teste bennünk az erényeknek bájos sokaságú virágait és a jócselekedetek gyümölcsöző fáit termi, hozza létre. Ami a földnek termőereje, ugyanaz lelkünknek az Oltáriszentség. «Ha nem eszitek az Ember Fiának testét, nem lesz élet tibennetek»¹ — mondja az Üdvözítő. Vagyis lelketek kopár szikla lesz, ahol sem az erények virágai, sem a jócselekedetek gyümölcsöző fáai nem tudnak megfoganni. Jézus vére pedig lelkünk birodalmában oly szerepet visz, mint a víz a természet világában. Harmat, eső, patak, tengerszem, szivárvány, folyó, tenger, — ezt mind a víz szerepe teszi a természetben. Épígy eszközöl lelkemben Jézus vére is harmatot és esőt a bűnbánat és a kegyelem cseppjeiből, épígy eszközli bennem a szeretet futó patakjait, mélységes tavait, az életvidámság szivárványát, a tisztaság tengerszemeit. De mindehhez nekem is hozzá kell járulnom, nekem kell ezt az életenergiát életmunkává átalakítanom. Hogyan? Úgy, hogy hitből élek. Vagyis cselekedeteimen uralkodóvá teszem a természetfölötti szempontot.

¹ Ján. 6, 54.

IV.

A negyedik nap mondá Isten: legyenek világítók az égen: a nap, a hold és a csillagok.

Az általános magyarázatok szerint Isten mindezeket már előzetesen az első napon teremtette meg, — különben honnét lett volna az első három napon át világosság? — de ezek a földet körülvevő gőzkörön csak a negyedik periódusban tudtak keresztültörni és csak a negyedik periódusban lettek láthatóvá a földről. Beállt a váltakozás a nappal-éjjel között; az állandóan egyforma világítás helyett verőfény és holdfény ölelte át a fiatal erejében kibontakozó vegetációt. Új vendége lett a földnek: az árnyék, amely annyira gazdagítja a színhatást; az éjszaka sötétje páratlanul sok titokzatosságnak adott helyet; a félelmet számúzi a holdnak fénye, a magányt feledteti a csillagok sokasága.

A negyedik szentség épűgy rokon az elsővel, mint a negyedik teremtetési nap rokon az első teremtetési nappal. A bűnbánat szentsége az a negyedik periódus, amikor az első napon: a keresztségben kapott világosságot eltorlaszoló bűnök felhői, a szenvedélyeknek bennünket körülvevő gőze, a kételyek köde, szétoszlanak és láthatóvá válik lelkünk világosságának hármassá forrása: a hit napja, a reménység holdja a baj éjszakáiban és a szeretet csillagai, melyek a sötétet is poétikussá tudják tenni. Tehát a bűnbánat szentsége az a negyedik nap lelkünk kozmosában, amelyik az első napon: a keresztségben kapott világosságot újra tiszta látásba helyezi, ha a bűnök és a bajok azt eltakarták.

Amint a negyedik napon új vendége lett a földnek: az árnyék és az éjszaka, — amelyek csak szépítésére szolgáltak — épűgy a bűnbánat szentségében is a bűnök, amelyeket meggyóntunk, mintegy árnyékként csak a kegyelem sugarainak színhatásait növelik. Az éjszakát pedig, a megpróbáltatások sötétjét megvilágítja a remény holdja, poétikussá teszik a végtelen magasban: Isten trónjának közelében virrasztó szeretetnek csillagai. A reggelek: a bajok elmúlásai, gyönyörű hajnalok; az esték: páratlan, Istenben bízó alkonyatok.

V.

Ötödik napon benépesíti az Úr a levegőt és a vizeket; a levegőt madarakkal, a vizeket halakkal és csúszó-mászó

állatokkal. A levegő hangos lett pacsirtaszótól, fülemülecstogástól; sokszínű tollazatuk ragyogott a nap fényében; a vizek és árterületek szintén százszoros életnek lettek bölcsőivé és a csúnyaságukban is nagyszerű csúszó-mászó állatok otthonra leltek az iszapos partokon. Még a tenger csodálatos mélye is benépesült végtelen sok lénnel: csigával, rákkal, hallal, növényvel. És látta az Isten, hogy mindez jó.

Az ötödik szentség a betegek szentsége. Ahogyan az ötödik napon fölfelé szálltak a madarak, — úgy akar fölfelé szállni a beteg ember lelke a halálban Isten felé: énekelve és a megszentelő malaszt csillogó ruhájában. És ahogyan csúsztak-másztak a csúszó-mászó hullók az iszapos földön, éppenígy vonaglik a mulandóság, a betegség iszapján az itt maradt test. A lélek tehát e szentség vétele után örömmel, énekelve, ragyogva száll Isten felé, — mint a kis madár az ég felé; — a test pedig, mint lomha csúszó-mászó állat, itt marad és a sír iszapjába temetkezik.

A test tehát csúszó-mászó állat, a lélek énekes madár. A betegek szentsége az a szentség, amelyben a kettő különválása könnyebbé lesz, amelyben mindegyik megtalálja a neki való helyet; a lélek emelkedik fölfelé, a test pedig maradt idelent, mint a madarak és csúszó-mászó állatok az ötödik napon.

Sohasem szabad ezt a nagy különbséget figyelmen kívül hagynom. Hányszor ejt zavarba ez a csúszó-mászó állat: a test, és feledtettem velem a kis dalos madarat: a lelket és ennek Alkotóját. Persze, szemem nem lát mást, csak a testet és nem látja ennek végét, pusztulását; csupán jelenét, amikor még össze van kötve a lélekkel, mint dalos madárral. Amint a kettő külön létezését meghozta az ötödik nap, úgy hozza, segíti elő bennünk ugyanazt az ötödik szentség: a betegek szentsége.

De addig is, amíg oda jutunk, világosan kell ennek a különbségnek előttem állni, hogy a test állat, helye a föld pora, iszapja, ahol működései csak a csúszás meg a mászás; a lélek éneklő madár, helye a levegőég roppant akadálytalan birodalma, működése a dal, a szárnyalás, az emelkedés. Ne keverjük össze a kettőt, ne cseréljük fel a lakóhelyeket, a működéseket!

VI.

Hatodik napon teremtette Isten az emlős állatokat és az embert. Megteltek az erdők szarvasokkal, mókusokkal, a sivatagok tevékkel, oroszlánokkal, gazellákkal; a tropikus vidékek hatalmas állatokkal; a ligetek pedig emberi kacajjal. Minő szép lehetett az az érintetlen természet, ha a mai «sóhajtozó és vajudó» természet is ilyen gyönyörű! Az emlős állatok kicsinyeiket keblükön táplálják; szívük vérével nevelik fel és így biztosítják fennmaradását fajuknak. Megszületett az apai hivatás és az anyai szeretet a földön.

A hatodik szentség az egyházirend. Amint a természet állatai az emlős állatok útján maradtak fenn, úgy az Anyaszentegyház polgárai, tagjai az egyházrend szentsége által szaporodnak és élnek tovább. Ez az a szentség, amelynek révén van keresztség és vannak egyéb szentségek. Az állatoknál kettős feladatot látunk az ivadékokkal szemben: a világhozozást és a táplálást. (Szülés, szoptatás.) Épígy az egyházirend az a szentség, amelynek révén a pap új életre szüli (in Christo genui) az új keresztényt és táplálja az igehirdetés, a szentmise, a szentségek és a szentelmények által.

A pap hivatása anyai és apai egyszerre, mégpedig igen sok ivadékra nézve. Amikor kereszstel, bizonyos mértékben új életre szül gyermekeket: a kegyelem életére; amikor prédikál, hitoktatást tart, áldoztat, gyóntat, vagy más ténykedést végez, — akkor mintegy táplálja azokat, akiket világra hozott. De amennyire fölötte áll a kegyelmi élet a testi életnek, annyira fölötte kell hogy legyen a pap szeretete a földi édesanyák szeretetének. Önző anyák sem nem szülnek, sem nem táplálnak. Ahogyan azon a hatodik napon megalkotta Isten az emlős állatokat, és így fajuk fennmaradását biztosította, — ugyanúgy a papban is elvetette a hatodik szentség: az egyházirend szentsége által azt a képességet, amely a természetfölötti életet fakasztani és táplálni képes.

VII.

A teremtés utolsó mozzanataként a hetedik napon mondta ki Isten: «Nem jó az embernek egyedül lenni.»¹ Tehát minden alkotását jónak látta Isten, csak az ember

¹ Gen. 2, 18.

látszott egyedüllétében befejezetlennek, «nem jó»-nak. Ezért álmában belőle megalkotta az asszonyt és ezzel megvalósította azt az isteni gondolatot, mely a családot két pillérre akarja építeni: az apai tekintélyre és az anyai szeretetre. Tehát a házastársi szeretet Isten gondolata.

Jézus a hetedik szentségben visszaállította a családra nézve a paradicsomi állapotot. Ott ennek szentségvoltát nem volt szükséges hangsúlyozni, hisz a kegyelmi állapot adva volt. Krisztus Urunk kegyelemeszközzé tette a férfi és nő egybekötődését, amely a megszentelő kegyelemnek és sok-sok segítő kegyelemnek lesz forrása az élet folyamán. Az asszonyban a natura humana naturaliter christiana-ból több van; a férfi vallásossága viszont nem annyira ösztönös, spontán, magától értetődő, hanem eszével és akaratával magáévá tett meggyőződés. Épp ezért az asszony vallásosságát nem előzi meg oly sok tapogatódzás, mint a férfiét. Isten az ő viszonyukat szentséggé tette; az asszony feleség lesz, aki az eget felezi meg hitestársával; a férfi pedig mint vő-legény = vevő-legény megveszi magának feleségével az örök boldogságot.

Isten megnyugodott és megpihent. A családi fészket szintén ilyen nyugvó, pihenő helynek szánta Isten. Ne zavarja meg tehát a család csendjét, tiszta levegőjét se gyűlölet, se gyalázó szó, sem rossz példa, hanem a szent család isteni békéje áradjon belőle.

A szent mise hallgatásának módja.

(Meyenberg után.)

Jézus a történelem középpontja, állandó lelke; az ószövetségben már ott él alakja az előképekben és a jövődölésekben; az újszövetségben pedig itt él az Egyház történetében és a szentmisében. Az előképek és a jövődölések az üdvösség történetét elővételezik; az Egyház története és a szentmise pedig Jézus életét megismétlik, újraélik.

A szentmise nem más, mint az üdvösség történetének megismétlése. Még pedig nem jelképileg, hanem valóságosan, ugyanazokkal a szereplőkkel, ugyanazokkal a hatásokkal.

Lássuk a párhuzamot.

A lépcsőimádság jelzi az ószövetséget. Ahogyan távol volt akkor az emberiség Betlehemtől, éppenúgy távol van a pap lépcsőimakor a szentségháztól. Az ószövetség uralkodó

hangulatai voltak : a Megváltó reménye, a könyörgés az ő eljöveteleért és a bűnvallomás. A lépcsőimában is megvan a kérés : emitte lucem tuam et veritatem tuam ! A szomorúság : quare tristis es anima mea ? a remény : spera in Deo . . . és a bűnvallomás : confiteor.

Az *introitus* hasonlítható az ádventhez, ahol a Megváltó eljövetele már közeledik.

A *Kyrie* háromszoros alázatos könyörgés a Szentháromsághoz, hogy jöjjön el már hozzánk a Megváltó. Tehát elismerjük a megváltás ingyenes voltát : azt, hogy ez Urunk irgalmának és Krisztus kegyelmének a műve.

Gloria-kor mintegy újból születik Jézus az oltáron ; megismétlődik a betlehemi jelenet ; az ószövetség síró, könyörgő szavát ragyogó színnel váltja fel a másik : Gloria Deo, pax hominibus. Túláradó örömkömben összeszedjük a megváltás javait és magasztalólag tulajdonítjuk azokat az isteni Kisdednek. Tu solus Sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus Jesu Christe ! Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te ! Qui tollis peccata mundi, miserere nobis, suscipe deprecationem nostram ! Karácsony minden bája, fönsége, öröme benne zeng a Glóriában ; valóban Istennek dicsőség, embernek békesség !

Ennek megerősítéséül, hogy már köztünk van a Megváltó, kifordul a pap és mondja *Dominus vobiscum*, majd, — mivel a gyermekeket imádni jöttek a pásztorok és a napkeleti bölcsek, — felszólít : *Oremus*. Az orációkat tehát mintegy a jászolbeli Kisded előtt mondjuk ; hassa át azokat a pásztorok egyszerűsége, a hitnek aranya, az áhitat tömjénje, az önfegyelmzés mirhája.

Mielőtt Jézus nyilvánosan fellépett volna, elküldte előre Keresztelő Szent Jánost, hogy számára az utat egyengesse. Később a hetvenkét tanítványt is arra választotta ki, hogy megérkezése előtt az illető helyen neki a talajt előkészítsék. . . . «És elküldé őket kettőnként . . . minden városba és helyre ahová menendő vala . . .»¹ Épígy a szentmisében is ; mielőtt az ő saját szavait hallanók az Evangéliumból, előbb egy tanítványt — rendesen Szent Pálét — halljuk a szent leckéből.

Az *evangéliumnál* a boldogságok hegyén halljuk Jézust

¹ Luk. 10, 1.

beszélni és tiszteletből állva hallgatjuk ; mivel pedig az ő tanítása az egész embert igényli: az észet, a cselekvést és a szívet, megkeresztezzük homlokunkat, ajkunkat, szívünket készen a hit befogadására, megvallására és szeretetére. Annak jelül pedig, hogy tanítását hittel fogadjuk, — elmondjuk a hitvallást : a *Credo*-t.

A *felajánlás* : *offertorium* az utolsó vacsora termébe vezet. Az apostolok esti, meghatódott lelkületével kell ezen résztvevnnünk. Amint ott Jézus kezébe vette a kenyeret és a bort és azokat átváltoztatta szent testévé és vérévé, épúgy kezébe veszi itt azt a pap és felajánlja, hogy legyen belőlük Krisztusnak szent teste, szent vére. Az utolsó vacsora végétével következett a *lábmosás* : ennek megismétlése a szentmisében a kézmosás.

Szent Péter vonakodó, illetőleg követelező lelkületével kell azt végeznem.

Az utolsó vacsora terméből Krisztus és tanítványai bátran, *dicséretet énekelve* mentek ki az Olajfák hegyére. Ennek megismétlése a *praefació*, amely dal és amely a háromszoros sanctusban csucsosodik ki.

Tanuljunk énekelve menni a szenvedés elébe !

A kánon eleje az Olajfák hegyén játszik és ehhez a megható, félig éjszakai hangulathoz méltóan a pap is egészen halkan imádkozik. Ekkor mondta Jézus az ő főpapi imáját, amelyben könyörgött apostolaiért és híveiért. — «Nemcsak óérettük könyörgök, hanem azokért is, akik az ő igéjük által hinni fognak bennem.»¹ Éppígy imádkozik a pap is ekkor az apostolok utódaiért : a pápáért, a püspökökért, a bívekért : *Memento vivorum*.

Átváltozáskor a Kálvária hegyén vagyunk. Az öt keresztvetés a kehely és az ostya fölé jelenti a keresztfeszítés öt sebéét. A Kálvárián a szögek és a lándzsa választották külön Jézus testétől a vérét : teste sápadtan maradt a keresztén, vérét beitta a Kálvária földje. A szentmisében az átváltoztatás szavai azok a titokzatos szögek, az a titokzatos lándzsa (*gladius mysticus* Lessius szerint), amelyek révén a külső szemlélet számára külön tétetik Jézus sápadt teste a kenyér színe alá és vérét felfogja az aranykehely. Az *Úrjelmutatás* a kereszt felállításának felel meg.

¹ Ján. 17, 20.

Átváltozástól a szent ostya megtöréséig három térdhajtás van, ami jelzi azt a három órát, ami Jézus keresztfeszítésétől a haláláig eltelt. Ha lelkem egészen tiszta, imádkozhatom hozzá ezidő alatt Szűz Máriával és Szent Jánossal; ha pedig bűnös vagyok, Mária Magdolnával és a jobb latorral. A *«supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris»*-imádságot mondhatom Szent János nevében, akire Jézus letekintett (respexit), a *«Nobis quoque peccatoribus»*-imát pedig a jobb latorral, mert itt mi is egy kis férőhelyet kérünk magunknak tőle, midőn országába jut.

Krisztus halálakor lelke leszállt a pokoltornácába és megszabadította az ott várakozó őszövecségi lelkeket. Így mi is a Memento mortuorum-ban leszállunk lélekben a tisztítóhelyre és az imádság arányaival kiváltjuk az ott szenvedőket. A szent ostya megtörése Jézus erőszakos halálának megújítója. Roppanása, reccsenése jelenti a kösziklák megindulását: a hegyek megingását, mely halálakor beállt. A háromszoros kereszttvetés a szent ostya részecskéjével a kehely fölött jelzi azt a három napot, amelyet Jézus teste a sírban töltött. A szent ostya részecskéjének a szent vérral való egyesítése a test és a lélek újraegyesülését: a feltámadást jelenti. A szavak: *Pax Domini sit semper vobiscum*, szintén a feltámadott Úr Jézus szavai, ki így köszöntött apostolaira: Pax vobis! Békesség nektek! Az *Agnus Dei* háromszoros megszólítása mintegy megfelel Péter háromszoros szeretetvallomásának, amelyet a Tiberiás tava mellett a feltámadott Úr Jézus kezébe tett. *Áldozás* az emmauszi jelenet, amikor az Údvözítő megismerteti és odaadja magát a két tanítványnak a kenyérszegésben. A hívek áldozása után teljes mértékben igaz a pap köszöntése: Dominus vobiscum et cum Spiritu tuo: akik áldoztunk, azokkal velünk van az Úr igazán. A postcommunio-imádságok a Feltámadottal való beszélgetések. Az *Ite missa est* Jézus mennybemenetelét jelenti, amikor így szólt apostolainak: «Elmenvén, hirdessétek az Evangéliumot minden teremtménynek!»¹ — vagyis, akik itt a templomban voltak, vigyétek magatokkal Isten ígését és ezt ott kinnt is hirdessétek. Mikor Jézus az égbe szállt, előbb azt mondotta: «Ime, én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig;»² azért mondja a pap is az *Ite missa est* előtt:

¹ Márk 16, 15.

² Máté 28, 20.

Dominus vobiscum : ha el is távoztok innét, maradjon lelketekben az Úr. Az *áldás* a Szentlélek eljövetele, az utolsó evangélium pedig az apostolok prédikációja, amikor Spiritu Sancto adiuvante et Domino cooperante¹ (ezért van itt is Dominus vobiscum) hirdetik Isten ígését. Az ő szavukra hisz az Egyház és hitének kifejezést ad a mise végén a közös imában.

Igy teszünk eleget X. Pius pápa óhajának : «Ne imádkozzatok a szentmise alatt, hanem imádkozzatok magát a szentmisét !»

Mindent Isten nagyobb dicsőségére !

¹ A Szentlélektől segítve és az Úrtól támogatva.

SZENTEK ÉLETE

az év minden napjára.

Szerkesztette:

SCHÜTZ ANTAL

Irták: *Balanyi György, Schütz Antal, Sebes Ferenc, Szamek József és Tomek Vince* piaristák.

A régebbi feldolgozású Szentek élete inkább csak jámbor, mint meggyőző olvasmány volt.

A mai kor emberének több meggyőzésre, erősebb indításra és az emberi gyöngeséget jobban megértő, szeretetteljes felemelésre van szüksége.

A szentek életének túlvilági fényben ragyogó és a misztikával átszőtt épületét új alapokra kellett fektetni. Ezt a feladatot oldották meg ragyogó eredménnyel a tudós szerkesztő és kiváló írók.

Két sarkpontra emelték Isten szentjeinek ezt a felséges dómját. Két olyan sarkpontra, amellyel a szentek életének eddigi írói a legkevesebbet törődtek. Az egyik sarkpont: a szigorúan körülhatárolt történelmi háttér, de nem vész el benne a legenda sem. Különleges idők különleges horizontjában valósággal ragyognak a szentek glóriás alakjai.

A másik sarkpont: erős aláhúzása annak, hogy a szentek is emberek voltak, akik Isten kegyelme nélkül épügy hajlamosak a gyarlóságra, mint mi vagyunk s ezért nemcsak példaképeink, hanem a mi küzdő, szenvedő testvéreink és atyafiaink. S ezért a szentek küzdelmei annyira a közvetlenség erejével hatnak, hogy egyik ámulásból a másikba esünk s olyan lázas kíváncsisággal olvassuk végig az egész könyvet, mint a legérdekesebb kalandos regényt, amelyet nem tudunk letenni addig, míg az utolsó lapra nem értünk.

Ez az új «*Szentek élete*» négy, egynegyedéves kötetből áll és igen sok, szebbnél-szebb illusztráció és fejléc teszi a könyvet külső formára is még vonzóbbá.

A teljes (négy kötetes) munka kb. 1400 oldalra terjed és bolti ára a következő:

a) egyszerűbb, de szép papíron: füzve P 12.—, félvászonkötésben P 16.—, díszes egészvászonkötésben P 18.—

b) finom papíron: dúsaranyozású egészvászon díszkötés P 24.—, luxus-bőrkötés P 34.—

Megjelent és kapható:

a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.